

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 5. juuni 2015
(OR. en)

9593/15

LIMITE

COHOM 55
CFSP/PESC 211
CSDP/PSDC 319
FREMP 134
INF 108
JAI 425
RELEX 450

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Poliitika- ja julgeolekukomitee
Teema:	Eelnõu: ELi aastaaruanne inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas 2014. aastal

Delegatsioonidele edastatakse lisas ELi aastaaruande eelnõu inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas 2014. aastal inimõiguste töörühma poolt 30. aprillil 2015 viimistletud kujul.

Sisukord

Eessõna	11
Ülevaade	11
ELi inimõiguste prioriteetide elluviimine	14
Inimõigused kõigis välispoliitika valdkondades	20
Demokraatia ja õigusriigi põhimõte.....	22
Universaalsuse propageerimine, töö mitmepoolsetel ja piirkondlikel tasanditel.....	23
I Inimõigused ja demokraatia kõigis ELi poliitikavaldkondades	25
Inimõiguste teema käsitlemine kõigis mõjuhinnangutes	25
Partnerlus kodanikuühiskonnaga (sealhulgas ühinemis- ja kogunemisvabadus)	26
Rakendamise korrapärane hindamine	31
II Inimõiguste universaalsuse propageerimine	31
Üldine inimõigustest kinnipidamine	31
Inimõiguste ja demokraatia kultuur ELi välistegevuses	32
III Järjekindlate poliitikaeesmärkide poole püüdlemine nii liidusiseselt kui ka rahvusvahelisel tasandil	34
Tõhus toetus demokraatiale	34
ELi Nõukogu alaline suutlikkus inimõiguste ja demokraatia küsimustes	36
Sidusam poliitika.....	38
Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste austamine.....	39
IV Inimõigused kõigis ELi välispoliitika valdkondades ja vahendites	40
Arengukoostöö vallas õiguspõhise lähenemisviisi kujundamine.....	40
Inimõiguste edendamine kaubanduse abil	42
Inimõiguste arvessevõtmine konfliktide ennetamise ja kriisiohje alases tegevuses.....	44
Inimõiguste arvessevõtmine terrorismivastases võitluses.....	47
Selle tagamine, et vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala välismõõtmega seotud tegevuses lähtutakse inimõigustest	50
Inimõiguste edendamise tagamine tööhõive- ja sotsiaalpoliitika välismõõtmes	54

V ELi inimõigustealaste prioriteetide elluviimine	57
Surmanuhtluse kaotamine	57
Piinamise ning muu julma, ebainimliku ja inimväärikust alandava kohtlemise või karistamise kaotamine	60
Tõhus toetus inimõiguste kaitsjatele	62
Lapse õiguste edendamine ja kaitsmine	64
Naiste õiguste kaitsmine ja soolise vägivalla eest kaitsmine	67
Rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimine	72
Inimõiguste kasutamine lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI-inimesed) poolt	76
Usu- ja veendumusvabadus	77
Sõnavabadus internetis ja mujal	80
ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete elluviimine	83
Õigusemõistmine	87
Rikkumistele reageerimine: vastutuse tagamine	88
Vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamise edendamine (sealhulgas rassismi ja ksenofoobia ennetamine)	90
Tõhustatud poliitika põlisrahvastega seotud küsimustes	92
Puuetega inimeste inimõigused	94
VI Kahepoolsete partneritega töötamine	96
Oludele kohandatud lähenemisviiside kasutamisega saavutatav mõju kohapeal	96
Tulemuste saavutamine dialoogi kaudu	97
ELi välispoliitikavahendite tõhus kasutamine ja nendevaheline seos	99
VII Mitmepoolsete institutsioonide kaudu tehtav töö	100
Tõhusate mitmepoolsete suhete arendamine	100
Tõhus koormuse jagamine ÜRO kontekstis	100
Tugevdatud piirkondlikud inimõigustealased mehhanismid	105
VIII ELi aastaaruanne inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas 2014. aastal – Euroopa Parlamendi panus	112
Parlamendi kontroll ELi inimõiguste poliitika üle	112
Inimõiguste käsitlemine parlamendikomisjonides	117
Demokraatia toetamine	126
Delegatsioonide visiitide roll inimõiguste ja demokraatia toetamise valdkonnas	129
Sahharovi auhind mõttevabaduse eest ja Sahharovi auhinna võrgustik	135
Konkreetsete riikide ja piirkondadega seotud küsimused	139

I	ELi kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid	139
	Albaania	140
	Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik.....	142
	Island.....	142
	Kosovo*	143
	Montenegro	144
	Serbia	144
	Türgi.....	145
	Mitmele abisaajale suunatud abi.....	146
II	EMP/EFTA riigid.....	147
	Norra	147
	Šveits.....	147
	Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino	148
III	Euroopa naabruspoliitika	149
	Armeenia.....	149
	Aserbaidžaan.....	151
	Valgevene.....	153
	Gruusia.....	157
	Moldova Vabariik	159
	Ukraina.....	161
	Egiptus	166
	Iisrael.....	170
	Palestiina*	172
	Jordaania	174
	Liibanon	176
	Süüria	178
	Tuneesia	179
	Alžeeria	181
	Maroko.....	184
	Lääne-Sahara.....	186
	Liibüa	187
IV	Venemaa ja Kesk-Aasia	189
	Venemaa.....	189

Kasahstan	192
Kirgiisi Vabariik	194
Tadžikistan	196
Türkmenistan	198
Usbekistan	199
V Aafrika	202
Aafrika Liit (AL) – Aafrika ja ELi ühisstrateegia.....	202
Angola	203
Benin	204
Botswana	205
Burkina Faso	207
Burundi	207
Kamerun	210
Cabo Verde	211
Kesk-Aafrika Vabariik	212
Tšaad	214
Komoori Liit	215
Kongo Vabariik (Brazzaville'i Kongo).....	217
Côte d'Ivoire	220
Kongo Demokraatlik Vabariik.....	221
Djibouti	223
Ekvatoriaal-Guinea	224
Eritrea.....	225
Etioopia	227
Gabon.....	229
Gambia	230
Ghana	232
Guinea	234
Guinea-Bissau	235
Keenia	236
Lesotho.....	237
Libeeria	239
Madagaskar	241
Malawi	243
Mali	244

Mauritaania	245
Mauritiuse Vabariik	247
Mosambiik	248
Namiibia.....	251
Niger.....	253
Nigeeria.....	255
Rwanda.....	256
São Tomé ja Príncipe	258
Senegal.....	259
Seišelli Vabariik.....	262
Sierra Leone	263
Somaalia.....	264
Lõuna-Aafrika	266
Lõuna-Sudaan	268
Sudaan.....	269
Svaasimaa.....	271
Tansaania	272
Togo	274
Uganda	275
Sambia.....	276
Zimbabwe.....	277
VI Lähis-Ida ja Araabia poolsaar	280
Bahrein.....	280
Iraan	282
Iraak	284
Kuveit.....	286
Omaan	287
Katar.....	287
Saudi Araabia.....	288
Araabia Ühendemiraadid	289
Jeemen.....	290
VII Aasia	293
Afganistan	293
Bangladesh.....	296
Bhutan	298

Brunei.....	299
Myanmar/Birma.....	300
Kambodža	303
Hiina Rahvavabariik	305
Hongkong.....	307
Taiwan.....	307
Mongoolia	308
India	309
Indoneesia	310
Jaapan.....	311
Korea Vabariik.....	312
Korea Rahvademokraatlik Vabariik (KRDV).....	314
Laos.....	314
Malaisia.....	316
Maldiivid.....	317
Nepal.....	318
Pakistan	320
Filipiinid.....	323
Singapur	324
Sri Lanka.....	325
Tai	326
Ida-Timor	328
Vietnam.....	329
VIII Okeania.....	332
Austraalia	332
Fidži	332
Uus-Meremaa.....	333
Paapua Uus-Guinea.....	334
Samoa.....	335
Vaikse ookeani piirkonna väikesed saareriigid – Kiribati, Marshalli Saarte Vabariik,.....	336
Mikroneesia Liiduriigid, Nauru, Belau, Tonga, Tuvalu, Cooki saared, Niue.....	336
Saalomoni Saared.....	338
Vanuatu	339
IX Põhja-, Lõuna- ja Kesk-Ameerika.....	340
Kanada	340

Ameerika Ühendriigid (USA).....	341
X Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkond.....	345
Antigua ja Barbuda	345
Argentina.....	345
Bahama.....	346
Barbados.....	347
Belize	348
Boliivia.....	349
Brasiilia	351
Tšiili	352
Colombia.....	353
Costa Rica	355
Kuuba	356
Dominica.....	357
Dominikaani Vabariik.....	358
Ecuador	360
El Salvador.....	361
Grenada	363
Guatemala	364
Guyana	365
Haiti.....	366
Honduras	368
Jamaica.....	369
Mehhiko	370
Nicaragua	373
Panama	374
Paraguay.....	375
Peruu	375
Saint Kitts ja Nevis	377
Saint Lucia	377
Saint Vincent ja Grenadiinid.....	378
Suriname	379
Trinidad ja Tobago.....	380
Uruguai.....	381
Venezuela.....	383

*Eelnõu: ELi aastaaruanne inimõiguste ja
demokraatia kohta maailmas
2014. aastal*

TEMAATILINE OSA

Eessõna

Ülevaade

EL pühendus 2014. aastal jätkuvalt inimõiguste austamise edendamisele kogu maailmas ning rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimise toetamisele. ELi välispoliitika alusdokumentideks selles valdkonnas olid endiselt 2012. aasta juunis vastu võetud ELi inimõiguste ja demokraatia strateegiline raamistik ja tegevuskava,¹ milles on sätestatud ELi tegevuse juhtpõhimõtted ja peamised prioriteedid. Nimetatud dokumentide eesmärk on parandada ELi inimõiguste poliitika tõhusust ja järjepidevust ning seada inimõigused ja demokraatia liidu välistegevuse keskmesse. Praeguse tegevuskava kehtivus lõppes 2014. aasta lõpus.

Euroopa välisteenistus käivitas aruandeperioodi jooksul ulatusliku konsulteerimisprotsessi teiste ELi institutsioonide (komisjon, nõukogu ja Euroopa Parlament), liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega (sh eelkõige kodanikuühiskonna organisatsioonid ja teadusasutused), et hinnata 2012.–2014. aasta tegevuskava peamisi saavutusi ja valmistada ette uut tegevuskava. Euroopa välisteenistuse ja komisjoni talituste sisehinnang kinnitas, et 2012.–2014. aasta tegevuskava andis olulise tõuke kõigi ELi osalejate kaasamiseks ning aitas lisada inimõigustega seotud kaalutlused kõigisse ELi välispoliitika valdkondadesse. Samuti innustas tegevuskava institutsioone ja sidusrühmi tegelema üheskoos süsteemsemalt inimõigustealaste väljakutsetega ning aitas suurendada ELi nähtavust ja vastutust. EL tõhustas tegevuskava alusel oma menetlusi (nt luues inimõiguste kontaktisikud ELi delegatsioonides), lõi häid tavasid ning töötas välja uuenduslikke vahendeid, nagu inimõigustealased riigistrateegiad.

¹ Vt Euroopa Liidu Nõukogu, *Inimõigused ja demokraatia: ELi strateegiline raamistik ja tegevuskava*, 11855/12, 25. juuni 2012.

Inimõigused kõigis ELi poliitikavaldkondades

2014. aastal jõudis lõpule ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidise mandaadi teine aasta. ELi eriesindaja töötab kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi alluvuses ning nõukogu poliitika- ja julgeolekukomitee suursaadikute juhtimisel ning teeb koostööd Euroopa välisteestistuse, komisjoni talituste ja Euroopa Parlamendiga.

Tema peamiseks ülesandeks vastavalt mandaadis määratletule on suurendada inimõiguste teema käsitlemise järjepidevust, tõhusust ja nähtavust ELi välispoliitikas. Eriesindaja keskendus sel eesmärgil järgmisele: ELi inimõigustealase koostöö tugevdamine strateegiliste partneritega, sh tehes visiite Ameerika Ühendriikidesse, Brasiiliasse ja Mehhikosse; suhete arendamine üleminekuriikide ja piirkondlike partneritega, sh Myanmari, Pakistani ja Egiptusega; ELi nähtavuse suurendamine ja koostöö tihendamine mitmepoolsete ja piirkondlike inimõiguste mehhanismidega ning koostöö tegemine kodanikuühiskonnaga ja selle mõjuvõimu suurendamine. Eriesindaja keskendus samuti ELi peamiste prioriteetide, eelkõige ELi inimõigustealastes suunistes kajastatud prioriteetide edendamisele ning muudele küsimustele, nagu sõnavabadus (sh internetis), naiste inimõigused, inimõigustel põhinev lähenemisviis arengule, piinamise vastane töö, surmanuhtluse kaotamine ning äritegevus ja inimõigused.

Oma tööga (sh enam kui tosin inimõiguste teemal peetud ministrite tasandi kohtumist, muu hulgas Hiina, Bahreini, KR DV ja Lõuna-Aafrikaga, ning kontaktid sadade peamiste sidusrühmadega) püüdis ELi eriesindaja toetada ELi ja liikmesriikide olemasolevate inimõigustealaste struktuuride tähtsat tööd ning luua tingimusi edasiseks põhjalikuks dialoogiks ja tulemustele orienteeritud koostööks välisriikide valitsuste, rahvusvaheliste organisatsioonide ja kodanikuühiskonnaga üle maailma.

Euroopa välisestus tegi samuti tööd oma sisemehhanismide ja -menetluste täiustamiseks, et muuta oma tegevus inimõiguste valdkonnas tõhusamaks. Tänu ELi delegatsioonide, missioonijuhtide, ELi institutsioonide ja liikmesriikide kooskõlastatud tööle kinnitas poliitika- ja julgeolekukomitee 132 inimõigustealast riigistrateegiat. Inimõigustealaste riigistrateegiate rakendamine tihendas inimõigustealast koostööd ELi delegatsioonide ja liikmesriikide saatkondade vahel ning selle tulemusena muutusid inimõigustealased dialoogid struktureeritumaks ja sidusamaks.

EL pidas 2014. aastal ametlikke inimõigustealaseid dialooge ja konsultatsioone 37 partnerriigi ja piirkondliku rühmitusega, sealhulgas toimus esmakordselt inimõigustealane dialoog Myanmar/Birmaga. Lisaks pidasid ELiga dialoogi paljud 79st Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riigist, kes on Cotonou lepingu osalised. Negatiivse poole pealt tuleb märkida, et inimõigustealane dialoog Venemaaga peatati ning Aserbaidžaaniga lükati edasi. EL jätkas jõupingutusi dialoogide mõju ja tõhususe parandamiseks, sealhulgas luues sidemeid dialoogide ja muude poliitikavahendite vahel, töötades välja järeelmeetmete mehhanisme ning käsitledes aruteludel üksikjuhtumeid. Enamikule inimõigustealastest dialoogidest eelnesid konsultatsioonikohtumised kodanikuühiskonna organisatsioonidega Brüsselis ja asjaomastes riikides ning järgnes tulemustest ülevaate andmine. EL jätkas inimõiguste küsimustes avalikult seisukoha võtmist kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi või tema pressiesindaja avalduste kaudu. Kogu aasta jooksul kasutati tundlikumate juhtumite puhul ka konfidentsiaalseid demarše.

Euroopa välisteenistus korraldas regulaarselt inimõiguste ja demokraatia teemalisi koolituskursusi. Alustati ka liikmesriikide poolt läbiviidavate inimõigustealaste koolitusprogrammide kaardistamist, et saada ülevaade parimatest tavadest ja uurida sünergia loomise võimalusi. 2014. aasta septembris lepiti kokku, et luuakse mitteametlik kontaktisikute võrgustik inimõiguste ja demokraatia alaste koolituste korraldamiseks ELi liikmesriikides. Eesmärgiga tagada, et inimõiguste küsimused oleksid ELi delegatsioonide töö lahutamatuks osaks, määrasid kõik delegatsioonid ning ÜJKP missioonid ja operatsioonid 2014. aasta lõpuks inimõiguste ja/või sooküsimuste kontaktisikud. Nõukogu inimõiguste töörühm, kes tegeleb kõigi inimõigustealaste aspektidega Euroopa Liidu välissuhetes, võttis vastu ELi strateegilised prioriteedid 2014. aastaks ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel, mis aitas saavutada häid tulemusi ELi jõupingutustes ÜRO raamistikus.

2014. aastal tõhustati jõupingutusi tähelepanu pööramiseks ELi inimõigustealase välis- ja sisepoliitika sidususele ja järjepidevusele. Nõukogu võttis juunis vastu konkreetsed järeldused, milles tunnustati järjepidevuse tähtsust, selleks et EL oleks usaldusväärne oma välissuhetes ning eeskujuks inimõiguste valdkonnas. Euroopa Komisjon pühendus 2014. aastal jätkuvalt inimõiguste teema lisamisele oma mõjuhinnangutesse, mis käsitlevad ELi välistegevusega seotud ettepanekuid. Selleks töötati 2014. aastal välja konkreetsed suunised inimõiguste mõjuhinnangute analüüsimise kohta kaubanduslepingute puhul.

ELi inimõiguste prioriteetide elluviimine

Kogu 2014. aasta jooksul keskendus EL konkreetsetele temaatilistele inimõigustealastele väljakutsetele nii kodaniku- ja poliitiliste õiguste kui ka majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste osas.

EL edendas aktiivselt õigust ühinemisvabadusele ja rahumeelse kogunemise vabadusele avalike avalduste kaudu, kahepoolsete suhete raames kolmandate riikidega ning ELi seisukohti jagavate partneritega peetud inimõigustealaste dialoogide ja konsultatsioonide kaudu. 2014. aasta septembris korraldas EL ürituse OSCE inimõiguste rakendamist käsitleva kohtumise raames, et analüüsida koos kodanikuühiskonnaga viimaseid suundumusi rahumeelse kogunemise vabaduse teostamisel OSCE piirkonnas.

ÜRO Inimõiguste Nõukogu istungjärgudel ja oktoobris toimunud ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee kohtumisel rõhutas EL kodanikuühiskonna organisatsioonide ja inimõiguste kaitsjate töö tähtsust. EL väljendas muret kodanikuühiskonna tegutsemisruumi vähenemise pärast paljudes riikides, valitsusvälistele organisatsioonidele üha suuremate piirangute kehtestamise ning inimõiguste aktivistide ahistamise ja nende inimõiguste tõsise rikkumise pärast. Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend² (EIDHR) oli jätkuvalt peamine finantsvahend, mille kaudu toetati inimõiguste valdkonnas tegutsevaid kodanikuühiskonna organisatsioone ja inimõiguste kaitsjaid, sh ajakirjanikke ja blogipidajaid.

2014. aasta mais võttis nõukogu, kooskõlas ELi otsustavusega jätkata arvamus- ja sõnavabaduse edendamist internetis ja mujal, kõnealusel teemal vastu inimõigustealased suunised. Nimetatud suunised, mis tuginevad olemasolevatele vahenditele ja dokumentidele, tuletavad meelde peamisi põhimõtteid ning sisaldavad selgelt määratletud prioriteete ja vahendeid, mis on mõeldud kasutamiseks ELi delegatsioonidele ja liikmesriikide saatkondadele ning ELi peakorteritele, et kõnealust õigust paremini edendada ja kaitsta. EL mõistis korduvalt hukka ajakirjanike ja blogipidajate vastu suunatud rünnakuid avalike avalduste kaudu ja oma kahepoolsete suhete raames. 2014. aasta septembris korraldas EL internetis kasutatava sõnavabaduse teemalise kõrvalürituse OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo poolt Varssavis korraldatud inimõiguste rakendamist käsitleva kohtumise raames. 2014. aasta detsembris peetud ning sõnavabaduse kaitsmisele ja edendamisele pühendatud 2014. aasta ELi ja valitsusväliste organisatsioonide vahelisel iga-aastaselt inimõigustealasel foorumil osales üle 200 valitsusväliste organisatsioonide esindaja kogu maailmast ning selle tulemusena võeti vastu mitmeid soovitusi, mis suunavad ELi tegevust selles olulises valdkonnas.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 235/2014, 11. märts 2014, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste jaoks kogu maailmas (ELT L 77, 15.3.2014, lk 85–94). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1429276632832&uri=CELEX:32014R0235>

EL kinnitas taas oma vastuseisu surmanuhtlusele ning kasutas kõiki oma käsutuses olevaid diplomaatilisi vahendeid surmanuhtluse ülemaailmse kaotamise edendamiseks kooskõlas asjakohaste ELi suunistega. EL osales aktiivselt ulatusliku lobitöö ja teavitustegevuse kaudu piirkondadevahelises liidus, mis propageeris viimaks detsembris vastu võetud ÜRO Peaassamblee resolutsiooni, millega kinnitatakse üleskutset kehtestada moratorium surmanuhtluse kasutamisele. Tänu ELi teavitustegevusele pälvis kõnealune resolutsioon, mida kaastoetas 95 riiki, enneolematult suure arvu poolthääli ehk 117 poolthäält ning 37 riiki hääletas vastu ja 34 riiki hoidus hääletamisest, mis on märkimisväärselt parem tulemus võrreldes sarnaste resolutsioonidega eelnevatel aastatel.

2014. aasta detsembris tähistas EL Brüsselis korraldatud üritusega piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni vastuvõtmise 30. aastapäeva. EL innustas kõiki riike konventsiooni ja selle fakultatiivprotokollide ratifitseerimise ja rakendamise ning toetas aktiivselt sõltumatute järelevalvemehhanismide loomist. Lisaks tõstatati kolmandate riikidega peetud inimõigustealastes dialoogides ja visiitide ajal süstemaatiliselt piinamist ja väärkohtlemist ning üksikjuhtumeid puudutavaid küsimusi. Paralleelselt sellega rakendas EL jätkuvalt piinamist ning muud julma, ebainimlikku ja inimväärikust alandavat kohtlemist või karistamist käsitlevaid suuniseid.

EL pühendub jätkuvalt inimõiguste kaitsjate toetamisele, kellel on inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel ülitähtis roll. ELi välisministrid kordasid seda pühendumust nõukogu juunikuu järeldustes inimõiguste kaitsjaid käsitlevate ELi suuniste vastuvõtmise 10. aastapäeva puhul. Nõukogu rõhutas eelkõige, kui tähtis on naissoost inimõiguste kaitsjate ning haavatavatest ja marginaliseeritud rühmadest pärit inimõiguste kaitsjate roll. Mais anti ELi delegatsioonidele üksikasjalikud juhised inimõiguste kaitsjaid käsitlevate suuniste rakendamise kohta, milles on sätestatud parimad tavad juhtumite käsitlemiseks. ELi delegatsioonid tegid kogu aasta jooksul aktiivselt tööd, et kaitsta inimõiguste kaitsjaid, kellele paljudes riikides avaldavad üha suuremat survet ametivõimud ja valitsusvälised osalejad. ELi diplomaadid jälgisid kohtumenetlusi, külastasid kinni peetud aktiviste ning esitasid üksikjuhtumipõhiseid avaldusi.

2014. aastal tähistas EL ÜRO lapse õiguste konventsiooni vastuvõtmise 25. aastapäeva. Konventsiooni aastapäeva puhul ja selleks, et näidata ELi pühendumust lastele oma sise- ja välispoliitikas, võttis nõukogu detsembris vastu järeldused lapse õiguste edendamise ja kaitsmise kohta. EL toetas aktiivselt relvakonfliktidest mõjutatud laste küsimustega tegeleva ÜRO eriesindaja ja ÜRO Lastefondi (UNICEF) poolt ühiselt algatatud kampaaniat „Lapsed, mitte sõdurid”, mille eesmärk on takistada laste värbamist konfliktiosaliste valitsuste relvajõududesse ning lõpptulemusena lõpetada laste kasutamine nendes 2016. aastaks. EL toetas kooskõlas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsiooniga nr 182 lapsele sobimatu töö kohta ohtlike tööde loetelu koostamist 33 riigis, et kaitsta lapsi ohtliku töö eest Sahara-taguses Aafrikas ja Euroopas/Kesk-Aasias. Inimõigustealastes dialoogides teatavate riikidega pöörati erilist tähelepanu laste tööle.

ELi tegevuses olid jätkuvalt tähtsal kohal naiste õiguste kaitsmine ning võitlus soolise vägivalla vastu. Neid küsimusi käsitleti pidevalt ELi programmides ning lisati avalikesse sõnumitesse ja dialoogidesse valitsuste, piirkondlike organisatsioonide ja kodanikuühiskonnaga. Prioriteediks oli ka naissoost inimõiguste kaitsjate ja naisorganisatsioonide toetamine. ÜRO oli jätkuvalt peamine platvorm, mille kaudu EL edendab oma strateegilisi prioriteete sooküsimuste valdkonnas. Näiteks oli ELil tähtis roll läbirääkimistes ÜRO naiste olukorda käsitleva komisjoni kokkulepitud järelduste üle. EL ning ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur (ÜRO naiste õiguste agentuur) jätkasid oma 2012. aasta ühise vastastikuse mõistmise memorandumini rakendamist. Peamist edu saavutati kommunikatsiooni, poliitikaalase dialoogi ja ühise toetamise ning koolituse ja ELi ning ÜRO naiste õiguste agentuuri ühisprogrammide kavandamise valdkonnas. Sellega seoses toimus 2014. aasta novembris Brüsselis naiste mõjuvõimu suurendamise teemaline konverents „Spring Forward for women”, millel osalesid naisparlamendiliikmed Araabia riikidest ning Euroopa Parlamendi liikmed. Seoses konfliktiolukorras toime pandava seksuaalse vägivallaga osales EL aktiivselt 2014. aasta juunis Londonis toimunud ülemaailmsel tippkohtumisel ning võttis kohustuse võtta konkreetseid meetmeid inimõiguste, konfliktide ennetamise, kriisiohjamise, vahendamise ja humanitaarabi valdkonnas. Juulis toimunud tütarlaste olukorda käsitleval tippkohtumisel andis EL lubaduse eraldada järgmiseks seitsmeks aastaks üle 100 miljoni euro soolise võrdõiguslikkuse ja laste heaolu eesmärgil, sealhulgas konkreetsete projektide jaoks, mis käsitlevad naiste suguelundite moonutamise ning laste, varajase ja sunnitud abielu lõpetamist.

Seoses lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste (LGBTI) inimeste õigustega pidas EL dialoogi mitmete riikidega ning esitas vajaduse korral vajalikke diplomaatilisi demarše, eelkõige Aafrikas ja Kesk-Aasias, et kutsuda riike üles kaaluma uuesti või tühistama õigusakte, mis diskrimineerivad LGBTI-inimesi või rikuvad rahvusvaheliselt kokku lepitud mittediskrimineerimise sätteid. Lisaks sellele propageeris EL LGBTI-inimeste õigusi asjakohastes inimõigustealastes dialoogides ning toetas EIDHRi kaudu LGBTI-inimeste inimõiguste kaitsjaid ja valitsusväliseid organisatsioone, kes rakendasid LGBTI-inimeste diskrimineerimise vastase võitluse alaseid projekte. EL osales aktiivselt ja eelkõige ÜRO raames mitmepoolsetes jõupingutustes, et võidelda diskrimineerimise, sealhulgas seksuaalsel sättumusel ja soolisel identiteedil põhineva diskrimineerimise vastu. Genfis toimunud inimõiguste nõukogu istungjärgul aitas EL aktiivselt ja edukalt kaasa inimõigusi, seksuaalset sättumust ja soolist identiteeti käsitleva resolutsiooni vastuvõtmisele septembris.

Aasta möödudes usu- ja veendumusvabadust käsitlevate ELi suuniste vastuvõtmisest jätkas EL keskendumist sellele põhivabadusele, mis seisab kogu maailmas silmitsi üha suuremate väljakutsetega. Võttes arvesse usuvähemustesse ja haavatavatesse rühmadesse kuuluvate inimeste vastu toime pandud julmuse ja nende peamiste inimõiguste rikkumisi, eelkõige Iraagis ja Süürias, võttis EL meetmeid, kaasa arvatud mitmepoolsel tasandil, et rõhutada vajadust säilitada nendes riikides paljurahvuslus ja religioonide paljusus. EL keskendus usu- ja veendumusvabadust käsitlevate resolutsioonide konsolideerimisele nii ÜRO Inimõiguste Nõukogus kui ka ÜRO Peaassamblees. Inimõiguste nõukogu 2014. aasta märtsi istungjärgul võeti taas ühehäälselt vastu ELi esitatud resolutsioon usu- ja veendumusvabaduse kohta.

EL aitas edendada ja kaitsta vähemuste hulka kuuluvate isikute õigusi, ühendades jõud ÜRO ning teiste rahvusvaheliste ja mitmepoolsete organisatsioonidega, nagu OSCE ja Euroopa Nõukogu. 2014. aasta septembris toimus New Yorgis esimene ÜRO põlisrahvaste teemaline maailmakonverents peaassamblee kõrgetasemelise täiskogu istungina. EL aitas aktiivselt kaasa konverentsi ettevalmistamisele, toetades põlisrahvaste osalemist ja andes koordineeritud panuse lõppdokumendi ühehäälseks vastuvõtmiseks. Samuti korraldas EL põlisrahvaste õiguste jälgimise teemalise kõrvalürituse. Konverentsi tulemustele tuginedes alustas EL tööd põlisrahvaid käsitleva ELi poliitika tugevdamiseks, nagu on ette nähtud ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas.

EL on ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni osaline. EL on kooskõlas kõnealuse konventsiooniga pühendunud puudega inimeste õiguste edendamisele nii oma sise- kui ka välistegevuses. Euroopa Komisjon valmistas 2014. aastal ette esimese ELi aruande ÜRO-le, nagu on nõutud puuetega inimeste õiguste konventsiooni alusel. Aruandes kirjeldatakse, kuidas EL on rakendanud puuetega inimeste õiguste konventsiooni õigusaktide, poliitikameetmete ja rahastamisvahendite kaudu.

Kõikide inimõiguste universaalsuse, lahutamatuse, vastastikuse sõltuvuse ja omavahel seotuse toetajana leiab EL, et majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused on tema inimõigustealase välispoliitika lahutamatu osa. Aasta jooksul pööras EL sellele valdkonnale suuremat tähelepanu inimõigustealastes dialoogides peamiste partnerriikidega. Mitmepoolsel tasandil toetas EL aktiivselt mitut majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õigustega tegelevat ÜRO eriraportööri ja tegi nendega koostööd.

EL jätkas 2014. aastal ÜRO 2011. aasta äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete rakendamist ja edendamist. ELis võeti septembris vastu direktiiv mitmekesisust käsitleva teabe ja muu kui finantsteabe avalikustamise kohta teatavate suurettevõtjate ja kontsernide poolt, mis on märkimisväärne samm edasi vastutustundlikule ettevõtlusele vastava tegevuse hõlbustamisel. Asjaomased äriühingud hakkavad avalikustama teavet põhimõtete, riskide ja tulemuste kohta, muu hulgas seoses inimõiguste austamisega. EL arutas seda küsimust oma välistegevuse osana üha suurema arvu partnerriikidega. Juunis toimunud ÜRO Inimõiguste Nõukogu istungjärgul toetas EL resolutsiooni, millega uuendatakse ÜRO inimõiguste ning rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude ettevõtjate töörühma volitusi. 2014. aasta septembris korraldati Addis Abebas ühisseminar, kus Aafrika Liit ja EL võtsid kohustuse ühiselt edendada ja rakendada mõlemas piirkonnas ÜRO juhtpõhimõtteid ning teha tööd võimalikes koostöövaldkondades.

Inimõigused kõigis välispoliitika valdkondades

2014. aastal oli EL endiselt pühendunud inimõiguste ja demokraatia edendamisele kogu oma välistegevuse kaudu. Astuti täiendavaid samme tõhusama inimõigustel põhineva lähenemisviisi kohaldamiseks arengukoostöö valdkonnas.

EL jätkas 2014. aastal oma seisukoha ja strateegia kujundamist seoses Rio+20 järeelmeetmete ja 2015. aasta järgse arengukavaga. EL toetas mitmes nõukogu poolt kinnitatud poliitilises avalduses inimõiguste, õigusriigi põhimõtte ja hea valitsemistavaga seotud küsimuste integreerimist ülemaailmsesse arengukavasse. Nõukogu rõhutas oma viimastes, detsembrikuu järeldustes, kui oluline on, et 2015. aasta järgne tegevuskava hõlmaks kõiki inimõigusi.

Samuti tegi EL tööd, et kujundada välja inimõigustega täielikult kooskõlas olev kaubanduspoliitika. Sellega seoses on uue, 2014. aasta jaanuaris jõustunud üldiste tariifsete soodustuste kava (GSP) määruse³ alusel antud GSP+ soodustused 14 riigile. Lisaks edendas EL mitmepoolset tegevust, et tagada inimõiguste rikkumiseks kasutada võidava jälgimistehnoloogia ekspordi kontroll. Komisjon esitas 2014. aasta alguses ettepaneku nõukogule ja Euroopa Parlamendile muuta määrust (EÜ) nr 1236/2005, mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks ja piinamiseks.

2014. aastal astus EL täiendavaid samme oma inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse alase poliitika integreerimiseks ÜJKP missioonidesse ja operatsioonidesse. Kooskõlas 2013. aasta kriisiohjamismenetlustega⁴ käsitleti inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse küsimusi uute missioonide ja operatsioonide planeerimise protsessis. Inimõiguste ja sooküsimuste olukorra analüüs integreeriti planeerimisdokumentidesse, sh Ukraina tsiviiljulgeolekusektori reformiks mõeldud ELi nõuandemissiooni⁵ ja EUFOR RCA (Kesk-Aafrika Vabariik)⁶ puhul. 2014. aastal määrati kõigis ÜJKP missioonides ja operatsioonides inimõiguste ja sooküsimuste nõunikud või kontaktisikud. Nende ülesanded hõlmavad nii inimõiguste ja sooküsimuste integreerimist missiooni või operatsiooni töösse kui ka konkreetsete tegevuste elluviimist. Aasta jooksul võeti ülemaailmsel tasandil järk-järgult kasutusele konfliktide varajase hoiatamise süsteem, mis hõlmab paljusid inimõigustega seotud näitajaid. EL jätkas oma kohustuse täitmist rakendada ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 naiste, rahu ja julgeoleku kohta nii ELi siseselt liikmesriikide mitteametliku rakkerühma kaudu kui ka väljaspool, edendades kolmandate riikidega riiklike tegevuskavade väljatöötamist. 2014. aasta jaanuaris avaldati teine aruanne ELi näitajate kohta, mille alusel töötada välja terviklik lähenemisviis resolutsioonide rakendamiseks ELi poolt.

³ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/october/tradoc_150025.pdf

⁴ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7660-2013-REV-2/en/pdf>

⁵ http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/euam-ukraine/index_en.htm

⁶ http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eufor-rca/index_en.htm

Jõupingutuste raames võtta inimõiguste küsimusi arvesse oma terrorismivastases tegevuses, koostas Euroopa välis teenistus koostöös ELi institutsioonidega terrorismivastase võitluse suunised, mida kohaldatakse kolmandates riikides ellu viidavate terrorismivastase võitluse abiprojektide kavandamisel ja rakendamisel. Nendes suunistes, mille liikmesriigid novembris heaks kiitsid, võetakse arvesse rahvusvahelist humanitaarõigust ja rahvusvahelist pagulasõigust.

Demokraatia ja õigusriigi põhimõte

2014. aastal jätkas EL jõupingutusi demokraatlike reformide ja väärtuste toetamiseks, toetades valimisprotsesse kogu maailmas. Sel eesmärgil lähetas komisjon valimisvaatlusmissioone ja valimisekspertide missioone. Anti ka tehnilist ja finantsabi valimiskomisjonidele ja kohalikele vaatlejatele. Kokku lähetati kaheksa valimisvaatlusmissiooni üheksa valimise jälgimiseks. Kuigi EL ei jälgi valimisi OSCE piirkonnas, toetas ta aktiivselt OSCEd/ODIHRi seoses Ukraina presidendi- ja parlamendivalimistega.

Üldiselt EL tõhustas oma tööd demokraatia toetamise valdkonnas, et suurendada ELi vahendite ja ELi liikmesriikide tegevuse vahelist ühtsust ning püüda kujundada ühist arusaama kohalikest kontekstist, tugevdades selleks partnerlust kõigi sidusrühmade, sh valitsuse ja kodanikuühiskonnaga. Sellega seoses määras EL 2014. aasta märtsis 12 ELi delegatsiooni demokraatia toetamise katseprojekti teise põlvkonna riikide jaoks ning tööd alustati juunis. Alates 2014. aastast toetatakse katseprojekti mõningase rahastamisega EIDHRist.

Universaalsuse propageerimine, töö mitmepoolsetel ja piirkondlikel tasanditel

EL pööras jätkuvalt erilist tähelepanu inimõiguste universaalsuse propageerimisele, tehes seda nii oma avaldustes ja selgitustes hääletamise kohta kui ka avalikel üritustel ja konverentsidel ning oma publikatsioonides. Kahepoolsetes kontaktides, sealhulgas inimõigustealastes dialoogides, innustas EL regulaarselt kolmandaid riike ratifitseerima ja rakendama ÜRO inimõigusi käsitlevaid õigusakte ning oma reservatsioone uuesti kaaluma või need tagasi võtma.

2014. aastal oli EL jätkuvalt aktiivne üleminekuperioodi õigusemõistmise valdkonnas, tegutsedes üleminekuriikides vahendustegevuse, poliitiliste dialoogide ja ÜJKP missioonide kaudu. Praegu on väljatöötamisel üleminekuperioodi õigusemõistmist käsitleva ELi poliitika kavand, mis võetakse eeldatavalt vastu 2015. aasta alguses ning mis näitab avalikult ELi pühendumust üleminekuperioodi õigusemõistmisele, tugevdab ELi üleminekuperioodi õigusemõistmise alase töö ühtsust ja järjepidevust ning annab suuniseid üleminekuperioodi õigusemõistmise küsimustega tegelevatele ELi ja ELi liikmesriikide töötajatele.

2014. aastal jätkas EL rahvusvahelist humanitaarõigust käsitlevate suuniste rakendamist ning toetas jätkuvalt kõigi sõdivate poolte, kaasa arvatud relvastatud valitsusväliste osalejate teavitamist rahvusvahelise humanitaarõiguse alal. EL tugevdas jätkuvalt oma toetust rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimisele humanitaarabi raames. EL ja selle liikmesriigid toetasid Šveitsi / Rahvusvahelise Punase Risti Komitee algatust rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimise tugevdamise kohta ning kinnitasid taas oma pühendumust edendada rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimist kõigi konfliktiolukorras olevate riikide ja valitsusväliste osalejate poolt, osaledes 17. detsembril Genfis toimunud neljanda Genfi konventsiooni kõrgete lepinguosaliste konverentsil. Komisjon jätkas rahalise toetuse andmist projektile, mille abil parandatakse Rahvusvahelise Punase Risti Komitee suutlikkust pakkuda rahvusvahelise humanitaarõiguse alast koolitust ja teavitust sõjaväe- ja julgeolekujõududele ning relvastatud valitsusvälistele osalejatele peamistes konfliktist mõjutatud riikides, nimelt Iraagis, Colombias ja Kongo Demokraatlikus Vabariigis.

Esmakordselt loodi Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ja ELi 2006. aasta koostöö- ja abikokkuleppe alusel ELi ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ühine ümarlaud, et konsulteerida ja tagada korrapärane teabevahetus vastastikku huvi pakkuvates küsimustes, sh koostöö, täiendavuse, diplomaatilise toetuse ja süvalaiendamise ning üldsuse teavitamise ja teabedastuse alal.

EL jätkas ka jõupingutusi ja teavitustegevust, et innustada senisest suuremat hulka riike ratifitseerima Rooma statuuti. EL jätkas süstemaatilist demaršide tegemist Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetuseks ning oma poliitikat lisada Rahvusvahelise Kriminaalkohtu klauslid kolmandate riikidega sõlmitavatesse kokkulepetesse. ELi ja kolmandate riikide kahepoolsete inimõigustealaste suhete tavapäraseks osaks on nüüd ka koostöö ÜRO mehhanismide ja organitega (inimõiguste olukorra üldine korrapärane läbivaatamine, eriraportöörid ja ÜRO inimõiguste lepingu alusel loodud organid) ning nende soovitude järgimine. Oma kahepoolsetes kontaktides innustab EL regulaarselt kolmandaid riike pikendama alalist kutset ÜRO eriraportööridele.

EL jätkas mitmepoolse inimõiguste süsteemi täielikku toetamist. ELi delegatsioon koordineeris kogu aasta jooksul ELi ja selle liikmesriikide seisukohti ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees, ÜRO Inimõiguste Nõukogus ja ÜRO eriagentuurides. 2014. aasta oli inimõiguste nõukogu jaoks järjekordne töörohke aasta ning seejuures oli ELil aktiivne ja väga tähtis roll, eelkõige seoses riigipõhiste resolutsioonide ja temaatiliste küsimustega, nagu usu- ja veendumusvabadus ning lapse õigused. Samuti osales EL täiel määral muud teemasid käsitlevates dialoogides ja läbirääkimistes, esinedes üksmeelselt enamiku resolutsioonide osas.

EL jätkas 2014. aastal tihedat koostööd Euroopa Nõukoguga. Kooskõlas 2007. aasta vastastikuse mõistmise memorandumiga pidasid mõlemad organisatsioonid regulaarset ühendust nii poliitilisel kui ka töö tasandil ning suhete keskmes oli koostöö inimõiguste, õigusriigi põhimõtte ja demokratiseerimise küsimustes. EL oli 2014. aastal jätkuvalt OSCE töö suur toetaja ja panustas sellesse olulisel määral. EL toetas endiselt aktiivselt OSCE jõupingutusi tegeleda julgeolekualaste probleemidega OSCE piirkonnas julgeoleku kõigis kolmes mõõtmes: poliitilis-sõjalises, majanduslikus ja keskkonnaalases ning inimõõtmes.

I Inimõigused ja demokraatia kõigis ELi poliitikavaldkondades

Inimõiguste teema käsitlemine kõigis mõjuhindangutes

Kui ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava 2012. aastal vastu võeti, võttis Euroopa Komisjon endale kohustuseks käsitleda inimõiguste teemat oma mõjuhindangutes nende seadusandlike ja muude kui seadusandlike ettepanekute, rakendusmeetmete ja kaubanduslepingute puhul, millel on märkimisväärne majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõju või millega määratletakse edasine poliitika. Kasutatakse metoodika tugineb suunistele, mille komisjoni talitused koostasid põhiõigustele avalduva mõju analüüsimiseks mõjuhindangutes⁷.

Kaubandus- ja investeerimislepingute puhul koostatakse mõjuhindang enne, kui komisjon teeb ettepaneku alustada läbirääkimisi. Kõigi olulisemate kaubandusläbirääkimiste puhul teostatakse läbirääkimisprotsessi ajal ka üksikasjalikum jätkusuutlikkuse mõjuhindang. Alates 2011. aastast lisatakse kõigisse kaubandusega seotud mõjuhindangutesse ja jätkusuutlikkuse mõjuhindangutesse inimõigustele avalduva võimaliku mõju analüüs. 2014. aastal avaldati Egiptuse ja Jordaaniaga sõlmitavaid põhjalikke ja laiaulatuslikke vabakaubanduslepinguid hõlmavate jätkusuutlikkuse mõjuhindangute kohta lõplikud aruanded, mis sisaldavad inimõigustele avalduva võimaliku mõju analüüsi. Lisaks on käimas ELi ja Mehhiko vahelise vabakaubanduslepingu järelhindamine. See sisaldab inimõigustele avalduva mõju analüüsi ning sellest saab norm ELi kaubanduslepingute tulevaste järelhindamiste jaoks.

Selleks et standardida kaubandus- ja investeerimisalगतuste poolt inimõigustele avaldatava mõju hindamist, koostas Euroopa Komisjon 2014. aastal vastavateemalised spetsiifilised suunised.

⁷ „Tegevusjuhised põhiõiguste arvessevõtmiseks komisjoni mõjuhindangute koostamisel” (SEC(2011)567 final), 2011. http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/key_docs/docs/sec_2011_0567_en.pdf

Vastavalt Euroopa Investeeringispanga (EIP) avaldusele keskkonnaalaste ja sotsiaalsete põhimõtete ja standardite kohta rahastab EIP üksnes neid projekte, milles austatakse inimõigusi. 2014. aasta jaanuaris avaldatud EIP muudetud keskkonna- ja sotsiaaltavade käsiraamatu eesmärk on edendada inimõigusi järgivaid töökindlaid hoolsuskohustuse protsesse. Selles rõhutatakse panga lähenemisviisi hoolsuskohustuse täitmisele kõigi toimingute puhul kõigis piirkondades kogu projektitsükli vältel, integreerides tõhusalt inimõigused. 2014. aasta oli esimene muudetud standardite kohaldamise aasta. 2015. aastal on pangal kavas hinnata nende standardite tõhusust inimõigustega seotud kaalutluste arvessevõtmisel investeeringute tasandil.

Partnerlus kodanikuühiskonnaga (sealhulgas ühinemis- ja kogunemisvabadus)

2014. aastal tugevdas EL jätkuvalt oma suhtlust kodanikuühiskonnaga, kes on ühelt poolt peamine konsulteeritav partner ELi inimõiguste poliitika tähtsamate arengute osas ning teiselt poolt poliitilise ja rahalise toetuse saaja. EL on muutnud süstemaatiliseks tavaks selle, et enne inimõigustealaste dialoogide pidamist konsulteeritakse Brüsselis ja partnerriikides kodanikuühiskonnaga⁸ ja pärast antakse neile tulemustest ülevaade (vt 32. jaotis).

Kodanikuühiskonnaga konsulteeriti ka mitmete poliitiliste arengute, sh suuniste koostamise või muutmise osas ning inimõigustealaste riigistrateegiate ettevalmistamisel, kohalikul tasandil ja/või ELi peakorterites. Kodanikuühiskonna esindajad suhtlevad regulaarselt nõukogu inimõiguste töörühmaga ja neid teavitatakse süstemaatiliselt töörühma järeldest. Lisaks korraldas komisjon 2014. aasta oktoobris Brüsselis teise ülemaailmse arenguteemalise poliitikafoorumi, millel osales üle 140 esindaja kodanikuühiskonna organisatsioonidest, kohalikest omavalitsustest, liikmesriikidest ja ELi institutsioonidest. Päevakorras oli kodanikuühiskonna jaoks soodsate tingimuste loomise raamistik ning osalejad leppisid kokku vajaduses süvendada teadmisi ja jälgida edusamme. Lisaks poliitikafoorumitele ja poliitilistele dialoogidele toimusid kogu aasta jooksul kodanikuühiskonna organisatsioonidega mitmed tehnilised kohtumised, kus EL jagas teavet tegevuse ja poliitika ning hõlbustas juurdepääsu rahastamisele ja toetusele.

⁸ Lisaks sellele korraldati kodanikuühiskonna organisatsioonide *ad hoc* seminare inimõigustealaste dialoogide raames Colombia, Tšiili, Kirgiisi Vabariigi, Brasiilia, Mehhiko, Moldova Vabariigi, Myanmar/Birma, Lõuna-Aafrika ja Tadžikistaniga.

ELi rände- ja liikuvusalase välispoliitika üldiseks raamistikuks olevas rände ja liikuvuse suhtes võetud üldises lähenemisviisis rõhutatakse kodanikuühiskonna rolli lähenemisviisi rakendamisel. Kodanikuühiskonna organisatsioone kaasatakse süstemaatiliselt rännet käsitlevatesse dialoogidesse, samuti konkreetsetesse koostööraamistikesse ja liikuvusalastesse partnerlustesse ning võetakse arvesse tulevastes rände ja liikuvuse ühistes kavades. Samuti rõhutatakse inimkaubanduse kaotamist käsitlevas ELi strateegias (2012–2016) kodanikuühiskonna organisatsioonide rolli ning nende osalemist riiklikes ja rahvusvahelistes suunamismehhanismides. Täpsemalt nähakse ELi strateegias ette selliste kodanikuühiskonna organisatsioonide ja teenuseosutajate ELi platvormi loomine, kes tegelevad nii liikmesriikides kui ka teatavates kolmandates riikides inimkaubanduse ohvrite kaitsmise ja abistamisega.

4. ja 5. detsembril 2014 Brüsselis toimunud 16. iga-aastasel ELi ja valitsusväliste organisatsioonide vahelisel inimõigustealasel foorumil keskenduti sõnavabadusele internetis ja mujal. Foorumist, mille avas ELi inimõiguste eriesindaja, võttis osa üle 200 kodanikuühiskonna osaleja kogu maailmast, samuti rahvusvaheliste ja piirkondlike inimõiguste mehhanismide esindajad ning ELi institutsioonide ja liikmesriikide ametnikud. Foorum oli kodanikuühiskonna jaoks oluline võimalus arutada ELi poliitikat kõnealuses valdkonnas, sealhulgas ELi jõupingutusi tagada suuniste tõhus rakendamine, ELi toetust inimõiguste kaitsjate rolli suhtes, ELi reageeringut seoses olude halvenemisega inimõiguste kaitsjate jaoks ning üha rohkemates riikides valitsevat suundumust kehtestada valitsusväliseid organisatsioone käsitlevaid piiravaid seadusi ja tavaid, ning anda sellesse poliitikasse oma panus.

[1] http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/docs/trafficking_in_human_beings_eradication-2012_2016_en.pdf

ELi inimõiguste eriesindaja rõhutas kogu aasta jooksul paljudel juhtudel, sh riikidesse tehtud visiitide ajal ja inimõigustealastes dialoogides, ELi toetust aktiivse ja jõulise kodanikuühiskonna loomiseks. Kuna 2014. aastal möödus kümme aastat ELi inimõiguste kaitsjaid käsitlevate suuniste vastuvõtmisest, püüdis ELi eriesindaja mitmel puhul tõsta esile kõiki inimõiguste kaitsjaid kogu maailmas, samuti ELi delegatsioonide ja liikmesriikide saatkondade olulist tööd kohapeal. ELi eriesindaja kohtus ka sadade rahvusvaheliste ja kohalike valitsusväliste organisatsioonide esindajate ja inimõiguste kaitsjatega nii Brüsselis kui ka oma ametlike visiitide ajal. Ta jätkas ka tegelemist inimõiguste kaitsjate vastu suunatud rangete meetmete ning valitsusväliseid organisatsioone käsitlevate seaduseelnõudega seotud mureküsimustega, suheldes tihedalt valitsusametnike, kodanikuühiskonna, parlamendiliikmete ja inimõigustega tegelevate asutustega riikides, mida ta aasta jooksul külastas.

2014. aastal oli tulenevalt ELi inimõiguste ja demokraatia strateegilises raamistikus sisalduvast kohustusest ELi jaoks üks inimõiguste alal ellu viidavaid prioriteete jätkuvalt ühinemis- ja rahumeelse kogunemise vabadus. EL mõistis kõnealuste õiguste põhjendamatu piiranguid hukka mitmes avalikus avalduses (näiteks enne OSCE 4. septembri 2014. aasta kohtumist Viinis, kui EL kutsus Venemaad üles täitma täielikult rahvusvahelisi kohustusi austada ühinemis- ja rahumeelse kogunemise vabadust). Samuti tõstatas EL seda küsimust mitmetes kahepoolsetes inimõigustealastes dialoogides partnerriikidega.

Samuti märgiti 2014. aastal nõukogu veebruari järeldustes ning inimõiguste nõukogu septembrikuu istungjärgul ja ÜRO Peaassambleel tehtud ELi avaldustes korduvalt ELi muret ühinemisvabaduse olukorra pärast Egiptuses. Kogu aasta jooksul rõhutas EL ÜRO Inimõiguste Nõukogu istungjärgudel ja ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee kohtumisel oktoobris ka kodanikuühiskonna organisatsioonide ja inimõiguste kaitsjate töö tähtsust. EL väljendas muret kodanikuühiskonna tegutsemisruumi vähenemise pärast paljudes riikides, valitsusvälistele organisatsioonidele üha suuremate piirangute kehtestamise ning inimõiguste aktivistide ahistamise ja nende inimõiguste tõsise rikkumise pärast. Samuti seisis EL valitsusväliste organisatsioonide ja teiste sidusrühmade sõnaõiguse eest ÜRO Inimõiguste Nõukogus ning avaldas vastuseisu takistustele, mida seatakse valitsusväliste organisatsioonide osalemisele konverentsidel ja muudel ÜRO kohtumistel.

EL jätkas soovitude kogumist ning sisemise ühtsuse ja mitmepoolse koostöö loomist seoses sellega, kuidas kõnealust küsimust kõige paremini käsitleda. 2014. aasta veebruaris pidas Euroopa välisteenistus põhjalikke arutelusid sellistes riikides asuvate ELi delegatsioonide inimõiguste kontaktisikutega, kus kodanikuühiskond on ohus, eelkõige ühinemis- ja kogunemisvabaduse osas. Kõnealusel teemal peeti konsultatsioone ELi delegatsioonijuhtidega septembris toimunud iga-aastaselt delegatsioonijuhtide kohtumisel.

2014. aastal olid kodanikuühiskonna organisatsioonid jätkuvalt peamised demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) antava toetuse saajad. EIDHRI uus mitmeaastane strateegia 2014–2017, mille komisjon võttis vastu 21. oktoobril 2014,⁹ tugevdas veelgi kõnealuse vahendi suutlikkust toimida, ilma et selleks oleks vaja vastuvõtva riigi valitsuse nõusolekut. EIDHR on võimeline keskenduma tundlikele küsimustele ja innovaatilistele lähenemisviisidele ning tegema otsesest koostööst isoleeritud või marginaliseeritud kodanikuühiskonna organisatsioonidega. See täiendab kõiki teisi ELi vahendeid, mis võtavad inimõigusi ja demokraatiat oma tegevuses arvesse.

⁹ [Komisjoni rakendusotsus C (2014) 7529 final].

2014. aastal käivitas komisjon EIDHRI toetusel üle 500 uue võtmetähtsusega algatuse, mille eelarve oli kokku üle 150 miljoni euro ning mis hõlmasid rohkem kui 135 riiki. Need algatused tehti lisaks 1449 käimasolevale EIDHRI projektile, mida kohapeal rakendatakse. Lisaks tehti ülemaailmse projektikonkursi „Fighting Discrimination” („Võitlus diskrimineerimise vastu”) raames 28 uut võtmetähtsusega algatust, mida juhitakse Brüsselis, ning ELi delegatsioonid viisid 101 riigis läbi kohalikke projektikonkursse, mille kogueelarve oli üle 100 miljoni euro. Need projektid võimaldasid kogu maailmas tugevdada rohujuure tasandi kodanikuühiskonna rolli inimõiguste ja demokraatia alaste reformide edendamisel, rühmahuvide rahumeelse ühitamise hõlbustamisel ning poliitilise osaluse ja esindatuse tugevdamisel.

Komisjon võttis 2014. aastal arengukoostöö rahastamisvahendi alusel vastu ka kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kohalike ametiasutuste temaatilise programmi. Programmi keskmes on meetmete võtmine riigi tasandil. Samuti nähakse programmiga ette toetada piirkondlike ja ülemaailmsete kodanikuühiskonna organisatsioonide võrgustike tugevdamist, et suurendada nende panust arengusse, eelkõige 2015. aasta järgses arengukavas. Lisaks sellele käivitas komisjon 2014. aastal protsessi, et töötada välja ELi riigipõhised tegevuskavad koostöökodanikuühiskonnaga. Need riigipõhised tegevuskavad, mis nähti ette Euroopa Komisjoni 2012. aasta septembri teatisega „Demokraatia ja säästva arengu juured: Euroopa koostöö kodanikuühiskonnaga välissuhete valdkonnas”,¹⁰ on mõeldud selleks, et töötada välja ühine strateegiline raamistik ELi delegatsioonide riigi tasandil koostöökodanikuühiskonnaga, mida koordineeritakse riigis esindatud liikmesriikidega. Tegevuskavad tuginevad kodanikuühiskonna jaoks soodsa keskkonna põhjalikule analüüsile ning nendes esitatakse ELi vastavad prioriteedid. 2014. aastal koostati üle 65 tegevuskava ning paljud delegatsioonid kasutasid tegevuskavasid vahendina suure hulga kodanikuühiskonna organisatsioonideni jõudmiseks, eesmärgiga teha strateegilisemat koostööd.

¹⁰ (COM (2012) 492 final).

Rakendamise korrapärane hindamine

Käesolev iga-aastane aruanne keskendub ELi edusammudele ja peamistele saavutustele inimõiguste ja demokraatia tegevuskava sätete rakendamisel. Teemailine osa kajastab tegevuskava sätteid ning eraldi osas käsitletakse ELi võetud meetmeid ja tehtud edusamme inimõiguste ja demokraatia edendamisel ja kaitsmisel kogu maailmas riikide kaupa.

II Inimõiguste universaalsuse propageerimine

Üldine inimõigustest kinnipidamine

Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 21 edendati 2014. aastal inimõiguste strateegilise raamistiku ja tegevuskava alusel jätkuvalt üleüldisi inimõigustealaseid norme kui ELi ning kolmandate riikide ja piirkondlike organisatsioonide vaheliste suhete alust. Aastal, mil möödus kümme aastat inimõiguste kaitsjaid käsitlevate ELi suuniste vastuvõtmisest, pööras EL nii oma avaldustes ja selgitustes hääletamise kohta kui ka avalikel üritustel, konverentsidel ja publikatsioonides erilist tähelepanu inimõiguste universaalsuse propageerimisele. EL kutsus oma kahepoolsetes suhetes, eriti inimõigustealastes dialoogides, regulaarselt ja tungivalt üles ÜRO inimõigustealaseid õigusakte ratifitseerima ja tõhusalt rakendama ning reservatsioone uuesti kaaluma või need tühistama.

Kooskõlas nõukogu otsusega 2011/168/ÜVJP Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kohta ning ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavaga, jätkas EL oma jõupingutusi ja teavitustegevust, et innustada senisest suuremat hulka riike ratifitseerima Rooma statuuti. EL jätkas süstemaatilist demaršide tegemist Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetuseks ning oma poliitikat, mille kohaselt lisatakse Rahvusvahelist Kriminaalkohtu käsitlevad sätted kolmandate riikidega sõlmitavatesse lepingutesse (näiteks 2014. aasta oktoobris parafeeritud ELi ja Kanada vaheline strateegilise partnerluse leping).

ELi ja kolmandate riikide kahepoolsete inimõigustealaste suhete tavapäraseks osaks on nüüd ka koostöö ÜRO mehhanismide ja organitega (inimõiguste olukorra üldine korrapärane läbivaatamine, eriraportöörid ja ÜRO inimõiguste lepingu alusel loodud organid) ning nende soovitude järgimine. Oma kahepoolsetes kontaktides innustab EL regulaarselt kolmandaid riike pikendama alalist kutset ÜRO eriraportööridele.

Pärast Rooma statuudi jõustumist on EL alates 2003. aastast rahastanud EIDHRi raames rohkem kui 30 miljoni euro ulatuses ka kodanikuühiskonna organisatsioonide korraldatud ülemaailmseid ratifitseerimiskampaaniaid ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu projekte (vt 27. jaotis).

Inimõiguste ja demokraatia kultuur ELi välistegevuses

Euroopa välisteenistus korraldas kogu 2014. aasta vältel inimõiguste ja demokraatia alast koolitust, eelkõige inimõiguste seeria koolituskursuste kaudu, mis koosnesid kolmest nädalasest tsüklist (veebruaris, juunis ja novembris 2014). Lisaks nendele kolmele üldisele tsüklile, milles käsitleti inimõiguste ja demokraatia alast poliitikat ja operatsioone ELi välissuhetes, korraldati erikoolitusi järgmistel teemadel: mittediskrimineerimine (sõnavabadus, usu- ja veendumusvabadus, puudega inimeste õigused ning LGBTI-inimeste õigused), majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused, äritegevus ja inimõigused, sooline võrdõiguslikkus, lapse õigused, demokraatia toetamine ja valimiste vaatlemine, inimõigused ÜRO kontekstis ning inimõigused Euroopa Nõukogus. Euroopa välisteenistus kutsus akadeemiliste ringkondade esindajaid, inimõiguste ja demokraatia võrgustikku kuuluvate valitsusväliste organisatsioonide esindajaid ning ÜRO agentuuride ja Euroopa Nõukogu ametnikke jagama oma eksperditeadmisi mõnel nimetatud kursusel. Nendel koolituskursustel osalesid ELi institutsioonide töötajad, ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) missioonide ja operatsioonide töötajad ja liikmesriikide diplomaadid.

Algatati liikmesriikide poolt läbiviidavate inimõigustealaste koolitusprogrammide kaardistamine, et koguda parimaid tavasid ja uurida sünergia loomise võimalusi (nt materjalide ja allikate jagamine). Selleks lepidi 2014. aasta septembris kokku, et luuakse mitteametlik kontaktisikute võrgustik inimõiguste ja demokraatia alaste koolituste korraldamiseks ELi liikmesriikides.

Inimõiguste ja demokraatia teemal korraldati ka teisi koolituskursusi, mis toimusid delegatsioonide töötajate lähetuseelsete ettevalmistuste raames, liikmesriikide diplomaatidele korraldatavate seminaride osana, Euroopa välisteenistuse personali algkoolituste seerias, rahvusvahelise koostöö ja arengu peadirektoraadi (DEVCO) piirkondlike seminaride ning ÜRO arenguprogrammiga korraldatud demokraatia ja valimisabi teemalise aastakonverentsi raames. Inimõigusi ja demokraatiat käsitlev ettekanne lisatakse nüüd süstemaatiliselt kõikide lähetuseelsete koolituskursuste programmi.

Lisaks korrapärasele tulemustest ülevaate andmisele poliitika- ja julgeolekukomiteele, inimõiguste töörühmale ja teistele geograafilistele töörühmadele ning Euroopa Parlamendile, arutas ELi inimõiguste eriesindaja kõigi ELi delegatsioonijuhtide ning ÜJKP missioonide inimõiguste ja sooküsimuste nõustajatega parimaid tavasid inimõiguste integreerimiseks kogu ELi välistegevusse. Ta pidas ka mitu kohtumist delegatsioonijuhtidega eraldi, et arutada inimõiguste olukorda nende vastuvõtvas riigis ja ELi koordineeritud reageerimist.

EL jätkas 2014. aastal ka inimõigustealase hariduse toetamist maailmas mitmesuguste rahastamisvahendite, sealhulgas EIDHRi kaudu. Erinevates piirkondades akadeemiliste asutuste ja valitsusväliste organisatsioonide toetatavatel projektidel oli palju erinevaid sihtrühmi, alates koolilastest kuni kogukonnaliidrite ja politseiasutusteni ning hõlmati ka kõige haavatavamaid rühmi. Euroopa ülikoolidevaheline inimõiguste ja demokratiseerimise edendamise keskus (European Inter-University Centre for Human Rights and Democratisation) ning ülemaailmne võrgustik (Global Campus of Regional Masters), mis hõlmab piirkondlikke magistriõppe programme Aafrikas, Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas, Balkanimaades, Kaukaasias ja Ladina-Ameerikas, on näited selle valdkonna edukatest projektidest. Hõlmates rohkem kui 80 ülikooli üle maailma, on võrgustik valdkondadevaheliseks tippkeskuseks, mis pakub kraadiõppejärgset inimõigustealast koolitust. Keskus jätkas 2014. aastal läbirääkimisi demokraatliku valitsemistava alase täiendava piirkondliku magistriõppe programmi loomiseks Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonnas.

III Järjekindlate poliitikaeesmärkide poole püüdlamine nii liidusiseselt kui ka rahvusvahelisel tasandil

Tõhus toetus demokraatiale

Komisjon toetas 2014. aastal valimisprotsesse kogu maailmas, lähetades valimisvaatlusmissioone ja valimisekspertide missioone ning andes tehnilist ja finantsabi valimiskomisjonidele ja kohalikele vaatlejatele. Kokku lähetas komisjon kaheksa valimisvaatlusmissiooni üheksa valimise jälgimiseks. Valimisvaatlusmissioonid lähetati Maldiividele (parlamendivalimised), Guinea-Bissausse (presidendi- ja parlamendivalimised), Malawisse (presidendi-, parlamendi- ja kohalikud valimised), Egiptusesse (presidendivalimised), Kosovosse (parlamendivalimised), Mosambiiki (parlamendivalimised) ja Tuneesiasse (seadusandlikud ja parlamendivalimised). Komisjon lähetas valimiste hindamise meeskonna Afganistani presidendivalimistele, kes jälgis ka häälte lugemist, mis viidi läbi USA riigisekretäri John Kerry vahendatud kokkuleppe alusel.

Lisaks lähetati 2014. aastal kaheksa valimisekspertide missiooni. Valimisekspertide missioonid saadeti Egiptusesse (põhiseaduse referendum), Liibüasse (põhiseadusliku kogu valimised), Taisse (parlamendivalimised), Iraaki (parlamendivalimised), Alžeeriasse (presidendivalimised), Mauritaaniasse (presidendivalimised), Boliiviasse (presidendi- ja parlamendivalimised) ja Fidžile (parlamendivalimised).

EL ei vaatle valimisi OSCE piirkonnas. EL toetas siiski OSCEd/ODIHRi seoses Ukraina presidendi- ja parlamendivalimistega. ELi jõupingutused võimaldasid lähetada 100 täiendavat lühiajalist vaatlejat ELi liikmesriikidest ning ELi kandidaat- ja taotlejariikidest. Paljudel juhtudel aitasid ELi valimisvaatlusmissioonid partnerriikidel kriisiolukordadest üle saada ning hõlbustasid demokraatiale üleminekut ja/või konfliktijärgset üleminekut. Edusamme tehti seoses järelmeetmete võtmisega ELi valimisvaatlusmissioonide soovitudele, mis on ELi valimisvaatlusmissioonide mõju tugevdamise seisukohast peamise tähtsusega.

EL tõhustas veelgi oma demokraatia toetamise alast tööd. Tuginedes nõukogu 2009. aasta novembri järeldustele, mis on lisatud kohustustena inimõiguste ja demokraatia tegevuskavasse, määras EL 2014. aasta märtsis 12 delegatsiooni, kes esindavad demokraatia toetamise alase katseprojekti teise ringi kõiki piirkondi. Töö algas juunis. Jõupingutused keskenduvad esmajoones töömeetoditele ning kuuele kindlaksmääratud töövaldkonnale: sidusus ja koordineerimine, kohalik kontekst ja partnerlus, süvalaiendamine ja nähtavus. Eesmärk on integreerida rahastamisvahendeid ja muid vahendeid paremini ELi liikmesriikide tööga ning süvendada arusaama kohalikust kontekstist, et saavutada parem mõju tõhustatud partnerluste abil. Selle töö abil saadakse analüüsitulemused ning see määratakse sobival ajal täpsemalt kindlaks tegevuskavades.

Esialgne tagasiside on olnud positiivne, mis puudutab vastastikku toetavate tegevuste kindlaksmääramist poliitiliste (ja/või inimõigustealaste) dialoogide ja mitmesuguste rahastamisvahendite abil sekkumiste vahel, sh õigussektori arendamisele, oluliste institutsioonide, k.a valimiskomisjonide suutlikkuse suurendamisele ning kodanikuühiskonna organisatsioonidele mõeldud toetus. On saadud tagasisidet, mis annab tunnistust tõhusamast koordineerimisest ja sidususest liikmesriikidega ning mitmetest algatustest, mille eesmärk on kaasata riiklikke sidusrühmi. On vaja jätkata tööd, et aidata tugevdada demokraatlike süsteemide (parteide, parlamentide, detsentraliseeritud asutuste jne) esindusfunktsioone. Tuleb arendada edasi esindamise, osalemise, läbipaistvuse, vastutuse ja soolise võrdõiguslikkusega seotud põhimõisteid, sh kohalikul tasandil.

Alates 2014. aastast toetatakse katseprojekti mõningase rahastamisega EIDHRist, pakkudes ekspertide abi tegevuste elluviimiseks. Olulist tööd tehakse ka kodanikuühiskonna toetuseks, töötades välja tegevuskavasid peaaegu kõigis delegatsioonides.

2014. aasta oli Euroopa demokraatia rahastu tegevuse esimene täisaasta. 2013.–2015. aasta eelarve on ligikaudu 27 miljonit eurot, mis koosneb ELi toetusest halduskuludeks ja 14 ELi liikmesriigi ning Šveitsi ja Kanada vabatahtlikest osamaksetest Euroopa demokraatia rahastu projektide rahastamiseks. 2014. aasta lõpuks oli Euroopa demokraatia rahastu saanud üle 1200 toetustaotluse ning nõustunud rahastama üle 130 taotluse koguväärtuses ligikaudu 8 miljonit eurot, mis jagunesid võrdselt ida- ja lõunanaabruse vahel. Kogu 2014. aasta jooksul kasutati EList sõltumatuna toimivat Euroopa demokraatia rahastut Euroopa naabruses täiendusena ELi vahenditele, eelkõige EIDHRile. Euroopa demokraatia rahastust on toetatud otseselt eelkõige uusi esilekerkivaid demokraatiat pooldavaid osalejaid ja rohujuure tasandi organisatsioone ning see on olnud jätkuvalt aktiivne kõigis naabruses asuvates riikides, sh Süürias, Liibüas, Egiptuses ja Aserbaidžaanis, kus teistel doonoritel on raskusi oma operatsioonide jätkamisega. 2014. aasta detsembris otsustas juhatus, et Euroopa demokraatia rahastu võib rakendada ja rahastada piiratud arvul tegevusi väljaspool ELi naabrust.

ELi Nõukogu alaline suutlikkus inimõiguste ja demokraatia küsimustes

Inimõiguste töörihm käsitleb kõiki Euroopa Liidu välissuhete inimõigustealaseid aspekte ning toetab nõukogu otsustusprotsessi selles valdkonnas, valmistades ette inimõiguste ja demokraatia alaseid arutelusid poliitika- ja julgeolekukomitees, alaliste esindajate komitees (COREPER) ja nõukogus. 2014. aastal kohtus inimõiguste töörihm 44 korral nii pealinnades kui Brüsselis, et jätkata ELi inimõiguste ja demokraatia alase poliitika (sh ELi inimõigustealased suunised ning kolmandate riikidega peetavad inimõigustealased dialoogid ja konsultatsioonid) tõhusa arendamise edendamist ja vaadata üle selle rakendamine maailmas.

Inimõiguste töörühm jätkas koostööd nõukogu geograafiliste töörühmadega, kes tegelevad nende vastavas geograafilises piirkonnas asuvate riikide inimõiguste olukorraga, ning asjaomaste nõukogu temaatiliste töörühmadega,¹¹ et integreerida inimõigused ELi välissuhete kõigisse aspektidesse. Inimõiguste töörühm tegi koostööd ka põhiõiguste, kodanikuõiguste ja isikute vaba liikumise töörühmaga (vt 8. jaotis).

2014. aasta alguses arutas inimõiguste töörühm ELi strateegilisi prioriteete ÜRO inimõiguste 2014. aasta foorumitel, mis aitas kaasa edukate tulemuste saavutamisele inimõiguste nõukogu istungjärgul ja ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee 69. istungjärgul. Kogu aasta jooksul koordineerisid Euroopa välisteenistus ja komisjoni talitused inimõiguste töörühmas liikmesriikidega ELi seisukohta seoses konkreetsete temaatiliste või geograafiliste küsimustega, mis mitmepoolsetel foorumitel esile kerkisid.

Inimõiguste töörühm jätkas regulaarset arvamuste vahetamist ELi inimõiguste eriesindajaga. Samuti korraldas inimõiguste töörühm korrapäraselt arutelusid rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonide ja kodanikuühiskonna esindajatega. Kõrgetasemeliste külalisesindajate hulgas olid Euroopa Parlamendi inimõiguste allkomisjoni esimees, ÜRO inimõiguste ülemvoliniku piirkondlik esindaja Euroopas, ÜRO eriraportöörid ja Põhiõiguste Ameti direktor.

2014. aastal jätkasid oma tööd ka inimõiguste töörühma rakkerühmad, kes toetavad töörühma tööd konkreetsetes prioriteetsetes valdkondades, eelkõige ELi inimõigustealaste suuniste rakendamise alal. 2014. aastal tegutses aktiivselt üheksa rakkerühma, kus osalesid asjaomased eksperdid Euroopa välisteenistusest, komisjoni talitustest ja liikmesriikidest.

¹¹ Arengukoostöö töörühm (CODEV), OSCE ja Euroopa Nõukogu töörühm (COSCE), terrorismi töörühm (COTER), poliitilis-sõjaline töörühm (PMG), kriisiohje tsiviilaspektide komitee (CIVCOM), ÜRO töörühm (CONUN).

Sidusam poliitika

ELis peavad ELi institutsioonid ja liikmesriigid ELi õiguse rakendamisel järgima ELi põhiõiguste harta sätteid. Välistegevuse vallas on EL otsustanud edendada inimõigusi ja demokraatiat kogu oma välistegevuse kaudu kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 21.

2014. aastal tugevdati pingutusi ELi inimõigustealase sise- ja välispoliitika sidususe ja järjepidevuse käsitlemiseks. Justiits- ja siseküsimuste nõukogu võttis oma 2014. aasta juuni istungil vastu järeldused,¹² milles tunnustatakse, kui oluline on sise- ja välispoliitika järjepidevus, et suurendada Euroopa Liidu usaldusväarsust välissuhetes ja näidata eeskuju inimõiguste valdkonnas. Sel eesmärgil on nõukogu hinnangul oluline tugevdada koostööd nõukogu erinevate töörühmade vahel, eelkõige nõukogu põhiõiguste, kodanikuõiguste ja isikute vaba liikumise töörühma (ELis) ja inimõiguste töörühma (välistegevuses) vahel, eriti korrapärase teabevahetuse ja vastavalt vajadusele konkreetsetel teemadel toimuvate ühiste temaatiliste kohtumiste kaudu. Sellega seoses tõhustati 2014. aastal regulaarse teabevahetuse kaudu koostööd põhiõiguste, kodanikuõiguste ja isikute vaba liikumise töörühma ja inimõiguste töörühma vahel. On vaja jätkata jõupingutusi, et suurendada veelgi ELi inimõigustealase sise- ja välispoliitika sidusust ja järjepidevust.

¹² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/143099.pdf.

Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste austamine

Euroopa Liit pöörab suurt tähelepanu kõigi inimõiguste omavahelisele seotusele ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste jagamatusele kui rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate õigusaktide põhitõekspidamistele.

EL toetas mitmepoolsel tasandil aktiivselt mitmeid majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õigustega tegelevaid ÜRO eriraportööre ja tegi nendega koostööd ning kutsus mitmeid neist osalema nõukogu inimõiguste töörühma koosolekul. ÜRO eriraportööride hulka majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste alal kuuluvad eriesindajad, kes tegelevad õigusega veele ja kanalisatsioonile, haridusele ja toidule, äärmise vaesusega ja õigusega eluaseme omamisele.

Lisaks pööras EL majanduslikele, sotsiaalsetele ja kultuurilistele õigustele suuremat tähelepanu inimõigustealastes dialoogides mitmete kolmandatest riikidest partneritega.

Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste, sh piisava elatustaseme omamise õiguse ja tööõiguse põhireeglite edendamist tugevdati EIDHRI mitmeaastases sihtprogrammis 2014–2017. Suurt hulka EIDHRI projekte toetatakse selleks, et edendada majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi kogu maailmas. Nende projektidega anti 2014. aastal panus ametiühingute tugevdamisse, palkadega seotud küsimuste kohta teadlikkuse parandamisse Aasias, maapärandi ja kogukondade kaitsmisse Angola maapiirkondades, Etioopia menjade kogukonna edendamisse ja ühiskonda integreerimisse nende majandusliku mõjuvõimu suurendamise abil, samuti majandusliku diskrimineerimise ja töökohal vägivalla kasutamise vähendamisse India ekspordile orienteeritud rõivavabrikutes.

IV Inimõigused kõigis ELi välispoliitika valdkondades ja vahendites

Arengukoostöö vallas õiguspõhise lähenemisviisi kujundamine

2014. aastal võtsid nõukogu ja Euroopa Parlament vastu uued välisrahastamisvahendid (aastateks 2014–2020), milles inimõigused ja demokraatia on peamisteks põhimõteteks ja/või hõlmatud eriprogrammidega, sh¹³ EIDHRis, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kohalike ametiasutusi käsitlevas temaatilises programmis arengukoostöö rahastamisvahendi raames ning stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendis¹⁴. Kõiki neid kasutatakse otse või kaudselt inimõiguste ja demokraatia edendamiseks kooskõlas ELi inimõiguste ja demokraatia strateegilise raamistiku ja muutuste kavaga¹⁵.

Euroopa välisteenistus ja komisjoni talitused viisid 2014. aastal lõpule kahepoolse programmitöö partnerriikidega; komisjon võttis vastu strateegilised programmdokumendid ja mitmeaastased sihtprogrammid aastateks 2014–2020. Inimõigusi, demokraatiat ja muid hea valitsemistava võtmelemente käsitleti kas peamiste sihtvaldkondadena või õiguspõhise lähenemisviisi rakendamise kaudu muudes koostöövaldkondades.

¹³ See kehtib eelkõige arengukoostöö rahastamisvahendi, Euroopa Arengufondi, Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi ja ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA II) puhul.

¹⁴ Määrus (EL) nr 230/2014.

¹⁵ EL võttis 2011. aastal vastu kaks reformi eesmärgiga muuta oma arengupoliitika strateegilisemaks ja sihipärasemaks: 12 punktist koosnev muutuste kava ning eelarvetoetuse uus poliitika ja eeskirjad. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52011DC0637&qid=1412922281378&from=EN>.

ELi kohustus järgida õiguspõhist lähenemisviisi formuleeriti komisjoni talituste 2014. aasta töödokumendis „Õigustel põhinev lähenemisviis ELi arengukoostööle, mis hõlmab kõiki inimõigusi”¹⁶. Nõukogu 2014. aasta mai järeldustes tervitati seda olulist sammu ja toodi välja lähenemisviisi peamised põhimõtted. Komisjoni talituste töödokumendis esile tõstetud vahendites antakse konkreetsed suunised selle kohta, kuidas kohaldada õiguspõhist lähenemisviisi mis tahes arenguprogrammi või -projekti suhtes, kasutades viit tööpõhimõtet: kõigi õiguste kohaldamine, osalemine otsustusprotsessis ja sellele juurdepääs, mittediskrimineerimine ja võrdne juurdepääs, läbipaistvus ja juurdepääs teabele.

Paralleelselt programmitööga jätkas komisjon oma eelarvetoetuse programmides põhiväärtuste järgimise hindamist. Alates 1. jaanuarist 2013 rakendatakse kõigi uute eelarvetoetuse programmide puhul täielikult eelarvetoetuse suunistes selles vallas sätestatud meetodikat.

EL jätkas 2014. aastal oma seisukoha ja strateegia kujundamist seoses Rio+20 järelmeetmete ja 2015. aasta järgse arengukavaga. EL on häälkalt propageerinud inimõiguste, õigusriigi põhimõtte ja valitsemisküsimuste integreerimist ülemaailmsesse arengukavasse. EL koostas mitmeid poliitilisi avaldusi, mis leidsid nõukogu tasandil heakskiidu, viimase neist 2014. aasta detsembris¹⁷. EL osales aktiivselt paljudel rahvusvahelistel aruteludel, sh ÜRO avatud töörühma sessioonidel, inimõiguste nõukogus ja peaassamblee mitteametlikel mõttevahetustel.

¹⁶ SWD(2014) 152 final, Brüssel, 30. aprill 2014.

¹⁷ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/146311.pdf.

Inimõiguste edendamine kaubanduse abil

ELi vabakaubanduslepingud on sillaklauslite kaudu seotud vastavate poliitiliste raamlepingutega, mis sisaldavad inimõigustealaseid klausleid. Kui ühtegi assotsieerimis- või raamlepingut ei ole parasjagu jõus, lisatakse vabakaubanduslepingutesse eraldi inimõiguste klausel. Inimõiguste klausli peamine väärtus on näidata lepinguosaliste ühist pühendumust inimõigustele, olles samas ka õiguslikuks aluseks asjakohastele meetmetele inimõiguste ränka rikkumise korral, sealhulgas lepingute peatamisele (vt 33. jaotis).

Kaubanduse avatus koos hea valitsemistava ja usaldusväärse siseriikliku poliitikaga annavad suure panuse kaasavasse majanduskasvu ja säästvasse arengusse ja seega inimõiguste olukorra parandamisse. Kooskõlas teatisega „Kaubandus, majanduskasv ja areng: kaubandus- ja investeerimispoliitika kohandamine kõige enam abi vajavate riikide vajadustele”¹⁸ jätkas EL 2014. aastal arenguriikide, eriti vähim arenenud riikide ja teiste kõige rohkem abi vajavate riikide abistamist, et nad saaksid integreeruda ülemaailmsesse kaubandussüsteemi ja saada kaubandusest võimalikult palju kasu. See abistamine põhineb peamiselt ELi kaubandusabi poliitikal, ELi ühepoolsetel kaubandussoodustustel ning kahepoolsetel ja piirkondlikel kaubanduslepingutel.

¹⁸ [COM(2012) 22] http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/january/tradoc_148992.EN.pdf.

Alates 1. jaanuarist 2014 on kohaldatud uut GSP (üldiste tariifsete soodustuste kava) määrust. Uue kava alusel on GSP+ soodustused antud 14 riigile. Uue määrusega tugevdatakse mehhanisme, mille abil jälgitakse, kas GSP+ soodustuste saajad järgivad rahvusvahelisi konventsioone (sh põhilisi inimõigustealaseid konventsioone), ning komisjon esitab iga kahe aasta tagant nõukogule ja Euroopa Parlamendile aruande konventsioonide rakendamise kohta GSP+ soodustuste saajate poolt. . 2014. aastal intensiivistus konventsioonide rakendamise alane dialoog ELi ja GSP+ soodustuste saajate vahel ning EL alustas täiendavate uuenduslike viiside kasutamist asjaomaste inimõigusi käsitlevate lepingute ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioonide rakendamise, jõustamise ja jälgimise toetamiseks. Vastates eelkõige Euroopa Parlamendi üleskutsetele, viis komisjon läbi määruse (EÜ) nr 1236/2005 (mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks)¹⁹ üldise läbivaatamise. 2014. aasta alguses esitati nõukogule ja Euroopa Parlamendile ettepanek muuta määrust, et ajakohastada nende kaupade loetelu, mille suhtes kohaldatakse ekspordikontrolli. 2013. aastal kehtestati Wassenaari kokkuleppega teatava jälgimistehnoloogia ekspordi kontroll. Selle tulemusena rakendas EL komisjoni 22. oktoobri 2014. aasta delegeeritud määrusega seda kontrolli spetsiaalse sissetungimistarkvara ja interneti jälgimise seadmete puhul.

Lisaks hindab komisjon pikaajalisi valikuvõimalusi kõnealuse küsimusega tegelemiseks ning võttis vastu teatise ekspordikontrolli poliitika läbivaatamise kohta, sealhulgas võimalus seoses kehtiva ekspordikontrolli määruse (EÜ) nr 428/2009 teatavate sätete võimaliku kohandamisega, et kontrollida selliste tundlike tehnoloogiate ekspordi, mida võidakse kasutada inimõiguste rikkumiseks, nt konfliktipiirkondades või autoritaarsete režiimide poolt. Pärast Süüria olukorra järkjärgulist halvenemist otsustas nõukogu 2014. aasta mais pikendada algselt 2012. aasta määrusega nr 36 kehtestatud keeldu nende seadmete või tarkvara ekspordile, mis on peamiselt mõeldud interneti- ja telefoniside jälgimiseks või pealtkuulamiseks Süüria valitsuse poolt.

¹⁹ Komisjoni 20. detsembri 2011. aasta rakendusmäärus (EL) nr 1352/2011.

2014. aastal propageeris EL, kes on pikaajaliselt toetanud relvakaubanduslepingut kui relvakaubanduse vastutustundlikkuse ja läbipaistvuse suurendamise suunas liikumise versta posti, jätkuvalt selle ratifitseerimist kõigi ÜRO liikmesriikide poolt. 2014. aasta lõpus käivitus 50. ratifitseerimiskirja hoiuleandmisega tänu ELi liikmesriikide olulisele panusele relvakaubanduslepingu jõustumine. Lepingu artiklis 7 nõutakse, et relvaekspordi alastes otsustes tuleb hinnata riski, et relvi võidakse kasutada inimõiguste või rahvusvahelise humanitaarõiguse tõsiste rikkumiste, sealhulgas soolise vägivalga toimepanemiseks või hõlbustamiseks. Selline riskihindamine lisandub relvaekspordi keelule artikli 6 alusel, juhul kui relvi võidakse kasutada genotsiidi, inimsusvastaste kuritegude, Genfi konventsiooni raskete rikkumiste, tsiviilisikute vastu suunatud rünnakute või muude asjaomaste rahvusvaheliste konventsioonidega määratletud sõjakuritegude toimepanemiseks.

Inimõiguste arvessevõtmine konfliktide ennetamise ja kriisiohje alases tegevuses

EL tegi 2014. aastal täiendavaid samme selleks, et integreerida inimõigused ja soolise võrdõiguslikkuse alane poliitika ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) missioonide ja operatsioonide planeerimisse, rakendamisse, läbiviimisse ja hindamisse.

Kooskõlas 2013. aasta kriisiohjamismenetlustega²⁰ käsitleti inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse küsimusi uute missioonide ja operatsioonide planeerimise protsessis ning inimõiguste ja sooküsimuste olukorra analüüs integreeriti planeerimisdokumentidesse, sh Ukraina tsiviiljulgeolekusektori reformiks mõeldud ELi nõuandemissiooni ja EUFOR RCA (Kesk-Aafrika Vabariik) puhul.

²⁰ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7660-2013-REV-2/en/pdf>.

2014. aastal oli kõigis ÜJKP missioonides ja operatsioonides olemas inimõiguste ja sooküsimuste nõunikud või kontaktisikud, kelle ülesanded hõlmavad nii inimõiguste ja sooküsimuste integreerimist missiooni või operatsiooni töösse kui ka konkreetsete tegevuste elluviimist. Sellised tegevused hõlmavad näiteks EUPOL Afganistani poolt pakutavat täiendavat toetust Afganistani riikliku politsei naispolitseinikele, missiooni EUPOL Afghanistan enda soolise võrdõiguslikkuse alase nõustamissuutlikkuse suurendamist ning nii EUTM Mali kui ka EUTM Somalia poolt kohalikele sõjajõududele pakutavat koolitust rahvusvahelise humanitaarõiguse ja rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate õigusaktide alal.

ÜJKP missioonide inimõiguste ja sooküsimuste nõunikud kohtusid 2014. aasta juunis Brüsselis igaaastasel seminaril, mis on nende jaoks väärtuslik võimalus vahetada parimaid tavasid ja selgitada välja ühised probleemid. Selleks et niisugune teabevahetus oleks süstemaatilisem, luuakse e-postipõhine praktikakogukond, mis võimaldab sagedasemat teabevahetust missioonide ja operatsioonide vahel ning temaatiliste ekspertidega peakorterites.

Inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse teema lisati paljudesse Euroopa Julgeoleku- ja Kaitsekolledži ja liikmesriikide korraldatud ÜJKP valdkonna kursustesse ning inimõiguste, soolise võrdõiguslikkuse, relvastatud konfliktidest mõjutatud laste ja tsiviilisikute kaitse teemal toimus ka erialaseid temaatilisi koolituskursusi.

Jätkati tööd seoses ELi tervikliku lähenemisviisiga naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 ja selle jätkuresolutsioonide rakendamise suhtes. Teine aruanne resolutsioonide rakendamise suhtes kohaldatava tervikliku lähenemisviisi jaoks välja töötatud ELi näitajate kohta avaldati 2014. aasta jaanuaris ning selles seatakse järgmise aruandeperioodi prioriteetideks üleminekuperioodi õigusemõistmine, naiste osalemine poliitikas ja nende majandusliku mõjuvõimu suurendamine, naiste kaasamine rahuprotsessidesse ning konfliktiolukorras toime pandava seksuaalvägivalla ennetamine. 2014. aasta juulis toimunud ELi liikmesriikide iga-aastaselt seminaril ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 rakendamise kohta keskenduti resolutsiooni vastuvõtmise peatsele 15. aastapäevale ning sellele, kuidas võtta rahu- ja julgeolekuküsimusi arvesse tulevastes läbirääkimistes 2015. aasta järgse arengukava üle. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1325 tegelev ELi mitteametlik rakkerühm jätkas oma korrapäraseid koosolekuid, millel osalesid liikmesriigid, NATO, ÜRO naiste õiguste agentuur, OSCE ja kodanikuühiskond. Loodi ka vastav veebileht, mis sisaldab kõiki tähtsamaid dokumente ELi lähenemisviisi kohta ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonile 1325²¹. 2014. aasta keskel viidi lõpule stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi kriisivalmiduse komponendi välishindamine. Hindamisel märgiti, et kriisivalmiduse komponent aitab täita ELi kohustusi seoses naiste, rahu ja julgeolekuga. Seda konkreetselt naisi, rahu ja julgeolekut toetavat vahendit rakendatakse praegu maailmas 17 riigis ja kolmes piirkonnas: Afganistan, Boliivia, Bosnia ja Hertsegoviina, Brasiilia, El Salvador, Guinea Bissau, India, Jeemen, Kirgiisi Vabariik, Kongo Demokraatlik Vabariik, Libeeria, Nepal, Nicaragua, Peruu, Saalomoni Saared, Senegal, Tšaad, Kesk-Ameerika piirkond, Lõuna-Aasia piirkond ning Kesk-Aafrika lõunapiirkond. Euroopa Komisjoni välispoliitika vahendite talitus tellis 2014. aastal ebakindlates ja konfliktidest mõjutatud olukordades soolise võrdõiguslikkuse küsimusi käsitlevate materjalide läbivaatuse, et teavitada ja suunata poliitikakujundajaid kõnealust valdkonda puudutavate tähtsaimate arutelude ja esilekerkivate küsimuste osas.

²¹ http://eeas.europa.eu/special-features/working-with-women/article21_en.htm.

2014. aastal võeti ülemaailmsel tasandil järk-järgult kasutusele konfliktide varajase hoiatamise süsteem. Varajase hoiatamise süsteemi jaoks välja töötatud vahendid ja metoodika sisaldavad paljusid inimõigustega seotud näitajaid, nagu rahvusvahelise inimõiguste raamistiku järgimine, sooline ebavõrdsus, ajakirjandusvabadus ning kodaniku- ja poliitiliste vabaduste austamine. Delegatsioonidel riikides, mille puhul leiti, et keskpikas või pikaajalises perspektiivis on olemas oht vägivaldse konflikti puhkemiseks, paluti esitada hinnanguid ja pakkuda võimalusi ennetavateks meetmeteks. Samuti korraldati konfliktianalüüsi seminare mitmetes riikides ja mitmete riikide kohta. Ka selles kontekstis võetakse metoodika puhul arvesse inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkusega seotud aspekte.

Inimõiguste arvessevõtmine terrorismivastases võitluses

Koosõlas ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavaga töötasid Euroopa välisteenistus ja komisjoni talitused välja terrorismivastase võitluse suunised, mille liikmesriigid kiitsid heaks 2014. aasta novembris. Suuniste eesmärk on tagada, et inimõiguste küsimusi ja, kui see on asjakohane, rahvusvahelist humanitaarõigust võetaks arvesse kolmandates riikides ellu viidavate terrorismivastase võitluse abiprojektide kavandamisel ja rakendamisel.

Terrorismivastase võitluse alaste jõupingutuste tegemise viisil võib olla riigi üldisele inimõiguste austamise olukorrale kaugeleulatuv mõju. Näiteks mõnes riigis on terrorismi mõiste määratlus ebamäärane ja seda kohaldatakse liiga ulatuslikult; terrorismivastaste operatsioonide läbiviimisel võidakse seada ohtu teatavad inimõigused (sh õigus elule või piinamise keeld); operatsioone võidakse mõnikord kasutada poliitiliste vastaste allasurumiseks.

EL rahastab terrorismivastase võitluse valdkonnas mitmeid suutlikkuse suurendamise projekte ja sageli riikides, kus inimõiguste olukord on halb. Seetõttu on eriti oluline jagada nende riikidega inimõigusi austavat Euroopa lähenemisviisi, et innustada neid suuremale inimõiguste järgimisele.

Kõnealused suunised on mõeldud kohaldamiseks tulevaste kolmandates riikides ellu viidavate ELi terrorismivastase võitluse alase suutlikkuse suurendamise projektide ning terrorismivastase võitluse komponenti sisaldavate julgeoleku ja õiguse alaste projektide suhtes. Nendes antakse ülevaade ja esitatakse mitmeid vahendeid, et hinnata inimõiguste / rahvusvahelise humanitaarõigusega seotud kohustusi. Suunised on mõeldud kõigile ELi institutsioonidele ja projekte rakendavatele partneritele projektide kõikides etappides (kavandamine, rakendamine ja järelevalve/hindamine), et tagada kõigi ELi meetmete puhul kasutatava lähenemisviisi suurem järjepidevus. Liikmesriigid võivad soovi korral kasutada suuniseid ka oma projektide puhul.

EL tegeleb jätkuvalt poliitilise teavitustegevusega, pidades terrorismivastast võitlust käsitlevaid poliitilisi dialooge paljude peamiste partnerite ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Poliitilised dialoogid seisnevad arvamuste vahetamises terrorismivastase võitluse vallas toimunud peamiste arengute üle ning on tähtsate küsimuste tõstatamise oluline platvorm. Need dialoogid aitavad süvendada kahepoolset ja rahvusvahelist konsensust ning suurendada rahvusvahelisi jõupingutusi terrorismi tõkestamise ja selle vastu võitlemise eesmärgil. Need on osa ELi üldisest lähenemisviisist suurendada suhetes peamiste partneritega kindlust ja usaldust. 2014. aastal toimusid terrorismivastase võitluse teemalise poliitilise dialoogi kohtumised järgmiste organisatsioonide ja riikidega: ÜRO, USA, Kanada, Türgi, Saudi Araabia ja Austraalia. Peeti ka terrorismivastase võitluse alaseid konsultatsioone Indoneesia ja Araabia Ühendemiraatidega. Koosõlas tegevuskavaga propageeris ja arutas EL kõigil neil juhtudel inimõiguste austamise ja õigusriigi põhimõtte kesksel küsimust terrorismivastase võitluse alastes jõupingutustes.

EL usub seoses mitmepoolse koostööga kindlalt ÜRO võtmerolli ülemaailmse terrorismiohuga tegelemisel. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 1373/2001 ja 2006. aasta ÜRO terrorismivastase võitluse globaalne strateegia on olnud terrorismivastase võitluse alase mitmepoolse koostöö versta-postideks. ÜRO terrorismivastase võitluse globaalne strateegia on täielikult kooskõlas ELi lähenemisviisiga terrorismivastasele võitlusele. ELi ja ÜRO terrorismivastase võitluse tegevuskavad tuginevad samale põhimõttele – edendada kriminaalõiguslikku lähenemisviisi, kaitstes samal ajal inimõigusi ja toetades õigusriigi põhimõtte järgimist. Asjaomaste ÜRO agentuuridega arutati ELi ja ÜRO vahelise terrorismivastase võitluse alase koostöö küsimusi seoses terroristidest välisvõitlejate ja vägivaldse äärmusluse vastase võitlusega. EL ja selle liikmesriigid tervitasid ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2170/2014 vastuvõtmist, milles mõistetakse hukka jõhker ja laialdane inimõiguste rikkumine äärmuslike rühmituste poolt Iraagis ja Süürias, ning ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2178/2014 vastuvõtmist vägivaldse äärmusluse hukkamõistu kohta, milles rõhutatakse vajadust tõkestada terroristidest välisvõitlejate reisimist ja toetamist; mõlemad resolutsioonid on kooskõlas ELi Nõukogu 30. augusti 2014. aasta järeldustega²². Samuti toetavad EL ja selle liikmesriigid tugevalt ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2178/2014 kohaseid meetmeid, sh jõupingutusi toetada rahvusvahelisi meetmeid vägivaldse äärmusluse vastu võitlemiseks, mis on jätkuvalt ELi jõupingutuste keskmes, kuna see on terrorismiprobleemile püsiva lahenduse leidmise eeltingimus.

EL jätkas kogu aasta jooksul avalduste esitamist ÜRO ja muudel rahvusvahelistel foorumitel, mõistes hukka terrorirünnakuid ja propageerides terrorismivastase võitluse lähenemisviisi, mis põhineb inimõiguste ja õigusriigi põhimõtte austamisel ning on täielikult kooskõlas rahvusvahelise õigusega.

²² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/144538.pdf.

Selle tagamine, et vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala välismõõtmega seotud tegevuses lähtutakse inimõigustest

Inimõiguste austamine ja kaitsmine on ELi justiits- ja siseküsimustega seotud poliitika keskmes. Sellega seoses on inimõigused ELi rändepoliitika eri valdkondi hõlmav element ja leiavad seega kajastust tulevases ELi rände tegevuskavas, samuti rände ja liikuvuse suhtes võetud üldise lähenemisviisi eri valdkondi hõlmav element, ELi välisrändepoliitika üldine raamistik ning ELi tagasisaatmis- ja tagasivõtupoliitika peamine element. Sellest tulenevalt lisatakse inimõiguste kaitsmine süstemaatiliselt kõigisse rände ja liikuvuse suhtes võetud üldise lähenemisviisi raamistikesse, eelkõige kolmandate riikide ja piirkondadega peetavatesse rände ja liikuvuse alastesse dialoogidesse, samuti kolmandate riikidega sõlmitud liikuvuspartnerlustesse ning rände ja liikuvuse ühistesse kavadesse, viisateemalistesse dialoogidesse ja ELi tagasivõtulepingute rakendamisse. Lisaks on EL ülemaailmsel foorumitel propageerinud rändajate inimõiguste kaitsmise tõhustamist. EL tegi seda ka 14.–16. mail 2014 Stockholmis toimunud ülemaailmse rännet ja arengut käsitleva foorumi tippkohtumisel.

Rändajate õiguste kaitsmine on ka Vahemere rakkerühma töö eri valdkondi hõlmav element. Nimetatud rakkerühm on rände ja liikuvuse suhtes võetud üldise lähenemisviisi raames andnud uut hoogu ELi jõupingutustele tugevdada dialoogi ja koostööd transiidi- ja päritoluriikidega Vahemere lõunapiirkonnas. Komisjon esitas 2014. aasta mais talituste töödokumendi Vahemere rakkerühma käsitleva teatise rakendamise kohta, milles määrati kindlaks mitmed ELi ja liikmesriikide võetavad meetmed rändajate ja pagulaste õiguste kaitsmiseks transiidi- ja päritoluriikides.

Rändega seotud küsimusi, sh meelevaldse kinnipidamise ja inimkaubanduse küsimust arutati ka asjaomaste kolmandate riikidega toimunud inimõigustealastes dialoogides.

Inimkaubandus on tõsine inimõiguste rikkumine ning seetõttu seab EL inimõiguste kaitsmise oma poliitika keskmesse. EL jätkas 2014. aastal inimkaubanduse kaotamist käsitleva ELi strateegia (2012–2016) ning ELi välismõõtme tugevdamist inimkaubanduse vastaste meetmete alal käsitleva 2009. aasta meetmedokumendi²³ rakendamist. Meetmedokumendi teises rakendamisaruanandes, mis avaldati 2012. aasta detsembris, leppis nõukogu kokku nende prioriteetsete kolmandate riikide ja piirkondade loetelus, kellega EL peaks tugevdama inimkaubanduse vastase võitluse alast koostööd ja partnerlust. Euroopa välisteenistus ja komisjoni talitused esitasid 2014. aasta juunis ühismärkuse, milles antakse teavet ELi inimkaubanduse vastase võitluse alase tegevuse kohta mitmetes prioriteetsetes riikides ja piirkondades, sh ülevaade ELi käsutuses olevatest asjakohastest vahenditest ja instrumentidest. Ühismärkus on võrdlusaluseks ELi delegatsioonidele ja liikmesriikidele, et tugevdada koostööd ja parandada inimkaubanduse vastaste meetmete sidusust.

Kõnealustes prioriteetsetes riikides asuval ELi delegatsioonidel paluti luua partnerlusi ning tagada koordineerimine ja sidususe oma vastuvõtvas riigis, määrates inimkaubanduse küsimustega tegeleva kontaktisiku, korraldades koordineerimiskoosolekuid, jälgides hoolikalt ELi rahastatavaid inimkaubanduse vastase võitluse alaseid projekte ning tagades korrapärase teabevahetuse vastuvõtva riigi ametiasutustega. Komisjoni talitused korraldasid selle töö hõlbustamiseks 2014. aasta juunis ELi delegatsioonide töötajatele kolmepäevase koolituskursuse inimkaubanduse vastase võitluse alase väliskoostöö teemal, keskendudes eelkõige prioriteetsetele riikidele ja piirkondadele.

²³ Nõukogu poolt vastu võetud 30. novembril 2009 (6865/10 CRIMORG 38 JAIEX 22 RELEX 163 JAI 168).

Inimkaubanduse likvideerimine on rände ja liikuvuse suhtes võetud üldise lähenemisviisi prioriteetne valdkond. Inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning ohvrite kaitsmist käsitletakse süstemaatiliselt kõigis asjakohastes kokkulepetes ja partnerlustes kolmandate riikidega ning kõigis ELi rände ja liikuvuse alastes dialoogides, sh liikuvuspartnerlustes, rände ja liikuvuse ühistes kavades ja viisanõude kaotamise alastes dialoogides. Samuti tõstatab EL inimkaubanduse küsimuse oma inimõiguste ja demokraatia tegevuskava olulise elemendina inimõigustealastes dialoogides rohkem kui 40 riigiga üle maailma. Lisaks toetab EL selles valdkonnas tehtavaid rahvusvahelisi jõupingutusi, propageerides mitmetel ÜRO foorumitel ennetamist, ohvrite kaitsmist ja abistamist, tervikliku õigusraamistiku loomist, poliitika kujundamist ja õiguskaitset ning suuremat rahvusvahelist koostööd ja koordineerimist inimkaubandust käsitlevas töös.

Arengumaadest partnerriikide toetamiseks jätkas EL mitmete projektide rakendamist kõigis rändega seotud valdkondades nii temaatiliste kui ka geograafiliste vahendite raames. Kooskõlas rände ja liikuvuse suhtes võetud üldise lähenemisviisiga kohaldati kõigi projektide puhul rändajakeskset lähenemisviisi ning kõigis valdkondades keskenduti tugevalt inimõigustele. Käivitati uusi projekte, et toetada ümberasustatud pagulasi ja vastuvõtvaid kogukondi Süüria naaberriikides ning eriti haavatavaid rändajate rühmi, nagu inimkaubanduse ohvrid ja kodumajapidamistes töötavad võõrtöötajad.

Rände- ja varjupaigaküsimused on 2014. aastal seitsmeks aastaks vastu võetud arengukoostöö rahastamisvahendi alla kuuluva temaatilise programmi „Üleilmsed avalikud hüved ja probleemid” üks peamisi prioriteete. Nimetatud programmi rände ja varjupaiga komponendi eesmärk on tõhustada rände juhtimist arenguriikides, pöörates erilist tähelepanu rände ja liikuvuse poolt arengule avalduva positiivse mõju maksimeerimisele. Programm järgib rändajakeskset lähenemisviisi ning paneb erilist rõhku vajadusele suurendada rändest saadavat kasu nii rändajate endi kui ka nende päritolukogukondade jaoks, toetades samal ajal nende integratsiooni vastuvõtvatesse kogukondadesse. Rändajate ja eriti haavatavate rändajate rühmade inimõiguste kaitsmine on valdkondadeülene eesmärk. Komisjon võttis vastu temaatilise programmi, mille alusel eraldati programmi „Üleilmsed avalikud hüved ja probleemid” rände ja varjupaiga komponendi jaoks 46,3 miljonit eurot, mis jagati kaheksa projekti vahel. Need hõlmavad ülemaailmset projekti kriisiolukorras olevates riikides asuvate rändajate toetamiseks, ülemaailmset meedet inimkaubanduse ja rändajate ebaseaduslikult üle piiri toimetamise ennetamiseks ja käsitlemiseks ning eraldi meedet segarändevoogudega tegelemiseks Ida-Aafrikas, kusjuures erilist tähelepanu pööratakse sundümbervasustamisele, inimkaubandusele ja rändajate ebaseaduslikult üle piiri toimetamisele ning piirkonnas lõksu jäänud haavatavas olukorras olevatele rändajatele.

Põhiõiguste, inimväärikuse ja inimõiguste austamine on ka ELi narkostrategie ja ELi narkootikumidealase tegevuskava üks juhtpõhimõtteid. See on uimastipoliitika lahutamatu osa ja nn ELi uimastimudeli üks põhielement.

Inimõiguste edendamise tagamine tööhõive- ja sotsiaalpoliitika välismõõtmes

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) tööõiguse põhireeglid sisalduvad ILO kaheksas põhikonventsioonis. EL toetab nende konventsioonide ratifitseerimist ja tõhusat rakendamist, tehes selleks ILOga koostööd, sealhulgas osaledes tööstandardite üle käimas olevas arutelus ja ILO järelevalveorganite töös. Samal ajal propageerib EL oma tööhõive- ja sotsiaalpoliitika välismõõtmes suhetes partnerriikidega ka inimväärse töö põhimõtet, sealhulgas ILO põhikonventsioonide järgimist, pidades kahepoolseid ja piirkondlikke poliitikaalaseid dialooge ning rakendades arenguabi projekte.

2014. aastal võttis Rahvusvaheline Töökonverents oma 103. istungil vastu üheks kaheksast ILO põhikonventsiooniks olevat 1930. aasta sunniviisilise töö konventsiooni (nr 29) käsitleva protokolliga ja soovitusel. Uus standard käsitleb sunniviisilise töö kaasaegseid vorme, sealhulgas inimkaubanduse kontekstis, aidates tõhustada sunniviisilise töö ennetamist, ohvrite kaitset, õiguskaitse kättesaadavust ja hüvitamismeetmeid, samuti jõustamist, sh rahvusvahelise koostöö ja/või abi kaudu. EL ja selle liikmesriigid on aktiivselt osalenud uue standardiga seotud ettevalmistustöös. ELi koordineeritud panus 2014. aasta juunis toimunud Rahvusvahelise Töökonverentsi oli väga oluline ning aitas kaasa eduka tulemuse saavutamisele. Liikmesriigid peaksid võtma vajalikud meetmed, et ratifitseerida protokoll 2016. aasta lõpuks.

EL aitas edendada meremeeste inimväärset tööd seoses meretöönormide konventsiooni muudatuste vastuvõtmisega Rahvusvahelisel Töökonverentsil. Vastuvõetud muudatustega, mis pälvisid ELi täieliku toetuse enne konverentsi,²⁴ tagatakse meremeestele kaitse hülgamise korral ja finantsiline kindlus tööga seotud surma või invaliidsuse korral. ELi jõupingutused inimväärse töö nimel võtsid veelgi hoogu, kui ELi Nõukogu võttis 2014. aasta jaanuaris vastu otsuse, millega antakse liikmesriikidele luba ratifitseerida ILO koduabiliste inimväärse töö konventsioon (konventsioon nr 189). Komisjon esitas kõnealuse otsuse ettepaneku 2013. aasta märtsis ning Euroopa Parlament kiitis otsuse heaks. Komisjon kutsus liikmesriike taas üles ratifitseerima konventsioon osana ELi inimkaubandusevastase võitluse strateegiast.

Seoses laienemispoliitikaga arutas EL 2014. aastal kandidaatriik Türgiga Türgi ametiühinguõiguse vastavust ELi standarditele ja asjaomastele ILO konventsioonidele, eelkõige konventsioonidele nr 87 (ühinemisvabadus) ja nr 98 (organiseerumisõigus ja kollektiivläbirääkimiste õigus).

Euroopa naabruspoliitika raames rõhutati vajadust rohkemate jõupingutuste järele ILO põhikonventsioonide ratifitseerimisel ja tõhusal rakendamisel. Mitmed naabruspoliitika hõlmatud riigid ühinevad ILO aruteludel sageli ELi ja selle liikmesriikide seisukohtadega. Suhetes Gruusia ja Moldova Vabariigiga allkirjastati 2014. aasta juunis assotsieerimislepingud, sealhulgas põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduspiirkonda käsitlevad sätted, ning neid hakati ajutiselt kohaldama 1. septembril 2014. Need sisaldavad kohustust tõhusalt rakendada ratifitseeritud ILO põhikonventsioonid. 2014. aastal allkirjastati ka assotsieerimisleping Ukrainaga. Ajutine kohaldamine algas 2014. aasta novembris, kuid see lükati ühe aasta võrra edasi põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna osas. Ukrainas halvenes tõsiselt töönormide ja tööõiguste austamine tulenevalt konfliktist Ida-Ukrainas ning selle kogu sotsiaal-majanduslikule olukorrale ülekanduvast negatiivsest mõjust.

²⁴ Nõukogu 26. mai 2014. aasta otsus 2014/346/EL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:JOL_2014_172_R_0003&from=EN.

Samuti osales EL aktiivselt 2015. aasta järgses arengukavas ja Rio+20 järelmeetmete protsessis, näidates seeläbi oma toetust tootliku tööhõive, kõigile inimväärse töö tagamise, sealhulgas töökohtade loomise, töötajate õiguste kaitstuse, sotsiaalkaitse ja sotsiaaldialoogi ning ebavõrdsuse käsitlemise suhtes.

EL edendas majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi aruteludes rahvusvahelistel foorumitel, nagu G20. G20 juhid edastasid 2014. aastal tugeva sõnumi, et nende tähtsaim prioriteet on suurendada ülemaailmset majanduskasvu eesmärgiga tagada paremat elatustaset ja kvaliteetseid töökohti inimestele kogu maailmas. Nad kordasid oma pühendumust vähendada noorte töötust, mis on vastuvõetamatult suur, võttes meetmeid tagamaks, et noored osaleksid hariduses, koolituses või tööhõives. Samuti tunnistasid juhid vajadust käsitleda mitteametlikkust ning struktuurset ja pikaajalist töötust, tugevdades tööturget ja luues asjakohased sotsiaalkaitstesüsteemid. Prioriteetide hulgas toodi välja ka tööohutuse ja töötervishoiu parandamine.

ILO põhikonventsioonide tõhusat rakendamist on edendatud ka arenguabi kaudu.

Euroopa Investeerimispanka sotsiaalne hoolsuskohustus põhineb ILO tööõiguse põhireeglitel. Panga standardid välistavad selgesõnaliselt niisuguse praktika nagu laste töö, võlaorjus või sunniviisiline töö. Kui vastuvõttev riik ei kaitse töötajate ühinemisvabadust ja kollektiivlääbirääkimiste õigust, oodatakse laenuvõtjalt siiski, et nad püüdleval selle poole, et lubada kehtestada alternatiivsed vastuvõetavad mehhanismid, mis võimaldavad töötajatel väljendada rahulolematust ning kaitsta töötajate õigusi seoses töökeskkonna ja töötingimustega. Mõlemal juhul, või kui seaduses puuduvad vastavad sätted, nõutakse laenuvõtjalt, et nad ei keelaks töötajatel osaleda kollektiivsetes organisatsioonides või kollektiivlääbirääkimiste pidamises ega diskrimineeriks neid töötajaid, kes soovivad seda teha, ning ei kasutaks nende suhtes survemeetmeid. Laenuvõtjalt nõutakse, et nad käsitleksid tööõiguse põhireeglite järgimist oma tarneahelates, tagades, et nende esmased töövõtjad ning esmatasandi tarnijad kohaldavad samuti neid reegleid, ning kajastades neid reegleid nõuetekohaselt oma hankedokumentides, lepingutes ja järelevalve korras.

EIDHRist toetati tööstandardite rakendamise ja inimväärse töö edendamise nimel töötavaid kodanikuühiskonna organisatsioone.

2014. aasta veebruaris arutati ÜRO sotsiaalarengu komisjoni 52. istungil prioriteetset teemat „Inimeste suutlikkuse suurendamine vaesuse kaotamiseks, sotsiaalseks integratsiooniks ning täieliku tööhõive ja inimväärse töö tagamiseks kõigi jaoks”. ÜRO sotsiaalarengu komisjon kutsus oma resolutsioonis ÜRO liikmesriike üles pöörama tulevases 2015. aasta järgses arengukavas nõuetekohast tähelepanu vaesuse kaotamisele, sotsiaalsele kaasamisele ning täieliku tööhõive ja inimväärse töö tagamisele kõigi jaoks. Kodanikuühiskonna foorumil kutsuti riikide valitsusi tungivalt üles rakendama ILO soovitus nr 202 sotsiaalkaitse riiklike alammäärade kehtestamise kohta ning inimväärse töö tagamise suuniseid kui tõhusaid vahendeid, millega tagada täielik ja tulemuslik tööhõive ja sissetulekukindlus.

V ELi inimõigustealaste prioriteetide elluviimine

Surmanuhtluse kaotamine

EL kinnitas 2014. aastal jätkuvalt oma vastuseisu surmanuhtlusele ning kasutas kõiki oma kasutuses olevaid diplomaatilisi vahendeid surmanuhtluse ülemaailmse keelustamise edendamiseks. ELi tugev surmanuhtluse vastane poliitika kajastub 2013. aastal ajakohastatud ja muudetud ELi suunistes, ning liikumine surmanuhtluse kaotamise suunas on üks inimõiguste ja demokraatia strateegilises raamistikus ja tegevuskavas kindlaks määratud peamisi prioriteete.

Surmanuhtluse vastase Euroopa päeva ja ülemaailmse surmanuhtluse vastase päeva tähistamiseks 10. oktoobril tegid EL ja Euroopa Nõukogu ühisavalduse, milles nad kinnitasid taas oma vastuseisu surmanuhtluse kasutamisele mis tahes asjaoludel ning oma pühendumust surmanuhtluse kaotamisele kogu maailmas. Kõnealus avalduses rõhutasid nii kõrge esindaja Catherine Ashton kui ka Euroopa Nõukogu peasekretär Thorbjørn Jagland oma sügavat muret mõningates riikides ilmnenud tagasilöökide pärast, näiteks hiljutised väga suure arvu surmaotsustega päädinud kollektiivsed kohtuprotsessid, surmanuhtluse kasutamise laiendamine riiklikes õigusaktides või hukkamiste taasalustamine pärast mitmeaastast vaheaega²⁵. 10. oktoobril korraldasid ELi delegatsioonid kogu maailmas ja eelkõige surmanuhtlust kohaldavates riikides mitmesuguseid üritusi ning reklaamisid võimalikult palju surmanuhtluse kaotamise tegevuskava, sh kontaktides ametnike ja kodanikuühiskonnaga.

EL toetas Aafrika Liidu hiljutisi samme inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika harta surmanuhtluse kaotamist käsitleva lisaprotokolli vastuvõtmiseks. EL väljendas ka heameelt kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti surmanuhtluse kaotamist käsitleva 1989. aasta teise fakultatiivprotokolli hiljutiste ratifitseerimiste üle (El Salvador ja Gabon), mis on suurendanud osalisriikide arvu 81-ni. EL innustas kontaktides kolmandate riikidega jätkuvalt kõiki riike, kes seda veel teinud ei ole, ratifitseerima kõnealust protokolli 2014. aastal selle vastuvõtmise 25. aastapäeva puhul.

Lisaks mõistis EL hukka surmanuhtluse jätkuva ulatusliku kasutamise maailma teistes piirkondades. Eelkõige pöörati tähelepanu Iraanile, Iraagile, Saudi Araabiale, Afganistanile, Valgevenele, Egiptusele, Jaapanile, Singapurile, Hiinale, Taiwanile ja USA-le, kuid ka paljude teiste riikide suhtes tehti rahvusvahelises õiguses kindlaks määratud miinimumstandarditele ja surmanuhtlust käsitlevatele ELi suunistele tuginedes avaldusi ja demarše.

²⁵ http://eeas.europa.eu/statements/docs/2014/141009_03_en.pdf

EL jätkas vastuseisu väljendamist surmanuhtlusele kõigil asjakohastel mitmepoolsetel foorumitel, eelkõige ÜROs, OSCEs ja Euroopa Nõukogus. EL osales ÜRO Peaassamblees kõrgetasemelisel ministrite kohtumisel, mis korraldati koostöös ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo, Itaalia, Tšiili, Mongoolia, Tuneesia ja Beniniga teemal „Juhtroll ja liikumine surmanuhtluse kaotamise suunas” (New York, 25. september 2014).

EL osales aktiivselt ulatusliku lobitöö ja teavitustegevuse kaudu piirkondadevahelises liidus, mis edendab ÜRO Peaassamblee resolutsiooni 69/186 (18. detsember 2014) rakendamist, millega kinnitatakse üleskutset kehtestada moratorium surmanuhtluse kasutamisele. Resolutsioon, mida kaastöetas 95 riiki, võeti vastu enneolematult suure arvu poolthääletega ehk 117 poolthäälega ning 37 riiki hääletas vastu ja 34 riiki hoidus hääletamisest, mis on märkimisväärselt parem tulemus võrreldes sarnaste resolutsioonidega 2007., 2008., 2010. ja 2012. aastal.

EL tegi 2014. aastal OSCE alalises nõukogus kuus surmanuhtlust käsitlevat avaldust, kritiseerides OSCE osalisriikides (Valgevenes ja USAs) langetatud surmaotsuseid. Lisaks esitati alalises nõukogus veel üks avaldus, mis tehti Euroopa ja ülemaailmse surmanuhtluse vastu võitlemise päeva puhul 10. oktoobril liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja Euroopa Nõukogu peasekretäri ühisavalduse põhjal. EL tõstatas mureküsimusi seoses surmanuhtluse kasutamise jätkamisega ka 2014. aastal toimunud OSCE ürituste ajal, sh septembris toimunud OSCE iga-aastaselt inimõõdme rakendamist käsitleval kohtumisel ning 2014. aasta aprillis toimunud täiendaval OSCE inimõõdet käsitleval kohtumisel piinamise ennetamise teemal.

EIDHR on oluline osa ELi pühendumusest seista vastu surmanuhtluse kasutamisele. EL on juhtiv rahastaja, kes EIDHRi kaudu toetab kodanikuühiskonna organisatsioonide jõupingutusi surmanuhtluse kaotamiseks. EIDHRi kaudu toetatakse praegu kaheksat surmanuhtluse alal käimas olevat projekti, mis valiti välja 2008. ja 2011. aastal toimunud kahe ülemaailmse projektikonkursi abil. Kõnealused projektid keskenduvad kolmele peamisele arenguvaldkonnale: kriminaalseadustike reformimine, asjakohaste rahvusvaheliste ja piirkondlike õigusaktide järgimine ning surmanuhtluse edasise kaotamise jaoks soodsa keskkonna loomine.

Käimasolevad EIDHRI surmanuhtluse alased projektid annavad ulatusliku geograafilise ülevaate riikidest, kus surmanuhtlus ei ole veel kaotatud, sh riigid Aasias (Hiina, India, Taiwan jne), Ameerikas (Kariibi mere riigid, USA), Aafrikas (Libeeria, Mali, Uganda jne), Ida-Euroopas (Valgevene ja Venemaa) ning Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonnas (Jordaania, Maroko ja Tuneesia). Selle toetuse andmine toimub EIDHRI riigipõhiste toetuskavade ja ülemaailmsete projektikonkursside kaudu.

Piinamise ning muu julma, ebainimliku ja inimväarikust alandava kohtlemise või karistamise kaotamine

EL jätkas piinamist ning muud julma, ebainimliku ja inimväarikust alandavat kohtlemist või karistamist käsitlevate suuniste rakendamist. EL innustas kõiki riike ratifitseerima ja rakendama piinamise vastast konventsiooni ja selle fakultatiivprotokolli ning juhtis tähelepanu piinamise ja väärkohtlemise üksikjuhtudele oma inimõigustealastes dialoogides kolmandate riikidega ning nendesse riikidesse toimunud visiitide käigus. Samuti tegi EL avaldusi, et õnnitleda konventsiooni ja/või selle fakultatiivprotokolli ratifitseerinud riike.

EL jätkas koostöö tugevdamist mitmepoolsete foorumitega, nagu Euroopa Nõukogu, ÜRO ja OSCE, samuti piinamise kaotamise nimel töötavate kodanikuühiskonna organisatsioonidega. EL osales aktiivselt 2014. aasta aprillis Viinis toimunud OSCE täiendaval inimõõdet käsitleval piinamise ennetamise teemalisel kohtumisel. Ta korraldas koos Norraga 11. aprillil kõrvalütuse piinamise vastase võitluse ja surmanuhtluse kaotamise kohta OSCE piirkonnas.

EL tegi avalduse ÜRO rahvusvahelise piinamisohvrite toetamise päeva puhul (26. juuni). EL väljendas oma toetust Taani, Tšiili, Indoneesia, Ghana ja Maroko poolt 2014. aasta märtsis käivitatud piinamisvastast konventsiooni käsitlevale algatusele ning kordas seda toetusavaldust 23. septembril New Yorgis ÜRO Peaassamblee istungjärgu nädalal korraldatud kõrvalüritusel. 3. detsembril korraldati Brüsselis üritus, et suurendada teadlikkust piinamisvastase konventsiooni kohta selle vastuvõtmise 30. aastapäeval ning arutada edasist tegevust konventsiooni võimalikult ulatusliku rakendamise tagamiseks. Üritus korraldati koostöös kodanikuühiskonnaga ning sellel osalesid kõrgetasemelised kõnelejad ning osalejad rahvusvahelistest ja piirkondlikest organisatsioonidest, kodanikuühiskonnast ja ELi liikmesriikidest. Arutelu põhjal järeldati, et kiiresti on vaja alustada uuesti piinamise teemalist mõttevahetust, et saavutada konventsiooni üldine ratifitseerimine ja rakendamine ning võidelda arusaamaga, et piinamist võib nn erandlikel asjaoludel sallida. ELil on selles mõttevahetuses oluline osa. Konventsiooni aastapäevale juhiti tähelepanu ka kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi avalduses inimõiguste päeva kohta (10. detsember).

Euroopa välisteenistus ja komisjoni talitused tegid kogu aasta jooksul tihedat koostööd Euroopa Parlamendi inimõiguste allkomisjoniga, nii seoses Euroopa Parlamendi 11. märtsi resolutsiooni (piinamise kaotamise kohta maailmas) ettevalmistamise kui ka järelmeetmetega.

Piinamise kaotamist käsitlevad liidu meetmed hõlmavad meetmeid, millega ennetada kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks.

Nõukogu määruses (EÜ) nr 1236/2005 käsitletakse niisuguste kaupadega kauplemist. Praegu kehtivad loetelud keelatud ja kontrollitavatest kaupadest on sätestatud komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 775/2014. Euroopa Parlamendis ja ELi Nõukogus on praegu arutamisel komisjoni 2014. aasta ettepanek nõukogu määruse (EÜ) nr 1236/2005 muutmise kohta.

EL jätkas kogu maailmas märkimisväärse rahalise toetuse andmist kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja inimõiguste kaitsjatele, kes tegutsevad selle nimel, et muuta piinamise ja väärkohtlemise absoluutne keelustamine kõigi jaoks reaalsuseks, toetada piinamisohvrite ja nende perekondade rehabiliteerimist ning toetada riike nende kohustuste täitmisel, luues näiteks sõltumatuid riiklikke ennetusmehhanisme. Viimastel aastatel on demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi kaudu eraldatud piinamisvastasteks meetmeteks keskmiselt 12 miljonit eurot aastas.

Tõhus toetus inimõiguste kaitsjatele

EL on jätkuvalt pühendunud inimõiguste kaitsjate toetamisele, kellel on tähtis roll inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel. ELi välisministrid kinnitasid seda pühendumust nõukogu 23. juuni 2014. aasta järeldustes inimõiguste kaitsjaid käsitlevate ELi suuniste vastuvõtmise 10. aastapäeva puhul ning toonitasid, et eriti oluline roll on naissoost inimõiguste kaitsjatel ning haavatavatest ja marginaliseeritud rühmadest pärit inimõiguste kaitsjatel.

Mais esitati ELi delegatsioonidele üksikasjalikud juhised inimõiguste kaitsjaid käsitlevate suuniste rakendamise kohta, nähes ette parimad tavad juhtumitega tegelemiseks. ELi delegatsioonid tegid kogu aasta jooksul aktiivselt tööd, et kaitsta inimõiguste kaitsjaid, kellele paljudes riikides avaldavad üha suuremat survet ametivõimud ja valitsusvälised osalejad. ELi diplomaadid jälgisid kohtuprotsesse, külastasid kinnipeetud aktiviste ja tegid avaldusi üksikjuhtumite kohta. EL juhtis üksikjuhtumitele regulaarselt tähelepanu kahepoolsetel kohtumistel, sh kõrgetasemelistes poliitilistes dialoogides, ning kutsus partnerriike tungivalt üles vabastama vangistatud inimõiguste kaitsjaid. ELi delegatsioonid ja liikmesriikide saatkonnad konsulteerivad nüüd süstemaatiliselt kodanikuühiskonna esindajatega, k.a inimõiguste kaitsjatega toimuvatel iga-aastastel ametlikel kohtumistel.

Inimõiguste kaitsjate toetamiseks eraldati EIDHRi raames märkimisväärses ulatuses rahalisi vahendeid. Inimõiguste kaitsjate toetamiseks käivitati 15 uut projekti, koguväärtusega üle 15 miljoni euro. Need uued meetmed täiendasid kõnealuses valdkonnas rakendatavat 150 projekti, mille koguväärtus on üle 120 miljoni euro. Lisaks käivitati 3. detsembril 2014 uus projektikonkurss väärtusega 15 miljonit eurot. Vastavalt uues EIDHRi määruses (2014–2020) sätestatule on selle projektikonkursi eesmärk luua laiahaardeline inimõiguste kaitsjate mehhanism, millel on kolm peamist prioriteeti: i) keskenduda kõige keerulisematele olukordadele ja kõige haavatavamatele inimõiguste kaitsjatele; ii) anda inimõiguste kaitsjatele kiireloomulist, keskpika perspektiivi ja pikaajalist toetust; iii) tagada koordineerimine ja teavitustegevus. Neid kolme peamist prioriteeti viiakse ellu nelja liiki tegevuse kaudu: i) inimõiguste kaitsjate toetamine kohapeal, sh inimõiguste kaitsjatele erakorralise toetuse andmine, kohalike inimõiguste kaitsjate organisatsioonide toetamine ning ajutine ümberpaigutamine; ii) koolitus, järelevalve ja propageerimine; iii) koordineerimine ja sünergia, sh ajutise ümberpaigutamise platvormi (mida toetab komisjon osana ühest teisest EIDHRi raames käimas olevast projektist) haldamine; iv) teavitustegevus ja nähtavus.

Lisaks jätkas komisjon 2014. aastal kiireloomulise vajaduse korral kuni 10 000 euro suuruste sihtotstarbeliste toetuste andmist otse inimõiguste kaitsjatele. 2014. aasta lõpuks oli välja antud üle 220 toetuse kogusummas üle 1,6 miljoni euro. Selliseid toetusi kasutati erinevat laadi abi andmiseks kaitsjatele (üksikisikutele ja/või organisatsioonidele), sealhulgas meditsiiniline abi, õigusabikulud, turvaseadmete ost kontorite või kodude jaoks, ohus olevate aktivistide kiire ümberpaigutamine, toetused vangistatud või surnud kaitsjate perekondadele jne. Veebilehel www.eidhr.eu/library avaldatud aruanne inimõiguste kaitsjate toetamise kohta („Delivering on Human Rights Defenders”) annab põhjaliku ülevaate EIDHRi kaudu kogu maailmas inimõiguste kaitsjate toetuseks rahastatud meetmetest.

Euroopa Parlament jätkas inimõiguste kaitsjate tugevat toetamist, eelkõige inimõiguste allkomisjoni töö kaudu. Euroopa Parlamendi Sahharovi auhinna, millega austatakse erakordseid inimesi, kes eriti rasketes oludes võitlevad sallimatuse, fanatismi ja rõhumise vastu, pälvis 2014. aastal dr Denis Mukwege Kongo Demokraatlikust Vabariigist, kes on pühendanud oma elu seksuaalse ja soolise vägivalla ohvritega tegelemisele.

Lapse õiguste edendamine ja kaitsmine

2014. aastal tähistas EL ÜRO lapse õiguste konventsiooni vastuvõtmise 25. aastapäeva ning Nobeli rahupreemia andmist Malala Yousafzaile ja India lapse õiguste aktivistile Kailash Satyarthile. Konventsiooni aastapäeva tähistamiseks ja selleks, et näidata ELi pühendumust lastele oma sise- ja välispoliitikas, võttis nõukogu detsembri alguses vastu järeldused lapse õiguste edendamise ja kaitsmise kohta. ELi delegatsioonid ja UNICEFi riiklikud bürood üle kogu maailma kasutasid samuti seda võimalust, et aidata korraldada tegevusi, millega tähistati ELi ja UNICEFi vahelise töövahendi „Lapse õiguste käsiraamat: lapse õiguste integreerimine arengukoostöösse” algatamist,²⁶ mis avaldati ametlikult 2014. aastal. Rahvusvahelise koostöö ja arengu peadirektoraat (DG DEVCO) ja UNICEF tähistasid samuti kõnealust aastapäeva, korraldades 20. novembril avaliku konverentsi, millel toodi esile 2015. aasta järgse tegevuskavaga seotud saavutused ja väljakutsed. Lisaks pidas kõrge esindaja / komisjoni asepresident Federica Mogherini ÜRO lapse õiguste konventsiooni 25. aastapäeva puhul avakõne Euroopa Parlamendi täiskogu istungil²⁷.

Kooskõlas ELi ning UNICEFi ja ÜRO vahelise tiheda koostööga, toetas EL aktiivselt UNICEFi ja relvakonfliktidest mõjutatud laste küsimustega tegeleva ÜRO eriesindaja poolt ühiselt algatatud kampaaniat „Lapsed, mitte sõdurid”, mille eesmärk on lõpetada laste värbamine konfliktiosaliste valitsuste relvajõududesse ning laste kasutamine nendes 2016. aastaks. EL kordas taas oma tugevat toetust kampaaniale detsembris toimunud ÜRO eriesindaja külaskäigul Brüsselisse.

²⁶ <http://www.unicef.org/eu/crtoolkit/toolkit.html>.

²⁷ https://www.youtube.com/watch?v=_m-cpAnZ8Wk&list=UUw6E9hgCbubPf_IsofVkiqg.

Enam kui 108 000 relvakonflikti piirkonnas asuvat last on saanud kasu otsusest kasutada 2012. aastal ELile omistatud Nobeli rahupreemia summa konfliktipiirkonnas asuvate laste abistamiseks. ELi algatus „Rahu lapsed” (Children of Peace) muudeti mitmeaastaseks haridusabi programmiks hädaolukordades, mille raames eraldati 2014. aastal 6 712 500 eurot (sh riiklikud panused Luksemburgilt ja Austrialt). 2014. aastal valiti kümnes riigis välja 12 uut ELi algatuse „Rahu lapsed” projekti, millest sai kasu veel 155 000 last.

EL pühendub jätkuvalt laste töö ja eriti selle sobimatute vormide kaotamisele. ILO andmete kohaselt vähenes kogu maailmas lapstööjõuna kasutatavate laste hinnanguline arv aastatel 2000–2012 246 miljonilt 168 miljonile²⁸. Siiski on 85 miljonit lapstöölist vanuses 5–17 aastat kaasatud ohtlikku töösse, mis on üks sobimatuid laste töö vorme. See tähendab, et nad töötavad keskkonnas, mis seab otseselt ohtu nende tervise, ohutuse ja/või kõlbelise arengu. EL propageeris 2014. aastal kooskõlas ILO konventsiooniga nr 182 lapsele sobimatu töö kohta ohtlike tööde loetelu koostamist 33 riigis kahes piirkonnas: Sahara-taguses Aafrikas ja Euroopas / Kesk-Aasias. 2014. aasta lõpus andis komisjon arengukoostöö rahastamisvahendi alusel toetusi 5,4 miljoni euro väärtuses, et pakkuda põhilisi sotsiaalteenuseid rändajate lastele ja noortele töötajatele Burkina Faso, Côte d’Ivoire’i ja Mali piirialadel ning et suurendada üksikemade ja nende laste mõjuvõimu Marokos oma õiguste ja väärkuse austamise nõudmisel.

²⁸ (ILO aruanne „Marking progress against Child labour. Global estimates and trends 2000-2012” (Lapstööjõu kasutamise vastu võitlemise edusammud. Üleilmsed prognoosid ja suundumused aastatel 2000–2012), avaldatud 23. septembril 2013).

Lapse õigused olid aruteluteemaks 2014. aasta aprillis toimunud ELi ja Aafrika vahelisel tippkohtumisel, kus Aafrika Liit ja EL kinnitasid taas oma soovi kaitsta relvakonfliktidest mõjutatud naisi ja lapsi ning ennetada seksuaalvägivalda, mis mõjutab eelkõige naisi ja lapsi. Tehti edusamme ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) missioonide ja operatsioonide töötajatele mõeldud laste kaitsmise alase lähetamiseelse koolitusmooduli lõpliku valmimise osas.

EL jätkas kooskõlas ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikliga 7 teadlikkuse suurendamist selle kohta, kui oluline on laste juurdepääs identiteedile tõhusate sündide registreerimise süsteemide rakendamise kaudu, kuna see on eeltingimuseks paljude muude õiguste kasutamisele (häälõiguse, tööhõive, juurdepääs tervishoiu- ja haridusteenustele jne) ning tagab kaitse mitmesuguste vägivalda vormide vastu. Laste kaitsmine kõigi vägivalda vormide vastu on jätkuvalt tähtis prioriteet. EL jätkab selliste meetmete toetamist, mille abil võideldakse lapsi mõjutavate kahjulike traditsioonide ja ühiskonnainormide vastu, sh naiste suguelundite moonutamine või lõikamine, laste, varajane ja sundabieli ning naissoost imikute tapmine. Täiendav teave on esitatud käesoleva aruande 20. jaotises.

EL jätkas oma strateegiat lapse õiguste integreerimiseks kõigisse arengusektoritesse ja - poliitikatesse ning teeb pidevalt tööd, et tagada laste õigused kvaliteetsetele põhiteenustele, nagu tervishoid, haridus, vesi ja kanalisatsioon, kooskõlas aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks võetud kohustustega. Kõigile alghariduse tagamise ja liikumise „Haridus kõigile” eesmärkide saavutamiseks soovitakse suurendada marginaliseeritud laste, nagu puudega lapsed ning häbimärgistamisest ja sotsiaal-majanduslikust olukorrast mõjutatud lapsed, osalemist.

Naiste õiguste kaitsmine ja soolise vägivalda eest kaitsmine

EL seadis aruandeperioodil kolmandate riikidega suhtlemisel prioriteediks muu hulgas sellised valdkonnad nagu naiste osalemine poliitikas ja nende majandusliku mõjuvõimu suurendamine, soolise vägivalda ja kahjulike traditsioonide vastased algatused, sooküsimused arengukoostöös ning naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 rakendamine (vt 12. jaotis).

Sooküsimused integreeriti kõigisse ELi programmidesse ja lisati avalikesse sõnumitesse, valitsustega peetavatesse poliitilistesse ja inimõigustealastesse dialoogidesse ning kodanikuühiskonnaga peetavatesse dialoogidesse. Prioriteediks oli ka naissoost inimõiguste kaitsjate ja naisorganisatsioonide toetamine. Naiste mõjuvõimu suurendamine oli jätkuvalt tähtsal kohal endise kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi Catherine Ashton'i päevakorras, sealhulgas tema kohtumistel Süüria, Iraani ja Ukraina naistega. Hiljuti ametisse nimetatud kõrge esindaja / komisjoni asepresident Federica Mogherini rõhutas mitmel juhul, sh detsembris toimunud välisasjade nõukogu istungil, oma isiklikku pühendumist sellele, et soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise küsimused jääksid ELi üldiste välissuhete üheks prioriteediks. ELi inimõiguste eriesindaja jätkas samuti kogu 2014. aasta vältel paljudel juhtudel suure tähelepanu pööramist naiste õiguste kaitsmisele ja edendamisele ning kasutas oma riigivisiite ja inimõigustealaseid dialooge selleks, et tõstatada kõnealust teemat ning pakkuda praktilisi nõuandeid ja ELi eksperdiabi. ELi eriesindaja prioriteediks oli ka korduv suhtlemine juhtivate naiste õiguste kaitsjatega strateegilistest riikidest ja piirkondlikest organisatsioonidest.

Euroopa välisteenistuse sooküsimuste nõustajal oli jätkuvalt oluline roll poliitilise nõu andmisel diplomaatidele peakorterites ja ELi delegatsioonides, suhtlemisel teiste ELi institutsioonide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega ning meetmete järjepidevuse ja sidususe edendamisel.

EL jätkas diplomaatidele erikoolituse andmist selle kohta, kuidas võtta oma igapäevatoos ja lähetustel kolmandatesse riikidesse arvesse soolise võrdõiguslikkuse küsimusi. EL jätkas oma inimõigusi ja soolist võrdõiguslikkust käsitlevate poliitikate integreerimist ÜJKPsse. ÜRO oli jätkuvalt platvorm, mida EL kasutab oma strateegiliste prioriteetide edendamiseks, eelkõige soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas. EL kaastoetas inimõiguste nõukogu 26. istungjärgul resolutsiooni naiste diskrimineerimise kaotamise kohta ning ühines konsensusega naistevastase vägivalda kõigi vormide kaotamiseks tehtavate jõupingutuste tugevdamist käsitleva resolutsiooni osas. EL toetas tööd, mida teevad ÜRO naiste õiguste agentuur, ÜRO eriraportöör, kelle valdkonnaks on naiste vastu suunatud vägivald, selle põhjused ja tagajärjed, ning ÜRO eriesindaja konfliktiolukorraga seotud seksuaalse vägivalda küsimustes. 2014. aastal jätkasid EL ja ÜRO naiste õiguste agentuur 2012. aasta aprillis allkirjastatud vastastikuse mõistmise memorandumini rakendamist kokkulepitud tööprogrammi kaudu. Peamist edu saavutati kommunikatsiooni, poliitikaalase dialoogi ja ühise toetamise, koolituse ning ELi ja ÜRO naiste õiguste agentuuri ühisprogrammide kavandamise valdkonnas.

Tugevdati jõupingutusi naiste õiguste integreerimiseks Euroopa Liidu valimisvaatlusmissioonidesse, viies läbi põhimeeskonna valimisvaatluse suuniste täieliku läbivaatamise seoses naiste osalemisega valimisprotsessis. 2014. aasta aprillis Brüsselis toimunud valimiste valdkonna tippeksperide seminaril olid sooküsimused peamiste arutlusel olnud teemade hulgas ning tehti mitmeid konkreetseid ettepanekuid, mida katsetatakse missioonidel sellistes riikides nagu Guinea-Bissau ja Mosambiik.

Osana ÜRO naiste õiguste agentuuriga läbi viidavast ühisprojektist, mille eesmärk on tuua kokku naisparlamendiliikmed Araabia riikide piirkonnast ning Euroopa Parlamendi liikmed, et edendada eksperditeadmisi, kogemuste vahetamist ja võrgustike loomist soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamisega seotud tähtsaimates küsimustes nii Euroopa Liidus kui ka Araabia riikide piirkonnas, toimus 2014. aasta novembris Brüsselis naiste mõjuvõimu suurendamise teemaline konverents „Spring Forward for Women”. EL osales jätkuvalt aktiivselt algatuses „Võrdsete tulevike partnerlus”, mille eesmärk on eemaldada tõkked, mis takistavad naiste osalemist poliitikas ja nende majandusliku mõjuvõimu suurendamist.

Aruandeperioodil oli veel üheks prioriteetseks valdkonnaks konfliktiolukorras toime pandava seksuaalvägivalla lõpetamine. EL osales aktiivselt 2014. aasta juunis Londonis toimunud konfliktiolukorras toime pandava seksuaalvägivalla lõpetamise teemalisel ülemaailmsel tippkohtumisel ning kohustus võtma praktilisi järeelmeetmeid inimõiguste, konfliktide ennetamise, kriisiohje, vahendamise ja humanitaarabi valdkonnas. Komisjon toetab praegu samuti mitmeid projekte, mille esmane eesmärk on kõrvaldada seksuaalne ja sooline vägivald ning mis keskenduvad sooküsimustele hädaolukordades mitmetes riikides, sh Kongo Demokraatlikus Vabariigis ja Süürias. Juulis Londonis toimunud tütarlaste olukorda käsitleval tippkohtumisel võttis EL kohustuseks teha lõpp naiste suguelundite moonutamisele ning laste, varasele ja sundabielule. EL koondas jõupingutused naiste suguelundite moonutamise lõpetamist käsitleva 2013. aasta teatise²⁹ rakendamisele; kõnealuses teatises määratakse kindlaks naiste suguelundite moonutamise vastased konkreetset meetmed, mis keskenduvad tugevalt ennetustööle ja ohvrite toetamisele. 2014. aasta juunis võttis nõukogu vastu järeldused naiste ja tütarlaste vastase vägivalla kõikide vormide, sealhulgas naiste suguelundite moonutamise ennetamise ja selle vastu võitlemise kohta.

²⁹ COM(2013) 833 (final).

Neljandas aruandes soolise võrdõiguslikkuse suurendamist arengukoostöös käsitleva tegevuskava rakendamise kohta antakse ulatuslik ülevaade peamistest viisidest, mille abil on komisjon viimasel aastal toetanud arenguriikide jõupingutusi naiste olukorra parandamisel seoses võrdsete õiguste ja naiste mõjuvõimu suurendamisega. Aruanne näitab, et sooküsimuste integreerimist on tõhustatud 20 eri poliitikavaldkonnas, kuhu on nüüd lisatud sootundlikud näitajad. Lisaks juhitakse aruandes tähelepanu sellele, kui oluline on edendada soolist võrdõiguslikkust poliitilise dialoogi kaudu. Nõukogu taotles oma 2014. aasta mai järeldustes uut soolise võrdõiguslikkuse suurendamist arengukoostöös käsitlevat tegevuskava. Nõukogu leidis, et uus soolise võrdõiguslikkuse suurendamist arengukoostöös käsitlev tegevuskava aastateks 2016–2020 peaks tuginema tehtud edusammudele ja saadud kogemustele ning peaks käsitlema olemasolevaid puudusi ja väljakutseid. ELi delegatsioonidel on kõnealusel poliitikavaldkonnas olnud aktiivne roll. Enamus ELi delegatsioone (66 delegatsiooni 78st, võrreldes 57 delegatsiooniga 2013. aastal) väidavad, et nad on tõstatanud partnerriikidega peetava poliitilise dialoogi raames soolise võrdõiguslikkuse küsimust vähemalt ühe korra. Üldiselt on sooküsimused ka regulaarne ja oluline teema ELi ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel riigi tasandil peetavas dialoogis. Üheksa ELi delegatsiooni teatavad, et sooküsimused on nende korrapärastel foorumitel kindel päevakorrapunkt, ning veel 28 riiki märgivad, et nad peavad kodanikuühiskonna organisatsioonidega sooküsimuste teemal regulaarselt kohtumisi.

2014. aasta märtsis toimus New Yorgis ÜRO peamise soolise võrdõiguslikkuse ja naiste staatuse edendamise ülemaailmse poliitika kujundamisega tegeleva organi ehk naiste staatuse komisjoni 58. istungjärg. Kõnealusel naiste staatuse komisjoni istungjärgul keskendusid läbirääkimised prioriteetsele teemale „Probleemid ja saavutused naisi ja tütarlapsi käsitlevate aastatuhande arengueesmärkide rakendamisel”, mille tulemusel võeti vastu kokkulepitud järeldused. Naiste staatuse komisjoni 58. istungjärgul kokku lepitud järelduste lisaväärtus seisneb aastatuhande arengueesmärkide saavutamise seotud puuduste kindlakstegemises ning üleskutses seada naiste ja tütarlaste küsimus eraldiseisvaks eesmärgiks ja lisada sooküsimused tulevaste 2015. aasta järgsesse raamistikku. Ühtne ELi seisukoht aitas kaasa naiste staatuse komisjoni 58. istungjärgul eduka tulemuse saavutamisele. Seoses 2015. aasta järgse tegevuskavaga määratletakse komisjoni teatises „Inimväärne elu kõigile: nägemusest ühise tegutsemiseni” (COM(2014)335) sooline võrdõiguslikkus ja naiste mõjuvõimu suurendamine ühe prioriteetse valdkonnana ning leitakse, et need on olulised tingimused selleks, et tagada säästev areng, kaotada vaesus ja käsitleda aastatuhande arengueesmärkidega seotud pooleliolevaid küsimusi.

Sooküsimused muutusid olulisemaks ELi suhetes teiste rahvusvaheliste partneritega: NATO, OSCE ja Euroopa Nõukoguga; ELi ning Ladina Ameerika ja Kariibi piirkonna vahelise sooküsimustealase dialoogi ning ELi ja Araabia Riikide Liiga sekretariaadi vahelise tööprogrammi osana; ELi ja ASEANi tõhustatud partnerluse tugevdamiseks mõeldud Bandar Seri Begawani tegevuskava (2013–2017) rakendamise kaudu, mis hõlmab soolise võrdõiguslikkuse ja naiste heaolu edendamist; ning Aafrika Liidu (AL) ja ELi vahel kokku lepitud tegevuskava raames, milles võeti kohustus tagada naiste täielik ja tõhus osalemine ja esindatus rahu- ja julgeolekuprotsessides. 2.–3. aprillil 2014 Brüsselis toimunud neljandal Aafrika ja ELi tippkohtumisel kordasid ELi ja Aafrika riigipead ja valitsusjuhid oma ulatuslikku pühendumist soolisele võrdõiguslikkusele ja naiste mõjuvõimu suurendamisele. Komisjon alustas seoses idapartnerluse ja lõunanaabrusega ühise arusaama kujundamist ELi pühendumusest soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisele, arutades riikide konkreetseid väljakutseid soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise alal ning jagades ideid ja parimaid tavasid valdkondadevaheliselt ja delegatsioonidega.

Sooküsimusi on süstemaatiliselt integreeritud humanitaarabi peamistesse poliitikavaldkondadesse (nt kaitse, varjupaiga, toiduabi, tervishoiu, vee, kanalisatsiooni ja hügieeni valdkonnad) ning 1. jaanuaril 2014 kehtestati soo-vanuse näitaja, et edendada ja jälgida sugu ja vanust arvesse võtvaid programme, hinnates, mil määral iga humanitaarimeede integreerib soo- ja vanuseküsimused. Soo-vanuse näitaja aitab ka tagada kooskõla 2013. aastal vastu võetud komisjoni talituste töödokumendiga „Sooküsimus ja humanitaarabi: erinevad vajadused, kohandatud abi” (Gender in Humanitarian Assistance: Different Needs, Adapted Assistance” (SWD(2013) 290 final) ning selle rakendamise.

2014. aasta märtsis võeti vastu uus demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend, temaatiline programm „Avalikud hüved ja probleemid” arengukoostöö rahastamisvahendi raames ning stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend. Kõigis neis viidatakse valitsusvälistele osalejatele kui nende projektidest ja meetmetest võimalikele kasu saajatele ning seatakse prioriteediks soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise alased projektid.

EL toetas jätkuvalt sooküsimuste ekspertide kaasamist vahendusala-
stesse jõupingutustesse ning naiste osalemist sellistes protsessides kogu nende ulatuses. EL on juba võtnud arvukalt meetmeid, et edendada naiste võrdset ja täielikku osalemist konfliktide ärahoidmisel ja lahendamisel, rahuläbirääkimistel, rahu kindlustamisel, rahuvalves, humanitaarabi andmisel ja konfliktijärgses ülesehitustöös. Komisjon eraldas Côte d'Ivoire'ile 1 miljon eurot rahuläbirääkimistega seotud mitteametliku tegevuse jaoks, mis hõlmas teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, mida korraldavad naisorganisatsioonid, kes toetavad naiste rolli rahu- ja leppimisprotsessis. Lääne-Aafrika rahu- ja julgeolekuvõrgustikus osalevad naised on saanud ELilt abi dialoogi ja kogemustevahetuse edendamiseks. Komisjon toetas Guatemalas projekti, mille abil anti vahendus- ja läbirääkimisala-
st koolitust 386-le põliselanikust naisele ja mille tulemusel lahendati 100 maavaldusega seotud konflikti. Kõnealusel protsessis osales 4181 naist. ELi delegatsioon Guinea-Bissaus hakkas hiljuti rahu kindlustamise programmi raames toetama naissoost vahendajate kasutamist kohalikes konfliktides. Maldiivil toetab komisjon ÜRO kaudu kohalike konfliktide vahendamise projekti, mille 37 koolitatavast 23 (62%) on naised.

Rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimine

Oluline on teha vahet inimõigusi käsitleva rahvusvahelise õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse vahel. Tegemist on eraldiseisvate õigusharudega ning kuigi mõlemad on üldiselt suunatud üksikisikute kaitsele, on nende vahel olulisi erinevusi. Rahvusvahelist humanitaarõigust kohaldatakse eelkõige relvastatud konfliktide ja okupatsioonide puhul. Inimõigusi käsitlevat rahvusvahelist õigust kohaldatakse seevastu kõikide asjaomase riigi jurisdiktsiooni all olevate isikute suhtes nii rahu ajal kui ka relvastatud konfliktide ajal.

EL on rahvusvahelise humanitaarõiguse oluline toetaja. EL toetas välistegevuse raames jätkuvalt kõigi sõdivate poolte, kaasa arvatud relvastatud valitsusväliste osalejate teavitamist rahvusvahelise humanitaarõiguse alal. EL jätkas rahvusvahelist humanitaarõigust käsitlevate ELi suuniste (mis võeti vastu 2005. aastal ja mida ajakohastati 2009. aastal) rakendamist; suunised on vahendiks, mille abil edendada rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimist kolmandate riikide ja valitsusväliste osalejate poolt.

2014. aastal püüdis EL rahvusvahelise organisatsioonina jätkuvalt rakendada Montreux' dokumendis ette nähtud parimaid tavasid lepingute sõlmimisel julgeolekuvaldkonna eraettevõtjatega ELi delegatsioonide ja ÜJKP operatsioonide kaitsmiseks. Näiteks püüab EL sõlmida lepinguid ettevõtjatega, kes on allkirjastanud sõja- ja julgeolekuvaldkonna eraettevõtjate rahvusvahelise tegevusjuhendi. 16. detsembril 2014 toimunud Montreux' dokumendi foorumil valiti EL koos USA ja Hiinaga eesistuja (Šveits ja Rahvusvaheline Punase Risti Komitee (RPRK)) sõprade rühma. 2014. aastal innustas EL jätkuvalt riike ja rahvusvahelisi organisatsioone Montreux' dokumenti allkirjastama (praegu on selle allkirjastanud 51 riiki, sh 23 ELi liikmesriiki, ja kolm rahvusvahelist organisatsiooni).

EL tugevdas jätkuvalt oma toetust rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimisele 2014. aasta humanitaarabi raames. Pärast ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2139 vastuvõtmist 22. veebruaril esitas volinik Kristalina Georgieva avalduse, milles tervitatakse kõnealust resolutsiooni, mis keskendub humanitaarabile juurdepääsule Süürias, ning kutsutakse üles selle tagamiseks kohapeal meetmeid võtma. Volinik kasutas ka võimalust kordamaks, et kõik konfliktiosalised peaksid austama rahvusvahelist humanitaarõigust. Komisjon toetas 2014. aastal jätkuvalt kõikidel foorumitel humanitaarabile juurdepääsu ja rahvusvahelist humanitaarõigust Süürias käsitlevate resolutsioonide täielikku rakendamist, sh 23. septembril, ÜRO Peaassamblee istungjärgu nädalal toimunud Süüria humanitaar- ja arenguolukorda käsitleval kõrgetasemelisel ministrite kohtumisel, mille eesistuja oli volinik Kristalina Georgieva.

EL ja selle liikmesriigid toetasid Šveitsi / RPRK (Rahvusvaheline Punase Risti Komitee) algatust rahvusvahelisele humanitaarõigusele vastavuse tugevdamise kohta. Šveitsi ja RPRK hõlbustatud arutelud näitasid ulatuslikku konsensust selle osas, et olemasolevad vastavusmehhanismid ei ole piisavad ega asjakohased. Rahvusvahelise humanitaarõiguse eripärast tulenevalt peaks sellel olema oma vastavusmehhanism.

Euroopa Liit ja selle liikmesriigid osalesid 17. detsembril Genfis toimunud neljanda Genfi konventsiooni kõrgete lepinguosaliste konverentsil. Genfi konventsioonide hoiulevõtja Šveitsi korraldatud konverentsil osalesid neljanda Genfi konventsiooni 126 kõrge lepinguosalise esindajat. Nad võtsid konsensuse alusel vastu 10 punktist koosneva avalduse, milles tuletatakse meelde Palestiina okupeeritud aladel, sh Ida-Jeruusalemmas kohaldatavat rahvusvahelist humanitaarõigust. EL ja selle liikmesriigid esitasid avalduse, milles rõhutatakse taas nende pühendumust sellele, et edendada rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimist kõigi riikide ja valitsusväliste osalejate poolt. Avalduses korrati ELi seisukohta, et neljandat Genfi konventsiooni kohaldatakse Iisraeli poolt alates 1967. aasta sõjast okupeeritud alade suhtes, sh Jordani Läänekallas, Ida-Jeruusalemm ja Gaza sektor. Samuti väljendati avalduses selgelt, et rahvusvahelise humanitaarõiguse ja rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate õigusaktide austamine on piirkonna rahu ja julgeoleku nurgakivi.

Kooskõlas ELi poolt 2011. aastal Punase Risti ja Punase Poolkuu Liikumise 31. rahvusvahelisel konverentsil antud lubadusega jätkata jõupingutusi rahvusvahelise humanitaarõiguse alase teavitustegevuse ja koolituse edendamiseks kolmandates riikides, jätkas EL 2014. aastal finantsabi andmist projektile, mille abil parandatakse Rahvusvahelise Punase Risti Komitee suutlikkust pakkuda rahvusvahelise humanitaarõiguse alast koolitust ja teavitust sõjaväe- või julgeolekujõududele ja relvastatud valitsusvälistele osalejatele peamistes konfliktist mõjutatud riikides, nimelt Iraagis, Colombias ja Kongo Demokraatlikus Vabariigis. Lisaks jätkas EL Šveitsi miinivastase tegevuse fondi (Swiss Foundation for Mine Action) ja humanitaarabiorganisatsiooni Geneva Call toetamist, andes rahalist abi projektile, mille raames antakse Sudaanis relvastatud valitsusvälistele osalejatele rahvusvahelise humanitaarõiguse alast koolitust; samuti toetati organisatsiooni Geneva Call koostatud kohustuste protokollidele (Deeds of Commitment) alla kirjutanud poolte kohtumist protokollide läbivaatamiseks ja nende rakendamise edendamiseks.

ELi kaks ÜJKP sõjalist väljaõppemissiooni (EUTM Mali ja EUTM Somalia) lisavad rahvusvahelise humanitaarõiguse oma sõjalise väljaõppe kavadesse. Rahvusvaheline humanitaarõigus ja tsiviilisikute ulatuslikum kaitsmine on olnud üks peamisi mureküsimesi ELi teiste sõjaliste missioonide rakendamisel, eriti EUFOR RCA puhul.

EL on endiselt Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kindel toetaja. EL toetab kohut muu hulgas näiteks seoses Rahvusvahelist Kriminaalkohut käsitleva sätte süstemaatilise lisamisega kolmandate riikidega sõlmitavatesse lepingutesse ja seoses demaršidega, mille eesmärk on muuta Rooma statuut tõeliselt universaalseks ning kui kolmandad riigid on selle ratifitseerinud, siis kutsuda neid vajaduse korral tungivalt üles austama oma lepingust tulenevat õiguslikku kohustust.

ELi liikmesriigid tegid edusamme 2011. aastal Punase Risti ja Punase Poolkuu Liikumise 31. rahvusvahelisel konverentsil antud lubaduste täitmisel. Portugal ratifitseeris 27. jaanuaril 2014 kõigi isikute sunniviisilise kadumise eest kaitsmise konventsiooni (2006) ning 22. aprillil 2014 Genfi konventsioonide III lisaprotokolli. Rootsi ratifitseeris Genfi konventsioonide III lisaprotokolli 21. augustil 2014. Slovakkia ratifitseeris 15. detsembril 2014 kõigi isikute sunniviisilise kadumise eest kaitsmise konventsiooni (2006). Eesti ratifitseeris 12. veebruaril 2014 ÜRO lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolli laste kaasamise kohta relvastatud konfliktidesse. Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Horvaatia, Iirimaa, Itaalia, Läti, Malta, Prantsusmaa, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Taani, Ungari ja Ühendkuningriik andsid oma relvakaubanduse lepingu ratifitseerimiskirjad hoiule 2. aprillil 2014, Austria, Belgia ja Luksemburg 3. juunil 2014, Rootsi 16. juunil 2014 ning Portugal ja Tšehhi Vabariik 25. septembril 2014. Kreeka ratifitseeris 21. oktoobril 2014 1980. aasta ülemääraseid kahjustusi tekitavate või valimatu toimega tavarelvade kasutamise keelustamist ja piiramist käsitleva konventsiooni V protokolli sõjategevusest mahajäänud lõhkekehade kohta.

ELi ÜJKP missioonide ja operatsioonide inimõiguste ja sooküsimuste nõunike ja kontaktisikute 2014. aasta iga-aastasel kohtumisel keskenduti konkreetsemalt tsiviilisikute kaitsmisele ja rahvusvahelise humanitaarõiguse asjakohasusele.

Inimõiguste kasutamine lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI-inimesed) poolt

ELi meetmed 2014. aastal põhinesid lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI-inimesed) kõikide inimõiguste edendamist ja kaitsmist käsitlevate 2013. aasta suuniste³⁰ rakendamisel.

Kõrge esindaja / komisjoni asepresident Catherine Ashton tegi rahvusvahelisel homofobia- ja transfoobiavastasel päeval 17. mail 2014 ELi nimel avalduse.³¹ ELi delegatsioonid üle maailma avaldasid kõnealuse avalduse ning mõned neist korraldasid sel puhul tegevusi koostöös kohaliku kodanikuühiskonnaga.

EL pidas aasta jooksul mitmete riikidega dialoogi seoses LGBTI-inimesi diskrimineerivate õigusaktide kehtestamisega, eelkõige riikidega Aafrikas ja Kesk-Aasias, ning tegi avaldusi, milles kutsutakse selliseid riike nagu Nigeeria, Uganda ja Gambia tunnistama kehtetuks õigusaktid, mis rikuvad rahvusvaheliselt kokku lepitud mittediskrimineerimise sätteid.

Lisaks jätkas EL LGBTI-inimeste inimõiguste edendamise ja kaitsmise propageerimist inimõigustealaste dialoogide, vaikse diplomaatia ning toetuse andmise kaudu EIDHRist LGBTI-inimeste inimõiguste kaitsjatele ja valitsusvälistele organisatsioonidele, kes rakendavad projekte LGBTI-inimeste diskrimineerimise vastu võitlemiseks, samuti ELi seisukohti jagavate partnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega peetud arutelude kaudu selle üle, kuidas parandada LGBTI-inimeste olukorda. Aasta jooksul võõrustati Brüsselis LGBTI-aktiviste mitmetest riikidest üle maailma.

EL jätkas eelkõige ÜRO raames aktiivset osalemist mitmepoolsetes jõupingutustes, et võidelda diskrimineerimise, sealhulgas seksuaalsel sättumusel ja soolisel identiteedil põhineva diskrimineerimise vastu. Genfis toimunud inimõiguste nõukogu istungil tegi EL edukalt lobitööd ja kogus toetust inimõigusi, seksuaalset sättumust ja soolist identiteeti käsitleva resolutsiooni vastuvõtmiseks 26. septembril 2014.

³⁰ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/137584.pdf

³¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/142615.pdf

EL tegutseb erinevatel ÜRO foorumitel selle nimel, et tagada kõigi inimeste, kaasa arvatud LGBTI-inimeste võimalus kasutada ilma diskrimineerimiseta kõiki inimõigusi. Septembris New Yorgis toimunud peaassamblee 69. istungjärgul korraldas ELi ja mõnda selle liikmesriiki hõlmav piirkondadevaheline LGBTI-küsimuste tuumikrühm LGBTI-inimeste inimõigustele keskenduva ministrite tasandil kõrvalütuse. EL aitas aktiivselt kaasa koos ÜROga LGBTI-inimeste inimõigusi käsitleva ürituse korraldamisele ÜRO kampaania „Vaba ja võrdne” raames. Mais korraldas EL EIDHRI foorumi ajal paneelarutelu kodanikuühiskonnaga, keskendudes eriti Aafrikale. EL toetas koos Norra välisministeeriumi, Ühendkuningriigi välis- ja Rahvaste Ühenduse asjade ministeeriumi ning valitsusväliste organisatsioonidega HIVOS ja Baring Foundation ka 2014. aasta septembris Ühendkuningriigis toimunud Wilton Parki konverentsi LGBTI-inimeste inimõiguste edendamise kohta.

EL toetab EIDHRI raames mitmeid LGBTI-inimeste kaitsmiseks mõeldud projekte, näiteks suurendades organisatsioonide suutlikkust seista vastu homofoobsetele seadustele ja LGBTI-inimeste diskrimineerimisele, suurendades üldsuse teadlikkust seksuaalvähemuste diskrimineerimise ja nende vastu suunatud vägivalla kohta, võideldes kõige haavatavamate LGBTI-inimeste vastu suunatud vägivallaga ja andes neile hädaabi (alates psühhosotsiaalsest ja meditsiinilisest abist kuni vahendamise ja taasintegreerimise alase abini). EIDHRI viimane ülemaailmne projektikonkurss „Diskrimineerimise vastu võitlemine” sisaldas eraldi osa LGBTI-inimestega seotud küsimuste kohta (väärtus 5 miljonit eurot). Projektid valiti välja 2014. aastal ning rakendamise alguseks on kavandatud 2015. aasta algus.

Usu- ja veendumusvabadus

Aasta möödudes usu- ja veendumusvabadust käsitlevate ELi suuniste vastuvõtmisest 2013. aasta juunis jätkas EL kogu maailmas keskendumist sellele põhivabadusele, mille ees seisab palju väljakutseid. EL kinnitas taas oma kindlameelsust kaitsta usu- ja veendumusvabadust kui õigust, mida igaüks peab saama igal pool kasutada võrdsuse, mittediskrimineerimise ja universaalsuse põhimõtete kohaselt.

Kuna vägivalda küsimus on üks usu- ja veendumusvabadust käsitlevates suunistes esile tõstetud prioriteetseid tegevusvaldkondi, pööras EL aasta jooksul vägivaldajuhtumitele erilist tähelepanu. Vägivaldseid intsidente ja terrorirünnakuid, mis pandi toime usu või veendumuste alusel üksikisikute, usukogukondadesse kuuluvate inimeste või pühapaikade vastu, mõisteti hukka diplomaatiliste meetmete, avalduste ja välisasjade nõukogu järelduste kaudu. Samuti juhtis EL tähelepanu usu- ja veendumusvabaduse jõhkratele rikkumistele. Eri tasanditel on tekitanud erilist muret konkreetseid olukorrad Süürias, Iraagis, Kesk-Aafrika Vabariigis, Nigeerias, Iraanis, Birmas/Myanmaris, Sudaanis, Pakistanis ja Bruneis.

Iraagi ja Süüria puhul šokeerisid ELi eriti julmused ja peamiste inimõiguste rikkumised, eelkõige kui need pandi toime sihilikult usuvähemustesse ja kõige haavatavamatesse elanikkonnarühmadesse kuuluvate inimeste vastu, ning EL rõhutas vajadust säilitada kõnealustes riikides paljurahvuslus ja religioonide paljusus. Kesk-Aafrika Vabariigis (KAV) rõhutas EL lisaks oma diplomaatilisele ja sõjalisele tegevusele eesmärgiga peatada sõdimine ja taastada kogu riigis julgeolek, taas oma pühendumust eri kogukondade ja religioonide rahumeelsele kooseksisteerimisele riigis. EL teeb seda KAVis eelkõige koolitades usujuhte ja kodanikuühiskonda konfliktide ennetamise ja kogukondadevahelise dialoogi alal.

Sarnaselt eelnevatele aastatele tõstatati usu- ja veendumusvabaduse küsimust süstemaatiliselt paljude partneritega poliitilise dialoogi eri tasanditel, sh inimõigustealastes dialoogides ja konsultatsioonides. EL tegutses eriti aktiivselt Sudaanis abielurikkumise ja usust taganemise pärast surma mõistetud kristlase Meriam Yahya Ibrahim juhtumi osas. Komisjoni president, Euroopa Parlamendi president ja nõukogu eesistuja ning 20 usujuhti, sh moslemitest usujuhid, tegid sellekohase ühisavalduse³². EL juhtis rahvusvahelisi jõupingutusi, mis aitasid lõpuks Meriam Yahya Ibrahim õigeks mõista ja vabastada.

³² http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-14-186_en.htm

Mitmepoolsetel foorumitel keskendus EL usu- ja veendumusvabadust käsitlevate resolutsioonide sisu konsolideerimisele nii ÜRO Inimõiguste Nõukogus kui ka ÜRO Peaassamblees. 2014. aasta märtsis toimunud ÜRO Inimõiguste Nõukogu 25. istungjärgul võeti ühehäälselt vastu ELi esitatud resolutsioon usu- ja veendumusvabaduse kohta. Resolutsioon sisaldas viidet eriraportööri aruandele vajaduse kohta tegeleda kollektiivse usulise vihavaenu väljendamise probleemiga. Kinnitati sõnaselgelt õigust usku mitte omada, mida mainiti esmakordselt 2013. aasta resolutsioonis. ELi delegatsioon Genfis korraldas koos usu- ja veendumusvabaduse eriraportööri Heiner Bielefeldtiga inimõiguste nõukogu 25. istungjärgu raames kõrvalürituse, et analüüsida, kuidas võidelda usulise vihavaenu vastu praeguses rahvusvahelises inimõiguste raamistikus.

ÜRO Peaassamblee 69. istungjärgul võeti ELi esitatud resolutsioon usu- ja veendumusvabaduse kohta samuti ühehäälselt vastu. EL saavutas oma peamise eesmärgi keskenduda usukogukondadesse ja -vähemustesse kuuluvate inimeste kaitsmisele kogu maailmas, tagades, et lisati sõnaselge viide üksikisikute õigusi mõjutavale usuäärmuslusele, samuti üleskutse riikidele tagada nende isikute ja kogukondade piisav kaitse, kellel on oht sattuda oma usutunnistuse või veendumuste tõttu vägivaldse rünnaku ohvriks.

EL jätkas suhtlemist Islami Koostöö Organisatsiooniga (OIC) resolutsiooni 16/18³³ rakendamise osas ning osales 2014. aasta märtsis Dohas toimunud neljandal Istanbuli protsessi kohtumisel. Sellel Katari valitsuse ja Doha Rahvusvahelise Religioonidevahelise Koostöö Keskuse (International Centre for Interfaith Collaboration) poolt korraldatud kohtumisel keskenduti usuvabaduse edendamisele religioonidevahelise koostöö kaudu. Sellel üritusel – esimene üritus, mis korraldati moslemiriigis ning millele olid kutsutud valitsusvälised organisatsioonid ja valitsusvälised osalejad – osalesid küll üsna paljud teadlased ja kodanikuühiskonna organisatsioonid, kuid kohal oli väga vähe riikide esindajaid andmaks ülevaadet resolutsiooni rakendamise kohta.

³³ „Võitlus sallimatuse, negatiivsete stereotüüpide loomise ja häbimärgistamise ning diskrimineerimise, vägivalda õhutamise ja usutunnistusel või veendumustel põhineva isikuvastase vägivalda vastu”.

Mis puutub ELi rahastamisvahenditesse, siis EIDHRI rahastamisprioriteetideks olid endiselt usu- ja veendumusvabaduse kui ühe põhivabaduse edendamine, vähemuste hulka kuuluvate inimeste kaitsmine ja diskrimineerimisevastane võitlus. Artikli 2.1b punkti v kohaselt keskendub ELi abi *mõtte-, südametunnistuse- ja usu- või veendumusvabadusele, sealhulgas võttes meetmeid igat liiki usu- või veendumuspõhise viha, sallimatuse ja diskrimineerimise kõrvaldamiseks ning edendades sallivust ja austust usulise ja kultuurilise mitmekesisuse vastu nii ühiskonnasiseselt kui ka ühiskondade vahel.*

Viidi lõpule 2013. aastal algatatud ülemaailmne diskrimineerimise vastase võitluse teemaline projektikonkurss. 20 miljoni euro suurusest kogueraldisest 5 miljonit eurot anti konkreetselt usu- ja veendumusvabaduse edendamise projektide toetamiseks ning usutunnistusest või veendumustest tingitud diskrimineerimise vastu võitlemiseks. Enamik rahastatavatest projektidest käivituvad 2015. aasta jooksul.

Eelnevatel aastatel on usu- ja veendumusvabadust edendatud ka EIDHRI teiste kanalite kaudu, nagu ELi delegatsioonide hallatavad kohalikud riigipõhise toetuskavaga seotud projektikonkursid, ülemaailmsed projektikonkursid, mille eesmärk on suurendada austust inimõiguste ja nende kaitsjate vastu seal, kus nad on kõige rohkem ohus, ning inimõiguste kaitsjatele antavad väiketoetused. 2014. aastal käivitati Armeenias, Indoneesias, Kasahstanis ja Sri Lankal riigipõhise toetuskavaga seotud projektikonkursid, mille üks prioriteetseid valdkondi oli usu- ja veendumusvabadus. Teistes riikides, näiteks Egiptuses, käsitles projektikonkurss haavatavate/marginaliseeritud rühmade õigusi, mis võisid hõlmata usu- ja veendumusvabadust, kuigi seda ei olnud sõnaselgelt mainitud.

Sõnavabadus internetis ja mujal

Välisasjade nõukogu võttis 12. mail 2014 vastu ELi inimõigustealased suunised sõnavabaduse kohta internetis ja mujal. Nimetatud suunistes, mis tuginevad olemasolevatele vahenditele ja dokumentidele, korratakse peamisi põhimõtteid ning need sisaldavad selgelt määratletud prioriteete ja vahendeid ELi delegatsioonide ja liikmesriikide saatkondade ning ELi peakorterite jaoks, et nad saaksid kõnealust õigust paremini edendada ja kaitsta.

Komisjoni talitused ja Euroopa välisteenistus korraldasid mitmeid üritusi suuniste propageerimiseks. 22. septembril 2014 korraldas EL OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo poolt Varssavis korraldatud inimõõõtme rakendamist käsitleva 2014. aasta kohtumise raames internetis kasutatava sõnavabaduse teemalise kõrvalürituse. 4. ja 5. detsembril 2014 toimunud ELi ja valitsusväliste organisatsioonide iga-aastane inimõigustealane foorum oli täielikult pühendatud sõnavabaduse kaitsmisele ja edendamisele. Komisjoni talitused ja Euroopa välisteenistus propageerisid suuniseid kõõigis ELi delegatsioonides, et suurendada teadlikkust, aga ka selleks, et suuniseid võetaks arvesse igasugusel rahalise toetuse tulevasel kavandamisel.

EL mõistis korduvalt hukka ajakirjanike ja blogipidajate vastu suunatud rünnakuid avalike avalduste kaudu ja oma kahepoolsete suhete raames kolmandate riikidega. EL teavitas oma kahepoolsete inimõigustealaste dialoogide kaudu kolmandaid riike suuniste vastuvõtmisest ja innustas neid võtma meetmeid, et ennetada vägivalda ja ahistamist ning edendada ajakirjanike ja teiste meediatõõtajate jaoks turvalist keskkonda, mis võimaldaks neil teha oma tööd sõltumatult, ilma põhjendamatu sekkumiseta ning vägivalda või tagakiusamise hirmuta.

EL on võtnud kohustuseks suurendada rahvusvahelisi jõupingutusi sõnavabaduse edendamiseks ning jälgis tähelepanelikult partnerluse Freedom Online Coalition tööd, inimõiguste nõukogu resolutsiooni ajakirjanike turvalisuse kohta, ÜRO Peaassamblee resolutsiooni õõiguse kohta eraelu puutumatusel digitaalajastul ning inimõiguste nõukogu poolt 2014. aasta suvel teist korda vastu võetud resolutsiooni inimõiguste ja interneti kohta.

Samuti osaleb EL aktiivselt mõttevahetustes interneti ja inimõiguste üle, näiteks Interneti Haldamise Foorumil ja infoühiskonna maailma tippkohtumise (WSIS) + 10 läbivaatamise raames. EL on hiljuti teinud edusamme rahvusvahelise küberpoliitika valdkondades, näiteks viimati Euroopa Komisjoni teatisega „Internet – põhimõtted ja juhtimine – Euroopa roll interneti haldamise tuleviku kujundamisel” (COM/2014/072), nõukogu 27. novembri 2014. aasta järeldustega interneti haldamise kohta³⁴ (16200/14), Euroopa Parlamendi resolutsiooniga Interneti Haldamise Foorumi mandaadi pikendamise kohta (2015/2526(RSP)) ja nõukogu 10. veebruari 2015. aasta järeldustega küberdiplomaatia kohta³⁵, mis kõik kajastavad vajadust kaitsta inimõigusi internetis.

Komisjon rakendab praegu projekte ülemaailmse internetipoliitika jälgimise platvormi (Global Internet Policy Observatory (GIPO)) peamise tehnilise platvormi jaoks. Peamine eesmärk on töötada tehniliselt välja veebipõhine platvorm internetiga seotud poliitika ning regulatiivsete ja tehnoloogiliste arengute jälgimiseks kogu maailmas, et aidata suurendada eksperditeadmisi ja arusaamist kõigi osalejate ja eelkõige ebasoodsamas olukorras olevate sidusrühmade hulgas, sh need riigid, valitsusvälised organisatsioonid ja huvirühmad, kes võivad tunda end kõrvalejäetuna interneti haldamist puudutavates aruteludes ja otsustes. Platvormi väljatöötamise leping allkirjastati 2014. aasta lõpus.

Töö jätkub ka seoses teise Euroopa Komisjoni projekti arendamisega, nimelt Euroopa olukorratadlikkuse suutlikkuse platvormiga. Euroopa olukorratadlikkuse suutlikkuse platvormi eesmärk on suurendada ELi otsustussuutlikkust tänu usaldusväärsele ja reaalsajal või peaaegu reaalsajal teabele inimõiguste rikkumiste ja/või põhivabaduste piirangute kohta seoses digitaalkeskkonnaga.

³⁴ <http://italia2014.eu/media/3769/council-conclusions-on-internet-governance.pdf>.

³⁵ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6122-2015-INIT/en/pdf>.

Selleks et veelgi soodustada suuniste rakendamist, valmistas komisjon ette uue programmi (mida rahastatakse EIDHRist 4,55 miljoni euroga) meedia ja sõnavabaduse toetamiseks demokraatia pilootriikides, eesmärgiga aidata nii delegatsioone kui ka meediat kolmandates riikides suuniste rakendamisel oma poliitikameetmetes ja operatsioonides. Rõhku pandi demokraatia ja sõnavabaduse jaoks mõeldud ELi toetuse vahelisele sidususele. Suunised olid aluseks kõigile sõnavabaduse alaste uute arengukoostöö projektide kvaliteedi tagamise kontrollidele. Komisjon võttis vastu uusi projekte/programme, näiteks Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendi alusel Tuneesias („*Appui aux secteurs des médias tunisiens*” („Toetus Tuneesia meediasektoritele”), 10 miljonit eurot) ja Alžeerias („*Programme d'appui aux médias*” („Meedia toetusprogramm”), 7,3 miljonit eurot).

ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete elluviimine

2014. aastal pühendus EL jätkuvalt ÜRO Inimõiguste Nõukogu poolt 2011. aastal kinnitatud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete elluviimisele. ÜRO juhtpõhimõtted hõlmavad riigi kohustust kaitsta inimõigusi, korporatsioonide kohustust neid austada ning juurdepääsu õiguskaitsevahenditele. EL jätkas nii ELis kui ka oma välistegevuse kaudu tööd juhtpõhimõtete järgimise tagamiseks.

Euroopa Komisjon avaldas 2013. aastal samuti suunised ÜRO juhtpõhimõtete rakendamise kohta kolmes ärisektoris (IKT, tööbürood, nafta ja gaas).

Euroopa Komisjon jätkas äritegevust ja inimõigusi käsitleva talituste töödokumendi koostamist eesmärgiga analüüsida, mida on nii ELis kui ka selle välistegevuse kaudu saavutatud alates ettevõtja sotsiaalset vastutust käsitleva teatise vastuvõtmisest 2011. aastal (COM(2011)681). Osana ettevõtja sotsiaalse vastutuse alase poliitika läbivaatamisest pidas komisjon avaliku konsultatsiooni ettevõtja sotsiaalse vastutuse teemal, sh ettevõtja sotsiaalset vastutust käsitleva paljusid sidusrühmi koondava foorumi kaudu, millel oli üle 500 osaleja erinevatest sektoritest. Euroopa Komisjoni juhitud ettevõtja sotsiaalse vastutuse kooskõlastuskomitee kohtus 2014. aastal mitu korda. Ettevõtja sotsiaalse vastutuse kooskõlastuskomitee liikmete hulka kuuluvad äri-/tööstus-, kodanikuühiskonna ja rahvusvahelised organisatsioonid; komitee eesmärk on jagada seisukohti, tugevdada poliitikat ja paljusid sidusrühmi hõlmavat dialoogi vastutustundliku ärikäitumise kohta. 2014. aasta detsembris peeti ettevõtja sotsiaalse vastutuse kooskõlastuskomitee ja ettevõtja sotsiaalse vastutusega tegeleva kõrgetasemelise rühma (ELi liikmesriigid) ühiskohtumine. Sellised algatused hõlbustasid nii ELi poliitika arendamist ettevõtja sotsiaalse vastutuse alal kui ka ÜRO juhtpõhimõtete rakendamist.

ELi liikmesriigid tegid edusamme seoses riiklike äritegevuse ja inimõiguste (ja ettevõtja sotsiaalse vastutuse) alaste tegevuskavade vastuvõtmisega, mille koostamises nad olid kokku leppinud osana inimõiguste ja demokraatia tegevuskava alusel võetud kohustustest. 2014. aasta lõpuks olid kuus ELi liikmesriiki sellised kavad vastu võtnud, veel mitu ELi liikmesriiki olid jõudnud äritegevuse ning inimõiguste ja/või ettevõtja sotsiaalse vastutuse alaste riiklike tegevuskavade koostamisel edasijõudnud etappi. Komisjon jätkas liikmesriikide ettevõtja sotsiaalse vastutuse alase, sh äritegevuse ja inimõigustega seotud tegevuse vastastikust hindamist. 2014. aasta lõpus koostati ja avaldati kompendium liikmesriikide ettevõtja sotsiaalse vastutuse alase tegevuse kohta.

Oktoobris võttis EL vastu direktiivi mitmekesisust käsitleva teabe ja muu kui finantsteabe avalikustamise kohta ettevõtjate ja kontsernide poolt, millel on üle 500 töötaja (direktiiv 2014/95/EL), et suurendada nende läbipaistvust. Asjaomased ettevõtjad hakkavad avalikustama muu hulgas teavet inimõiguste austamise ning korrupsiooni ja altkäemaksu vastase võitlusega seotud põhimõtete, riskide ja tulemuste kohta ning oma juhtorganite mitmekesisuse kohta. Ettepaneku eesmärk on tugevdada olemasolevaid ELi õigusakte, milles juba nõutakse keskkonna ja töötajatega seotud teabe lisamist äriühingute aastaaruannetesse.

Osana oma välistegevusest arutasid Euroopa Komisjon ja Euroopa välisteenistus kõnealust küsimust ja vahetasid sellega seoses häid tavasid järjest rohkemate kolmandate riikidega, eelkõige Aasias ja Ladina-Ameerikas, sh Mehhiko, Ecuadori, Peruu ja Indoneesiaga. 2014. aastal keskendus ELi inimõiguste eriesindaja äritegevusele ja inimõigustele kui peamisele prioriteedile nii oma tegevuses kui ka aruteludes strateegiliste partneritega, nagu Lõuna-Aafrika ja Brasiilia. Ta oli Brasiilias ka ettevõtjatele mõeldud äritegevuse ja inimõiguste teemalise seminari eesistuja.

2013. aasta ELi ja Aafrika Liidu vahelise inimõigustealase dialoogi järelmeetmetena korraldasid nimetatud kaks institutsiooni septembris Addis Abebas ühisseminari. Euroopa välisteenistus, komisjoni talitused ja mitu ELi liikmesriiki vahetasid arvamusi, eksperditeadmisi ja oma kogemusi vastutustundlikku ärikäitumist hõlbustavate meetmete rakendamise kohta. Kõik osapooled andsid lubaduse edendada ja rakendada ÜRO juhtpõhimõtteid oma piirkonnas ja teha tööd seoses potentsiaalsete koostöövaldkondadega. Komisjon nõustus toetama tehniliselt ja rahaliselt Aafrika Liidu raamistiku arendamist vastutustundliku ärikäitumise edendamiseks Aafrikas.

2014. aastal jätkus ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühenduse (CELAC) vaheline koostöö vastutustundliku ettevõtluse vallas. Pärast 2013. aasta oktoobris toimunud ELi ja CELACi vahelist esimest ettevõtja sotsiaalse vastutuse teemalist seminari toimus novembris San Josés ettevõtja sotsiaalse vastutuse teemaline kõrgetasemeline ametnike kohtumine, mille korraldas CELACi eesistujariik Costa Rica. Eesmärk oli õppida rohkem Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide kogemustest, et kiirendada ettevõtja sotsiaalse vastutuse alaste riiklike tegevuskavade väljatöötamist CELACi riikides. 2015. aasta juunis toimub Brüsselis ELi ja CELACi vaheline tippkohtumine, et jätkata ettevõtja sotsiaalse vastutuse alast dialoogi.

EL jälgis mitmepoolses raamistikus tähelepanelikult kõnealust küsimust käsitlevaid arutelusid ja arenguid inimõiguste nõukogus ning toetas aktiivselt juuni istungjärgul ühehäälselt vastu võetud resolutsiooni, millega pikendatakse inimõiguste ning rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude ettevõtete küsimusi käsitleva töörühma mandaati. Üldiselt toetas EL jätkuvalt konsensusel põhinevat lähenemist. Seetõttu ei toetanud ta Ecuadori ja Lõuna-Aafrika toetatud resolutsiooni, millega luuakse valitsustevaheline töörühm õiguslikult siduva rahvusvahelise õigusakti ettevalmistamiseks. Samuti väljendas EL kahetsust, et kõnealune resolutsioon keskendub *de facto* rahvusvahelistele korporatsioonidele, samas kui paljud inimõiguste rikkumised pannakse toime riigi tasandil ettevõtjate poolt.

2014. aasta detsembris toimus Genfis kolmas ÜRO äritegevuse ja inimõiguste alane foorum asjaomase töörühma egiidi all. Foorumil osales üle 2000 esindaja valitsusorganisatsioonidest, valitsusvälistest organisatsioonidest, ametiühingutest ja äriorganisatsioonidest, kusjuures võrreldes eelneva aastaga osales rohkem ettevõtjaid. ELi esindasid ELi inimõiguste eriesindaja ja Euroopa Komisjon. EL rõhutas oma tugevat pühendumust ja aktiivset juhtpõhimõtete rakendamist.

EL jätkas ettevõtja sotsiaalse vastutuse alaste tavade edendamist oma vabakaubanduslepingute kaubandust ja säästvat arengut käsitlevate peatükkide raames.

Õigusemõistmine

EL jätkas terve aasta vältel ÜROs tervikliku lähenemisviisi toetamist õigusriigi küsimustes tehtavale tööle, esitades ÜRO Peaassamblees seisukohti selle kohta, kuidas tugevdada õigusriigi ja ÜRO kolme peamise alussamba (rahu ja julgeoleku, arengu ning inimõiguste) vahelisi seoseid. 2015. aasta järgset arengukava käsitlevate arutelude raames, nimelt peaassamblees toimunud mitteametlikul interaktiivsel arutelul, rõhutas EL, et inimõigused ja õigusriigi põhimõte on väga olulised vaesuse kaotamisel ja säästva arengu saavutamisel ning need peaksid olema uues raamistikus kesksel kohal koos mittediskrimineerimise, võrdsuse, osalemise ja vastutuse põhimõtetega.

Samuti esitas EL ÜRO sekretariaadile aruande nende õigusriigi põhimõttega seotud lubaduste elluviimise kohta, mis anti 24. septembril 2012 toimunud ÜRO Peaassamblee kõrgetasemelisel kohtumisel, millel käsitleti õigusriigi edendamist riikide ja rahvusvahelisel tasandil.

Kahepoolsetes suhetes kolmandate riikidega jätkas EL õigusriigi põhimõtte propageerimist ja tõstatas õigusemõistmisega seotud küsimusi, sealhulgas õigussüsteemi toimimine ja sellele vahendite eraldamine, kohtusüsteemi ülesehitus ja sõltumatus, õigus õiglasele kohtulikule arutamisele ning kostjate õigused. Vajaduse korral julgustas ja toetas EL jätkuvalt seadusandlike ja institutsiooniliste reformide, näiteks kriminaalmenetluse seadustike ja vanglasüsteemi reformide läbiviimist ning suutlikkuse suurendamist ja meetmeid õiguskaitse kättesaadavuse parandamiseks, muu hulgas naiste jaoks.

Laialdasem õigussektori ja õigusriigi põhimõtte toetamine on oluline koostöövaldkond paljudes ELilt abi saavates riikides. See on tihedalt seotud demokraatliku valitsemistava, inimõiguste, soolise võrdõiguslikkuse, kodanike julgeoleku ja sotsiaalmajandusliku arengu edendamisega.

Kohtumenetluste jälgimine oli jätkuvalt oluline osa ELi poolt inimõiguste kaitsjate toetamiseks tehtavast tööst ning kogu aasta jooksul jälgisid diplomaadid ELi delegatsioonidest ja ELi liikmesriikide missioonidest suurt hulka kohtumenetlusi väga paljudes riikides. ELi esindajate nähtav kohalolu kohtusaalides näitas valitsusele, kodanikuühiskonnale ja üldsusele selgelt ELi huvi asjaomaste juhtumite vastu ning õigusemõistmise vastu üldisemalt. Võttes arvesse kohtumenetluste pikkust ja asjaolu, et asjaomased kohtud asusid sageli pealinnast väljas, oli eriti tähtis koormuse jagamine ELi delegatsioonide ja ELi liikmesriikide saatkondade vahel. EL tegi ka mitmeid avaldusi, milles toetati kohtu all olevaid inimõiguste kaitsjaid ja tõstatati küsimusi seoses nõuetekohase menetlusega.

Rikkumistele reageerimine: vastutuse tagamine

EL ja selle liikmesriigid jätkasid Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetamist, kaasa arvatud selle sõltumatuse ning Rooma statuudi üldkehtivuse ja kõikehõlmavuse säilitamiseks, kooskõlas nõukogu 21. märtsi 2011. aasta otsusega 2011/168/ÜVJP. Rahvusvaheline Kriminaalkohus annab olulise panuse rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamisse, kuna kohtul on pädevus karistada kõige ebainimlikumate kuritegude toimepanejaid juhtumite puhul, kui asjaomane riik ei soovi uurimist või vastutusele võtmist läbi viia või ei ole võimeline seda tegema. 2014. aastal veel viis ELi liikmesriiki kas ratifitseerisid või kiitsid heaks Kampala muudatused agressioonikuritegude ning Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi artikli 8 kohta.

EL ja selle liikmesriigid olid jätkuvalt pühendunud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu sõltumatuse ning selle tõhusa ja tulemusliku toimimise toetamisele, sealhulgas Rahvusvahelise Kriminaalkohtu osalisriikide assamblee istungjärgul, mis toimus 8.–17. detsembril 2014 New Yorgis. Eelkõige toetas EL Rahvusvahelise Kriminaalkohtu juriidilise sõltumatuse ning süüdistuse esitamise alase sõltumatuse säilitamist. Rahvusvaheline Kriminaalkohus peab jääma sõltumatuks ja erapooletuks kohtuorganiks, kellel puuduvad poliitilised eesmärgid.

EL jätkas Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetamiseks süstemaatilist demaršide tegemist, innustades võimalikult laialdast osalemist Rooma statuudis (vt 4. jaotis).

EL ja selle liikmesriigid jätkasid tööd Rooma statuudi kõikehõlmavuse säilitamiseks. Sellega seoses oli rahvusvahelises kriminaalõiguses oluliseks saavutuseks kõigi immunitetide, isegi riigipeade immuniteedi kaotamine Rahvusvahelises Kriminaalkohtus toimuvates menetlustes. EL ja selle liikmesriigid jätkasid kohtu tõhusa ja tulemusliku toimimise toetamist ning ELi liikmesriigid olid jätkuvalt kohtu suurimaid rahastajaid. EL andis kohtule täiendavat otsust (kohtuga rakendatavad projektid) ja kaudset (kodanikuühiskonnaga rakendatavad projektid) rahalist toetust, soodustades õigusalaalast koostööd ja parimate tavade vahetamist osalisriikide ja mitteosalisriikide ning õigusringkonna vahel.

EL reageeris Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga koostöö tegemisest hoidumise juhtudele ning kordas, kui oluline on, et kõik ÜRO liikmesriigid järgiksid ja rakendaksid ÜRO Julgeolekunõukogu poolt ÜRO harta VII peatüki kohaselt vastu võetud resolutsioone, saates vastavad asjad lahendamiseks kohtule. EL rõhutas, et koostöö tegemisest hoidumine on üks tõsisemaid Rahvusvahelise Kriminaalkohtu tõhusa toimimise ees seisvaid probleeme.

ELil ja selle liikmesriikidel oli endiselt eesmärk kujundada terviklik ja integreeritud lähenemisviis rohkemate suutlikkuse arendamise algatuste kaudu riiklikul tasandil, eelkõige edendades karistamatuse vastast võitlust arengukoostöö ja tehnilise abi programmides. Sel eesmärgil rakendasid Euroopa välisteenistus ja Euroopa Komisjoni talitused jätkuvalt vastastikuse täiendavuse põhimõtte edendamist käsitlevat ELi-sisest ühist töödokumenti, mille eesmärk on ületada rahvusvahelise ja riikliku õiguse vaheline lõhe.

Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ja ELi 2006. aasta koostöö- ja abikokkuleppe alusel loodi esimene ELi ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ühine ümarlaud, et konsulteerida ja tagada korrapärane teabevahetus vastastikku huvi pakkuvates küsimustes, sh koostöö, täiendavuse, diplomaatilise toetuse ja süvalaiendamise ning üldsuse teavitamise ja teabedastuse alal.

2014. aastal oli EL jätkuvalt aktiivne üleminekuperioodi õigusemõistmise valdkonnas, tehes üleminekuriikidega koostööd vahendustegevuse, poliitiliste dialoogide ja ÜJKP missioonide kaudu. Praegu on väljatöötamisel üleminekuperioodi õigusemõistmist käsitleva ELi poliitika kavand, mis võetakse eeldatavalt vastu 2015. aasta alguses ning mis näitab avalikult ELi pühendumust üleminekuperioodi õigusemõistmisele, tugevdab ELi üleminekuperioodi õigusemõistmise alase töö ühtsust ja järjepidevust ning annab suuniseid üleminekuperioodi õigusemõistmise küsimustega tegelevatele ELi ja ELi liikmesriikide töötajatele.

EL jätkas Kongo Demokraatlikus Vabariigis ja Côte d'Ivoire'is toime pandud rahvusvaheliste kuritegude suhtes võetavate riiklike õiguslike meetmete tugevdamist. EL tegi üleminekuperioodi õigusemõistmise toetamise alal tihedat koostööd ÜRO (eelkõige tõe, õigluse, heastamise ja mittekordumise tagamise erireportööri), piirkondlike organisatsioonide ning kodanikuühiskonnaga.

Vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamise edendamine (sealhulgas rassismi ja ksenofoobia ennetamine)

2014. aastal olid vähemustega seotud küsimused ELi välissuhetes jätkuvalt päevakorras. EL aitas edendada ja kaitsta vähemuste hulka kuuluvate isikute õigusi, ühendades jõud ÜRO ning teiste rahvusvaheliste ja mitmepoolsete organisatsioonidega, nagu OSCE ja Euroopa Nõukogu. EL juhtis oma kahepoolsetes suhetes regulaarselt tähelepanu vähemuste hulka kuuluvate isikute õigustele inimõigustealastes dialoogides partnerriikidega. ÜROs jälgis ja toetas EL ÜRO vähemuste küsimuste foorumit, kus oli päevakorras vähemuste küsimusi käsitlev erireportööri aruanne „Vähemuste vastu suunatud vägivalda ja julmade kuritegude ennetamine ja käsitlemine”.

EL tegutses aktiivselt mitmepoolsel tasandil seoses etniliste või usurühmadega seotud konkreetsete juhtumitega. ÜRO Peaassamblee 69. istungjärgul toetas EL aktiivselt resolutsiooni Myanmar/Birma kohta, milles väljendati suurt muret rohingyade pärast ning kutsuti Myanmar valitsust tungivalt üles kiirendama oma jõupingutusi inimõiguste rikkumistega tegelemiseks.

2014. aastal andis EL poliitilist tuge OSCE rahvusvähemuste volinikule, kes on olnud väga aktiivne konfliktialdistes piirkondades, kus vähemuste küsimused on kesksel kohal. Voliniku seisukoht seoses olukorraga Ukrainas, eelkõige mis puudutab Krimmi tatarlaste vähemust, on täielikult kooskõlas ELi seisukohaga. EL väljendas ka toetust voliniku tööle mitmekesiste ühiskondade integreerimise Ljubljana suuniste kohaldamise edendamisel. Ljubljana suunised kujutavad endast juhtpõhimõtteid, mille eesmärk on aidata riike mitmekesiste ühiskondade integreerimise hõlbustamise poliitika kujundamisel ja elluviimisel.

Vähemuste küsimustega tegelemiseks antakse rahalist toetust geograafiliste vahendite ning EIDHRI kaudu. EIDHRI 2013. aasta projektikonkursside tulemusena sõlmiti 2014. aastal diskrimineerimisvastaseid projekte 20 miljoni euro ulatuses.

Rassismi, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse ennetamine on ELi tähtis prioriteet. Endine kõrge esindaja Catherine Ashton tegi rahvusvahelisel rassilise diskrimineerimise kaotamise päeval 21. märtsil 2014 ELi nimel avalduse, milles ta kutsus tungivalt üles jätkama tegutsemist, et võidelda mis tahes vormis sallimatuse, rassismi, ksenofoobia ja sellega seotud diskrimineerimise vastu. Eelkõige kutsus ta riike üles võtma otsustavaid ja tõhusaid meetmeid riigi, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil ning neid riike, kes seda veel teinud ei ole, ratifitseerima ja täielikult rakendama rahvusvahelist konventsiooni rassilise diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta.

EL jätkas tähelepanu juhtimist rassismi ja ksenofoobiaga seotud küsimustele oma poliitilistes dialoogides kolmandate riikidega. Seda tehti näiteks Lõuna-Aafrika puhul, kellega lepiti kokku teha kõnealusel küsimuses edasist koostööd.

Mitmepoolsel tasandil tegi EL rassismi ja diskrimineerimise probleemide käsitlemisel aktiivselt koostööd ka ÜROga. 2014. aastal esitas rassismi, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja nendega seotud sallimatuse kaasaegsete vormidega tegelev ÜRO eriraportöör aruande diskrimineerimise ja sallimatuse kohta spordis. Aruandes märgitakse, et hoolimata viimastel aastatel tehtud edusammudest on rassism spordis osutunud kestvaks nähtuseks. EL on väljendanud oma täielikku toetust aruandes sisalduvatele soovitudele, mille kohaselt peaksid kõik sidusrühmad võtma vastutuse, et suurendada teadlikkust olemasolevate diskrimineerimismustrite kohta, jätkates spordi valdkonnas esineva sallimatuse vastu võitlemise algatuste toetamist. Samuti jätkas EL koostööd piirkondlike organitega, näiteks Euroopa Nõukogu rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoniga (ECRI) ning OSCEga.

Komisjon andis ka rahalist toetust EIDHRi kaudu, et käsitleda kõnealust küsimust partnerriikides.

Kolmteist aastat pärast rassismi, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse vastast maailmakonverentsi on EL endiselt täielikult pühendunud 2001. aasta Durhani konverentsi peamisele eesmärgile, milleks on rassismi, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse täielik likvideerimine.

Tõhustatud poliitika põlisrahvastega seotud küsimustes

22.–23. septembril 2014 toimus New Yorgis ÜRO esimene põlisrahvaste teemaline maailmakonverents peaassamblee kõrgetasemelise täiskogu istungina. Konverentsi eesmärk oli jagada vaateid ÜRO 2007. aasta põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis välja kuulutatud põlisrahvaste õiguste kasutamise väljavaadete kohta.

EL aitas maailmakonverentsi toimumisele aktiivselt ja nähtavalt kaasa, pöörates erilist tähelepanu põlisrahvaste täielikule ja tõhusale osalemisele konverentsil, samuti ELi ja liikmesriikide kooskõlastatud meetmetega, mis olid suunatud konverentsi tegevussuunitlusega lõppdokumendi ühehäälelele vastuvõtmisele, ning korraldades põlisrahvaste õiguste jälgimise teemalise eduka kõrvalürituse.

ELi inimõiguste eriesindaja osales maailmakonverentsi avaistungil ning esitas ELi poolse avalduse. Ta tervitas põlisrahvaste õigusi käsitlevaid sihipärasemaid meetmeid ning märkis, et EL võtab kohustuse rakendada lõppdokumendi otsuseid ja soovitusi. Samuti viitas ta ÜRO 2015. aasta järgsele arengukavale, rõhutades, et põlisrahvaste õiguste ja heaolu austamine on tihedalt seotud ülemaailmse säästva arengu eesmärkidega.

Konverentsi tulemustele tuginedes algatas Euroopa välisteenistus koostöös komisjoni talitustega läbivaatamise eesmärgiga töötada välja tõhusam põlisrahvaid käsitlev ELi poliitika, nagu on ette nähtud 2012. aasta inimõiguste tegevuskavas. Läbivaatamise eesmärk on seada ELi poliitikat viimastel aastakümnetel toimunud muutuste konteksti, sh võttes arvesse ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni vastuvõtmist ja praegust reaalsust, mis kajastub põlisrahvaste teemalise maailmakonverentsi lõppdokumendis.

Kahepoolsetes suhetes partnerriikidega juhiti põlisrahvaste õigustele tähelepanu inimõigustealastes dialoogides nende riikidega, kus elavad põlisrahvad. Dialoogides võeti arvesse ka asjaolu, et põlisrahvad ja põlisrahvaste hulka kuuluvad isikud kogevad sageli mitut liiki diskrimineerimist. Paljusid põlisrahvaste hulka kuuluvaid isikuid diskrimineeritakse mitte üksnes nende päritolu pärast, vaid ka muudel põhjustel, nagu vaesus, sugu, seksuaalne sättumus või puue.

Endiselt toimub põlisrahvaste ja eelkõige nende juhtide inimõiguste tõsine rikkumine, kui nad kaitsevad oma maad ja ressursse sissetungimise („maa hõivamise”) eest. EL on käsitlenud seda nähtust ka äritegevuse ja inimõiguste tegevuskava kontekstis.

Põlisrahvad kuuluvad EIDHRI nõuetele vastavate toetusesaajate hulka alates sellest ajast, mil EL alustas inimõiguste valdkonnas toetuse andmist. Siiski viidati alles uues 2014. aasta EIDHRI määruses selgelt ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonile kui põlisrahvaste inimõiguste edendamise ja kaitsmise normatiivsele raamistikule.

Komisjon on uue EIDHRI määruse vastuvõtmise järel uuendanud lepingut projekti puhul, mis tegeleb põlisrahvaste juurdepääsuga õiguskaitsele ja põlisrahvaste arenguga ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni rakendamise strateegilise järelevalve kaudu, ning projekti puhul, millega toetatakse ILO tööd Nepalis, Kamerunis ja Peruus, et suurendada õiguste omajate ja sidusrühmade suutlikkust rakendada põlisrahvaid ja hõimurahvaid käsitlevat ILO konventsiooni nr 169.

Puuetega inimeste inimõigused

EL on olnud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni osaline alates 2011. aasta jaanuarist. EL on nii oma sise- kui ka välistegevuses pühendunud puuetega inimeste õiguste edendamisele kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga.

2014. aastal oli puuetega inimeste õiguste konventsiooni rakendamisel oluliseks sammuks see, et Euroopa Komisjon valmistas ette esimese ELi aruande ÜRO-le, nagu on nõutud puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklis 35. Aruanne esitati ÜRO-le juunis,³⁶ et ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee saaks seda arutada 2015. aastal. Aruandes kirjeldatakse, kuidas EL on ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni rakendanud õigusaktide, poliitikameetmete ja rahastamisvahendite kaudu. Selles käsitletakse kõiki ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis sätestatud õigusi ja kohustusi paljudes poliitikavaldkondades, kaasa arvatud rahvusvahelise koostöö, arenguprogrammide ja humanitaarabi valdkonnas. Aruannet arutatakse ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee 14. istungjärgul, mis toimub 2015. aasta augustis-septembris.

³⁶ SWD(2014) 182 final. http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/swd_2014_182_en.pdf

ELi puuetega inimesi käsitlev välispoliitika juhindub Euroopa Komisjoni poolt 2010. aastal vastu võetud ELi puuetega inimeste strateegiast (2010–2020) ning on üks ELi inimõiguste ja demokraatia strateegilises raamistikus ja tegevuskavas käsitletavaid tegevusvaldkondi. EL jätkas 2014. aastal puuetega inimeste õiguste teema lisamist kõigisse oma välispoliitika valdkondadesse, nagu dialoog partnerriikidega, mitmepoolsed foorumid, arengukoostöö, laienemisläbirääkimised, naabruspoliitika ning häda- ja humanitaarabi.

Puuetega inimeste õigustega seotud küsimusi tõstatati muu hulgas inimõigustealastes dialoogides Aafrika Liidu, Indoneesia ja Mehhikoga. Lisaks kutsus EL kõiki riike üles ratifitseerima ja täielikult rakendama ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni, avaldades samal ajal tunnustust riikidele, kes kõnealuse konventsiooni 2014. aastal allkirjastasid ja ratifitseerisid.

Samuti jätkas EL puuetega inimeste inimõiguste austamise edendamist ja toetamist asjaomastel piirkondlikel ja rahvusvahelistel foorumitel.

Eelkõige esindas komisjon kui ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ELi poolse rakendamise kontaktpunkt ELi 10.-12. juunil 2014 New Yorgis toimunud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni osaliste konverentsi seitsmendal istungjärgul ning esitas avalduse üldise arutelu ajal ja võttis kaks korda sõna arengukoostööd ning rakendamist ja järelevalvet käsitlevatel ümarlaudadel. Samuti korraldas EL koos Euroopa puuetega inimeste foorumiga 12. juunil kõrvalürituse puuetega inimeste õiguste edendamise kohta maailmas arengukoostöö kaudu.

Komisjon jätkas puuetega inimeste õiguste kaitsmist ja edendamist liidu välistegevuses Euroopa arengukoostöö kaudu, nii puuetega inimestele keskendunud projektide kaudu (üle 34 miljoni euro suurusest eelarvest rahastati üle 103 projekti 51 riigis) kui ka puuetega inimeste mureküsimuste lisamise kaudu muudesse projektidesse ja programmidesse. Arengukoostöö rahastamisvahend, demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend ning ühinemiseelse abi rahastamisvahend sisaldavad sõnaselgeid sätteid puuetega inimeste sotsiaalse kaasamise ja õiguste edendamise kohta.

EL propageeris ka puuetega inimeste õiguste lisamist 2015. aasta järgsesse arengukavasse, nii oma seisukoha kaudu säästva arengu eesmärkide üle peetavatel läbirääkimistel kui ka korraldades üritusi, näiteks kõrvalüritus teemal „Puuetega inimeste kaasamine säästva arengu protsessidesse”, mis korraldati ÜROs 2014. aasta veebruaris, või arengukoostöö teemaline kõrvalüritus, mis korraldati 2014. aasta juunis ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni osaliste konverentsi raames.

VI Kahepoolsete partneritega töötamine

Oludele kohandatud lähenemisviiside kasutamisega saavutatav mõju kohapeal

Inimõigustealased riigistrateegiad on poliitikadokumendid, mille töötab välja ELi delegatsioon kooskõlastatult liikmesriikidega kohalikul tasandil, et ratsionaliseerida ja integreerida ELi inimõigustealaste suuniste, vahendite ja tegevuskavade kohaldamist ühte sidusasse teksti. Eesmärk on mõista paremini peamisi inimõigustega seotud väljakutseid ja keskendada ELi meetmed tähtsaimatele prioriteetidele partnerriikides, nii poliitilises kui finantsabi tähenduses, mis võimaldab ELil paremini kohandada liidu lähenemisviisi iga riigi olukorrale.

Tänu ELi delegatsioonide, ELi institutsioonide, missioonijuhtide ja liikmesriikide kooskõlastatud jõupingutustele on poliitika- ja julgeolekukomitee kinnitanud 132 inimõigustealast riigistrateegiat.

Inimõigustealaste riigistrateegiate rakendamine on tihendanud inimõigustealast koostööd ELi delegatsioonide ja liikmesriikide saatkondade vahel. Mitmetes riikides on selle tulemusena moodustatud riigi tasandil inimõiguste töörühmad, kuhu kuuluvad sageli nii poliitikanõunikud kui ka ELi delegatsiooni koostööseksiooni ametnikud. Nende töörühmade töö otseseks tulemuseks on suurem teabevahetus ja tõhusam tööjaotus ELi kohalike partnerite vahel. Inimõigustealastest riigistrateegiatest on saanud ka oluline teabevahend, et toetada ELi üldise korrapärase läbivaatamise voorude ettevalmistamisel mis tahes asjaomase riigi kohta ning inimõigustealastel dialoogidel.

Rakendamisprotsessi ajal innustati koostööd kodanikuühiskonnaga ning mitmete delegatsioonide kontaktid inimõiguste küsimustes on muutunud tihedamaks. Inimõigustealased riigistrateegiad on endiselt piiratud kasutusega dokumendid, kuid inimõiguste tööühm on töötanud välja ühise arusaama inimõigustealaste riigistrateegiate suhtes kohaldatavast avaliku diplomaatia lähenemisviisist ning andnud kõnealuses küsimuses suuniseid ELi delegatsioonidele ja ELi liikmesriikide missioonijuhtidele.

ELi delegatsioonidelt nõuti rakendamisarundeid 2012., 2013. ja 2014. aastal. Kõnealused aruanded näitasid ka, et on suurenenud koostöö liikmesriikide ja ELi delegatsioonide vahel inimõigustealaste riigistrateegiate rakendamise vallas, ning seda, kuidas inimõigustealased riigistrateegiad on paljudel juhtudel integreeritud ELi koostööprojektidesse.

Tulemuste saavutamine dialoogi kaudu

EL väärtustab kolmandate riikidega peetavaid inimõigustealaseid dialooge kui tõhusaid kahepoolse suhtluse ja koostöö vahendeid inimõiguste edendamiseks ja kaitsmiseks.

Aastate jooksul on käivitatud inimõigustealased dialoogid üha rohkemate riikidega. 2014. aastal toimusid ametlikud inimõigustealased dialoogid, allkomisjonide kohtumised või konsultatsioonid 35 partneriga.³⁷ Lisaks jätkas EL inimõiguste, demokraatlike põhimõtete, õigusriigi põhimõtte ja hea valitsemistava austamise alase dialoogi pidamist paljudega neist 79st Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riigist, kes on Cotonou lepingu osalised, tehes seda kõnealuse lepingu artikli 8 alusel või muude vahendite abil.

³⁷ Inimõigustealaseid dialooge või allkomisjonide kohtumisi peeti Armeenia, Aserbaidžani, Brasiilia, Colombia, Gruusia, Hiina, Iisraeli, Indoneesia, Kambodža, Kasahstani, Kirgiisi Vabariigi, Laose, Liibanoni, Lõuna-Aafrika, Maroko, Mehhiko, Moldova Vabariigi, Myanmar/Birma, Pakistani, Palestiina omavalitsuse, Peruu (tehnilisel tasandil), Tadžikistani, Tšiili, Türkmenistani, Ukraina ja Usbekistaniga. Inimõigustealased konsultatsioonid toimusid Jaapani, Kanada, USA, Uus-Meremaa ja kandidaatriikidega (endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Island, Montenegro, Serbia ja Türgi). 2014. aastal ei olnud võimalik pidada sisseseatud inimõigustealaste dialoogide kohtumisi Argentiina, Egiptuse, Iraagi, Venemaa ja Sri Lankaga. Kohtumised Aserbaidžani, Bangladesh, India, Jordaania, Tuneesia ja Vietnamiga lükati edasi 2015. aastasse. Inimõigustealane dialoog Iraaniga on alates 2006. aastast peatatud.

2014. aastal peeti esimene inimõigustealane dialoog Myanmari/Birmaga. EL saavutas Mongoolia, Singapuri ja Filipiinidega kokkuleppe partnerlus- ja koostöölepingute osas ja nimetatud lepingute raames on nüüd võimalik alustada ametlike inimõigustealaste dialoogide sisseseadmist.

2014. aastal jätkas EL tööd dialoogide tõhustamiseks. Selleks tagas EL tihedamad sidemed dialoogide ja muude poliitikavahendite, eelkõige inimõigustealaste riigistrateegiatega vahel; võeti arvesse ÜRO Inimõiguste Nõukogu poolse inimõiguste olukorra üldise perioodilise läbivaatamise, samuti lepingute järelevalveorganite ja erimenetluste soovitusi; tugevdati inimõigustealast koostööd ELi seisukohti jagavate partneritega; dialoogid integreeriti paremini üldistesse suhetesse asjaomase kolmanda riigiga ning pöörati tähelepanu dialoogide järelmeetmetele, mida võetakse tegevuskavade, õigusreformide ja projektide kaudu, mida EL saab toetada oma vahenditest, sealhulgas koostööabi kaudu. Lisaks juhiti tähelepanu üksikjuhtumitele ning samal ajal võttis EL arvesse partnerriikide soove arutada ELi-siseseid inimõiguste küsimusi, tehes seda koostöös ELi liikmesriikidega. EL ja kohalikud kodanikuühiskonna organisatsioonid kaasati inimõigustealaste dialoogide ettevalmistamisse ja järelmeetmete võtmisse; 2014. aastal peeti üheksa kodanikuühiskonna organisatsioonidele suunatud seminari sisendina ametlikesse inimõigustealastesse dialoogidesse³⁸. Lisaks andis dialoogidesse panuse Euroopa Parlament ning teda teavitati regulaarselt dialoogide tulemustest.

³⁸ Inimõigustealased dialoogid Brasiilia, Colombia, Kirgiisi Vabariigi, Lõuna-Aafrika, Mehhiko, Moldova Vabariigi, Myanmari/Birma, Tadžikistani ja Tšiiliga.

ELi välispoliitikavahendite tõhus kasutamine ja nendevaheline seos

Inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte klausli (oluliste aspektide klausel) lisamisega ELi ja kolmandate riikide vahelistesse lepingutesse soovitakse edendada ELi välissuhete aluseks olevaid väärtusi ja poliitilisi põhimõtteid. Nimetatud klauslis käsitletakse ELi põhiväärtusi ja sellest on saanud lepingute oluline osa. Lepingu olulise osa tõsine rikkumine võimaldab lepinguosalisel võtta viivitamatult meetmeid, sealhulgas viimase võimalusena lepingu või selle osade peatamine.

2014. aastal jätkas EL dialoogi pidamist paljudega neist 79st Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riigist, kes on Cotonou lepingu osalised (vt 32. jaotis). Lepingu artikkel 96 võimaldab võtta asjaomase riigi suhtes asjakohaseid meetmeid, sealhulgas (viimase võimalusena) koostöö peatamine. 2014. aasta lõpus jätkati selliste asjakohaste meetmete kohaldamist Fidži ja Guinea-Bissau suhtes (viimase puhul on asjakohaste meetmete kohaldamine peatatud).

Inimõiguste klauslit ei kasutatud 2014. aastal uute piiravate meetmete kehtestamiseks mitte ühegi kolmanda riigi suhtes.

VII Mitmepoolsete institutsioonide kaudu tehtav töö

Tõhusate mitmepoolsete suhete arendamine

EL jätkas inimõiguste häälekat propageerimist ning andis oma täieliku toetuse mitmepoolsele inimõiguste süsteemile, millel on oluline roll universaalsete inimõigustealaste normide ja standardite edendamisel ja kaitsmisel ning nende järgimise kontrollimisel. EL rakendas oma inimõigustealased prioriteedid ellu ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees, ÜRO Inimõiguste Nõukogus ja ÜRO eriagentuurides, näiteks ILOs. Lisaks kaasas EL aktiivselt kõigi piirkondade riike algatustesse, mis aitasid tõeliselt kaasa inimõiguste kaitsmisele ja edendamisele, ning pühendus ÜROs inimõiguste universaalsuse propageerimisele ja kaitsmisele. EL jätkas iga-aastase strateegilise töökava kasutamist ja regulaarseid arutelusid inimõiguste töörühma pealinnade esindajate koosolekutel, et muuta ELi osalemine nendel foorumitel veelgi tõhusamaks. EL tugevdas veelgi koormuse jagamise korda ning ELi koordineerimist Genfis ja New Yorgis, lisaks korrapärasele kahepoolsetele dialoogidele ja ELi prioriteetide intensiivsemale tutvustamisele. Samuti tervitas EL Zeid Ra'ad Al Husseini nimetamist uueks ÜRO inimõiguste ülemvolinikuks. Zeid Ra'ad Al Hussein on end juba tõestanud ÜROs, inimõiguste alal ning rahvusvahelise õiguse tugeva toetajana.

Tõhus koormuse jagamine ÜRO kontekstis

ÜRO Peaassamblee 69. istungjärk (kolmas komitee)

ÜRO Peaassamblee 69. istungjärku kolmanda komitee (sotsiaal-, humanitaar- ja kultuuriküsimused) kohtumine toimus 7. oktoobrist 26. novembrini ning ÜRO täiskogu kinnitas selle tulemused 2014. aasta detsembris.

Üldiselt tegeles komitee ligikaudu 60 resolutsiooniga ning EL oli väga aktiivne, esitades üheksa ametlikku avaldust ning võttes sõna rohkem kui 45 interaktiivses dialoogis ÜRO ametnike, inimõiguste eriraportööride ja uue inimõiguste ülemvolinikuga. EL esitas ka viis algatust, mis võeti kõik vastu, pälvides märkimisväärse toetuse.

Piirkondadevaheline resolutsioon surmanuhtluse kasutamisele moratooriumi kehtestamise kohta võeti vastu 117 poolthäälega, mis on parem tulemus kui 2012. aastal (mil see sai 111 häält), ning resolutsiooni kaastoetas 95 delegatsiooni. Nn vaenulik muudatusettepanek suveräänsuse kohta lükati tagasi, mis on 2012. aastaga võrreldes samuti parem tulemus. Täiskogu istungil paranes häälte tulemus veelgi. Tulemus näitab, et ülemaailmne suundumus surmanuhtluse kaotamise suunas jätkub.

ELi usu- ja veendumusvabaduse alased algatused ning ühisalgatus Ladina-Ameerika ja Kariibi mere riikide rühmaga lapse õiguste kohta võeti ühehäälselt vastu. EL toetas ka partnerite temaatilisi algatusi, eelkõige resolutsioone naiste ja tütarlaste vastase vägivalda kõikide vormide kaotamise alaste jõupingutuste suurendamise kohta ning Aafrika juhtimisel koostatud resolutsioone, milles avaldatakse vastuseisu naiste suguelundite moonutamisele ning laste, varajasele ja sunnitud abielule. Paljud ÜRO inimõiguste eriraportöörid juhtisid oma ettekannetes komiteele tähelepanu ÜROga inimõiguste alal koostööd teinud inimõiguste kaitsjate üha suuremale hirmutamisele, ahistamisele ja survestamisele. Tähelepanu juhiti ka kodanikuühiskonna tegevusele seatud piirangutele, mida EL tugevalt hukka mõistab ning arutab partneritega kahepoolsete suhete raames.

Seoses riikide olukorraga võeti laialdase piirkondadevahelise toetusega vastu ELi ja Jaapani esitatud resolutsioon inimõiguste olukorra kohta Korea Rahvademokraatlikus Vabariigis. Resolutsioonis kasutati oluliselt rangemat sõnastust kui eelmistes versioonides, kuid tulemus sarnanes sellele, mis saavutati teksti üle toimunud viimasel hääletusel 2011. aastal, nimelt oli tulemuseks tõeline edu. Enne resolutsiooni vastuvõtmist lükati tagasi Kuuba poolt esitatud nn vaenulik muudatusettepanek, mille eesmärk oli jätta välja olukorra kavandatav andmine Rahvusvahelisse Kriminaalkohtusse, ning üldiselt suurenes resolutsiooni kaastoetajate arv 62-le, kelle hulgas oli riike kõikidest piirkondadest, sh Aafrikast, Aasiast ja Ladina-Ameerikast.

Kolmandat aastat järjest võeti ühehäälselt vastu ELi esitatud resolutsioon Myanmar/Birma kohta, pärast koostööprotsessi asjaomase riigi ja teiste huvitatud pooltega. EL toetas ka mitmeid partnerriikide algatusi, sh (Kanada esitatud) riigipõhist resolutsiooni Iraani kohta ning (Araabia riikide esitatud) riigipõhist resolutsiooni Süüria kohta. Olenemata inimõigustealaste mureküsimumuste jätkumisest seoses Iraaniga, võeti resolutsiooni tekst vastu veidi väiksema positiivse tulemusega kui eelmisel aastal, samas kui Süüriat käsitlev resolutsioon võeti vastu suure hääaltenamusega, sarnaselt eelmistele hääletustele.

Aktiivne lobitöö rohkem kui 130 pealinnas ja teavitustegevus New Yorgis aitas saavutada istungjärgul positiivseid tulemusi ning oli ka lähtepunktiks kolmandate riikidega tehtavale koostööle laiema inimõigustealase tegevuskava osas.

ÜRO Inimõiguste Nõukogu

2014. aasta oli ÜRO Inimõiguste Nõukogu jaoks järjekordne töörohke aasta ning seejuures oli ELil aktiivne ja väga tähtis roll, eelkõige seoses riigipõhiste resolutsioonide ja temaatiliste küsimustega, nagu usu- ja veendumusvabadus ning lapse õigused. Samuti osales EL täiel määral dialoogides ja läbirääkimistes, esinedes üksmeelselt enamiku resolutsioonide osas.

Inimõiguste nõukogu märtsikuu istungjärgul esitas EL resolutsiooni Myanmar/Birma kohta ning koos Jaapaniga resolutsiooni Korea Rahvademokraatliku Vabariigi (KRDV) kohta. KRDV-d käsitlev resolutsioon sisaldas uurimiskomisjoni poolt kindlaks tehtud kõigi inimsusvastaste kuritegude loetelu ning soovitus esitada uurimiskomisjoni aruanne peaassamblee kaudu julgeolekunõukogule kaalumiseks ja asjakohaste meetmete võtmiseks, sh selle kaalumiseks, kas anda inimõiguste olukord analüüsimiseks asjakohasele rahvusvahelisele kriminaalõiguse mehhanismile. Myanmar/Birmat käsitlevas resolutsioonis märgiti ära edusammud ja ellu viidud reformid, kuid toodi välja ka allesjäänud probleemid. Mõlema resolutsiooniga pikendati vastavate eriraportöride mandaati. EL toetas ka resolutsiooni Süüria kohta, milles mõisteti hukka riigis valitsev inimõiguste olukord ja pikendati uurimiskomisjoni mandaati, ning resolutsiooni Mali kohta, milles pikendati Malisse nimetatud sõltumatu inimõiguste eksperdi mandaati. Samuti jätkas EL tegelemist usu- ja veendumusvabadust käsitlevate algatustega ning koos Ladina-Ameerika ja Kariibi mere riikide rühmaga lapse õigusi käsitleva algatusega. Nagu eelnevatelgi aastatel, toetas EL resolutsiooni, millega pikendati Iraani küsimustega tegeleva eriraportööri mandaati.

Juunis esitas EL veel ühe resolutsiooni Valgevene olukorra kohta, milles kajastatakse eriraportööri 2014. aasta aruande tulemusi riigis valitseva inimõiguste olukorra kohta ning viidatakse surmanuhtluse kasutamisele riigis. Nii nagu märtsis, võttis inimõiguste nõukogu vastu resolutsiooni olukorra kohta Süürias, milles mõistetakse hukka inimõiguste olukorra halvenemine riigis ning kutsutakse üles tagama uurimiskomisjonile kohene ja takistamatu juurdepääs Süüriasse. EL toetas ka ühist resolutsiooni Ukraina kohta, milles kinnitati taas riigi suveräänsust ja sõltumatust ning kutsuti üles kaitsma riigis kõiki inimõigusi.

EL toetas eriti aktiivselt inimõiguste nõukogu olulist temaatilist tööd, kaastoetades resolutsioone, milles käsitletakse äärmist vaesust ja inimõigusi, naiste diskrimineerimise kaotamist ning inimõiguste edendamist, kaitsmist ja kasutamist internetis. EL kaastoetas ka resolutsioone, millega pikendati nelja eriraportööri mandaati, kelle ülesanne on esitada aruandeid järgmistel teemadel: kohtunike ja juristide sõltumatus; inimkaubandus, eriti naiste ja lastega kaubitsemise; kohtuvälised, kiirkorras toimuvad ja omavolilised hukkamised ning õigus haridusele.

Septembris tervitas inimõiguste nõukogu uut ülemvolinikku Zeid Ra'ad Al Husseini, kes kinnitas paljusid oma eelkäija prioriteete, keskendudes samal ajal eriti vastutusele ja tugevatele vägivalla vastastele sõnavõttudele. EL toetas mitmeid algatusi, sh riigipõhiseid resolutsioone Süüria, Jeemeni ja Kesk-Aafrika Vabariigi kohta. Samuti toetas EL täie jõuga mitmeid temaatilisi küsimusi, eelkõige LGBTI-inimeste õigusi, aga ka resolutsioone, mis käsitlevad ajakirjanike turvalisust, laste suremust, kodanikuühiskonna tegevusruumi ning riiklike institutsioonide kasutamist inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel.

ELi toetus ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroole

EL eraldab igal aastal konkreetse sihteesmärgita vabatahtliku summa ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroole tema poolt võetavate sihtmeetmete toetuseks; 2014. aastal oli kõnealune summa 4 miljonit eurot, mis anti lisaks Süüria küsimustega tegelevale uurimiskomisjonile antud toetusele.

Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO)

Rahvusvahelisel Tööorganisatsioonil (ILO), mis on 1919. aastal asutatud kolmepoolne ÜRO amet, on keskne roll majanduslike ja sotsiaalsete õiguste jälgimisel. Selle kaheksas põhikonventsioonis sisalduvad tööõiguse põhireeglid. EL toetab nende konventsioonide ratifitseerimist ja tõhusat rakendamist, tehes selleks ILOga koostööd, sealhulgas osaledes tööstandardite üle käimas olevas arutelus ja ILO järelevalveorganite töös. Samas propageerib EL oma tööhõive- ja sotsiaalpoliitika välis aspektide osana oma suhetes partnerriikidega ka inimväärse töö põhimõtteid, sealhulgas ILO põhikonventsioonide järgimist, pidades kahepoolseid ja piirkondlikke poliitikaalaseid dialooge ning rakendades arenguabi projekte (üksikasjalikum teave 15. jaotises „Inimõiguste edendamise tagamine tööhõive- ja sotsiaalpoliitika välismõõtmes”).

Tugevdatud piirkondlikud inimõigustealased mehhanismid

Demokraatlik valitsemistava ja inimõigused on ELi ja Aafrika mandri vahelise partnerluse keskmes Aafrika ja ELi ühisstrateegia raames. Aafrika ja ELi neljandal tippkohtumisel, mis toimus 2014. aasta aprillis Brüsselis, kinnitasid mõlema mandri riigipead ja valitsusjuhid ning Aafrika Liidu (AL) esimees ja Euroopa Komisjoni president veel kord pühendumist hea valitsemistava, demokraatia ja õigusriigi põhimõtetele. Samuti leppisid nad kokku teha koostööd selleks, et tagada inimõiguste, rahvusvahelise õiguse ja soolise võrdõiguslikkuse täielik austamine ning võidelda karistamatuse ja kõigi diskrimineerimise, rassismi ja ksenofoobia vormide vastu. ALi ja ELi vaheline 11. inimõigustealane dialoog oli kavandatud toimuma 2015. aasta veebruaris Addis Abebas.

Inimõiguste küsimustes alustati koostööd Araabia Riikide Liigaga, võttes aluseks Kairos 13. novembril 2012 tehtud ELi ja Araabia Riikide Liiga vahelise deklaratsiooni. Samal kuupäeval vastu võetud ühises tööprogrammis keskendutakse dialoogile, rahvusvaheliste inimõigustealaste normide rakendamist puudutava oskusteabe jagamisele, Araabia Riikide Liiga inimõigustealaste mehhanismide väljatöötamisele ning inimõiguste integreerimisele Araabia Riikide Liiga tegevusse. 2013. aasta novembris toimunud kõrgemate ametnike kohtumisel lepiti ametlikult kokku konkreetseid inimõiguste valdkonna koostöömeetmeid käsitlevas vastastikuse mõistmise memorandumis, mis hõlmab aastaid 2013–2015 ja mille mõnda osa juba rakendatakse. 2014. aasta aprillis korraldasid EL ja Araabia Riikide Liiga kodanikuühiskonnaga seminari, millel käsitleti kooseksisteerimist ja mittediskrimineerimist mitmeusulistes ja paljurahvuselistes ühiskondades ning võitlust viha õhutamise vastu ja selle kriminaliseerimist kooskõlas rahvusvaheliste standarditega. Mitmesugust inimõigustega seotud koostööd on tehtud ka ELi ja Euroopa Nõukogu vahelise ühisprogrammi raames eesmärgiga tugevdada poliitilisi ja demokraatlikke reformiprotsesse ELi lõunanaabruse partnerriikides.

EL kordas dialoogides Ladina-Ameerika riikidega oma toetust üleameerikalisele inimõiguste süsteemile ning selle sõltumatusele ja terviklikkusele.

EL on teinud Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooni (ASEAN) inimõiguste organite/komisjonidega koostööd konkreetseid inimõigustealaseid lepinguid ja inimõiguste olukorra üldist korrapärast läbivaatamist käsitlevate teadmiste ja parimate tavade vahetamise edendamiseks, rahvusvaheliste inimõigustealaste lepingute rakendamiseks, konkreetsete valdkondlike prioriteetide ja piirkondlike inimõigustealaste mehhanismide rolli käsitlemiseks ning institutsioonide tugevdamiseks ja nende suutlikkuse suurendamiseks tehnilise abi, sealhulgas ASEANi ja ELi inimõiguste programmi abil (mis hõlmab ELi ja ASEANi piirkondliku dialoogivahendi (READI) (2014–2015) kohaseid inimõigustealaseid koostöömeetmeid). ELi inimõiguste eriesindajat kutsuti kordusvisiidile Indoneesiasse, kus ta kõneles ASEANi valitsustevahelises inimõiguste komisjonis (AICHR) / ASEANi piirkondlikul konverentsil õigusest elule ning surmanuhtlusele moratooriumi kehtestamisest, et näidata ELi tugevat ja põhimõttelist vastuseisu surmanuhtlusele, enne kõnealuse teema arutamist ÜRO Peaassamblee 69. istungjärgul, ning et jõuliselt innustada piirkonna riike selles küsimuses edasi liikuma. ELi eriesindaja rõhutas visiidi ajal, kui tähtis on teha koostööd inimõiguste üleüldise järgimise tõhustamiseks ning tugevdada kodanikuühiskonnaga tehtavat koostööd.

ELi inimõiguste eriesindaja võõrustas Brüsselis Islami Koostöö Organisatsiooni sõltumatu alalise inimõiguste komisjoni esimest delegatsiooni. Euroopa välisteenistuse algatusel külastas delegatsioon ELi institutsioone ja Euroopa Nõukogu järelevalvemehhanisme.

Jätkati Vaikse ookeani saarte foorumi sekretariaadiga EIDHRist rahastatud projekti raames tehtavat konkreetset koostööd rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate dokumentide ratifitseerimiseks.

Lisaks ergutati detsembris Brüsselis toimunud 16. iga-aastaselt ELi ja valitsusväliste organisatsioonide vahelisel foorumil (vt 2. jaotis) tugevalt piirkondlike mehhanismide rakendamise universaalseid inimõigustealaseid norme ja jagati kasulikku teavet nende rakendamisel juba saadud kogemuste kohta. Arutati piirkondlike mehhanismide rolli arvamuse- ja sõnavabaduse edendamisel ja kaitsmisel internetis ja mujal ning erilist tähelepanu pöörati vahendite ja mehhanismide seostamisele ja tugevdamisele, et seista vastu inimõiguste kaitsjate olukorra halvenemisele ja üha rohkemates riikides valitsevale suundumusele kehtestada valitsusväliseid organisatsioone käsitlevaid piiravaid seadusi ja tavaid. Foorumil osalesid mitmete piirkondlike inimõigustealaste mehhanismide, sealhulgas ÜRO, ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo, OSCE ja Euroopa Nõukogu esindajad.

Euroopa Nõukogu

EL jätkas 2014. aastal tihedat koostööd Euroopa Nõukoguga. Kooskõlas 2007. aasta vastastikuse mõistmise memorandumiga pidasid mõlemad organisatsioonid regulaarset ühendust nii poliitilisel kui ka töö tasandil ning suhete keskmeks oli koostöö inimõiguste, õigusriigi põhimõtte ja demokraatiseerimise küsimustes. Koostöös juhitud ELi prioriteetidest koostööks Euroopa Nõukoguga aastatel 2014–2015, mille Euroopa Liidu Nõukogu võttis vastu 19. septembril 2013.

Komisjoni president, liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni asepresident ning volinikud kohtusid Euroopa Nõukogu kõrgemate ametnikega, sealhulgas Euroopa Nõukogu peasekretäri ja parlamentaarse assamblee presidendiga. Tugevdati koostööd, sealhulgas ELi inimõiguste eriesindaja ja Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku vaheliste regulaarsete otseste kontaktide kaudu.

EL jälgis tähelepanelikult Euroopa Nõukogu eksperdiorganite tööd Euroopa Nõukogu liikmesriikide jälgimisel ja nõustamisel seoses inimõigustealaste normide järgimisega. EL kasutab ka Euroopa Nõukogu aruandeid kui sisendit inimõigustealastes dialoogidesse. EL pidas ka kõnealusel aastal Euroopa Nõukoguga konsultatsioone oma laienemispaketi üle. 2014. aasta novembris pidas EL konsultatsioone Euroopa Nõukogu ja selle järelevalveorganitega iga-aastaste Euroopa naabruspoliitika eduaruannete ettevalmistamise ajal ning toimus konstruktiivne arvamuste ja kogemuste vahetus.

Põhiõiguste kaitsmise edendamiseks ELis anti Lissaboni lepinguga ELile volitused ühineda Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga. Euroopa Liidu Kohus esitas 18. detsembril 2014 oma arvamuse ELi Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ühinemise lepingu eelnõu kohta (arvamus 2/13). Kohus tuvastas probleeme seoses kõnealuse lepingu eelnõu vastavusega ELi õigusele ning teatas, et ühinemislepingu eelnõu ei ole kooskõlas ELi lepingu artikli 6 lõikega 2 ja protokolliga nr 8 ELi lepingu artikli 6 lõike 2 kohta. Komisjon analüüsib praegu põhjalikult kõnealust arvamust, mis nõuab ühinemislepingu eelnõu mitmete punktide uuesti läbi rääkimist.

Komisjon jätkas Euroopa Nõukoguga ühiselt läbi viidavate programmide ja tegevuste rahastamist õigusriigi, demokraatia ja inimõiguste valdkondades rohkem kui 100 miljoni euroga aastas.

Euroopa Nõukogu korraldas 2014. aasta oktoobris Torinos Euroopa sotsiaalharta teemalise kõrgetasemelise konverentsi, kuhu Euroopa Komisjon oli kutsutud arutama ELi õiguse ja sotsiaalharta vahelist sünergiat. Lepiti kokku, et jätkatakse dialoogi konkreetsete lahknevuste arutamiseks. Võimalikke tulevase lahknevusi tuleks ennetada.

2014. aasta detsembris korraldas Euroopa Nõukogu Torino konverentsi järelseminari. Paneel rõhutas, et majanduskriis tõi esile ELi õiguse ja poliitika ning Euroopa sotsiaalharta vahelised võimalikud lahknevused. On vaja tugevat sünergiat ning üks võimalik lähenemisviis ELi jaoks oleks Euroopa sotsiaalharta ühinemine. Probleemaatiliseks peeti Euroopa Kohtu ja Euroopa sotsiaalsete õiguste komitee erinevaid tõlgendusi, mis on põhjustatud majanduslikele ja sotsiaalsetele õigustele antavast erinevast kaalust. Soovitavaks lahenduseks oleks alalise nõuandekomitee loomine ja varajase hoiatamise süsteemi vastuvõtmine ELi poolt, mis näitaks ennetavalt võimalikke vastuolusid Euroopa sotsiaalharta.

Komisjon oli tänu ühisprogrammide ja -meetmete rahastamisele jätkuvalt üks peamine Euroopa Nõukogu tegevuse toetaja. Komisjon ja Euroopa Nõukogu jätkasid arvukate õigusriigi põhimõtte, demokraatia ja inimõiguste valdkonna ühisprogrammide rakendamist, kusjuures rahastamise maht oli rohkem kui 100 miljonit eurot aastas. 2011. aastal kasutusele võetud Euroopa Nõukogu idapartnerluse vahendi abil saavutati häid tulemusi õigussektori reformimise, valimiste, küberkuritegevuse ja korruptsioonivastase võitluse valdkonnas ning seda programmi on pikendatud. Komisjon algatas 2012. aastal ELi ja Euroopa Nõukogu vahelise programmi demokraatliku reformi tugevdamiseks Vahemere lõunapiirkonnas (4,8 miljonit eurot 30 kuu kohta), millega edendatakse inimõiguste, õigusriigi põhimõtte ja demokratiseerimise alaseid edusamme Vahemere lõunapiirkonna riikides, pidades silmas ELi uuendatud Euroopa naabruspoliitikat. Kõnealune programm keskendus jätkuvalt Tuneesiale ja Marokole, kuid 2013. aastal toimus üha enam kontakte ja tehti rohkem koostööd ka muude piirkonna partneritega (eelkõige Jordaania, Egiptuse ja Alžeeriaga) ning see jätkus 2014. aastal.

OSCE

EL oli 2014. aastal jätkuvalt OSCE töö suur toetaja ja panustas sellesse olulisel määral. EL toetas endiselt aktiivselt OSCE jõupingutusi tegeleda julgeolekualaste probleemidega OSCE piirkonnas julgeoleku kõigis kolmes mõõtmes: poliitilis-sõjalises, majanduslikus ja keskkonnavalases ning inimõõtmes.

2014. aastal oli OSCE päevakorras kõige tähtsamal kohal reageerimine kriisile Ukrainas ja selle ümber. EL toetas tugevalt OSCE võetud meetmeid kriisiga tegelemiseks, eelkõige erakorralise vaatlusmissiooni loomist ning inimõiguste hindamismissiooni ja valimisvaatlusmissioonide lähetamist nii presidendi- kui ka parlamendivalimistele.

EL toetas jätkuvalt tugevamat OSCE reaktsiooni üldisematele inimõigustealastele probleemidele OSCE piirkonnas. 2014. aastal pööras OSCE eesistujariik Šveits erilist tähelepanu kodanikuühiskonna tugevamale kaasamisele OSCEs, inimõiguste kaitsjate kaitsmisele, piinamise ennetamisele ning soolise võrdõiguslikkuse edendamisele. EL andis nendes küsimustes panuse mitmetesse OSCE konverentsidesse, näiteks ELi inimõiguste eriesindaja kaudu, kes oli juunis Bernis toimunud OSCE inimõiguste kaitsjate teemalisel konverentsil peakõneleja. EL kaastöötas 2014. aastal vastavate OSCE konverentside raames korraldatud kõrvalüritusi isikute kadunuks jääma sundimise ning piinamise ja surmanuhtluse vahelise seose teemadel.

Olenemata ELi tugevast toetusest, ei saavutatud piinamise ennetamist ja OSCEs kodanikuühiskonna kaasamise tugevdamist käsitlevate otsuste puhul Baselis toimunud ministrite nõukogu istungil ühehäälsust, peamiselt seetõttu, et mõned OSCE osalisriigid olid vastu olemasolevate kohustuste mis tahes kinnitamisele või OSCE töö tõhustamisele selles valdkonnas. Ministrite nõukogu võttis vastu tagasihoidliku otsuse naistevastase vägivalla ennetamise ja selle vastu võitlemise kohta. OSCE osalisriigid leppisid kokku tõhustada OSCE tööd soolise võrdõiguslikkuse edendamise alal, koostades *addendum*'i OSCE tegevuskavale soolise võrdõiguslikkuse edendamise kohta 2015. aastal. EL tegutses aktiivselt, et integreerida soolise võrdõiguslikkuse küsimus kõigisse OSCE töö aspektidesse. Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet esitas OSCE inimõiguste komiteele aprillis oma uuringu naistevastase vägivalla kohta ELis ning valmistati ette OSCE projekti, millega korraldatakse kõnealust uuringut OSCE piirkonna teistes osades.

EL kasutas jätkuvalt OSCE alalise nõukogu iganädalasi istungeid ja OSCE inimõõtme komitee igakuiseid kohtumisi OSCE 57 osalisriigi inimõigustealaste kohustuste läbivaatamiseks ning nende täitmist käsitlevate mõttevahetuste algatamiseks. Nendel foorumitel tõstis EL esile oma muret seoses inimõiguste ja põhivabadustega – nagu sõnavabadus, sealhulgas ajakirjanike turvalisus, kogunemis- ja ühinemisvabadus ning surmanuhtlus –, samuti seoses sallivuse ja mittediskrimineerimisega, kaasa arvatud LGBTI-inimeste õigused.

22. septembrist kuni 3. oktoobrini toimus Varssavis iga-aastane inimõõtme rakendamist käsitlev kohtumine. EL osales aktiivselt kõnealusel kohtumisel, muuhulgas korraldades kõrvalüritusi rahumeelse kogunemise vabaduse ja sõnavabaduse teemadel. Sõnavabaduse teemalisel kõrvalüritusel esitles EL äsja vastu võetud ELi suuniseid sõnavabaduse kohta internetis ja mujal. Kohtumise raames toimusid kodanikuühiskonnaga järeларutelud suuniste rakendamise kohta. Mõlemad kõrvalüritused andsid panuse kahe OSCE otsuse koostamisse sõnavabaduse ning rahumeelse kogunemise ja ühinemisvabaduse kohta, mille EL esitas OSCE ministrite nõukogus ja mida kaastoetasid veel 15 riiki.

Üldiselt jätkas EL tihedat suhtlust OSCE institutsioonide ja muude täitevstruktuuridega, eelkõige valimisküsimuste arutamiseks demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste bürooga (ODIHR), ja meediavabaduse esindajaga, samuti rahvusvähemuste ülemvoliniku ja OSCE sekretariaadiga.

VIII ELi aastaaruanne inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas 2014. aastal – Euroopa Parlamendi panus

Euroopa Parlament on jätkuvalt pühendunud inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete edendamisele. 2014. aastal arutati parlamendi täiskogu osaistungjärgudel korrapäraselt õigusriigi põhimõtet ja demokraatia põhimõtteid ning inimõiguste rikkumisi; need teemad leidsid käsitlemist erinevates parlamendi resolutsioonides ning parlamendikomisjonide ja parlamentidevaheliste delegatsioonide koosolekutel. Inimõigused on samuti lahutamatu osa Euroopa Parlamendi presidendi tööst, kes käsitles konkreetseid inimõiguste rikkumise juhtumeid avalikes avaldustes ja kõrgetasemelistel kohtumistel. Tema ametlikud välisvisiidid hõlmasid regulaarselt kohtumisi inimõiguste kaitsjate ja valitsusväliste kodanikuühiskonna organsatsioonidega.

Parlamendi kontroll ELi inimõiguste poliitika üle

Euroopa Parlamendi komisjonide tasandil käsitleb maailma inimõigustega seotud küsimusi väliskomisjoni inimõiguste allkomisjon. Allkomisjon moodustati pärast 2014. aasta mais toimunud Euroopa Parlamendi valimisi muudetud parlamendi kodukorra alusel, millega anti talle täiendav ülesanne tagada kõigi liidu välispoliitika valdkondade ja inimõiguste poliitika sidusus. Allkomisjon korraldab kuulamisi ning tal on selged kohustused seoses inimõiguste küsimusi käsitlevate parlamendi raportitega. Sellest tulenevalt panustab ta parlamendi raportitesse ja resolutsioonidesse, täites oma kohustust teostada parlamentaarset järelevalvet ELi inimõiguste poliitika üle ning anda panus seonduvatel teemadel peetavasse rahvusvahelisse arutellu.

Inimõiguste allkomisjonil on jätkuvalt tihedad töösuhted Euroopa välisteenistuse, teiste ELi institutsioonide, inimõigustega tegelevate valitsusväliste organisatsioonidega, samuti inimõigustega tegelevate mitmepoolsete institutsioonidega. Inimõiguste allkomisjon jälgis kinniste teabe- ja aruandekoosolekute kaudu jätkuvalt ka inimõigustealaseid dialooge ja konsultatsioone, mida Euroopa välisteenistus peab kolmandate riikidega. 2014. aastal jätkusid inimõiguste allkomisjoni ja Euroopa välisteenistuse kõrgete ametnike vahelised regulaarsed kontaktrühma kohtumised, mis hõlmasid arutelusid ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava läbivaatamise ja taaskäivitamise üle. Kuna 2014. aasta oli valimiste aasta, võeti parlamendi täiskogu istungil vastu ainult üks inimõiguste allkomisjoni poolt ette valmistatud raport, nimelt piinamise kaotamise kohta maailmas. 2014. aastal alustati ka tööd parlamendi aastaaruandega inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas. Aasta jooksul toimunud inimõiguste allkomisjoni kuulamistel, mis sageli korraldati ühiselt või koostöös teiste asjaomaste komisjonide või parlamentidevaheliste delegatsioonidega, osalesid mitmed inimõigustega tegelevad ÜRO eriraportöörid ja muud inimõigustega tegelevate ÜRO organite esindajad, samuti tunnustatud inimõiguste kaitsjad. Inimõiguste allkomisjon on rajanud ka kindla töösuhte esimese ELi inimõiguste eriesindajaga, muu hulgas ELi inimõiguste poliitika alaste korrapäraste avalike mõttevahetuste teel.

ELi piinamise kaotamise alane poliitika

Euroopa Parlament märkis oma resolutsioonis piinamise kaotamise kohta maailmas, et piinamist käsitlevate ELi suuniste rakendamine on ebapiisav ning vastuolus ELi avalduste ja kohustustega tegeleda piinamise küsimusega esmajärjekorras. Resolutsioonis kutsutakse Euroopa välisteenistust ja liikmesriike tungivalt üles andma uut hoogu kõnealuste suuniste rakendamisele, nimelt võttes ambitsioonikamaid ja konkreetsemaid meetmeid piinamise kaotamiseks, näiteks teabe ja koormuse jagamise tõhustamine, koolitused ja ühisalgatused ÜRO kohapealsete esindustega ja asjaomaste ÜRO eriraportööridega ning teiste rahvusvaheliste osalejatega, näiteks OSCE ja Euroopa Nõukoguga. Resolutsioonis tehakse mitmeid ettepanekuid, mida kohaldada Euroopa Parlamendi enda suhtes, kutsudes üles võtma vastu parlamendiliikmetele mõeldud praktilised suunised kinnipidamiskohtade külastamise kohta osana parlamendi delegatsioonide korrapärastest visiitidest kolmandatesse riikidesse, ning soovitades, et selliste visiitide puhul konsulteeritaks asjaomases riigis asuva ELi delegatsiooni ja asjakohaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

Euroopa rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste jaoks kogu maailmas

2014. aasta kevadel jõustus uut EIDHRI käsitlev määrus, mis hõlmab aastaid 2014–2020 ning mille võtsid vastu parlament ja nõukogu kaasseadusandjatena. Parlamendi poliitilise suuna andja rolli seoses esimese EIDHRI strateegiadokumendiga, samuti kõigi teiste väliskomisjoni pädevusse kuuluvate välisrahastamisvahenditega, arutati väliskomisjoni ja asjaomaste volinike (arengu- ja laienemisvolinik) vahel peetud kõrgetasemelises strateegilises dialoogis. Kaks sellist kohtumist toimusid 2014. aasta kevadel ning hõlmasid kõiki välisrahastamisvahendeid.

2014. aasta märtsis toimus strateegiline dialoog volinik Andris Piebalgsiga, mis andis panuse EIDHRI strateegiadokumendi. Parlament esitas selle ettevalmistamiseks, aga ka järelmeetmete võtmiseks mitmeid küsimusi, kommentaare ja soovitusi komisjonile ja Euroopa välisteenistusele. Selle protsessi lõpus, 2014. aasta oktoobris, võeti EIDHRI strateegiadokument vastu.

EIDHRist rahastatud iga-aastaseid tegevusi kirjeldatakse üksikasjalikumalt iga-aastastes tegevusprogrammides, millest üks hõlmas valimiste vaatlemist, mille valmistas ette Euroopa Komisjoni välispoliitika vahendite talitus, ning teine ülejäänud EIDHRi tegevusi, mille valmistas ette rahvusvahelise koostöö ja arengu peadirektoraat (DG DEVCO). Nende iga-aastaste tegevusprogrammide rakendamismeetmete eelnõud saadetakse tavaliselt parlamendile igal aastal kaks nädalat enne nõukogu demokraatia ja inimõiguste komitee koosolekut ning parlamendile antakse võimalus esitada märkuseid ja soovitusi konkreetsete EIDHRi tegevuste kohta.

2014. aasta sügisel moodustas väliskomisjon uue välisrahastamisvahendite töörühma, mille ülesanne on kontrollida väliskomisjoni pädevusse kuuluva viie välisrahastamisvahendi, sh EIDHRi programmitööd ja rakendamist. Oma spetsiifilise rolli tõttu jätkab inimõiguste allkomisjon foorumina, kus toimuvad EIDHRiga seotud kinnised konkreetsemad tehnilised arutelud. EIDHRi rakendamist seoses valimisvaatlusmissioonidega käsitleb jätkuvalt, nagu ka eelmisel ametiajal, parlamendi demokraatia toetamise ja valimiste koordineerimise rühm.

Lapsed ja relvastatud konfliktid

Veel üks teema, millele inimõiguste allkomisjon 2014. aastal keskendus, oli ELi poliitika seoses haavatavate lastega relvastatud konfliktides. ÜRO peasekretäri eriesindaja relvastatud konfliktidest mõjutatud laste küsimustes ning UNICEFi asedirektor osalesid detsembris kuulamisel, millel käsitleti teemat „Lapsed, mitte sõdurid – kuidas paremini kaitsta lapsi relvastatud konfliktides”. Kuulamise peamine eesmärk oli anda panus Euroopa Parlamendi toetusse kampaniale „Lapsed, mitte sõdurid”, mille UNICEF algatas 2014. aasta märtsis Afganistanis, Kongo Demokraatlikus Vabariigis, Tšaadis, Myanmaris, Lõuna-Sudaanis, Somaalias, Sudaanis ja Jeemenis, et takistada laste värbamist konfliktiosaliste valitsuste relvajõududesse ja laste kasutamist nende poolt ning teha 2016. aasta lõpuks sellele lõpp. Inimõiguste allkomisjon korraldas ka kuulamise laste olukorra kohta Gaza relvastatud konfliktis, millel osales 2001. aasta Sahharovi auhinna laureaat professor Nurit Peled-Elhanan. Samuti tellis inimõiguste allkomisjon välisuuringu lapssõdurite ja ELi poliitilise reaktsiooni kohta.

Euroopa Parlament mõistis oma resolutsioonis ÜRO lapse õiguste konventsiooni 25. aastapäeva kohta hukka laste kasutamise sõjalistes või terrorismiga seotud tegevustes ja nendega seotud eesmärkidel ning tuletas meelde, kui oluline on pakkuda psühholoogilist tuge ja abi kõikidele lastele, kes on kokku puutunud vägivaldsete sündmustega või kannatanud sõjas. Lisaks kutsus parlament liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat / komisjoni asepresidenti seadma lapse õigused prioriteediks kogu ELi välistegevuses ja neid sinna integreerima, sh inimõiguste dialoogide, kaubanduslepingute, ühinemisprotsessi ja Euroopa naabruspoliitika kontekstis ning suhetes Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikide rühmaga, eriti konfliktis olevate riikidega.

Äritegevus ja inimõigused

ELi lähenemisviisi äritegevuse ja inimõigustega seotud küsimustele oli 2014. aastal inimõiguste allkomisjoni jaoks jätkuvalt päevakorras. Märtsis pidas inimõiguste allkomisjon arvamuste vahetuse ÜRO Ecuadori alalise esindajaga Genfis, millel käsitleti Ecuadori ja Lõuna-Aafrika algatust rahvusvaheliselt siduva lepingu sõlmimiseks kõnealusel valdkonnas. Seda teemat jätkati pärast mais toimunud parlamendivalimisi, kui inimõiguste allkomisjon otsustas, et äritegevus ja inimõigused on üks valdkondi, millele ta uue ametiaja esimeses etapis keskendub. 2014. aasta septembris korraldati kuulamine, mis keskendus töötajate õigustele väljaspool ELi. Sellele järgnes novembris mitteametlik kohtumine ÜRO peasekretäri endise eriesindaja John Ruggiega inimõiguste ning rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude ettevõtjate teemal. 2014. aasta detsembris toimunud ÜRO iga-aastaselt äritegevust ja inimõigusi käsitleval foorumil osalesid ka üksikud Euroopa Parlamendi liikmed.

Inimõiguste allkomisjon pidas seonduval teemal arvamuste vahetuse inimõiguste allkomisjoni tellitud uuringu kohta, milles käsitletakse maa hõivamise mõju inimõigustele. Uuring ja arvamuste vahetus keskendusid inimõigustele avalduvatele negatiivsetele tagajärgedele seoses suuremahuliste maatehingutega, peamiselt istanduste kontekstis madala ja keskmise sissetulekuga riikides.

Rahvusvaheliste inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõigusega seotud mureküsimumused, mis on tingitud mehitamata õhusõidukite kasutamisest

Tulenevalt inimõiguste allkomisjoni varasemast tööst seoses mehitamata õhusõidukite kasutamisega seonduvate inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse aspektidega, võttis Euroopa Parlament 2014. aasta märtsis vastu resolutsiooni relvastatud droonide kasutamise kohta. Resolutsioonis väljendati parlamendi tõsist muret relvastatud mehitamata õhusõidukite kasutamise pärast väljaspool rahvusvahelist õigusraamistikku ning nõuti tungival, et EL töötaks välja sobiva poliitilise vastuse nii Euroopa kui ka maailma tasandil, toetamaks inimõigusi ja rahvusvahelist humanitaarõigust. Lisaks kutsus parlament välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat / komisjoni asepresidenti, liikmesriike ja nõukogu üles vastustama sihipäraseid kohtuväliseid tapmisi ja need keelustama. Resolutsioonis innustati ka võtma järelmeetmeid kohtuväliste, kiirkorras toimuvate ja omavoliliste hukkamiste ÜRO eriraportööri ning terrorismivastases võitluses inimõiguste ja põhivabaduste edendamise ja kaitse ÜRO eriraportööri soovitude elluviimiseks.

Inimõiguste käsitlemine parlamendikomisjonides

Lisaks inimõiguste allkomisjonis tehtavale tööle püüab Euroopa Parlament integreerida inimõigusi ka oma üldisesse töösse, kooskõlas ELi aluslepingute asjakohaste artiklitega, mille kohaselt on liidu alusväärtusteks universaalsed inimõigused ja demokraatia, mis on samuti liidu välistegevuse aluspõhimõteteks ja põhieesmärkideks. Vastavalt parlamendi inimõigustealastele resolutsioonidele hõlmab selline integreerimine keerulist ülesannet tagada inimõiguste poliitikas ELi sise- ja välistegevuse sidusus ning selle tagamist, et inimõiguste austamine kajastuks näiteks prioriteetsetes poliitikavaldkondades, nagu kaubandus, ränne ja suhted strateegiliste partneritega.

Inimõigustega seotud küsimusi käsitleb väliskomisjon oma parlamendiraportites, mille teemaks on ELi välispoliitika või erinevat liiki rahvusvahelised lepingud, mis sisaldavad inimõigustealaseid klausleid. Inimõigustealaseid klausleid sisaldavaid kaubanduslepinguid käsitletakse rahvusvahelise kaubanduse komisjonis. Arengukomisjon ning naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon käsitlevad oma pädevuse piires samuti korrapäraselt ELi välissuhete inimõigustealaseid aspekte ja on koostanud korrapäraselt ametlikke arvamusi, et toetada inimõigustega seotud parlamendiraportite ettevalmistamist inimõiguste allkomisjonis. Lisaks viis vastutava komisjonina toimunud naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon lõpule töö kahe olulise raportiga, millest üks käsitleb puudega naisi ja teine seksuaal- ja reproduktiivtervist ning seonduvaid õigusi. Väliskomisjoni ja arengukomisjoni esimehed on kaasesistujad demokraatia toetamise ja valimiste koordineerimise rühmas, mis laiendas oma volitusi valimiste vaatlemisest kaugemale, hõlmates ka valimiste järelmeetmed ja demokraatia toetamise meetmed üldiselt.

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon on juhtiv osaleja Euroopa Liidu siseste põhiõiguste küsimuses ning täidab olulisi ülesandeid ELi sisepoliitikate, näiteks rände- ja varjupaigapoliitika välisaspektide valdkonnas. Põhiseaduslike ja õiguslike küsimustega tegelevad põhiseaduskomisjon ja õiguskomisjon, mis käsitlevad muu hulgas ka ELi ühinemist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, mis mõjutab ka ELi välissuhteid.

Inimõiguste käsitlemine väliskomisjonis

Väliskomisjon asetab inimõiguste ja demokraatia edendamise kui valdkondadevahelised küsimused oma päevakorras väga tähtsale kohale kõigi oma tegevuste puhul, sh oma raportites, arvamuste vahetustes väliskomisjoni külalistega ja kahepoolsetel kohtumistel. Kolmandaid riike külastades kohtub väliskomisjon alati kohapealsete kodanikuühiskonna organisatsioonide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega ning tõstatab inimõigustega seotud küsimusi, ning mõnel juhul otsustavad liikmed keskenduda visiidi ajal konkreetsetele inimõiguste küsimustele. ELi liikmesriikide parlamentidega 2014. aasta novembris peetud ÜVJP teemalise Rooma parlamentidevahelise konverentsi järeldused sisaldavad inimõigustele pühendatud osa. Lõppmärkustes rõhutatakse uue liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi võetud kohustust teha tihedat koostööd Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide parlamentidega, et ELi välispoliitikas keskendutaks julgeoleku, demokraatia, inimõiguste, stabiilsuse ja Euroopa kodanikele jõuka tuleviku tagamisele.

Inimõiguste küsimused integreeritakse väliskomisjoni poolt ette valmistatavatesse raportitesse ja resolutsioonidesse. ÜVJP iga-aastases aruandes rõhutatakse, kui tähtis on kaitsta inimõigusi ja põhivabadusi ning järgida ühiseid väärtusi. Iga-aastastes resolutsioonides kandidaatriikide või potentsiaalsete kandidaatriikide kohta (2014. aastal võeti need vastu jaanuari ja märtsi vahel) keskendusid liikmed muuhulgas demokraatia edendamisele (poliitiline kultuur, demokraatlike institutsioonide, sh parlamentide, kohtute jne sõltumatus) ning inimõiguste kaitsmisele/tugevdamisele (sõnavabadus, diskrimineerimisvastane võitlus, haavatavate rühmade, sh naiste, laste, romade, LGBTI-inimeste õigused, vähemuste hulka kuuluvate isikute õigused). Kõnealustes laienemist käsitlevates resolutsioonides käsitles parlament muu hulgas vangistatud Makedoonia ajakirjaniku Tomislav Kezarovski juhtumit, kes võttis sõna Sarajevos Merlinka filmifestivalil osalenud LGBTI-inimeste vastu toime pandud jõhkra rünnaku vastu, ning võttis sõna Budvas ja Podgoricas toimunud geiparaadide kaitseks.

Lisaks tõstatasid liikmed sageli ELile kui tervikule ühist muret tekitavaid küsimusi, nagu Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi ratifitseerimine (2014. aasta jaanuaris vastu võetud algatusraportis ELi ja ASEANi suhete tuleviku kohta või 2014. aasta aprillis vastu võetud soovitus Euroopa Liidu ja Jaapani strateegilise partnerluse lepingu läbirääkimiste kohta, milles käsitletakse surmanuhtlusele moratoriumi kehtestamist ja surmanuhtluse võimalikku tulevast kaotamist). Väliskomisjon andis oma panuse ka parlamendi töösse seoses uuringuga ELi kodanike massilise elektroonilise jälgimise kohta, nimetades kaks raportööri jälgima kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni poolt läbi viidava uuringuga seotud tegevust.

Väliskomisjon on osana oma tõhustatud rollist ELi ja kolmandate riikide vaheliste lepingute üle peetavate läbirääkimiste ja nende lepingute rakendamise jälgimisel alati rõhutanud inimõiguste mõõdet, näiteks tõhustatud partnerlus- ja koostöölepingu puhul Kasahstaniga taotles väliskomisjon olulise inimõiguste olukorra järelevalvemehhanismi väljatöötamist; 2014. aasta raamlepingu puhul Korea Vabariigiga andsid väliskomisjon ja seejärel täiskogu nõusoleku raamlepingu sõlmimiseks, mis sisaldab olulisi sätteid inimõiguste ja ühiste väärtuste edendamise kohta.

Väliskomisjoni eri töörühmad keskendusid sageli inimõiguste ja demokraatia küsimustele. Lähis-Ida töörühm, mille mandaat lõppes 2014. aastal ja mis asendati vastloodud lõunanaabruse töörühmaga, pidas igakuiseid koosolekuid ja keskendus inimõigustele rahuprotsessi kontekstis ning sellele, kuidas edendada Palestiina ühiskonna kõigi osade majanduslikku ja sotsiaalset integreerimist Palestiina okupeeritud aladel. Lääne-Balkani töörühm, mille mandaat uuel ametiajal taas kinnitati, pidas regulaarselt arvamuste vahetusi demokraatia ja inimõiguste olukorra üle piirkonnas, näiteks pidades arutelusid noorte akadeemikutega mitmetest asjaomastest riikidest teemadel, mis hõlmasid kohtusüsteemi sõltumatust, sooküsimusi, parlamentaarset järelevalvet ja kodanikuühiskonna rolli. Vastloodud välisrahastamisvahendite töörühm loodi selleks, et teostada muu hulgas järelevalvet inimõiguste integreerimise üle viide väliskomisjoni kontrollipädevusse kuuluvasse vahendisse, milleks on: ühinemiseelse abi rahastamisvahend (IPA), Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend, stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend, partnerluse rahastamisvahend ning inimõiguste ja demokraatia austamise seisukohast kõige olulisem – EIDHR.

Väliskomisjoni esimees tõstatas inimõigustega seotud mureküsimusi oma kahepoolsetel kohtumistel, juhtides sageli tähelepanu ka konkreetsetele juhtumitele. Lisaks on mõned liikmed olnud kaasatud valitsuste ja opositsiooni vahelise poliitilise dialoogi hõlbustamisse, sh Albaania valitsevate parteide ja opositsiooni vaheliste kõneluste vahendamise 2014. aasta lõpus, mille tulemusena võeti vastu (Albaania) parlamendi konsensuslik resolutsioon, tänu millele lõppes opositsiooni kuus kuud kestnud parlamendi töö boikott.

Inimõiguste integreerimine ELi kaubanduspoliitikasse

Inimõigused olid olulisel kohal ka paljudel rahvusvahelise kaubanduse komisjonis peetud kaubandusteemalistel aruteludel, seda nii seoses eraldiseisvate kaubandusmeetmete kui ka mitme rahvusvahelise kaubanduslepinguga. Alates Lissaboni lepingu jõustumisest on Euroopa Parlament kaasotsustaja ka kaubandusalaste õigusaktide puhul, mis annab talle olulise mõjuvõimu tegeleda inimõigustealaste mureküsimustega.

2014. aastal saavutas parlament nõukoguga kompromissi kahesuguse kasutusega kaupade määruse osas. EL kontrollib kahesuguse kasutusega kaupade (kaubad, tarkvara ja tehnoloogia, mida kasutatakse tsiviilotstarbeks, kuid millel võib olla sõjaline rakendus) eksporti, transiiti ja vahendamist. Kõnealuse kompromissi puhul tagas parlament, et lisataks avaldus selle kohta, kui oluline on käsitleda inimõiguste rikkumiseks kasutada võidavat jälgimistehnoloogiat.

2014. aasta lõpus alustas parlament seadusandlikku protsessi seoses komisjoni 2014. aasta märtsi ettepanekuga, mille eesmärk on luua liidu hoolsuskohustuse süsteem konflikti- ja riskipiirkondadest pärit tina, tantaali, volframi ja kulla vastutustundlike importijate jaoks (nn konfliktimineraalide ettepanek). Kõnealuse õigusakti eesmärk on kaotada seosed konflikti ning ühelt poolt inimõiguste rikkumiste ja teiselt poolt mineraalide ebaseadusliku kasutamise vahel ning edendada seaduslikku kaubandust ja inimarengut. Seetõttu on see potentsiaalselt võimas vahend, mille abil tagada, et konfliktipiirkondadest pärit mineraale ei saaks ELi importida.

Pärast üldist soodustuste süsteemi (GSP) käsitleva uue määruse vastuvõtmist on parlament tähelepanelikult jälginud selle määruse rakendamist. Üldise soodustuste süsteemi abil võimaldatakse arenguriikidel maksta väiksemaid tollimakse mõnedelt või kõikidelt ELile müüdavatelt kaupadelt ning selle eesmärk on anda panus nende riikide majanduskasvu. Säästvat arengut ja head valitsemistava stimuleerivast erikorrast (GSP+) saavad täiendavat kasu riigid, kes näitavad üles kindlat otsustavust rakendada 27 olulist konventsiooni töötajate õiguste ja inimõiguste ning keskkonna ja hea valitsemistavaga seotud õiguste ja eeskirjade alal. 2014. aasta alguses said kümme riiki GSP+ alusel soodustatud riigi staatuse, pärast parlamendi kontrolli ning olles võtnud kohustuse nimetatud 27 rahvusvahelist konventsiooni paremini järgida. Pärast seda on parlamendi range ja põhjaliku kontrolli alusel saanud GSP+ alusel soodustatud riigi staatuse ka Guatemala, Panama ja El Salvador (2014. aasta veebruaris) ning Filipiinid. Rahvusvahelise kaubanduse komisjon on aktiivselt kaasatud kontrollima seda, kas nad järgivad kõnealuseid konventsioone, samuti GSP+ alusel soodustuste saajate ja komisjoni vahelisse dialoogi.

Rahvusvahelise kaubanduse komisjon jälgib käimasolevaid kaubandusläbirääkimisi oma järelevalverühmade kaudu, mis on loodud kõigi peamiste käimasolevate läbirääkimiste jaoks. Säästva arengu peatükk on osa sellest järelevalveprotsessist. 2014. aastal korraldas rahvusvahelise kaubanduse komisjon koos tööhõivekomisjoniga kuulamise eesmärgiga käsitleda Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse läbirääkimiste tööhõivealast mõõdet ning rahvusvahelise kaubanduse komisjoni liikmed on tõstatanud mitmel korral säästva arengu peatüki küsimuse ELi poolsete Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse läbirääkijatega. Samuti jälgib rahvusvahelise kaubanduse komisjon aktiivselt majanduspartnerluslepingute üle käimas olevaid läbirääkimisi. Inimõigused on nende lepingute oluline osa ning Euroopa Parlament on jälginud läbirääkimisi tagamaks, et igasse lepingusse lisataks klauslid, millega nähakse ette teatav seos inimõigustega.

Alates Lissaboni lepingu jõustumisest on ELil ainupädevus ka investeerimislepingute puhul. EL peab nende lepingute üle läbirääkimisi Aasia riikidega, nagu Singapur, Hiina ja Myanmar. Rahvusvahelise kaubanduse komisjon jälgib neid lepinguid tähelepanelikult, sh nende inimõigustealast mõõdet. Rahvusvahelise kaubanduse komisjon korraldas kuulamise ELi ja Myanmar investeerimislepingut käsitlevate läbirääkimiste üle, et kuulda erinevate sidusrühmade arvamusi, ning ta jälgib tähelepanelikult arenguid seoses ettevõtja sotsiaalse vastutuse alaste kohustuste täitmisega Euroopa ettevõtjate poolt, enne kui ta soovitab anda võimalikuks investeerimislepinguks nõusoleku.

Rahvusvahelise kaubanduse komisjon ja inimõiguste allkomisjon pidasid ka arutelu välisuuringu „Kaubandus- ja investeerimislepingute inimõiguste klauslid pärast Lissaboni lepingu jõustumist: mõju Euroopa Parlamendi jaoks” koostajaga, kes keskendus oma soovitustes muu hulgas võtmetähtsusega klauslite kohaldamisalale, inimõiguste rikkumiste jälgimisele ning nende klauslite jõustamis- ja rakendamismehhanismidele.

Parlamendi jaoks oli endiselt oluliseks küsimuseks ka laste töö ja sunniviisilise töö likvideerimine. Parlament otsustas juba 2011. aastal keelduda nõusoleku andmisest ELi–Usbekistani partnerlus- ja koostöölepingu tekstiilitööstust käsitlevale protokollile, nõudes ILO järelevalvemissiooni riiki lubamist, et uurida teateid laste töö ja sunniviisilise töö kasutamisest puuvilla koristamisel. 2013. aastal jätkas parlament surve avaldamist ning Usbekistani valitsus nõustus viimaks sügiseste puuvillakoristustööde ajal nimetatud missiooni riiki lubama. Mitmetes resolutsioonides, sealhulgas resolutsioonis jätkusuutlikkuse kohta ülemaailmses puuvilla väärtusahelas, taotles parlament samuti jätkuvalt laste või sunniviisilise tööga toodetud kaupade tulemuslikku jälgimismehhanismi käsitleva seadusandliku ettepaneku esitamist. Sellele reageerides võttis komisjon vastu talituste töödokumendi kaubanduse ja lapsele sobimatu töö kohta.

Samuti suurendas rahvusvahelise kaubanduse komisjon oma jõupingutusi, et jälgida kaubanduslepingute ja nende säästva arengu peatükkide rakendamist. 2014. aasta märtsis külastas rahvusvahelise kaubanduse komisjoni delegatsioon Peruud ja Colombiat, et hinnata 2012. aasta detsembris parlamendi nõusoleku saanud ELi, Peruu ja Colombia vahel sõlmitud mitmepoolse kaubanduslepingu rakendamise olukorda. Enne parlamendi nõusoleku saamist olid Peruu ja Colombia andnud parlamendile lubaduse rakendada kaubanduse ja säästva arengu peatükki; mõlema riigi valitsused esitasid rakendamise üksikasjalikku kirjeldust sisaldava tegevuskava. Rahvusvahelise kaubanduse komisjoni liikmed täheldasid oma visiidi ajal, et kuigi puhtalt kaubandust käsitlevad sätted näivad olevat nõuetekohaselt rakendatud, on vaja teha täiendavaid edusamme seoses Peruu ja Colombia valitsuse võetud kohustustega tööõiguste ja sotsiaaldialoogi vallas. Oli ilmne, et komisjon ei ole veel töötanud välja nõuetekohast mehhanismi lepingus sisalduva kaubanduse ja säästva arengu peatüki rakendamise kontrollimiseks.

Inimõigused ja areng

2014. aastal peeti inimõiguste ja arenguga seoses olulisi poliitilisi arutelusid 2015. aasta järgse ülemaailmse arenguraamistiku üle. Euroopa Parlament määras oma 2014. aasta novembri resolutsioonis ELi ja 2015. aasta järgse ülemaailmse arenguraamistiku kohta kindlaks oma seisukoha seoses inimõiguste integreerimisega arengukoostöösse. Resolutsioonis tervitati asjaolu, et ÜRO avatud töörühma ettepanek säästva arengu eesmärkide kohta hõlmab ka inimõigustepõhise ja inimkeskse käsituse edendamist, kuid rõhutati, et vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse ja ebavõrdsuse süvapõhjustega tegelemiseks on hädavajalik ambitsioonikam lähenemisviis.

Seetõttu kutsuti resolutsioonis ELi üles kahekordistama jõupingutusi, et tagada eelseisvatel valitsustevahelistel läbirääkimistel inimõigustepõhise käsituse ja arenguõiguse fikseerimine 2015. aasta järgse ülemaailmse arenguraamistiku aluspõhimõtetena ning inimõigustepõhise käsituse alussammaste (universaalsus ja jagamatus, mittediskrimineerimine ja võrdsus, vastutus ja õigusriigi põhimõte, osalemine ja kaasamine) hõlmamine 2015. aasta järgse raamistiku koostamisse, rakendamisse ja järelevalvesse.

Lisaks rõhutas Euroopa Parlament, et riikliku ja kohaliku tegevuspoliitika raames tuleks võidelda korrupsiooni ja karistamatuse vastu, tagada erapooletute ja sõltumatute kohtuasutuste kättesaadavus ning inimõiguste rikkumiste tulemuslik heastamine kõigi jaoks.

Arengukomisjon tõstas inimõiguste küsimusi ka erinevates poliitilistes kontekstides, sh Euroopa Komisjoniga peetavas strateegilises dialoogis uuest arengukoostöö rahastamisvahendist rahastatavate arengumeetmete kavandamise kohta ning oma temaatiliste ja geograafiliste programmide eelnõude puhul, mis hõlmavad paljusid asjakohaseid inimõiguste, demokraatia toetamise ja valitsemistavaga seotud küsimusi. Samuti korraldas arengukomisjon avaliku arutelu seoses inimõigustealase poliitilise dialoogiga, mis peaks toimuma Cotonou lepingu artikli 8 alusel, ning tõstas laste abielu teema 2014. aasta kevadel toimunud spetsiaalsel arvamuste vahetusel. Lapse õiguste küsimust käsitleti ka 2014. aasta novembris vastu võetud resolutsioonis laste alatoitumuse ja vaegtoitumuse kohta arenguriikides.

Demokraatia toetamine

Uus strateegiline lähenemisviis demokraatia toetamisele ja valimiste vaatlemisele

2014. aasta oli Euroopa Parlamendi jaoks muutuste aasta. Valiti uus parlament järgmiseks viie aasta pikkuseks ametiajaks (2014–2019), mis jätkab eelmisel ametiajal demokraatia toetamise vallas alustatud tegevusi. Seitsmenda ametiaja lõpus esitas demokraatia toetamise ja valimiste koordineerimise rühm – poliitiline organ, kes jälgib demokraatia toetamise ja valimiste vaatlemise alaseid mitmesuguseid tegevusi ja annab neile heakskiidu – ametiaja lõpu aruande, milles on esitatud soovitused parlamendi uueks ametiajaks.

Aruandes tehakse ettepanek, et Euroopa Parlament võtaks demokraatia toetamise vallas kasutusele strateegilisema lähenemisviisi, sidudes tegevused (sh valimiste vaatlemine, parlamendi toetus, inimõigustealased meetmed ja mõnel juhul vahendamine) asjaomase riigi valimistsükliga, mis suurendab üksikute meetmete sidusust ühise strateegia alusel. Seda uut lähenemisviisi nimetati terviklikuks demokraatia toetamise lähenemisviisiks. Seejärel tehti Euroopa Parlamendi sekretariaadis halduslikke muudatusi, mille tulemusena ühendati parlamentaarse demokraatia edendamise amet ja valimiste vaatlemise üksus demokraatia ja valimiste alase tegevuse üksuseks, mis muutis selle töö sidusamaks.

Euroopa Parlament jätkas 2014. aastal aktiivset osalemist valimiste vaatlemise alases tegevuses. Parlament saatis delegatsioone vaatlema valimisi Egiptuses (presidendivalimised), Ukrainas (presidendi- ja parlamendivalimised), Tuneesias (presidendi- ja parlamendivalimised) ja Moldova Vabariigis (parlamendivalimised). Delegatsioonid tegid valimiste vaatlemisel tulemuslikku tööd koos teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega ning nad integreeriti täiel määral pikaajaliste ELi valimisvaatlusmissioonide raamistikku või ühistesse rahvusvahelistesse valimisvaatlusmissioonidesse OSCE piirkonnas. Kooskõlas uue tervikliku demokraatia toetamise lähenemisviisiga ei käsitleta valimisi ühekordse sündmusena ning Euroopa Parlament jätkab rahvusvaheliste missioonide soovitude rakendamise tähelepanelikku jälgimist laiema demokraatia ülesehitamise lähenemisviisi raames.

Parlamentaarse suutlikkuse suurendamine

Kogu 2014. aasta vältel jätkati kolmandate riikide parlamentide liikmete ja töötajate abistamist ja nende suutlikkuse suurendamist. Seda tehti mitmesuguste tegevuste abil, eelkõige korraldades parlamendiliikmete ja parlamentide töötajate jaoks konverentse ja õppekülastusi ning koolitusüritusi.

2014. aastal korraldas demokraatia toetamise direktoraat mitmeid õppekülastusi. Need hõlmasid järgmisi programme: Jordaania esindajatekoja jaoks (keskendudes parlamendiblokkide rolli tugevdamisele Jordaania poliitilises süsteemis, kooskõlas ELi 2013. aasta Jordaania valimisvaatlusmissiooni konkreetsete soovitustega), Armeenia parlamendi, Pärsia lahe koostöönõukogu parlamentide kommunikatsiooniosakondade, Keenia ja Uganda parlamendiliikmete jaoks (keskendudes piirkondlikule integratsioonile), Moldova Vabariigi parlamendi opositsiooniparteide liikmete, Üleaaafrikalise Parlamendi finants- ja rahaasjade alalise komitee liikmete, Senegali rahvussamblees komiteede ja täiskogu töö korraldamisega tegelevate parlamendi töötajate ning Myanmaris parlamendis info- ja kommunikatsioonitehnoloogia eest vastutavate ametnike jaoks (osana Myanmaris parlamendi arenguks mõeldud Euroopa Parlamendi toetusprogrammist). Muid lühemaajalisi külastusi korraldati üheksa demokraatiastipendiaadi (Democracy Fellows) jaoks, keskendudes Euroopa Parlamendi poolt arenevate demokraatlike riikide jaoks antavale toetusele ning üldisemalt parlamentide rollile demokraatliku valitsemisüsteemi toetajana.

Euroopa Parlamendi ühinemiselsete riikide parlamentide toetusprogrammi eesmärk on toetada demokraatiat kandidaatriikides või potentsiaalsetes kandidaatriikides, suurendades parlamentaarset suutlikkust ja soodustades parlamentaarset dialoogi, kooskõlas Euroopa Parlamendi poliitiliste eesmärkidega ning selle poliitiliste võimude tehtud otsustega. Kõikides nendes riikides on olemas väljavaade saada ELi liikmeks ning nad järgivad Euroopa tegevuskava. Siiski on Lääne-Balkani riikide parlamendid kõik suhteliselt uued, neil on väga piiratud tegevuseelarve ja väike töötajate arv. 2014. aastal korraldati kaks konverentsi, millel osalesid Euroopa Parlamendi liikmed ja piirkonna riikide parlamentide liikmed, kusjuures üks neist oli Tiranas toimunud oluline konverents, kus käsitleti põhiõigusi, mittediskrimineerimist ja vähemuste, k.a LGBTI-inimeste kaitsmist. Toetusprogramm hõlmas ka Serbia Vabariigi rahvussamblee liikmete kõrgel poliitilisel tasandil toimunud õppekülastust Euroopa Parlamenti.

Delegatsioonide visiitide roll inimõiguste ja demokraatia toetamise valdkonnas

Euroopa Parlamendi komisjonid ja selle alalised parlamentidevahelised delegatsioonid teevad ametlikke visiite kolmandatesse riikidesse. 2011. aastal võttis Euroopa Parlamendi delegatsioonide juhtide konverents vastu konkreetsed juhised inimõigustealaste küsimuste lisamise kohta delegatsioonide visiitidesse.

Inimõiguste allkomisjon korraldas 2013. aastal delegatsioonid ÜRO Inimõiguste Nõukogusse Genfis ja Kasahstani. Inimõiguste allkomisjoni liikmed moodustasid ka olulise osa ajutisest delegatsioonist, kes külastas Katari seoses võõrtöötajate olukorda riigis käsitleva kiireloomulise resolutsiooni järelmeetmetega.

Inimõiguste allkomisjoni delegatsioon ÜRO Inimõiguste Nõukogus

Inimõiguste allkomisjon osales sarnaselt eelnevatele aastatele ÜRO Inimõiguste Nõukogu istungjärgul 2014. aasta märtsis, pärast Euroopa Parlamendi resolutsiooni vastuvõtmist ELi prioriteetide kohta ÜRO Inimõiguste Nõukogu 25. istungjärguks. Resolutsioonis avaldati tunnustust ÜRO ülemvolinikule tema töö eest tugevdada ÜRO inimõiguste lepingu alusel loodud organeid, kuid korrati parlamendi muret selle pärast, et inimõiguste nõukogu liikmete valimised ei olnud konkureerivad, ning väljendati parlamendi vastuseisu ilma konkursita valimiste korraldamisele piirkondlike rühmade poolt. Lisaks rõhutas parlament, kui olulised on inimõiguste nõukogu liikmestaatusega seonduvad inimõiguste valdkonnas võetud kohustused ja nende täitmist puudutavad standardid, ning nõudis tungivalt, et liikmesriigid nõuaksid kindlalt nende standardite järgimist, kui nad määravad kindlaks kandidaadid, kelle poolt nad kavatsesid hääletada. Samuti väljendati resolutsioonis kahetsust asjaolu üle, et ruum kodanikuühiskonna ja inimõiguste nõukogu vaheliseks koostoimeks järjest kahaneb ning valitsusväliste organisatsioonidele pakutakse vähem võimalusi neil istungjärgudel sõna võtta.

Inimõiguste allkomisjonil oli võimalik neid mureküsimusi tõstatada ning vahetada arvamusi teiste seonduvate teemade üle kohtumistel peamiste osalejatega, sh ülemvolinik Navi Pillayga, kelle mandaat hakkas lõpule jõudma, samuti mitmete ÜRO eriraportööride ja ELi delegatsiooni juhiga. Inimõiguste allkomisjoni esimees osales tavapäraselt ELi missioonijuhtide kohtumisel ning nendega arvamuste vahetuses. Delegatsioon kohtus ka kodanikuühiskonna esindajatega ning võttis osa seksuaalvägivalda Kongo Demokraatlikus Vabariigis käsitleva kõrgetasemelise dialoogi mõnest osast.

Väliskomisjoni juhitud ajutine delegatsioon Iisraelis ja Palestiina okupeeritud aladel

Pärast resolutsiooni vastuvõtmist kõnealusel teemal otsustas Euroopa Parlament saata 2014. aasta kevadel Iisraeli ja Palestiina okupeeritud aladele ajutise delegatsiooni, et arutada Iisraeli kinnipidamiskeskustes asuvate Palestiina vangide küsimust. Delegatsiooni liikmed arutasid kohtueelset kinnipidamist, haldusaresti ja juurdepääsu vangidele, samuti näljastreikide ja sunniviisilise toitmisega seonduvat õigusakti eelnõu, mis siis arutlusel oli ja hiljem kõrvale jäeti. Korraldati kohtumisi institutsioonide koostööpartneritega ning inimõiguste organisatsioonidega, nagu B'tselem ja Physicians for Human Rights.

Ajutine delegatsioon ajakirjanike kohtuprotsesside jälgimiseks Türgis

Ametiaja viimane aasta oli ka Türgis ajakirjanike kohtuprotsesside jälgimiseks moodustatud parlamendi ajutise delegatsiooni mandaadi viimane aasta; nimetatud delegatsioon keskendus põhivabadustele, nagu sõnavabadus ja meediavabadus, ning kostjate piisavatele õiguskaitsevahenditele kooskõlas Euroopa Nõukogu standarditega. Ajutine delegatsioon moodustati 1. juunil 2011 väliskomisjoni esimehe ning Euroopa Parlamendi ELi-Türgi parlamentaarse ühiskomisjoni delegatsiooni esimehe palvel, et jälgida olulisi ajakirjanike kohtuprotsesse Türgis, sh Nedim Şeneri and Ahmet Şiki kohtuprotsessi. Delegatsioon koosnes viiest liikmest ja jälgis tegevusaruandega hõlmatud perioodi jooksul nelja kohtuprotsessi ning pidas mitmeid koosolekuid prokuröride ja kaitsjate, juristide, advokatuuride, ajakirjanike, ajakirjanduskontsernide, kodanikuühiskonna ja inimõiguste organisatsioonidega, samuti Türki valitsuse ja Euroopa Komisjoni esindajatega. Delegatsioon jälgis ka asjakohaseid kohtulikke arenguid ELi Türki delegatsiooni, justiitsministeeriumi, juristide ja teiste jälgijate kaudu ning kõigi avalikult kättesaadavate andmete, aruannete ja uudiste kaudu. Delegatsiooni aruandes esitati delegatsiooni faktilised tähelepanekud ja järeldused. Aruanne esitati panusena Euroopa Parlamendi asjakohastes organites toimuvatesse aruteludesse ning kui alus konstruktiivse dialoogi jätkamisele Türki ametivõimudega.

Sport, võõrtöötajad ja delegatsiooni visiit Katari

2014. aasta veebruaris korraldas inimõiguste allkomisjon olulise kuulamise spordi ja inimõiguste teemal, keskendudes võõrtöötajate olukorrale Kataris. Kuulamine oli seotud 2013. aasta novembri täiskogu istungil vastu võetud kiireloomulise resolutsiooniga võõrtöötajate olukorra kohta ning Euroopa Parlamendi esimeeste konverentsi ettepanekuga saata Katari väliskomisjoni ja inimõiguste allkomisjoni liikmetest koosnev ajutine delegatsioon. Kuulamine toimus 2014. aasta märtsis ning see korraldati ühiselt koos Araabia poolsaare riikidega suhtlemiseks loodud Euroopa Parlamendi alalise delegatsiooniga. Sellel kuulamisel osalesid Rahvusvahelise Jalgpalliliidu (FIFA), Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni, Rahvusvahelise Ametiühingute Konföderatsiooni ja teiste sidusrühmade kõrgetasemelised esindajad ning kuulamine andis Euroopa Parlamendile võimaluse peamiste partneritega kriitiliselt ja konstruktiivselt mõtteid vahetada ning nõuda ELi institutsioonidelt vastutust, mis puudutab ELi lähenemisviisi olukorrale Kataris ja teistele olulistele spordisündmustele.

Delegatsiooni visiit Katari võimaldas parlamendil võtta nende mureküsimumustega seoses järelmeetmeid. Delegatsiooni innustasid Katari võimude teated peatse olulise reformi kohta, kuid ta rõhutas samal ajal, kui oluline on rakendada tõhusalt võõrtöötajate kaitsmiseks mõeldud olemasolevaid õigusakte, ning vajadust koostada kavandatavate reformide jaoks usaldusväärne ajakava. Delegatsioon väljendas erilist muret seoses laste kinnipidamisega ning üksikisikute kinnipidamisega pelgalt põhjusel, et nad on oma tööandjate juurest põgenenud, ning kutsus Katari ametivõime üles järgima ÜRO soovitusi asendada kinnipidamistava kõnealuste isikute kaitsmiseks mõeldud asjakohaste varjupaikadega. Delegatsioon toetas ÜRO Katari eriraportööri soovitusi ratifitseerida ILO konventsioonid 87 ja 98 ühinemisvabaduse ning organiseerumisõiguse ja kollektiivlääbirääkimiste kohta ja ILO konventsioon 189 koduabiliste kohta.

Inimõigused parlamentidevaheliste delegatsioonide töös

Euroopa Parlament teeb samuti koostööd kogu maailma riikide parlamentidega, kasutades selleks kolmandate riikidega tehtava parlamentidevahelise koostöö eest vastutavaid alalisi delegatsioone ja osaledes parlamentaarsetel ühisassambleedel. Inimõigused on tihti kolmandatesse riikidesse saadetavate missioonide lahutamatu osa: programmidesse kuuluvad sageli kohtumised vastavate riiklike inimõiguste komisjonidega ning inimõiguste alal tegutsevate valitsusväliste organisatsioonide ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Inimõiguste küsimused on ka Brüsselis ja Strasbourgis toimuvate alaliste delegatsioonide ametlike kohtumiste päevakorras. Alalised delegatsioonid on samuti tõstatanud valimistega seotud küsimusi, ehkki nende tööd kõnealuses valdkonnas tuleb vaadelda parlamendi korraldatavate ametlike valimisvaatlusmissioonide ülesannetest eraldi.

Parlamentidevahelised delegatsioonid teevad inimõiguste ja demokraatiaga seotud teemadel sageli koostööd inimõiguste allkomisjoniga. Seda tehti kohtumise puhul Venemaa delegatsiooniga, mis oli pühendatud valitsusväliste organisatsioonide ja inimõiguste kaitsjate organisatsioonide olukorrale Venemaal ja mis korraldati 2014. aasta detsembris koostöös inimõiguste allkomisjoniga.

Inimõiguste ja demokraatia küsimused olid olulisel kohal ka parlamendi kandidaatriikide või potentsiaalsete kandidaatriikide delegatsioonide programmides. Euroopa Parlamendi delegatsioon ELi-Türgi parlamentaarses ühiskomisjonis jätkas Türgis toimuvate arengute tähelepanelikku jälgimist seoses demokratiseerimisprotsessi, meediavabaduse ja sõnavabaduse ning kohtusüsteemi reformidega ning arutas kõnealuseid küsimusi oma partneritega Türgi suures rahvuskogus parlamentaarse ühiskomisjoni 74. ja 75. istungjärgul. Seega oli tal võimalik võtta järeelmeetmeid Türgis ajakirjanike kohtuprotsesside jälgimiseks loodud ajutise delegatsiooni tööle, kelle tegevus lõppes 2014. aasta aprillis. Euroopa Parlamendi delegatsioon ELi – endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi parlamentaarses ühiskomisjonis tõstatas samuti sõna- ja meediavabaduse olukorraga riigis seotud küsimusi parlamentaarse ühiskomisjoni 12. istungjärgul, mis toimus 2014. aasta novembris Strasbourgis.

Parlamentidevahelised kohtumised võivad anda ka võimaluse anda panus parlamendi resolutsioonidesse ja raportitesse või võtta nende suhtes järelemeetmeid. ELi-Mehhiko parlamentaarse ühiskomisjoni Euroopa komponent on jälginud tähelepanelikult 43 õpetajakutset omandava tudengi kadumist Mehhikos Igualas, mida käsitleti ka parlamendi 2014. aasta oktoobri kiireloomulises resolutsioonis. Euroopa Parlamendi liikmed pidasid arutelusid toimepandud kuritegude uurimises Mehhiko valitsuse poolt tehtud edusammudele järelemeetmete võtmiseks ning nende kuritegude toimepanijate vastutusele võtmiseks. Euroopa Parlamendi liikmed käsitlesid ka ELi-Mehhiko assotsieerimislepingu läbivaatamisega seotud inimõigustealaseid aspekte. Parlamendi delegatsioon Mercosuri riikidega suhtlemiseks andis panuse parlamentaarsesse arutellu Venezuela kohta, enne kui 2014. aasta detsembris võeti vastu resolutsioon demokraatliku opositsiooni tagakiusamise kohta riigis seoses vägivaldsete sündmustega, mis järgnesid San Cristobalis ja Caracases toimunud meeleavaldustele.

Pärast mitut resolutsiooni olukorra halvenemise kohta Süürias ja Iraagis 2014. aastal kohtus Iraagiga suhtlemiseks loodud delegatsioon 2014. aasta novembris Iraagi Kurdistani piirkondliku parlamendi delegatsiooniga. Peamine eesmärk oli saada kinnitus, et Iraagi Kurdistani piirkonda saabuvale üha suuremale pagulaste hulgale tagatakse peamised inimõigused ja humanitaarabi. 2014. aasta detsembris toimunud Euroopa Parlamendi ja Iraagi esindajatekogu vahelise viienda parlamentidevahelise kohtumise üks olulisemaid peatükke käsitles ka inimõigusi, keskendudes eelkõige pagulaste ja riigisiseste põgenike inimõiguste austamise tagamisele.

Euroopa Parlamendi liikmed ja kolmandate riikide parlamentide liikmed kohtuvad parlamentaarsete ühisassambleede raames, et arutada ühiseid probleeme, sealhulgas inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi. Selle kategooria alla kuuluvad praegu AKV–ELi parlamentaarne ühisassamblee, Vahemere Liidu parlamentaarne assamblee, Euroopa – Ladina-Ameerika parlamentaarne assamblee ning Euronesti parlamentaarne assamblee.

Euronesti assamblee poliitiline komitee arutas inimõiguste ja demokraatiaga seotud küsimusi oma 2014. aasta veebruari ja novembri kohtumistel, käsitledes eelkõige 2014. aasta valimisi idapartnerluse riikides seoses vabaduse, õigluse, läbipaistvuse ja konkurentsi kriteeriumidega. 2014. aasta aprillis toimus Euronesti parlamentaarse assamblee Valgevene töörühma koosolek, kuhu olid kutsutud Euroopa Parlamendi liikmetega arvamusi vahetama peamised opositsiooni esindajad, sh 2006. aasta Sahharovi auhinna laureaat Aleksander Milinkevits.

Portugal seadis rände teema oma Vahemere Liidu parlamentaarse assamblee 2014.–2015. aasta eesistumisaja üheks peamiseks prioriteediks. See oli kooskõlas Euroopa Parlamendi poolt 2014. aasta septembris vastu võetud resolutsiooniga Liibüa kohta, milles tuuakse välja 2014. aastal mere kaudu saabunud rändajate rekordarv, mis oli septembriks juba ületanud eelmise rekordi kogu aasta kohta. Resolutsioonis tuletati ka meelde, et kõik asjaosalised Liibüas peavad endale alati kohustuseks seadma tsiviilisikute kaitse ning kõiki kinnipeetavaid tuleks kohelda rahvusvahelisi inimõigusi ja rahvusvahelist humanitaarõigust järgides. Vahemere Liidu riikide parlamendispiikrite teisel tippkohtumisel, mis peaks toimuma 2015. aasta mais Lissabonis, peaks vastu võetama 10-punktiline tegevuskava seoses Euroopasse toimuva ebaseadusliku rände enneolematult kiire kasvuga.

Sahharovi auhind mõttevabaduse eest ja Sahharovi auhinna võrgustik

Sahharovi nimelise mõttevabaduse auhinnaga tunnustatakse erakordseid inimesi, kes võitlevad inimõiguste ja sõnavabaduse kaitsmiseks sallimatuse, fanatismi ja rõhumise vastu. See sai nime nõukogude füüsiku ja poliitilise dissidendi Andrei Sahharovi järgi ning Euroopa Parlament on andnud seda igal aastal alates aastast 1988 isikutele ja organisatsioonidele, kes on andnud olulise panuse võitlusesse inimõiguste või demokraatia eest.

2014. aastal anti auhind Kongo Demokraatliku Vabariigi idaosast pärit arstile Denis Mukwegele, kes spetsialiseerub seksuaalvägivalla tagajärgede ravile. Arstiabile, mida ta annab enda asutatud Panzi haiglas, pakutakse lisaks psühholoogilist abi ja õpetatakse oskusi, et vägivalla ohvritel piirkonnas oleks pärast tervenemist võimalus elatist teenida. Auhinna andmine dr Denis Mukwegele tekitas suurt poliitilist ja meediahuvi. Kolmepäevane programm Euroopa Parlamendis koos auhinnatseremooniaga hõlmas kohtumisi Euroopa Parlamendi presidendi, väliskomisjoni, arengukomisjoni ja inimõiguste allkomisjoni komiteede, AKV delegatsiooni ja fraktsioonidega. Muud institutsioonilised kohtumised hõlmasid arutelu uue ELi välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja / komisjoni asepresidendiga. Auhinna andmine 2014. aastal dr Denis Mukwegele kinnitas ka parlamendi jätkuvat tööd naistevastase vägivalla küsimustega ja eelkõige naiste olukorraga relvastatud konfliktides, seoses teetähiseks saanud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325, mille vastuvõtmisest möödub 2015. aastal 15 aastat, järelmeetmete ja selle rakendamisega.

2014. aastal otsustas Sahharovi auhinna lõpliku võitja väljavalimise eest vastutav parlamendi esimeeste konverents kutsuda novembris toimunud auhinnatseremooniale ka kaks teist eelvaliku läbinud kandidaati, Ukraina valitsusvälise organisatsiooni EuroMaidan ning vangistatud Aserbaidžaaani inimõiguste kaitsja Leyla Yunuse esindaja. Vangistatud finalisti Leyla Yunuse külastamiseks moodustatud ajutine delegatsioon Aserbaidžaaani ei saanud külastust 2014. aastal teostada. Aasta lõpus oli Leyla Yunus endiselt vanglas. Parlament on jätkanud tema juhtumi tähelepanelikku jälgimist.

2008. aastal täiendati Sahharovi auhinda endistest laureaatidest koosneva Sahharovi auhinna võrgustiku loomisega. 2014. aastal korraldati mitmeid üritusi, et suurendada Sahharovi auhinna ja parlamendi inimõigustealase töö nähtavust. 2014. aastal tegid Sahharovi auhinna laureaadid ettekandeid kuues ELi liikmesriigis koostöös Euroopa Parlamendi infobüroodega ning USAs koostöös parlamendi kontaktbürooga Washingtonis. Nendel avalikel aruteludel, mis korraldati mõnel juhul koostöös ülikoolidega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu UNICEF, ja mille eesmärk oli suurendada kogu maailmas teadlikkust inimõiguste küsimuste kohta, osalesid Sahharovi auhinna laureaadid ja Euroopa Parlamendi liikmed. Sahharovi auhinna laureaadid osalesid ka iga-aastaselt ELi ja valitsusväliste organisatsioonide foorumil, mida korraldas teist aastat järjest Euroopa välisteenistus. 2014. aastal korraldas Sahharovi auhinna võrgustik kolmepäevase ürituse „One World” filmifestivali vormis, mille raames toimusid avalikud filmiesitlused ja arutelud parlamendis, kus osalesid Euroopa Parlamendi liikmed ja Sahharovi auhinna laureaadid, teised ELi sidusrühmad, režissöörid ja ajakirjanikud ning ligikaudu 200 kuulajat.

Sahharovi auhinna võrgustik ja parlamendi teenistuste poolne pidev jälgimine võimaldas kiiresti reageerida sellistele olukordadele nagu Iraanist pärit laureaadi Nasrin Sotoudeh'i juristina töötamise loa peatamine, ning korraldada kampaania, milles kutsuti üles vabastama röövitud Süüria Sahharovi auhinna laureaat Razan Zaitouneh. Laureaadid said osaleda Euroopa Parlamendi kuulamistel, kohtumistel Euroopa välisteenistuse ja nende riike külastanud Euroopa Parlamendi delegatsioonidega, samuti ELi delegatsioonidega kohapeal. Näiteks Nigeeria laureaati Hauwa Ibrahim andis ELi delegatsioonile Abujas ülevaate Boko Harami poolt Chibokis röövitud tütarlaste otsingute kohta.

Konkreetsete riikide ja piirkondadega
seotud küsimused

Konkreetsete riikide ja piirkondadega seotud küsimused

I ELi kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid

ELi liikmesuse Kopenhaageni kriteeriumides on sätestatud väärtused, millel EL rajaneb, eelkõige demokraatia, õigusriigi põhimõte, põhiõiguste austamine ning toimiva turumajanduse tähtsus. Komisjon on töötanud viimased viis aastat selle nimel, et veelgi suurendada laienemispoliitika usaldusväärsust ning tagada käegakatsutavate ja püsivate tulemuste saavutamine nii põhilistes reformivaldkondades, sealhulgas õigusriigi põhimõte ja põhiõigused, kui ka avaliku halduse reformi ja majanduse juhtimise valdkondades.

2014.–2015. aasta laienemisstrateegias³⁹ rõhutatakse ELi kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide eelseisvaid peamisi ülesandeid. Muu hulgas rõhutatakse selles vajadust tõhustada kohtusüsteemi toimimist ja sõltumatust ning võidelda korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu, sealhulgas näidates juhtumite uurimises, kohtulikule vastutusele võtmises ja kohtuotsuste tegemises usaldusväärseid tulemusi. Põhiõiguste kohta märgib komisjon, et need on suures osas seadustega tagatud, kuid nende praktikas täielikuks järgimiseks tuleb rohkem ära teha. Muret valmistab jätkuvalt sõna- ja meediavabaduse olukord ning on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et kaitsta vähemustesse kuuluvate inimeste õigusi ning võidelda haavatavate rühmade suhtes, sealhulgas seksuaalse sättumuse alusel toimuva diskrimineerimise ja vaenamisega. Täiendavalt on vaja teha tööd naiste ja laste õiguste edendamiseks, koduvägivalla vastu võitlemiseks ja puudega inimeste toetamiseks.

Riikide jaoks on sama oluline tagada institutsioonilise raamistiku tõhus toimimine põhiõiguste kaitsmiseks ja kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevust soodustava keskkonna toetamiseks, kuna see parandab poliitilise vastutuse taset ning ühinemisega seotud reformidest arusaamist. Komisjon ootab, et kandidaatriigid oleksid peagi võimelised osalema vaatlajatena ELi Põhiõiguste Ameti töös.

³⁹ http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-strategy-paper_en.pdf

Albaania

Kaks põhiprojekti, mida rahastati ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA) 2013. aasta abiprogrammi kaudu, keskendusid kohtusüsteemi üldisele kaasajastamisele ja inimõigustele. Ühest küljest annab ELi abimissioon Albaania kohtusüsteemi edendamiseks (EURALIUS IV – 4 miljonit eurot) nõu ja pakub eksperditeadmisi kohtusüsteemi tõhususe suurendamiseks, et praktiliselt jõustada riiklikke ja rahvusvahelisi inimõiguslaseid õigusakte ja tagada tõhus kaitse kuritarvitamise ohvritele. Teisest küljest võetakse kinnipidamissüsteemi jaoks ette nähtud mestimisprojektiga (1 miljon eurot) kasutusele rahvusvahelised parimad tavad suure riskiga ja haavatavate õigusrikkujatega, sealhulgas vaimselt haigete kinnipeetavatega tegelemiseks.

Kodanikuühiskonna rahastamisvahendi raames on praegu mitmes inimõiguste kaitsega seotud valdkonnas käimas kümme projekti koguväärtuses ligikaudu 1,5 miljonit eurot. Enamasti kohalike kodanikuühiskonna organisatsioonide rakendatavate projektide eesmärgid on: i) parandada meediavabadust ja meedia mitmekesisust sõltumatute teabeallikate vallas; ii) edendada vähemuste hulka kuuluvate isikute, eriti romade sotsiaalset kaasatust; iii) jälgida põhiõiguste austamist kinnipidamiskeskustes; iv) toetada õiguskaitse kättesaadavust haavatavate rühmade jaoks ja v) edendada alaealiste puhul restoratiivset õigust ning ohvri ja kuriteo toimepanija lepitust.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-albania-progress-report_en.pdf

Bosnia ja Hertsegoviina

IPA raames antav finantsabi suunati 2014. aastal laste sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasamise süsteemide tõhustamise (UNICEFi rakendatud 0,5 miljoni euro suurune projekt), õigusaktide ühtlustamise ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga (2011. aastal IPA raames 1 miljon eurot) ning ligikaudu 260 miiniovri ja nende perede sotsiaalmajandusliku mõjuvõimu suurendamise toetamise miiniovrite toetusprojekti kaudu (1 miljon eurot). Romade sotsiaalse ja majandusliku kaasamise projekt (2,5 miljoni eurot) hõlmab 152 sotsiaalelamu rajamist. Sarnast tegevust ja järgmise 140 sotsiaalelamu ehitamist rahastatakse uue 2,5 miljoni euro suuruse eelarvega projektikonkursi kaudu. Haavatavatele tagasipöördujatele või riigisisestele põgenikele kestvate eluasemelahenduste pakkumist ja muid meetmeid rahastatakse VII lisa tagasipöördumisstrateegia rakendusprojektist (7 miljonit eurot), mida majandatakse ühiselt ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametiga.

Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHRi) raames rakendatakse praegu 26 projekti koguväärtusega 5 miljonit eurot. Need projektid keskenduvad eelkõige vähemuste, sealhulgas romade kaitsele, lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI-inimeste) toetamisele ja kaitsele, laste, naiste ja puudega inimeste õigustele ning piinamise ja vägivalla ohvrite rehabiliteerimisele ja ühiskonda taasintegreerumisele. Uus 1 miljoni euro suuruse eelarvega projektikonkurss kuulutati välja novembris 2014.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-bosnia-and-herzegovina-progress-report_en.pdf

Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik

2014. aastal toetas enamik 14 allkirjastatud toetusprojektist, mida rahastatakse IPA riiklikest vahenditest (1,5 miljonit eurot), inimõiguste kaitsmiseks, eelkõige haavatavate rühmade ja perevägivalla ohvrite kaitsmiseks mõeldud meetmeid ning Romade Kaasamise Aastakümne Sihtasutuse raames võetavaid meetmeid. Nende seas olid eelkõige meetmed inimkaubanduse vastu võitlemiseks, roma lastele alghariduse andmiseks ning soolise võrdõiguslikkuse nõukogu loomiseks riigis. IPA kodanikuühiskonna rahastamisvahendi raames rahastatud kuue projekti (1 miljon eurot) eesmärk oli tugevdada kodanikuühiskonna aktiivset kaasamist avaliku poliitika ja õigustikuga seotud poliitika kujundamisse.

EIDHRi raames rahastatud 11 toetusprojekti (1,2 miljonit eurot) rakendati eesmärgiga toetada sõltumatut meediat; suurendada usku demokraatiasse demokraatliku arutelu soodustamise kaudu; tugevdada tasuta õigusabi süsteemi; toetada integreeritud, kaasavat ja mittediskrimineerivat haridusmudelit (Mozaik); soodustada erivajadustega laste sotsiaalset integratsiooni ja arengut neljas kohalikus omavalitsuses ning toetada puudega inimesi.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-progress-report_en.pdf

Island⁴⁰

Island jätkas põhiõiguste ja -vabaduste tagamist. Selles valdkonnas ei ole IPA abi eraldatud.

⁴⁰ Islandi valitsuse otsuse kohaselt on ühinemisläbirääkimised alates 2013. aasta maist peatatud.

Kosovo*⁴¹

Ombudsmani institutsiooni ja kodanikuühiskonna suutlikkuse suurendamist toetati jätkuvalt 1 miljoni euro suuruse eelarvega projektist, mida rakendab Euroopa Nõukogu. Aprillis 2014 algatati mestimisprojekt (mida rahastatakse IPA 2011. aasta programmi raames), mille eesmärk on võidelda homofobia ja transfoobiaga mitmekesise sidusrühmade grupi teadlikkuse tõstmise ja sellele grupile suunatud koolituse abil ning strateegilise partnerluse loomise abil kodanikuühiskonna organisatsioonidega õigus- ja psühholoogilise nõustamise pakkumiseks. Käimasolevate IPA projektide keskmes oli sotsiaalteenuste pakkumine puudega inimestele ja eelkõige puudega lastele ning laste õiguskaitse (vastavalt 1,5 miljonit ja 0,6 miljonit eurot). Neli lisaprojekti, mille kogusumma on ligikaudu 3 miljonit eurot, keskendusid vähemuskogukondadesse kuuluvate isikute õiguste kaitsele ja edendamisele. Kokku oli 2014. aastal kodanikuühiskonna rahastamisvahendi raames käimas või algatatud 15 projekti eesmärgiga tugevdada valitsuse ja kodanikuühiskonna dialoogi, koostööd ja partnerlust.

2014. aastal jätkas kodanikuühiskond 11 projekti rakendamist, mida rahastatakse EIDHRi 2011. ja 2012. aasta programmidest. Need projektid keskendusid haavatavate elanikkonnarühmade suutlikkuse suurendamisele oma huvide kaitsmisel, kogukondade ja rahvustevaheliste suhete parandamisele kultuuritegevuse kaudu ning naiste mõjuvõimu suurendamise, LGBTI-inimeste õiguste ja puudega inimeste õigustega seonduvatele küsimustele. 2014. aasta lõpus allkirjastas ELi büroo veel viis projekti EIDHRi 2013. aasta programmi raames (ligikaudu 1 miljon eurot), muu hulgas eesmärgiga tugevdada naisorganisatsioone ja suurendada roma, aškaali ja egiptuse kogukondade poliitilist esindatust ja osalemist.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-kosovo-progress-report_en.pdf

⁴¹ *Selline nimekasutus ei mõjuta Kosovo staatuse küsimuses võetud seisukohti ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/1999 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

Montenegro

2014. aastal oli inimõiguste valdkonnas käimas kaheksa IPA projekti, mis muu hulgas hõlmasid sotsiaalset kaasamist, püsiva lahenduse leidmist riigisiseste romadest põgenike küsimusele, soolise võrdõiguslikkuse küsimusi, narkorehabilitatsiooni ning ombudsmani büroo ja konstitutsioonikohtu toetamist inimõiguste standardite kohaldamisel. IPA projektide koguväärtus oli 8,3 miljonit eurot nelja aasta jooksul.

Lisaks andis EL 2014. aastal EIDHri raames (riigipõhine toetuskava) kokku 0,9 miljoni euro väärtuses finantsabi seitsmele projektile. Need seitse projekti hõlmasid nii romade sotsiaalset kaasamist, väärkohtlemise ennetamist vanglates rehabilitatsiooni ja resotsialiseerimise reformi kaudu kui ka puudega inimeste õiguseid, usalduse suurendamist valimisprotsessi vastu ning muid inimõigustega seotud küsimusi.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-montenegro-progress-report_en.pdf

Serbia

EL jätkas 2014. aastal nelja projekti (koguväärtusega 16,5 miljonit eurot) rakendamist IPA programmist, et toetada diskrimineerimise vastast poliitikat ja parandada haavatavate elanikkonnarühmade, sealhulgas romade, pagulaste ja riigisiseste põgenike olukorda. Kodanikuühiskonna rahastamisvahendi 2013. aasta programmi raames anti kodanikuühiskonna organisatsioonidele 22 toetust kokku 2,4 miljoni euro eest. Hiljuti rahastatud projektid aitavad võidelda korruptsiooni vastu, keskendudes suuremale läbipaistvusele avalikus sektoris, pakuvad toetust kõige sagedamini diskrimineerimise ohus olevatele inimestele ja rühmadele ning toetavad koostööd Serbia ja Kosovo vahel kultuuri-, meedia- ja noortealgatuste kaudu.

EIDHRi 2013. aasta eelarve raames andis EL Serbias kokku 1,2 miljonit eurot finantsabi kodanikuühiskonna organisatsioonide rakendatud 18 projektile. Peamiselt keskenduti vähemuste kaitsele, soolisele võrdõiguslikkusele, lapse õigustele, varjupaigataotlejate õigustele ja puudega inimeste õigustele.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20140108-serbia-progress-report_en.pdf

Türgi

Riigistrateegia dokumendis (2014–2020) (IPA II abi) on Türgi peamiste prioriteetidena määratletud vajadus reformide ja suutlikkuse suurendamise järele õigusriigi põhimõtete ja põhiõiguste valdkonnas. IPA 2014. aasta programmi raames on kohtusüsteemiga seotud meetmete eesmärk tugevdada selle sõltumatust, erapooletust, tõhusust ja haldamist. Põhiõiguste osas käsitlevad IPA 2014. aasta programmiga seotud meetmed peamiste institutsioonide (parlament, advokatuur, Türgi riiklik inimõiguste institutsioon) toetamist ning tsiviiljärelvalve tugevdamist sisejulgeolekujõudude üle.

Lisaks IPA toetusele toetas EIDHRi rahastamisvahend 2014. aastal 55 projekti, mille eesmärkideks on kodanikuühiskonna tegevuse tugevdamine inimõiguste valdkonnas, sealhulgas inimõiguste kaitsjate kaitsmine, LGBTI-inimeste õigused, naiste õigused (sealhulgas naiste poliitikas osalemine ja naistevastase vägivalga ennetamine), pagulased ja varjupaigataotlejad, vähemuste kaitsmine, usuvabadus, sõnavabadus ja kultuurilised õigused.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-turkey-progress-report_en.pdf

Mitmele abisaajale suunatud abi

Mitmele abisaajale suunatud abi raames jätkati projektide rakendamist IPA 2011. ja 2012. aasta programmides. Need projektid käsitlevad vähemuste kaitset (3 miljonit eurot) ja nende alusel pakuti sihipärast toetust roma kogukondadele (3 miljonit eurot). Aasta alguses alustati kaasava hariduse uue piirkondliku programmi rakendamist (4,6 miljonit eurot). Kodanikuühiskonna organisatsioone rahastati kokku 7,2 miljoni euroga mitmeaastase rahastamiskava raames, et toetada ja kaitsta naiste, romade, puudega inimeste ja LGBTI-inimeste õigusi ning edendada soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist ja soolist võrdõiguslikkust.

II EMP/EFTA riigid

Norra

Kuna ELil ja Norral on sarnased inimõiguste standardid, keskendub EL peamiselt Norraga koostöö tegemisele ning inimõiguste küsimustes tiheda dialoogi pidamisele rahvusvahelistes organisatsioonides (ÜRO, Euroopa Nõukogu, OSCE jne) ja konkreetsetes riikides kogu maailmas. Norras on inimõiguste küsimus lisatud üldsusele suunatud ELi diplomaatilisse ja teavitustegevusse, et rõhutada ELi üleilmselt juhtivat rolli.

ÜRO Inimõiguste Nõukogu võttis 2014. aasta septembris vastu Norra inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise tulemused. Arutelu käigus märkisid delegatsioonid Norra jätkuvat pühendumist inimõiguste edendamisele ja kaitsmisele rahvusvahelisel areenil ning teatasid, et aruandes kajastati Norra valmisolekut kaaluda võimalusi, kuidas veelgi edendada ja kaitsta inimõiguseid riiklikul tasandil, eelkõige mis tahes alusel toimuva diskrimineerimise kaotamiseks.

Šveits

EL teeb Šveitsiga koostööd ning peab inimõiguste küsimustes tihedat dialoogi rahvusvahelistes organisatsioonides (ÜRO, Euroopa Nõukogu, OSCE jne) ja konkreetsetes riikides üle kogu maailma.

Inimõiguste küsimus on Šveitsis lisatud üldsusele suunatud ELi diplomaatilisse ja teavitustegevusse, et rõhutada ELi üleilmselt juhtivat rolli.

Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ja Euroopa Inimõiguste Kohtu rolliga seoses tunnistatakse Šveitsis üldiselt, et Euroopa Inimõiguste Kohtu otsused on mõjutanud positiivselt Šveitsi föderaalkohtu kohtupraktikat inimõiguste ja põhiõiguste harta vallas. Šveitsi Liidunõukogu nimetab oma aruandes, milles käsitletakse Šveitsi 40 aasta pikkust osalemist selles konventsioonis, konventsiooni Euroopa väärtuste ühenduse nurgakiviks, millele võib reform sellegipoolest kasulik olla. Sellegipoolest peegeldub Euroopa Inimõiguste Kohtu mõne hiljutise individuaalse otsuse vastane kriitika ühe olulise erakonna püüdlustes kodifitseerida Šveitsi põhiseaduses siseriikliku õiguse ülimuslikkust rahvusvahelise õiguse suhtes.

Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino

Kuna ELil ning Andorral, Liechtensteinil, Monacol ja San Marinol on sarnased inimõiguste standardid, kooskõlastab EL nendega oma inimõigustealast tegevust eeskätt rahvusvahelistes organisatsioonides (ÜRO, Euroopa Nõukogu, OSCE jne). EL osaleb samuti ÜRO Inimõiguste Nõukogu kaudu kõnealuste riikide inimõiguste olukorra üldises korrapärases läbivaatamises.

III Euroopa naabruspoliitika

Armeenia

Suhetes Armeeniaga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid määratletud ELi ja Armeenia partnerlus- ja koostöölepingus (1999) ning ELi ja Armeenia Euroopa naabruspoliitika tegevuskavas (2006). Meie koostöö eesmärk on jätkuvalt parandada demokraatlikke institutsioone ja kohtusüsteemi, edendada inimõiguseid ja õigusriigi põhimõtet, head valitsemistava, võidelda korruptsiooni vastu ja tugevdada kodanikuühiskonda.

EL peab Armeeniaga korrapäraselt ja aktiivset inimõigustealast dialoogi erinevates foorumites ja formaatides, mille käigus arutatakse avameelselt kõiki mureküsimusi. Viimase, 2014. aasta detsembris toimunud inimõigustealase dialoogi käigus väljendas EL heameelt eelkõige selle üle, et Armeenia Vabariigi president võttis 2014. aasta veebruaris vastu inimõigusi käsitleva strateegilise tegevuskava. See kava on teekaart avalik-õiguslike asutuste kooskõlastatud tegevusele eesmärgiga täita Armeenia rahvusvahelisi inimõigustealaseid lubadusi ja kohustusi. Sellegipoolest märkis EL, et kava peaks paremini käsitlema teatavaid prioriteetseid valdkondi, näiteks kooskõlastamist ÜRO piinamisvastase konventsiooniga, valimisõigusi ja naiste õiguste edendamist. 2014. aasta juunis väljendas EL samuti heameelt inimõiguste tegevuskava üle ühisavalduses ÜRO, OSCE ja Euroopa Nõukoguga ning Armeenia lubas neid soovitusi arvesse võtta tegevuskava järjepideval ajakohastamisel.

Inimõigustealase dialoogi käigus arutati samuti vajadust jõustada mehhanisme, mille abil kodanikuühiskond saab mõjutada poliitikakujundamist. On märke edusammudest, näiteks loodi kodanikuühiskonna avalik nõukogu – nõuandev organ, mis saab ise käivitada uusi algatusi ja esitada küsimusi. EL toetas Briti Nõukogu kaudu Armeenias demokraatlikku valitsemistava, mille eesmärk on kodanikuühiskonnale jätkusuutliku õigus- ja finantsraamistiku ning õigusreformis osalemise ja oma huvide kaitsmise suutlikkuse loomine ning meedia mitmekesisus.

Selle tagamiseks, et reformid toimuvad aegsasti enne järgmisi valimisi, julgustas EL jätkuvalt Armeeniat rakendama pärast viimast valimiste vooru (2012–2013) Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (OSCE/ODIHR) antud soovitusi, eelkõige seoses õigusraamistikuga. Aasta lõpupoole esitas keskvalimiskomisjon seadusandlike ettepanekute paketi. EL rõhutas vajadust tagada võrdsed võimalused ja naiste osalemine nii poliitilises elus kui ka riigivalitsemise kõrgematel tasanditel. EL toetab naiste suuremat osalemist otsuste tegemisel.

Vanglatingimused on jätkuvalt murettekitavad, nagu ka väärkohtlemine eelvangistuse ajal. EL toetas jätkuvalt vanglatingimuste vastavusse viimist piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa konventsiooni (CPT) standarditega. Piiratud edusamme täheldati kinnipidamisasutuste süsteemi reformi tegevuskava väljatöötamisel kooskõlas konventsiooni kohaste soovitustega ja konventsiooni standarditele vastava uue vangla ehitamisel. Seaduseelnõud kriminaalhoolduse kasutuselevõtmiseks Armeenias arutati avalikul foorumil sidusrühmade ja kodanikuühiskonnaga.

Teiste ELi tõstatatud mureküsimate hulka dialoogis Armeeniaga kuuluvad: vajadus tagada mittediskrimineerimise põhimõtte austamine ja võtta vastu laiaulatuslikud diskrimineerimisvastased õigusaktid, mis kaitsevad haavatavate elanikkonnarühmade, näiteks puudega inimeste ja LGBTI-inimeste õiguseid; tegeleda soolise vägivalla probleemiga ja rakendada tõhusalt võrdsete võimaluste pakkumist käsitlevat seadust; viimistleda südametunnistuse- ja usuvabaduse seaduse eelnõu; jätkata avaliku halduse reformi ning eelkõige tõhustada korruptsiooni ennetamist ja selle vastu võitlemist; ning intensiivistada kohtusüsteemi ja õiguskaitseasutuste reformi ning suurendada avalikkuse usaldust kohtusüsteemi suhtes. Kuigi Armeenia on teinud selgeid jõupingutusi inimõiguste probleemide käsitlemiseks, on peamiseks puuduseks endiselt reformide ja õigusaktide vastuvõtmine ja nõuetekohane jõustamine.

EL tegi kohapeal avalduse pärast detsembris kodanikuühiskonna aktivistide ja opositsioonipoliitikute vastu suunatud rünnakuid ning julgustas sündmuste tõhusat ja erapooletut uurimist.

2014. aastal jätkas EL struktureeritud dialoogi hõlbustamist kodanikuühiskonna ja ametivõimude vahel. EL jätkas korrapäraseid konsultatsioone kodanikuühiskonnaga ja käivitas 2014. aastal uue projekti, mis keskendus õigusraamistiku reformimisele ja säästvuse edendamisele sotsiaalse ettevõtluse kaudu. Euroopa demokraatia rahastu pakub samal ajal toetust rohujuure tasandi organisatsioonidele. Üheskoos UNICEFIGa toetas EL laste deinstitutionaliseerimist. Lapsed olid endiselt kõige vaesemate ühiskonnagruppide hulgas (36,2 %) ning puudega lapsed olid suuremas vaesuses elamise ohus.

EL jätkas ulatusliku abi pakkumist, et tugevdada Armeenia kohtusüsteemi sõltumatust ja professionaalsust. See hõlmas eelarvetoetust ja ühisprojekti Euroopa Nõukoguga. Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend on teinud kättesaadavaks 12 miljoni euro suuruse rahastamispaketi inimõiguste valdkonna eelarvetoetuse jaoks, millest toetatakse asjakohaste õigusaktide rakendamist. Armeenia saab toetust demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). EIDHR aitab jätkuvalt kaasa demokraatia arengule ja kõikide inimõiguste ja põhivabaduste austamisele abi pakkumise kaudu naiste ja noorte õigustele, pagulaste (eelkõige Süüria armeenlaste) õigustele, õigusriigi põhimõttele ja kodanikuajakirjandusele.

Aserbaidžaan

ELi inimõigustealased eesmärgid on määratletud ELi ja Aserbaidžaaani partnerlus- ja koostöölepingus (1999) ning Euroopa naabruspoliitika ELi ja Aserbaidžaaani tegevuskavas (2006). Need hõlmavad sõnavabaduse ja kogunemisvabaduse tugevdamist, toimiva kodanikuühiskonna tagamist ja õigusriigi põhimõtte rakendamist.

Viimastel aastatel on Aserbaidžaanis inimõiguste olukord halvenenud. Kõnealune halvenemine jätkus ja kiirenes 2014. aastal, mil järjest suuremal hulgal toimus tagakiusamisi ja vahistamisi, sealhulgas tunnustatud inimõiguste kaitsjate tagakiusamisi ja vahistamisi, ning oluliselt vähendati kodanikuühiskonna tegutsemisruumi. Kuigi EL tunnistas geopoliitilist konteksti, reageeris ta tugevalt selliste arengute vastu ja tõstatas inimõiguste- ja demokraatiaalaseid mureküsimusi Aserbaidžaaniga mitmes formaadis toimunud aruteludel, sealhulgas kõrgetasemelistel visiitidel ja töövisiitidel ning kohtumistel.

EL tegi mitu avaldust eelkõige eesmärgiga toetada tagakiusamisega silmitsi seisvaid inimõiguste kaitsjaid. Avaldustes ja otsestes aruteludes valitsusega tõstatas EL küsimusi mitmete juhtumite kohta, nt dr Leyla Yunuse ja tema abikaasa Arif Yunuse, advokaat Rasul Jafarovi, Hasan Huseynli ning ajakirjanik Khadiya Ismayilova juhtumite kohta. Samuti väljendas EL muret valitsusväliseid organisatsioone käsitleva õigusakti muutmise pärast. Aserbaidžaani ees seisvatele inimõiguste ja kodanikuühiskonnaga seotud väljakutsetele juhtis EL tähelepanu ka oma avalduses OSCE alalise nõukogu istungil veebruaris.

Pisut positiivsema külje pealt esitas EL 2014. aasta oktoobris avalduse, milles väljendas heameelt amnestia üle ligikaudu 80 vangile, kelle seas oli vähemalt neli kodanikuühiskonna aktivisti.

31. detsembril väljendas EL samuti heameelt asjaolu üle, et aasta lõpus anti teiste seas armu ka 10 kodanikuühiskonna aktivistile.

Sellegipoolest reageeris EL Radio Free Europe'i / Radio Liberty Bakuu kontorisse toimunud haarangule ning julgustas Aserbaidžaani võtma meetmeid, et taastada rahvusvahelise kogukonna usk selsesse, et Aserbaidžaan on pühendunud sõnavabadusele ning vabale ja sõltumatule meediale.

EL peab Aserbaidžaaniga korrapärast inimõigustealast dialoogi õiguse, vabaduse, turvalisuse ning inimõiguste ja demokraatia allkomisjoni raames. Viimane selline kohtumine toimus 2014. aasta veebruaris ning siis tõstatati mitu mureküsimust. Uus kohtumine pidi toimuma 2014. aasta novembris, kuid lükati Aserbaidžaani taotlusel edasi.

Sõltumatu kodanikuühiskonna tegutsemiskeskond on oluliselt halvenenud pärast valitsusväliseid organisatsioone käsitleva õigusakti kahte muutmisvoorust veebruaris ja novembris, mille käigus kehtestati täiendavad piirangud valitsusväliste organisatsioonide registreerimisele ja rahastamisele. Sellega seoses jätkas ELi delegatsioon Bakuus temaatilist dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Samuti korraldas ta visiite tegevate ametnike jaoks sihtotstarbelisi koosolekuid kodanikuühiskonna esindajatega, sealhulgas president Barroso visiidi ajal juunis. Oma korrapärase poliitilises dialoogis Aserbaidžaani ametivõimudega töötas ELi delegatsioon aktiivselt struktureeritud dialoogi taasalumiseks Aserbaidžaani valitsuse ja kodanikuühiskonna vahel; Euroopa Nõukogu toel loodi 2014. aasta oktoobris uuesti ühine inimõigustealane töörühm, mille tegevus oli lõpetatud 2008. aastal.

Euroopa Parlament võttis 2014. aasta septembris vastu resolutsiooni inimõiguste kaitsjate tagakiusamise kohta Aserbaidžaanis, võttes arvesse kodanikuühiskonna aktivistide vahistamiste arvu kasvu.

Finantskoostöö vallas toetati kodanikuühiskonna rahastamisvahendist (Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend) ning demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) inimõiguste kaitsmist, sõlmides lepingud 14 projekti jaoks kokku 2,9 miljoni euro eest.

Sellelgepooldest ei saanud tegevust alustada, kuna puudusid rakenduseeskirjad valitsusväliseid organisatsioone käsitleva muudetud õigusakti jaoks. Lisaks eespool mainitud hiljuti sõlmitud projektilepingutele juhtis ELi delegatsioon 21 inimõigustealast projekti. Peale selle jätkas EL finantsabi andmist Aserbaidžaanile mitmete programmide kaudu lastekaitse, naiste mõjuvõimu suurendamise ja võrdõiguslikkuse edendamise vallas Aserbaidžaanis.

EL rahastas samuti projekte riigisiseste põgenike toetamiseks, näiteks naistele nn haridusklubide loomise kaudu. Nimetatud klubides saavad sihtkogukondade liikmed, nende seas riigisiseste põgenike kogukonnad, omandada või täiendada oskusi ja teadmisi, näiteks inglise keele oskus, arvutioskus, kaasaegsed esinemisoskused/intervjueerimistehnikad või ettevõtlusoskused.

Valgevene

Inimõiguste austamise, õigusriigi ja demokraatia põhimõtete järgimise olukord Valgevenes oli 2014. aastal jätkuvalt murettekitav. Oktoobris, pärast piiravate meetmete iga-aastast läbivaatamist, pikendas Euroopa Liidu Nõukogu ELi piiravaid meetmeid Valgevene suhtes kuni 31. oktoobrini 2015, kuna kõiki poliitilisi vange ei ole vabastatud ega vabastatud vange rehabiliteeritud ning kuna inimõiguste austamine, õigusriigi ja demokraatia põhimõtete järgimine ei ole Valgevenes märkimisväärselt paranenud.

2014. aastal ei toimunud endiselt ühtki inimõigustealast dialoogi, esimene ja seni ainus dialoog peeti 2009. aastal. EL kordas järjepidevalt, et jätkab Valgevene valitsuse suhtes kriitilist lähenemispoliitikat. ELi delegatsioon ja ELi liikmesriigid kutsusid jätkuvalt üles kõiki poliitvange viivitamatult vabastama ja rehabiliteerima ning lõpetama kodanikuühiskonna esindajate, opositsiooni aktivistide ja inimõiguste kaitsjate ahistamine. ELile valmistab jätkuvalt muret meediavabadus ja ta võttis teadmiseks Valgevenet 2014. aastal külastanud OSCE meediavabaduse eriesindaja hinnangu. Sõltumatu meedia esindajaid on pidevalt ahistatud ja aasta lõpupoole suurenes see ahistamine veelgi.

EL esitas ÜRO Inimõiguste Nõukogu poolt 27. juunil vastu võetud resolutsiooni, millega pikendatakse Valgevene inimõiguste olukorraga tegeleva ÜRO eriraportööri volitusi ühe aasta võrra.

Esimene positiivne samm oli poliitvangi Ales Bjajatski vabastamine juunis. EL tunnustas seda Valgevene ametivõimude astunud olulist sammu oma 21. juuni avalduses. Euroopa Liidu inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidis kohtus Ales Bjajatskiga 1. juulil Brüsselis ja toonitas ELi pühendumust sellele, et jätkata toetuse pakkumist ülejäänud poliitvangide vabastamiseks Valgevenes ning nende täielike kodaniku- ja poliitiliste õiguste ennistamiseks.

Teiseks positiivseks sammuks oli Valgevene ametivõimude poolt koostöös ÜRO ja Euroopa Nõukoguga inimõigustega tegelevate riiklike institutsioonide alase konverentsi korraldamine, millel lubati anda Valgevene ametivõimudele vajalik toetus inimõigustega tegeleva institutsiooni loomiseks, nagu soovitati inimõiguste olukorra üldisel korrapärasel läbivaatamisel 2010. aastal. EL kiitis konverentsi heaks ja võttis sellest osa.

ELi delegatsioon ja ELi liikmesriigid jälgisid olukorda seoses 23. märtsi kohalike valimistega sõltumatute organisatsioonide kaudu kohapeal.

EL esitas 16. mail avalduse, milles väljendas muret mitmekümne kodanikuühiskonna ja opositsiooni organisatsioonide esindaja ahistamise, meelevaldse vahistamise ja kinnipidamise pärast Valgevenes mais toimunud jäähoki maailmameistrivõistluste eel ning nõudis tungivalt, et ametivõimud lõpetaksid koheselt kõnealused meetmed ja vabastaksid kõik ebaõiglaselt kinni peetavad isikud ja tühistaksid kõik nende vastu esitatud süüdistused.

EL mõistis hukka kolm aruandlusperioodil toimunud hukkamist, nimelt 22. aprilli avalduses Pavel Selyuni hukkamise kohta, kellele määrati surmanuhtlus 2013. aasta juunis; 14. mai avalduses Hryhoriy Yuzepchuki hukkamise kohta, kellele määrati surmanuhtlus 2013. aasta aprillis ning 5. novembri avalduses Aliaksandr Hrunou hukkamise kohta, kellele määrati surmanuhtlus 2014. aasta aprillis. Kõikides oma avaldustes kordas EL veelkord, et on vastu surmanuhtlusele, mida ei saa mitte kuidagi põhjendada, ning kutsus Valgevene kui ainust riiki Euroopas, kus surmanuhtlus veel kehtib, tungivalt üles „ühinema ülemaailmse surmanuhtluse vastase moratoriumiga, mis oleks esimene samm surmanuhtluse täieliku kaotamise suunas”.

ELi delegatsioon toetas ja abistas inimõiguste rikkumise ohvreid kohapeal mitmel eri moel. Delegatsiooni juht võõrustas poliitvangide peresid õhtusöögil ja osales pagulaste olukorda ja õigusi käsitlevas telesõus. 11. veebruaril võttis ELi delegatsioon osa sellise projekti käivitamisest, millega edendatakse endiste vangide integratsiooni Valgevenes, ning korraldas mõttevahetusi inimõiguste kaitsjatega, ELi missioonide juhtidega ja ELi liikmesriikide inimõigustega tegeleva töörühmaga. ELi delegatsioon viibis samuti opositsiooni, kodanikuühiskonna ja inimõiguste aktivistide, näiteks Dzmitri Bandarenka ja Yury Rubtsovi üle peetavatel kohtuistungitel.

Finantskoostöö vallas toetati kodanikuühiskonda ja sõltumatut meediat Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendist 5,5 miljoni euroga (projektikonkurss kuulutati välja 2014. aastal). Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) eraldati Valgevenele täiendavad 2 miljonit eurot sihipärase inimõigustealase töö jaoks. Kodanikuühiskonna organisatsioonid said jätkuvalt toetust demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). EIDHRi raames lõppes 565 000 euro suuruse eelarvega projektikonkurss, mille eesmärk oli „inimõiguste ja demokraatia edendamine Valgevenes” seeläbi, et valiti mitu soolist võrdõiguslikkust ja õigusriigi põhimõtet edendavat projekti.

EL rahastas kaheaastast projekti (2013–2014) „Surmanuhtluse kaotamiseks Valgevenes”, mille eesmärk on mõjutada avalikku arvamust ja suhtumist seoses surmanuhtluse kasutamisega, et tugevdada Valgevenes surmanuhtluse keelustamise suunas liikumist. ELi liikmesriikide saatkonnad toetasid projekti ja riputasid oma valdustes üles surmanuhtluse vastased plakatid.

Gruusia

Kuna suhted Gruusiaga on muutunud idapartnerluse raames üha tihedamaks, allkirjastati 27. juunil 2014 ELi–Gruusia assotsieerimisleping. Mõlemad osapooled alustasid lepingu ajutist kohaldamist 1. septembril 2014.

EL ja Gruusia arutavad inimõiguste ja demokraatiaga seotud küsimusi mitmel foorumil, sealhulgas korrapärase ELi–Gruusia inimõigustealase dialoogi raames, mis toimus 2014. aasta juunis Tbilisis. Kõnelustel keskenduti põhivaldkondadele, mis olid eeskätt seotud õigusriigi põhimõtte edendamise, kohtusüsteemi reformiga ja õiguskaitsega, valimistega, vähemuste hulka kuuluvate isikute õigustega ja diskrimineerimisvastasusega. Samuti arutati inimõiguste olukorda Abhaasias ja Lõuna-Osseetias, sealhulgas riigisiseste põgenike õiguseid.

Üldise hinnangu kohaselt olid 2014. aasta juunis toimunud kohalike omavalitsuste valimised rahvusvaheliste standarditega kooskõlas ja peegeldasid konkurentsitihedat poliitilist maastikku. Sellegipoolest tekitavad endiselt muret kampaaniaga seotud hirmutamised ja vägivald. Meediakeskkond on paranenud ja juhtivate ringhäälinguorganisatsioonide seas valitseb suurem pluralism. Lisaks ELi / ÜRO Arenguprogrammi toetusele valimisametnike ettevalmistamiseks toetas EL meediaseire arendamist kohalike omavalitsuste valimiste eel ja valitsusväliste organisatsioonide poolset seiret vähemustega asustatud piirkondades.

ELi poolt Gruusia partneritele pakutava jätkuva poliitilise dialoogi, nõu ja abi kombinatsioon on andnud konkreetseid tulemusi. Nende seas: ülerahvastatuse ja suremuse vähenemine vanglates, kuigi endisel tasemel püsis õiguskaitseasutuste töötajate poolt toime pandud kuritarvituste eest vastutuse võtmine; võeti vastu ILO kehtestatud miinimumnormidega kooskõlas olev tööseadustik, kuigi selles puudub tõhusas tööjärelevalve mehhanism; kodanikuühiskond kaasati rohkem poliitikakujundamisse; kohtusüsteemi reform parandas väljavaateid sõltumatutele kohtutele; 2014. aastal võeti vastu diskrimineerimisvastane seadus ning ombudsmani büroo suutlikkus kasvas pidevalt, mis on peamine tingimus viisanõude kaotamisel.

Ilma piisava läbipaistvuse või demokraatliku kontrollita tegevust jätkanud prokuratuuri ja uurimistalituste roll on üks probleemidest, mida EL Gruusiaga seoses jätkuvalt tõstatab.

Prokuratuuri institutsioonilist reformi alustati samuti 2014. aasta detsembris. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning komisjoni asepresidendi Catherine Ashton'i pressiesindaja tegi juulis kaks avaldust seoses süüdistuse esitamisega Tbilisi endisele linnapeale Giorgi Ugulavale ja Gruusia endisele presidendile Mihhail Saakašvilile. Muret tekitasid endiselt ka süütuse presumptsiooni rikkumised ja sagedased teated uurimiste käigus toimuva hirmutamise kohta. Jätkuvalt on väljakutseks ebaseaduslik jälgimine ja ebapiisav isikuandmete kaitse.

Esimesel assotsiatsiooninõukogul 17. novembril arutati mitmeid eespool mainitud küsimusi. Eelkõige kutsus EL Gruusiat üles tagama asjakohane võimude lahusus, jätkama kohtusüsteemi reformi ja lahendama poliitikast ajendatud kohtumõistmise probleemi, pidades rangelt kinni nõuetekohasest menetlusest ning leides tõhusad ja usaldusväärsed lahendused minevikus toimunud kuritarvitamise juhtudele.

Euroopa Parlament võttis 17. detsembril vastu resolutsiooni ELi–Gruusia assotsieerimislepingu ratifitseerimise puhul Euroopa Parlamendis. Resolutsioonis rõhutatakse Gruusia silmapaistvaid edusamme reformide läbiviimisel ja ELiga suhete süvendamisel. Resolutsioonis tunnustatakse Gruusia ametivõimude pingutusi demokraatlike reformide, sealhulgas kohtusüsteemi reformi vallas ning vajadust nõuetekohaselt ja põhjalikult uurida kõiki väidetavaid inimõiguste rikkumisi; resolutsioonis rõhutatakse, et igasugune süüdistuse esitamine peab olema läbipaistev, proportsionaalne, poliitiliselt motiveerimata ning seejuures tuleb rangelt kinni pidada nõuetekohasest menetlusest.

EL andis reformidele tugevat rahalist tuge, sealhulgas eelarvetoetust, toetusi (muu hulgas inimõiguste kaitsja büroole, EIDHRi projektidele) ning ühismeetmeid koos rahvusvaheliste organisatsioonide, näiteks Euroopa Nõukogu, ÜRO Arenguprogrammi ja UNICEFiga. Üheks oluliseks projektiks oli 3 miljoni euro suuruse eelarvega „Inimõigused vanglates”, mis aitas osaliselt kaasa suremuse järsule vähenemisele vanglates (27 surmajuhtumit 2014. aastal võrreldes 132 surmajuhtumiga 2011. aastal). Juunis alustati uut 1,2 miljoni euro suuruse eelarvega ELi rahastatavat projekti konstitutsioonikohtu toetamiseks. 2014. aasta erimeetmed Gruusia ja Moldova Vabariigi toetamiseks hõlmasid 10 miljoni euro suuruse eelarvega projekti „Inimõigused kõigile” heakskiitmist; selle projekti eesmärk on toetada riikliku inimõiguste tegevuskava rakendamist eelkõige seoses vähemuste kaitse ja diskrimineerimisvastaste meetmetega, õigusega eraelu puutumatusse, töötajate õigustega, õiguskaitse järelevalvega ja muude haavatavate rühmadega. Sellega täiendatakse kohtusüsteemi toetuseks kavandatud 50 miljoni euro suurust eelarvetoetust. Thomas Hammarberg, Gruusia põhiseadus- ja õigusreformi ning inimõiguste ELi erinõunik, esitas jätkusoovitused Gruusia valitsusele oma volituste lõppedes 2014. aasta juunis.

Moldova Vabariik

Idapartnerluse raames üha tihedamaks muutunud suhted Moldova Vabariigiga võimaldasid juunis allkirjastada ELi – Moldova Vabariigi assotsieerimislepingu, ratifitseerida selle kiiresti Moldova Vabariigi poolt juulis ja alustada lepingu mõnede sätete ajutist kohaldamist 1. septembril 2014. Lepingus sätestatakse Moldova Vabariigi reformikava, tuginedes sellistele põhiväärtustele nagu demokraatia ja õigusriigi põhimõtete järgimine ning inimõiguste austamine.

Euroopa Parlament lähetas valimisvaatlusmissiooni, mis liideti OSCE/ODIHRi missiooniga, et jälgida 30. novembri parlamendivalimisi. EL väljendas avalduses heameelt parlamendivalimiste korraldamise üle Moldova Vabariigis ja rõhutas OSCE/ODIHRi esialgseid tähelepanekuid ja järeldusi, märkides, et kõnealuseid valimisi iseloomustas suur poliitiliste alternatiivide valik ning et üldiselt olid valimised hästi korraldatud. Sellegipoolest märkis EL, et ühe kandidaadi nimekirjast väljajätmine vahetult enne valimispäeva tekitas küsimusi seoses ajastuse ja tingimustega.

2014. aastal arutas EL Moldova Vabariigiga inimõiguste küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis, pöörates erilist tähelepanu sellistele küsimustele nagu kohtusüsteemi reform ja diskrimineerimisvastane võitlus. Iga-aastane inimõigustealane dialoog peeti aprillis Brüsselis ja see võimaldas avameelset arvamuste vahetust sellistel teemadel nagu sõnavabadus ja meedia, diskrimineerimisvastased meetmed ja vähemuste hulka kuuluvate isikute õigused, samuti võitlus karistamatuse ja väärkohtlemise vastu, sealhulgas ohvritele hüvitiste maksmine. Novembris jätkusid kõnealused arutelud ELi ja Moldova Vabariigi inimõiguste ekspertide iga-aastaste kõneluste raames, millest võtsid osa ÜRO, OSCE ja Euroopa Nõukogu. Kohtumisel julgustas EL samuti Moldova Vabariigi esindajaid täiel määral rakendama praeguse inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitusi, enne kui 2016. aastal toimub riigis läbivaatamise teine voor. Inimõigustealase dialoogi järelmeetmena rahastas ja korraldas EL juunis Chişinăus tehnilise abi ja teabevahetuse rahastamisvahendi (TAIEX) seminari puudega laste deinstitutionaliseerimise teemal.

Positiivsed arengud 2014. aastal hõlmasid tervishoiu- ja sotsiaalministeeriumis nii psühhiaatriaadvokaadi (ombudsman) kui ka diskrimineerimisvastase komisjoni loomist, et vaadata läbi kaebused tervisesektoris toimuva diskrimineerimise kohta. 2014. aasta aprillis muudeti riiklikku inimõiguste institutsiooni käsitlevat seadust, mille tulemusel hõlmab seadus nüüd läbipaistvaid menetlusi inimõiguste ombudsmani ametisse nimetamiseks. Mais korraldas lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI) kogukond Chişinăus geiparaadi esimest korda ilma õigusliku vaidlustamiseta ja koos tõhusa politseikaitsega. EL toetas kõiki neid sündmusi aktiivselt ning tunnustas hiljem Moldovat nende läbiviimise eest.

Aasta jooksul jätkas EL oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega, näiteks et saada teada nende arvamust 13. novembri ettevalmistava kohtumise käigus enne Moldova Vabariigiga ekspertide tasemel peetavaid iga-aastaseid inimõigustealaseid kõnelusi.

Finantskoostöö vallas rahastati 2014. aastal Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendi kodanikuühiskonna rahastamisvahendist ning demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) viit uut projekti, mis käsitlevad diskrimineerimisvastaseid meetmeid, haavatavate elanikkonnarühmade (eakad, lapsed, romad, puudega inimesed) õigusi ja lapse õigusi. Aruandlusperioodil jätkas EL toetuse andmist Moldova Vabariigi kohtu- ja õiguskaitseüsteemi reformile, rakendades kohtusüsteemi reformi strateegiat (2011–2016) ja vastavat tegevuskava ning andes suuremahulist eelarvetoetust ja tehnilist abi. Sellele vaatamata jätkuvad viivitused kõnealuste ülioluliste reformide elluviimisel, sealhulgas eeskätt riigiprokuratuuri reformi osas. Korruptsioon püsib ja piirab kodanike juurdepääsuõigust kohtusüsteemile.

Ukraina

Suhetes Ukrainaga on ELi peamised poliitilised prioriteedid: kohtusüsteemi reform, põhivabaduste austamine, õigus vabadele ja õiglastele valimistele, meelevaldse kinnipidamise, piinamise ja diskrimineerimise vastu võitlemise meetmed.

Siiski suunasid paljud väljakutsed, millega Ukraina 2014. aastal silmitsi seisis, ELi tähelepanu inimõiguste ja põhivabaduste austamiselt Euromaidani revolutsiooni käigus rahumeelsete meelevaldajate suhtes toime pandud vägivallale, olukorrale ebaseaduslikult annekteeritud Krimmi poolsaarel ning konflikti jätkumisele Donetski ja Luganski piirkonnas.

EL reageeris koheselt rahumeelsete meeleavaldajate enneolematult vägivaldsele mahasurumisele 2013. aasta novembris. Protestide ajal tõhustasid ELi delegatsioon ja ELi liikmesriigid oma meetmeid inimõiguste vallas. ELi delegatsiooni ja ELi liikmesriikide saatkondade töötajate vahel loodi paindlik koordineerimiskanal, et kooskõlastada kohapealset kontrolli ja jagada reaajas teavet inimõiguste väidetava rikkumise kohta. Peamine tegevus hõlmas meeleavalduste ja rahumeelsete kogunemiste järelevalvet; kinnipeetud meeleavaldajate üle peetavate kohtuistungite vaatlemist, keskendudes eelkõige meelevaldse kinnipidamise ja piinamise juhtumitele; kontakte meelevaldselt kinnipeetud isikute advokaatide ja peredega; külastusi haiglatesse, kus anti arstiabi vigastatud meeleavaldajatele, samuti haiglatesse ja muudesse kohtadesse, kus said ravi kinnipeetud meeleavaldajad.

ELi liikmesriigid aitasid samuti otsustavalt kaasa olukorra jälgimisele Kiievist väljaspool oma konsulaarvõrgustiku ja visiitide kaudu Dnipropetrovskisse ja Tšerkassõsse, kus meeleavaldajate mahasurumine oli eriti vägivaldne.

Meeleavalduste perioodil kasutasid ELi juhid, sealhulgas liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni asepresident Catherine Ashton, kõiki kahepoolseid kontakte Ukraina ametivõimudega, et väljendada oma muret inimõiguste austamise pärast, nõudes kriisile lahenduse leidmist inimõiguste austamisele ja õigusriigi põhimõtte järgimisele tuginedes. Samuti tõstatati neid mureküsimusi avalikult ELi juhtide ja ELi liikmesriikide esindajate poolt kriisi ajal koostatud avaldustes. Kõik kõrge esindaja / asepresidendi Catherine Ashtoni ja volinik Štefan Füle visiidid hõlmasid kohtumisi kodanikuühiskonna esindajatega, sealhulgas inimõiguste aktivistidega, samuti vigastatud meeleavaldajate ja politseinikega haiglates.

ELi delegatsiooni juht külastas opositsiooniliidrit Juri Lutsenkot, kes viibis haiglas pärast läbipeksmist kokkupõrkes politseiametnikega, ning kodanikuühiskonna aktivisti Dmõtro Bulatovit, kes rööviti 23. jaanuaril 2014 ja kes pidi kannatama äärmuslikku piinamist. Liikmesriigid kooskõlastasid korrapäraseid visiite haiglasse, sealhulgas suursaadikute tasandil, kuni Bulatovil lubati riigist lahkuda ja ametivõimud loobusid esialgsetest püüdlustest teda kinni pidada. ELi delegatsiooni diplomaadid külastasid koos kolleegidega ELi liikmesriikide saatkondadest kodanikuühiskonna aktivisti Igor Lutsenkot haiglas, kus ta viibis pärast röövimist ja tõsist läbipeksmist.

Ukraina esitas 17. aprillil 2014 deklaratsiooni, milles aktsepteeris Rahvusvahelise Kriminaalkohtu pädevust sündmuste puhul, mis toimusid 21. novembrist 2013 kuni 22. veebruarini 2014. EL suhtus sellesse deklaratsiooni positiivselt ning julgustas jätkuvalt Ukrainat viima lõpule sisemenetlusi, mis võimaldavad ratifitseerida Rahvusvahelise Kriminaalkohtu statuudi, nagu on ette nähtud ELi–Ukraina assotsieerimislepingus, mis allkirjastati 2014. aasta juunis ja mis nüüd on ajutiselt jõustunud. EL väljendas heameelt Euroopa Nõukogu rahvusvahelise nõuandekomisjoni loomise üle, mis jälgib Ukraina ametivõimude läbiviidavat uurimist vägivaldsete sündmuste asjus, mis toimusid 30. novembrist 2013 kuni 21. veebruarini 2014, ning 2. mai 2014. aasta Odessa sündmuste asjus.

Krimmi ja Sevastopoli ebaseaduslik annekteerimine, ebaseaduslike relvastatud rühmituste tegevus ning Vene relvajõudude agressioon Donetskis ja Luganski piirkonnas põhjustasid inimõiguste valdkonnas mitmeid probleeme. EL reageeris tugevalt Venemaa tegevusele Krimmi poolsaarel, mõistes hukka ebaseadusliku annekteerimise ja võttes vastu mitmed meetmed, sealhulgas piiravad meetmed Ukraina suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse toetuseks.

EL avaldas jätkuvalt toetust krimmitatarlaste õigustele. Oma 20. oktoobri 2014. aasta järeldustes Ukraina kohta mõistis ELi Nõukogu hukka inimõiguste olukorra halvenemise poolsaarel, eelkõige krimmitatarlaste kogukonna tagakiusamise ja hirmutamise.

Konflikti süvenemise tõttu Donetskis ja Luganskis piirkonna osades kutsusid ELi juhid kõiki sidusrühmi üles leidma kriisile püsiva poliitilise lahenduse, tuginedes Ukraina suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse täielikule austamisele. Nad toonitasid kõikide inimõiguste rikkumiste puhul vajadust sõltumatu ja läbipaistva uurimise järele ning

nende tegude toimepanijate vastutusele võtmise järele. Sellega seoses on EL pidevalt toetanud OSCE erakorralise vaatlusmissiooni tööd, mis katab kogu Ukrainat, sealhulgas konfliktipiirkonda, ning ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo missiooni Ukrainas, mis annab igal kuul aru inimõiguste olukorrast Ukrainas, sealhulgas Venemaa poolt ebaseaduslikult annekteeritud või ebaseaduslike relvastatud rühmituste kontrolli all olevatel territooriumidel.

Kõrge esindaja / asepresidendi Catherine Ashton pressiesindaja mõistis 3. juulil 2014 hukka ebaseaduslike relvastatud rühmituste tegevuse tulemusena Donetskis ja Luganskis ajakirjanike suhtes toime pandud hirmutamiskampaaniad ja vägivaldaaktid. Kõrge esindaja / asepresidendi Catherine Ashton pressiesindaja väljendas 17. juulil 2014 muret Ukraina sõjaväepiloodi Nadja Savtšenko röövimise ja vangistamise pärast Venemaal.

Pärast lennu MH17 allatulistamist juulis nõudis Euroopa Ülemkogu vahetut ja põhjalikku uurimist.

Euroopa Parlamendi delegatsioonid saatsid vaatlejad 25. mai 2014. aasta presidendivalimistele ja 26. oktoobri 2014. aasta parlamendivalimistele. Pärast oktoobris toimunud parlamendivalimisi võtsid Euroopa Komisjoni president ja Euroopa Ülemkogu eesistuja teadmiseks OSCE-ODIHRi esialgse hinnangu, kus kirjeldatakse valimisi „olulise sammuna Ukraina püüdlustes konsolideerida demokraatlikke valimisi vastavalt võetud rahvusvaheliste kohustustele”. Oma 17. juuli ja 17. septembri resolutsioonides nõudis Euroopa Parlament muu hulgas lõpu tegemist inimõiguste süstemaatilisele piiramisele, mida panid toime eeskätt separatistid, palgasõdurid ja Vene regulaarväed, ning diskrimineerimisvastase seaduse vastuvõtmist kooskõlas Euroopa standarditega.

ELi ja Ukraina iga-aastane inimõigustealane dialoog õiguse, vabaduse ja turvalisuse allkomitee raames toimus 2. juulil 2014 Kiievis ning võimaldas avameelset arvamuste vahetust kõikidel inimõigusi mõjutavatel teemadel, sealhulgas õiguskaitseoperatsioonide läbiviimine konfliktipiirkonnas ja õigus õiglasele kohtumenetlusele, võitlus meelevaldse kinnipidamise ja piinamise vastu ning diskrimineerimise, sealhulgas seksuaalse sättumuse või soolise identiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastu võitlemine. EL julgustas Ukrainat muu hulgas põhjalikult uurima Euromaidani protestide ajal teatatud inimõiguste rikkumisi, võtma vastu õigusraamistiku, mis reguleerib kogunemisvabadust kooskõlas rahvusvaheliste standarditega, suurendama meediaomandi läbipaistvust ning viima lõpule laiaulatuslike diskrimineerimisvastaste õigusaktidega seotud töö.

Uus valitsus ja president on samuti väljendanud oma toetust õiguskaitseasutuste reformimisele, mis on üks inimõiguste standardite parandamisega seotud eesmärkidest. Inimõigustega arvestab ka ELi nõuandemissioon Ukraina tsiviiljulgeoleku sektori reformiks oma töös Ukraina ametivõimude abistamisel Ukraina tsiviiljulgeoleku sektori reformimisel.

EL võttis teadmiseks Ukraina ametivõimude otsustavuse võtta vastu inimõiguste strateegia, millele järgneb inimõiguste tegevuskava, nagu on ette nähtud 15. oktoobri presidendi dekreediga.

Arvestades Ida-Ukraina konflikti tekitatud keerulist inimõiguste olukorda, andis EL finantsabi kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kohalike ametivõimude programmist (2 miljonit eurot 2015. aastal võetavatele meetmetele) ning kodanikuühiskonna naabrusrahastust (2 miljonit eurot Euroopa naabrus- ja partnerlusinstrumendi 2013. aasta eelarvest). Lisaks võttis EL majandus- ja poliitilisele kriisile reageerimiseks 2014. aastal vastu erimeetme Ukraina jaoks väärtusega 365 miljonit eurot, millest 10 miljonit eurot oli mõeldud kodanikuühiskonna toetamiseks reformiprotsessi jälgimisel (kahepoolse abi vahendid). EL koordineerib oma meetmeid Euroopa demokraatia rahastuga.

Kogu Ukrainas jätkati umbes 20 sellise EIDHRI projekti läbiviimist, mis hõlmavad selliseid teemasid nagu hääleõigus, tasuta õigusabi pakkumise reform, diskrimineerimise vastu võitlemine ning väärkohtlemise ja piinamise vastased meetmed. 2014. aasta märtsis lisandunud 630 000 eurot võimaldas rahastada veel nelja projekti. Need projektid hõlmasid sõltumatut hääletamist käsitlevat uuringut ja meediakajastust mai ja oktoobri valimiste ajal, inimõiguste olukorra jälgimist Krimmi ja Luganski piirkonnas ning õigusabi inimõiguste rikkumise ohvritele ja riigisisestele põgenikele.

Stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist on EL toetanud nii demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo täiendavate vaatlejate lähetamist kui ka ENEMO rahvusvahelist valimisvaatlusmissiooni presidendi- ja parlamendivalimiste vaatlemiseks, mis on aidanud muuta Ukraina valimisprotsessi läbipaistvamaks.

Egiptus

2014. aastal jätkas EL Egiptuse inimõiguste olukorra tähelepanelikku jälgimist ja suhtles ametivõimudega nii enne kui ka pärast president el-Sisi valimist mai lõpus, mis toimus sügava poliitilise lõhestatuse, osalise meediakajastuse ja eriarvamusi suuresti mittevõimaldavas õhkkonnas. EL lähetas valimisvaatlusmissiooni jälgima presidendivalimisi. Siiski ei olnud valimisvaatlusmissioon väliste tingimuste tõttu suuteline täitma oma pikaajalisi vaatlusvolitusi täies mahus. Valimisvaatlusmissioon järeldas oma aruandes, et „õiguspärased presidendivalimised korraldati põhiseaduse põhimõtteid eiravas keskkonnas”.

2014. aasta jooksul inimõiguste keskkond üldiselt ei paranenud, eelkõige kogunemis-, ühinemis-, sõna- ja ajakirjandusvabaduse osas. Ühinemis- ja sõnavabaduse piiranguid suurendati kogu aasta vältel ja valitsus põhjendas seda julgeolekukaalutlustega. Meetmed hõlmasid valitsusväliste organisatsioonidele seatud registreerimistähtaega (10. november), samas kui tagajärjed olid ebaselged vana piirava valitsusväliste organisatsioonide 2002. aasta seaduse kohaselt, ning karistusseadustiku muudatust, millega nähti ette rangemad karistused sellise tegevuse välisrahastamise eest, mida loetakse riigi huvide või ühtsusega vastuolus olevaks, ergutades seeläbi enesetsensuuri veelgi. Veebruaris mõistis välisasjade nõukogu oma järeldustes hukka selle, et ajakirjanduse jaoks on keskkond halvenenud ning väljendas muret inimõiguste halveneva olukorra, sealhulgas poliitilise opositsiooni esindajate ja aktivistide valimatu kinnipidamise pärast.

Tajutavaid edusamme ei tehtud nende mitmesaja protestija vägivaldse surma uurimisel, kes hukkusid protestilaagrite likvideerimisel Egiptuse julgeolekujõudude poolt 2013. aasta augustis Kairos.

Positiivsest küljest võeti jaanuaris rahvahääletuse teel vastu progressiivne põhiseadus, mis toetab inimõiguseid ja põhivabadusi, laiendab naiste õigusi ja soolist võrdõiguslikkust. Sellegipoolest ei ole selle rakendamine rahuldav, eelkõige inimõiguste osas. Pealegi võimaldab see tsiviilisikuid sõjaväekohtusse anda.

Jätkusid valitsusvastased protestid, mis torkasid silma eelkõige ülikoolide juures ja millele riik reageeris karmilt, vahistades mitmeid tuhandeid inimesi, eeskätt islamiste, ja enamasti ebaseadusliku protestimise ja terrorismiga seotud süüdistuste alusel. Kohtumõistmised aktivistide ja poliitvangide üle tuginesid sageli piirava protestiseaduse rikkumistele. Korduvalt on kutsutud üles seda seadust muutma.

Osa tuhandete kinnipeetud oponentide suhtes langetati karmid kohtuotsused, eelkõige kolmel kollektiivsel kohtuprotsessil, mille käigus määrati märtsis, aprillis ja detsembris surmanuhtlus enam kui 1 400 süüdistatavale, pannes muretsema nõuetekohase menetluse pärast. EL esitas avaldused, milles kutsus kohtuorganeid üles tagama süüdistatavate õiguse õiglasele ja õigeaegsele kohtumenetlusele, mis põhineb selgel süüdistusel ning sõltumatul uurimisel, ning väljendas oma põhimõttelist vastuseisu surmanuhtlusele kui ebainimlikule karistusviisile. Süüdistuse esitamine oponentidele ja teisitimõtlejatele näitas sageli selgeid puudujääke nõuetekohases menetluses; samuti oli valdav pikk eelvangistus ilma ametlike süüdistusteta. 2014. aasta juunis hukati Egiptuses seitse surmamõistetut ja sellega rikuti alates 2011. aasta oktoobrist kehtinud *de facto* moratooriumi. EL väljendas oma muret Egiptuse ametivõimudele.

Peale selle jätkusid kogu aasta vältel sõjaväekohtuistungid tsiviilisikute üle. Positiivne on aga see, et edusamme märgati seoses sihipärase naistevastase seksuaalvägivalla juhtumite uurimisega.

Samal ajal kui mõnel juhul anti Egiptuse inimõiguste nõukogule ja riiklikule teabekogumiskomisjonile juurdepääs vanglatele, jäid need üldjuhul suletuks kohalikele või rahvusvahelistele organisatsioonidele inspekteerimiseks. Rahvusvaheline Punase Risti Komitee ei saanud Egiptuse vanglate külastamiseks luba.

Ka ÜRO Inimõiguste Nõukogu juuni ja septembri istungitel ning ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees oktoobris väljendas EL muret olukorra halvenemise pärast Egiptuses, mida tähistasid valimatud kinnipidamised ja ebaproportsionaalne süüdimõistmine ning inimõiguste kaitsjate ja valitsusväliste organisatsioonide olukord.

Egiptuse inimõiguste olukorra läbivaatamine ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korrapärase läbivaatamise töörühmas toimus 5. novembril 2014. Riikide esitatud põhilised soovitusel Egiptusele hõlmavad järgmist: tegelemine sõna-, meedia-, ühinemis- ja kogunemisvabaduse piirangutega, vaadates läbi asjaomased õigusaktid, surmanuhtluse kaotamine, võitlemine piinamise ja väärkohtlemise vastu, julgeolekujõudude toime pandud inimõiguste rikkumiste uurimine, nõuetekohase menetluskorra järgimine ja naiste õiguste edendamine. Osalevate riikide seas valitses valdav üksmeel selles osas, et Egiptuse uus põhiseadus on oluline samm õiges suunas. Egiptus ei nõustunud koheselt mitte ühegi soovitusel kolmesajast, kuid lubas neile vastata ettenähtud aja jooksul.

ELi inimõiguste eriesindaja külastas Egiptust 2014. aastal kaks korda: esimest korda veebruaris pärast põhiseaduse referendumi ja teist korda oktoobris enne Egiptuse inimõiguste olukorra üldist korrapärasel läbivaatamisel ÜRO Inimõiguste Nõukogus. Oma külastuste ajal pidas eriesindaja ulatuslikke kohtumisi kõrgete valitsusametnikega, inimõigustega seotud institutsioonidega ja mehhanismidega ning kodanikuühiskonna organisatsioonidega, et arutada inimõiguste olukorda ja tõstatada ELi mureküsümüsi. Oma visiidi käigus ja pärast seda uuris ELi inimõiguste eriesindaja võimalusi, et julgustada ja edendada inimõiguste olukorra parandamisel riigis nii kahepoolsetel kui ka mitmepoolsetel foorumitel ning tegi mitu soovitusel tulevase inimõigustealase koostöö kohta.

ELi delegatsioon haldab praegu 38 toetust (11,2 miljonit eurot), millega eeskätt toetatakse inimõiguseid mitmetest rahastamisvahenditest (EIDHR, NSA-DCI, CSF-ENPI), keskendudes naiste õigustele, laste õigustele, rändajate ja pagulaste õigustele. Teised projektid on seotud inimõigustealaste huvide kaitsmisel, piinamise ennetamisel, meediavabadusega, vähemuste hulka kuuluvate isikute õigustega, kodanike osalusega ja kultuuridevahelise dialoogiga.

Iisrael

Üldiselt olid suhetes Iisraeliga ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid suunatud relvastatud konflikti käsitleva õiguse ja rahvusvahelise inimõigustealase õiguse järgimisele, hõlmates Iisraeli kohustusi okupeeriva võimuna, vähemuste ja varjupaigataotlejate olukorrale, lapse õigustele ja dünaamilise kodanikuühiskonna säilitamisele.

ELile valmistas eelkõige muret sõjaliste operatsioonide taasalustamine Gaza sektoris 2014. aasta suvel, mille tulemusel sai surma üle 2100 palestiinlase, nende seas üle 500 lapse, ning 73 iisraellast, samuti said paljud vigastada ja tekitati ulatuslikku kahju varale ja infrastruktuurile. Välisasjade nõukogu, mõistes küll hukka Hamasi raketirünnakud Iisraeli vastu ja tunnistades Iisraeli seaduspärast õigust ennast rünnakute vastu kaitsta, toonitas samas, et Iisraeli sõjaline operatsioon peab olema proportsionaalne ja kooskõlas rahvusvahelise humanitaarõigusega. EL jälgis eelkõige Iisraeli poolt kasutusele võetud mehhanisme, et tagada operatsiooni *Protective Edge* käigus Gaza sektoris toimunud rahvusvahelise humanitaarõiguse väidetavate rikkumiste eest vastutusele võtmine.

Lisaks inimõiguste küsimuste tõstatamisele igapäevases suhtluses Iisraeli ametivõimudega arutas EL inimõiguste küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis, sealhulgas mitmel ametlikul ELi ja Iisraeli poliitilisel dialoogil Euroopa naabruspoliitika raames, mille käigus arutati kõiki mureküsimusi.

Inimõiguste mitteametliku töörühma 2014. aasta novembris toimunud iga-aastasel kohtumisel arutati järgmisi küsimusi: araabia vähemuste (sh beduiinide) hulka kuuluvate isikute õigused, lapse õigused, varjupaigataotlejate inimõigused, haldusarest ja Palestiina vangide olukord Iisraeli vanglates ning sõjaliste ja politseioperatsioonide ajal toimunud väidetavate rikkumiste uurimine ja nende eest vastutusele võtmine.

Varjupaigapoliitikat arutati üldisemalt ka 2014. aasta veebruaris rände-, tervishoiu- ja sotsiaalküsimuste allkomisjonis, kus käsitleti ebaseaduslikku rännet, rahvusvahelist kaitset vajavaid rändajaid, ümberasustamis-, tagasisaatmis- ja tagasivõtupoliitikat. Justiits- ja õigusküsimuste allkomisjonis käsitleti 2014. aasta veebruaris muu hulgas selliseid küsimusi nagu karistuspoliitika, süüdimõistmise tavad, ülekuulamine, kohtuistungid, vanglatingimused ja õigusemõistmine alaealiste üle kriminaalmenetlustes. Poliitilise dialoogi ja koostöö allkomisjoni 2014. aasta detsembri koosolekul käsitleti inimõiguste küsimusi seoses Iisraeli kohustustega okupeeritud aladel.

Peale selle toimus 2014. aasta oktoobris ELi ja Iisraeli seminar rassismi, ksenofoobia ja antisemitismi vastu võitlemise teemal ja selle käigus käsitleti poliitikaid ja vahendeid, mille eesmärk on võidelda rassismi ja ksenofoobia vastu, pöörates erilist tähelepanu antisemitismile.

Aasta jooksul jätkas EL dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega korrapäraste konsultatsioonide kaudu koostöö ja poliitikaküsimuste ja koolituse teemal. Eelkõige pidas delegatsioon kõige rohkem inimõigustele keskendunud dialoogide (mitteametlik töörühm ja poliitiline dialoog) ettevalmistamisel ulatuslikke konsultatsioone Iisraeli valitsusväliste organisatsioonidega.

Lisaks viiskümmend päeva kestnud relvastatud konfliktile Gaza sektoris oli 2014. aastal veel teisigi olulisi sündmusi, mis olid seotud inimõigustega ehk teemaga, mille osas EL võttis seisukoha ja jätkab mureküsimuste tõstatamist süstemaatiliste kohalike avalduste ning kahe- ja mitmepoolse koostöö kaudu, ning need sündmused hõlmasid vägivalda ja pingete suurenemist Jordani Läänekaldal, sealhulgas Ida-Jerusalemmas kogu suve jooksul ning pingete edasist suurenemist sügisel, eelkõige Jeruusalemmas.

EL jätkas finantsabi andmist eeskätt demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) programmist järgmistes valdkondades: soodsama keskkonna loomine kodanikuühiskonna organisatsioonide jaoks ja inimõiguste edendamine, haavatavate elanikkonnarühmade ja vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste edendamine Iisraelis ning rahvusvahelise humanitaarõiguse ja inimõiguste järgimise parandamine Palestiina okupeeritud aladel. 2014. aastal oli käimas 36 EIDHRi projekti ja uus projektikonkurss kuulutati välja 2014. aasta novembris. Lisaks viis ELi delegatsioon juulist novembrini läbi EIDHRi rakendamist Iisraelis käsitleva igakülgse ja sõltumatu hindamise, mille käigus tõsteti esile rahastatud projektide edukust.

Palestiina*⁴²

ELi ja Palestiina omavalitsuse ENP tegevuskavas nähakse ette sellise Palestiina riigi loomine, mis tugineb õigusriigi põhimõttele ja inimõiguste austamisele toimivas demokraatias ja vastutusvõimeliste institutsioonidega.

ELi tegevust Palestiinas piirab laiem poliitiline kontekst, mis halvenes tõsiselt 2014. aastal pingete ja vägivalda järsu kasvu tõttu Jordani Läänekaldal ja Ida-Jerusalemis ning laastava relvastatud konflikti tõttu Gaza sektoris, mille tulemusel sai surma üle 2100 palestiinlase ja 73 iisraellast.

Palestiina Riigi elujõulisust kahjustasid ka mitmed teised negatiivsed sündmused, sealhulgas Iisraeli teated uutest asundustest, maa sundvõõrandamine, asunike vägivald ja lammutamised. EL väljendas sügavat muret kõigi nimetatud sündmuste pärast.

Aprillis kirjutasid Hamas ja Palestiina Vabastusorganisatsioon alla uuele lepituskokkuleppele, mille tulemusel moodustati juunis rahvusliku ühtsuse valitsus. Väljendades heameelt rahvusliku ühtsuse valitsuse üle, rõhutas EL samas, et täielikku demokraatlikku legitiimsust ja institutsioonilist jätkusuutlikkust saab taastada üksnes tõeliselt demokraatlike parlamendi- ja presidendivalimiste teel kogu Palestiinas.

⁴² *Kõnealust nimetust ei tõlgendata Palestiina Riigi tunnustamisena ja see ei piira liikmesriikide individuaalseid seisukohti selles küsimuses.

Samamoodi aprillis kirjutas president Abbas reservatsioonideta alla 20 rahvusvahelise inimõiguste, humanitaar- ja diplomaatilise lepingu ühinemisdokumentidele, nende seas seitse peamist ÜRO inimõiguste lepingut, neli Genfi konventsiooni ja 1907. aasta Haagi konventsioon. Need dokumendid jõustusid järgnevate kuude jooksul ning neid kohaldatakse nii Jordani Läänekaldal kui ka Gaza sektoris.

Jaanuaris kiitis Palestiina heaks inimõigusi käsitleva riikliku tegevuskava, mis töötati välja ÜRO inimõiguste ülemvoliniku ametiga konsulteerides.

EL arutas Palestiina omavalitsusega inimõiguste küsimusi ja demokraatiat jätkuvalt mitmes formaadis, sealhulgas inimõiguste, hea valitsemistava ja õigusriigi põhimõtte allkomisjonis, mis toimus novembris Brüsselis. Aruteludel keskenduti sõna- ja kogunemisvabadusele, Palestiina kinnipidamiskohtade tingimustele ning naiste õiguste kaitsele, samuti kohtusüsteemi ja julgeolekusektori reformidele ning üldisemalt avalikule haldusele. EL suhtles kõikides küsimustes tihedalt ka kodanikuühiskonnaga.

EL pakkus toetust erapooletutele inimõiguste organisatsioonidele ja inimõiguste kaitsjatele, eelkõige tagades kohaloleku valitud kohtulikel aruteludel.

EL väljendas süstemaatiliste koha peal tehtud avalduste kaudu jätkuvalt muret surmanuhtluse kasutamise pärast Gaza sektoris, sealhulgas suve jooksul toimunud 25 inimese kiirhukkamise pärast. EL tunnustas Jordani Läänekaldal surmanuhtluse suhtes *de facto* moratooriumi kehtestamist ja nõudis surmanuhtluse *de jure* kaotamist.

EL on püüdnud edendada oma inimõigustealaseid eesmärke, andes Palestiina omavalitsusele ja kodanikuühiskonnale olulist finantsabi ning samuti Euroopa Liidu politseimissiooni (EUPOL COPPS) töö kaudu Palestiina aladel. EL jätkas samuti reformide toetamist õiguse, turvalisuse ja õigusriigi põhimõtte valdkonnas.

Jordania

Inimõiguste osas 2014. aastal toimunud arenguid tuleb vaadelda piirkonnas (eelkõige Süürias ja Iraagis seoses ISIL/Da'eshi pealetungiga) kasvanud pingete ja ebastabiilsuse kontekstis, mis mõjutavad üldiselt Jordania poliitilist dünaamikat.

Julgeolekukaalutlused muutusid väga oluliseks riigi juhtide otsuste tegemisel ja ajendasid ametivõime võtma vastu mitmeid seadusi, näiteks muutma riigi julgeolekukohut käsitlevat seadust, terrorismivastast seadust, Jordania ajakirjanike liidu seadust, millega käsitleti üldiselt õigustatud julgeolekuvajadusi, kuid mille tulemuseks on inimõigustealased probleemid.

Sellest tulenevalt aeglustusid 2014. aastal poliitilised ja juhtimisreformid ning kahanes oluliselt poliitiliste aktivistide, kodanikuühiskonna ja opositsiooni tegutsemisruum, sealhulgas halvenes sõnavabaduse olukord. 21. detsembril mõistis EL hukka 11 inimesele määratud surmanuhtluse täideviimise selge ja kahetsusväärse tagasilöögina pärast seda, kui Jordania oli kaheksa aastat kohaldanud *de facto* moratooriumi. Valitsus on parlamendile esitanud mitu uut seadust ja õigusreformi, kuid edusammud on olnud aeglased ja nende mõju võib olla piiratud.

EL rõhutas oma vastuseisu surmanuhtluse kasutamisele mistahes juhul ja mistahes asjaoludel ning kutsus Jordania ametivõime üles esimese sammuna surmanuhtluse kaotamise suunas kehtestama sellele moratooriumi.

Positiivse edasiminekena otsustas valitsus anda välismaalastega abielus olevate naiste lastele mõned privileegid, kuigi need privileegid on kirjas valitsuse määrustes ja mitte õigusaktides.

2014. aasta oli esimene aasta pärast 2013. aasta oktoobris toimunud Jordaania inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teist vooru. Valitsus võttis nõuks täita Genfis antud lubadusi, mis eelkõige aasta esimestel kuudel tõi endaga kaasa mõningase positiivse dünaamika koos suurema tähelepanuga inimõiguste küsimustele ja kodanikuühiskonna kaasamisele. Valitsus moodustas samuti justiitsministeeriumi juhtimisel tegutseva komisjoni, et vaadata läbi riikliku inimõiguste keskuse soovitusi. Jätkumeetmena nimetas valitsus märtsis ametisse inimõiguste koordinaatori ja hakkas ette valmistama riiklikku inimõiguste tegevuskava.

EL ja selle liikmesriigid jätkasid suhtlemist ametivõimude ja kodanikuühiskonnaga, sealhulgas kohaliku inimõiguste töörühma kaudu. Kohalikus inimõiguste töörühmas lepiti kokku, et 2014. aastal seatakse esmatähtsale kohale sõnavabaduse (sealhulgas riigi julgeolekukohtu kasutamine) ning naiste/soolise võrdõiguslikkuse küsimused, mis on kaks esmatähtsat valdkonda, nagu selgus inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise 2013. aasta voorus. ELi–Jordaania assotsiatsiooninõukogu rõhutas samuti inimõiguste olulisust kahepoolsete suhete kontekstis ja toonitas vajadust kaitsta poliitiliste vaadete väljendamist ja poliitilist ruumi, eelkõige uue erakondi ja valimisi käsitleva seaduse abil, millega suurendatakse sõna-, ühinemis- ja kogunemisvabadust. EL kutsus samuti Jordaaniat üles jätkuvalt rakendama inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise käigus heakskiidetud soovitusi.

Kohalikul tasandil kiitsid EL ja selle liikmesriigid heaks ühised sõnumid poliitiliste reformide kohta, sealhulgas ühise väljendusviisi seoses peamiste inimõiguslaste küsimustega. ELi–Jordaania eduaruanne hõlmab samuti mitmeid konkreetseid soovitusi, millest enamik on seotud inimõigustega, õigusriigi põhimõttega ja hea valitsemistavaga vastavalt 2013. aasta inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitustele. ELi–Jordaania iga-aastane inimõiguste, valitsemistava ja demokraatia allkomisjon ei kohtunud 2014. aastal päevakorraga seotud põhjustel ja kohtumine lükati edasi 2015. aasta märtsile.

10. detsembril korraldas ELi delegatsioon ürituse inimõiguste päeva puhul, mis langes kokku kümne aasta täitumisega EIDHRI projektide alustamisest Jordaania. Üritusel tutvustati mitmeid edukaid EIDHRI projekte riigis ja kirjutati alla neljale uuele EIDHRI projektile (väärtusega 1,6 miljonit eurot) soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste kui esmatähtsate küsimuste vallas.

Peale selle toetas EL kolme piirkondlikku projekti, mille eesmärgid olid järgmised: naisaktivistide mõjuvõimu suurendamine üleminekuperioodi õigusemõistmise valdkonnas; naiste poliitilise ja majandusliku mõjuvõimu suurendamine ning selliste ümarlaudade korraldamine, mis toovad kokku kodanikuühiskonna organisatsioonid, valitsused ja rahastajad.

Liibanon

ELi inimõiguste ja demokraatia eesmärgid suhetes Liibanoniga on määratletud ELi–Liibanoni Euroopa naabruspoliitika tegevuskavas (2013–2015), mis võeti ametlikult vastu 2014. aasta juunis. Inimõiguste arengud 2014. aastal toimusid Süüria kriisi üha enam tuntava mõju taustal.

Peale selle iseloomustas 2014. aastat Liibanoni riiklike institutsioonide tegevuse seiskumine. EL rõhutas korduvalt, et Liibanonil on vaja kinni pidada oma põhiseaduses presidendi- ja parlamendivalimiste läbiviimiseks ette nähtud tähtaegadest. Institutsioonilist ummikseisu arvesse võttes ei saanud edasi minna paljude inimõiguste valdkonnas hädavajalike reformidega, näiteks piinamise karistatavaks muutmine ja inimõigusi käsitleva riikliku tegevuskava heakskiitmine parlamendis.

EL jätkas Liibanoni ametivõimudega korrapärast poliitilist dialoogi inimõiguste ja demokraatia teemal; lisaks mitmele kahepoolsele kohtumisele toimus 2014. aasta oktoobris Euroopa naabruspoliitika raames kolm allkomisjoni kohtumist. Need olid inimõiguste, demokraatia ja valitsemistava allkomisjon, sotsiaal- ja rändepoliitika allkomisjon ning õiguse, vabaduse ja turvalisusküsimuste allkomisjon. 2014. aasta oktoobris andis ÜRO piinamisvastane komitee välja aruande „Kokkuvõtlik ülevaade Liibanonis uurimisega seotud menetluste tulemusest”, milles järeldas, et „piinamine on Liibanonis levinud tava, mida relvajõud ja õiguskaitseasutused kasutavad igapäevaselt”. Kõnealuse komitee aruande järeldusi käsitles EL eelkõige oktoobris Beirutis peetud inimõigustealasel dialoogil. Kuigi Liibanoni ametivõimud ei nõustunud nende järeldustega, teatasid nad, et on palunud asjaomastel üksustel uurida kõiki selliseid juhtumeid.

Kõige olulisemad inimõigustealased probleemid olid Liibanonis 2014. aastal jätkuvalt piinamise ja meelevaldse kinnipidamise tõkestamine, vanglatingimuste vastavusse viimine rahvusvaheliste standarditega, surmanuhtluse kaotamine (moratorium surmanuhtluse kasutamisele kehtib alates 2004. aastast), naiste ja meeste võrdõiguslikkuse edendamine, pagulaste elutingimuste parandamine, rändajate ja muude haavatavate rühmade kaitse ning diskrimineerimise vastu võitlemise meetmed.

Positiivse sündmusena võeti aprillis vastu seadus, mis käsitleb naiste ja teiste pereliikmete kaitset koduvägivalla eest. Kõnealuse seadusega kuulutatakse kuritegelikuks naistevastane koduvägivald, kerjama sundimine, prostitutsioonile sundimine, vägistamine ja mõrv. See oli ELi toetatav pikaajaline eesmärk.

EL tegi sõnavabaduse valdkonnas aktiivset koostööd kodanikuühiskonna esindajate ja inimõiguste kaitsjatega ning võttis koos asjaomaste ametiasutustega järelmeetmeid teatatud hirmutamisuhtumite suhtes. Inimõiguste organisatsioonid andsid omapoolse panuse enne Euroopa naabruspoliitika allkomisjonide kohtumisi 2014. aasta oktoobris.

ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidis külastas Liibanoni 2014. aasta juunis. Samuti osales ta ELi rahastatud Samir Kassiri nimelise massiteabevahendite vabaduse auhinna tseremoonial, mille raames autasustati kolme ajakirjanikku (Egiptusest, Tuneesiast ja Süüriast).

Inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise rakendamise edusammud peatusid; käimas on ettevalmistused 2015. aasta novembris toimuva läbivaatamise teise vooru jaoks.

Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist rahastati 12 projekti koguväärtusega 3,5 miljonit eurot ning õigussektorit toetati 22 miljoni euroga.

Süüria

Pärast 2011. aasta kevadel Süürias alanud ülestõusu ning Süüria valitsuse poolt oma kodanike suhtes vägivalla kasutamise ja nende inimõiguste rikkumise eskaleerumise tõttu peatas nõukogu ELi ja Süüria valitsuse vahelised kahepoolsed koostööprogrammid ning külmutas Euroopa naabruspoliitika assotsieerimislepingu eelnõu.

Sellest tulenevalt väljendas EL 2014. aastal jätkuvalt tõsist muret humanitaar- ja julgeolekuolukorra jätkuva halvenemise pärast riigis. EL mõistis hukka Süürias aset leidnud julmused ning inimõiguste rikkumised ja kuritarvitamised, mille on toime pannud eelkõige Assadi režiim ning ISIL/Da'esh, Jabhat al-Nusra ja teised terroristühmitused ning millest on teatanud ÜRO Inimõiguste Nõukogu moodustatud uurimiskomisjon. See hõlmab ka tünnipommide, kobarlahingumooni ja keemiarelvade valimatut kasutamist valitsusvägede poolt ning ISILi / Da'eshi toime pandavaid julmusi. EL püüab tagada, et kõik selliste rikkumiste ja kuritarvitamiste toimepanijad võetakse vastutusele oma kuritegude eest, mida võib pidada inimsusvastasteks kuritegudeks ja sõjakuritegudeks. Sellega seoses kordas EL ÜRO Julgeolekunõukogule esitatud üleskutset pöörduda seoses olukorraga Süürias Rahvusvahelisse Kriminaalkohtusse ja toetas uurimiskomisjoni volituste pikendamist ÜRO Inimõiguste Nõukogus 2014. aasta märtsis.

Süüria presidendivalimistega seoses tegi EL avalduse, mille kohaselt ei saa 3. juuni 2014. aasta valimisi pidada tõeliselt demokraatlikeks valimisteks.

EL esitas avaldused, milles mõistis hukka kohutavad inimõiguste rikkumised. EL väljendas heameelt ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee poolt vastu võetud resolutsiooni üle, milles mõistetakse hukka inimõiguste rikkumised Süürias. Ta toonitas, et tunneb muret kadunuks jääma sundimise juhtumite pärast ning kutsus üles ohvreid koheselt vabastama.

Euroopa Parlament pööras erilist tähelepanu olukorrale Süürias ja Süüria pagulaste olukorrale. Euroopa Parlament võttis 2014. aastal vastu mitu resolutsiooni, esiteks veebruaris olukorra kohta Süürias; teiseks mais Süüria pagulaste olukorra kohta Süüria naaberriikides ja kolmandaks septembris olukorra kohta Iraagis ja Süürias ning rühmituse Islamiriik (IS) pealetungi, sealhulgas vähemuste tagakiusamise kohta. Samuti arutas Euroopa Parlament täiskogu istungil Süüria ümberpiiratud linna Kobane / Ayn al-Arabi olukorda.

EL on jätkuvalt sügavalt mures konflikti piirkondliku mõju pärast naaberriikidele ja toetab nende jõupingutusi konflikti ohjamisel, mida korraldab oktoobris toimunud rahvusvahelise Süüria pagulaste konverentsi Berliini kohtumise kommünikees. EL kutsus üles austama rahvusvahelist humanitaarõigust ning kaitsma tsiviilelanikke ja tagama humanitaartöötajate turvalisust. Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist rahastatakse mõningaid kodanikuühiskonna organisatsioone, mis edendavad inimõigusi ja tugevdavad inimõiguste kaitsjate positsiooni.

ELi Süüria vastu suunatud piiravad meetmed, sealhulgas relvaembargo, on olnud jõus alates 2011. aasta maist ning korrapäraselt on lisatud uusi meetmeid. Niikaua kui repressioonid kestavad, jätkab EL oma poliitikat režiimi ja selle toetajate vastaste sanktsioonide kehtestamisel ja jõustamisel.

Tuneesia

2014. aprillis sõlmitud ELi ja Tuneesia eripartnerluse tegevuskava oluliseks osaks on põhiõigused ja õigusriigi põhimõte.

Tuneesia võttis 26. jaanuaril 2014 vastu kaasaegse, kaasava ja demokraatliku põhiseaduse. Uue põhiseadusega tehakse positiivsed muudatused järgmistes valdkondades: sõna-, kogunemis- ja usuvabadus, naiste õigused (sooline võrdõiguslikkus ja diskrimineerimise vastu võitlemine), piinamise ja korruptsiooni vastu võitlemine, kuid ei osutata peamistele rahvusvahelistele mehhanismidele ning säilitatakse kaudselt surmanuhtlus. Peamiseks väljakutseks on kõnealusest põhiseadusest tuleneva õigusloomekava rakendamine, eelkõige õigus- ja julgeolekusektoris kavandatud reformid.

Pärast uue valimisseaduse vastuvõtmist toimusid 26. oktoobril 2014 parlamendivalimised ning kuu aega hiljem, 23. novembril 2014 presidendivalimised. ELi valimisvaatlusmissioon märkis, et kõnealused avatud, usaldusväärsed, läbipaistvad ja turvalised parlamendi- ja presidendivalimised olid hästi korraldatud. Muude meetmete seas loodi kõrgem sõltumatu valimiskomisjon ning uus kõrgeim sõltumatu audiovisuaalse teavituse asutus jälgis põhjalikult meediakajastust kogu kampaania kestel.

2014. aastal loodi inimõiguste, õigusemõistmise, üleminekuperioodi õigusemõistmise ning korrupsiooni- ja piinamisvastase võitluse valdkonnas mitu sõltumatut komisjoni ja mehhanismi. Tuneesia kohtusüsteemi kaasajastamise osas on tehtud vähe edusamme. Pärast põhiseaduse heakskiitmist on ametivõimud toetanud uute õigusaktide koostamist sõjaväekohtute, kinnipidamistingimuste, üleminekuperioodi õigusemõistmise ning korrupsioonivastase võitluse kohta. EL toetab Euroopa Nõukogu kohalolekut Tuneesias 4,8 miljoni euroga seoses selliste küsimustega nagu õigusemõistmine, korrupsioon, rahapesu, inimõigused ning demokraatlike väärtuste jagamine piirkonnas.

Ehkki olukord on paranenud, seisavad Tuneesia naised jätkuvalt silmitsi diskrimineerimisega tööturule pääsemisel, väikese poliitilise esindatusega ning vähese osalemisega avalikus elus ja avalikus teenistuses. Naistevastane vägivald (sealhulgas koduvägivald) põhjustab endiselt suurt muret. Tuneesia teavitas 2014. aasta aprillis naiste diskrimineerimise kaotamise komiteed (CEDAW) reservatsioonide tühistamisest ning uue naistevastast vägivalda käsitleva seaduse eelnõu vormistati 2014. aasta oktoobris.

Sõna- ja meediavabadus on üldiselt tagatud, kuigi see on sattunud kahtluse alla pärast üksikuid muret tekitanud juhtumeid, millest mõni hõlmab vanglakaristuse määramist mõnele ajakirjanikule ja blogipidajale. EL toetab Tuneesia meediat 10 miljoni euro suuruse eelarvega programmist.

Samuti on tehtud tööd, et koostada uus rändeseadus, millega nähakse ette inimkaubanduse vastu võitlemise ameti loomine. EL on endiselt seotud ELi ja Tuneesia vahel 2014. aasta märtsis allkirjastatud liikuvuspartnerluse rakendamisega.

Koostöö vallas saab Tuneesia kasutada mitut ELi rahastamisvahendit (Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend), sealhulgas demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendit (EIDHR, projektikonkurss 1 miljonit eurot) ja kodanikuühiskonna naabrusrahastut (1 miljon eurot). Valitud projektid keskenduvad valimistele, poliitilisele arutelule ja kodanikuharidusele.

2014. aasta jaanuaris pikendati veel aasta võrra nõukogu otsuse 2011/72/ÜVJP (teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud piiravate meetmete kohta) kehtivust.

Alžeeria

Kuigi iga-aastane poliitilise dialoogi, julgeoleku ja inimõiguste allkomisjoni koosolek lükati 2014. aastal edasi, olid inimõigused päevakorras ELi–Alžeeria assotsiatsiooninõukogus, ELi–Alžeeria assotsiatsioonikomitees ja läbirääkimistel Euroopa naabruspoliitika tegevuskava üle. EL kordas eelkõige oma muret 2012. aasta ühendusi käsitleva seaduse üle ning palus Alžeeria kodanikuühiskonna rolli normaliseerimist avalikes asjades.

Aprillis toimunud presidendivalimistel valiti president Bouteflika ametisse neljandat korda viieaastaseks ametiajaks. EL lähetas tehnilise valimiseksperptide missiooni, mis esitas mitu soovitusi, muu hulgas pakilise vajaduse kohta moodustada sõltumatu valimiskomisjon ja meetmete kohta, mille eesmärk on parandada läbipaistvust ja jälgitavust valimisprotsessis, eelkõige seoses valijate registreerimisega ja häälte lugemisega valimisjaoskondadest kõrgemal tasandil. Kõnealuse missiooni arvates ei olnud rakendatud enamikku 2012. aastal ELi valimisvaatlusmissiooni antud soovitustest. Peale selle esitati ühele Alžeeria valimisvaatluskomisjoni liikmele süüdistus seetõttu, et ta mõistis aruandes avalikult hukka valimispettuse.

Pärast 2012. aasta ühendusi käsitleva seaduse jõustumist 2014. aasta jaanuaris teatasid kodanikuühiskonna organisatsioonid, et õigus- ja tegevusraamistik, millega reguleeritakse ühinemisõigust ja nende tegevust riigis, on muutunud järjest piiravamaks. Peale selle ei ole valitsus veel vastu võtnud rakendusdekreeti Alžeerias tegutsevate rahvusvaheliste organisatsioonide kohta. Eespool toodut arvesse võttes jätkas ELi delegatsioon korrapäraselt struktureeritud dialoogi kodanikuühiskonnaga, mis toimub iga kolme kuu järel.

Vaatamata sellele, et erakorraline seisukord ametlikult tühistati, kehtivad Alžiiris endiselt piirangud kogunemisvabadusele. Presidendivalimiste eel kehtestas valitsus kogunemiste suhtes täiendavad piirangud.

Meediavabadusega seoses otsustas Alžeeria avada oma audiovisuaalsektori ja töötab meediatöötajate eetikanõukogu loomise nimel. Peale selle on loodud fond avaliku ja erasektori ajakirjanike toetamiseks. Samal ajal on ühte ajakirjanikku kohtuistungit oodates üle aasta eelvangistuses hoitud. Ghardaia kohus otsustas määrata kaheaastase vanglakaristuse mehele, kes postitas internetti fotod poodi röövivatest politseinikest. Kohalikud inimõiguste kaitsjad on teatanud ajakirjanike ahistamisest ja hirmutamist. EL rahastab 7,3 miljoni euro suuruse eelarvega programmi Alžeeria meedia toetamiseks.

Läänesaharalaste pagulaslaagreid Tindoufis haldab Polisario Rinne, kuid vastutus rahvusvaheliste inimõigustega seotud kohustuste järgimise, kaitsmise ja täitmise eest lasub Alžeeria riigil.

Murettekitavad on teated väidetavast streikijate ja protestijate avaliku teenistuse peatamisest või avalikust teenistusest vabastamisest kättemaksu eesmärgil ning teated ametiühinguaktivistide meelevaldsetest vahistamistest ja neile süüdistuste esitamisest. EL ja Alžeeria on kokku leppinud programmi, mille eesmärk on tugevdada kohtusüsteemi sõltumatust. Samuti osaleb Alžeeria programmis EUROMED Justice III. EL toetab samuti Alžeeria õigus- ja kohtualaste teadusuuringute keskust.

Veel üheks oluliseks tegevusvaldkonnaks on sotsiaaldialoog. ELi ja Alžeeria sotsiaalküsimuste töörühmaga seoses tõstatas EL ametiühinguvabaduse küsimuse ja seda eelkõige seoses Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni soovitusetega Alžeeriale, mis võeti vastu 2013. aastal.

Alžeeria on koos ELiga kaastoetanud ÜRO surmanuhtlusele seatud moratooriumi käsitlevat resolutsiooni alates 2007. aastast ning on säilitanud oma moratooriumi samast ajast alates.

2012. aastal vastu võetud seaduse kohaselt moodustavad naised 31% kõigist parlamendiliikmetest, mis on üks kõrgeimaid näitajaid Araabia maades. Sellegipoolest on vaja parandada naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse valdkonna õigusraamistikku. Valitsus on astunud mõned täiendavad sammud, võttes 2014. aasta augustis vastu naistevastast vägivalda käsitleva õigusakti ja teatades oma valmisolekust võtta tagasi reservatsioon naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimist käsitleva konventsiooni artikli 15 lõike 4 suhtes.

Alžeeria on allkirjastanud kõigi isikute kaitsmist kadunuks jääma sundimise eest käsitleva ÜRO konventsiooni, kuid ei ole seda veel ratifitseerinud. ÜRO inimõiguste komitee leidis 2014. aasta juunis, et Alžeeria on rikkunud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti seoses Lakhdar-Chaouchi ja tema poja kadumisega.

ELi kahepoolne abi Alžeeriale õigusriigi põhimõtte, inimõiguste ja kodanikuühiskonna toetamise valdkonnas oli 2014. aastal ligikaudu 10 miljonit eurot uute eraldistena ning seda rakendati valdkondlike programmide (õigusemõistmine) ja konkreetsete temaatiliste rahastamisvahendite, nt demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi kaudu. Ühtses toetusraamistikus (2014–2017) on esialgselt ette nähtud, et 15% kahepoolsest rahastamispaketist on suunatud täiendavale toetusele, sealhulgas kodanikuühiskonna toetamisele.

Maroko

EL on sõlminud Marokoga assotsieerimislepingu ning suhetes ELiga on Marokole alates 2008. aastast omistatud nn edasijõudnud riigi staatus. ELi eesmärk on toetada Maroko demokraatlikku reformiprotsessi, nagu on kirjas tegevuskavas aastateks 2013–2017.

EL jätkas Marokoga koostööd inimõiguste ja demokraatia valdkonnas korrapärase kahepoolsete kõrgetasemeliste poliitiliste dialoogide ja visiitide raames (volinik Štefan Füle visiit 2014. aasta mais, volinik Johannes Hahni visiit ja ELi–Maroko assotsiatsiooninõukogu kohtumine 2014. aasta detsembris). EL ja Maroko pidasid samuti korrapäraselt inimõiguste alast eridialoogi, nt inimõiguste, demokraatia ja hea valitsemistava allkomisjoni või õiguse ja turvalisuse allkomisjoni kohtumiste raames, mis toimusid 2014. aasta oktoobris. ELi inimõiguste eriesindaja tegi ametliku visiidi Marokosse 2015. aasta jaanuaris.

Inimõiguste ja demokraatlike reformide vallas on Maroko astunud pärast uue põhiseaduse vastuvõtmist 2011. aastal olulisi samme. 2014. aasta lõpuks oli 19 põhiseaduse rakendamiseks vajalikust aluseadusest vastu võetud 8. EL on pühendunud Maroko suunamisele sellega seoses. 2011. aasta põhiseaduses sisaldunud demokraatlike reformide rakendamine on üks peamisi väljakutseid, millega Maroko seisab silmitsi inimõiguste ja demokraatia tugevdamisel. EL toetab inimõiguseid Marokos 2,9 miljoni euro suuruse eelarvega projektist „Inimõiguste kaitsmine ja edendamine Marokos”, mille eesmärk on tugevdada riikliku inimõiguste nõukogu suutlikkust, et nõukogu saaks tõhusalt rakendada oma põhiseaduslikke pädevusi.

Uue ajakirjandusseaduse esimene eelnõu avaldati 2014. aasta oktoobris. Peamised reformid hõlmavad ajakirjanduslike süüdistuste tõttu määratud vanglakaristuste tühistamist, tagades õigused nagu juurdepääs teabele ja allikate konfidentsiaalsus ning keelates ära artiklite keelustamise ilma kohtu heakskiiduta. Kõnealuse uue seaduse rakendamine on sõnavabaduse seisukohalt võtmetähtsusega.

Demonstratsioonid viiakse enamasti läbi rahumeelses õhkkonnas, mis võimaldab osalejatel avameelselt väljendada paljusid sotsiaalmajanduslikke ja poliitilisi seisukohti. Sellegipoolest valmistavad jätkuvalt muret kogunemis- ja ühinemisvabadus; mõned ühingud seisavad registreerimisel jätkuvalt silmitsi bürokraatlike takistustega. 2014. aastal on mitme valitsusvälise organisatsiooni avalikud kogunemised tühistatud pelgalt administratiivse otsusega, mitte seadusega ette nähtud kohtuotsusega. EL toetab Maroko kodanikuühiskonda 7 demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHRi) projektiga uue suutlikkuse suurendamise programmi kaudu, mida rahastatakse kodanikuühiskonna naabrusrahastust ja mille eesmärk on edendada aktiivset dialoogi Maroko kodanikuühiskonnaga.

Naiste õiguste valdkonnas on edusammud aeglased. EL rahastab eelarvetoetusprogrammi (45 miljonit eurot), et toetada valitsuse soolise võrdõiguslikkuse poliitikat. EL jääb ootama APALDi (*Autorité pour la parité et la lutte contre toutes les formes de discriminations*) asutamist ja uue, naistevastase vägivalla vastu võitlemist käsitleva seaduse loomist.

Surmanuhtlus kehtib endiselt, kuid hukkamisi ei ole täide viidud alates 1993. aastast. Hetkel on hukkamiste suhtes kehtestatud moratorium. Üha enam arutatakse parlamendis võimalust ühineda kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti surmanuhtluse kaotamist käsitleva teise fakultatiivprotokolliga.

Kohtusüsteem kannatab endiselt ebapiisavate ressursside ja korrupsioonisüüdistuste tõttu. 2014. aastal valmistati ette ELi programm kohtusüsteemi reformi toetamiseks ja kohtusüsteemi reformimist käsitleva riikliku harta rakendamiseks (70 miljonit eurot). Muret valmistavad teated halbade vanglatingimustest ja piinamise kasutamisest, kuigi on märke selgest poliitilisest tahtest olukorda parandada, näiteks ÜRO piinamisvastase konventsiooni fakultatiivprotokolli ratifitseerimiskirjade hoiuleandmine 2014. aasta novembris või riiklik vanglate reformikava, mida ELil on kavas toetada 2015. aastal kokku lepitava programmi kaudu.

2014. aastal võttis EL vastu ühtse toetusraamistiku (2014–2017) Maroko jaoks. 25% raamistiku raames kättesaadavatest vahenditest eraldatakse demokraatliku valitsemistava, õigusriigi põhimõtte ja liikuvuse toetamiseks. Uuele riikliku haridusstrateegia eelarvetoetusprogrammile (92 miljonit eurot) kirjutati alla 2014. aasta detsembris.

Lääne-Sahara

Lääne-Sahara on territoorium, mille üle käib vaidlus Maroko ja Polisario Rinde vahel. ÜRO peab seda mitteautonoomseks territooriumiks. MINURSO (ÜRO rahuvalvemissioon) mandaati Lääne-Saharas on pikendatud 2015. aasta aprillini. EL väljendas 2014. aastal korduvalt muret Lääne-Sahara konflikti pikaajalisuse pärast ning selle mõju pärast turvalisusele, inimõiguste austamisele ja koostööle piirkonnas.

EL käsitles seda küsimust ELi-Maroko assotsieerimislepingu kohaselt loodud ühisasutuste koosolekutel. EL on ka korduvalt väljendanud toetust ÜRO tööle ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidele 2099 (2013) ja 2152 (2014), milles pannakse erilist rõhku sellele, kui tähtis on parandada inimõiguste olukorda Lääne-Saharas ja Tindoufi laagrites, ning tervitas Dakhlas ja Laayounes tegutsevate riikliku inimõiguste nõukogu komisjonide tugevdamist.

2013. aastal kirjutas EL alla kahepoolse koostöö toetusprogrammile „Inimõiguste kaitsmine ja edendamine Marokos”. Kõnealuse praegu rakendamisel oleva programmi eesmärk on eelkõige tugevdada riikliku inimõiguste nõukogu ja selle piirkondlike komisjonide, samuti Dakhlas ja Laayounes tegutsevate komisjonide institutsionaalset suutlikkust. Riiklikku inimõiguste nõukogu tugevdatakse professionaalsete oskuste osas ning selle suutlikkuse osas jälgida inimõiguste olukorda.

Liibüa

Kuigi 2014. aasta esimeses pooles tehti mõningaid edusamme – toimusid kahed üldvalimised –, kaldus Liibüa demokraatiale üleminek kursilt lõplikult kõrvale poliitilise lõhestatuse ja alates maist Benghazi ja selle ümbruses rivaalitsevate rühmituste vahelise võitluse ägenemise tõttu, mis hiljem, juulis, kandus edasi ka Tripolisse. Alates 2014. aasta septembrist on Liibüal *de facto* kaks parlamenti ja kaks valitsust.

EL on korduvalt hoiatanud, et meelevaldsed kinnipidamised, piinamine ja sundümbervasustamine on rahvusvahelise õiguse kohaselt tõsised rikkumised ning et ebaseaduslike tapmiste ja poliitmõrvade näol võib olla tegu inimsusvastaste kuritegudega. EL väljendas heameelt ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2174 vastuvõtmise üle 27. augustil, mille kohaselt kohaldatakse varade külmutamist ja reisikeeldu loetellu kantud isikute või üksuste suhtes, kes rikuvad rahvusvahelisi inimõigusi käsitlevaid õigusakte või rahvusvahelist humanitaarõigust või panevad toime inimõiguste rikkumisi.

Kõrge esindaja / asepresident on mõistnud aktiivselt hukka mitmed kuriteod, sealhulgas tuntud aktivisti Salwa Bugaighisi mõrva 25. juunil Benghazi ja vähemalt kümne aktivisti, ajakirjaniku ja julgeolekutöötaja mõrva 19. septembril Benghazi, mida nimetatakse ka Benghazis nn mustaks reedeks. Kõrge esindaja / asepresident tegi aasta jooksul mitu avaldust, milles avaldas kahetsust. Vahemerel aset leidnud uute traagiliste sündmuste pärast, mis olid seotud Liibüa territooriumilt Euroopasse suundunud rändajatega.

EL on korduvalt väljendanud muret teadete pärast, et islamistlik noorte šuraanõukogu Darnahis on vandunud truudust ISISele (novembris). Valitsusvälised organisatsioonid on dokumenteerinud kolme Darnahi elaniku pea maharaiumise ja mitmekümne ametiisiku, kohtuniku ja julgeolekujõudude liikme suhtes nähtavasti poliitilistel alustel toime pandud mõrva. EL on veendunud, et Darnahi elanikkonda terroriseerivad rühmitused on paigutanud end poliitilisest spektrist väljapoole ning neil ei ole õigust osaleda ÜRO juhitud kõnelustel. Sellega seoses väljendas EL heameelt selle üle, et ÜRO Julgeolekunõukogu lisas Ansar Al Sharia Derna ja Ansar al Sharia Benghazi ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1267 kohaselt terroriorganisatsioonide loetellu ning usub, et kõnealune loetellu kandmine suurendab nende organisatsioonidega võitlemise vahendeid ning takistab nende rahavooge ja tegevussuutlikkust.

Oma koostööportfelli kaudu toetas EL kõrget riiklikku valimiskomisjoni põhiseaduse koostamise assamblee valimiste (veebruaris) ja esindajatekoja valimiste (juunis) ettevalmistamisel. EL jätkas mitmete inimõigusi ja õigusriiki käsitlevate programmide rakendamist. EL rakendas ka programme haavatavate elanikkonnarühmade kaitseks (kinnipeetavad, piinamise ohvrid, puudega inimesed ja riigisiseseid põgenikud). Kõnealusel perioodil aitasid inimõigusi kaitsta ka lepitusprotsesse käsitlevad programmid.

IV Venemaa ja Kesk-Aasia

Venemaa

2014. aastal kutsus EL Venemaad jätkuvalt üles täitma täiel määral oma rahvusvahelisi inimõigustega seotud kohustusi ÜROs, Euroopa Nõukogus ja OSCEs. Venemaalt rahvusvahelise õiguse järgimise nõudmine muutus eriti oluliseks Venemaa seotuse tõttu Krimmi poolsaare ebaseadusliku annekteerimisega ja Ukraina destabiliseerimisega. Peale selle halvendas Ukraina konflikt riigisisest inimõiguste olukorda Venemaal, eelkõige sõnavabaduse, sealhulgas meedia- ja internetivabaduse täiendava piiramise kaudu.

Sellega seoses olid kahepoolsete suhete kesketeks elementideks jätkuvalt kodanikuühiskonna roll ja inimõiguste austamine. ELi–Venemaa tippkohtumine, mis toimus 28. jaanuaril 2014 Brüsselis ja hõlmas mitmeid kõrgemate ametnike kohtumisi, võimaldas Euroopa Liidul selgitada Venemaa ametivõimudele oma üha suuremat muret. EL jätkas inimõigustealastes mureküsimumustes ühisosa otsimist Venemaaga rahvusvahelistel inimõiguste foorumitel, eelkõige Euroopa Nõukogus, OSCEs ning ÜRO Peaassambleel ja ÜRO Inimõiguste Nõukogus.

Esimest korda pärast 2004. aastal ühisotsuse vastuvõtmist korrapäraste kahepoolsete inimõigustealaste konsultatsioonide alustamise kohta ei toimunud aasta jooksul mitte ühtegi konsultatsiooni. Venemaaga inimõiguste teemadel otsekõneluste puudumise kompenseerimiseks esitas EL 2014. aasta septembris demarši mureküsimumuste kohta ja loetelu üksikutest juhtumitest. Moskvast ja Brüsselis tõhustati kontakte Venemaa kodanikuühiskonna organisatsioonidega. ELi delegatsioon Venemaal ja liikmesriigid jätkasid kohtumenetluse jälgimise tava ja külastasid inimõiguste valdkonnas tegutsevaid valitsusväliseid organisatsioone kogu riigis. Euroopa Liit osales samuti ELi–Venemaa kodanikuühiskonna foorumi peaassambleel, mis toimus 2014. aasta novembris Tallinnas.

Järjest suurenevad piirangud põhivabaduste nagu sõna-, kogunemis- ja ühinemisvabaduse kasutamisele olid olulisel kohal ELile 2014. aastal Venemaaga seoses murettekitavate küsimuste puhul.

Sõltumatuid meediaväljaandeid ahistati administratiivselt ja kohtulikult, kusjuures televisiooni kaudu vahendatud riigipropaganda tulemusel muutusid üha tõrjutumaks teisitimõtledajad, keda portreeteriti riigivaenlastena või nn viienda kolonnina. See õhutas suuremat tagakiusamist riigi ametivõimude poolt, samuti vägivallaakte sõltumatute ajakirjanike ja meediatöötajate suhtes, mille toimepanijaid ei ole ametivõimud alati rahuldavalt vastutusele võtnud. Seda näitavad samuti piirangud välismaiste meediakanalite tegevusele Venemaal välismaisele osalusele ülempiiri kehtestamise kaudu. Euroopa Liit teatas nendest mureküsimumustest süstemaatiliselt rahvusvahelistel foorumitel, eelkõige OSCE alalises nõukogus, mis pakkus iganädalast platvormi sagedaseks mõttevahetuseks kõnealustel teemadel, ning Euroopa Nõukogus.

Veel üks märkimisväärne sündmus oli valitsusväliseid organisatsioone käsitleva seaduse uute sätete rakendamine, mis võimaldab justiitsministeeriumil ilma kohtumenetluseta sildistada nn välisagentideks kõik välisriikidest rahastatavad ja ebamääraselt sõnastatud poliitilise tegevusega seotud vabaühendused. Kõnealused sätted avaldasid jätkuvalt mõju paljude vabaühenduste tööle ja ohustasid nende eksistentsi. EL reageeris kiirelt Venemaa sõduriamade komiteede liidu liigitamisele nn välisagendiks ning püüetele likvideerida kodanikuõiguste ühendus Memorial, mis ühendab kõiki Venemaa Memorial-rühmitusi, nende seas 2009. aasta Sahharovi auhinna laureaati ehk inimõiguste keskust Memorial. Veebruaris toimunud Sotši olümpiamängude korraldamise kontekstis märkis EL, et keskkonnaaktivistile Jevgeni Vitiškole pikaajalise vanglakaristuse määramine „aia rikkumise“ eest oli ebaproportsionaalne ning näis, et selle karistuse eesmärk on takistada teda esitamast aruannet olümpiamängude keskkonnamõju kohta.

Endiselt valmistab suurt muret 2013. aasta föderaalne seadus „Eesmärgiga kaitsta lapsi teabe eest, mis propageerib traditsiooniliste pereväärtuste eitamist“, millega piiratakse LGBTI-kogukonna õigust kasutada selliseid põhivabadusi nagu sõna-, kogunemis- ja ühinemisvabadus. Riigi ametivõimud ei takista ega uuri piisavalt LGBTI-inimeste suhtes toime pandud vägivallaakte ega karista nende eest piisavalt, mille tulemusel vohab sageli karistamatus.

EL väljendas muret Bolotnaja väljakul protestinutele kindlaksmääratud tähtajaga vanglakaristuste määramise pärast veebruaris nende osalemise eest 2012. aasta mais toimunud opositsioonikogunemisel ning otsuse pärast panna Aleksei Navalnõi koduaresti ja keelata tal järgmised viis aastat valimistel kandideerida. Euroopa Liit väljendas samuti muret psühhiaatrilisele sundravile saatmise pärast, eelkõige Mihhail Kossenko ja Nadja Savtšenko juhtumite puhul, ning kutsus Venemaad üles täitma sellistel juhtudel piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa Komitee asjaomaseid suuniseid. EL kutsus samuti üles viivitamatult vabastama Eesti politseiametnikku Eston Kohverit, kes rööviti Venemaa julgeolekuteenistuste poolt ja keda peetakse Venemaal ebaseaduslikult kinni.

Ebaseaduslikult annekteeritud Krimmi Vabariigis inimõiguste olukorra halvenemise tõttu kutsus Euroopa Liit Venemaad üles austama seal elavate usuliste ja etniliste vähemuste hulka kuuluvate isikute, eelkõige krimmitatarlaste õigusi ja põhivabadusi. Mitme krimmitatarlasest aktivisti röövimine ja tagakiusamine näitab praeguse inimõiguste olukorra halvenemist Krimmis. Euroopa Liit juhtis samuti tähelepanu selliste isikutega seotud juhtumitele, kes olid Venemaa poolt Krimmi poolsaarel pantvangi võetud ja keda süüdistati väga tõsistes kuritegudes, millega võivad kaasneda karmid karistused, eelkõige Ukraina filmirežissööri Sentsovi juhtumile.

Euroopa Parlament pööras jätkuvalt tähelepanu inimõiguste olukorrale Venemaal. Ta võttis märtsis vastu resolutsiooni Bolotnaja väljakul protestinute juhtumi kohta ja oktoobris resolutsiooni ühenduse Memorial sulgemisohu kohta. Euroopa Parlament võttis aprillis vastu soovitusel nõukogule ühiste viisapiirangute kehtestamise kohta Sergei Magnitski juhtumiga seotud Venemaa ametnikele.

Kõnealuste sündmustega seoses jätkas EL Venemaa kodanikuühiskonna ja ELi–Venemaa kodanikuühiskonna foorumi rahalist toetamist, eelkõige demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (3 miljonit eurot) ning kodanikuühiskonna ja kohalike ametivõimude programmi (1 miljon eurot) kaudu. ELi missiooni juhid võtsid vastu ELi tegevuskava koostöö kohta kodanikuühiskonnaga.

Kasahstan

ELi inimõigustealased prioriteedid Kasahstanis hõlmasid sõna- ja ühinemisvabadust, kinnipidamistingimusi, õigust õiglasele kohtumenetlusele, naiste õigusi ning usu- ja veendumusvabadust. Kasahstan näitas üles valmisolekut reformideks mõnes valdkonnas, näiteks piinamise ennetamine ja naiste õigused, kuid kodaniku- ja poliitiliste õiguste olukorra osas on olnud mitu tagasilööki. Aasta jooksul püüdis EL edendada sõna- ning usu- ja veendumusvabaduse austamist, toetada kodanikuühiskonna arengut ja ühinemisvabadust ning julgustada reformi õigusriigi sektoris.

2014. aasta jooksul tõstatas EL Kasahstaniga peetava poliitilise dialoogi kõigil tasanditel korrapäraselt inimõigustealaseid küsimusi. ELi ja Kasahstani iga-aastane inimõigustealane dialoog toimus novembris Brüsselis ja selle raames väljendas EL heameelt mitme positiivse arengu üle, näiteks Kasahstani osalemine inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teises voorus ning hiljuti asutatud riikliku piinamisvastase ennetusmehhanismi töö. Sellegipoolest väljendas EL muret mitme sündmuse pärast, sealhulgas uue, 2015. aasta jaanuaris jõustuma pidanud kriminaalseadustiku mõnede sätete pärast, mis võivad negatiivselt mõjutada mitut põhivabadust. Kogu aasta vältel julgustas EL nii ametlikult kui ka mitteametlikult Kasahstani täitma oma rahvusvahelisi kohustusi ning töötama välja ja rakendama uut riiklikku inimõiguste tegevuskava. ELi ja Kasahstani uue tõhustatud partnerlus- ja koostöölepingu (EPCA) üle peetavate läbirääkimiste kontekstis külastasid ELi kõrgemad ametnikud riiki septembris ja pidasid kodanikuühiskonna esindajatega arutelusid inimõiguste olukorra üle. Märtsis toimunud visiidi käigus kohtus Euroopa Parlamendi inimõiguste allkomisjoni delegatsioon riigiasutuste, rahvusvaheliste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajatega ja opositsiooni aktivistidega. EL jätkas tungivat nõudmist, et Kasahstani ametivõimud vaataksid uuesti läbi mitme vangistatud inimõiguste kaitsja üksikjuhtumid, sealhulgas töölisliikumise aktivisti Roza Tuletajeva juhtumi; Roza Tuletajeva vabastati pärast edasikaebamist tingimisi 2014. aasta novembris. Veel üheks positiivseks sündmuseks oli see, et 2014. aasta aprillis kutsuti ELi delegatsiooni Kasahstanis osalema vaatlejana inimõõdet käsitlevas konsultatiivses nõuandvas kogus, mis on peamine foorum demokraatia ja inimõigustega seotud küsimustes dialoogi pidamise jaoks valitsuse ja kodanikuühiskonna esindajate vahel.

Kogu aasta vältel edendas EL aktiivselt inimõiguseid mitme projekti kaudu, mida rahastatakse demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist. Kõnealused projektid käsitlesid mitmeid eri teemasid, sealhulgas sõltumatu ja professionaalse ajakirjanduse arendamine, kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse suurendamine, inimõigustealane haridus, piinamise ja väärkohtlemise kaotamine, lastevastase vägivalla kaotamine kinnistes asutustes, kohtu- ja õigusreform, õiguskaitse kättesaadavus haavatavatele elanikkonnarühmadele ning surmanuhtluse kaotamine. Aastas eraldati Kasahstanile 900 000 eurot.

Kirgiisi Vabariik

ELi inimõigustealased eesmärgid Kirgiisi Vabariigi puhul olid järgmised: abi sõltumatu ja erapooletu kohtusüsteemi loomisel; piinamise kaotamine; vähemuste hulka kuuluvate isikute jaoks õigus- ja poliitilise raamistiku parandamine ning nulltolerantsi poliitika kohaldamine korrupsiooni suhtes. EL jätkas 2014. aastal inimõiguste ja demokraatia küsimuste käsitlemist kõigis poliitilise dialoogi formaatides, sealhulgas 19. veebruaril koostöökomitees ja 18. novembril koostöönõukogus. Iga-aastane inimõigustealane dialoog toimus 8. aprillil Biškekis. Aruteludel keskenduti kohtusüsteemi reformile, korrupsioonivastastele meetmetele, heale valitsemistavale, piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärlikust alandava kohtlemise tõkestamisele, naiste õigustele ning vähemuste hulka kuuluvate isikute õigustele, sealhulgas seoses 2010. aasta juunis toimunud vägivalla eest vastutusele võtmisega. EL väljendas heameelt Ülemkohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi, inimõiguste koordineerimise nõukogu ja riikliku piinamisvastase ennetusmehhanismi loomise üle ning pruudiröövi eest rangemate karistuste kehtestamise üle. EL väljendas tõsist muret seoses jätkuvate teadetega kinnipeetavate suhtes piinamise ja väärkohtlemise kasutamise kohta ning rõhutas oma valmisolekut toetada ametivõime nende jõupingutustes piinamise tõkestamiseks. Piinamise tõkestamine oli teemaks ka ELi ja Kõrgõzstani kodanikuühiskonna 5. seminaril, mis toimus 29.–30. oktoobril Ošis.

Inimõigustealase dialoogi ajal ja mitmetel muudel kohtumistel Kirgiisi ametivõimudega väljendas EL muret seaduseelnõu pärast, millega kuulutatakse kuritegelikuks „positiivne suhtumine seksuaalsuhete ebatraditsioonilistesse vormidesse” ning seaduseelnõu pärast, millega liigitatakse välisriikidest rahastatavad vabaühendused nn välisagentideks. Vastuvõtmise korral ohustaksid mõlemad seaduseelnõud olulisel määral inimõiguseid, sõna-, ühinemis- ja kogunemisvabadust, mis on riigi suurimad saavutused demokraatia ja kaasaegsete põhiseaduslike tagatiste vallas. EL toonitas samuti, et õigustatud julgeolekuvajadused seoses äärmuslike usurühmitustega ei tohi tuua endaga kaasa piiranguid kodanike õigusele praktiseerida oma usku või veendumust rahumeelselt.

EL soovitas Kirgiisi Vabariigi ametivõimudel tungivalt vaadata uuesti läbi vangistatud inimõiguste kaitsja Azimjon Askarovi juhtum.

Inimõiguste edendamist on toetatud demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist rahastatud projektide rakendamise kaudu, nende seas selliste projektide rakendamise kaudu, mis käsitlevad piinamise osas karistamatuse vastu võitlemise tugevdamist, riigisiseste põgenike õiguste tagamist ning puudega lastele antava kaasava hariduse edendamist.

Stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi raames on EL toetanud Ülemkohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi, et parandada põhiseadusliku kohtu kvaliteeti ja tõhusust. Ülejäänud projektid keskendusid naiste rollile ja noorte kaasamisele loomingulistesse rühmadesse. Inimõigustealaseid aspekte käsitleti samuti õigusriigi põhimõtte ja kohalike kogukondade toetamise programmides, mida rahastatakse arengukoostöö rahastamisvahendist.

Tadžikistan

ELi prioriteedid Tadžikistanis 2014. aastal olid edendada vabasid ja ausaid valimisi, kaitsta sõnavabadust internetis ja mujal, edendada sotsiaalset võrdsust, vähendada radikaliseerumise levikut noorte hulgas, kaitsta võõrtöötajate õigusi ning hõlbustada kodanikuühiskonna edasist arengut. Inimõigustealane olukord Tadžikistanis oli endiselt murettekitav ning kõnealusel aastal toimusid negatiivsed arengud seoses sõnavabadusega internetis ja ühinemisvabadusega. EL arutas Tadžikistaniga inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis, sealhulgas koostöönõukogus (20. oktoobril) ja koostöökomitees (18. juunil).

Iga-aastane inimõigustealane dialoog Tadžikistaniga toimus 17. juunil Dušanbes ja seal olid päevakorras järgmised küsimused: piinamine ja kinnipidamistingimused, pagulaste õigused, usu- ja veendumusvabadus, sõnavabadus, valimised, naiste õigused ja lapse õigused. EL väljendas heameelt Tadžikistani paari positiivse sammu üle pärast viimast kohtumist 2013. aastal, sealhulgas inimõiguste voliniku nõuandekomisjoni moodustamine, kinnipidamise üle järelevalvet tegeva rühma loomine, kelle hulka kuuluvad vabaihenduste ja ombudsmani büroo esindajad, ning naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimist käsitleva konventsiooni fakultatiivprotokolli ratifitseerimine. EL tuletas meelde inimõigustega seotud õigusaktide rakendamise ja inimõigustega tegelevate asutuste rolli tugevdamise olulisust. EL keskendus eelkõige puudujääkidele 2013. aasta presidendivalimistel kooskõlas OSCE/ODIHRi soovitustega ning teadetele kinnipeetavate väidetava väärkohtlemise kohta vaatamata positiivsetele arengutele piinamisvastase õigusakti osas. EL väljendas muret ajakirjandusvabadusega seotud sündmuste, sealhulgas veebisaitide blokeerimise pärast.

Peale selle tuli ELi ja Tadžikistani 18.–19. novembril toimunud ajakirjandusvabadust käsitleval kodanikuühiskonna seminaril kokku rohkem kui 60 ajakirjanikku, meediatöötajat, Euroopa eksperti, valitsusametnikku ja rahvusvahelise kogukonna esindajat. Kahepäevase ürituse päevakord hõlmas mitmeid teemasid, näiteks meedia üldise olukorra hindamine riigis; juurdepääs teabele; infoturve; vastutustundlik ajakirjandus ja kutse-eesitika; laimu kontseptsioon ja selle kohaldamine Tadžikistanis ning riigi üleminek digitaalringhäälingule. Kodanikuühiskonna organisatsioonide seminaril tehtud soovitusi võetakse arvesse järgmises, 2015. aastal Tadžikistaniga peetavas ELi inimõigustealases dialoogis.

EL oli aktiivne mitme üksikjuhtumi, sealhulgas juunis Tadžikistanis teadusuuringute teostamisel kinni peetud Toronto Ülikooli üliõpilase Alexander Sodiqovi juhtumi puhul. ELi missiooni juhid tegid avalduse Alexander Sodiqovi esialgse kinnipidamise kohta ning EL väljendas heameelt tema vabastamise üle juulis ning tema sellele järgnenud riigist lahkumise üle.

EL rakendas mitmeid demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist rahastatud projekte, mille eesmärk on edendada piinamise tõkestamist, kaitsta tadžiki võõrtöötajate ja nende pereliikmete inimõiguseid, tõhustada vangide ja endiste vangide sotsiaalmajanduslikke ja kultuurilisi õigusi Tadžikistanis ning tagada kiire reageerimise pagulaste ja varjupaigataotlejate kiireloomulistele ja vahetutele õiguslikele vajadustele.

Türkmenistan

ELi inimõigustealased prioriteedid Türkmenistanis olid järgmised: kinnipidamistingimuste parandamine, piinamise tõkestamine, kohtusüsteemi reform, sõna- ja ühinemisvabadus, inimõiguste kaitsjate staatus ja naiste õigused.

EL rõhutas jätkuvalt oma tõsist muret inimõiguste olukorra pärast Türkmenistanis valitsusega toimunud kohtumistel, sealhulgas iga-aastasel inimõigustealasel dialoogil 15. septembril 2014 Brüsselis. Kõnealusel kohtumisel arutasid EL ja Türkmenistan avameelselt paari tõsist inimõigustealast probleemi riigis, sealhulgas teateid piinamisest ja kadunuks jääma sundimisest, halbu vanglatingimusi ja suuri piiranguid sõna-, ühinemis- ning usu- ja veendumusvabadusele. EL väljendas heameelt presidendi viimaste dekreetide üle, millega anti armu suurele hulgal süüdimõistetutele (rohkem kui 1000 vangi ühe aasta jooksul) ja innustas vabastama poliitilistel põhjustel vangis hoitavaid isikuid. 2014. aasta novembris nõustusid ametivõimud lubama ELi esindajal ja mitme liikmesriigi suursaadikul külastada Dashoguzi naistevanglat. Nad ei ole seoses selle pakkumisega aga veel edasisi meetmeid võtnud ning nimetatud külastus ei ole veel aset leidnud.

Kõnealusel aastal kutsus EL Türgmenistani taas kord üles võtma täiendavaid meetmeid kohtusüsteemi reformide tõhusaks rakendamiseks, tagama õigusriigi põhimõtte austamine ning lõdvendama piiranguid kodaniku- ja poliitilistele õigustele. EL väljendas heameelt kolmanda erakonna registreerimise üle Türgmenistanis ja põhiseaduse reformiprotsessi üle, mis algatati demokraatlike reformide tõhustamiseks ja ombudsmani institutsiooni loomiseks, kuid tuletas meelde, et oluline on kiiresti vastu võtta inimõigusi käsitlev riiklik tegevuskava. EL korraldas ELi rahastatava Kesk-Aasia õigusriigi algatuse egiidi all 2014. aasta detsembris Aşgabatist seminari põhiseaduse reformi ja ombudsmani institutsioonide rolli kohta.

EL jätkas dialoogi kodanikuühiskonna ühendustega Türgmenistanis ja konsulteeris eksiilis viibivate inimõiguste aktivistidega ja Türgmenistanis tegutsevate rahvusvaheliste inimõigustealaste vabaühendustega. Arutlusel olnud küsimused hõlmasid uut vabaühendusi käsitlevat seadust, mis võeti vastu 2014. aasta mais ja mis sisaldab mõningaid positiivseid elemente, kuid seab samuti olulisi takistusi sõltumatute kodanikuühiskonna organisatsioonide loomisele ja tegutsemisele riigis.

Usbekistan

ELi inimõigustealased eesmärgid Usbekistani puhul hõlmavad piinamise tõkestamist, lapse õigusi, õigusriigi põhimõtte järgimise edendamist, kodanikuühiskonna arendamise toetamist ning sõnavabaduse edendamist. ELi jaoks on olnud esmatähtis innustada ja toetada Usbekistani valitsust mõne väga tõsise inimõigustega seotud väljakutsega tegelemisel riigis, sealhulgas seoses kinnipeetavate kohtlemisega ja piirangutega kodaniku- ja poliitilistele õigustele, ning Usbekistani rahvusvaheliste kohustuste täitmisel.

EL arutas Usbekistaniga inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis, sealhulgas koostöönõukogus (17. märtsil) ja koostöökomitees (17. detsembril). Iga-aastane inimõigustealane dialoog toimus 18. novembril Brüsselis ja selle raames arutati avameelselt mitmeid küsimusi, sealhulgas töötajate õigusi, ühinemis-, sõna-, usu- ja veendumusvabadust, kinnipidamistingimusi, piinamise ja väärkohtlemise tõkestamist ning naiste õigusi.

Korrapärasel poliitilisel dialoogil Usbekistani ametivõimudega väljendas EL heameelt edusammude üle, mida on tehtud lapstööjõu kasutamise lõpetamiseks puuvillakoristuse ajal. EL julgustas Usbekistani jätkama ja laiendama koostööd ILOga tööturureformide ja ILO konventsioonide rakendamise teemal. EL toonitas, et Usbekistani koostöö ILOga näitab rahvusvahelise üldsusega suhtlemise väärtust inimõigustega seotud probleemide lahendamisel ning tegi ettepaneku, et Usbekistan kaaluks sarnast lähenemisviisi muude inimõigustealaste probleemide puhul. EL soovitas Usbekistani ametivõimudel tungivalt kaaluda kutsete saatmist ÜRO erimenetlustele.

EL väljendas heameelt selle üle, et novembris võeti ametlikult vastu riiklik tegevuskava nende soovitude rakendamiseks, mis Usbekistan kiitis heaks tema viimase, 2013. aastal Inimõiguste Nõukogus toimunud inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise raames. Kuid Usbekistani ja ÜRO arenguprogrammi vastastikuse mõistmise memorandum, mis hõlbustaks riikliku tegevuskava rakendamist, ootab alles kokku leppimist.

Kuigi kava ei olnud aasta lõpuks veel ELile edastatud, teatasid Usbekistani ametivõimud, et selles kavas nähakse ette sõltumatu riikliku ennetusmehhanismi loomine kinnipidamiskohtade üle järelevalve tegemiseks.

EL väljendas heameelt OSCE/ODIHRi piiratud koosseisus valimisvaatlusmissiooni saatmise üle 2014. aasta detsembri parlamendivalimistele ning julgustas Usbekistani rakendama täitmata ODIHRi soovitusi, vastates rahvusvahelistele valimisstandarditele.

Aasta jooksul jätkas EL dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega Taškendis ja Brüsselis ning eksiilis viibivate Usbekistani aktivistidega.

Euroopa Parlament võttis 2014. aasta oktoobris vastu resolutsiooni, milles keskenduti inimõiguste olukorrale, teadetele poliitvangide väärkohtlemise kohta ning halbadele kinnipidamistingimustele. Euroopa Parlamendi liikmete delegatsioon külastas Taškenti enne detsembris toimunud parlamendivalimisi.

Finantskoostöö vallas jätkas EL Usbekistani rahalist toetamist kriminaalõigussüsteemi reformiprogrammi ja veel ühe projekti kaudu, mille eesmärk on abistada Usbekistani parlamentaarse süsteemi reformimist.

V Aafrika

Aafrika Liit (AL) – Aafrika ja ELi ühisstrateegia

Partnerluses Aafrika mandriga on Aafrika ja ELi ühisstrateegia raames kesksel kohal demokraatlik valitsemistava ja inimõigused. 2014. aasta aprillis Brüsselis toimunud Aafrika ja ELi neljandal tippkohtumisel kordasid mõlema mandri riigipead ja valitsusjuhid ning Aafrika Liidu komisjoni esimees ja Euroopa Komisjoni president veel kord pühendumust hea valitsemistava, demokraatia ja õigusriigi põhimõtetele. Samuti leppisid nad kokku teha koostööd, et tagada inimõiguste, rahvusvahelise õiguse ja soolise võrdõiguslikkuse täielik austamine ning võidelda karistamatuse ja kõigi diskrimineerimise, rassismi ja ksenofoobia vormide vastu.

2014. aastal jätkas EL Aafrika Liidu ja Aafrika valitsemisstruktuuri mandaadi toetamist, et teostada järelevalvet Aafrika inimõiguste strateegia ja Aafrika inimõigustealaste õigusaktide, sealhulgas demokraatia, valimiste ja valitsemise Aafrika harta tegeliku rakendamise üle kõigis Aafrika Liidu liikmesriikides. Peale selle andis EL 1,8 miljonit eurot põhirahastamisena Üleaaafrikalise Parlamendile, inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika kohtule, sealhulgas õigusabifondi loomiseks, ning inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika komisjonile.

EL kiitis 2014. aastal heaks olulised koostööprogrammid, millega tugevdatakse inimõiguseid mandril. Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) raames toetatakse 1,5 miljoni euro suuruse eelarvega programmist inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika komisjoni ning eelkõige selle eriraportööride tööd Aafrika inimõiguste kaitsjate, sõnavabaduse ja naiste õiguste küsimustes. Samuti on käimas 1,2 miljoni euro suuruse eelarvega programm inimõiguste kaitsjate kaitsmiseks ja nende töö tõhustamiseks üleaaafrikalisel tasandil.

Peale selle kiitis EL uue üleaaafrikalise programmi raames heaks 6,5 miljoni euro suuruse eelarvega projekti Aafrika Liidu komisjoni valimisvaatlussuutlikkuse suurendamiseks kogu Aafrikas järgmise kolme aasta jooksul. Sellega täiendatakse 0,8 miljoni euro suurust toetust, mis anti Aafrika Liidule selle valimisvaatlusmissioonide lähetamiseks üle Aafrika 2014. aastal.

Samuti tugevdati 2014. aastal Aafrika Liiduga veelgi koostööd ja dialoogi konkreetsetes inimõigustega seotud küsimustes. Näiteks 2014. aasta septembris korraldati Aafrika ja ELi ühisstrateegia ELi toetusmehhanismi abil ELi ja Aafrika Liidu ühisseminar, et edendada ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete rakendamist kahes kõnealusel piirkonnas ning selle seminari suhtes jõuti kokkuleppele ELi ja Aafrika Liidu viimasel inimõigustealase dialoogi kohtumisel 2013. aastal. EIDHRist rahastati ka Aafrika Liidu ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu seminari korraldamist 2014. aasta juulis Addis Abebas ning samuti esimest surmanuhtluse teemalist kontinentaalset konverentsi, mis toimus samal kuul Beninis.

2014. aasta septembris peeti Addis Abebas ELi ja Aafrika Liidu ühisseminar äritegevuse ja inimõiguste ning ettevõtja sotsiaalse vastutuse teemal. Euroopa välisteenistus, Euroopa Komisjon ja mitu ELi liikmesriiki vahetasid arvamusi, ekspertteadmisi ja kogemusi selliste meetmete rakendamise kohta, millega aidatakse kaasa vastutustundlikule ettevõtlusele. Kõik osapooled lubasid edendada ja rakendada ÜRO juhtpõhimõtteid oma piirkonnas ja teha tööd potentsiaalsetes koostöövaldkondades. EL nõustus tehniliselt ja rahaliselt toetama Aafrika Liidu raamistiku arendamist vastutustundliku ettevõtluse edendamiseks Aafrikas.

Angola

EL jätkas 2014. aastal Angolaga inimõiguste ja demokraatia arutamist ning jälgis tähelepanelikult riigi poliitilist ja inimõigustealast olukorda. ELi peamine eesmärk on toetada Angolat tugeva kodanikuühiskonna arendamisel. EL pöörab samuti erilist tähelepanu sõnavabadust, sealhulgas sõltumatut meediat, ja kogunemisvabadust käsitlevate seaduste rakendamisele ning meelevaldsele kinnipidamisele ja liigsele jõukasutusele. ELi üldine eesmärk on samuti aidata Angolal vähendada erinevusi kõige rikkamate ja kõige vaesemate ühiskonnaliikmete vahel, kuna majanduslikud ja sotsiaalsed õigused on Angolas jätkuvalt probleemiks.

Inimõiguseid arutati esimesel ELi–Angola ühiste edasiste sammude teemalisel ministrite tasandi kohtumisel, mis toimus 17. oktoobril 2014 Brüsselis. EL väljendas muret laimu käsitleva seaduse pärast, millega piiratakse uurivat ajakirjandust, ning sõna- ja ühinemisvabaduse olukorra pärast. EL väljendas heameelt naiste poliitilises elus osalemist käsitleva seaduse jõustamise üle, kuid rõhutas, et naiste õiguste osas tuleb rohkem tööd teha. Mõlemad osapooled nõustusid osalema Cotonou lepingu artikli 8 kohase poliitilise dialoogi raames toimuvates aruteludes vähemalt üks kord aastas. EL avaldas ka jätkuvat toetust Angola suhtes 2014. aastal ellu viidud inimõiguste olukorra üldisele korrapärasele läbivaatamisele, mille raames esitati soovitusi sõna- ja ühinemisvabaduse, naiste- ja lastevastase vägivalda ning kohtuasutuste kohta. Angolat kutsuti samuti üles ühtlustama oma siseriiklikke õigusakte Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudiga, et see võimalikult kiiresti ratifitseerida.

Rahalise toetuse osas rahastab EL demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi kaudu mitmeid meediat ja ajakirjanike koolitust käsitlevaid projekte. Lisaks toetatakse valitsusväliseid osalejaid PAANE II programmist. EL rahastas 2014. aastal ka UNICEFi projekti, mille eesmärk on parandada Angola sündide registreerimise süsteemi ja õiguskaitse kättesaadavust riigi noortele.

Benin

Nõrk kohtusüsteem, karmid vanglatingimused ning naiste ja tütarlaste vastane vägivald ja nende diskrimineerimine on mõned peamised inimõigustealased probleemid Beninis ja seetõttu kõnealuse riigiga seotud ELi prioriteetide keskmes.

Lapse õiguste olukord Beninis on endiselt äärmiselt murettekitav, nagu rõhutas lastega kauplemise, lasteprostitutsiooni ja lapsporno küsimustega tegelev ÜRO eriraportöör Najat Maalla M'jid, kes esitas 2014. aastal vastavateemalise aruande ÜRO Inimõiguste Nõukogule. Kõnealune küsimus on endiselt ELi üks põhiprioriteete Beninis ja EL jätkab meetmete võtmist, et kaitsta vägivalda ja seksuaalse kuritarvitamise lapsohvreid.

Korrapärase suhtluse ja poliitilise dialoogi kaudu on ELil olemas kanal, mille vahendusel arutada valitsusega inimõigustealaseid ja kohtusüsteemi reformiga seotud küsimusi. Poliitilise dialoogi viimane ametlik voor toimus Benini presidendiga 2014. aasta detsembris. EL peab samuti korrapärasest dialoogi kodanikuühiskonnaga, sealhulgas inimõigustega tegelevate vabaühendustega.

Finantskoostöö vallas toetab EL õigusloome protsessi ja õiguskaitse kättesaadavuse parandamist, eraldades 4,5 miljonit eurot kohtusüsteemi reformi toetamiseks, sealhulgas kohtusüsteemi erinevate lülide suutlikkuse tugevdamiseks ning eeskirjade ja seaduste kaasajastamiseks.

Valitsus ja põhiseaduslikud institutsioonid on näidanud üles pühendumust kohtusüsteemi reformile. Septembris 2014 lepiti kokku uues 8 miljoni euro suuruse eelarvega programmis kõnealuse reformi elluviimiseks. Vanglatingimuste parandamiseks toetab EL praegu ühte kohtuprojekti (PARJ) ning vanglate hädaolukorra lahendamise kava koostamist, mis innustas valitsust ehitama ja avama 2014. aastal uusi vanglaid, kasutades selleks oma vahendeid.

EL toetab samuti rahaliselt projekte, mille eesmärk on lõpetada naiste diskrimineerimine ja edendada naiste õigusi Beninis. Peale selle, nagu öeldud eespool, on mitu ELi algatust, millega kaitstakse lapse õigusi ja võideldakse lastega kauplemise vastu. Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi kaudu toetab EL kahe noorte kinnipidamis-, koolitus- ja taasintegreerumise keskuse täiustamist. EL võtab samuti meetmeid, et edendada puudega inimeste õigusi Beninis.

Botswana

Suhetes Botswanaga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid suunatud surmanuhtlusega ja vähemuste hulka kuuluvate isikute, näiteks põlisrahvastest sanide ja LGBTI-inimeste õigustega seotud küsimustele.

EL arutab inimõiguseid ja demokraatiat Botswana valitsusega, eelkõige iga-aastase poliitilise dialoogi kaudu. Riiklike valimiste tõttu 2014. aasta oktoobris toimub dialoogi järgmine voor uue täidesaatva võimuga eeldatavasti 2015. aasta alguses.

Euroopa Liit jätkas 2014. aastal korrapäraselt dialoogi mõne juhtiva inimõiguste organisatsiooniga riigis. 24. oktoobri 2014. aasta valimiste puhul korraldas Botswanas esindatud ELi liikmesriikide missioonide ja ELi delegatsiooni diplomaatiline personal pealinnas ja selle ümbruses ühise diplomaatilise jälgimise, mis kinnitas, et valimispäeval valitses rahulik ja vaoshoitud õhkkond.

ELi delegatsioon ja riigis esindatud ELi liikmesriigid on aktiivselt kaasatud käimasolevasse arutelluse laiaulatusliku inimõigustealase strateegia ja riikliku tegevuskava ning samuti Pariisi põhimõtetega kooskõlas oleva Inimõiguste Nõukogu institutsiooni loomise teemal.

ELi missiooni juhid arutavad korrapäraselt sani ehk bušmani etnilise vähemuse olukorda Botswanas. ELi delegatsioon ja riigis esindatud ELi liikmesriigid on püüelnud selle poole, et tähistada järjepidevalt ja üheskoos ülemaailmset surmanuhtluse vastast päeva ja ülemaailmset inimõiguste päeva, et suurendada oma meetmete mõju.

Kuna Botswana on Inimõiguste Nõukogu liige, on ELi delegatsioon ja ELi liikmesriigid teinud kohalike ametivõimudega suheldes sellekohaseid demarše. Riigis esindatud ELi liikmesriigid ja ELi delegatsioon on pakkunud valitsusele toetust, et rakendada inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitusi, mis hõlmab avalikku mõttevahetust sellistel teemadel nagu surmanuhtlus ja samasooliste vahelised suhted.

Finantskoostöö vallas saab Botswana abi demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). Uus EIDHRI projektikonkurss väärtusega 0,6 miljonit eurot käivitati 2014. aastal, et toetada kodanikuühiskonda sellistes küsimustes nagu inimõigused ja kodanikuharidus, lapse õigused, põlisrahvaste ja vähemuste hulka kuuluvate isikute õigused, LGBTI-inimeste õigused, surmanuhtlus ning valitsuse läbipaistvuse ja aruandekohustuse suurendamine suhetes kodanikega.

Burkina Faso

ELi prioriteedid on seotud inimõiguste kaitse institutsioonilise raamistiku tugevdamisega, surmanuhtluse kaotamisega, piinamise tõkestamisega, kinnipidamistingimuste ja kohtuliku arutamise kestuse parandamisega. Ülejäänud prioriteedid hõlmavad kohtusüsteemi tugevdamist, sõnavabaduse edendamist, inimõiguste kaitsjate ja kodanikuühiskonna kaitset ning naiste ja laste õiguste edendamist ja kaitset. Sellegipoolest võib hiljutiste poliitiliste sündmuste tõttu riigis osutada prioriteetide muutmine vajalikuks juba lähiajal ning kinnitamata teated endise poliitilise enamuse pooldajate suhtes toime pandud kättemaksuaktidest võivad endaga kaasa tuua inimõiguste olukorra ümberhindamise.

Pärast rahvaülestõusu, millega kukutati võimult 27 aastat valitsenud president Compaoré, on olnud teateid mõningatest inimõiguste rikkumistest, millega tuleb tegeleda. Hiljuti ametisse nimetatud üleminekuvõimud asusid ametisse alles novembris 2014 ning EL tegeleb aktiivselt nendega suhete loomise nimel.

Uus valitsus taastas kiiresti rahu ja korra ning on samuti andnud märku oma valmisolekust võidelda korrupsiooniga ja reformida kohtusüsteemi. Vaatamata nendele julgustavatele märguannetele on sellegipoolest ka teateid endisele võimuparteile lähedalseisvate isikute vastu suunatud kohtuvälistest arveteõiendamistest ja tagakiusamistest (sealhulgas vandalism ja rüüstamine).

Koostöö vallas jätkab EL käimasolevat programmi kohtusüsteemi toetamiseks. Täiendava abi andmist alles kaalutakse, kuid koostööd jätkatakse peamistes valdkondades, sealhulgas valitsemistava valdkonnas.

Burundi

Suhetes Burundiga oli ELi peamine inimõigustealane eesmärk 2014. aastal näha edusamme õigusriigi põhimõtte osas, sealhulgas üksikisiku õiguste ja põhivabaduste kaitse osas. Selle üldise eesmärgi saavutamise toetamiseks suunas EL oma tähelepanu kohtusüsteemi tugevdamisele, inimõiguste kaitsjate edendamisele ja kaitsmisele ning diskrimineerimise vastu võitlemisele. EL julgustas samuti ametivõime uurima kohtuvälise hukkamise ja piinamise juhtumeid ning võitlema karistamatuse vastu.

Tulevaste, 2015. aasta valimiste kontekstis, mida iseloomustab poliitilise tegutsemisruumi ahenemine ja kohtusüsteemi järjest suurem politiseeritus, tõstatas EL korduvalt mitmeid spetsiifilisi küsimusi: valimisprotsessi kaasavus, sõna-, kogunemis- ja meelevaldamisvabaduse austamine, erakondade õigus tegutseda ilma valitsusepoolse sekkumiseta ja õigus õiglasele kohtumenetlusele.

Iga-aastase inimõigustealase dialoogi raames Burundiga arutati järgmisi küsimusi: ametivõimude surve inimõiguste kaitsjatele, inimõiguste kaitsjate organisatsioonide probleemid tegutsemisel, kohtusüsteemi politiseeritus, naiste ja vähemuste olukord ning kodanikuvabaduste eitamine. Lisaks pidas EL 2014. aastal Burundiga neli Cotonou lepingu artikli 8 kohast poliitilise dialoogi kohtumist. Kõnealustel kohtumistel kordas EL oma palvet austada ja edendada poliitilisi ja kodanikuõigusi ning rõhutas, et oluline on tagada sõltumatu kohtusüsteem ja võidelda karistamatuse vastu. Inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi tõstatati samuti kahepoolsetel kohtumistel, sealhulgas ELi ja Aafrika tippkohtumisel.

ELi ja kodanikuühiskonna organisatsioonide dialoogi raames korraldati 2014. aasta mais konsulteerimine rohkem kui 70 kodanikuühiskonna organisatsiooniga, et valmistada ette ELi riigipõhine tegevuskava koostöökodanikuühiskonnaga. Detsembris 2014 konsulteeriti Burundis kodanikuühiskonna organisatsioonidega inimõigustealase tegevuse võimaliku tulevase rahastamise teemal.

Samuti toimusid 2014. aastal veel mõned olulised arengud ELi inimõigustealaste meetmete vallas. Näiteks sekkus EL, et tuletada valitsusele meelde selle lubadust avaldada aruanne pärast ulatuslikke konsultatsioone (*états généraux de la justice*), millest nähtus, et Burundi kohtusüsteem on endiselt politiseeritud ja selles puudub sõltumatus. Justiitsministeerium korraldas nn sektori läbivaatamise, mis võimaldas järelmeetmeid enamiku aruandes esitatud soovitude puhul.

EL võttis samuti meetmeid, et edendada ja kaitsta laste ja noorte õiguseid mitmes valdkonnas ja leevendada vähemuste hulka kuuluvate rühmade diskrimineerimist ning neid meetmeid toetati EIDHRist. EL andis samuti õigusabi ning meditsiinilist ja psühhosotsiaalset toetust ohus olevatele lastele ja alaealistele kinnipeetavatele.

EL jälgis tähelepanelikult 2013. aastal vastu võetud meediaseaduse mõju, mis seab ohtu sõnavabaduse, ning arutelu veel kahe olulise seaduseelnõu üle, mis käsitlevad avalikke meeleavaldusi ja kodanikuühiskonna organisatsioone. EL jälgis inimõiguste kaitsja Pierre Claver Mbonimpa ning erakonna *Mouvement pour la Solidarité et la Démocratie* liikmete kohtuasja ning osales kohtuistungitel.

EL tegi 2014. aastal avaldused järgmistel teemadel: suurenev poliitiline pinge ning poliitiliste ja kodanikuõiguste piiramine; kinnipeetavate õiguste austamise olulisus, osutades Pierre Claver Mbonimpa kinnipidamisele; toimimisyhendide allkirjastamine ja poliitiline dialoog 2015. aasta valimisi käsitleva tegevuskava raames.

Oma 2014. aasta juuli järeldustes rõhutas välisasjade nõukogu, et 2015. aasta valimised Burundis on murrangulise tähtsusega võimalus konsolideerida hiljutised edusammud ja anda panus parema tuleviku nimel. Nõukogu tervitas valimisseaduse üksmeelset vastuvõtmist ja kõigi osapoolte vahel saavutatud kokkulepet toimimisyhendide suhtes, kuid rõhutas, et tunneb järjest rohkem muret poliitilise ruumi ja kodanikuvabaduste piiramise pärast Burundis.

18. septembril 2014 võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni Burundi kohta. Selles mõisteti hukka inimõiguste kaitsja Pierre Claver Mbonimpa kinnipidamine ning muu hulgas nõuti tema kohest ja tingimusteta vabastamist. Samuti kutsuti selles Burundi valitsust üles järgima oma rahvusvahelisi kohustusi inimõiguste valdkonnas ning väljendati muret karistamatuse, meelevaldse kinnipidamise ja sotsiaalmajandusliku olukorra pärast.

Finantskoostöö osas tugevdas EL oma dialoogi toetuse andmisega asjaomastele reformidele. Hea valitsemistava toetamise programmi (28 miljonit eurot) raames toetas EL kohalike kohtute rajamist, kohtutöötajate ja kohtunike koolitust ning õigusabi andmist omavalitsuse tasandil. EL rahastas ajakirjanikega seotud meetmeid enam kui 400 000 euroga. EL jätkas ka Burundi kodanikuühiskonna toetamist 5,5 miljoni euro suuruse eelarvega projekti kaudu, mille eesmärk on kodanikuühiskonna organisatsioonide tugevdamine. EL rahastas inimõiguste kaitsjaid EIDHRI hädaabifondist seitsmel korral.

Kamerun

Suhetes Kameruniga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased prioriteedid jätkuvalt piinamise vastu võitlemine, kinnipidamistingimuste parandamine, inimõiguste kaitsjate kaitsmine, lapse õiguste edendamine ja eelkõige võitlus lastega kaubitsemise vastu, naistevastase vägivalla kaotamine ja mittediskrimineerimine.

EL jätkas 2014. aastal aktiivset tegutsemist inimõiguste ja demokraatia edendamiseks Kamerunis mitmes formaadis, sealhulgas Cotonou lepingu artikli 8 kohase poliitilise dialoogi kaudu. Aasta jooksul kordas EL oma palveid kaotada surmanuhtlus Kamerunis ja ratifitseerida Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuut.

Juulis pidasid EL ja Kamerun poliitilise dialoogi kohtumise, mis oli pühendatud julgeolekule ja majandusele ning mille käigus EL rõhutas vajadust tagada täielik inimõiguste kaitse, sealhulgas õigus õiglasele kohtumenetlusele Kameruni jõupingutustes neutraliseerida Boko Harami rünnakud. Dialoogi iga-aastane teine voor toimus 2015. aasta jaanuaris. Kameruni suhtes 2013. aastal läbi viidud inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitude rakendamine moodustas olulise osa kõnealusel dialoogist.

ELi delegatsioon Yaoundés pidas samuti ühendust nende riigiasutustega, kes vastutavad inimõiguste kaitse ja demokraatia edendamise eest. 2014. aastal kohtus delegatsiooni juht Kameruni riikliku inimõiguste ja vabaduste komisjoni, riikliku kommunikatsiooninõukogu ja riikliku valimiskomisjoni esimeestega.

EL jätkas oma dialoogi kodanikuühiskonnaga. Korrapäraseid kohtumisi peeti inimõiguste kaitsjatega, sealhulgas nendega, kes kaitsevad LGBTI-inimeste õigusi. Need kohtumised soodustasid paremat koordineerimist inimõiguste kaitsjate vahel, kes lõid seejärel tiheda koostöö ja teabe jagamise platvormi. Peale selle töötas EL liikmesriikide täielikul osalusel välja tegevuskava koostöökodanikuühiskonnaga Kamerunis.

Finantskoostöö vallas saab Kamerun toetust demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). EIDHRi raames 2014. aastal rahastamisele esitatud projektid keskendusid võitlusele inimkaubanduse ja laste seksuaalse ärakasutamise vastu ning sunniviisilise töö kasutamise vastu traditsioonilistes ühiskondades (Lamidas) Kameruni põhjaosas. Käimasolevad EIDHRi projektid jätkasid tegevust, mis on seotud meediakajastusega vanglatingimuste kohta ja Kameruni vanglates inimõiguste olukorra parandamisega, mis hõlmas kohtunikele ja kinnipidamisasutuste töötajatele koolituse pakkumist.

EL jätkas samuti rahalise toetuse pakkumist valitsusväliste osalejate programmi ning ELi ja FAO metsaõigusnormide täitmise järelevalve, metsahalduse ja puidukaubanduse (FLEGT) programmi kaudu inimõigustega seotud sektorites. Need hõlmasid õiguskaitse kättesaadavust (alaealistele, HIVi nakatunud / AIDSi haigestunud inimestele jne) ja loodusvarade haldamist, sealhulgas võitlust maa hõivamise vastu, kohalike põlisrahvaste õiguste tunnustamist ja maaga seotud konfliktide lahendamist.

Cabo Verde

Cabo Verde on riik, kus austatakse jätkuvalt demokraatia põhimõtteid, kaitstakse hästi inimõigusi ja põhivabadusi. ELi peamine eesmärk suhetes Cabo Verdega on toetada ametivõimude jõupingutusi endiselt murettekitavates valdkondades, milleks on eelkõige sooline vägivald ja naiste diskrimineerimine, lapse õigused ja rändajate mittediskrimineerimine.

EL jätkas 2014. aastal korrapärast dialoogi demokraatia ja inimõiguste tugevdamise üle ELi ja Cabo Verde vahelise eripartnerluse kontekstis. Kõnealuse partnerluse raames on ette nähtud tõhustatud poliitiline dialoog demokraatia, inimõiguste, õigusriigi põhimõtte ja hea valitsemistava üle. Eripartnerluse tegevuskavas pööratakse erilist tähelepanu naiste ja laste õigustele, rändajate olukorrale, koduvägivalla vastu võitlemisele, kohtusüsteemi parandamisele, korrupsiooniga võitlemisele ja hea valitsemistava edendamisele.

EL jätkas selliste projektide rahastamist, mis aitavad parandada naiste, laste ja puudega inimeste õigusi ning tugevdada Cabo Verde kodanikuühiskonda. 2014. aastal sai riik kodaniku- ja poliitiliste õiguste valdkonnas samuti abi ELi rahastatavast programmist PALOP, mis hõlmab portugali keelseid Aafrika riike.

Kesk-Aafrika Vabariik

Euroopa Liit jätkas 2014. aastal jõupingutusi inimõiguste olukorra parandamiseks Kesk-Aafrika Vabariigis, mille käigus keskenduti korrapärasele dialoogile üleminekuvõimudega ning mida toetati mitmest ELi vahendist. Dialoogi hõlbustas uute, 2014. aasta jaanuaris ametikohustused üle võtnud ametivõimude avatus suhtes rahvusvahelise üldsusega. Uued ametivõimud pöörasid eri tasanditel erilist tähelepanu inimõigustele ja väljendasid erinevalt valitsuse poolt varasematel aastatel väljendatud seisukohast oma solidaarsust Kesk-Aafrika Vabariigi kodanikega, kes seisavad silmitsi erakordselt keerulise ja mõnikord talumatu olukorraga.

ELi ja selle liikmesriikide tegevust Kesk-Aafrika Vabariigis inimõiguste valdkonnas mõjutas tugevalt julgeolekuolukorra halvenemine nii pealinnas kui ka mujal riigis, tagasipöörduvate pagulaste küsimus (hinnanguliselt ligikaudu 420 000 inimest), riigisiseste põgenike olukord ja võitlus karistamatuse vastu. Rahvusvaheline Kriminaalkohus teatas sõjakuritegude ja inimsusvastaste kuritegude uurimise alustamisest ning kavatsusest avada järgmise paari kuu jooksul esindus Banguis. Septembris pikendas Inimõiguste Nõukogu Genfis aasta võrra sõltumatu eksperdi Marie-Thérèse Aissata Keita-Bocoumi volitusi, kelle soovitusel pöörati erilist tähelepanu vajadusele tagada üleminekuperioodi õigusemõistmine. Lisaks võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu sanktsioonid kahe isiku suhtes ning võimalike tulevaste sanktsioonide kandidaatidena esitati veel kakskümmend Kesk-Aafrika Vabariigi kodanikku ja üksust.

EL ja selle liikmesriigid laiendasid 2014. aastal oma tegevusvaldkonda Kesk-Aafrika Vabariigis, järgides terviklikku lähenemisviisi, mis hõlmab ÜJKP operatsiooni (EUFOR-RCA), mille volitused lõppevad 15. märtsil 2015, ning Békou usaldusfondi loomist, mida haldab Euroopa Komisjon ja kuhu selle esimesel aastal tegid EL, Prantsusmaa, Saksamaa ja Madalmaad sissemaksid kogusummas 74 miljonit eurot. Esimesed väljamaksed sellest peamiselt sotsiaalse suunitlusega fondist tehakse 2015. aasta jaanuaris.

2014. aastal võttis EL vastu kaheksa deklaratsiooni Kesk-Aafrika Vabariigi kohta ning riik oli seitsmel korral välisasjade nõukogu järelduste teemaks. Euroopa Parlament võttis 13. märtsil vastu resolutsiooni, milles kordas oma väga suurt muret Kesk-Aafrika Vabariigi olukorra pärast ja rõhutas, et äärmiselt oluline on võtta humanitaarvaldkonnas kiiresti meetmeid. Koos teiste riigis esindatud rahvusvaheliste partneritega esitati mitu kohapeal tehtud avaldust, eelkõige rahvusvahelise vahendustegevuse ja rahvusvahelise kontaktrühma kontekstis.

Lisaks mitteametlikele kontaktidele ja korrapärasele dialoogile Kesk-Aafrika Vabariigi ametivõimudega ja kodanikuühiskonna esindajatega, esitasid EL ja Prantsusmaa ka demarši välisministeeriumile seoses ÜRO Peaassamblee 69. istungjärgul toimuvate hääletustega, eelkõige surmanuhtluse kasutamise üle. Kesk-Aafrika Vabariigi hääletamist surmanuhtluse vastase moratooriumi vastuvõtmise poolt võib pidada positiivseks signaaliks ja see on kahtlemata julgustav märk seoses väljavaadetega inimõigustealasele dialoogile riigis. Kesk-Aafrika Vabariik otsustas 2014. aastal samuti ühineda ELi seisukohtadega ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees toimunud hääletamistel.

Rahalise toetuse osas on käimas mitu projekti, mida rahastatakse temaatilistest ja valitsusväliste osalejate eelarveridadest. Näiteks rahastatakse demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist projekti, mille eesmärk on edendada põlisrahvaste ja metsarahvaste õiguseid ja suurendada nende jaoks õiguskaitse kättesaadavust. Valitsusväliste osalejate eelarvera kaudu rahastab EL samuti naiste ettevõtlusalgatuste edendamist Kesk-Aafrika Vabariigis.

Julgeolekuprobleemide tõttu Banguis tuli see projekt aga headest tulemustest hoolimata pärast aastapikkust toimimist 1. oktoobril peatada.

EL toetab samuti kodanikuühiskonna liikmeid, kes töötavad püsiva pikaajalise rahu saavutamiseks Kesk-Aafrika Vabariigis. Rahastatakse ka teisi soolise võrdõiguslikkuse ja sõnavabadusega seotud projekte. Lisaks kiideti 2014. aastal heaks ühe miljoni euro suuruse eelarvega projekt ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo toetamiseks ja see keskendub inimõiguste rikkumiste tõkestamisele.

Tšaadi

2014. aastal olid ELi peamised eesmärgid seoses inimõiguste edendamisega Tšaadis endiselt järgmised: kohtusüsteemi reform, julgeolekujõudude reform, laste ja naiste õiguste edendamine ning demokraatia edendamine ja surmanuhtluse vastane võitlus. EL võttis meetmeid mitmes vormis alates poliitilisest dialoogist kuni tehnilise koostööni, eelkõige Euroopa Arengufondi, stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi ning demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi kaudu.

Cotonou lepingu artikli 8 raames pidasid EL ja selle liikmesriigid 2014. aasta juunis poliitilise dialoogi kohtumise Tšaadi ametivõimudega. Selles dialoogis väljendas EL muret mitmete inimõigustega seotud küsimuste pärast ning eelkõige kohtusüsteemi reformi, kinnipidamistingimuste ning Tšaadi endise diktaatori Hissène Habré kohtuprotsessi pärast. EL hakkas samuti jälgima 14. novembril N'Djamenas alanud kohtuprotsessi Hissène Habré 21 kaassüüdistatava üle. EL toetab stabiliseerimise rahastamisvahendi kaudu ürituste korraldamist, mille eesmärk on suurendada teadlikkust Habré kohtuprotsessist ja selle tagajärgedest.

Üldisemas plaanis alustati 2014. aasta novembris Tšaadi inimõiguste organisatsiooni poolt rakendatavat ning demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist rahastatavat projekti, mille eesmärk on arutada küsimusi, mis on seotud üleminekuperioodi õigusemõistmisega Tšaadis.

Julgeolekusektori reformi toetusprogrammi osana allkirjastati vabaihendustega kaks lepingut, mille eesmärk on parandada suhteid julgeolekujõudude ja elanikkonna vahel suurema vastutuse raames.

Kohtusüsteemi reformi osas viidi läbi ELi rahastatud uuring selle kohta, millisena tajuvad Tšaadi kodanikud kohtusüsteemi. Selle uuringu tulemused aitavad töötada välja uut programmi õiguskaitse kättesaadavuse parandamiseks. Sel eesmärgil on alates 2014. aasta aprillist toetatud ühendust *Avocats Sans Frontières Belgique* kaheaastase projekti rakendamisel, mis keskendub Tšaadi kodanike teadmiste suurendamisele kohtumenetlustest ja aitab neil kaitsta oma õigusi. EL jätkas uue karistusseadustiku vastuvõtmise jälgimist; muu hulgas kaotatakse selle karistusseadustikuga surmanuhtlus peaaegu täielikult (karistusseadustiku vastuvõtmine on edasi lükatud 2015. aastale). Sellegipoolest on EL korduvalt väljendanud muret selle pärast, et viimasel minutil lisati sätteid, millega tunnistatakse homoseksuaalsus kuriteoks.

EL jätkas tihedat koostööd inimõiguste organisatsioonidega ja korraldas mitu kohtumist kodanikuühiskonnaga, eelkõige selleks, et arutada 2013. aasta oktoobris toimunud inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise käigus Tšaadi ametivõimude poolt heakskiidetud soovituste rakendamist.

Komoori Liit

Suhetes Komoori Liiduga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: jätkata inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte austamise edendamist, keskendudes eelkõige valimisprotsessidele, õigusemõistmisele ja korruptsioonivastasele võitlusele ning naiste ja laste õigustele.

EL arutas Komooridega inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis, sealhulgas sagedastel kõrgetasemelistel missioonidel, korrapärasel poliitilisel dialoogil ja arengukoostöös. Peale selle rõhutas EL jätkuva valimiste toetamise kontekstis toimuva tõhustatud poliitilise dialoogi käigus Komoori ametivõimudega korduvalt, et kutsub üles korraldama vabasid, läbipaistvaid ja usaldusväärseid valimisi, tuginedes hiljuti muudetud õigusraamistikule ja struktureeritud konsultatsioonidele sidusrühmadega. Suuremat soolist tasakaalu valimisinstantsioonides ja poliitilises elus osalemises on samuti edendatud nii õigusreformi kui ka ulatuslike teavituskampaaniate kaudu.

Komoori Liidu ja Komoori saarte seadusandliku ja täidesaatva võimu volituste uuendamise ja ajaloo esimeste kohalike omavalitsuste valimiste abil võib 2014.–2016. aasta valimistsükkel kas kinnitada riigi edusamme demokraatia, riikliku integratsiooni ja arengu suunas või suurendada riski, et riik pöördub tagasi pidevasse ebastabiilsusse, separatismi ja vaesusesse.

Teised olulised inimõigustealased sündmused, mille suhtes EL 2014. aastal oma seisukohta väljendas, on eeskätt seotud kohtusüsteemiga. Vastavalt uue riikliku arengustrateegia (2015–2019) prioriteetidele toetab EL praegu kohtusüsteemi reformi, mille eesmärk on suurem sõltumatus, terviklikkus, tõhusus, võrdsus ja õiguskaitse kättesaadavus. EL toetab reformi rakendamist märkimisväärselt 11. EAFi kaudu.

Kõnealusel aastal tõhustas EL oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega, võttes vastu ELi ja Prantsusmaa ühise tegevuskava ELi koostöök kodanikuühiskonnaga aastatel 2014–2017, mida toetatakse rahaliselt valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude eelarvereast ning demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist. Käimas on viis valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude alast projekti ning täiendavad projektikonkursid valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude programmi ning demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi kaudu on kavandatud 2015. aastale.

2014. aastal viidi Komooride suhtes läbi inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teine voor – 125 soovitus kiideti heaks ja 9 lükati tagasi. Tagasilükatud soovitused on eeskätt seotud usuvabaduse ja seksuaalse sättumuse austamisega. Heakskiidetud soovitused on eeskätt seotud järgnevaga: rahvusvaheliste inimõigustealaste kokkulepete ratifitseerimine, koostöö inimõigustega tegelevate ÜRO organitega, inimõigustealaste ja korrupsioonivastaste asutuste ja meetmete sõltumatus, surmanuhtluse kaotamine, õiguskaitse kättesaadavus, vanglatingimused, naiste ja laste õigused ning põhilised sotsiaalteenused. Sellega seoses on EL ja Prantsusmaa aidanud riiklikku inimõiguste komisjoni suutlikkuse suurendamisel.

Kongo Vabariik (Brazzaville'i Kongo)

Suhetes Kongo Vabariigiga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: piinamise vastu võitlemine, kinnipidamistingimuste parandamine, tõrgeteta õigusemõistmine ning haavatavate elanikkonnarühmade õiguste edendamine ja kaitse.

EL seisis 2014. aastal jätkuvalt silmitsi raskustega pidada Kongo Vabariigiga konstruktiivset inimõiguste ja demokraatia alast dialoogi. Vaatamata sellele, et puudus konkreetne iga-aastane inimõigustealane dialoog kõigi asjaomaste ametivõimudega, arutati inimõigusi kahepoolsetel kohtumistel justiits- ja inimõiguste ministri ning sise- ja detsentraliseerimise ministriga. Sellega seoses on EL korranud oma palveid, et mõlemad ministrid uuriksid Kongo julgeolekujõudude poolt väidetavalt toime pandud kuritarvitamise ja piinamise juhtumeid, võtaksid kõnealuste kuritegude toimepanijad vastutusele ning võimaldaksid inimõigustealastel vabaühendustel jälgida ja külastada kinnipidamiskeskuseid. Olukord ei ole paranenud ELi palvetele vaatamata ning jätkuvalt teatatakse väärkohtlemisest ja piinamisest kinnipidamiskohtades. EL kutsus samuti justiitsministrit üles võtma vastu kauaoodatud dekreedid, millega rakendatakse põlisrahvaste õiguste kaitset käsitlev seadus.

Aasta jooksul jätkas EL oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega mitmetel ametlikel ja mitteametlikel kohtumistel, mis korraldati peamiste inimõigustealaste murede üle arvamuste vahetamiseks ja nende arutamiseks. Iga-aastane kohtumine inimõiguste kaitsjatega toimus juulis.

Kohalikud valimised toimusid 28. septembril ja senati osalised valimised korraldati 12. oktoobril 2014. Kõnealuste valimiste eel kohtus EL sise- ja detsentraliseerimise ministriga, et saada teavet Kongo hääleõiguslike kodanike loenduse ja valimisprotsessi kohta. Kohtumisel tõstatatud peamised valimisprotsessiga seotud probleemid (valimisnimekirjade usaldusväärsus, valimiskomisjoni sõltumatus, valimispiirkonnad) vajavad endiselt lahendamist.

2014. aastal andis EL märku sõna-, kogunemis- ja ajakirjandusvabaduse olukorra märkimisväärselt halvenemisest Kongo Vabariigis. EL esitas kohapeal tehtud avalduse, millega mõistis hukka Kameruni ajakirjaniku Elie Smithi ja tema õe vastu Brazzaville'is toimunud rünnaku, mille käigus neli meest vägistasid ajakirjaniku õe ja ähvardasid tappa ajakirjaniku enda. Paljud vaatlejad on seisukohal, et kõnealuse rünnakuga reageeriti sellele, kui Elie Smith postitas oma Facebooki kontole pildid opositsiooni toetajatest, keda tundmatud isikud olid rünnanud põhiseaduse muutmise vastasel poliitilisel miitingul.

2013. aasta oktoobris viidi Kongo Vabariigi suhtes läbi inimõiguste olukorra üldine korrapärase läbivaatamine. Inimõiguste Nõukogu 25. istungjärgul 2014. aasta märtsis teatati, et valitsus kiitis heaks 164 soovitus 171st. Seitse soovitus lükati tagasi, näiteks soovitus suurendada naiste osalust seadusandlikus otsustusprotsessis 25%ni, võidelda seksuaalse sättumuse alusel toimuva diskrimineerimise kõigi vormide vastu, esitada alaline kutse kõigile temaatilistele erimenetlustele, mida viivad ellu konkreetsete inimõigustega tegelevad organid ning ratifitseerida Rahvusvahelise Kriminaalkohtu privileege ja immunitete käsitlev kokkulepe.

Oktoobris valiti ÜRO Peaassambleel Kongo Vabariik kolmeks aastaks Inimõiguste Nõukogusse tagasi. See liikmestaatus ei ole avaldanud tõestatult positiivset mõju inimõiguste olukorrale riigis. Kongo Vabariigil ei ole samuti näidata ette häid tulemusi aruannete koostamisel ja esitamisel erinevatele ÜRO komiteedele. Positiivne on see, et 2014. aastal ratifitseeris Kongo Vabariik ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja selle fakultatiivprotokollid.

Finantskoostöö vallas sai Kongo Vabariik esimest korda abi demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). EIDHRi raames kuulutatakse 2015. aasta alguses välja esimene projektikonkurss, mille eelarve on 700 000 eurot.

2014. aastal jätkas EL samuti Kongo Vabariigi rahalist toetamist õiguse ja inimõiguste valdkonnas meetmeprojekti kaudu õigusriigi põhimõtte ja ühenduste kindlustamiseks (PAREDA). 2014. aasta novembris viidi lõpule töö, mille eesmärk oli parandada kinnipidamistingimusi Brazzaville'is, Dolisies ja Pointe-Noire'is. EL rahastas samuti kohaliku vabaühenduse meetmeid, et parandada Pointe-Noire'i kinnipidamiskeskuse vangide juurdepääsu tervishoiule ja toidule, parandada hügieeni ja sanitaaringimusi ning edendada vastutustundlikku seksuaalkäitumist. EL jätkas kohtute ja kohtuasutuste peainspektsiooni toetamist, hankides seadmeid ja andes tehnilist abi. EL rahastas ka vaeste õigusnõustamist, et vähendada eelvangistuse pikkust ja vanglate ülerahvastatust. Praeguseks on kõnealuse projekti tulemusel tingimisi vabastatud peaaegu 100 õigusrikkujat.

Soolise võrdõiguslikkuse vallas osales 48 kodutut tütarlast ELi rahastatud kutseõppe programmis ja tööandjad on seitse neist juba tööle võtnud. EL toetab samuti ajakirjanike juhivat projekti, mille eesmärk on teavitada maapiirkondade naisi nende õigustest. Ühe teise ELi rahastatud projekti raames korraldati naiste õiguste teemaline koolitus 225 juristi abile ja 50 kodanikuühiskonna organisatsioonile. Kõnealune projekt suurendas naiste mõjuvõimu seeläbi, et Brazzaville'is ja Ouéssos loodi 41 säästurühma, samuti rahastati 188 sissetulekut andvat tegevust ning koolitati 284 naist ettevõtluse valdkonnas.

Üks ELi projekt on taganud leski ja orbe käsitlevate õigusaktide levitamise ning selle projekti abil on antud laenu 30 lesele majandustegevuse alustamiseks. Lisaks omandab praegu kutseharidust 144 puudega noort ja 60 neist on alustanud kirjaoskuse tunde. EL rahastab samuti 47 ORA kooli võrgustikku, millega toetatakse 2921 põlisrahvaste last. Lõpuks omandas kutseharidust 700 ebasoodsas olukorras olevat noort ja 500 tänavalast sai abi Pointe-Noire'i ajutisest varjupaigast.

Côte d'Ivoire

ELi peamised inimõigustealased prioriteedid Côte d'Ivoire'is hõlmavad õigust turvalisusele, õiguskaitset ja õigusriigi põhimõtet, võitlust karistamatuse vastu, lepitust, demokraatia toetamist, inimõiguste kaitsjate kaitset, lapse õigusi ja soolist võrdõiguslikkust. EL jätkab samuti rahvusliku leppimise edendamist ja rõhutab vajadust erapooletu ja sõltumatu kohtusüsteemi ning politseijõudude kaasajastamise järele.

Pidevate poliitiliste kontaktide ja Cotonou lepingu artikli 8 kohase ametliku poliitilise dialoogi kaudu on ELil olemas suhtluskanal valitsusega dialoogi pidamiseks ja poliitiliseks arvamuste vahetamiseks inimõiguste, kohtusüsteemi ja julgeolekusektori reformi küsimustes. Kõige viimane kohtumine toimus välisministriga 2014. aasta oktoobris. EL jätkab ka oma alalist dialoogi kõikide suundade poliitiliste parteidega ning kodanikuühiskonna ja valitsusväliste organisatsioonidega.

2014. aastal pikendas EL veel ühe aasta võrra piiravaid meetmeid Côte d'Ivoire'i 15 isiku suhtes, kes on vastutavad Côte d'Ivoire'i valimisjärgse kriisi eest.

Côte d'Ivoire'i inimõiguste olukorra üldisel korrapärasel läbivaatamisel 2014. aasta aprillis tunnustas EL tehtud edusamme, näiteks Rooma statuudi ratifitseerimine 2013. aastal ning inimõiguste kaitsjate kaitset käsitlevate õigusaktide vastuvõtmine. Sellegipoolest tunti muret naistevastase vägivalla, lapse õiguste rikkumise, sealhulgas laste töö ja lastega kauplemise ning õigluse ja lepituse pärast.

Finantskoostöö alal aitas ELi eelarvetoetus (115 miljonit eurot) oluliselt kaasa kolme kohtu avamisele läänepiirkonnas (Guiglo, Issia ja Man) ning kohtusüsteemi reformi käsitleva poliitikadokumendi ja sellega seotud tegevuskava vastuvõtmisele. Praegu töötab riigis 36 esimese astme kohut, mis tegelevad nii tsiviil- kui kriminaalasjadega. ELi delegatsioon jälgis tähelepanelikult edusamme *cours d'assises* (kriminaalkohtu) menetluse kehtestamisel, mis on taaskäivitatud, kuid ei ole veel alustanud valimisjärgse kriisi ajal toime pandud kuritegude menetlemist.

Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) raames sai 2014. aastal õigus- ja meditsiiniabi 54 seksuaalvägivalla ohvrist naist. Abidjanis korraldati ligikaudu 30 Côte d'Ivoire'i ajakirjanikule soolise võrdõiguslikkuse ja hea valitsemistava koolitus. Toetust (2 miljonit eurot) anti algatustele, mis keskenduvad võitlusele karistamatuse vastu, maaküsimustele ja naiste õigustele, sealhulgas võitlusele naiste suguelundite moonutamise vastu.

Stabiliseerimisvahendi kaudu on eraldatud 2 miljonit eurot lepitamisprojektile, mille eesmärk on luua usaldus ja rahumeelne koostöö riikliku politsei ja kohalike elanike vahel, tugevdades sellega politseijõudude õiguspärast võimu. Projekt keskendub Abidjani kolmele omavalitsusele – Marcory, Treichville ja Yopougon –, kus on kriisijärgselt probleemiks vägivaldne sotsiaalne ebastabiilsus ja riigi ametivõimude mitteastamine. Lisaks eraldab EL kümme miljonit eurot, et aidata valitsust 7500 endise võitleja ühiskonda taasintegreerimisel.

Kongo Demokraatlik Vabariik

EL propageeris 2014. aastal Kongo Demokraatlikus Vabariigis (KDV) jätkuvalt inimõiguste austamist, demokraatiat ja õigusriigi põhimõtet. Vaatamata struktureeritud ja inimõigustele pühendatud dialoogi puudumisele on EL arutanud inimõiguseid ja demokraatiat KDV ametivõimudega korrapäraselt mitmes formaadis.

Mitteametlikel konsultatsioonidel KDV valitsusega ning avalikes avaldustes ja kõnedes on EL rõhutanud mitmeid seadusandlike prioriteete, eelkõige Rooma statuudi ülevõtmine riigi õigusesse, surmanuhtluse kaotamine, uus valimisseadus ning perekonnaseaduse põhjalik reform. EL on samuti tuletanud meelde vajadust tugevdada kodanikuvabaduste kaitset, sealhulgas inimõiguste rikkumiste toimepanijate süstemaatilise, põhjaliku, erapooletu ja läbipaistva vastutusele võtmise kaudu.

EL tegi mitmeid avalikke avaldusi ja esitas Kongo ametivõimudele demarše, et väljendada muret poliitiliste oponentide ja poliitiliste aktivistide tagakiusamise pärast riigis. Muud avaldused käsitlesid järgnevaid teemasid: Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kohtuotsus Germain Katanga kohta, relvastatud rünnak Virunga rahvusparki direktorile ning Minova vägistamist käsitlev kohtuprotsess. Lisaks tegi EL avaldused ÜRO aruannete avaldamise kohta, millest üks käsitles seksuaalvägivalda KDVs ja teine Kongo politsei poolt toime pandud kohtuväliseid hukkamisi (nn Likofi operatsiooni ajal). EL väljendas samuti avalikult oma suurt muret KDV ametivõimude otsuse pärast saata riigist välja ÜRO Inimõiguste Büroo direktor Scott Campbell pärast seda, kui viimane oli avaldanud oma aruande.

2014. aasta aprillis viidi ÜRO Inimõiguste Nõukogus KDV suhtes läbi inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teine tsükkel. KDV ametivõimud kiitsid 229 soovitusel heaks 190 soovitusi ja võtsid teadmiseks 39 soovitusi.

Pärast 2011. aastal asetleidnud parlamendi- ja presidendivalimisi lähetas EL 2014. aasta juunis KDVsse jätkumissiooni, mida juhtis Euroopa Parlamendi liige Mariya Gabriel, et hinnata 2011. aasta valimisvaatlusmissiooni esitatud soovitude rakendamist.

Euroopa Parlamendi esimeeste konverents omistas 2014. aasta oktoobris Sahharovi auhinna dr Denis Mukwegele tema võitluse eest naiste õiguste kaitsmise nimel KDVs. 59-aastane günekoloog asutas 1998. aastal Bukavus Panzi haigla, kus ta sellest ajast alates ravib raskeid vigastusi saanud seksuaalvägivalda ohvreid.

EL toetas jätkuvalt 2012. aasta tegevuskava rakendamist, et lõpetada laste värbamine riigi relva- ja julgeolekujõududesse. EL toetas samuti ÜRO kampaaniat, mille eesmärk on lõpetada 2016. aastaks laste värbamine valitsuse relvajõududesse ja laste kasutamine relvakonfliktis.

Oma 2014. aasta juuli järel dustes kinnitas ELi välisasjade nõukogu Kongo DVs asuvate FDLR jõudude (*Forces Démocratiques de Libération du Rwanda*) tingimusteta ja vabatahtliku desarmeerimise tähtsust ning oma tahet seda protsessi toetada. M23 ja muude relvastatud rühmituste demobiliseerimisega seoses märkis EL koos teiste rahvusvaheliste saadikutega, et inimõiguste ränkade rikkumiste toimepanijatele amnestiat anda ei saa. EL tuletas kõigile osalistele meelde kohustust tagada tsiviilelanike kaitse ja rahvusvahelise õiguse, sealhulgas inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse austamine. Nõukogu tuletas sellega seoses meelde Kongo ametivõimude konkreetset vastutust ning rõhutas, kui tähtis on kooskõlastatud tegevus kohtusüsteemi, sealhulgas sõjaväekohtute reformimiseks.

EL jätkas finantsabi andmist Kongo DV-le järgmistes valdkondades: Kongo kohtusüsteemi tugevdamine, sooline vägivald, lapsed ja relvakonflikt ning inimõiguste kaitsjate kaitsmine.

Djibouti

Inimõiguste osas oli ELi jaoks Djibouti puhul prioriteediks esiteks julgustada Djibouti valitsuse ja opositsioonikoalitsiooni vahelist dialoogi, et Djibouti viiks ellu demokraatlikud reformid ja austaks paremini kodanikuvabadusi, ning teiseks toetada kodanikuühiskonna arengut kui põhiõiguste edendamise võimalust.

ELi ja Djibouti viimasel poliitilise dialoogi kohtumisel 2014. aasta veebruaris väljendas EL muret opositsiooni poliitilise tegutsemisruumi ja repressioonide pärast, mis järgnesid vaidlusalustele 2013. aasta parlamendivalimistele. Kahjuks ahistab politsei inimõiguste kaitsjaid korrapäraselt, keelates neil mõnikord riigist lahkuda ja konfiskeerides nende passid ning sama toimus ka poliitiliste oponentidega 2014. aastal. Ametivõimud keelasid ära ELi algatuse korraldada rahvusvahelisel inimõiguste päeval detsembris üritus, mille raames kutsutakse kunstnikke arutama väljendusvabaduse üle.

Sellel poolel tehti detsembris mõningaid edusamme, kui valitsus ja opositsioon allkirjastasid poliitilise dialoogi raamlepingu, mis hõlmab amnestiat alates 2013. aastast süüdi mõistetud opositsiooniliikmetele, nende inimeste õiguste taastamist, kes on ebaõiglaselt kaotanud oma töö või kelle tööleping on ebaõiglaselt peatatud, ning opositsiooniparteide asumist parlamendis ametlikult võidetud kohtadele. Muud meetmed hõlmavad sõltumatu ühise valimiskomisjoni moodustamist ja opositsiooni õiguslikku seisundit. Peale selle nähakse lepingus ette kommunikatsiooniseaduse reform ja mehhanismide tugevdamine, et tagada inimõiguste ja kodanikuvabaduste austamine. 2015. aastal jälgib EL tähelepanelikult, kas kõnealuses raamlepingus ette nähtud reforme on ka tõepoolest rakendatud.

EL ja Djibouti valitsus jõudsid 2014. aasta juunis kokkuleppele Euroopa Arengufondi riikliku näidisprogrammi suhtes, millega eraldatakse 8 miljonit eurot ajavahemikuks 2014–2020, et toetada kodanikuühiskonda ja soolist võrdsõiguslikkust. Lisaks eraldatakse ajavahemikuks 2014–2017 temaatilise eelarverea „Kodanikuühiskonna organisatsioonid ja kohalikud ametivõimud” raames neli miljonit eurot Djibouti vabariigi vabariiklike ametivõimude toetamiseks.

Ekvatoriaal-Guinea

ELi peamised prioriteedid Ekvatoriaal-Guineas on endiselt järgmised: surmanuhtlusele seatud moratooriumi järgimine, sõnavabaduse olukorra parandamine, tõhus poliitiline pluralism, kodanikuühiskonna toetamine ja ametivõimudega peetava poliitilise dialoogi taastamine. Kuigi 2014. aastal tehti olulisi edusamme, kui võeti vastu moratoorium surmanuhtluse kasutamise suhtes, ei realiseerunud muud ELi loodetud sammud. EL on endiselt mures inimõiguste üldise olukorra pärast Ekvatoriaal-Guineas.

EL arutas Ekvatoriaal-Guineaga inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis. Pidades silmas ELi ja Aafrika tippkohtumist, tegi EL 2014. aasta veebruaris Ekvatoriaal-Guineasse ettevalmistava missiooni. Sel puhul arutas EL inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi asjaomaste ametiasutustega. Päevakorra peamine küsimus oli kinnipeetavate isikute konkreetsete juhtumite järelmeetmed nii tingimuste kui ka nõuetekohase menetluse järgimise osas.

Iga-aastane poliitiline dialoog valitsusega, mille toimumisajaks pakkus EL 2014. aasta detsembrist, lükati edasi 2015. aastasse. Kuid kohalikul tasandil jätkas ELi delegatsioon dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

Demokratiseerimise osas tehti väikseid, kuid tajutavaid edusamme valitsuse ja opositsioonierakondade läbirääkimistelaua (*Mesa de Dialogo*) osas, mille korraldamist on EL julgustanud juba mõnda aega. EL jälgis samuti tähelepanelikult 7.–15. novembril toimunud riikliku dialoogi protsessi, mida EL oli kutsutud vaatlema. EL jätkab kõigi osapoolte julgustamist, et jätkata dialoogi ja mis veelgi olulisem – rakendada täielikult kõik kokkulepitud meetmed.

2014. aastal viidi Ekvatoriaal-Guinea suhtes läbi inimõiguste olukorra teine üldine korrapärane läbivaatamine. Läbivaatamine kinnitas, et 2009. aasta inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitude rakendamise osas ei ole üldiselt tehtud edusamme, eelkõige piinamise, meelevaldse kinnipidamise, õigusriigi põhimõtte, ühinemisvabaduse, ajakirjandusvabaduse, korruptsioonivastase võitluse ega sotsiaalsete ja majanduslike õiguste osas. EL toetas kodanikuühiskonda nendepoolse panuse ettevalmistamisel inimõiguste olukorra üldises korrapärasel läbivaatamises ning jälgib tähelepanelikult Ekvatoriaal-Guinea ametivõimude heakskiidetud soovitude rakendamist.

Finantskoostöö alal saab riik abi demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). 2015. aastal toetatakse kodanikuühiskonda 300 000 euroga.

Eritrea

Kohtumistel Eritrea valitsusega, sealhulgas ametlikel Cotonou lepingu artikli 8 kohastel dialoogikohtumistel, väljendas EL muret inimõiguste olukorra pärast ning eelkõige sõna- ja usuvabaduse rikkumiste, meelevaldse kinnipidamise ning õigusriigi põhimõtete puuduliku rakendamise pärast. Euroopa Liit

kutsus Eritrea ametivõime tungivalt üles parandama üldist olukorda, koostööd ÜRO inimõiguste süsteemiga, sealhulgas ÜRO eriraportööriga Eritrea inimõiguste olukorra küsimuses ning hiljuti loodud, inimõigusi Eritreas käsitleva uurimiskomisjoniga.

ELile valmistab endiselt erilist muret vangistatud ajakirjanike ja meelsusvangide saatus, keda peetakse kinni nende poliitiliste ja usuliste veendumuste tõttu. EL taotles korduvalt teavet kinni peetavate kohta ning neile juurdepääsu. Üldisemas plaanis taotles EL järjepidevalt, et kõnealused vangid kas toodaks nõuetekohaselt kohtu ette ja neile esitataks vastav süüdistus või nad vabastataks viivitamata ja tingimusteta. Kõrge esindaja ja komisjoni asepresidendi pressiesindaja tegi 18. septembril 2014 avalduse poliitvangide olukorra kohta Eritreas. Muu hulgas kutsus kõrge esindaja ja komisjoni asepresident Eritrea ametivõime üles vabastama ajakirjanikku ning Eritrea ja Euroopa kodanikku Dawit Isaaki, keda on hoitud isolatsioonis alates 2001. aastast.

Positiivne on see, et 2014. aastal ratifitseeris Eritrea ÜRO piinamisvastase konventsiooni ning osales samuti inimõiguste olukorra teisel üldisel korrapärasel läbivaatamisel (kuigi kiitis heaks üksnes 100 soovitus 200st). Samuti hääletas Eritrea ÜRO Peaassamblee 69. istungjärgul surmanuhtluse kasutamise vastase moratooriumi vastuvõtmise poolt.

2014. aastal osales Eritrea aktiivselt ELi – Aafrika Sarve piirkonna rändeteede algatuse, mida nüüd teatakse Hartumi protsessina, ettevalmistamises. Eritrea on üks neljast Hartumi protsessi tuumikriigist ning kuulub novembris Roomas toimunud ministrite konverentsil heakskiidetud juhtkomitee liikmete hulka. Kõnealuses protsessis on tähelepanu keskmes inimkaubandus ja inimeste ebaseaduslik üle piiri toimetamine, mis on kõnealuse piirkonna jaoks kõige põletavamad probleemid. 2014. aasta septembris ühines Eritrea ka inimkaubanduse ärahoidmise ja selle kuriteo eest karistamise protokolliga. Vahepeal on Eritrea valitsus teatanud oma kavatsusest hakata taas kohaldama seadust nr 82, millega piiratakse sõjaväeteenistuse kestus järgmistele kutsealustele 18 kuuni; tegemist on olulise otsusega, kuna sõjaväeteenistuse piiramatul kestus on rände üks peamine tõuketegur.

Etioopia

Etioopia puhul on ELi pikaajalised inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised:

Etioopia toetamine koostöö jätkamisel rahvusvaheliste ja piirkondlike inimõigustega tegelevate organitega, samuti riikliku inimõiguste tegevuskava rakendamisel; soodsama keskkonna loomine kodanikuühiskonna organisatsioonidele inimõiguste ja hea valitsemistava edendamiseks ja kaitsmiseks; sõna- ja ühinemisvabaduse suurendamine ning kodanike poliitilises protsessis osalemise suutlikkuse suurendamine; õiguskaitse ja õiglase kohtuliku arutamise kättesaadavuse parandamine ning kahjulike traditsioonide ja soolise vägivalda vähendamise. EL peab Etioopia valitsusega kõnealustel teemadel korrapärasest dialoogi, eelkõige, kuid mitte ainult Cotonou lepingu artikli 8 kohase dialoogi kaudu ametivõimudega, mille raames on EL korduvalt rõhutanud oma palvet austada inimõigusi ja eelkõige poliitilisi ja kodanikuõigusi.

Kuigi hariduse ja tervise alaste õigustega seoses on Etioopias tehtud järjepidevalt edusamme, on 2015. aasta mai üldvalimistele eelneval perioodil suurenenud piirangud ajakirjandus-, ühinemis- ja rahumeelse kogunemise vabadusele. Terrorismivastast seadust on kasutatud poliitilise opositsiooni ja ajakirjanduse tegevuse piiramiseks. 2014. aastal toimusid blogipidajate, ajakirjanike ja poliitiliste oponentide vahistamised ja kohtuprotsessid.

2014. aasta mais toimus Etioopia inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teine voor ja Etioopia kiitis heaks 181 soovitus 252st. EL osales kõnealuse läbivaatamise ettevalmistamises ning ELi liikmesriikidega arutati mitmeid võimalikke soovitusi, näiteks kutsete saatmine inimõiguste eriesindajatele.

Vastusena riigis hiljuti aset leidnud sündmustele tegi EL 2014. aastal kaks avaldust. Mais rõhutas EL, kui oluline on laiendada poliitilist tegutsemisruumi ning kutsus Etioopia valitsust üles tagama, et terrorismivastast seadust ei kasutata sõna- ja ühinemisvabaduse piiramiseks. Juulis tehtud avalduses väljendasid ELi missiooni juhid tõsist muret sündmuste pärast, mis on seotud kümne blogipidaja ja ajakirjaniku süüdistamisega terrorismivastase seaduse alusel, ning mitme opositsiooniliikme vahistamise pärast.

Seoses demokraatlike arengutega riigis on EL teinud algatuse luua valimiste koordineerimisrühm, et arutada ettevalmistusi järgmisteks, 2015. aasta üldvalimisteks ning lihtsustada ühise analüüsi koostamist ja ühise seisukoha vastuvõtmist. ELi missiooni juhid ja asejuhid on samuti pidanud dialoogi riigi kõigi poliitiliste parteidega, et edendada mitmeparteilist demokraatiat, ja on teinud algust välimissioonidega Etioopia eri piirkondadesse, et hinnata valimiseelset olukorda.

Seoses naiste õiguste edendamisega koostas EL 2014. aastal oma esimese konkreetselt Etioopiat käsitleva naiste ja meeste võrdõiguslikkuse strateegia. Strateegias julgustatakse ELi liikmesriikide ja ELi delegatsiooni vahelist kooskõlastamist, et kõneleda ühel häälel ja üheskoos saada jagu lünkadest soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisel, programmi toetamisel ja poliitilises dialoogis. Rahvusvahelisel naistepäeval korraldas EL samuti eduka ürituse, mille raames arutati naiste poliitilise ja majandusliku mõjuvõimu suurendamist.

Aasta jooksul jätkas EL ka ulatuslikku dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega. EL on kaasesistujaks kodanikuühiskonna sektori töörühmas, hõlbustades arvamuste vahetust ja koostööd Etioopia valitsuse ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel. Kõnealuse dialoogi kaudu aitas EL koostöös kodanikuühiskonna rühmadega valitsusel muuta kodanikuühiskonda käsitlevate õigusaktide hulka kuuluva nn 70/30 direktiivi osasid, millega lihtsustati vabaihenduste tööd kõnealuses riigis.

Kodanikuühiskonna organisatsioonid on samuti olulised rakendamise seotud partnerid ELi valdkondliku töö ja selliste programmide puhul nagu ELi ja Etioopia kodanikuühiskonna fond ning demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend (EIDHR). Kodanikuühiskonna fondil on kohaliku fondi staatus, mille tõttu on selle abil võimalik rahastada inimõiguste ja valitsemisega seotud projekte ning sel moel toetada selle valdkonna kodanikuühiskonna organisatsioone, mis seisavad silmitsi tõsiste probleemidega. 2014. aastal käivitati EIDHRI ja kodanikuühiskonna fondi raames 23 uut projekti koguväärtusega üle nelja miljoni euro, mis hõlmasid muu hulgas naiste õigusi, võitlust naiste suguelundite moonutamise ning kahjulike traditsioonide vastu, laste kaitset seksuaalse kuritarvitamise eest ja selle tõkestamist, eakate ja vähemuste mõjuvõimu suurendamist, soolise vägivalda tõkestamist ja inimõigustealast haridust.

Gabon

Suhetes Gaboniga on ELi inimõiguste ja demokraatia alasteks eesmärkideks käsitleda mureküsimumsi ja probleeme seoses järgmiste valdkondadega: kinnipidamistingimused, nn rituaalkuritegude küsimus, naiste õigused, inimkaubandus, sealhulgas lastega kauplemine, ning valimisprotsessi läbipaistvus ja kaasavus. Parandamist vajavad samuti viivitused kohtusüsteemis, eelvangistuses hoitavate isikute suur hulk ning immigrantide ja põlisrahvaste diskrimineerimine. Kohtusüsteemi tõhusamaks muutmiseks on vaja suurendada finants- ja inimressursse ja vähendada korrupsiooni.

EL arutas Gaboniga inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis Cotonou lepingu raames. Pärast aastapikkust seisakut jätkus Cotonou lepingu artikli 8 kohane poliitiline dialoog Gaboni ametivõimudega 2014. aasta märtsis. Osapooled arutasid kohtusüsteemi reformi, kinnipidamistingimusi ja kuritegusid, mis on seotud elundite eemaldamisega (nn rituaalkuriteod). Konkreetset iga-aastast inimõigustealast dialoogi kõikide asjaomaste ametivõimudega ei toimunud, kuid kahepoolsetel kohtumistel hiljuti ametisse nimetatud inimõiguste, võrdsete võimaluste ja välismaal viibivate Gaboni kodanike ministriga arutati viimaseid sündmuseid ja valitsuse jõupingutusi inimõiguste ja demokraatia edendamiseks Gabonis.

Lisaks tegi EL korduvalt sihtotstarbelisi demarše ja teavitustegevust Gaboni ametivõimudele seoses Gaboni eesistumisega ÜRO Inimõiguste Nõukogus 2014. aastal. Peamised tulemused on järgmised: tihedam koostöö ja kooskõlastamine ELi ja Gaboni vahel, eeskätt ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee kohtumiste ettevalmistamisel ja mitmepoolsete ühiste mureküsimumste puhul.

2014. aasta juulis esitas ELi delegatsioon kokkuleppel ELi diplomaatiliste esinduste juhtidega kohapeal tehtud avalduse, et väljendada heameelt ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolliga ratifitseerimise üle Gaboni poolt.

ELi delegatsioon jätkas dialoogi kodanikuühiskonna ja inimõiguste organisatsioonidega ning kohtus asjaomaste ametiasutuste, eelkõige inimõiguste peadirektoraadi ja riikliku inimõiguste komisjoni esindajatega.

Euroopa Parlament võttis 5. veebruaril 2014 vastu seadusandliku resolutsiooni protokollis sõlmimise kohta, millega määratakse kindlaks Euroopa Liidu ja Gaboni Vabariigi vahelise kalandussektorit käsitleva partnerluslepinguga ettenähtud kalapüügivõimalused ja rahaline toetus.

2014. aastal pidi Gabonis toimuma inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise raames inimõiguste olukorra vahehindamine, kuid seda ei toimunud. Asjaomased ametiasutused arutavad praegu, kas lükata see edasi 2015. aastasse või keskenduda kohe inimõiguste olukorra üldisele korrapärasele läbivaatamisele, mis peaks toimuma 2016. aastal.

Finantskoostöö vallas saab riik toetust demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). Projektikonkurss kuulutatakse välja 2015./2016. aastal ning sellega toetatakse kodanikuühiskonna projekte inimõiguste vallas 600 000 euroga.

Gambia

2014. aastal olid ELi prioriteedid Gambias jätkuvalt sõna- ja meediavabadus, surmanuhtlus, naistevastane vägivald, LGBTI-inimeste mittediskrimineerimine, kinnipidamistingimused, ebaseaduslikud ja meelevaldsed vahistamised ja kinnipidamised ning kodanikuühiskonna ja inimõiguste kaitsjate toetamine.

ELi mureallikateks olid demokraatia olukord, õigusriigi põhimõtte austamine ja inimõiguste olukord Gambias. Meelevaldsed vahistamised ja kinnipidamised ilma nõuetekohase menetluse järgimiseta on jätkunud paralleelselt ajakirjandusvabaduse ja vähemuste vabaduste mitteaustamisega. Positiivseid märke on aga täheldatud naiste ja laste õiguste vallas, kus on rakendatud õigusakte kõnealuste rühmade kaitsmiseks.

Inimõiguseid arutati viimasel Cotonou lepingu artikli 8 kohasel tõhustatud poliitilise dialoogi kohtumisel aprillis. Kohtumisel jõuti kokkuleppele Gambia ametivõimude kohustuste ja järelkohtumiste suhtes valitsuse liikmetega. Sellegipoolest selgus hiljutisel ELi hindamisel, et valitsus ei ole seni oma kohustuste osas veel konkreetseid tulemusi saavutanud. Novembris teavitas Gambia valitsus ELi sellest, et kavatseb katkestada artikli 8 kohase poliitilise dialoogi.

2014. aasta oktoobris viidi Gambia suhtes ellu inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teine voor. ELi delegatsioon aitas teha selleks ettevalmistusi, vaadates läbi asjaomased arengud pärast riigi inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise esimest vooru 2010. aastal. ELi delegatsioon, ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo ning Ühendkuningriigi ja Ameerika Ühendriikide saatkonnad Banjulis rahastasid üheskoos inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise ülekannet. Sündmusest võtsid osa valitsusametnikud, vabaühendused, diplomaatiliste korpuste liikmed ja kohalikud ajakirjanikud.

ELi delegatsioon ja Banjulis esindatud ELi liikmesriigid jälgisid novembris tähelepanelikult kohtuväliste ja lihtmenetluse korras toime pandud omavoliliste hukkamiste küsimusega tegeleva ÜRO eriraportööri ning piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärlikust alandava kohtlemise või karistamise küsimustega tegeleva ÜRO eriraportööri visiiti. Eriraportööridele keelati juurdepääs Mile 2 vangla julgeoleku- ja surmamõistetute tiiba ning nad otsustasid mitte jätkata oma kavandatud visiiti teistesse kinnipidamiskeskustesse, kuna Gambia oli rikkunud kokkulepitut tingimusi.

Gambia vanglate kinnipidamistingimused üldiselt valmistavad ELile jätkuvalt muret. Lisaks korraldati suvel erikohtuistungeid, mida osaliselt rahastas Ühendkuningriigi *Bilateral Project Fund*, et vähendada kohtuasjade kuhjumist kohtusüsteemis.

Veebruaris tegi kõrge esindaja / asepresident ELi nimel avalduse pärast seda, kui Gambia president pidas rahvuspühal LGBTI-inimeste vastast vaenu õhutada kõne. Reageerimaks sellise seaduse presidendipoolsele allkirjastamisele, millega tunnistatakse kuriteoks homoseksuaalsus „raskendavatel asjaoludel”, võtsid EL ja Gambias esindatud liikmesriikide esinduste juhid novembris vastu kohapeal tehtud avalduse.

ELi delegatsioon jätkas surmanuhtluse kaotamise propageerimist ülemaailmsel surmanuhtluse vastu võitlemise päeval, kui kohalikes ajalehtedes avaldati surmanuhtluse vastaseid argumente rõhutatav artikkel, millele olid koos kirjutanud alla ELi ajutine asjur ja Ühendkuningriigi suursaadik. ELi delegatsioon tähistas rahvusvahelist naistevastase vägivalla kaotamise päeva üritusega, mis korraldati koos kohapeal asuvate ÜRO organisatsioonidega.

Lisaks jätkas ELi delegatsioon mureküsimumustega tegelemist mitme arenguprojekti kaudu. 10. EAFi valitsemistava programmi (10 miljonit eurot) kaudu jätkas EL õiguskaitse kättesaadavuse ja õiguslasale haridusele juurdepääsu edendamist. Lisaks toetab EL Gambia meediakeskkonna parandamist 870 000 euroga UNESCO rakendatava projekti kaudu. Kogu aasta jooksul korraldati meedia sidusrühmadega seminare.

Inimõiguste kaitsjate jaoks mõeldud väikeste toetuste programmi kaudu, mida rahastatakse demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR), toetas EL rahaliselt ajakirjanikku, kes tuli kiiresti ümber paigutada tema enda ja tema pere turvalisuse huvides.

Praegu rakendatakse kolme ELi rahastatavat projekti, mis käsitlevad naiste õigusi ja naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamist (800 000 eurot).

Ghana

Suhetes Ghanaga on ELi inimõigustealasteks põhieesmärkideks edendada õiguskaitse kättesaadavust, head valitsemistava, lapse õigusi ning diskrimineerimisvastase poliitika tõhusat rakendamist. ELi ja valitsuse vahelise dialoogi käigus käsitleti 2014. aastal ka täiendavaid väljakutseid, milleks on karmide kinnipidamistingimuste parandamine, sotsiaalsete ja majanduslike õiguste tagamine, lastega kaubitsemise ja nende kuritarvitamise kaotamine.

1992. aasta põhiseaduse muutmise protsess, mida arutati ELi ja Ghana vahelise poliitilise dialoogi raames, peatati pärast hagiavalduse esitamist ülemkohtule, millega püüti nullida põhiseaduse muutmiseks tehtud töö. Selle menetluse tulemus on endiselt ebaselge.

Juulis võttis parlament vastu riikliku korrupsioonivastase tegevuskava, et tugevdada avaliku sektori vastutust. 11. EAFi raames koostati uus valitsemistava programm, et toetada korrupsioonivastast võitlust ja edendada vastutust.

EL kohtus mitmel korral kodanikuühiskonna organisatsioonidega protsessis, mille raames töötatakse välja ELi riigipõhist tegevuskava koostöökodanikuühiskonnaga ajavahemikul 2014-2017. Mõned tuvastatud prioriteedid hõlmavad toetust õigusele saada teavet ning kaasavat dialoogi soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise teemal.

EIDHRi raames rahastatud lapse õigusi käsitlev projekt Ghana keskosas on saavutanud edusamme lapse õiguste austamise ja kaitsmise toetamisel. Kooliminejate arv on kasvanud ning loodud on vastavad koolitused läbinud kogukonna lastekaitsekomiteed. Korrapäraselt on peetud kogukonna kohtumisi, et arutada lapse õiguste küsimust. EL kuulutas EIDHRi raames samuti välja projektikonkursi, mis keskendub konfliktide vahendamisele ja ennetamisele 2016. aasta üldvalimiste ettevalmistamisel.

Jaauanuaris pidas EL inimõiguste kaitsjatega Ghanas inimõigustealast dialoogi, mille kõik osapooled olid rohkearvuliselt esindatud.

Detsembris ratifitseeris Ghana ÜRO lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolli laste kaasamise kohta relvastatud konfliktidesse. EL tervitas ratifitseerimist kohapeal tehtud avalduses.

Guinea

Pärast põhiseadusliku korra taastamist on ELi ja Guinea suhted hakanud normaliseeruma.

Rahumeelsete ja kaasavate valimiste korraldamine 2013. aasta septembris võimaldas taastada ELi arengukoostöö ja relvaembargo tühistati tänu julgeolekusektori reformi alal tehtud edusammudele. Sellele vaatamata jäid jõusse individuaalsed sanktsioonid 2009. aasta septembri massimõrva eest vastutavaks peetava viie isiku suhtes. Järgnevatel kuudel peab Guinea jätkama tööd, et tugevdada riigivõimu, õigust ja head valitsemistava. Riigi jaoks on endiselt väljakutseks kohtusüsteemi reform, et võidelda karistamatuse ja korrupsiooni vastu. Ebola viiruse puhang mõjutas Guinead tugevalt alates märtsist ning võib samuti mõjutada poliitilist ja julgeolekuolukorda.

Suhetes Guineaga on ELi inimõigustealased eesmärgid kaasava valimisprotsessi jätkumine, riigi sisejulgeoleku tugevdamine kooskõlas julgeolekusektori reformi põhimõtetega, õigusriigi põhimõtte tugevdamine ja võitlus korrupsiooni vastu.

EL jätkas inimõiguste ja demokraatia arutamist Guineaga mitmes formaadis, sealhulgas Cotonou lepingu artikli 8 kohase korrapärase poliitilise dialoogi kaudu, mida alustati uuesti 2014. aastal. EL on väljendanud muret vajaduse pärast tõhustada õigusemõistmist ning teha edusamme karistamatuse vastu võitlemisel, eelkõige seoses 28. septembri 2009. aasta massimõrva kohtuasjaga, 2013. aastal Metsa-Guinea piirkonnas toime pandud vägivaldajuhtumite uurimisega ning hiljuti Ebola viiruse alase teadlikkuse suurendamise missiooni ründamisega Womé külas. Pikaajalised ebaseaduslikud kinnipidamised, mis mõne sõjaväelase puhul on kestnud rohkem kui kaks aastat, valmistavad samuti suurt muret inimõiguste kaitsjatele ja ühendustele.

Praegu on koostamisel aruanne Guinea inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teise vooru kohta, mis toimub ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo toetusel ja mis peaks hõlmama 2010. aastal toimunud läbivaatamise esimeses voorus esitatud 105 soovitusel rakendamist.

2014. aastal jätkas EL koostöös liikmesriikide ja ÜROga tehnilise ja finantsabi andmist Guineale 10. Euroopa Arengufondi programmide kaudu. Kõnealuste programmide peamised meetmed hõlmasid toetust kohtusüsteemi reformimisele (PARJU) ja kodanikuühiskonna toetamist karistamatuse vastu võitlemise jõupingutustes (eelkõige seoses 28. septembri massimõrvaga); demokraatia tugevdamist (toetus rahvussambleele ning kodaniku- ja valimisharidusele); detsentraliseerimist ja kesk võimu hajutamist (PASDD); ohvrite ühenduste ja inimõiguste kaitsjate suutlikkuse tugevdamist; inimõiguste ministeeriumi toetamist konsulteerimisprotsessi ettevalmistamisel riikliku inimõigustealase poliitika vastuvõtmiseks; julgeolekusektori reformi toetamist (PARSS) ning kodanikuühiskonna ja meedia suutlikkuse suurendamise toetamist. ELi rahastatud teemaprogrammide kaudu jätkusid mitmed vabaühenduste rakendatavad projektid naiste mõjuvõimu suurendamise ning naiste ja laste õiguste valdkondades.

Guinea-Bissau

Usaldusväärsed ja rahumeelsed üldvalimised 2014. aasta aprillis ja mais tähistasid põhiseadusliku korra taastamist riigis. Kõnealuses uues poliitilises kontekstis on ELi peamised demokraatia- ja inimõigustealased eesmärgid Guinea-Bissaus toetada uute ametivõimude jõupingutusi demokraatliku stabiilsuse ja õigusriigi tugevdamisel ning riigi inimõiguste olukorra parandamisel, mis halvenes oluliselt kaheaastase üleminekuperioodi ajal pärast sõjaväelist riigipööret 2012. aastal. Seetõttu peatas EL Cotonou lepingu artiklist 96 tulenevate sobivate meetmete kohaldamise (nõukogu otsus 2011/492/EL), et teha koostööd demokraatlikult valitud ametivõimudega ja anda neile otsest toetust nende jõupingutustes demokraatlike institutsioonide tugevdamise, inimõiguste austamise tagamise ja lepitusprotsessi edendamise nimel. Sellele vaatamata on endiselt jõus Guinea-Bissau poolt artikli 96 kohase konsulteerimise raames võetud kohustused, eelkõige seoses järgnevaga: inimõiguste austamine, võitlus karistamatuse vastu, julgeolekusektori reform ja võitlus ebaseadusliku kauplemise vastu, sealhulgas inimkaubanduse vastu.

Pärast valitud ametivõimude ametisse vannutamist alustas EL uuesti poliitilist dialoogi Guinea-Bissauga. Inimõiguste austamine, õigusriigi põhimõtte ning võitlus karistamatuse vastu on teemad, mida on käsitletud dialoogides kõige kõrgema tasandi ametivõimudega, sealhulgas peaministri 2014. aasta juuli visiidi ajal Brüsselisse.

2014. aastal jätkas EL rahalise toetuse andmist demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) rahastatavatele projektidele, mille eesmärk on tugevdada kodanikuühiskonna suutlikkust ning naiste, laste ja kinnipeetavate õiguste austamist.

Keenia

2014. aastal oli EL aktiivne mitmes inimõiguste valdkonnas, pöörates erilisel tähelepanu järgnevale: 2010. aasta põhiseaduse rakendamine, karistamatus, kohtuvälised hukkamised ja inimõiguste kaitsjad.

EL jätkas kodanikuühiskonnaga korrapärasest dialoogi inimõiguste teemadel, sealhulgas missiooni juhtide tasandil. Ametlik inimõigustealane dialoog Keenia valitsusega puudub, kuid inimõigustega seotud küsimusi on tõstatatud kahepoolsetel kohtumistel. EL on korduvalt selgitanud oma toetust õigusriigi põhimõttele, sealhulgas Rahvusvahelise Kriminaalkohtule, ning selle tähtsust, et Keenia kui Rooma statuudi osalisriik teeks kohtuga koostööd. Siiski loobus Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokurör 5. detsembril president Kenyatta vastu esitatud hagist tõendite puudumise tõttu. Asepresident Ruto vastu algatatud kohtuasi jätkub. Viimastel aastatel on oma igapäevases töös seisnud järjest suuremate takistustega silmitsi need kodanikuühiskonna rühmitused, kes toetavad Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kohtumenetlusi presidendi ja asepresidendi vastu.

Üldiselt 2014. aastal Keenias inimõiguste olukord ei paranenud. Mõnes valdkonnas tehti piiratud samme õiges suunas, samal ajal kui muudes valdkondades olukord halvenes. Ebakindlus on jätkuvalt suur mureallikas, eelkõige seoses terroriaktidega ja kuritegevuse kõrge määraga. Kuna valitsuse reaktsioon on sageli karmikäeline ja avaldab inimõigustele negatiivset mõju, on julgeolekuaparaadis tehtud vaid piiratud reforme. Katsed piirata kodanikuühiskonna organisatsioonide tegutsemisruumi, sealhulgas ülempiiri seadmine välisriikidest saadavatele rahalistele vahenditele ning rangemad eeskirjad registreerimisele, ohustavad nii pluralismi kui ka esmatähtsate teenuste osutamist suures osas riigist.

Pärast al-Shabaabi rünnakut 2013. aasta septembris Westgate'i kaubanduskeskusele Nairobis võeti kasutusele ELi terrorismivastane pakett eelarvega 19 miljonit eurot, mis hõlmas Keeniat ja Aafrika Sarve ning järgmisi komponente: vägivallale ja ekstremismile vastupanuvõime toetamine (2 miljonit eurot), terrorismi rahastamise ja rahapesu vastu võitlemine (6 miljonit eurot) ning piirkondlik terrorismivastane õiguskaitseprojekt (11 miljonit eurot).

EL toetab põhiseaduse rakendamist, käsitledes seda küsimust poliitilises dialoogis ning samuti avaliku diplomaatia ja finantsabi kaudu. Avaliku sektori asutuste vastutuse suurendamine nende põhiseaduslike volituste täitmisel on Keenia valitsusega kokku lepitud finantskoostöö põhivaldkonnana ajavahemikuks 2014–2020. Eeskätt detsentraliseerimise rahalise toetamise kontekstis käivitas EL katseprojekti, mille eesmärk on suurendada teadlikkust valitsuse delegeeritud ülesannetest ja koolitada kohalike omavalitsuste töötajaid, et aidata neil täita oma põhiülesandeid. Lisaks viidi 2014. aastal lõpule uus projekt detsentraliseerimise rakendamiseks.

EL on tõstatanud kohtuväliste hukkamiste küsimuse oma dialoogis valitsusega. Peale selle on ELi delegatsioon ja liikmesriigid toetanud kodanikuühiskonna organisatsioone ja inimõiguste kaitsjaid, kes töötavad selle nimel, et dokumenteerida kohtuväliste hukkamiste juhtumeid ning toetada karistamatusele lõpu tegemist. EIDHRi kaudu rahastab EL kahte projekti kokku 0,85 miljoni euroga. Keenia inimõiguste olukord vaadatakse läbi üldise korrapärase läbivaatamise raames 2015. aasta jaanuaris.

Lesotho

Suhetes Lesothoga on ELi peamised inimõigustealased prioriteedid järgmised: surmanuhtluse kaotamine, naiste ja laste õiguste edendamine, majanduslike ja sotsiaalsete õiguste tugevdamine.

Lesotho valitsemistava, õigusriigi põhimõtte ja inimõigustega seotud näitajad on kontinendi ja piirkonna üldist taset arvestades võrdlemisi rahuldavad. Riiki peetakse üldiselt suhteliselt tugevaks „julgeoleku ja õigusriigi põhimõtte” ning „osaluse ja inimõiguste” vallas, kuid palju vähem tugevaks „jätkusuutlike majandusvõimaluste” ja „inimarengu” vallas. Sellele vaatamata on endiselt probleeme soolise võrdõiguslikkuse, naiste mõjuvõimu suurendamise ja koduvägivallaga. Lisaks valmistab muret õigusakti eelnõu, millega luuakse kauaoodatud riiklik inimõiguste komisjon, kõnealuse asutuse neutraalsuse, läbipaistvuse ja eetiliste väärtustega seoses.

Üheteistkümnenda ülemaailmse surmanuhtluse vastu võitlemise päeva raames kohtus ELi delegatsioon justiitsministriga, et väljendada ELi seisukohti kõnealuses küsimuses. Lesotho on surmanuhtlusele kohaldanud *de facto* moratooriumi alates 1996. aastast, kuid käesoleval aastal ootas surmanuhtluse täideviimist kaks isikut. Justiitsministeerium osutas sellele, et kõnealune küsimus on Lesothos praegusel hetkel väga tundlik, kuna riigis on sagenenud brutaalsed mõrvad. 2014. aastal lähetas EL surmanuhtluse küsimuses justiitsministeeriumisse oma eksperdi.

2014. aastal arutas EL õigus- ja põhiseadusküsimuste ministriga samuti lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI-inimeste) olukorda. Kuigi Lesothos ei ole ühtegi konkreetset õigusakti, millega diskrimineeritakse LGBTI-inimesi, käsitatakse sodoomiat õigus- ja moraalinormide rikkumisena ning see on loetletud ühe sellise rikkumisena, mille eest võib inimese vahistada ilma vahistamismääruseta. Siiski ei ole seda seadust tänaseni jõustatud.

Pärast 2014. aasta augustis toimunud väidetavat riigipöördekatset koostas Lõuna-Aafrika Arenguühendus kava, et taastada Lesothos rahu, julgeolek ja poliitiline stabiilsus. EL on pakkunud välja, et toetab Lõuna-Aafrika Arenguühenduse vaatlusmissiooni, järgmisi valimisi ning vajalikku reformi- ja arengukava.

Rahalise toetuse alal on EL rahastanud kodanikuühiskonda demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist mitmes naiste õigustega seotud küsimuses, eelkõige selleks, et ennetada inimkaubandust ja soolist vägivalda. ELi valitsusväliste osalejate eelarvereast rahastatakse samuti kohalikele ametivõimudele suunatud projekti, mille eesmärk on soolise võrdõiguslikkuse ja õigluse süvalaiendamine. Peale selle toetab EL Euroopa Arengufondist orbe ja haavatavaid lapsi ühisprojektis sotsiaalarengu ministeeriumiga. Teised ELi rahastatavad algatused hõlmavad projekte majanduslike ja sotsiaalsete õiguste ning puudega inimeste kohta.

Libeeria

ELi peamised prioriteedid selles riigis on surmanuhtluse kaotamine, teadlikkuse suurendamine naiste ja laste õigustest ja nende õiguste austamine ning kodanikuühiskonna toetamine inimõiguste edendamiseks. Konkreetsete eesmärkide hulgas on edendada naiste ja laste juurdepääsu tervishoiuteenustele ja haridusele, vähendada oluliselt kõiki ekspluateerimise vorme nende väljajuurimiseks, vähendada oluliselt soolist vägivalda ja emade suremust, suurendada naiste mõjuvõimu ja tugevdada kodanikuühiskonna tegevust inimõiguste valdkonnas.

EL korraldas avalikke arutelusid surmanuhtluse kaotamise kohta parlamendi, sõltumatu riikliku inimõiguste komisjoni, kodanikuühiskonna ja meedia osalusel. Inimõigusi edendati noorte seas muusikaürituste raames.

EL jälgib tähelepanelikult tärkavat homoseksuaalsusevastast liikumist, mis soovib teha samasooliste abielu ja homoseksuaalset käitumist keelavaid seadusemuudatusi. Samasooliste suhted on seadusega keelatud ning 2013. aastal tehti uus ettepanek kriminaalseadustiku muutmiseks, millega kriminaliseeritaks samasooliste suhted teise astme väärteona.

Vaatamata pärast kodusõda tehtud märkimisväärsetele edusammudele seisab Libeeria ikka veel silmitsi suurte inimõigustealaste probleemidega ja leiavad aset inimõiguste rikkumised. Kuigi riigi koht ajakirjandusvabaduse indeksi pingereas on võrreldav eelmise aastaga, on esinenud juhtumeid, mis on seotud laimu käsitleva väga range seadusega, millega kaasneb ajakirjanike enesetsensuur. Liberial on endiselt vaja muuta laimu käsitlevaid seaduseid, et vastata rahvusvahelistele sõna- ja ajakirjandusvabaduse standarditele. Juurdepääs terviseeteabele on endiselt väljakutseks ning valitsusvälised rühmad, kohalikud ajalehed ja kogukonna raadio mängivad olulist rolli rahvatervise alases hariduses.

Libeeriat peetakse jätkuvalt lastega kauplemise lähte-, transiit- ja sihtriigiks nende sunniviisilise töö ja seksuaalse ärakasutamise eesmärgil. Valitsus ei järgi täiel määral kauplemise likvideerimise miinimumnõudeid. Vaatamata piiratud vahenditele teeb valitsus siiski selle nimel märkimisväärseid jõupingutusi. Rohkem jõupingutusi on vaja õigus- ja ohvrite kaitse valdkondades, samas kui ennetamise valdkonnas on tehtud kiiduväärt jõupingutusi.

Ebola kriis tekitas lisaprobleeme. Ebola kriisi algusest peale kehtestas Libeeria karantiini, piirates inimeste õigust vabadusele ja liikumisvabadusele, samuti juurdepääsu elatusvahenditele, tervishoiule jne. Näib, et Ebola viirus ohustab naisi rohkem kui mehi ning UNICEF teatas, et kolme kõige enam mõjutatud riigi kõikidest surmajuhtumitest moodustavad 55–60% naised. Mitmel korral on teatatud väljapressimisest ja liigse jõu kasutamisest julgeolekujõudude poolt Ebola kriisile reageerimisel, eelkõige karantiini kehtestamisel. Julgeolekujõudude ja karantiini vastu West Pointis (Monrovia) protestivate vihaste elanike kokkupõrgete käigus tulistati ühte 15aastast poissi, kes hiljem suri, ning vigastada sai veel neli elanikku.

Endiselt kehtib seadus, mille president Johnson Sirleaf allkirjastas 2007. aastal ja millega kehtestati uuesti surmanuhtlus vastuolus kohustustega, mis tulenevad kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teisest fakultatiivprotokollist, millega Libeeria ühines 2005. aastal. Sellegipoolest ei viidud 2014. aastal surmanuhtlust ellu.

Belgia politsei vahistas 17. septembril 2014 mässumeelse Libeeria rahvusliku patriootliku rinde (NPFL) endise komandöri Martina Johnsoni. See on esimene vahistamine rahvusvahelist õigust rikkuvate kuritegude eest, mis pandi toime Libeeria konflikti ajal aastatel 1989–1996. Libeerlase vahistamine Belgia ametivõimude poolt Libeeria esimese kodusõja ajal väidetavalt toime pandud sõjakuritegude ja inimsusvastaste kuritegude eest on õigluse jaluleseadmisel suur samm edasi.

Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) kaudu jätkas EL mitme projekti toetamist Libeerias. Näiteks rahastab EL projekti, millega toetatakse sõltumatut riiklikku inimõiguste komisjoni, ja ühte teist projekti, mille eesmärk on kodanikuühiskonna tugevdamine, et tegeleda leppimisega riigis. EL toetab samuti kodanikuühiskonna organisatsioone, kes töötavad Libeeria ühiskonnas kõige tõrjutumate isikutega. Üks projekt on suunatud eeskätt puudega inimestele Libeerias. Ettevalmistamisel on praegu kolm soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste projekti seoses naiste osalemisega otsustusprotsessis, soolise haridusega, soolise vägivallaga ja naiste suguelundite moonutamisega.

2014. aastal käivitati EIDHRi raames projektikonkurss, et rahastada kodanikuühiskonna projekte, mis on suunatud tõe- ja lepituskomisjoni soovitude rakendamisele. Valitud organisatsioonid alustavad oma tööd 2015. aastal.

Madagaskar

Suhetes Madagaskariga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid edendada vahetult poliitilise kriisiga seotud põhivabadusi ning eelkõige toetada kiiret põhiseadusliku korra taastamist ja poliitilise stabiilsuse tugevdamist. Lisaks hõlmavad ELi prioriteetid lapse õigusi, inimõiguste austamist õigusemõistmisel, naiste õiguste edendamist ja naistevastase vägivalla kaotamist ning kodanikuühiskonna ja inimõiguste kaitsjate toetamist.

Pikaleveninud poliitilise kriisi (2009–2014) tõttu ning Cotonou lepingu artikli 96 alusel toimunud koostöö peatamise tõttu kuni 2014. aasta maini ei ole ELi inimõiguste ja demokraatia alaseid eesmäärke ja prioriteete ametivõimudega korrapärase dialoogi raames arutatud.

Pärast usaldusväärseid valimisi 2013. aastal, mida jälgis ELi valimisvaatlusmissioon, asusid hiljuti valitud institutsioonid (president, rahvussamblee ja valitsus) tööle 2014. aasta aprillis ja taastati põhiseaduslik kord. Endine kõrge esindaja / komisjoni asepresident Catherine Ashton tegi valimisprotsessi kohta mitu positiivset ja toetavat avaldust. Selle tulemusel otsustas ELi Nõukogu 2014. aasta mais jätkata arengukoostööd Madagaskariga, mis peatati 2010. aastal seoses võimu vägivaldse üleminekuga 2009. aastal.

Kui rääkida inimõiguste olukorrast Madagaskaril üldiselt, siis on inimõiguste kaitsmiseks olemas hea üldine õigusraamistik, kuigi teatavad õigusnormid on mõnikord vastuolulised. Peamine probleem on aga raamistiku täieliku rakendamise puudumine.

Mõned peamistest saavutustest Madagaskaril 2014. aastal on järgmised: seaduse vastuvõtmine surmanuhtluse kaotamise kohta ning vastava seaduse abil sõltumatu riikliku inimõiguste komisjoni (*Commission Nationale Indépendante des Droits de l'Homme*) loomine. Madagaskar on surmanuhtluse *de facto* kaotanud, kuna alates 1958. aastast ei ole registreeritud ühtki hukkamist. Kõik surmanuhtlused vahetati süstemaatiliselt eluaegse sunnitööga vanglakaristusteks.

Sellegipoolest viibib 10. detsembri seisuga surmamõistetuna vanglas veel 65 vangi.

2014. aastal tehti ettepanek, et Madagaskar võiks olla üks nendest riikidest, kelle suhtes peaks EL korraldama demaršikampaania, et edendada Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi ning kohtu privileegide ja immunitetide kokkuleppe ratifitseerimist ja rakendamist. 24. oktoobril 2014 esitati kõnealused demaršid otse justiitsministrile, kes kinnitas kindlat pühendumust rakendamisprotsessi lõpule viimisele. Tekstid tuleks esitada rahvussamblee 2015. aasta märtsi korralisel istungil.

EL on oma Antananarivos asuva delegatsiooni kaudu töötanud selle nimel, et algatada ja tõhustada inimõiguste rühma tegevust tehniliste ja finantspartnerite rühma raames. Esimene kohtumine korraldati 3. septembril ja selle käigus lepiti kokku üldise ja ühise teavitustegevuse ja lobitöö jätkamises, et saada 2015. aasta rahandusseaduses piisavalt eraldisi sõltumatu riikliku inimõiguste komisjoni rakendamiseks. Inimkaubanduse osas, mis on veel üks oluline murettekitav küsimus Madagaskaris, lepiti kokku, et hinnatakse võimalust alustada ÜRO kaudu dialoogi võõrtöötajate sihtriikidega, kuna kõnealustes riikides ei ole Madagaskari esindusi.

Finantskoostöö alal saab Madagaskar abi demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). 2014. aastal rakendati endiselt üheksat projekti, mille kogueelarve on ligikaudu 1,8 miljonit eurot. Riigi inimõigustealaste projektide jaoks on heaks kiidetud uus 4 miljoni euro suurune eraldis ajavahemikuks 2014–2017.

Malawi

Suhetes Malawiga keskendusid ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid 2014. aastal poliitilistele õigustele ja demokraatlikule valitsemistavale ning vähemuste hulka kuuluvate isikute õigustele.

EL arutas Malawiga inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis, sealhulgas poliitilise dialoogi kaudu ning korrapärase suhtluse kaudu Malawi inimõiguste komisjoniga. ELi delegatsiooni inimõiguste kaitsjate töörühm tuleb kokku kaks korda aastas, et arutada peamisi inimõigustega seotud küsimusi ning püüda leida viise, kuidas teha koostööd tõhusamalt.

Veel üks oluline inimõigustega seotud sündmus oli ELi toetus 2014. aasta valimistele. EL andis Malawi valimiskomisjonile finants- ja tehnilist abi ÜRO Arenguprogrammi hallatava ühisfondi ning demokraatliku valitsemistava programmi kaudu. EL toetas kodanikuharidust ja valijate harimist kogu riigis riikliku kodanikuhariduse algatuse kaudu ning lisaks lähetas valimisvaatlusmissiooni, mida juhtis Euroopa Parlamendi liige.

2014. aastal esitas Malawi ELi toel ÜRO inimõiguste komitee 111. istungil aruande kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti rakendamise kohta.

Finantskoostöö alal saab Malawi ELilt abi inimõiguste järgimise tugevdamiseks riigis Malawi inimõiguste komisjoni suutlikkuse suurendamise kaudu. EL pakkus samuti inimõigustealaseid koolitusi õiguskaitseametnikele.

Lisaks väiksematele algatustele kohalike vabaühendustega toetab EL jätkuvalt soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise projekti kaudu partnerluses ÜRO Rahvastikufondiga. EL toetab samuti kohalikku kodanikuühiskonna organisatsiooni LGBTI-isikute õiguste propageerimisel.

Avalikus sfääris oli jätkuvalt oluliseks teemaks lapse õiguste küsimus ning EL toetab endiselt lastekaitseüsteemide tugevdamist ja laste abielude vastast kampaaniat.

Mali

Suhetes Maliga kuuluvad ELi inimõiguste ja demokraatia alaste eesmärkide hulka rahvuslik leppimine ja julgeolek, õigusriigi põhimõte ja demokraatia, kohtureform ja õiguskaitse kättesaadavus, lapse õigused, naiste õigused ja võrdõiguslikkus, võitlus korruptsiooniga, sotsiaalmajanduslikud õigused ja põhiteenused. Alates möödunud aasta maist ei ole ulatuslikud maa-alad riigi põhjapoolsetes piirkondades enam valitsuse kontrolli all, mis mõjutab inimõiguste kaitset kõnealustes piirkondades.

Korrapärasel poliitilisel dialoogil Mali ametivõimudega on EL korduvalt palunud tagada kättesaadavam, sõltumatum ja tõhusam kohtusüsteem. Tõe, õigluse ja leppimise komisjon ei ole ikka veel tegevust alustanud ja valitsus on nüüd selle edasi lükanud, kuni Alžiiris peetavate läbirääkimiste tulemuste selgumiseni.

Muud olulised inimõigustega seotud sündmused, mille suhtes EL võttis konkreetse seisukoha, hõlmasid taastekkinud vägivaldseid pingeid riigi põhjaosas. Mässuliste rühmituste, sõjaväe, liitlasrühmituste jt korrapärase kokkupõrgete peamiseks ohvriteks olid tsiviilisikud. Vaatlejad, näiteks MINUSMA inimõiguste osakond on teatanud sagedastest vangide väärkohtlemise juhtumitest.

2014. aastal tõhustas EL dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega üleminekuperioodi õigusemõistmise teemal projekti kaudu, mida rakendavad Rahvusvaheline Inimõiguste Föderatsioon (FIDH) ja ühenduse *Association Malienne des Droits de l'Homme* kohalik haru. Ajavahemikuks 2015–2016 määrati demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) kahele projektile kokku 550 000 eurot, millega toetatakse tänavalapsi ja riiklikku inimõiguste komisjoni. Lisaks toetas EL Malit jätkuvalt rahaliselt riigi ülesehitamise lepingu kaudu (ELi eelarvetoetus Malile, mis hõlmab 2013. ja 2014. aastat).

Valitsuse suur väljakutse on võidelda karistamatuse vastu. EL tunnistas, et rahvuslik leppimine peab põhinema õiglasel ja toimival kohtusüsteemil, mis on võimeline kuritegude toimepanejad ilma erandita kohtu ette tooma. Mali inimõiguste olukorda käsitlev ÜRO sõltumatu ekspert Suliman Baldo külastas Malit 2014. aastal kaks korda ja teatas, et mõned kinnipeetavad on vabastatud poliitilistel kaalutlustel ning see õhustab karistamatuse vastu võitlemisel tehtavaid jõupingutusi.

Valitsus on alustanud riikliku inimõiguste komisjoni reformimist, et viia see kooskõlla praeguste rahvusvaheliste standarditega.

Mali relvajõudude väljaõppe toetamiseks läbiviidav Euroopa Liidu sõjaline missioon (EUTM Mali) ja Euroopa Liidu ÜJKP tsiviilmissioon Malis (EUCAP Sahel Mali) on oma väljaõppesse lisanud konkreetsed inimõigustega seotud moodulid.

Mauritaania

ELi inimõigustealaste prioriteetide hulka Mauritaanias kuuluvad sellised küsimused nagu kohtusüsteemi parandamine, võitlus orjapidamise vastu, etniliste vähemuste diskrimineerimine, sooline diskrimineerimine, valitsusväliste organisatsioonide staatus, surmanuhtlus, võitlus piinamise vastu ja kadunuks jääma sundimised.

ELi eesmärgid 2014. aastal olid jätkuvalt suunatud inimõiguste edendamisele ja kaitsesele, hea valitsemistava parandamisele, õigusriigi põhimõtete järgimisele dialoogi ja koostöö abil Mauritaania ametivõimudega ning kohalike inimõiguste kaitsjate ja teiste asjaomaste osalejate kaitsmisele. EL pidas 2014. aastal inimõiguste kaitsjatega kaks ametlikku kohtumist ja valitsusega ühe poliitilise dialoogi vooru, mille raames käsitleti inimõigustega seonduvaid küsimusi.

Vaatamata Mauritaanias mõne viimase aasta jooksul inimõiguste kaitse valdkonnas saavutatud õiguslastele ja institutsioonilistele edusammudele on tõsiseid mureküsimusi endiselt mitmes valdkonnas, sealhulgas üldine õigusaktide mitterakendamine.

Presidendivalimised toimusid 2014. aasta juunis. Kuigi opositsioon neid boikoteeris, oli valimisaktiivsus suur ning president Aziz võitis teise ja lõpliku mandaadi. EL lähetas ekspertide vaatlusmissiooni, mis koos teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega tegi järelduse, et valimised olid üldiselt rahuldavad ja tegi mitu soovitus, mis edastati valitsusele ja valimiskomisjonile.

Pärast orjapidamise küsimusi käsitleva ÜRO eriraportööri ametlikku visiiti aasta alguses võttis valitsus märtsis vastu ÜRO sponsoreeritud tegevuskava koos soovitustega orjapidamise ja selle jäänukite väljajuurimise kohta. Lisaks otsustas valitsus luua erikohtu, et esitada süüdistusi orjapidamisega seotud kuritegude eest Mauritaanias, kuid seda ei ole veel tehtud. Selle kohtu loomine on vastuoluline ning inimõiguste kaitsjad on seda palju kritiseerinud.

ÜRO rahvusvaheline inimõiguste edendamise ja kaitse eest vastutavate riigiasutuste koordineerimiskomisjon valis Mauritaania riikliku inimõiguste komisjoni järgmiseks kaheks aastaks Aafrika mandrit esindama. Käesolevast aastast alates on Mauritaania riiklik inimõiguste komisjon samuti riiklik piinamise tõkestamise mehhanism piinamise vastase konventsiooni fakultatiivprotokolli rakendamise kontekstis.

EL on toetanud uue õigusakti koostamist, et ennetada naistevastast vägivalda ning on tugevalt toetanud paremat õigusemõistmist alaealiste üle. Koos ÜRO ja rahvusvaheliste vabaihendustega kutsus ELi delegatsioon ametivõime üles otsima alternatiive noorte ja täiskasvanute koos vangis hoidmisele. Justiitsministeerium reageeris positiivselt ning tegeleb hetkel vastavate meetmete kindlaksmääramisega.

2014. aastal käivitati kolm uut EIDHRist rahastatavat projekti. Need hõlmavad peamisi strateegilisi prioriteete, nagu teenijatena töötavate noorte naiste vastase vägivalla ennetamine, endiste orjade majandusliku mõjuvõimu suurendamine ning kogukondade rahumeelse kooseksisteerimise toetamine ja maa pärast toimuvate vaidluste lahendamine. See eriti tundlik teema saab suuremat tähelepanu nii kodanikuühiskonna organisatsioonidelt kui ka rahvusvahelistelt partneritelt.

Mauritiuse Vabariik

Suhetes Mauritiuse Vabariigiga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid jätkata inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte austamise edendamist, keskendudes eelkõige soolisele vägivallale ja lastevastasele vägivallale.

2014. aastal arutas EL Mauritiuse Vabariigiga inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis, sealhulgas poliitilise dialoogi ja poliitikadialoogi ning arengukoostöö kaudu. 2014. aastal ei peetud Mauritiusel ametlikku poliitilist dialoogi.

Tuginedes ÜRO inimõiguste komitee 2012. aasta otsusele võeti 4. juulil 2014 rahvusassamblees vastu kogukonna deklareerimist käsitlev õigusakt (ajutised sätted), millega võimaldatakse üldvalimistel osalevatel kandidaatidel mitte deklareerida oma etnilist kogukonda.

Parlament saadeti laiali 6. oktoobril 2014 ja hästitoimiv valimiste järelevalvekomisjon korraldas üldvalimised 10. detsembril 2014.

Muud olulised inimõigustega seotud sündmused 2014. aastal hõlmavad riigis valitseva soolise vägivalla hukkamõistmist ELi poolt. Seda tehti koos USA saatkonnaga 16-päevase kampaania „*Stop violence! Know your rights*” („Lõpp vägivallale! Tea oma õigusi”) sponsoreerimise kaudu ÜRO algatuse „*No Violence Against Women*” („Lõpp naistevastasele vägivallale”) raames (detsember 2014) ja pressikonverentsi kaudu.

EL tegi rahvusvahelise naistevastase vägivalla kaotamise päeva puhul üldised avaldused, keskendudes soolisele vägivallale.

Samuti jätkas ja tõhustas EL oma mitteametlikku dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega seeläbi, et osales kampaaniates, millega edendatakse naiste õigusi, ja andis neisse oma rahalise panuse, et elavdada riiklikul tasandil reageerimist soolisele vägivallale ning suurendada teadlikkust ja algatada avalikku arutelu.

2014. aasta novembris tegi EL demarši Mauritiuse Vabariigi valitsusele surmanuhtluse kasutamisele moratooriumi kehtestamist käsitleva resolutsiooni poolt hääletamise kohta ÜRO Peaassamblee 69. istungjärgul. Tuleks rõhutada, et kuigi surmanuhtluse kasutamine on ametlikult peatatud surmanuhtluse kaotamist käsitleva 1995. aasta õigusaktiga, ei ole Mauritiuse Vabariik ratifitseerinud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teist fakultatiivprotokolli, mille eesmärk on surmanuhtluse alaline kaotamine. Mauritius ei viibinud samuti kohal, kui detsembris 2010 ja detsembris 2012 hääletati ÜRO resolutsiooni üle, mis käsitleb hukkamiste ülemaailmset moratooriumi.

Finantskoostöö vallas saab Mauritiuse Vabariik abi valitsusväliste osalejate temaatilisest eelarvereast. Pärast 2013. aastal välja kuulutatud projektikonkurssi allkirjastas ELi delegatsioon neli lepingut lapse ja naiste õiguste valdkonnas tegutsevate vabaühendustega. Rahastati järgmisi algatusi: 24 kuritarvitatud ja vanemliku hoolitsuseta jäänud lapse, sh erivajadustega lapse, rehabilitatsioon ja hooldus ning nende elukvaliteedi parandamine; alghariduse füüsiliselt ja pedagoogiliselt kättesaadavaks tegemine erivajadustega lastele; kuulmispuudega laste tööalase konkurentsivõime suurendamisele ja sotsiaalsele integratsioonile kaasaaitamine; naiste mõjuvõimu suurendamine Agalégal, Mauritiuse äärepoolseimal saarel.

Mosambiik

2014. aastal seadis EL esmatähtsale kohale õigusriigi ja demokraatia kindlustamise usaldusväärsete ja jätkusuutlike valimisprotsesside kaudu, kuid samuti sõna- ja ühinemisvabaduse, naiste mõjuvõimu suurendamise ja lapse õigused.

2014. aastale olid iseloomulikud sõjalised pinged Renamo relvajõudude ja valitsuse julgeolekujõudude vahel eeskätt riigi keskosas asuvates provintsidest ja see avaldas negatiivset mõju inimõiguste olukorrale. Mõlema osapoolega toimunud poliitilise dialoogi kaudu toetas EL dialoogi ja õigusriigi põhimõtete järgimist kui ainuvõimalikku viisi, kuidas lahendada poliitilised ja sõjalised pinged. Kohapeal tehtud ELi avaldustes kutsuti kõiki sidusrühmi üles võtma enda kanda osa vastutusest rahu ja leppimise kindlustamisel.

Jätkusuutlike, läbipaistvate ja usaldusväärsete valimisprotsesside edendamiseks Mosambiigis toetas EL 2014. aastal presidendi-, parlamendi- ja piirkondlikke valimisi mitmemõõtmelise lähenemisviisi kaudu, kombineerides järjepidevat poliitilist dialoogi kõigi sidusrühmadega, kodanikuühiskonna toetamist, konfliktide ja valimistega seotud vägivalda ennetamist ning valimiste vaatlemist. Septembri keskpaigas lähetati ELi liikmesriikide toel ELi valimisvaatlusmissioon, et jälgida valimisprotsessi kõiki etappe. Missioon hõlmas mitme liikmesriigi diplomaadi lähetamist lühiajaliste vaatlejatena. ELi valimisvaatlusmissioon esitas oma esialgsed märkused kaks päeva pärast valimisi ja koostas seejärel kaks pressiteadet valimistejärgse olukorra kohta.

EL toetas samuti jätkuvalt selgemat võimude lahusust, õigusriigi põhimõtte austamist ning pühendumist korruptsioonivastasele võitlusele, heale valitsemistavale ja teabe kättesaadavusele. EL väljendas heameelt selle üle, et parlament kiitis 2014. aasta novembris heaks teabe kättesaadavust käsitleva seaduse ja karistusseadustiku, ning kutsus üles tegema asjakohaseid jõupingutusi nende rakendamiseks. Samuti toetas EL riigiprokuratuuri, ülemkohut ja parlamenti õigusriigi põhimõtete projekti raames (9 miljonit eurot). Riigi rahanduse juhtimine ja aruandekohuslus on samuti olnud ELi arengukoostöö keskmes eelarvetoetuse ja valitsusega peetava vastavasisulise poliitikadialoogi kaudu.

2014. aastal toetas EL mitmeid kodanikuühiskonna organisatsioone, mis tegutsevad inimõigustega seotud eri valdkondades ja millest mõned on olnud väga tähtsad oluliste reformide toetamisel, nt seoses karistusseadustiku, pärimisseaduse ja teabe kättesaadavust käsitleva seadusega.

Kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamine hõlmas samuti meetmeid, mis on seotud teabe kättesaadavusega, avaliku sektori vastutusega ja sõnavabadusega, sealhulgas kogukondade raadiote üleriigilise foorumi ja OLAVULA kodanikele suunatud osalusplatvormi toetamisega. Samuti toetati AGIRi säästva haldamise programmi ning ELi valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude eelarverea raames kuulutati välja projektikonkurss, et edendada dialoogi kohalike ametivõimude ja kodanikuosaluse vahel.

EL on samuti tõhustanud sooküsimuste ja naiste mõjuvõimu suurendamise koordineerimist, luues ELi sooküsimuste rühma, mis on teinud naiste ja sotsiaalküsimuste ministriumiga koostööd naiste mõjuvõimu suurendamise rakendusstrateegia osas. Selles valdkonnas töötavaid kodanikuühiskonna organisatsioone rahastati ja toetati teadlikkuse suurendamise meetmete võtmiseks ja inimõiguste rikkumise ohvrite toetamiseks. EL ühendas samuti jõud ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agenduuriga 16-päevase UNiTE kampaania (teadlikkuse suurendamine naistevastase vägivalla kohta) raames.

Lisaks tegi EL koostööd valitsuse ja kodanikuühiskonnaga lapse õiguste kaitsmisel. EL on teinud koostööd valitsuse ja ILOga laste töö osas, konkreetsemalt ohtlike tööde nimekirja koostamisel. EL on samuti rahastanud laste registreerimise ja rahvastikusündmuste statistika süsteemi loomist, mida rakendab UNICEF (programm „*Breaking with Broken Systems*”). Samuti toetas EL kodanikuühiskonna organisatsioone, mis abistavad haavatavaid lapsi, suurendavad teadlikkust ja teevad koostööd ametivõimudega.

EL andis jätkuvalt abi LGBTI-kogukonnale seksuaalvähemusi toetava tegevuse ja lobikampaania jaoks seksuaalvähemuste tunnustamiseks ametivõimude poolt.

Rahalist toetust anti samuti riiklikule inimõiguste komisjonile, mis seisis silmitsi haldustakistustega.

Inimõiguste päeva tähistamiseks korraldas EL konsulteerimise kodanikuühiskonna inimõiguste kaitsjatega, et arutada inimõigustealaseid prioriteete Mosambiigis enne uue ELi inimõigustealase riigistrateegia ettevalmistamist ja EIDHRI konkursikutset 2015. aastal.

Namiibia

Suhetes Namiibia Vabariigiga keskendusid ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid demokraatlike protsesside, institutsioonide ja poliitilise osalemise ning pluralismi kindlustamisele, eelkõige riigiasutuste nagu parlamendi parema toimimise ja õigusabi parema kättesaadavuse kaudu.

EL suhtleb Namiibiaga samuti majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste edendamise teemal. Kuigi Namiibia sellealane õigusraamistik on väga kaasaegne, on palju õigusakte suuremalt jaolt rakendamata valitsuse vähese suutlikkuse tõttu. Lisaks toetab ja edendab EL selliste vähemuste hulka kuuluvate isikute õigusi nagu põlisrahvad (nt sanid), puudega inimesed ning lesbid, geid, biseksuaalid ja transsoolised inimesed, kes on ühiskonnast sageli välja tõrjutud, kellel puudub poliitiline esindatus ja kelle juurdepääs põhiteenustele on sageli piiratud.

EL peab Namiibia Vabariigiga inimõiguste ja demokraatia alast dialoogi. See hõlmab kohtumisi vabaühendustega ning ELi/liikmesriikide inimõiguste töörühma.

Kuna Namiibia valitsus kiitis heaks ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni ja ratifitseeris muud põlisrahvastega seotud konventsioonid, uuris EL, kuidas on valitsusel kavas tegeleda põlisrahvaste marginaliseerumise küsimusega ja parandada nende elutingimusi. EL on jälginud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu otsuste rakendamiseaduse staatust ning julgustanud valitsust kõnealust seadust vastu võtma, et valitsus saaks teha täielikku koostööd Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga. Samuti käsitleti soolist võrdõiguslikkust ja naiste õiguseid, millega seoses EL märkis murelikult, et ühiskonnas suureneb sooline vägivald. Lisaks vastavatele muudatustele õigusraamistiku osas jälgis EL samuti tähelepanelikult kohtuasja, mis on seotud HIV-positiivsete naiste sundsteriliseerimisega.

EL ja selle liikmesriigid jätkasid koostööd valdkondlike ministereeriumidega ja vabaühendustega riigi soolise võrdõiguslikkuse poliitika rakendamisel. Valitsust julgustati kiitma kiiresti heaks lastehoidu ja lastekaitset käsitlevat seadust ning EL kinnitas oma pühendumust kodanikuühiskonna toetamisele kodanikuühiskonna organisatsioonidele suunatud toetuste jagamise kaudu. Demaršide kaudu tõstatati olulisi inimõigustega seotud küsimusi, enamasti ÜROga seotud teemadel, eeskätt ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee ja Inimõiguste Nõukogu istungite ettevalmistamisel. Lõpuks õnnitles EL Namiibiat selle puhul, et riik valiti Inimõiguste Nõukokku (2014–2016).

28. novembri 2014. aasta valimiste puhul korraldasid Namiibias esindatud ELi liikmesriikide missioonide ja ELi delegatsiooni diplomaatiline personal pealinnas ja selle ümbruses ühise diplomaatilise jälgimise, mis kinnitas, et valimispäeval valitses rahulik ja vaoshoitud õhkkond. Seejärel andis ELi delegatsioon välja ELi kohapeal tehtud avalduse, milles õnnitles Namiibiat tema demokraatlike tõekspidamiste puhul ja presidendi ametiajaga seotud põhiseaduslike piirangute austamise pärast ning avaldas soovi teha koostööd uue valitsusega, et toetada Namiibia sotsiaalset, majanduslikku ja demokraatlikku arengut.

EL tõhustas dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega ning koostas ELi riigipõhise tegevuskava koostööks kodanikuühiskonnaga (2014–2017), konsulteerides selleks ELi delegatsiooni juhatusel ELi liikmesriikide ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Tegevuskava prioriteedid on järgmised: suurendada jõupingutusi, et luua kodanikuühiskonna organisatsioonidele partnerriikides parem keskkond, edendada kodanikuühiskonna organisatsioonide struktureeritud osalemist siseriiklikus poliitikas, ELi programmitöö tsükli ja rahvusvahelistes protsessides ning suurendada kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkust.

31. jaanuaril 2011 viidi Namiibia suhtes läbi inimõiguste olukorra üldine korrapärane läbivaatamine. 2013. aasta vahearuanne käsitles uuesti mõnda lahendamata küsimust, pöörates suurt tähelepanu sooküsimustele, lapse õiguste kaitsele ning põlisrahvaste marginaliseerumisele. Inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitusel hõlmasid selle tagamist, et kohtuistungid peetakse mõistliku aja jooksul ning et kriminaalasjade kuhjumisega tegelemiseks võetakse erimeetmeid. EL on edendanud kõnealuste soovitude rakendamist mitmes valdkonnas ning on samuti pakkunud tehnilist abi, et koostada inimõiguste tegevuskava, mida president tutvustas 9. detsembril 2014.

Namiibia saab abi demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). 18. jaanuaril 2013 kuulutati välja 600 000 euro suuruse eelarvega projektikonkurss. Eesmärk oli aidata Namiibia kodanikuühiskonnal saavutada suurem ühtsus inimõiguste, poliitilise pluralismi, demokraatliku poliitilise osalemise ja esindatusega töötamise vallas. Välja valitud projektid keskenduvad õiguskaitse kättesaadavusele, valimistele ja valijate harimisele. EL jätkas rahalise abi andmist ELi valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude teemaprogrammi kaudu, keskendudes soolisele vägivallale, lapse õigustele, tõrjutud inimestele, sh HIVi nakatunud / AIDSi haigestunud inimesed, ning kodanikuühiskonna ja piirkondliku/kohaliku valitsuse vahelisele suhtlusele.

Lisaks andis EL Euroopa Arengufondi kaudu 4 miljonit eurot Namiibia kodanikuühiskonna toetusprogrammile, et parandada selle rolli poliitika toetamise ja kooskõlastamise puhul ning tugevdada kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkust juhtimise ja vastutuse osas ning et toetada Namiibia kodanikuühiskonna sihtasutuse loomist. Kõnealuse projekti raames eraldatakse Namiibia kodanikuühiskonna sihtasutusele üks miljon eurot, et korraldada konkursikutsed väikeste ja mikrotoetuste andmiseks kogukondlikele organisatsioonidele.

Niger

ELi inimõigustealaste prioriteetide hulka Nigeris kuuluvad demokraatlike põhimõtete ja õigusriigi austamine, kohtusüsteemi edendamine, eelkõige õiguskaitse kättesaadavus ja kinnipidamistingimused, ning naiste ja laste õiguste kaitse. Neid prioriteete rakendatakse konkreetsete tegevuskavade ja eesmärkide kaudu, nt soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava (2010–2014) ja kodanikuühiskonnaga koostöö tegemise tegevuskava kaudu koostöös liikmesriikide ja Nigeri ametivõimudega.

Inimõiguste olukorra analüüs riigis näitab, et vaatamata opositsiooni mõningasele ahistamisele kohalike ametivõimude poolt ei ole demokraatlikud põhimõtted ja põhivabadused, eelkõige poliitilised ja individuaalsed põhivabadused, praegu tõsisel ohul. EL toetab Nigerit selle jõupingutustes parandada inimõiguste, eelkõige naiste ja tütarlaste õiguste olukorda. Julgeolekulukord piiridel on endiselt väga murettekitav. Niger on tugevdanud julgeolekumeetmeid, tagades samal ajal demokraatlike põhimõtete ja põhiõiguste kaitse. Ametivõimude koostöö ELiga on rahuldav.

Poliitilise dialoogi kohtumistel 2014. aasta aprillis ja oktoobris rõhutas EL, et järgmiste üldiste valimiste puhul, mis peaksid toimuma 2016. aasta esimeses pooles, on asjakohane ettevalmistus väga oluline.

2014. aasta novembris käivitas ELi delegatsioon uue projektikonkursi demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) raames, mille valdkondlikud prioriteedid keskenduvad eelkõige kinnipidamistingimustele ning naiste ja laste sotsiaalmajanduslike ja kultuuriliste õiguste edendamisele. 2014. aastal on EIDHRi raames rahastatud projektidest muu hulgas aidatud paljusid tänavalapsi Maradi ja Zinderi piirkondades, pakkudes neile ajutist peavarju, aidates neil arendada tööks vajalikke oskusi ja aidates neil koju naasta. Lisaks toetati kuut kogukonnakooli, mis on pühendunud selliste laste ja eelkõige selliste tüdrukute harimisele, keda on põlvkondade kaupa kõrvale tõrjutud orjadest põlvnemise tõttu.

EL jätkas oma õigusemõistmist ja õigusriiki toetava programmi (PAJED II) kaudu tehnilise ja rahalise toetuse pakkumist vangistuse eksperimentaalsete alternatiivide elluviimisele ning alaealiste õiguskaitset käsitleva riikliku poliitika koostamisele. Kõnealusel programmist on samuti toetatud õigusabi ja -nõu pakkuva riikliku agentuuri loomist, mis juba toimib ning lihtsustab õiguskaitse kättesaadavust kõige haavatavamatele elanikkonnarühmadele.

Kodanikuühiskonna toetusprogrammist (PASOC II) rahastati kodanikuühiskonna organisatsioonide algatusi, mille eesmärk on tugevdada nende organisatsioonide rolli peamiste arenguvallas tegutsejatena ning mille tulemusel rakendasid kohalikud vabaühendused ja rohujuure tasandi ühendused 244 mikroprojekti. 33% nendest projektidest on suunatud soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste edendamisele.

Hea valitsemistava edendamiseks riikliku statistikasüsteemi arendamise programmi (PASTAGEP) rakendamise toetamise kaudu on piirkondades rahastatud teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, et teavitada perekonnasündmuste registreerimise olulisusest.

Nigeeria

Suhetes Nigeeriaga on ELi peamised inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: piinamise vastane võitlus, kohtuvälised hukkamised, surmanuhtluse kaotamine, julgeolekusektori ja kohtusüsteemi reform, võitlus karistamatuse vastu, sotsiaalsete ja majanduslike õiguste edendamine ning võitlus diskrimineerimise kõigi vormide vastu.

EL jätkas osalemist inimõiguste ja demokraatia teemalistel aruteludel mitmes Cotonou lepingu artikli 8 kohase poliitilise dialoogi voorus ning ELi ja Nigeeria ministrite dialoogis 27. novembril Abujas. Ministrite dialoogi ajal arutati kolme peamist kahepoolset küsimust, milleks olid riiklikud valimised, inimõigused ja Boko Harami mässutegevus riigi kirdeosas, ning dialoogi lõpus allkirjastati ühiskommünikee.

Kodanikuühiskonnaga konsulteerimine toimus 6. märtsil Abujas, millele 27. märtsil järgnes inimõiguste kaitsjate seminar. Riikliku inimõiguste komisjoniga peeti mitu kohtumist. Nigeeria julgeolekuteenistuste poolt terrorismivastaste operatsioonide käigus toime pandud väidetavaid inimõiguste rikkumisi käsitleti Nigeeria riikliku julgeoleku nõunikuga. Oktoobris toimus Abujas konfliktianalüüsi teemaline seminar. Rahvusvahelisel inimõiguste päeval (10. detsember 2014) pöördus Nigeerias asuva ELi delegatsiooni asejuht avalikkuse poole riikliku inimõiguste nõukogu korraldatud ametlikul üritusel. EL salvestas samuti inimõiguste teemalise raadiosõnumi.

Oma 12. mai järeldustes väljendas ELi välisasjade nõukogu sügavat muret Nigeerias toimuvate terrorirünnakute pärast. Boko Harami poolt toime pandud arvukate julmuste kohta tehti mitu avaldust, sealhulgas enam kui 250 koolitüdruku röövimise kohta aprillis Chibokis. EL reageeris samuti avaldusega jaanuaris vastu võetud seadusele, millega muudetakse samasooliste abielu kriminaalkorras karistatavaks. Asjaomastele Nigeeria ametivõimudele oma seisukohtade tutvustamiseks korraldati mitteametlikke ja ametlikke demarše. Nigeeria esitati kolm korda inimõigustealaste küsimuste kiireloomuliseks aruteluks Euroopa Parlamendi täiskogu istungitel (jaanuaris, märtsis, juulis) ning iga kord võeti vastu Euroopa Parlamendi resolutsioon.

2011. aasta valimisvaatlusmissiooni järelmissioon toimus mais, et aidata Nigeerial rakendada 2011. aasta soovitusi enne 2015. aasta märtsis toimuvaid valimisi.

2014. aasta alguses lõppes inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teine voor, mille käigus kiitis Nigeeria 219st soovitusest heaks 175, kaasa arvatud soovitused julgeolekujõudude liikmete poolt elluviidud piinamiste ja kohtuväliste hukkamiste kohta. Nigeeria lükkas tagasi üksnes 10 soovitust, mis kõik käsitlesid diskrimineerimist seksuaalse sättumuse alusel, ning pani ootele 34 soovitust seoses surmanuhtluse moratoriumiga, millel on põhiseaduslikud tagajärjed.

EL jätkas demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) kaudu Nigeerias mitme projekti toetamist. Stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi kaudu toetab EL Nigeeria jõupingutusi, et võidelda terrorismi vastu ning tagada rahu eri konfliktipiirkondades. Euroopa Arengufond toetab käimasolevat kohtusüsteemi reformi, 2012.–2015. aasta valimistsükli, edendab naiste kaasamist rahu ja julgeoleku saavutamisse ning pakub psühhosotsiaalset toetust Põhja-Nigeeria konfliktist mõjutatud lastele. 11. Euroopa Arengufond pöörab erilist tähelepanu riigi põhjaosale, et aidata parandada riigi kõnealustes osades elavate inimeste kohutavat sotsiaalmajanduslikku olukorda.

Rwanda

ELi peamine eesmärk on toetada Rwandat inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitude rakendamise seotud kohustuste jälgimisel ja täitmisel, eelkõige seoses poliitilise tegutsemisruumiga, sõna- ja kogunemisvabadusega ning kohtusüsteemi ja meedia sõltumatusega.

2014. aastal jätkas EL inimõiguste ja demokraatia olukorra arutamist Rwandaga poliitilise dialoogi raames (Cotonou lepingu artikkel 8 ja ministrite tasandi kohtumised). Aasta jooksul jätkas EL samuti kohtumisi kodanikuühiskonna organisatsioonidega, sealhulgas inimõiguste teemadel.

ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidis külastas Rwandat 2014. aasta aprillis, et mälestada 20 aasta möödumist Rwanda genotsiidi algusest. Toonane ELi arenguvolinik Andris Piebalgs külastas Rwandat 2014. aasta märtsis ning kohtus kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Rahumeelse kogunemise ja ühinemise vabaduse õigusega tegelev ÜRO eriraportöör Maina Kiai tegi Rwanda kutsel ametlikud visiidid Rwandasse 2014. aasta jaanuaris ja augustis.

Oma 22. juuli 2014. aasta järel dustes märkis ELi välisasjade nõukogu murelikult ära piirangud, millega Rwanda erakonnad ja kodanikuühiskond silmitsi seisavad. Nõukogu julgustas Rwandat laiendama poliitilist tegutsemisruumi ja võimaldama suuremat sõnavabadust demokraatias täielikuma osalemise jaoks.

Rwanda tegi 2014. aastal edusamme 2011. aasta inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise esimese vooru soovitude rakendamisel (teine voor toimub 2015. aastal). Need hõlmavad riikliku õigusabi poliitika ning laste õiguskaitset käsitleva poliitika heakskiitmist 2014. aasta oktoobris; piinamise vastase konventsiooni ja naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni lisaprotokollide ratifitseerimist ning ettevalmistusi selleks, et määratleda riiklik inimõiguste tegevuskava, sealhulgas konsulteerides väliste sidusrühmadega.

Euroopa Arengufondi raames on ELi jaoks üheks keskseks valdkonnaks vastutustundlik juhtimine, mis hõlmab konkreetseid eesmärke avaliku sektori vastutuse tugevdamiseks ja kodanikuühiskonna toetamiseks kooskõlas Rwanda majandusarengu ja vaesuse vähendamise strateegiaga (2013–2017).

2014. aasta veebruaris väljendasid kodanikuühiskonna organisatsioonid muret ühismeetmete arengufoorumit käsitlevate peaministri juhiste pärast, mis võeti vastu 2013. aasta oktoobris; kodanikuühiskonna organisatsioonid kardavad, et juhised võivad ohustada nende sõltumatust.

Rwanda organisatsioonid said rahalist abi demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). Projektid hõlmasid järgmist: ametiühingute vastavus ÜRO Inimõiguste Nõukogu äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetele; maa pärast toimuvatest vaidlustest lähtuvate konfliktide ennetamine ning kohaliku tasandi lepitajate tugevdamine; lapse õigused ja varajane lapsepõlv ja lapsehoiuteenuste arendamine; leppimine, rehabilitatsioon ja põhiteenuste kättesaadavus haavatavatele elanikkonnarühmadele, sealhulgas orvud, tõrjutud rühmad, piinamise ohvrid ja vägivalda naisohvrid; valimiste siseriiklik vaatlemine, sealhulgas toetus pikaajaliseks tegutsemiseks mõeldud kodanikuühiskonna valimiste toetusvõrgustiku loomisele.

Lisaks andis EL Rwandale rahalist toetust oma kohtusüsteemi eelarvetoetuse programmi kaudu vastavalt kokkuleppele Belgiaga, et toetada uue õigusemõistmise, leppimise ja korrakaitse valdkonna strateegia (2014-2018) rakendamist. See hõlmab arvamuse ja vastutuse komponenti, mis keskendub õigusemõistmise järelevalvele, õiguskaitse kättesaadavusele ja kõige haavatavamate elanikkonnarühmade jaoks mõeldud maale, soolise vägivalda ennetamisele ning inimõiguste edendamisele, keskendudes töötajate õigustele.

ELi kodanikuühiskonna tegevuskava rakendamise ja 11. EAFi programmitöö ettevalmistamise raames viis EL läbi Rwanda kodanikuühiskonna kaardistamise, keskendudes peamiselt demokraatlikule valitsemistavale.

EL tegi 2014. aasta septembris visiidi Rweru järve äärde (Rwanda ja Burundi piiril) seoses järvest leitud tuvastamata surnukehadega. Visiidi käigus väljendas EL muret ja toonitas vajadust läbipaistva ja tõhusa uurimise järele.

São Tomé ja Príncipe

ELi peamised prioriteedid olid jätkuvalt järgmised: peamiste rahvusvaheliste inimõigustealaste lepingute ratifitseerimine, kohtusüsteemi toetusmeetmed, politseijõudude toime pandava väärkohtlemise kaotamine, korrupsioonivastase võitluse julgustamine ja teadlikkuse suurendamine diskrimineerimise vastu võitlemise tähtsusest.

EL jätkas inimõiguste ja demokraatia arutamist São Tomé ja Príncipega Cotonou lepingu artikli 8 kohase korrapärase poliitilise dialoogi kaudu. Dialoogi peetakse igal aastal ja see toimus 2014. aasta veebruaris. Peamised käsitletud küsimused olid kohtusüsteemi reform, Rooma statuudi ratifitseerimine São Tomé ja Príncipe poolt ning valimiste ettevalmistamine.

2014. aasta oktoobris toimunud parlamendi, piirkondlike ja kohalike omavalitsuste valimiste puhul tegi EL avalduse, kus õnnitles São Tomé ja Príncipe hääletuse rahumeelse läbiviimise puhul ning väljendas heameelt suure valimisaktiivsuse pärast üle kogu riigi. EL andis samuti rahalise panuse (151 979 eurot) São Tomé ja Príncipe valimiste protsessi, toetades koolitusi ja valimisjaoskondi.

Finantskoostöö alal saab riik abi demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR). Sellegipoolest ei kuulutatud 2014. aastal välja projektikonkurssi riigipõhise toetuskava jaoks. Kuid 2015. aastal kuulutatakse välja projektikonkurss 150 000 euro suuruse eelarvega.

Mõned esialgsed meetmed on ellu viidud, et valmistada ette 2015. aasta projektikonkurssi.

São Tomé ja Príncipe on saanud toetust valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude arengualasest temaatilisest eelarvereast, kust 1,7 miljonit eurot on eraldatud suutlikkuse suurendamiseks ning São Tomé ja Príncipe valitsusväliste osalejate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide ümberkorraldamise abistamiseks.

Senegal

Cotonou lepingu artikli 8 kohases poliitilises dialoogis ning ELi ja Senegali koostöös olid ELi ja selle liikmesriikide prioriteedid 2014. aastal suunatud naiste ja laste õigustele, võitlusele karistamatuse vastu, kohtuasjade kuhjumise vältimisele ning eelvangistuse kestuse ja sellega seotud juhtumite arvu vähendamisele ning seksuaalse sätumuse alusel toimuva diskrimineerimise tõkestamisele.

Üldiselt on inimõiguste olukord Senegalis positiivne. Vaatamata edusammudele soolise võrdõiguslikkuse ja heade kavatsuste osas võidelda korrupsiooni ja ebaõiglusega, peavad ametivõimud siiski tegema edasisi edusamme laste kaitsel, karistamatuse vastu võitlemisel, eelvangistuse vähendamisel ning homoseksuaalide diskrimineerimise ennetamisel.

Ajakirjanikega kõneledes mainisid mitmed ELi saadikud, sealhulgas ELi missiooni juht mitmel korral ELi ühist strateegiat, väärtuseid ja muret inimõiguste pärast. Kõnealuses valdkonnas on seatud ELi ja selle liikmesriikide vahel sisse süstemaatiline koostöö koos ülesannete jaotusega liikmesriikide vahel.

EL tunnustas jätkuvalt naiste ja laste kaitset käsitlevate Senegali õigusaktide olemasolu, kuid rõhutas samuti, kui olulised on konkreetsed rakendusmeetmed, mis on Senegali puhul sageli ootele pandud. Eelkõige rõhutati tänavalaste ebakindlat olukorda artikli 8 kohase poliitilise dialoogi kohtumisel juunis ja inimõigustele pühendatud kohtumisel justiitsministriga novembris. EL rõhutas, kui oluline on eraldada eelarves vahendeid laste kaitse riikliku strateegia jaoks (vastu võetud 2013. aasta detsembris) ja seda strateegiat rakendada. Rahvusvahelise inimõiguste päeva puhul (10. detsember) korraldab ELi delegatsioon ürituse, mis käsitleb õigust haridusele ning noorte, eelkõige noorte naiste tööturule integreerumist.

2014. aastal jätkas EL rahalise toetuse pakkumist valitsusväliste osalejate temaatilisest eelarvereast, et edendada soolist võrdõiguslikkust poliitilistele, majanduslikele ja sotsiaalsetele õigustele juurdepääsul projekti kaudu, mille eesmärk on võidelda tütarlaste seksuaalse kuritarvitamise ja väärkohtlemise vastu (99 980 eurot). Lisaks palus EL EIDHRI rahastamist, et toetada lapse õiguste valdkonnas töötavaid vabaihendusi. EL töötas stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi raames samuti projektikonkursiga, mille eesmärk on käsitleda naiste rolli kriisiolukordades ning ennetada laste ärakasutamist.

ELi ja Senegali poliitilise dialoogi raames pühendati novembris toimunud kohtumine justiitsministriga inimõigustele ning EL ja selle liikmesriigid rõhutasid vajadust vähendada eelvangistuse juhtumite arvu ja kestust. Euroopa Arengufondi programmi kaudu, millest toetatakse kohtusüsteemi reformi, aitab EL parandada Senegali õigusriigi nii nn riistvara (kohtud, vanglad) kui ka nn tarkvara (koolitused, teadlikkus, võitlus karistamatuse vastu) ja seda 7,9 miljoni euro suuruse eelarvega. EL rahastab samuti Senegali kontrollikoja suutlikkuse suurendamist, et aidata kontrollikojal vähendada viivitusi riiklike vahendite kasutamise üle otsuste tegemisel ja suurendada kontrollikoja tõhusust.

EL ja mitmed ELi liikmesriigid andsid toetusi, et abistada Senegali ametivõime Senegalis asuva *Chambres africaines extraordinaires* kohtuistungi korraldamisel Tšaadi endise presidendi Hissène Habré üle, keda süüdistatakse inimsusvastastes kuritegudes. Justiitsminister kinnitas ELile, et instrueerimine lõpetatakse 2015. aasta jaanuari lõpus ning kohtuistung saab alata aprillis.

Homoseksuaalsuse kriminaalkorras karistatavaks muutmist käsitletakse süstemaatiliselt ühe teemana poliitilises dialoogis, kus EL rõhutab, et Senegal ei täida tema poolt allkirjastatud rahvusvahelisi lepinguid. Senegali justiitsminister julgustab prokuröre mitte kohaldama karistusseadustiku artiklit 319, millega muudetakse karistatavaks „ebaloomulikud teod”.

Seoses sõna- ja ühinemisvabadusega, mis on Senegalis üldiselt tagatud, on EL toetanud ja kaitsnud inimõiguste kaitsjaid ning panustanud kodanikuühiskonna õigus- ja finantsraamistiku selgitamisse, meediaga seotud õigusrikkumiste dekriminaliseerimisse ning ajakirjanduse kvaliteeti. Toetust taotleti 2014. aastal ELi uuest kodanikuühiskonna ja kohalike ametivõimude eelarvereast. Mais rahastas EL teist nn valitsusväliste osalejate ülikooli.

Seišelli Vabariik

Suhetes Seišelli Vabariigiga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: tugevdada valimisreformi protsessi, jälgida 2011. aasta mais toimunud Seišellide inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise käigus sõnastatud soovitude rakendamist ning toetada rahvusvaheliste konventsioonide ja lepingute siseriiklikku ülevõtmist.

EL jätkas inimõiguste ja demokraatia arutamist Seišellidega mitmes formaadis, sealhulgas jälgides tähelepanelikult valimisreformi protsessi ja pöörates erilist tähelepanu avalikku korda käsitleva 2013. aasta seaduse läbivaatamisele.

Lisaks on EL korrapärasel dialoogil Seišellide ametivõimudega palunud korduvalt parandada demokraatlikku keskkonda, keskendudes valimisreformi protsessi kiirendamisele ja sätete muutmisele kogunemis-, sõna- ja ajakirjandusvabaduse suurendamiseks, naiste mittediskrimineerimiseks ja lapse õiguste kaitsmiseks.

Pärast 2011. aasta mais toimunud presidendivalimisi julgustas EL Seišellide ametivõime rakendama valimisreformi kohta antud soovitusi, mille koostas rahvusvaheline valimiste vaatlusmissioon, mis koosneb Rahvaste Ühendusest, Rahvusvahelisest Frankofoonia Organisatsioonist, Lõuna-Aafrika Arengühendusest ja India Ookeani Komisjonist.

2014. aastal Cotonou lepingu artikli 8 kohast poliitilist dialoogi ei toimunud. ELi delegatsioon esitas ettepaneku pidada kõnealune dialoog 2015. aasta esimeses kvartalis.

Aasta jooksul on EL jätkanud oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega, et jälgida arenguid seoses avalikku korda käsitleva 2013. aasta seaduse läbivaatamisega.

Sierra Leone

Sierra Leones kuuluvad ELi inimõigustealaste eesmärkide hulka surmanuhtluse kaotamine, sooline võrdõiguslikkus, naiste mõjuvõimu suurendamine, lapstööjõu ja laste eksploateerimise vastaste õigusaktide jõustamine, vaesuse vähendamine ning õiguskaitse, tervishoiu ja hariduse parem kättesaadavus. Jätkuvat tähelepanu vajavad ka nende inimeste õigused, keda mõjutavad suuremahuline maa rentimine ja kaevandustööstused. Üldiselt on alates kodusõja lõpust saavutatud suurt edu, kuid siiski esineb märkimisväärseid inimõigustealaseid probleeme ja rikkumisi. EL arutas inimõiguste küsimusi valitsusega seoses Sierra Leone liikmesusega Inimõiguste Nõukogus ning jätkas riigis põhiõiguseid edendavate projektide toetamist.

Inimõigused koos soolise võrdõiguslikkuse ja hariduse toetamise konkreetsete meetmetega, mis annavad olulise panuse vaesuse vähendamisse, on osa 2013. aasta juulis valitsuse algatatud ja ELi toetatavast riikliku heaolu tegevuskavast (2013–2018). EL toetab samuti põhiseaduse läbivaatamise protsessi, mille eesmärk on viia põhiseadus vastavusse rahvusvaheliste inimõiguste normidega, ning oktoobris vastuvõetud teabevabaduse seadust, mille eesmärk on tagada juurdepääs riigiasutuste teabele.

ELi rahastatud projektid keskendusid 2014. aastal peamiselt puudega inimeste õigustele (suutlikkuse suurendamine ja vaimne tervis), soolisele võrdõiguslikkusele (nt mõjuvõimu suurendamine, võitlus soolise vägivalga, sh naiste suguelundite moonutamise vastu) ja lapse õigustele (lapstööjõud). Toetati ka õiguskaitse kättesaadavuse parandamist, sealhulgas elukutseliste või poolelukutseliste õigusala töötajate koolitust, samuti teabevabaduse ja paremate tervishoiuteenuste edendamist. EL toetas rahaliselt ka Sierra Leone inimõiguste komisjoni. Täpsemalt rahastati projekti „Üleriigiline mõttevahetus inimõigustest, valitsemistavast ja demokraatiast”, mille eesmärk on arvestada konkreetsete inimõiguslaste küsimustega riigi ajakirjanduse ja kodanikuühiskonna mõjuvõimu suurendamise ja tugevdamise abil.

2014. aastal käivitati EIDHRi raames projektikonkurss, et rahastada kodanikuühiskonna projekte, mis on suunatud Sierra Leone tõe- ja lepituskomisjoni soovitude rakendamisele. Väljavalitud organisatsioonid alustavad oma tööd 2015. aastal.

Somaalia

ELi suhteid Somaaliaga suunab programm „Somali Compact”, mis võeti vastu 2013. aastal ja mis kajastab riigi ülemineku käimasolevat protsessi ja kus määratakse kindlaks poliitilised sekkumised, et tagada riigi püsimine pikaajalise rahu ja riigi ülesehitamise rajal. ELi inimõigustealased prioriteedid riigis on kaitsta tsiviilisikuid ja lapsi relvakonfliktides ning tagada humanitaarabi kättesaadavus. Samuti on ELi Somaalias tehtava töö keskmes föderaalne põhiseadus. Ülejäänud prioriteedid on seotud naiste õiguste ja LGBTI-kogukonna edendamise ja kaitsmisega, samuti surmanuhtluse kaotamisega.

Inimõiguste olukord Somaalias on endiselt keeruline. 2014. aastal jätkusid Somaalias ulatuslikud inimõiguste rikkumised, sealhulgas kohtuvälised hukkamised, naiste- ja lastevastane vägivald, laste värbamine ja kasutamine relvastatud sõduritena ning ajakirjanike vastased rünnakud. Teiste oluliste inimõigustealaste küsimuste hulka kuulusid meelevaldsed vahistamised, õiguskaitse piiratud kättesaadavus ning surmanuhtluse rakendamine. Lisaks on tõsiseks probleemiks karistamatus kõnealuste kuritegude eest, sageli kohtusüsteemi ja õigusriigi institutsioonide puuduliku toimimise tõttu. Paljud nendest rikkumistest on seotud jätkuva konfliktiga Somaalia föderaalvalitsuse toetatavate koalitsioonijõudude ja al-Shabaabi mässuliste vahel. Jätkuvalt on sajad tuhanded inimesed Somaalias ümberasustatud ja umbes üks miljon Somaalia pagulast asub naaberriikides.

2014. aastal arutas EL inimõiguste küsimusi Somaalia valitsusega sageli artikli 8 kohase poliitilise dialoogi kontekstis. Eri kohtumistel rõhutas EL oma inimõigustealaseid prioriteete riigis ning kutsus Somaalia valitsust üles võtma meetmeid olukorra parandamiseks kooskõlas programmiga „Somali Compact” ja Somaalia rahvusvaheliste kohustustega.

Praktikas toetas EL 2014. aastal valitsuse jõupingutusi inimõiguste osas tundlike institutsiooniliste struktuuride ja õigusaktide loomiseks, edendades inimõiguste lisamist valdkondadevahelise küsimusena uue valitsuse mitmesse suunavasse strateegiadokumenti ja tegevuskavasse (nt kohtusüsteemi ja parandusmeetmete rakenduskava (2014–2016), inimõigusi käsitlev seadus sõltumatu inimõiguste komisjoni loomiseks, riiklik soolise võrdõiguslikkuse poliitika ning riiklik tegevuskava seksuaalvägivalla lõpetamiseks relvakonfliktides, mis hõlmab seksuaalkuritegude seaduse väljatöötamist).

Somaalia inimõiguste kaitsjate ja valitsuse esindajatega Muqdishos peetud dialoog oli keeruline pealinna kehva julgeolekuolukorra tõttu. Aasta viimases kvartalis takistas sisepoliitiline kriis tõsiselt föderaalvalitsuse tööd.

EL väljendas avalikult muret inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumiste jätkumise pärast nii kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi tasandil kui ka kohapeal tehtud avaldustes ning samuti nõukogu järeldestes Somaalia kohta (oktoober 2014). Seksuaalse ja soolise vägivalla ning naiste õiguste küsimusi tõstatati sageli aruteludes nii ametivõimude kui ka kodanikuühiskonna esindajatega. Pärast organisatsiooni Human Rights Watch aruannet AMISOMi rahuvalvajate poolt Somaalias väidetavalt toime pandud seksuaalse kuritarvitamise kohta kutsus EL Aafrika Liitu üles kõnealuseid süüdistusi uurima.

ÜRO Arenguprogrammi õigusriigi ja julgeoleku programmiga laiendati õigusriigi põhimõtteid uutesse valdkondadesse ning toetati inimõigustega arvestavate politsei- ja kohtustrateegiate koostamist, millega antakse juhtpõhimõtted Somaalia politsei ja kohtusüsteemi arendamiseks. Õigusriigi ja julgeoleku programmi peamise doonorina rõhutas EL, et tsiviiljärelevalve, asjakohase kontrolli, uutele töötajatele inimõigustega arvestava koolituse andmise ning karistamatuse käsitlemise põhimõtted on endiselt kogu julgeolekusektori arendamise olulised nurgakivid. Õiguskaitse kättesaadavuse ja tsiviilpolitsei komponentide eesmärk on suurendada Somaalia kodanikke ja eelkõige kõige haavatavamaid elanikerühmi teenindava kohtusüsteemi suutlikkust, et tagada kõigile somaallastele kaasava, õiglase ja vastutustundliku julgeoleku ja kaitse kättesaadavus. Seksuaalse ja soolise vägivalla teemal pakutakse eriväljaõpet.

Inimõigustealane õigus ja rahvusvaheline humanitaarõigus on selle väljaõppe osaks, mida pakutakse Somaalia väljaõppemissiooni (EUTM Somalia) kaudu Somaalia sõduritele nii Ugandas kui ka Muqdishos. Tsiviilisikute kaitsega seotud küsimusi käsitletakse EUTMi nõustamis-, juhendamise- ja koolitustegevuse käigus. Seda koolitust jätkatakse 2015. aastal laiema julgeolekusektori reformi osana. EUTM jätkab nõustamis-, juhendamise- ja koolitustegevuse pakkumist inimõiguste, rahvusvahelise humanitaar- ja kriminaalõiguse, sooliste aspektide ja naistega seotud küsimuste, rahu ja julgeoleku ning tsiviilisikute kaitse vallas ning kõnealuste aspektide integreerimist missiooni kolme sambasse koostöös teiste partneritega, eeskätt ÜRO ja AMISOMiga.

Kopenhaageni kõrgetasemelisel partnerlusfoorumil (19.–20. november) väljendati heameelt õigus- ja poliitikaraamistiku arendamise üle inimõiguste edendamiseks, kõige haavatavamate elanikkonnarühmade – naised ja lapsed konfliktiolukorras – kaitsmiseks ning naiste ja laste õiguste tagamiseks. Rahvusvaheline kogukond julgustas föderaalvalitsust samuti kiiresti looma sõltumatut inimõiguste komisjoni.

2014. aastal tegutses ELi delegatsioon Somaalias inimõiguste töörühma sekretariaadina; inimõiguste töörühm on põhiline mehhanism, mis võimaldab doonoritel jälgida inimõiguste olukorda Somaalias ning pidada konstruktiivset dialoogi inimõiguste küsimustes asjaomaste Somaalia ametivõimude ja kodanikuühiskonnaga. Inimõiguste töörühm koosneb ELi delegatsioonist Somaalias, ELi liikmesriikidest, Norrast, Šveitsist ja USAst. Inimõiguste töörühm korraldas 2014. aastal Somaalias kaks kohtumist. Kõnealusel aastal olid töörühma kaasesistujateks Belgia, Hispaania (kuni juunini) ja Rootsi (alates augustist). Töörühm jälgis seksuaalse ja soolise vägivallaga ning ajakirjandusvabadusega seotud sündmusi; õigusraamistikku ja arengustrateegiaid, mis on olulised inimõiguste puhul, nt riiklikku inimõiguste komisjoni käsitleva seaduse koostamist ja läbivaatamist ning erinevaid riiklikke ja piirkondlikke meediakanaleid käsitlevaid seadusi; põhiseaduslikku protsessi ning julgeolekusektori strateegia väljatöötamise eri protsesse.

Lõuna-Aafrika

Inimõiguste ja demokraatia väärtused on kirjas ELi ja Lõuna-Aafrika vahelises kaubandus-, arengu- ja koostöölepingus (1999) ja 2007. aastal vastu võetud strateegilises partnerluses.

ELi ja Lõuna-Aafrika vahelise inimõigustealase struktureeritud dialoogi foorumi teine voor toimus 28. novembril 2014 Brüsselis. ELi poole pealt juhatasid foorumit üheskoos ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidis ja Euroopa välisteenistuse tegevdirektor Mara Marinaki. Lõuna-Aafrika poolt juhatas foorumit välisministeeriumi peadirektor Jerry Matjila. Kuigi dialoog muudeti ametlikuks alles 2013. aastal, tugines see alates 2009. aastast peetud korrapärasele põhjalikele konsultatsioonidele ning inimõiguste kaitsega Euroopas ja Lõuna-Aafrikas tegelevate kodanikuühiskonna organisatsioonidega toimunud konsultatsioonidele.

Kõnealune teine kohtumine andis ELile ja Lõuna-Aafrikale võimaluse arutada ühist huvi pakkuvaid ja muret tekitavaid küsimusi, sealhulgas koostööd mitmepoolsetel foorumitel ning siseriiklikke küsimusi. Mitmepoolsed teemad hõlmasid rassismi ja ksenofoobiat, ettevõtlust ja inimõiguseid, õigust arengule, majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi ning 2015. aasta järgset arengukava. Päevakorras olid ka sõja- ja julgeolekuvaldkonna eraettevõtete ning Rahvusvahelise Kriminaalkohtu küsimused. EL ja Lõuna-Aafrika arutasid ka sisepoliitika küsimusi, näiteks rassismi ja ksenofoobiat ning korraaitset ja inimõiguseid. Mõlemad osapooled nõustusid tugevdama koostööd enamikes arutatud valdkondades ja tegema täiendavaid jõupingutusi, et jõuda tundlikes küsimustes ühisele arusaamisele.

Lisaks inimõigustealasele dialoogile korraldati 27. novembril kodanikuühiskonna seminar. Ligikaudu 20 ELi ja Lõuna-Aafrika organisatsiooni arutas selliseid teemasid nagu inimõigused ja riigiasutuste vastutus, inimõigused ja teenuste kättesaadavus ja paljusid eri teemasid, mis on hõlmatud inimõigustealases dialoogis. Osalejad koostasid soovitusel, mis tõstatati inimõigustealase dialoogi alustamisel.

Terve aasta jooksul jätkas EL arengute jälgimist ja tegi Lõuna-Aafrikaga aktiivselt koostööd inimõiguste vallas, keskendudes tervele hulga inimõigustealastele küsimustele, mida arutati mitmepoolsetel foorumitel, eelkõige Inimõiguste Nõukogus ja ÜRO Peaassamblee viiendas komitees, muu hulgas LGBTI küsimused ja ulatuslik koostöö kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

ELi arengukoostöö toetas jätkuvalt inimõigusi, eeskätt abistades kodanikuühiskonna organisatsioone sellistes valdkondades nagu puuetega inimesed, ränne, lapse ja naiste õigused ning sooline vägivald, saades abi temaatilistest eelarveridadest ja EIDHRist. Euroopa Komisjon ja Lõuna-Aafrika valitsus kirjutasid 2014. aastal alla 25 miljoni euro suuruse eelarvega programmile „Sotsiaalmajanduslik õiglus kõigile”. Kõnealuse programmi eesmärk on toetada valitsuse sotsiaalmajandusliku õigluse poliitikat, nagu see on kirjas Lõuna-Aafrika põhiseaduses ja mida toetab justiits- ja põhiseadusliku arengu ministeeriumi koostatud strateegiline raamistik. Programmist toetatakse nii valitsuse kui ka kodanikuühiskonna sidusrühmi ning edendatakse nendevahelisi koostöösuhteid.

Lõuna-Sudaan

2013. aasta 15. detsembri ja hilisemad sündmused, mis tõukasid Lõuna-Sudaani ainult kaks ja pool aastat pärast iseseisvuse saavutamist relvastatud konflikti, on drastiliselt muutnud maailma uusima riigi arenguväljavaateid. Kodusõda on põhjustanud vähemalt kümne tuhande inimese surma, kahe miljoni inimese ümberasumise ning rahvusvahelise humanitaarõiguse ja inimõiguste õõvastavad rikkumised.

Kuigi Ida-Aafrika Arenguühendus (IGAD) on mitu kuud toetanud kaasavate ja terviklike rahukõneluste pidamist, ei ole valitsus ja opositsioon suutnud selles protsessis heauskselt osaleda ega oma kohustusi täielikult täita. Peagi lõppeva vihmaperioodiga seoses suurenes hirm, et sõdivad osapooled valmistuvad uuteks ulatuslikeks rünnakuteks. Rahukõnelusi ei saanud edu ja sellega kaasnes poliitilise tegutsemisruumi ahenemine. Järjest rohkem ahistati vabaihendusi ja meediaväljaandeid ning valitsus võttis vastu piiravad õigusaktid, et piirata vabaihenduste tegutsemissootlikkust.

Eeltoodut arvesse võttes olid ELi peamised eesmärgid 2014. aastal vältida kriisi ülekandumist kogu piirkonda, lõpetada viivitamatult sõjategevus ja kiirendada rahukõnelusi. EL tegutses ja järgis terviklikku strateegiat eesmärgiga toetada rahu taastamist Lõuna-Sudaanis, mis hõlmab järgmist: poliitiline ja rahaline toetus IGADi juhitud protsessile ja mehhanismile, millega jälgitakse vaenutegevuse lõpetamise kokkuleppe täitmist; sanktsioonide kehtestamine sõjaväeliste juhtide suhtes, kes takistavad rahuprotsessi ja on toime pannud inimõiguste rikkumisi; UNMISSi (ÜRO missioon Lõuna-Sudaani Vabariigis) volituste tugevdamine ja ümberfokuseerimine, seades esmatähtsaks tsiviilisikute kaitse ja inimõigustealase teavitamise; vastutuse ja lepitamise toetamine, kasutades selleks Aafrika Liidu uurimiskomisjoni ja ÜRO Inimõiguste Nõukogu tegevust; ning stabiliseerimispaketi vastuvõtmine koos humanitaarabi suurendamisega.

Mitmetes avaldustes ja nõukogu järeldestes mõistis EL kõige karmimalt hukka inimõiguste rikkumised ning nõudis ränkades inimõiguste rikkumistes süüdi olevate isikute vastutusele võtmist. EL toetas UNMISSi aruandes esitatud soovitusi ja kutsus valitsust tungivalt üles võtma meetmeid nende rakendamiseks. Lõpuks tegutses EL tihedas koostöös rahvusvahelise üldsusega väga aktiivselt selle nimel, et ennetada Lõuna-Sudaanis selliste piiravate seaduste vastuvõtmist, millega võidakse piirata kodanikuühiskonna riigis tegutsemise suutlikkust. Lisaks on EL jätkuvalt pühendunud sellele, et reageerida konfliktist tingitud suurenenud vajadustele.

EIDHRi raames kinnitas EL taas oma pühendumust inimõiguste kaitsjaid soodustava keskkonna loomisele, eraldades konkreetseid rahalisi vahendeid inimõiguste kaitsjate võrgustiku loomiseks. Selle eesmärk on suurendada inimõiguste kaitsjate arvu ja parandada inimõiguste vallas tehtava töö kvaliteeti Lõuna-Sudaanis, suurendades selleks kohalike inimõiguste kaitsjate ohutust ja julgeolekut.

Sudaan

2014. aastal jätkusid Sudaani sisekonfliktid Darfuris, Lõuna-Kordofanis ja Sinise Niiluse piirkonnas, mis tähendas tõsiseid inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumisi, näiteks valimatud õhurünnakud, põletatud maa taktika, inimeste ulatuslik ümberasustamine, ulatuslik vägivald naiste ja laste suhtes ning juurdepääsu takistamine humanitaarabile, mis kõik on pandud toime riiklike ja valitsusväliste osalejate (sh nn kiirreageerimisüksuste võitlejad) ja mässuliste poolt. Olukorda halvendas üldine vastutuse puudumine ja laialt levinud karistamatus. Vaatamata sellele, et president kuulutas 2014. aasta alguses välja riikliku dialoogi, oli poliitiline tegutsemisruum endiselt väga piiratud ning jätkus poliitiliste aktivistide meelevaldne vahistamine ja vabaihenduste sulgemine. Riigi mitmes osas jätkus meetmete suunamine isikute vastu nende etnilise kuuluvuse tõttu. Poliitilisi oponente, noorterühmitusi, inimõiguste aktiviste ja ajakirjanikke ohustasid nende poliitiliste vaadete tõttu jätkuvalt suurel määral ahistamine, meelevaldne vahistamine ja väärkohtlemine riikliku luure- ja julgeolekuteenistuse poolt. Riiklik tsensuur ja kontroll meedia, eelkõige ajalehtede üle, oli jätkuvalt tugev ja sellega kaasnes tervete tiraažide arestimine ja ajalehtede sulgemine.

Inimõiguste austamine on Sudaanis ELi tegevuse lahutamatu osa ning seda peetakse riigi pikaajalise stabiilsuse peamiseks teguriks. EL jätkas üheskoos Kanadaga rahvusvaheliste partnerite inimõiguste foorumi juhatamist ning korraldas mitu kohtumist inimõigustega tegelevate riiklike asutustega, valitsuse vastaspooltega ja kodanikuühiskonnaga. Mõnel juhul jälgis EL samuti inimõigustega seotud kohtuprotsesse.

Kohtuasi kristlasest naise Meriam Ibrahim üle, kellele mõisteti surmanuhtlus väidetava usust taganemise tõttu, jõudis 2014. aasta mais ajalehtede esikülgedele ning ajendas rahvusvahelisel tasandil nõudmiste esitamist tema vabastamiseks ning usu- ja veendumusvabaduse tagamiseks, sealhulgas Euroopa Komisjoni presidendi, Euroopa Liidu Nõukogu eesistuja ja Euroopa Parlamendi presidendi ja usujuhtide ühisavalduses. Muud ELi avaldused 2014. aastal käsitlesid õhurünnakuid tsiviilrajatistele Lõuna-Kordofanis, vägivalda eskaleerumist Darfuris, president Bashiri visiiti Rooma statuudiga ühinenud riikidesse, poliitiliste aktivistide ja opositsiooniliidrite kinnipidamist ning teateid seksuaalvägivallast Darfuris.

EL väljendas samuti korduvalt oma toetust kaasavale ja kõikehõlmavale riiklikule dialoogile, sealhulgas ELi välisasjade nõukogu poolt oktoobris välja antud järeldustes. ELi seisukohti riikliku dialoogi, humanitaarabi kättesaadavuse ja inimõiguste üldise olukorra kohta rõhutas ka Euroopa Parlamendi delegatsiooni märtsis toimunud visiit Sudaani.

Sudaani küsimust arutati 2014. aasta septembris Genfis toimunud ÜRO Inimõiguste Nõukogu 27. istungjärgul ning seal lepiti kokku, et pikendatakse ja tugevdatakse punkti 10 (tehniline abi ja suutlikkuse suurendamine) kohase sõltumatu eksperdi volitusi – selle nimel tegi EL tugevat lobitööd. Pärast viimase eksperdi tagasiastumist nimetati uue sõltumatu eksperdina ametisse Aristide Nononsi (Benin).

2014. aastal osales Sudaan aktiivselt ettevalmistustes ELi – Aafrika Sarve piirkonna rändeteede algatuse jaoks, mida nüüd teatakse Hartumi protsessina ning mis keskendub inimkaubandusega ja inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamisega seotud küsimustele. Sudaan korraldas Aafrika Liidu piirkondliku konverentsi ja kõrgete ametnike kohtumise oktoobris ning kuulub novembris Roomas toimunud ministrite konverentsil kokku lepitud juhtkomitee tuumikriikide ja liikmete hulka.

ELi suhteid Sudaaniga mõjutasid jätkuvalt president Bashiri suhtes tehtud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu vahistamismäärus ning Sudaani otsus mitte ratifitseerida muudetud Cotonou lepingut. Arengu rahastamine ümbersuunatud vahenditega ja eriotstarbeliste eraldistega, mis põhinevad nõukogu 2010. aasta otsusel tegelda kõige ebasoodsamas olukorras inimeste vajadustega konfliktidest mõjutatud piirkondades, lõppes 2013. aastal, ehkki projektid kestsid endiselt. Lisaks suunati inimõiguste kaitseks rahalisi vahendeid EIDHRist (2014. aastal 1 miljon eurot), programmist „Valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude osalemine arenguprotsessis” (2,5 miljonit eurot), toiduga kindlustamise teemaprogrammist (10 miljonit eurot 2014. aastal), stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist (13,5 miljonit eurot ajavahemikuks 2014–2017). Projektide toetamise põhivaldkonnad olid valitsusväliste organisatsioonide, kodanikuühiskonna ja inimõiguste kaitsjate jaoks soodsa keskkonna edendamine ja nende suutlikkuse suurendamine ning kõige tõrjutumate ja haavatavamate elanikkonnarühmade hulka kuuluvate isikute, sealhulgas naiste ja laste, puudega inimeste, põlisrahvaste ja muude vähemuste õiguste edendamine.

Svaasimaa

Suhetes Svaasimaaga olid ELi inimõiguste ja demokraatia alased üldised eesmärgid toetada demokraatiat ja head valitsemistava, edendada soolist võrdõiguslikkust ja julgustada surmanuhtluse *de jure* kaotamist. Muud olulised prioriteedid hõlmasid inimõiguste ja avaliku halduse komisjoni tugevdamist, sõna-, kogunemis- ja ühinemisvabaduse edendamist ning korrupsioonivastase võitluse toetamist.

2014. aastal jätkas EL Svaasimaa ametivõimudega inimõiguste ja demokraatia arutamist eri kohtumistel. Näiteks toimus oktoobris kahe nimetatud osapoole vahel iga-aastane poliitiline dialoog, mis hõlmas mitmeid inimõigustega seotud küsimusi, nende seas surmanuhtlus ja sooline võrdõiguslikkus.

Aasta jooksul kohtus ELi saadik ka kuninga, peaministri ja valitsuse liikmetega. Nimetatud kohtumised andsid võimaluse jagada nendega ELi pühendumust inimõiguste edendamisele ja väljendada tõsist muret selle pärast, et põhiõiguste kaitse riigis näib halvenevat.

Pärast inimõigustele spetsialiseerunud tuntud juristi Thulani Maseko ning ajakirja Nation vanemtoimetaja Bheki Makhubu vahistamist ülemkohtu kritiseerimise eest tegi EL 2014. aasta märtsis avaliku avalduse, milles väljendas muret vahistamise ja selle negatiivse mõju pärast sõna- ja ajakirjandusvabadusele riigis. Lisaks tegi EL pärast poliitiliste aktivistide vahistamisi 2014. aasta juunis veel ühe avalduse.

Kooskõlas Cotonou lepinguga toetab EL kodanikuühiskonna täielikku kaasamist Svaasimaa arengukavasse. Praegu rakendab EL valitsusväliste osalejate programmi tsentraliseeritud eelarvega (4,5 miljonit eurot). Svaasimaa kodanikuühiskond saab samuti abi demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) kogusummas 1 miljon eurot.

Tansaania

ELi inimõigustealast tegevuskava Tansaania kujundasid jätkuvalt mittediskrimineerimise edendamine, soolise vägivalda vastu võitlemine ning tugevdatud sotsiaalsete ja majanduslike õiguste toetamine. Poliitilises plaanis jälgis EL suure huviga põhiseaduse läbivaatamise protsessi, ajakirjandusvabaduse arengut ja avaliku sektori järelevalveasutuste toimimist. Muretsemiseks andsid jätkuvalt põhjust kohatised usulised ja poliitilised vahejuhtumid 2014. aasta esimeses pooles.

ELi ja Tansaania vaheline Cotonou lepingu artikli 8 kohane poliitiline dialoog 2014. aasta märtsis käsitles õiguskaitsealaseid probleeme, valimiskeskonda ja sellega seotud sõna- ja ajakirjandusvabaduse küsimusi ning soolist vägivalda. EL väljendas toetust nimetatud valdkondades väljakuulutatud õigusreformidele ja kaasajastamisele. Üldise eelarvetoetuse teemaline ELi poliitikadialoog oli ka inimõiguste jälgimise platvormiks.

Sooline vägivald on Tansaania laialt levinud ja jääb sageli vaidlustamata. Tütarlaste varajane ja sageli sunnitud abielu ja sellega seotud kahjulikud tavad, näiteks naiste suguelundite moonutamine, on kultuuriliselt sügavalt juurdunud riigi paljudes osades. Vaesus, eelkõige maapiirkondades, on üks olukorda raskendav tegur ning nn kaasavaramakse tegemine on laste abielude üks oluline põhjus. Üheks positiivseks arenguks on põhiseaduse eelnõus tehtud ettepanek määratleda lapsena alla 18aastane isik, mille tulemusel peaks vastavalt reformitama abieluseadust, milles sätestatakse abiellumisiga. EL toetas tugevalt nii seda kui ka kaasavaramakse õiguslikku keelustamist. Peale selle oli kvaliteetne ja soolisest võrdõiguslikkusest lähtuv haridus – kõige tõhusam alternatiiv laste abieludele – oluline tegur, mis ajendas ELi andma Tansaaniale üldist eelarvetoetust.

ELi projektiportfell hõlmas üleriigilisi ning kogukonnapõhiseid meetmeid, mille eesmärk on võidelda lastevastase vägivalda, laste töö, inimkaubanduse või muude kahjulike tavade nagu naiste suguelundite moonutamise või laste abielude vastu, mis hõlmavad seksuaalset ja soolist vägivalda, ning neid nähtusi ennetada ja neile reageerida. EL panustas avalikesse diplomaatiakampaaniasse ja spetsiaalsete politseiüksuste loomisse, et mõjutada seda, kuidas inimesed tajuvad neid kahjulikke nähtusi ja reageerivad neile. EL edendas samuti naiste osalemist ja nende mõjuvõimu suurendamist valimisprotsessis ning naiste juurdepääsu maale, põllumajanduslikule tegevusele ja paremale toitumisele.

Pärast mitmeid surmaga lõppenud rünnakuid albiinode suhtes pöördus EL peaministri poole avalikus kirjas, milles palus valitsusel teha lõpp karistamatusele seoses nõidumisega ja tuua süüdlased kohtu ette. EL püüdis samuti tekitada avalikku mõttevahetust sellel teemal artikliga „10 küsimust: albiinode õigus turvalisele elule Tansaania”. ELi rahalisi vahendeid anti kogukonnapõhiste meetmete, et edendada eakate õigusi ja ohjata hukkamisi nõidumise pärast.

Rahvusvahelise demokraatia päeva puhul kohtus EL ajakirjandusega, et arutada teabevabaduse ja demokraatia teemadel. EL rahastas samuti sidusrühmadega toimunud seminari, mille inimõiguste ja hea valitsemistava komisjon korraldas rahvusvahelise inimõiguste päeva puhul, et hinnata inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitusi, pidades silmas ettevalmistusi läbivaatamise järgmiseks vooruks.

2014. aasta oktoobris alustas Tansaania kodakondsustunnistuste üleandmist 162 000 Burundi endisele pagulasele, kes on Tansaania elanud alates 1972. aastast, lähtuvalt nende algsest naturalisatsioonist 2010. aastal. EL on seda küsimust Tansaaniaga korduvalt arutanud ning kiitis otsuse heaks, kuna see näitab Tansaania pühendumust rahule ja stabiilsusele Ida-Aafrika järvede piirkonnas.

Togo

ELi koostöö Togoga inimõiguste vallas hõlmas nii korrapärast dialoogi eri osalejatega (ametivõimud, juhid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid) kui ka tehnilist ja rahalist abi ning avalikku diplomaatiat eesmärgiga juhtida tähelepanu tundlikele teemadele ja suurendada teadlikkust.

Meetmed keskendusid kohtureformile, eelkõige karistamatuse ja meelevaldse kinnipidamise vastu, piinamise ja ebainimliku kohtlemise tõkestamisele ning vangide kinnipidamistingimuste parandamisele.

Erilist tähelepanu pöörati samuti valimistega seotud vägivalda kõrvaldamisele, sõnavabaduse edendamisele, kodanikuühiskonna tugevdamisele, sealhulgas inimõiguste kaitsjate kaitsmisele, ning leppimisele. Kõiki neid küsimusi tõstatati ELi korrapärasel poliitilises dialoogis ametivõimudega, sealhulgas poliitilise dialoogi ametlikus voorus 2. oktoobril 2014, ning samuti opositsiooni ja kodanikuühiskonnaga.

EL oli eriti aktiivne kõigi erakondade vahel kokku lepitud põhiseadusliku raamistiku vastuvõtmise edendamisel. Kahjuks ei kandnud eri osalejate jõupingutused vilja ning rahvusassamblees kokkuleppele ei jõutud – 30. juunil lükati põhiseaduse muutmise seaduseelnõu tagasi. Koostöös sarnaste vaadetega partneritega nn G5 rühmas (EL, Prantsusmaa, Saksamaa, USA, ÜRO) esitati kohapeal tehtud avaldused, et julgustada konsensuslikke reforme ja edendada dialoogi.

Koostöö kodanikuühiskonna organisatsioonidega jätkus ning need organisatsioonid olid nii ELi rahastatud projektidest abisaajateks kui ka asjakohasteks vastaspoolteks ELi poliitilises dialoogis ja avalikus diplomaatias. Sellega seoses toetati kodanikuühiskonna organisatsioone institutsiooniliselt ja nende meetmete rakendamisel, pöörates erilist tähelepanu rahvuslikule leppimisele.

Politseiteenistuse väljaõppeprogramm käivitati julgeolekujõudude suutlikkuse tugevdamiseks professionaalsemal ja inimõigustega arvestavamal viisil. EL jätkas aktiivset tegevust tõe, õigluse ja leppimise komisjoni soovitude rakendamiseks. Lisaks viidi peaaegu lõpule kohtusüsteemi ja julgeolekujõudude valdkonna uue programmi koostamine Euroopa Arengufondi raames. EIDHri raames toetab EL projekti, mille eesmärk on pakkuda õigusabi mitme vangla vangidele.

Uganda

2014. aastal püüdis EL oma mõttevahetustes Ugandaga edendada õigust mittediskrimineerimisele. Vahetult enne homoseksuaalsuse vastase seaduse vastuvõtmist 24. veebruaril Ugandas tegi ELi kõrge esindaja avalduse, milles väljendas sügavat muret rangete ja homoseksuaalsust kriminaliseerivate õigusaktide peatse jõustamise pärast ning mõistis hukka diskrimineerimise seksuaalse sättumuse alusel. Kõrge esindaja esitas 4. märtsil Euroopa Liidu nimel veel ühe avalduse, milles mõistis hukka homoseksuaalsuse vastase seaduse vastuvõtmise, rõhutades et kõnealune seadus on vastuolus Uganda valitsuse rahvusvaheliste kohustustega austada ja kaitsta kõigi oma kodanike põhilisi inimõiguseid. EL kutsus Ugandat üles tagama võrdsust seaduse ees ja hoiduma diskrimineerimisest vastavalt rahvusvahelise inimõigustealase õiguse alusel võetud kohustustele. Seejärel toimus Uganda ametivõimudega Cotonou lepingu artikli 8 kohane tõhustatud poliitiline dialoog, mille käigus arutati kõnealuse seadusega seonduvaid küsimusi.

Uganda valitsus esitas juulis avalduse, milles täpsustas oma kavatsusi seoses kõnealuse seadusega. Avalduses märgiti, et seadusega ei mõjutata konkreetsete isikute ega inimrühmade käitumist ja rõhutati, et Uganda valitsus tagab jätkuvalt, et kõiki isikuid koheldakse võrdselt ning austab põhiseadusega ette nähtud õigust eraelu puutumatusle ja tagab jätkuvalt kõikidele inimestele ja ilma diskrimineerimata täieliku juurdepääsu sotsiaal- ja tervishoiuteenustele. Uganda konstitutsioonikohus tunnistas 1. augustil seaduse põhiseaduse vastaseks, kuna parlamendis puudus seaduse vastuvõtmise ajal selleks vajalik kvoorum.

Pärast konstitutsioonikohtu otsust loodi asepresidendi Edward Ssekandi juhatusel komitee, et kaaluda vajadust täiendavate meetmete järele kõnealuses küsimuses. Mitu parlamendiliiget on samuti väljendanud soovi kehtestada parlamendi üksikliikme poolt esitatud uus homoseksuaalsuse vastane seadus. EL jätkab arengute jälgimist väga tähelepanelikult.

Septembris esitas organisatsioon Human Rights Watch aruande, milles väitis, et Aafrika Liidu missiooni Somaalias (AMISOM) sõdurid, sealhulgas Uganda sõdurid, on vägistanud või seksuaalselt väärkohelnud naisi, kes käisid AMISOMi baasidest palumas arstiabi, toitu või vett. EL julgustas kõiki asjaomaseid osalejaid tagama nende tõsiste süüdistuste põhjalikku ja erapooletut uurimist. Aafrika Liit ja Uganda ametivõimud algatasid uurimised ning mitu Uganda vanemohvitseri vabastati teenistuskohustuste täitmisest.

EL jätkas tehnilise abi andmist Uganda ametivõimudele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele, et toetada 2011. aasta Uganda valimiste vaatlusmissiooni antud soovitude rakendamist ning julgustada Uganda ametivõime võtma vastu asjakohaseid seadusandlikke ja institutsioonilisi reforme niipea kui võimalik, et võimaldada soovitude täielikku ja õigeaegset rakendamist enne 2016. aasta valimisi.

Oktoobris osales EL inimõiguste algatuse fondi korraldatud üritusel, et tähistada üheskoos ülemaailmset surmanuhtluse vastu võitlemise päeva. EL esines üritusel kõnega, kus väljendas ELi surmanuhtluse vastast seisukohta.

ELi inimõiguste kaitsjate auhind anti 2014. aastal Ugandas Kitgumi naiste rahualgatuse tegevdirektorile Gladys Canogurale, Uganda inimõiguste võrgustiku tegevjuhile Mohammed Ndifunale ning Uganda politseiüksuse laste- ja pere kaitse direktoraadi politseiülema abile Christine Alalole.

Sambia

Inimõigused on ELi ja Sambia vahelistes suhetes oluline valdkond. ELi inimõigustealased eesmärgid riigis hõlmavad surmanuhtluse kaotamist, vanglatingimuste parandamist ja kodanike mittediskrimineerimist seksuaalse sätumuse alusel. ELi prioriteedid Sambias on ka soolise vägivalla käsitlemine ja sõnavabaduse edendamine. Nimetatud teemadega on EL ja selle liikmesriigid pidevalt tegelenud valitsuse, opositsiooni ja kodanikuühiskonna esindajatega peetava dialoogi kaudu.

2014. aastal suhtles EL korrapäraselt Sambia inimõiguste kaitsjatega. ELi delegatsioon korraldas kohtumisi, et arutada inimõiguste olukorda riigis ja vabaühenduste seadust, millega kontrollitakse vabaühenduste tegevust, ning tagas korrapärase kohalviibimise kahe väidetava LGBTI-inimese üle peetaval kohtuistungil; neid inimesi süüdistati homoseksuaalsuses, kuid nad mõisteti lõpuks siiski õigeks. ELi delegatsioon Lusakas avaldas ka arvamuse artikli ülemaailmse surmanuhtluse vastu võitlemise päeva puhul.

Õiguskaitse kättesaadavuse programmi kaudu on EL toetanud 7,5 miljoni euroga eri institutsioone, nt politseid, kohtusüsteemi, vanglaid, justiitsministeeriumi ja riigiprokuratuuri. Peale selle teatas ELi delegatsioon 2014. aasta oktoobris, et rahastab 4 miljoni euroga kodanikuühiskonna projekte, mille eesmärk on suurendada kodanikuaktiivsust, et kodanikud teaksid oma inim- ja demokraatlikke õigusi ning kindlustaksid ja jõustaksid neid õigusi. Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) kaudu eraldati 590 000 eurot, et toetada ühiskonna haavatavamate elanikkonnarühmade, eelkõige vangide ja LGBTI-inimeste õigusi.

2015. aastal on ELil kavas toetamist jätkata, eraldades rahalisi vahendeid projektidele, mille eesmärk on tugevdada demokraatlikke protsesse ja institutsioone, nimelt toetada valimisprotsesse Sambias ja edendada juriidilise mõjuvõimu suurendamist ning tõhusamat kohtuotsuste tegemist.

Zimbabwe

1. novembril 2014 aegusid Cotonou lepingu artikli 96 kohased ELi sobivad meetmed. See võimaldab nüüd ELil laiendada olemasolevat arengukoostööd riigis ning poliitilise dialoogi toimumist valitsusega, muu hulgas inimõiguste teemadel.

Inimõiguste olukord oli 2014. aastal Zimbabwe üldiselt stabiilne, kuid ebakindel. Samal ajal kui poliitiline vägivald oli möödunud aastatega võrreldes väike, oli siiski mitu murettekitavat vahejuhtumit. Vaatamata mõningatele positiivsetele avaldustele valitsuse poolt maa- ja omandiõiguste austamise kohta toimusid siiski taludesse sissetungid, mille seas olid mõned tõsiselt vägivaldsed juhtumid nii musta- kui ka valgenahaliste maaomanike suhtes. Siiski laiendati 2014. aastal kodanikuühiskonnale vabaks tegutsemiseks ettenähtud ruumi.

2014. aastal oli ELi inimõigustele mõeldud toetus suunatud nii institutsioonidele kui ka kodanikuühiskonna organisatsioonidele, kes tegelevad uue põhiseaduse rakendamisega, eeskätt uue õiguste deklaratsiooni ning sotsiaalmajanduslike ja kultuuriliste õiguste rakendamisega. Erilist tähelepanu pöörati õigusriigi tugevdamisele ning inimõiguste kaitsjate, naiste ja laste õiguste ja vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste edendamisele ja kaitsmisele, mis kõik on endiselt ELi prioriteetid Zimbabwe.

Finantstoetuse vallas andis EL 2014. aastal kaudset rahalist abi sellistele Zimbabwe institutsioonidele nagu põhiseaduskomisjonid, kohtusüsteem ja parlament. Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) eraldati rahalisi vahendeid selle tagamiseks, et vahejuhtumitest ja inimõiguste rikkumistest teatatakse jätkuvalt õigeaegselt ning et kaitsemehhanismid toimiksid tõhusalt. 2014. aastal rahastas EL samuti projekte, et toetada vägivalda ennetamist ja mittevägivaldsete konfliktide lahendamise mehhanismide loomist nii riiklikul kui ka kohalikul tasandil, mis on suunatud tavalistele naistele ja meestele, traditsioonilistele juhtidele ja poliitikakujundajatele. Soolise võrdõiguslikkuse osas olid 2014. aastal meetmed suunatud naissoost inimõiguste kaitsjate suutlikkuse suurendamisele ning suuremale võrdsusele omandi- ja pärimisõiguse valdkonnas.

Avaliku diplomaatia vallas osalesid EL ja liikmesriigid ülemaailmse surmanuhtluse vastase päeva kampaania debatis „Surmanuhtluse täieliku kaotamise suunas Zimbabwe”, mille korraldas Zimbabwe kriminaalpreventsiooni ja õiguserikkujate rehabiliteerimise ühing (ZACRO) ning mida aitas rahastada Šveitsi saatkond Zimbabwe.

EL tegi Zimbabwe kohta kolm avaldust: esiteks seoses riigi suhtes kehtestatud piiravate meetmete läbivaatamisega, teiseks seoses poliitilise vägivalla ja hirmutamisega pärast opositsioonierakonna MDC-T mitme liikme suhtes toime pandud vägivallaakte ning kolmandaks seoses Cotonou lepingu artikli 96 kohaste sobivate meetmete aegumisega.

2014. aasta märtsist juunini jätkas EL Zimbabwe dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja koostas laiaulatusliku „ELi riigipõhise tegevuskava koostööks kodanikuühiskonnaga (2014-2017)”. Tegevuskava koostamise ajal konsulteeriti Zimbabwe valitsusega ja kodanikuühiskonnaga riikliku soovituskava heakskiitmise osas, mida rahastatakse 11. Euroopa Arengufondist (2014-2020).

VI Lähis-Ida ja Araabia poolsaar

Bahrein

Kolm aastat pärast rahutusi Bahreini Kuningriigis jätkas EL kohapeal toimuvate arengute tähelepanelikku jälgimist ning väljendas muret inimõiguste olukorra pärast riigis.

2014. aastal kutsus EL järjepidevalt kõiki osapooli üles osalema tõelise rahvusliku leppimise protsessis ja kaasavas dialoogis konstruktiivselt, eeltingimusi seadmata ja rahumeelselt. EL tervitas mõnda Bahreini valitsuse tehtud algatust, sealhulgas Bahreini sõltumatu uurimiskomisjoni soovitude rakendamist.

EL jälgis tähelepanelikult hiljuti loodud institutsioonide, nt siseministeeriumi politseiombudsmani, riikliku inimõigustega tegeleva asutuse ning vangide ja kinnipeetavate õiguste komisjoni tööd. Sellegipoolest ei ole tegeliku ja püsiva leppimise jaoks vajalikke tingimusi veel saavutatud ning EL on kutsunud Bahreini kodanikke korduvalt üles kasutama uusi institutsioone, et tagada konkreetset edusammud, sealhulgas tuginedes jõuliste soovitudele riikliku inimõigustega tegeleva asutuse ja ombudsmani aruannetes. Tunnistades riikliku inimõigustega tegeleva asutuse ja ombudsmani büroo rolli olulisust, otsustasid ELi missioonide juhid anda 9. detsembril 2014 ELi delegatsiooni Chaillot' inimõiguste auhinna mõlemale institutsioonile.

EL juhtis jätkuvalt tähelepanu sellele, et võitlus inimõiguste rikkumiste toimepanijate karistamatuse vastu on endiselt üks esmatähtsaid teemasid Bahreinis, eeskätt viimastel aastatel valitsenud keerulises ja polariseeritud õhustikus. Eelmainitu ja teised olulised ja konkreetset usaldust suurendavad meetmed, mida peaksid võtma kõik osapooled, võimaldavad järk-järgult taastada usalduse, millega kaasneb tõeline rahvuslik leppimine.

EL pakkus sellele protsessile konkreetset toetust ekspertteadmiste vahetamise projekti kaudu stabiliseerimise rahastamisvahendi raames, tehes koostööd riikliku inimõigustega tegeleva asutusega, politseiombudsmani bürooga, siseministeeriumiga, justiitsministeeriumiga, riigiprokuratuuriga, parlamendi mõlema kojaga ning juristidega. ELi diplomaadid osalesid samuti poliitiliste ja inimõiguste aktivistide üle peetavatel kohtuistungitel; nende aktivistide seas oli ka tuntud isikuid, nt Nabeel Rajab.

Lisaks mitmetele avalikele avaldustele⁴³ suhtlesid kõrge esindaja / asepresident ja Euroopa välissteenistus korrapäraselt ja otse Bahreini poliitikute ja aktivistidega. Euroopa välissteenistus – ametlikul kõrgel tasandil – külastas Bahreini 2014. aasta mais ning pidas mitmeid konsultatsioone ametivõimudega, opositsioonipoliitilise kogukonnaga, riiklike inimõigustega tegelevate asutustega ning kodanikuühiskonna osalejatega, keskendudes enamasti rahvuslikule leppimisele ja inimõiguste olukorrale. ELi inimõiguste eriesindaja kohtus Bahreini siseministri kindralleitnant Shaikh Rashid bin Abdullah Al Khalifaga Brüsselis pärast eriesindaja 2013. aasta visiiti Bahreini. ELi inimõiguste eriesindaja rõhutas oluliste usaldust suurendavate meetmete tähtsust, sealhulgas rahumeelsete aktivistide vabastamise ning Bahreini sõltumatu uurimiskomisjoni ja inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitude täieliku rakendamise tähtsust. ELi inimõiguste eriesindaja kordas samuti ELi valmisolekut toetada Bahreini uusi inimõigustega tegelevaid institutsioone, et nad saaksid täita oma ülesandeid sõltumatult ja tõhusalt.

Seoses 22. ja 29. novembri 2014. aasta kohalike omavalitsuste valimiste ja parlamendivalimistega julgustas EL kõiki erakondi kasutama valimiste pakutavat võimalust anda uut hoogu riiklikule dialoogile reformi ja rahvusliku leppimise nimel, kutsudes samal ajal ametivõime üles suhtlema opositsiooniga ja kaaluma usaldust suurendavaid meetmeid, sealhulgas rahumeelsete aktivistide vabastamist.

⁴³ 30.11.2014, pressiesindaja avaldus Bahreini parlamendivalimiste teise vooru kohta (http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2014/141130_02_en.htm); 25.9.2014, pressiesindaja avaldus Bahreini eelseisvate parlamendivalimiste kohta (http://www.eeas.europa.eu/statements/docs/2014/140925_02_en.pdf); 5.3.2014, ELi kõrge esindaja Catherine Ashton avaldus Bahreini pommiplahvatuse kohta, milles hukkus kolm politseinikku (http://www.eeas.europa.eu/statements/docs/2014/140305_01_en.pdf); 16.1.2014, ELi kõrge esindaja Catherine Ashton avaldus hiljutiste poliitiliste arengute kohta Bahreinis (http://www.eeas.europa.eu/statements/docs/2014/140116_04_en.pdf).

EL julgustas uut valitsust ja hiljuti valitud parlamenti tegutsema kõigi Bahreini ühiskonnagruppide nimel ja keskenduma sellele, et reageerida kodanike õiguspärasele ootustele. EL lootis, et uus parlament mängib reformi edendamisel konstruktiivset ja positiivset rolli.

Euroopa Parlament võttis 6. veebruaril 2014 vastu kiireloomulise resolutsiooni Bahreini ning eelkõige Nabeel Rajabi, Abdulhadi al-Khawaja ja Ibrahim Sharifi juhtumite kohta ning mainis olukorda Bahreinis oma 13. märtsi 2014. aasta resolutsioonis ELi prioriteetide kohta ÜRO Inimõiguste Nõukogu 25. istungjärguks.

ELi liikmesriigid toetasid ühehäälselt 10. juunil 2014 Genfis punkti 2 kohaselt vastu võetud ühisavaldust ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo ja inimõiguste olukorra kohta Bahreinis.

Iraan

Vaatamata sellele, et pärast president Rouhani valimist 2013. aastal oli näha lootustandvaid märke olukorra paranemisest, näiteks vabastati mitmed meelsusvangid, ei tehtud 2014. aastal inimõiguste osas mingeid edusamme. Jätkuvalt täheldati põhivabaduste puudumist ning põhiliste inimõiguste, sealhulgas naiste õiguste rikkumisi, mis on vastuolus Iraani rahvusvaheliste kohustustega.

Iraaniga ei toimu hetkel poliitilist ega inimõigustealast dialoogi, mistõttu on ELi inimõiguste ja demokraatia alaseid eesmärke eriti keeruline saavutada.

Sellel põhjal jätkas EL Iraaniga inimõiguste käsitlemist igal võimalusel, kasutades ametlikke ja mitteametlikke, avalikke ja privaatsed võimalusi Iraani ametivõimude poole pöördumiseks. Endine kõrge esindaja / komisjoni asepresident Catherine Ashton külastas Iraani 2014. aasta märtsis. See oli esimene ELi kõrgetasemeline visiit viimase kümne aasta jooksul. Kohtumistel Iraani poliitiliste juhtidega arutati inimõigustega seotud küsimusi. Visiit langes kokku rahvusvahelise naistepäevaga, mis andis kõrgele esindajale / komisjoni asepresidendile võimaluse kohtuda Teheranis mitmete naisõiguslastega.

Kuna 2014. aastal teatati rohkem kui 460 hukkamisest (2013. aastal teatati 500 hukkamisest), oli surmanuhtluse kohaldamine üks olulisemaid ELi poolt inimõigustega seoses tõstatatud küsimusi. EL esitas avaldusi ja ühe deklaratsiooni koos ELi liikmesriikidega mõne üksikjuhtumi kohta ning kutsus Iraani valitsust üles hoiduma surmanuhtluse kasutamisest.

Euroopa Parlament tundis jätkuvalt suurt huvi inimõiguste olukorra vastu Iraanis. Parlament võttis 2014. aasta aprillis vastu resolutsiooni Iraani kohta, milles väljendas tõsist muret inimõiguste olukorra pärast riigis.

Iraani suhtes viidi ellu inimõiguste olukorra üldine korrapärane läbivaatamine. EL osales ettevalmistustes ja kuigi Iraan väitis, et austab inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise mehhanismi, ei kiitnud ta vahetult heaks mitte ühtegi 291 soovitusel, väites selle asemel, et vastab neile omal ajal, kuid mitte hiljem kui ÜRO Inimõiguste Nõukogu 28. istungjärgul (märtsis 2015).

EL toetas 2014. aastal samuti ÜRO Peaassamblee resolutsiooni, mille Kanada esitas inimõiguste olukorra kohta Iraanis.

Iraak

ELi meetmed keskendusid valitsuse rahumeelse ülemineku toetamisele pärast 30. aprilli üldvalimisi ja valitsuse julgustamisele, et suurendada inimõiguste austamist, eelkõige kõige kaitsetumate elanikkonnarühmade puhul kooskõlas Iraagi rahvusvaheliste kohustustega ja riikliku inimõiguste tegevuskavaga.

EL koordineeris kohalike diplomaatiliste missioonide jõupingutusi valimisprotsessi ajal. Erilist tähelepanu pöörati valijate registreerimisele, valimisjaoskondade turvalisusele, kohalikele vaatlemistele, sõltumatu kõrgetasemelise valimiskomisjoni suutlikkusele ning ajakirjanike sõltumatusele ja turvalisusele. ELi valimisekspertide missioon viibis Iraagis 5. aprillist kuni 11. maini 2014.

Inimõiguste olukorda muutsid märkimisväärselt halvemaks ISIL/Da'eshi ja teiste terroristühmituste rünnakud juunis. Iraagi territooriumist suurte osade vägivaldne hõivamine tõi endaga kaasa massilise ümberasustamise ja koletud inimõiguste rikkumised, eelkõige selliste kõige kaitsetumate elanikkonnarühmade puhul nagu etnilised ja usuvähemused, naised ja lapsed. Kriisi tõttu on lisandunud 2,1 miljonit riigisisest põgenikku lisaks hinnanguliselt 225 000 pagulasele Süüriast. ELi andis 2014. aastal Iraagile kiiresti täiendavad 20 miljonit eurot humanitaarabi.

EL jätkas inimõiguste ja demokraatia arutamist mitmes formaadis, nii ametlike demaršidena kui ka kahepoolse dialoogina ekspertide ja poliitilisel tasandil. Demokraatlike põhimõtete, inimõiguste ja õigusriigi põhimõtte austamine on samuti ELi ja Iraagi partnerlus- ja koostöölepingu olulised elemendid. Selles kontekstis tuleb korrapäraselt kokku spetsiaalne demokraatia ja inimõiguste allkomitee. 2014. aasta jaanuaris olid inimõigused ka ministrite tasandil kokku tulnud koostöönõukogu päevakorras.

EL pühendus uue valitsuse ja peaministri Al Abadi toetamisele selle tööprogrammi rakendamisel, pöörates erilist tähelepanu reformidele valitsemistava, õigusriigi ja julgeolekusektori valdkondades. Samuti kutsus ta valitsust üles saavutama kontakti kõigi Iraagi ühiskonna liikmetega ja alustama rahvusliku leppimise protsessi.

Euroopa Ülemkogu ja välisministrid mõistsid rangelt hukka ISIL/Da'eshi ja teiste terroristühmituste toime pandud brutaalsed vägivallaaktid ning nõudsid nende toimepanijate vastutusele võtmist. EL väljendas samuti oma muret julgeolekujõudude ja liitlasühmituste toime pandud inimõiguste rikkumiste pärast.

Euroopa Parlament mõistis mitmel juhul hukka ISIL/Da'eshi tegevuse ja võttis vastu mitu resolutsiooni olukorra kohta Iraagis. Euroopa Parlamendi ja Iraagi viies parlamentidevaheline kohtumine toimus detsembris Brüsselis.

Mitu soovitus, millega nõustub ka EL, sõnastati novembris Iraagi inimõiguste olukorra üldisel korrapärasel läbivaatamisel. EL toetas Inimõiguste Nõukogu resolutsiooni inimõiguste olukorra kohta Iraagis seoses nn Iraagi ja Levanti Islamiriigi ja sellega seotud rühmituste toime pandud õigusrikkumistega ning otsust lähetada Iraaki erimeeskond, mis uuriks ISIL/Da'eshi toime pandud inimõiguste rikkumisi ja kuritarvitamisi.

Iraak saab abi mitmest ELi rahastatud projektist, mis on seotud inimõigustega, õigusriigi põhimõttega, haridusega ja kohalike ametivõimude toetamisega. EL algatas hiljuti programmi õigusriigi põhimõtte ja kriminaalõiguse reformi rakendamise kohta, milles pannakse suurt rõhku inimõiguste edendamisele ja austamisele.

Kuveit

Peamised teemad, mida EL tõstas Kuveidi ametivõimudega, olid bidoonide (kodakondsuseta elanikud) olukord, surmanuhtlus, sõnavabadus ning välismaalastest töötajate ja koduabiliste olukord.

EL julgustas aktiivselt Kuveiti jätkama koduabiliste olukorra parandamist. ELi delegatsioon Riyadhis, mis on akrediteeritud Kuveiti, jätkas suhtlemist Kuveidi valitsusvälise organisatsiooniga Social Work Society⁴⁴, millel on olnud oluline roll koduabiliste olukorra parandamisel, sealhulgas seadusandliku reformi kaudu.

Euroopa Parlamendi delegatsioon Araabia poolsaare riikidega suhtlemiseks külastas Kuveiti Euroopa Parlamendi ja Kuveidi seitsmenda parlamentidevahelise kohtumise raames 25.–27. märtsini 2014. Lõplikus avalduses⁴⁵ ja aruandes⁴⁶ rõhutas delegatsioon eelkõige seda, et Kuveit ning selle demokraatlikud institutsioonid ja aktiivne kodanikuühiskond võivad olla inspiratsiooniallikaks oma piirkonna naabritele. Samuti julgustas ta Kuveidi ametivõime reformimise kaudu kaafala süsteemi ning tegelema koduabilisi käsitlevate õigusaktide puudumisega. Samuti käsitles delegatsioon kodakondsuseta elanike (bidoonide) olukorda Kuveidis ja märkis, et kõnealust teemat analüüsitakse ka rahvusassamblees.

⁴⁴ Nimetatud valitsusväline organisatsioon sai 2012. aastal ELi delegatsiooni Chaillot' auhinna.

⁴⁵ AVALDUS: EUROOPA PARLAMENDI DELEGATSIOON ARAABIA POOLSAARE RIIKIDEGA SUHTLEMISEKS, Al-Kuwayt, 27. märts 2014, <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201403/20140331ATT82031/20140331ATT82031EN.pdf>.

⁴⁶ EUROOPA PARLAMENDI DELEGATSIOON ARAABIA POOLSAARE RIIKIDEGA SUHTLEMISEKS, Euroopa Parlamendi ja Katari kolmas ning Euroopa Parlamendi ja Kuveidi seitsmes parlamentidevaheline kohtumine, 22.–28. märts 2014, <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201406/20140626ATT85904/20140626ATT85904EN.pdf>.

Omaan

EL tundis muret mitme kohtuasja pärast, mis algatati sotsiaalmeedias protesti või oma arvamust väljendanud inimeste vastu, kuid samuti märkis EL, et enamikel juhtudel anti neile inimestele armu. Teine ELi jaoks murettekitav küsimus on võõrtöötajate diskrimineerimine nii tööõiguse kohaldamisel kui praktikas ning nende üldine staatus ja olukord. EL pidas ühendust Omaani ametivõimudega seoses võõrtöötajate olukorraga ja inimkaubanduse küsimuses.

Maina Kiai, ÜRO eriraportöör rahumeelse kogunemise ja ühinemise õiguse küsimustes, külastas Omaani 18. septembril ja märkis, et rahumeelse kogunemise õigus Omaanis „on praktikas peaaegu olematu”. Maina Kiai aruanne visiidi kohta avaldatakse 2015. aasta alguses või keskpäigas ja seda tutvustatakse Inimõiguste Nõukogu 29. istungjärgul 2015. aasta juunis.⁴⁷

Katar

EL ja selle liikmesriigid keskendusid eeskätt järgnevale: sõnavabadus ja sõltumatu meedia arendamine, jõupingutused kodanikuühiskonna tugevdamiseks liberaalsemate ühinemisvabadust ja kodanikuühiskonna algatusi käsitlevate õigusaktide kaudu, inimõiguste kaitsjate toetamine, naiste õigused ning võõrtöötajate töö- ja elamistingimuste parandamine.

Pärast teateid maksimate palkade, tervise ja ohutuse valdkonnas valitsevate puudujääkide, ebapiisavate eluasemete ning töötajate päritoluriikides tegutsevate ebaausate tööjõuvahendajate kohta keskendus ülemaailmne tähelepanu jalgpalli 2022. aasta maailmameistrivõistluste eel Kataris valitsevale võõrtöötajate olukorrale.

Katari viimase inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise (7. mail 2014) raames kooskõlastas EL oma liikmesriikidega ELi ühiseid seisukohti, sealhulgas rändajate, töötajate ja naiste õiguste kohta.

Sellega seoses väljendas EL heameelt Katari valitsuse lubaduse üle võtta vastu uus õigusakt, et vahetada 2015. aasta alguses välja vastuoluline nn kafala (sponsorlus) süsteem ning EL jälgib selle õigusakti rakendamist kui olulist elementi suhetes ja koostöös Katariga.

⁴⁷ <http://freemassembly.net/rapporteursreports/oman/>

Euroopa Parlamendi liikmete inimõigustealane visiit toimus märtsis ja selle käigus pidasid Katari ametnikud ja kodanikuühiskonna esindajad inimõiguste olukorra teemal avatud ja laiaulatuslikku dialoogi, keskendudes peamiselt naiste mõjuvõimu suurendamisele Katari ühiskonnas ja võõrtöötajate olukorrale.⁴⁸

Katar seisab samuti silmitsi riigile Rahvusvahelises Tööorganisatsioonis (ILO) esitatud kaebusega ILO põhikirja artikli 26 alusel ILO töötingimuste järelevalvet käsitleva konventsiooni nr 81 ning sunniviisilise või kohustusliku töö konventsiooni nr 29 rikkumise eest. Kolmepoolsed kõnelused toimusid 12. novembril ILO juhtorganis, mille käigus kordas Katar, et on avatud koostöö tegemisele rahvusvaheliste organite ja eriti ILOga, et parandada võõrtöötajate õiguseid. Oma ühisavalduses väljendas EL heameelt kõnealuse teate üle ning julgustas Katari ametivõime võtma konkreetse ajakava alusel asjakohaseid samme, et tõhustada täitemeetmeid, sealhulgas töötingimuste järelevalve kaudu. EL kutsus samuti Katari ja sotsiaalpartnereid üles tegema ILOga edasist koostööd, eriti sunniviisilise tööga seoses antud soovitude rakendamiseks.

Kuigi Katari ametivõimud on näiliselt avatud tööõiguse muutmisele ja koostöö tegemisele ILOga võõrtöötajate õiguste parandamise osas, jääb sponsorlussüsteem eeldatavasti ühel või teisel kujul alles.

Sellega seoses jälgib EL samuti tähelepanelikult viimaseid arenguid, kuna piirkondlik Pärsia lahe koostöönõukogu teatas, et kõigi kuue koostöönõukogusse kuuluva riigi tööministrid leppisid kokku ühtses koduabilisi käsitlevas lepingus.

Saudi Araabia

EL pidas Saudi Araabia ametivõimudega järjepidevat dialoogi kuningriigis inimõiguste valdkonnas esinevate probleemide üle, toetades samas käimasolevaid reformimeetmeid. Peamiste murettekitavate valdkondade hulka kuuluvad meeste eestkoste süsteem ja naiste õigused, surmanuhtlus, õiguskaitse kättesaadavus, sõnavabaduse ja usulise sallivuse piirangud ning võõrtöötajate õigused.

⁴⁸ <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201403/20140325ATT81738/20140325ATT81738EN.pdf>

Euroopa välisteenistus korraldas mitu ametlikku ja mitteametlikku Saudi Araabia ametivõimudele suunatud teavitusalgatust mitme inimõigustega seotud kohtuasja puhul tihedas koostöös ELi liikmesriikide ja sarnaste vaadete partneritega.

EL suhtles korrapäraselt kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja inimõiguste kaitsjatega ning väljendas oma muret asjaomastele ametivõimudele. 2013. aastast alates on ELi delegatsioon saanud diplomaatidele loa viibida avalikel kohtuistungitel. Samuti jätkas EL koos liikmesriikide saatkondadega Saudi Araabia ametivõimude julgustamist, et võtta kiiresti vastu kauaoodatud seadus valitsusväliste organisatsioonide kohta.

Euroopa Parlamendi väliskomisjon avaldas 18. veebruaril 2014. aastal raporti Saudi Araabia ja selle suhete kohta ELiga ning rolli kohta Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas, milles väljendas oma muresid ja tunnustas viimasel ajal Saudi Araabia ühiskonnas toimunud muutusi.⁴⁹

EL jagab mõnedel juhtudel ÜRO inimõiguste ekspertide muret liiga ulatuslike terrorismivastaste meetmete pärast, mille tulemusel võidakse väärkohelda terrorismiga mitteseotud inimõiguste aktiviste ja veebis tegutsevaid poliitilisi aktiviste.

Sellega seoses märkis EL, et 7. märtsil koostas Saudi Araabia terroriorganisatsioonide ametliku loetelu, kuhu kandis mitu organisatsiooni, sealhulgas Moslemi Vennaskond, Iraagi ja Süüria Islamiriik (ISIS), „Hezbollah Kuningriigis”, Jeemeni Houthi liikumine ja kõik Al Qaeda harud, nende seas Al-Nusra rinne.

Araabia Ühendemiraadid

EL jälgis jätkuvalt tähelepanelikult inimõiguste olukorda Araabia Ühendemiraatides, võttes teadmiseks hiljutised võõrtöötajate õiguste, naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas ning inimkaubanduse vastases võitluses astunud positiivsed sammud.

⁴⁹ Raport Saudi Araabia ja selle suhete kohta ELiga ning rolli kohta Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas (2013/2147(INI)), 18. veebruar 2014.
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0125+0+DOC+XML+V0//EN>

Pärast ELi ja Araabia Ühendemiraatide inimõigustealase kahepoolse tehnilise töörühma esimest avakoosolekut 2013. aasta novembris Brüsselis, toimusid edukalt teine (28.–29. aprill 2014 Abu Dhabis) ja kolmas (20. november 2014 Brüsselis) koosolek, kus tulid kokku osalejad Euroopa välis teenistusest, Euroopa Komisjonist, Araabia Ühendemiraatide välisministeeriumist ja valdkondlikest ministeeriumidest (siseministeerium, tööministeerium). Koosolekutel arutati tervet hulka erinevaid ELi jaoks murettekitavaid küsimusi, sealhulgas surmanuhtluse, võõrtöötajate ja koduabiliste õiguste, õigusriigi ja valitsemistavaga seotud küsimusi.

EL julgustas samuti jätkuvalt Araabia Ühendemiraatide ametivõime tagama ÜRO 2012. aasta inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise järelmeetmed ja väljendas heameelt selle üle, et Araabia Ühendemiraadid hoidusid hääletamisest surmanuhtluse moratooriumit käsitleva resolutsiooni üle, mille esitas EL ja mis võeti vastu ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees 21. novembril 2014 New Yorgis.

EL tegi 7. veebruaril 2014 kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi kaudu avaliku avalduse⁵⁰ presidendi dekreediga kohta, millega antakse korraldus peatada kõik hukkamised Araabia Ühendemiraatides, väljendades lootust, et see sündmus on positiivseks eeskujuks piirkonnale laiemalt, et võtta vastu sarnaseid meetmeid ja panna alus surmanuhtluse kaotamisele.

Jeemen

EL tõhustas koostööd Jeemeniga inimõiguste ja demokraatia alal. Kõnealune koostöö oli ennekõike suunatud kodaniku- ja poliitiliste õiguste kaitsmise ja edendamise tugevdamisele, sealhulgas naiste mõjuvõimu suurendamisele (Jeemen on ülemaailmse soolise ebavõrdsuse indeksi (Gender Gap Index) pingereas viimasel kohal). ELi abi ja poliitilise tegevuse, mida koordineeriti tihedalt rahvusvaheliste partnerite ja ÜROga, eesmärk oli tugevdada institutsioone ja reformimeelseid osalejaid, nende seas inimõiguste kaitsjaid.

Eriti suurt muret valmistasid alaealiste surmanuhtlus, lapssõdurid ja laste abielud. ELi ja UNICEFi toetus ja abi aitasid kaasa sellise kohtumeditiinilise komitee loomisele, mis vaatab läbi väidetavad alaealiste juhtumid kohtuprotsessides. EL väljendas heameelt selle üle, et valitsus allkirjastas 2014. aasta mais ÜRO lapssõdurite vastase tegevuskava ning toetas selle rakendamist.

⁵⁰ http://www.ecas.europa.eu/statements/docs/2014/140207_01_en.pdf

ELi tegevus naiste õiguste valdkonnas oli jätkuvalt laialdane, keskendudes naiste poliitilisele esindatusele, olmetingimuste parandamisele ning kinnipeetavate naiste tervise ja kinnipidamistingimuste parandamisele.

EL käsitles samuti aktiivselt vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste ning usu- ja veendumusvabadusega seotud küsimusi, mis puudutavad baha'i usu kogukonda.

ELi tegevus keskendus samuti inimkaubandusele, pöörates erilist tähelepanu Aafrika Sarve piirkonnast pärit rändajate ja pagulaste ning Saudi Araabia kuningriigist Jeemenisse tagasipöördujate tingimuste halvenemisele. EL ja selle liikmesriigid andsid 2014. aastal 124 miljonit eurot humanitaarabi, muu hulgas rändajate, pagulaste ja riigisiseste põgenike füüsiliste ja psühholoogiliste vajaduste rahuldamiseks.

Kõrge esindaja / asepresident Catherine Ashton väljendas ELi toetust rahu ja riiklikku partnerlust käsitleva 21. septembri lepingu rakendamisele lisaks riikliku dialoogikonverentsi soovitude rakendamisele. Mõlemas dokumendis seatakse inimõiguste küsimused esiplaanile. Peale selle kutsus ELi välisasjade nõukogu oma 10. veebruari ja 20. oktoobri 2014. aasta järel dustes Jeemenit üles täitma riikliku dialoogikonverentsi soovitusi õiguste ja vabaduste kohta.

ELi delegatsioon tegi kõigi kõnealuste küsimuste puhul korrapäraselt koostööd valitsuse ja kõigi riiklikul dialoogikonverentsil osalenud liikmetega.

ELi delegatsioon kuulutas demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) raames välja projektikonkursi kogueelarvega 2 116 100 eurot. Esmatähtsad valdkonnad on: a) võrdsete kodanikuõiguste tugevdamine ja demokraatlike protsesside edendamine; b) õigusriigi põhimõtte tugevdamine haavatavate elanikkonnarühmade kaitsmisel; c) põhiõiguste ja -vabaduste edendamine ja kaitse.

EL teeb koostööd nii valitsuse kui ka kodanikuühiskonnaga ning toetab projekte paljudes eri valdkondades, sealhulgas naiste õigused, lapse õigused, inimõiguste kaitsjate toetamine, vähemusrühmade kaitse ning kodanikuühiskonna suutlikkuse suurendamine, et jälgida ja teatada inimõiguste olukorrast kogu Jeemenis.

ELi kavandatud toetus valitsemistava ja õigusriigi valdkonnas hõlmab olulist inimõigustele keskendunud elementi. Siseministeeriumi reformimise toetusprojekt stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi raames tugevdab peainspektorit (sealhulgas tema rolli inimõiguste üle järelevalve tegemisel) ja kodanikele suunatud poliitika kujundamist, mille puhul mängivad tugevat rolli kodanikuühiskonna organisatsioonid.

VII Aasia

Afganistan

ELi poliitilises dialoogis Afganistani ametivõimudega keskenduti vajadusele parandada inimõigusi käsitlevat poliitikat ja selle rakendamist. Põhilised murettekitavad valdkonnad on jätkuvalt naiste ja laste õigused, kodanikuühiskond ja inimõiguste kaitsjad, piinamised ja väärkohtlemine, sõnavabadus, usu- ja veendumusvabadus, surmanuhtlus ja õiguskaitse kättesaadavus.

EL toetas jätkuvalt inimõiguste kaitsmiseks ja edendamiseks loodud rahvusvaheliste, piirkondlike ja riiklike raamistike tugevdamist. ELil oli juhtroll Tōkyō vastastikuse vastutuse raamistikus (TMAF), kus ta tegutses reformide rakendamiseks sellistes valdkondades nagu valitsemistava, õigusriigi põhimõtte ning inimõigused, sealhulgas naiste õigused. EL aitab tagada ühise koordineerimis- ja järelevalveorgani jaanuaris toimunud kohtumise ning 3.–4. detsembril Londonis toimunud konverentsi tugevat keskendatust inimõigustele ja soolisele võrdõiguslikkusele ning rõhutas vajadust säilitada ja veelgi kindlustada saavutatut, väljendades samal ajal muret inimõiguste olukorra pärast Afganistanis. EL rahastas samuti mitut Afganistani kodanikuühiskonna organisatsiooni, et võimaldada neil osaleda Londoni konverentsil.

Afganistani valitsuse ja sõltumatu valimiskomisjoni kutsel lähetas EL valimiste hindamise meeskonna (EU EAT), kuhu kuulus 16 valimiseksperti 12 liikmesriigist, et hinnata 5. aprilli presidendivalimiste, sealhulgas 14. juunil toimunud teise vooru põhietappe. Rohkem kui 100 pikaajalist vaatlejat tugevdas meeskonda kõikide teises voorus antud häälte auditeerimisel. ELi valimiste hindamise meeskonna peavaatleja Thijs Berman esitas 16. detsembril Kabulis lõpparuande, mis sisaldab üldist hinnangut valimisprotsessile ja soovitusi valimisraamistiku parandamiseks enne tulevasi valimisi.

EL jätkas viitamist vajadusele kohtusüsteemi reformi järele, et paremini rakendada naiste õigusi käsitlevaid õiguslikke meetmeid, sealhulgas naistevastase vägivalla kaotamise seadust, ning parandada õiguskaitse kättesaadavust naiste jaoks. EL nõudis korduvalt esimese aruande avaldamist naistevastase vägivalla kaotamise seaduse kohta, mis avaldati lõpuks 2014. aasta märtsis.

EL kutsus samuti valitsust korduvalt üles nimetama ametisse uut ülemkohtu esimeest ja asendama need ülemkohtu liikmed, kelle volitused on lõppenud. EL kiitis president Ghanit tema kavatsuse eest seada esmatähtsale kohale kohtusüsteemi reform, tema esialgse tegevuse eest, et nimetada ametisse uus ülemkohtu esimees ja otsusekindluse eest nimetada ülemkohtusse ametisse naissoost kohtunik. EL toetas kohtusüsteemi 20 miljoni euroga Afganistani ülesehituse sihtfondi ja Maailmapanga rakendatava õigusemõistmise teenuste osutamise projekti kaudu.

EL kutsus Afganistani valitsust üles näitama poliitilist usaldust Afganistani sõltumatu inimõiguste komisjoni vastu ja seda komisjoni toetama ning rõhutas valitsuse konstruktiivse lähenemisviisi olulisust selleks, et sõltumatu inimõiguste komisjon saavutaks uuesti A-taseme akrediteeringu.

EL tegi mitmeid avalikke avaldusi oluliste inimõiguste rikkumiste kohta, eelkõige seoses terrorismi ja relvakonflikti tulemusel hukkunud tsiviilisikutega, surmanuhtlusega, naiste õigustega ja naistevastase vägivallaga. EL rõhutas korduvalt naiste valimistel osalemise vajadust. EL osales aktiivselt riiklikus juhtkomitees, mis loodi ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 (naiste, rahu ja julgeoleku kohta) rakendamise edendamiseks. EL ja liikmesriigid andsid tehnilise panuse naisi, rahu ja julgeolekut käsitlevasse riiklikusse tegevuskavasse, mille väljaandmist on oodata 2015. aasta veebruaris.

EL esitas märtsis demarši, et edendada kampaaniat „Lapsed, mitte sõdurid”. Augustis anti välja presidendi dekreet, millega keelatakse laste värbamine riiklikesse julgeolekujõududesse. EL esitas samuti kaks demarši, mis olid suunatud kuue inimese hukkamise vastu (3. ja 7. oktoobril) ja milles ta kutsus valitsust tungivalt üles neid karistusi mitte ellu viima, ning tegi avaliku avalduse, milles kordas oma tugevat vastuseisu surmanuhtlusele pärast seda, kui kõik kuus nimetatud isikut oli 8. oktoobril hukatud. Euroopa Parlament näitas samuti, et jälgib jätkuvalt inimõiguste olukorda, eelkõige naiste olukorda, mis oli paljude parlamendis käsitletavate küsimuste seas esiplaanil.

EL jätkas inimõigusi ja naiste õigusi edendavate avalike ürituste toetamist. EL jätkas iga kahe nädala järel kohtuva kohaliku EL+ inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse töörühma juhutamist. EL koostas viiekuulise soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava ning korraldas 1.–2. oktoobril inimõiguste kaitsjaid käsitleva seminari. Kohalikul tasandil vastu võetud inimõiguste kaitsjaid käsitleva ELi strateegia muudetud versioon avaldati 10. detsembril; kohtumised inimõiguste kaitsjatega toimusid iga kahe kuu järel.

EL oli jätkuvalt üks peamisi abiandjaid, olles inimõiguste vallas oma erinevate rahastamisvahendite ja teemaprogrammidega esirinnas. 2014. aastal rakendati valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude programmist 15 projekti ning demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) ning stabiliseerimise rahastamisvahendist 12 projekti. 2014./2015. aasta projektide registrisse lisati täiendavad programmid kodanikuühiskonna organisatsioonide rahastamiseks. Kõnealuste projektidega toetati naiste õigusi, sealhulgas perevägivalda kogenud tüdrukutele ja naistele nõustamise ja vahendamise pakkumist, inimõiguste kaitsjaid, ajakirjanikke, vähemuste hulka kuuluvate isikute ja pagulaste õigusi, kohtutöötajate ja kogukonna sidusrühmade suutlikkuse ja teadlikkuse suurendamist, naiste õiguste olukorra jälgimist üleminekuperioodil, ohvrite kogukonnakeskusi (*shura*'d) ning piirkondliku taseme vabaihenduste ja kohalike kogukondade suutlikkust pidevalt jälgida naistevastase vägivalda kaotamise seaduse ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 rakendamist.

ELi politseimissioon (EUPOL Afghanistan) nõustas siseministeriumis inimõiguste, naiste ja laste küsimuste osakonna juhti ning koduvägivallaga tegeleva üksuse juhti. EUPOL korraldas mitu koolituskursust naistevastase vägivalda teemal nii politseile kui ka prokuröridele ning jagas neile varustust, sealhulgas diktofone ja kaameraid. Naispolitseinike sage seksuaalne ahistamine ja ründamine valmistas endiselt muret ka 2014. aastal. EUPOL töötas välja naispolitseinikele suunatud juhtimiskoolituse kursuse ning koolitas naispolitseinikke ja prokuröre programmi „*Unaas Mushtarak*” (Naised koos) raames Kabulis, Mazār-e Sharīfis ja Herātis. EUPOL toetas ja nõustas siseministeriumi selle naispolitseinikke käsitleva strateegia rakendamisel. EUPOL osales samuti Afganistani karistusseadustikku koostava kriminaalõiguse reformi töörühmas.

Afganistani poliitilises protsessis esinevate viivituste tõttu ei saavutatud märkimisväärset edasiminekut läbirääkimistel partnerlust ja arengut käsitleva koostöölepingu üle, milles inimõigused peaksid olema oluliste elementidena tähtsal kohal.

Bangladesh

ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid hõlmavad kohtusüsteemi reformi, surmanuhtluse moratooriumi, Chittagong Hill Tractsi piirkonna rahukokkuleppe rakendamist, rohingyade toetamist, vähemuste hulka kuuluvate isikute õigusi, inimõiguste kaitsjaid, naiste ja laste õigusi, kodanikuühiskonna toetamist ja töötajate õiguste rakendamist.

ELi ja Bangladeshhi koostöölepingu raames suhtles EL valitsusega korrapäraselt valitsemistava, inimõiguste ja rände teemadel.

Probleemide tõttu, mis olid seotud kaasavuse ja usaldusväarsuse puudumisega ning vägivallaga valimiseelsel perioodil, ei lähetanud EL 5. jaanuari valimistele valimisvaatlusmissiooni.

Valimistega seotud asjaolud aitasid kaasa poliitilise õhustiku polariseerumisele. Valitsus, kelle tegevust parlament ei vaidlusta, tegi ettepaneku muuta välisannetuste seadust (ettepanek ootab praegu parlamendi heakskiitu) ning esitas ettepaneku uue ringhäälingupoliitika kohta, mille kavandatud kujul rakendamine võib piirata sõnavabadust ja kodanikuühiskonna tegutsemist. Põhiseaduse muudatus, mis võimaldab parlamendil tagandada ülemkohtu kohtunikke, võeti vastu kahekolmandikulise häälteenamusega.

ELi kõrge esindaja mõistis 9. jaanuaril rangelt hukka vägivallaaktid valimiste eel, eelkõige rünnakud kõige haavatavamate elanikkonnarühmade vastu, kelle seas on naised ja lapsed ning usulised ja etnilised vähemused. Kõrge esindaja avaldas kahetsust asjaolu üle, et soodsad tingimused läbipaistvate, kaasavate ja usaldusväärsete valimiste jaoks tegelikkuses puudusid ning et Bangladeshhi rahvale ei antud võimalust väljendada täiel määral oma demokraatlikku valikut. Ta kutsus kõiki osapooli tungivalt üles hoiduma vägivallast ning alustama tõelist dialoogi, et leppida kokku kõigile vastuvõetav suund demokraatliku vastutuse tugevdamiseks ning läbipaistvate, kaasavate ja usaldusväärsete valimiste läbiviimiseks.

EL reageeris 29. oktoobri ja 5. novembri avalikes avaldustes ka mitmele surmanuhtlusele, mille Bangladeshis rahvusvahelist kuritegevust käsitlev kohus oli mõistnud isikutele sõjakuritegude eest 1971. aasta vabadussõjas. EL kordas oma kindlat ja täielikku vastuseisu surmanuhtluse kasutamisele ning kutsus Bangladeshis ametivõime üles peatama kõik hukkamised ja kehtestama moratooriumi surmanuhtluse kasutamisele ühe sammuna selle kaotamise suunas liikumisel.

Euroopa Parlament võttis vastu kaks resolutsiooni inimõiguste rikkumiste kohta Bangladeshis. 15. jaanuari resolutsioon keskendus valimistele ja selles mõisteti muu hulgas hukka sõnavabaduse piiramine hääletamise ajal ning kutsuti Bangladeshis valitsust üles tegema lõppu liigse jõu kasutamisele julgeolekujõudude poolt. 18. septembri resolutsioonis keskenduti meediavabaduse piirangutele, kodanikuühiskonna tegevusele, teadetele kohtuväliste hukkamiste kohta ning töötajate õiguste parandamisele, turvalisusele tehastes ja hüvitise maksmisele 2013. aastal Rana Plaza hoone kokkuvarisemise ohvritele. Detsembris külastas Euroopa Parlamendi Lõuna-Aasia komisjoni esimees Bangladeshis ja suhtles mitmete sidusrühmadega inimõiguste teemadel.

Veel üks oluline areng 2014. aastal oli ELi intensiivne koostöö Bangladeshis valitsuse, Ameerika Ühendriikide ja ILOga, et rakendada Bangladeshis jätkusuutlikkuse kokkulepet töötajate õiguste, töötingimuste ja vabrikute ohutuse parandamiseks Bangladeshis valmisriiete tööstuses. Seda tehti reageerimaks Rana Plaza kokkuvarisemisele 2013. aastal, mille käigus hukkus üle tuhande inimese. ILO Rahvusvahelise Töökonverentsi ajal 2014. aasta mais ja juunis väljendas EL heameelt Bangladeshis edusammude üle mitme jätkusuutlikkuse kokkulepest tuleneva kohustuse täitmisel, eelkõige seoses ühinemisvabadusega ning töötervishoiu ja tööohutusega. EL väljendas heameelt valitsuse tehtud jõupingutuste üle siseriikliku õiguse muutmiseks ning selle täielikult vastavusse viimiseks ILO konventsioonidega, eriti Bangladeshis tööseaduse muutmise ja seaduseelnõu „Bangladeshis ekspordikauba tootmise eritsoonide 2014. aasta tööseadus” kaudu. EL rõhutas samuti vajadust täiendavate jõupingutuste järele, et tagada jätkusuutlikkuse kokkuleppe täielik rakendamine, sealhulgas ühinemisvabadusega seotud küsimustes, ning kutsus valitsust tungivalt üles jätkama vabrikute ja ettevõtete inspeksioonide osakonna kaasajastamist ja tugevdamist selle ümberkorraldamise ja laiendamise näol.

20. oktoobril 2014 toimus Brüsselis kõrgetasemeline läbivaatamist käsitlev koosolek, kus käsitleti kõnealustes valdkondades võetud kohustuste kiiret täitmist.

EL jätkas oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega, korraldades muu hulgas 4. novembril Brüsselis ühepäevase kodanikuühiskonna seminari, et arutada seda, kuidas saab kodanikuühiskond aidata kaasa demokraatlikule jätkusuutlikkusele.

EL jätkas rahalise toetuse pakkumist Bangladeshile vastavalt kõnealuse riigiga sõlmitud koostöölepingule, milles on olulisel kohal inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete austamine. Demokraatliku valitsuse tugevdamine on osa mitmeaastasest sihtprogrammist (2014–2020). Inimõigustega tegelevaid vabaühendusi toetati demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist.

Bhutan

ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid on tugevdada kodaniku- ja poliitilisi õigusi demokraatlikus kontekstis, aidata võidelda Bhutani nepali keelt kõneleva vähemuse diskrimineerimise vastu, kaitsta naiste õigusi ja koguda sisulist teavet riigi inimõiguste olukorra kohta.

EL jätkas inimõiguste ja demokraatia arutamist Bhutaniga mitmes formaadis, tuginedes viimasele (viiekskümnendele) iga kahe aasta järel toimuvale konsulteerimisele, mis leidis aset 29. novembril 2013 Brüsselis. Endiselt valmistasid probleeme viivitused Bhutani nepali keelt kõnelevate pagulaste kindlakstegemisel Nepalis ja nende tagasi toimetamisel Bhutani, samuti põhiliste rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate õigusaktide mitteratifikatsioon. Samuti tunti muret kogunemis- ja ühinemisvabaduse piiramise, usuvabaduse, lapse ja naiste õiguste pärast, konsensuslikku samasooliste seksuaalset tegevust keelustava õigusakti ja inimkaubanduse pärast.

ELi missiooni juhid külastasid Bhutani 28. aprillist 2. maini ning see külastus andis hea võimaluse suhelda Bhutani juhtkonnaga inimõiguste ja demokratiseerimise teemal. Euroopa Komisjoni liige Andris Piebalgs külastas Bhutani oktoobris ja õnnitles Bhutani juhtkonda eduka demokraatiale ülemineku ja sotsiaalmajanduslike edusammude puhul.

Bhutanile anti inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teises voorus 2014. aastal positiivne hinnang, kusjuures selles voorus osalesid ka ELi liikmesriigid. Bhutan on pärast viimast läbivaatamist 2009. aastal teinud märkimisväärseid edusamme demokraatliku protsessi kindlustamisel ning 2013. aasta edukate üldvalimiste tulemusel läks võim üle ühelt kahest suurest erakonnast teisele. Lisaks on Bhutan käsitleanud mitmeid soovitusi, mida on talle antud mitmes valdkonnas, näiteks sotsiaalteenuste (tervishoid, haridus) kättesaadavus, vaesuse kaotamine, koduvägivalla vastu võitlemine, soolise võrdõiguslikkuse küsimused ja korruptsioon.

ELi arenguprogrammi (2014–2020) üks kahest kesksest sektorist on toetus kohalikele ametivõimudele ja kodanikuühiskonnale (ligikaudu 24 miljonit eurot). Üldine eesmärk on tugevdada Bhutani kaasajastamist ja demokraatlikuks muutmist. Konkreetsed eesmärgid on suurendada kohalike ametivõimude mõjuvõimu, arendada kodanikuühiskonna struktuure ja suutlikkust ning parandada riigi rahanduse juhtimist kesksel ja kohalikul tasandil.

Brunei

EL peab Bruneiga läbirääkimisi partnerlus- ja koostöölepingu sõlmimiseks. Seni on lõpetatud viis läbirääkimiste vooru.

Brunei alustas 1. mail 2014 uue šariaadi karistusseadustiku esimest etappi. Kõnealust karistusseadustikku kohaldatakse mitmetele tsiviilõiguslikele ja usulistele rikkumistele samaaegselt tavaõiguse karistusseadustikuga ning seda rakendatakse kolme aasta jooksul kolmes etapis. Esimeses etapis käsitletakse rikkumisi, mille eest karistatakse trahvi või vanglakaristusega, teises etapis käsitletakse rikkumisi, mille eest karistatakse piitsahoopide või amputeerimisega ning kolmandas etapis käsitletakse surmanuhtlust kividega surnuks loopimise teel abielurikkumise, homoseksuaalsuse ja usust taganemise eest. Hetkel ei ole märke selle kohta, millal alustatakse teist või kolmandat etappi, milleks on vaja tulevikku silmas pidavaid, kuid praegu jõustamatuid õigusakte. Kõrge esindaja / komisjoni asepresident väljendas 13. mai avalikus avalduses muret selliste karistuste võimaliku kohaldamise kokkusobimatuse pärast Brunei rahvusvaheliste inimõigustealaste kohustustega.

ÜRO arvates rikub karistusseadustik „rahvusvahelist õigust, kuna inimeste kividega surnuks loopimine kujutab endast piinamist või muud julma, ebainimlikku või alandavat kohtlemist või karistust ja on seetõttu selgelt keelatud”.

Myanmar/Birma

ELi eesmärk on luua tugevad suhted ELi ja Myanmar/Birma valitsuse, opositsiooni, kodanikuühiskonna ja teiste oluliste sidusrühmade vahel, et lihtsustada korrapärasest dialoogi ja edusamme inimõiguste edendamise ja kaitse valdkonnas.

EL jätkas inimõiguste ja demokraatia arutamist Myanmar/Birmaga mitmes formaadis, sealhulgas järgneva kaudu: poliitiline dialoog, uus inimõigustele pühendatud dialoog, korrapärased kohtumised kodanikuühiskonnaga, parlamentaarne koostöö, toetus Myanmar/Birma liidu valimiskomisjonile ning inimõiguste ja demokraatia teemaliste projektide rahastamine.

ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidis aitas juhatada 20. mail Naypyidawis toimunud ELi ja Myanmar esimest inimõigustealast dialoogi, mille raames käsitleti järgmisi teemasid: poliitvangid, kinnipidamistingimused, sõnavabadus, meediavabadus, vihkamist õhutavad avaldused, õigus maale, ettevõtlus ja inimõigused, Arakani osariigi olukord, etnilistesse vähemustesse kuuluvate inimeste õigused, uskudevaheline harmoonia, põhiliste inimõiguslaste konventsioonide ratifitseerimine ja rakendamine ning koostöö mitmepoolsetel foorumitel. Võimalikke järelemeetmeid hõlmavate teemadena määrati kindlaks vihkamist õhutavad avaldused, õigus maale ning ettevõtlus ja inimõigused.

Oma poliitilise dialoogi käigus väljendas EL järjest suuremat muret olukorra pärast Arakani osariigis ning kutsus valitsust üles tegelema kogukondadevahelise vägivalda peamiste põhjustega, sealhulgas rohingyade staatuse ja heaoluga. EL kutsus valitsust tungivalt üles tegema lõppu vaenule ja vägivaldale õhutavate isikute karistamatusele ning tagama nende vastutusele võtmise. EL kutsus kõiki juhte üles avaldama arvamust vihale õhutamise vastu. Pärast organisatsiooni Piirideta Arstid tegevuse peatamist veebruaris ja rahvusvaheliste abiorganisatsioonide vastu suunatud vägivalda märtsis kutsus EL valitsust tungivalt üles tagama humanitaarabi takistamatu kättesaadavus kõige rohkem abi vajavatele kogukondadele ning võimaldama Piirideta Arstidel jätkata oluliste tervishoiuteenuste osutamist Arakani osariigis. EL väljendas heameelt valitsuse algatuse üle koostada Arakani osariigi tegevuskava, et „edendada rahu ja arengut” ning esitas oma märkused selle kohta, kuidas parandada inimõiguste ja põhivabaduste edendamist.

EL väljendas samuti muret seaduseelnõu pärast, millega sätestatakse usuline diskrimineerimine seaduses seeläbi, et piiratakse religioonidevahelisi abielusid, usuvahetust ja sünnitust, ning mis on vastuolus naiste õigustega.

ELi ja Myanmaris esimese inimõigustealase dialoogi (20. mail) eel korraldas EL kodanikuühiskonna foorumi, mille soovitusel edastati valitsusele. EL korraldas 23. mail kodanikuühiskonna dialoogivõrgustiku ürituse, et arutada kodanikuühiskonna rolli rahuprotsessis. EL pidas septembris ja oktoobris konsultatsioone Yangonis, Mandalays ja Mawlamyines, et veelgi tugevdada koostööd kodanikuühiskonnaga ja koguda teavet kodanikuühiskonnaga koostöö tegemist käsitleva ELi riigipõhise tegevuskava koostamise jaoks.

Märtsis võttis ÜRO Inimõiguste Nõukogu vastu ELi esitatud resolutsiooni, millega pikendati Myanmaris/Birmas tegeleva ÜRO eriraportööri volitusi.

Kolmandat aastat järjest võeti ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees konsensusel teel vastu ELi esitatud resolutsioon inimõiguste olukorra kohta Myanmaris/Birmas. Samal ajal kui resolutsioonis väljendatakse heameelt positiivsete sündmuste ja valitsuse pühendumise üle käimasolevale demokraatlikule üleminekule ja reformidele, kutsutakse selles valitsust tungivalt üles kiirendama jõupingutusi, et tegeleda diskrimineerimisega, inimõiguste rikkumistega, vägivallega, vihkamist õhutavate avaldustega, ümberasustamisega ja majandusliku kitsikusega, mis mõjutab erinevaid etnilisi ja usulisi vähemusi, ning rünnakutega moslemite vastu. Resolutsioonis korratakse tõsiselt muret rohingyade olukorra pärast Arakani osariigis. Valitsus võttis endale kohustuse avada riigis ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo esindus.

Demokraatlikud väärtused ja inimõigustel põhinev lähenemisviis arengule on integreeritud kõikidesse ELi arenguprogrammidesse. EL kasutab arengukoostöö rahastamisvahendi raames kahepoolseid programme ja rahastab projekte demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR), stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi ning programmi „Inimestesse investeerimine” kaudu.

2014. aastal jätkas EL Myanmar/Birma toetamist ja abistamist demokraatiale üleminekul kooskõlas 2013. aastal vastu võetud ulatusliku raamistikuga, milles sätestatakse eesmärgid ja prioriteedid kuni 2015. aastani ning määratletakse peamised valdkonnad, milles soovitakse kaasa rääkida, sealhulgas sunniviisilise töö kaotamine, jätkusuutliku ja vastutustundliku ettevõtluse eeskirjade vastuvõtmine, näiteks inimväärne töö, ülejäänud põhiliste ILO konventsioonide ratifitseerimine, edusammude tegemine kaasava majanduskasvu suunal, majanduslike ja sotsiaalsete õiguste edendamine. 2014. aasta märtsis väljendas EL ILO juhtorganism heameelt riigis täheldatud edusammude üle sunniviisilise töö küsimuses ning julgustas valitsust tõhustama jõupingutusi, et kaotada sunniviisilise töö kõik vormid ja alaealiste värbamine 2015. aastaks. Välisinvesteeringute osas tegi EL 2014. aastal koostööd ametivõimude, erasektori ja riigi elanikega, et luua parim võimalik regulatiivne keskkond ja edendada vastutustundlikku investeerimist. Praegused projektid tugevdavad sõltumatuid etnilisi meediagruppe, toetavad avalikku arutelu 2015. aasta valimiste teemal ja rahuprotsessi etnilistes piirkondades, suurendavad teadlikkust meedia, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja poliitiliste rühmitiste üksteist toetavast rollist demokratiseerimise protsessides, tugevdavad kohaliku kodanikuühiskonna tööd valimiste analüüsi ja demokraatliku reformi toetamisel, edendavad kogukondade poliitilist teadlikkust ja nende esindajate kodanikuharidust, pöörates sealjuures erilist tähelepanu naiste osalemisele, ja edendavad töötajate õigusi.

Projektid keskenduvad samuti tõrjutud rühmade inimõiguste edendamisele, puudega inimeste toetamisele teavitustegevuses ja oma õiguste paremal kaitsmisel ning etniliste laste ja noorte mõjuvõimu suurendamisele, et nad saaksid osaleda kohalikus otsustusprotsessis.

Rahalisi vahendeid anti samuti valimiste toetamiseks Myanmar/Birma liidu valimiskomisjoni abistamise kaudu.

Myanmar/Birma on määratud ELi demokraatia toetamise tegevuskava katseriigiks.

Kambodža

Inimõigused ja demokraatiseerimine olid jätkuvalt ELi peamised prioriteedid ning nendega arvestati 2014. aastal kõigi meetmete puhul. Valitsusega ja kodanikuühiskonnaga peeti korrapäraseid kohtumisi, mille käigus arutati inimõiguste olukorda ja inimõigustega seotud juhtumeid. Enamik riiki tehtud visiitidest hõlmasid kohtumisi kohalike inimõiguste kaitsjatega.

EL pakkus toetust Kambodža inimõigustega tegeleva ÜRO eriraportööri professor Suriya Subedi missioonile ning nõustus tema hinnanguga, et inimõiguste olukord Kambodžas „areneb üldiselt positiivses suunas”, kuid lahendamist vajavad mõned tõsised mureküsimused. EL pakkus samuti oma poliitilist toetust ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroole mitme inimõigustega seotud juhtumi puhul.

ELi ja Kambodža ühiskomitee kaheksas kohtumine märtsis hõlmas eridialoogi institutsioonide ülesehitamise, haldusreformi, õigusreformi, valitsemistava ja inimõiguste teemal, milles keskenduti õigus- ja kohtusüsteemi reformile, sõnavabadusele, maaomandi õiguste kaitsmisele ja edendamisele, valimistejärgsele reformile ja ühinemisvabadusele, inimõiguste institutsioonilisele kaitsele, sealhulgas naiste õigustele, rände ja inimõigustealasele koostööle ÜROs ja piirkondlikel foorumitel.

Õigus- ja kohtusüsteemi reform on endiselt üks peamisi inimõigustealaseid väljakutseid. EL toetas rahaliselt vabaühenduste projekte, mille eesmärk on toetada õigusreformi, jälgida kohtuistungeid, anda õigusabi üksikisikutele või rühmadele ning koolitada ametnikke. EL üheskoos Kambodžas esindatud liikmesriikidega suhtles korrapäraselt Kambodža valitsusega kohtusüsteemi reformimise osas. Inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitusi käsitleti jätkuvalt kohtumistel Kambodža ministritega.

EL oli endiselt tõsiselt pühendunud rahvuslikule leppimisele ja mäletamiseks tehtavatele jõupingutustele Kambodžas. EL väljendas 2014. aasta augusti avalduses heameelt Kambodža kohtu erakorraliste kolleegiumite otsuse üle määrata eluaegne vanglakaristus endise Demokraatliku Kampuchea kahele kõrgele juhile. EL aitas oluliselt kaasa kohtu toimimisele ja see toetus peaks suureneva uues finantsraamistikus (2014–2020), kui EL saab eeldatavasti Kambodža kohtu erakorraliste kolleegiumite peamiste rahastajate rühma liikmeks. Peale selle toetas EL kodanikuühiskonda kultuuridevahelisel dialoogil ja inimõigustel põhineva genotsiidialase haridusprogrammi rakendamisel, aidates seeläbi kaasa tõe jaluleseadmisele, rahvuslikule leppimisele ja genotsiidi vältimisele Kambodžas.

Kambodža inimõigustega tegelev ÜRO eriraportöör nimetas maa hõivamist oluliseks teguriks poliitilise ebastabiilsuse, rahutuste ja vägivalda ning protestijate vahistamiste puhul. Positiivsed sündmused (maa omandiõiguse kampaania; moratorium uute majandusmaa kontsessioonide andmise suhtes; mõnede maavaidluste lahendamine külaelanike kasuks ja üsna hiljuti kontsessioonide äravõtmine ettevõtelt, kes ei täida oma kohustusi) toimusid ELi aktiivsel toel kõigil tasanditel. EL osales peaministri moodustatud töörühmas, mis valmistab ette suhkruroo kasvatamise tõttu maa sundvõõrandamise ohvritele õiglase hüvitise maksmise mehhanismi. ELi delegatsioon saatis vaatlejad enamikele kohtuistungitele, mis on seotud inimõiguste ja maaküsimustega.

Pärast 2013. aasta valimisi jätkas EL valitsevate ja opositsiooniparteide julgustamist, et jätkata dialoogi ja teha lõpp poliitilisele ebastabiilsusele, millest tingituna on vägivaldsete demonstratsioonide tulemusel hukkunud viis inimest, on kahanenud demokraatlik tegutsemisruum ning on vahistatud protestijaid ja opositsiooni liikmeid. Juulis jõudsid kaks peamist erakonda kokkuleppele, mis lõpetas patiseisu ning opositsiooni boikoti rahvusassambleele. ELi kõrge esindaja väljendas heameelt kõnealuse sündmuse üle. Sellele järgnenud opositsiooniliikmete vahistamised, mis on märgatavalt seotud läbirääkimistega riikliku valimiskomisjoni ja valmisseaduse üle, valmistasid muret, mida EL väljendas ametivõimudele otseselt ning ajakirjanduse ja sotsiaalmeedia kaudu kohapeal tehtud avaldustes.

EL pakkus ka kogu aasta jooksul ulatuslikku toetust vabaihenduste projektidele järgmistes valdkondades: sõna- ja ühinemisvabaduse edendamine, naiste õigused, eelkõige naiste mõjuvõimu suurendamine, sissetulekule seatavate takistuste kõrvaldamine, võitlus vägivalda kõikide vormide ja inimkaubanduse vastu.

Hiina Rahvavabariik

2014. aastal olid ELi inimõigustealased eesmärgid jätkuvalt kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti (allkirjastatud 1998. aastal) ratifitseerimine koos keskpika perioodi eesmärgiga ehk kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti sätete ning Hiina põhiseaduse, kriminaalõiguse ja kriminaalmenetluse seaduse teatavate sätete järgimisega. EL jätkas samuti oma ülemaailmset surmanuhtluse vastast kampaaniat, eriti kuna Hiina on endiselt riik, kus hukatakse kõige rohkem inimesi maailmas vaatamata riigi jõupingutustele vähendada märkimisväärselt kuritegude arvu, mille eest määratakse surmanuhtlus. Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti üks kesketest sammastest ehk sõnavabadus Hiinas nii internetis kui ka mujal oli endiselt ELi prioriteet, nagu ka terve ja mitmekesise kodanikuühiskonna areng ja aktiivsed inimõiguste kaitsjad. Viimase, kuid mitte vähemtähtsa küsimusena jätkas EL kõigi inimõiguste kasutamise edendamist vähemuste hulka kuuluvate isikute, eriti uiguuride ja tiibetlaste puhul.

EL jätkas Hiinaga inimõiguste arutamist kõigil tasanditel. Euroopa Ülemkogu eesistuja Van Rompuy ja Euroopa Komisjoni president Barroso kohtusid president Xi Jinpingiga viimase ajaloolise visiidi ajal Euroopasse ning 1. aprilli ühisavalduses kinnitasid kaks osapoolt „inimõiguste edendamise ja kaitse olulisust. Mõlemad pooled nõustusid süvendama teabevahetust inimõiguste üle kahepoolset ja rahvusvahelisel tasandil võrdsuse ja vastastikuse lugupidamise alusel ning tugevdama inimõigustealast dialoogi konstruktiivsete aruteludega ühiselt kokkulepitud võtmevaldkondades.” Märtsi algul, enne president Xi visiiti tuli Euroopasse asevälisminister Li Baodong, kes kohtus ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidisega, et arutada ELi ja Hiina inimõigustealase dialoogi korraldust ELi ja Hiina inimõigustealase koostöö tugevdamise kontekstis. EL käsitles inimõiguseid ka siis, kui Euroopa Ülemkogu eesistuja Van Rompuy ja Euroopa Komisjoni president Barroso kohtusid peaminister Li Keqiangiga oktoobris Milanos toimunud Aasia-Euroopa tippkohtumise raames.

Detsembris toimunud ELi ja Hiina 33. inimõigustealane dialoog võimaldas ELil väljendada muret mitmete inimõigustealaste küsimuste pärast Hiinas, nt õigus sobivale eluasemele ning Hukou süsteemi reform, vähemuste hulka kuuluvate inimeste õigused eeskätt Tiibetis ja Xinjiangis, usu- ja veendumusvabadus, sõnavabadus (internetis ja mujal), rahumeelse kogunemise ja ühinemise vabadus, nõuetekohane menetlus, meelevaldne kinnipidamine ja surmanuhtlus. Hiina inimõiguste olukorra arutamise kontekstis käsitleti üksikjuhtumeid, nende seas Liu Xiabo, Ilham Tohti, Gao Yu, Hada, Pu Zhiqiangi, Xu Zhiyongi, Tenzin Delek Rinpoche ja Gao Zhishengi juhtumeid.

Samuti arutati koostööd rahvusvahelistel foorumitel ning rahvusvaheliste organisatsioonide antud soovitude rakendamist. Sellega seoses tõstatati ÜRO inimõiguste komitee soovitus kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti hääleõigust ja valimistel kandideerimise õigust käsitleva sätte kohta ning selle rakendamise kohta Hongkongis. Samuti arutati naiste õiguseid ja tehnilist koostööd. Ühise pressikonverentsi ajal vastasid kaks eesistujat Euroopa ja Hiina korrespondentide küsimustele dialoogi kohta. Hiina delegatsioon kohtus 8. detsembril samuti ELi eriesindaja Lambrinidisega. Dialoogile järgnes kohtumine kodanikuühiskonna ekspertidega koduvägivalla teemadel.

EL esitas mitu avaldust inimõiguste olukorra kohta, näiteks inimõiguste kaitsjate ja nende sugulaste kohtlemise kohta veebruaris, noarünnaku kohta Kunmingi rongijaamas ja inimõiguste kaitsja Cao Shunli surma kohta märtsis, vahistamiste ja kinnipidamiste laine kohta mais, Xinjiangi olukorra kohta juulis ning süüdistuse esitamise kohta professor Tohtile augustis ja tema süüdimõistmise kohta septembris.

EL pühendas suurt tähelepanu kohtuistungite vaatlemisele, kuigi välisdiplomaadid ja ajakirjanikud jäetakse tavaliselt kohtusaali ukse taha. EL osales samuti avaliku diplomaatia jõupingutustes ja teavitustegevuses paljude inimõigustealaste küsimuste puhul, samuti 2013. aasta inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitude järeelmeetmetes. Peale selle toetas EL projekte, mille eesmärk on teadlikkuse suurendamine töötajate õiguste kohta ning puudega inimeste olukorra parandamine.

EL viitas inimõiguste olukorrale Hiinas oma avaldustes, mis ta tegi ÜRO Inimõiguste Nõukogu märtsi, juuni ja septembri istungjärgudel ning ÜRO Peaassamblee 69. istungjärgul. Kõnealuste avalduste üldine sõnum oli sügav mure rahumeelsete inimõiguste kaitsjate vahistamise ja kinnipidamise pärast, kutsudes Hiina ametivõime tungivalt üles vabastama isikud, kes on peetud kinni südametunnistuse-, sõna- ja ühinemisvabaduse õiguse kasutamise eest, ning samuti mure inimõiguste olukorra pärast Tiibetis ja Xinjiangis, julgustades Hiinat käsitlema etniliste ja usurühmade kaebusi ning soodustama sisukat dialoogi mitmete etniliste rühmadega ja nende vahel.

Hongkong

EL jälgis tähelepanelikult arenguid, mis on seotud 2017. aastal toimuvate valitsusjuhi valimistega seoses üldise valimisõiguse kehtestamisega. EL esitas 18. juulil ja 2. oktoobril avaldused, milles kinnitas oma toetust demokraatia süvendamisele, üldise valimisõiguse kehtestamisele ja õiglasele valimissüsteemile, mis võimaldab Hongkongi rahval suurel määral poliitilises elus osaleda. EL jätkas kodanikuühiskonna toetamist Hongkongis korrapäraste kontaktide kaudu inimõiguste kaitsjatega, vabaihendustega ja meediaga, ning inimõigustealaste seminaride ja õpikodade korraldamist.

Taiwan

ELi tegevus sobitub üldiselt heasse inimõiguste olukorda ja rahvusvaheliste standardite rakendamise heatasemelisse siseriiklikusse poliitikasse, kui mitte arvestada surmanuhtluse kohaldamist. EL taunis viit hukkamist, mis toimusid Taiwanis aprillis, pärast eelmisi voore 2013. ja 2012. aastal, millega rikuti ajavahemikul 2005–2010 järgitud *de facto* moratooriumi. Oma avalduses kutsus EL üles kehtestama viivitamatult moratooriumi hukkamiste suhtes, nagu soovitasid rahvusvahelised eksperdid 2013. aastal.

EL jätkas suhtlemist kohalike ametivõimude ja kodanikuühiskonnaga (toetades surmanuhtluse kaotamisele Taiwanis pühendunud valitsusvälist organisatsiooni demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist), eesmärgiga töötada tõhusalt surmanuhtluse vastase moratooriumi taastamise suunas, pidades silmas surmanuhtluse ametlikku kaotamist. Korrapäraseks dialoogiks Taiwaniga (ELi ja Taiwani iga-aastased konsulteerimised kaubandusega mitteseotud küsimustes) väljendas EL muret surmanuhtluse ja selle jätkuva rakendamise pärast.

Mongoolia

ELi eesmärgid on abistada Mongooliat tõhusa ja piisava õigusraamistiku loomisel tema rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks, toetada Mongoolia jõupingutusi toimiva demokraatia ülesehitamiseks ning toetada sotsiaalset ja majandusarengut.

Inimõiguste küsimusi arutati Mongoolia ametivõimudega kõigil tasanditel. Peamised murekohad on seotud olukorraga vanglates, õiguskaitsega, naiste, vähemuste hulka kuuluvate isikute ja haavatavate elanikkonnarühmade diskrimineerimisega ning korruptsiooni suurenemisega.

2013. aastal allkirjastatud ELi–Mongoolia partnerlus- ja koostööleping sisaldab inimõigusi käsitlevat sätet ning selles nähakse ette tugevdatud koostöö inimõiguste vallas. Hetkel käivad ettevalmistused ELi ja Mongoolia ametliku inimõigustealase dialoogi alustamiseks. 2014. aastal sai Mongooliast soodustatud riik uue säästvate arengut ja head valitsemistava stimuleeriva erikorra (GSP+) raames, mis on veel üks kasulik mehhanism, mille abil tegeleda probleemidega, mis on seotud õigusraamistiku ja nende põhiliste rahvusvaheliste inimõigustealaste konventsioonide ja protokollide rakendamisega, millega riik on ühinenud.

EL on andnud rahalisi vahendeid mitmele EIDHRi rahastatud kodanikuühiskonna projektile, milles keskenduti inimõiguste austamisele Mongoolia vanglates, naiste ja inimkaubanduse ohvrite õiguste kaitsele, seksuaalvähemustesse kuuluvate isikute ja nende perede õiguste tugevdamisele ning inimõiguste edendamisele noorte seas dokumentaalfilmide abil. Mongooliale ajavahemikuks 2014–2020 ettenähtud arenguabi suurendati 100%, mille tulemusel on see 65 miljonit eurot ning keskendub valitsemistavale ja haridusele, püüdes seeläbi avaldada positiivset mõju inimõiguste olukorrale.

India

2014. aastal olid ELi prioriteedid jätkuvalt naiste ja laste kaitse, püüdlamine hukkamistele moratooriumi kehtestamise poole lõpliku eesmärgiga kaotada surmanuhtlus, võitlus diskrimineerimise kõigi vormide vastu ning inimõiguste kaitsjad.

Euroopa Parlament võttis 16. jaanuaril vastu resolutsiooni viimasel ajal täheldatud lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste kriminaliseerimise ilmingute kohta; resolutsioonis osutatakse India ülemkohtu otsusele, millega tühistati Delhi kõrgema astme kohtu 2009. aasta otsus koloniaalajast pärineva homoseksuaalsust keelava seaduse kohta. Euroopa Parlamendile valmistas jätkuvalt muret olukord Indias ja ta tõstas eeskätt küsimusi, mis olid pühendatud naiste olukorrale, kristlaste vähemusele ja India ülemkohtu eeskujule nn kolmanda soo olemasolu tunnistamisel.

Soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks ja naiste mõjuvõimu suurendamiseks korraldas EL märtsis koos ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agenduuriga konverentsi „Inspireerides muutust: võrdsed võimalused kõigile”. Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) eraldati 2014. aastal 900 000 eurot soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste edendamiseks Indias kolme projekti kaudu, mis käsitlevad soolise vägivalla algpõhjuseid ning diskrimineerimist institutsioonilisel, struktuurilisel, ideoloogilisel ja operatiivtasandil ning soolise vägivalla ja diskrimineerimise tagajärgi. Kolme lisaprojekti (koguväärtuses 2,5 miljonit eurot) eesmärk oli võidelda tüdrukute diskrimineerimise / naissoost imikute tapmise vastu.

Inimõiguste kaitsjatele mõeldud ELi toetuse raames keskenduti inimõiguste olukorraga nn konfliktiriikides tegeleva inimõigustealase õigusvõrgustiku läbivaatamist käsitleval kohtumisel panusele, mille kohtusüsteem annab võitluses sotsiaalse õiguse ja inimõiguste austamise nimel. Kohalik ELi inimõiguste töörühm jätkas suhtlemist inimõiguste kaitsjate võrgustikega, tehes sealjuures kohapealseid visiite. Rakendati teabe-, sõna- ja ühinemisvabadusele internetis pühendatud projekt (978 000 eurot).

Surmanuhtluse osas algatas India õiguskomisjon mais avaliku konsulteerimise, et hinnata uuesti surmanuhtluse asjakohasust. ELi delegatsioon palus surmanuhtluse kaotamist propageeriva liikumise juhil Robert Badinteril anda Indias loenguid ja pidada mõttevahetusi kohtusüsteemi, õigusringkonna, riikliku inimõiguste komisjoni, kodanikuühiskonna, parlamendiliikmete ja meediaga.

Indoneesia

EL jälgis tähelepanelikult parlamendivalimisi aprillis ja presidendivalimisi juulis, mis hõlmasid rohkem kui 185 miljonit registreeritud valijat, 470 000 valimisjaoskonda ja rohkem kui 700 miljonit hääletussedelit. Valimisi peeti üldiselt vabadeks, õiglasteks ja professionaalselt korraldatuteks ning need tagasid võimu rahumeelse ülemineku uuele presidendile Joko Widodole.

Mais jõustus ELi ja Indoneesia partnerlus- ja koostööleping. Partnerlus- ja koostööleping põhineb ühistel väärtustel ja sisaldab ühiseid kohustusi inimõiguste kaitsmisel ja edendamisel.

ELi ja Indoneesia inimõigustealase dialoogi viies voor toimus novembris Jakartas. Selle käigus keskenduti piinamise ennetamisele, puudega inimeste õigustele, soolise vägivalla ennetamisele ning ettevõtlusele ja inimõigustele. Dialoogi käigus arutati samuti usu- ja sõnavabadust, surmanuhtlust ning koostööd mitmepoolsetel foorumitel.

ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidis esines novembris Jakartas inimõigustealasel dialoogil põhisõnavõtuga surmanuhtluse kaotamise teemal ASEANi piirkonnas ning suhtles ASEANi valitsustevahelise inimõiguste komisjoni liikmetega, Indoneesia ja ASEANi valitsusametnike ja kodanikuühiskonna rühmadega.

EL pööras kogu aasta vältel suurt tähelepanu usu- ja veendumusvabadusele ning vähemuste hulka kuuluvate isikute kaitsesele. EL korraldas Jakartas korrapäraseid kohtumisi vähemusrühmadega, ebatolerantsuse ohvritega ning kõnealuse teemaga töötavate inimõiguste organisatsioonidega.

2014. aasta detsembri alguseks ei olnud hukkamisi läbi viidud, kuid peaprokuröri (*Attorney General*) avaldustes on viidatud sellele, et hukkamised võivad jätkuda veel enne aasta lõppu.

2014. aastal mõisteti surmanuhtlus vähemalt 14 inimesele ja kokku ootab surmanuhtluse täideviimist ligikaudu 130 vangi. Seoses ülemaailmse surmanuhtluse vastu võitlemise päevaga 10. oktoobril käivitas ELi delegatsioon sotsiaalmeedia kampaania, et edendada surmanuhtluse kaotamist. Novembris hoidus Indoneesia hääletamisest surmanuhtluse moratoriumit käsitleva ÜRO Peaassamblee resolutsiooni üle.

EL väljendas kohalikele ametivõimudele ja keskvalitsusele muret septembris vastu võetud uute kohaliku omavalitsuse seaduste pärast šariaadi kohaldamise kohta Acehis. Nende seaduste mitmed sätted, sealhulgas samasooliste suhete ja vägistamise kohta, võivad rikkuda Indoneesia poolt ratifitseeritud rahvusvahelisi inimõigustealaseid konventsioone.

Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi kaudu toetati 2014. aastal 10 projekti, mis hõlmavad hulka erinevaid teemasid, sealhulgas valimised, konfliktide lahendamine ja vahendamine, usuvabadus, vastutus inimõiguste rikkumiste eest ning haavatavate elanikkonnarühmade kaitse.

Jaapan

2014. aastal jätkasid EL ja Jaapan korrapäraselt ja tihedat inimõigustealast koostööd nii Aasias kui üleilmselt. Nad olid jätkuvalt inimõiguste valdkonna pühendunud osalejad ÜROs ja osalesid aktiivselt Inimõiguste Nõukogu ja ÜRO Peaassamblee töös (sealhulgas Korea Rahvademokraatlikku Vabariiki käsitlevate resolutsioonide osas). ELi ja Jaapani inimõigustealaste konsultatsioonide viimane voor toimus novembris. Aruteludel keskenduti koostööle Inimõiguste Nõukogus ja ÜRO Peaassamblee 69. istungjärgu kolmandas komitees.

EL avaldas tugevat survet tegutsemiseks üliolulisel Jaapanis kohaldatava surmanuhtluse teemal, õhutades valitsust kehtestama hukkamiste suhtes moratooriumi, seades eesmärgiks surmanuhtluse kaotamise, ning kutsudes üles korraldama põhjalikku avalikku mõttevahetust. Kõnealusel aastal toimus kolm hukkamist. ELi kõrge esindaja pressiesindaja esitatud avalduste kaudu mõistis EL hukka kehtiva hukkamiste läbiviimise poliitika (7 hukkamist 2012. aastal, 8 hukkamist 2013. aastal) ning murettekitava suundumuse pärast peaaegu kaks aastat kestnud pausi hukkamistes kuni 2012. aastani. EL väljendas muret nii avalikult kui ka poliitilise dialoogi käigus. Sellega seoses rakendavad ELi delegatsioon ja ELi liikmesriigid nüüd kohalikul tasandil mitmeid soovitusi, mille eesmärk on tõhustada surmanuhtluse kasutamise vastu Jaapanis suunatud ELi tegevuse poliitilist ja meediamõju.

Euroopa Komisjoni tööstuspoliitilise dialoogi raames Jaapaniga asutati ettevõtja sotsiaalse vastutuse töörühm. Töörühma esimene koosolek peeti 2014. aasta juulis. Koosolek hõlbustas Euroopa Komisjoni (siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEde peadirektoraat) ja Jaapani (majandus-, kaubandus- ja tööstusministeerium) ühisdialoogi vastutustundliku ettevõtluse teemal, tehes kindlaks ühishuvi pakkuvad valdkonnad ja koostöövaldkonnad. Ettevõtja sotsiaalse vastutuse töörühma teine koosolek on kavas pidada 2015. aastal.

Korea Vabariik

Inimõiguste üldpõhimõtete austamine on oluline osa ELi–Korea raamlepingust, milles lepiti kokku 2010. aastal koos vabakaubanduslepingu ja strateegilise partnerluse deklaratsiooniga. Eelnevaid, tippkohtumise tasemel antud lubadusi teha koostööd inimõiguste edendamisel kinnitati ELi kõrge esindaja ja Korea Vabariigi välisministri kohtumistel 2014. aastal.

EL ja Korea Vabariik tegid kogu aasta vältel tihedalt koostööd rahvusvahelistel inimõigustealastel foorumitel. EL ja Korea Vabariik hääletasid Inimõiguste Nõukogus ja ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees ühtmoodi peaaegu kõigi temaatiliste ja riigispetsiifiliste inimõigustealaste resolutsioonide üle, välja arvatud surmanuhtluse moratooriumit käsitlev resolutsioon, mille puhul hoidus Korea Vabariik hääletamisest. EL ja Korea Vabariik tegid koostööd, et juhtida rahvusvahelise üldsuse tähelepanu inimõiguste rikkumistele Korea Rahvademokraatlikus Vabariigis. Kahepoolne koostöö oli oluline element nende Inimõiguste Nõukogu ja ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee resolutsioonide vastuvõtmisel, mis kajastasid ÜRO uurimiskomisjoni soovitusi.

Kohalikul tasandil jätkas EL koostööd Korea Vabariigi valitsuse ja kodanikuühiskonna rühmadega, kes töötavad inimõiguste kaitse parandamise nimel.

EL märkis rahulolevalt, et Korea Vabariigi valitsus on säilitanud *de facto* moratooriumi hukkamiste elluviimise suhtes (kehtib alates 1998. aastast). EL julgustas valitsust võtma meetmeid, et kaotada surmanuhtlus lõplikult.

EL osales justiitsministeeriumi korraldatud kõrgetasemelisel sümposiumil, millel käsitleti riiklike raamistike tugevdamist inimõigustealase poliitika tõhustamiseks. ELi missiooni juhid kohtusid soolise võrdõiguslikkuse ja pereküsimuste ministriga ning leppisid kokku, et laiendavad teabe jagamist soolise võrdõiguslikkuse poliitika vallas.

EL jätkas sidusrühmadega suhtlemist inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teises voorus antud soovitude järelmeetmete osas, sealhulgas soovitus lõpetada sõjaväeteenistusest veendumuste põhjal keeldunud isikute vangistamine, korraldada riigi julgeolekut käsitleva seaduse rakendamine ning tagada vähemuste hulka kuuluvate isikute õigused.

Korea Rahvademokraatlik Vabariik (KRDV)

Inimõiguste austamise ja inimõiguste olukorra parandamise edendamine KRDVs on endiselt ELi riigipõhise poliitika põhiküsimuseks. EL juhtis jätkuvalt ÜRO organite tähelepanu KRDV väga halvale inimõiguste olukorrale. Ta kaasalgatas resolutsiooni Inimõiguste Nõukogus (võeti vastu 28. märtsil) ning resolutsiooni ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees (võeti vastu 18. novembril), mis tuginesid möödunud aastal asutatud ÜRO uurimiskomisjoni andmetele, mille kohaselt pannakse riigis toime süstemaatilisi, ulatuslikke ja tõsiseid inimõiguste rikkumisi, mis võivad kõnealuse uurimiskomisjoni arvates küündida inimsusvastaste kuritegudeni.

ÜRO Peaassamblee poolt detsembris vastu võetud resolutsioon kiideti heaks tugeva piirkondadeülese toetusega ning oli läbimurdeks selles mõttes, et innustas ÜRO Julgeolekunõukogu võtma asjakohaseid meetmeid, sealhulgas kaaluma KRDV olukorra esitamist Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule arutamiseks ja kaaluma võimalusi kehtestada tõhusad sihipärased sanktsioonid nende suhtes, kes ilmselt vastutavad kõige rohkem selliste tegude toimepanemise eest, mida ÜRO uurimiskomisjoni arvates võib pidada inimsusvastasteks kuritegudeks.

EL jätkas KRDV pagulaste olukorra jälgimist välisriikides, kutsudes vajadusel üles austama täiel määral kõiki asjaomaseid rahvusvahelisi kohustusi.

Euroopa Parlament võttis 17. aprillil vastu resolutsiooni olukorra kohta Põhja-Koreas, korrates oma tugevat hukkamõistu riigipoolsetele repressioonidele ja kutsudes KRDVd veel kord üles täitma oma rahvusvahelisi inimõigustega seotud kohutusi.

EL jätkas abi pakkumist, enamasti toiduga kindlustatuse valdkonnas, mõnele KRDV kõige haavatavamale elanikkonnarühmale.

Laos

2014. aastal olid ELi eesmärgid jätkuvalt suunatud õigusriigi põhimõttele, parlamendi järelevalvefunktsiooni tugevdamisele ning kodanikuühiskonna arengule.

EL jätkas Laosega suhtlemist mitmes formaadis, sealhulgas iga-aastase inimõigustealase dialoogi kaudu mais ning poliitilise dialoogi raames, eelkõige oktoobris toimunud ühiskomitees. EL väljendas heameelt üksikute juhtumite ja vanglatingimuste kohta saadud teabe üle. Samal ajal kordas EL oma ülisuurt muret Sombath Somphone saatuse pärast ning nõudis tema kadumise tõsiseltvõetavat uurimist. Lõpuks kordas EL oma palvet teha täiendavaid edusamme inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise kasutamisel. Vastupidiselt tavapärasele korrale ei jõutud inimõigustealase dialoogi lõppedes ühisavalduses kokkuleppele.

Aasta jooksul tõhustas EL oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja samuti ametivõimudega eelkõige selles osas, mis puudutab vabaaühendustele mõeldud tegutsemisruumi ja töötingimusi neid survestatavate ja piiravate eeskirjade eelnõude kontekstis. EL andis samuti rahalise panuse Laose korraldatud valitsusväliste organisatsioonide kuulamisele.

Euroopa Parlament võttis 16. jaanuaril 2014 vastu kiireloomulise resolutsiooni Laose kohta. Selles keskenduti Sombath Somphone'i juhtumile, kuid samuti rõhutati kodanikuühiskonna tehtava töö olulisust. Oktoobris Milanos ELi eesistumisel toimunud Aasia-Euroopa tippkohtumisel võttis Aasia-Euroopa rahvaste foorum vastu mõjusa sõnastusega avalduse Sombath Somphone'i kadumise kohta.

ELi ja valitsuse kahepoolse arengukoostöö raames eraldati 2,7 miljoni euro suurune toetus Laose õigussektori üldkavale ja riigi juhtimise avaliku halduse reformile.

Kodanikuühiskonnaga seoses toetati demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist Laoses rohkem kui 20 projekti, mis tegelevad laste, naiste ja puudega inimeste õigustega, õigustega toidule ja kohalike kogukondade juurdepääsuga õigusteabele, kusjuures ELi panus kokku oli 3 miljonit eurot. 2014. aastal rakendati valitsusväliste osalejate teemaprogrammi kaudu ligikaudu kümmet projekti, millega suurendatakse kodanikuühiskonna mõjuvõimu (kokku 6,5 miljonit eurot).

Malaisia

2014. aastal olid ELi peamisteks inimõigustealasteks prioriteetideks Malaisias surmanuhtluse kaotamise ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi ratifitseerimise edendamine. EL jätkas Malaisias surmamõistetud ELi kodanike toetamist.

Läbirääkimised ELi–Malaisia partnerlus- ja koostöölepingu üle jätkusid 2014. aastal kahe vooruna, mis toimusid vastavalt aprillis ja detsembris. Lepingu eelnõu sisaldab ka inimõiguste klauslit.

Aprillis esitas EL Malaisia peaprokurörile (*Attorney General*) demarši, et edendada Rooma statuudi universaalsust ja rakendamist ning sellele järgnes peaprokuröri visiit Brüsselisse Rahvusvahelise Kriminaalkohtu teemalisele kohtumisele Euroopa välis teenistusega.

Kogu aasta vältel suhtles ELi kohalik inimõiguste töörühm kodanikuühiskonna organisatsioonidega, kes tegelevad usuvabaduse, LGBTI-inimeste õiguste, politseitulistamiste ja vahialuste surmajuhtumitega, samuti võõrtöötajate ja varjupaigataotlejate õigustega.

2.–3. juulini korraldas EL koos ühendustega Global Movement of Moderates ja PROHAM konsulteerimise ASEANi piirkonnas usu- ja veendumusvabaduse edendamise ja kaitsmise teemal. EL sponsoreeris prof. dr. Harry Harun Behri (*Deutsche Islam Konferenz*) osalemist, kes tutvustas euroopalikku vaatenurka usu- ja veendumusvabadusele ning kriitilist seisukohta islami konservatiivsete ja piiravate tõlgenduste suhtes.

ELi/ülemaailmse surmanuhtluse vastase päeva puhul korraldasid ELi delegatsioon, Malaisia advokatuuri nõukogu, riiklik inimõiguste komisjon, Ühendkuningriigi saatkond, organisatsioon Amnesty International Malaysia, Šveitsi saatkond ja Hiina koosolekusaal (*Chinese Assembly Hall*) 6.–12. oktoobril terve nädala kestnud surmanuhtluse kaotamise teemalise kampaania „Anna elule teine võimalus”. Kuala Lumpuri ühes suuremas ostukeskuses korraldati fotonäitus, mille autoriks oli kunstnik Toshi Kazama, kes esines ka ettekannetega ülikoolides. ELi delegatsioon ja selle partnerid suhtlesid surmanuhtluse teemal ka föderaal- ja osariigi tasandi kõrgete poliitikutega. Seda kampaaniat kajastati meedias laialdaselt. ELi, liikmesriikide ja teiste korraldajate sotsiaalmeedia kanalitel toimus 1.–12. oktoobrini sotsiaalmeedia kampaania.

Novembris korraldasid EL ja liikmesriigid partnerluses ühendustega Pesticide Action Network Asia Pacific ja Sarawak Dayak Iban Associations (SADIA) foorumi põliskogukondade olukorra kohta Sarawaki osariigis ja põliskogukondade õiguste kohta.

ELi liikmesriigid osalesid Malaisia inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teises voorus, mis toimus märtsis Genfis. Malaisia kiitis 232st soovitusel heaks 150 soovitust. Kuid suur hulk kõnealustest soovitustest kiideti heaks üksnes osaliselt või „põhimõtteliselt” ning surmanuhtluse moratoriumiga ja põhiliste ÜRO inimõigustealaste konventsioonide ratifitseerimisega või nende suhtes tehtud reservatsioonide tühistamisega seotud kohustusi ei võetud.

EL toetas organisatsiooni Humana Child Aid Society projekti Sabahi osariigi kodakondsuseta laste hariduse jaoks (600 000 eurot) ülemaailmse rände ja varjupaiga programmi raames. Projekt viidi lõpule 2014. aasta augustis.

Maldiivid

EL väljendas 2014. aastal jätkuvalt muret inimõiguste olukorra pärast, sealhulgas kodanikuühiskonna ja meedia turvalisuse pärast valimiste ajal ja pärast valimisi.

22. märtsi parlamendivalimised olid ELi valimisvaatlusmissiooni hinnangul hästi korraldatud hoolimata ülemkohtu sekkumisest ja valimiskomisjoni vastu suunatud tegevusest üldistele valimistele eelnenud nädalatel. EL jälgis tähelepanelikult valimisjärgset olukorda, võttes arvesse muret demokraatia kindlustamise tuleviku pärast ja opositsioonipartei liikmete ähvardamise pärast. ELi kõrge esindaja väljendas 30. aprilli avalikus avalduses ELi muret surmanuhtluse hiljutise nn aktiveerimise pärast rakendusseaduse vastuvõtmise ja surmavate süstide tegemiseks vajaliku aine hankimise teel.

Kogu aasta vältel jätkas EL dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja teiste peamiste sidusrühmadega. Septembris andis EL välja kohapeal tehtud ühisavalduse, mis käsitleb kodanikuühiskonnale ja inimõigustele Maldiividel avalduvaid ohtusid islamiäärmusluse suurenemise kontekstis riigi kõrvalistel saartel ning sõnavabaduse piiramise kontekstis, eelkõige ajakirjanike hirmutamise ja ähvardamise kaudu.

Nepal

Pärast põhiseadusliku kogu edukaid valimisi 2013. aasta novembris suunas EL oma tähelepanu 2014. aastal põhiseaduse kirjutamise protsessi jälgimisele ning üleminekuperioodi õigusemõistmist käsitleva õigusakti kehtestamisele. EL jätkas oma tegevust rahuprotsessi kindlustamiseks, käsitledes selliseid inimõigustega seotud mureküsimusi nagu karistamatus, diskrimineerimine ja aruandekohustus riigi rahaliste vahendite eest. Põhiseaduse kirjutamise protsessi toetamiseks andsid ELi ja riigis esindatud liikmesriikide suursaadikud koos Šveitsi ja Norraga välja kohapeal tehtud avalduse, milles kutsusid Nepali poliitilisi juhte üles pidama kinni 22. jaanuari 2015. aasta tähtajast.

Üleminekuperioodi õigusemõistmine kodusõja ajal toime pandud inimõiguste rikkumiste üle on üks peamistest kohustustest rahuprotsessis. Valitsus võttis üleminekuperioodi õigusemõistmist käsitleva õigusakti vastu 2014. aasta mais. Kõnealuse õigusaktiga luuakse kaks komisjoni – kadunuks jääma sundimise küsimustega tegelev komisjon ning tõe- ja lepituskomisjon. Komisjonidel on kaalutusõigus soovitada amnestiat, v.a vägistamisjuhtude korral. Konfliktiohvrid ja inimõigustega tegelevad vabaihendused suhtuvad uude õigusakti kriitiliselt. Korrapärase suhtluse ja kohtumiste kaudu Nepali ametivõimudega avaldasid ELi esindajad arvamust, et tõsistele inimõiguste rikkumistele ei saa rakendada amnestiat ning et üleminekuperioodi õigusemõistmise mehhanismid peavad vastama rahvusvahelistele standarditele.

Kastipõhise diskrimineerimise ning soolise vägivalla ja diskrimineerimise küsimustega tegeleti valitsusega 2011. aasta inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamisega seoses võetud kohustusi arutades ning toetades jätkuvalt kodanikuühiskonna projekte, mis on suunatud tõrjutud rühmadele ja kogukondadele. Kuid järgnevalt näited valdkondadest, kus tuleb edasi tegutseda: LGBTI-kogukond kardab endiselt tagakiusamist ja kriminaalseadustiku eelnõu ei ole kooskõlas ülemkohtu progressiivsete kohtuotsustega LGBTI-inimeste õiguste kohta; Terai inimesed kinnitavad juurdepääsu puudumist juhtimisstruktuuridele ja liigse jõu kasutamist, sh kohtuväliseid hukkamisi; ning levivad kartused, et põhiseaduse eelnõus ei sätestata piisavat kaitset täieliku usuvabaduse jaoks.

EL toetas jätkuvalt naisi, rahu ja julgeolekut ning naistevastast vägivalda käsitlevaid ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone 1325 ja 1820 käsitleva riikliku tegevuskava rakendamist Nepali rahu sihtfondi (*Nepal Peace Trust Fund*) kaudu. Rahu toetamise töörühm, mille liige EL on, töötab selle nimel, et valitsuse määratlus konfliktist mõjutatud isikute kohta hõlmaks ka seksuaal- ja soolise vägivalla konfliktiohvreid ning et neile tagataks juurdepääs abi-, rehabilitatsiooni- ja reparaatsiooniteenustele.

EL tegeles inimõiguste kaitsjate olukorraga inimõiguste kaitsjate kaitsmisega tegeleva ELi töörühma eesistujana (kuni 2014. aasta kevadeni) ning samuti kodanikuühiskonna projektide toetamise kaudu.

Pakistan

ELi peamised inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid on valimisraamistiku tugevdamine, rahvusassamblee ja provintside esinduskogude suutlikkuse suurendamine, usu- ja veendumusvabadus, naiste õigused, õiguskaitse kättesaadavus ja surmanuhtluse vastased meetmed. EL oli jätkuvalt ka aktiivne sõnavabaduse ja ajakirjanike turvalisuse, lapse õiguste ja töötajate õiguste vallas, sealhulgas säästvat arengut ja head valitsemistava stimuleeriva erikorra (GSP+) kontekstis.

EL arutas inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis. 23. juunil Islāmābādis toimunud inimõiguste allrühmas käsitleti demokraatiat ja valimisi, sõnavabadust, soolist võrdõiguslikkust, surmanuhtlust, erikorda GSP+ ning mitmepoolseid küsimusi. EL ja Pakistan leppisid kokku tõhustatud inimõigustealases dialoogis kohalikul tasandil, millega täiendatakse olemasolevat allrühma. EL teatas samuti, et edastab loetelu üksikutest juhtumitest, mille kohta soovib lisateavet. Loetelu saadeti septembri alguses ja seda arutatakse tulevastel dialoogikohtumistel.

Pakistanis ei tehtud edusamme karistamatuse vastu võitlemise vallas ega väljakutsete osas, mis on seotud õigusriigi põhimõttega ja õiguskaitse kättesaadavusega. Muude institutsiooniliselt nõrkade kohtade hulka kuulus õiguskaitseasutuste piiratud vastutus, mis hõlmas teateid kohtuväliste hukkamiste, kadumiste, piinamise, ülerahvastatud vanglate ja ebaseadusliku kinnipidamise kohta. EL tõstatas neid küsimusi valitsusega suheldes järjepidevalt. EL kohtus samuti kadunuks jäänud isikute peredega.

2013. aasta oktoobris vastu võetud Pakistani kaitse määrus pidi kehtivuse kaotama 2014. aastal. Parlament kehtestas uued sätted juulis. EL jälgis teksti hoolikalt õiguspraktikute abiga ning väljendas oma muret mitme inimõigustega seotud valdkonna pärast, mida kõnealuse eelnõu sätted mõjutavad. Vaatamata teatavate sätete muutmisele on Pakistani kodanike kaitset käsitlev seadus murettekitav.

Paljud usuvähemuste hulka kuuluvad isikud elasid Pakistanis endiselt usulistel põhjustel tagakiusamise ja usupõhise vägivalla ohus. Kuigi šiiidid olid need, keda sektandid ründasid kõige sagedamini, halvenes kristlaste, ahmadide ja hindude juba niigi raske olukord 2014. aastal veelgi. EL nõudis mitmel korral tungivalt, et valitsus tagaks parema kaitse vähemuste hulka kuuluvatele isikutele, teeks lõpu karistamatusele nende vastu suunatud vägivalla eest ja võtaks meetmeid usulisele vihkamisele õhutavate isikute vastu. EL jälgis samuti üksikjuhtumeid ja väljendas muret nende pärast, sealhulgas Asia Bibi juhtumi pärast, kelle süüdimõistmist kinnitas oktoobris Lahore apellatsioonikohus.

Pakistan säilitab jätkuvalt surmanuhtluse moratooriumi, kuid aasta lõpupoole tekkisid märgid sellest, et valitsus kaalub poliitika muutmist ning terroristide hukkamise taasalustamist. Sellega seoses kordas EL oma tugevat ja põhimõttelist vastuseisu surmanuhtluse kasutamisele mis tahes kuritegude puhul ning väljendas sügavat muret kõnealuste teadete pärast.

Naiste olukord oli Pakistanis jätkuvalt keeruline – kogu riigist laekus teateid sagedaste perevägivalla juhtumite, aumõrvade, vägistamiste ja sundabielude ja usuvahetusele sundimise kohta. EL rõhutas kahepoolsete dialoogide käigus korduvalt vajadust parandada naiste olukorda ühiskonnas.

Kuigi Pakistan on ühinenud suurema osa peamiste rahvusvaheliste inimõigustealaste õigusaktidega, tuleb nende ülevõtmisel siseriiklikesse õigusaktidesse ning nende eesmärkide saavutamiseks vajalike rakendusmeetmete rakendamisel endiselt teha edusamme. 2014. aastal anti Pakistanile soodusjuurdepääs ELi turule GSP+ kaubanduskorra raames. EL esitas kogu aasta vältel kahepoolsetel dialoogidel, sealhulgas ühiskomisjonis ja ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidise visiidi ajal korduvalt üleskutseid meetmete võtmiseks ja rakendamiseks.

EL andis aasta jooksul välja mitu avaldust peamiste inimõigustega seotud küsimuste ja murede kohta, eelkõige ajakirjanike ohutus, tuntud advokaadi ja inimõiguste kaitsja mõrv, juunis Karāchi lennujaamas toimunud terrorirünnak, naistevastane vägivald ja augustis toimunud poliitilised demonstratsioonid. Oktoobris andis EL välja avalduse Lahore ülemkohtu otsuse kohta jätta jõusse Asia Bibi süüdimõistetv kohtuotsus ning novembris avalduse terrorirünnaku kohta Wagah piiriületuspunkti lähedal. ELi kõrge esindaja avaldas siirast kaastunnet ja toetust Pakistani rahvale ja ametivõimudele detsembris Peshawari koolile tehtud traagilise rünnaku puhul.

ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidis tegi ametliku visiidi novembris. ELi inimõiguste eriesindaja käsitles kõiki peamisi inimõigustega seotud mureküsimusi valitsuse kõrgete ministritega ja parlamendiliikmetega riigi ja provintsi tasandil. ELi inimõiguste eriesindaja suhtles samuti hulga erinevate Pakistani kodanikuühiskonna esindajatega, nende seas juhtivad naiste õiguste kaitsjad, tuntud advokaadid ja ajakirjanikud, usujuhid, ettevõtlusringkonna esindajad, ametiühingute esindajad ja kunstnikud. ELi inimõiguste eriesindaja väljendas heameelt inimõigustealaste konventsioonide ratifitseerimise ja progressiivsete õigusaktide vastuvõtmise üle Pakistani poolt, julgustades samal ajal GSP+ raames peamiste esmatähtsate meetmete edasist konkreetset ja tõhusat rakendamist enne kava läbivaatamist ning rõhutades ELi valmisolekut pakkuda omapoolset toetust. Üksikjuhtumeid, sealhulgas Asia Bibi juhtumit, käsitleti ministrite tasandil ja muudel tasanditel.

Euroopa Parlament võttis 2014. aastal vastu neli resolutsiooni, mis on seotud Pakistani piirkondliku rolliga ja poliitiliste suhetega ELiga, viimaste tagakiusamisjuhtumitega, surmanuhtlusega ning jumalateotust käsitlevate seadustega.

EL kasutas oma arengutegevust, et toetada demokraatlikke institutsioone, õigusriigi põhimõtet, naiste ja laste õigusi ning usu- ja veendumusvabadust. Ta jätkas koostööd õiguskaitseasutustega, et parandada nende professionaalsust, vastutust ja kogukondadele orienteeritust, sealhulgas inimõiguste tõhusa kaitse mehhanismide kaudu. EL jätkas föderaalparlamendi (rahvusassamblee ja senat) toetamist ning laiendas toetust valimiskomisjonile. ELi märkimisväärne toetus haridusele kahes provintsis aitas samuti tugevdada lapse õigusi ja edendada sallivust.

Veebruaris algas ulatuslik usu- ja veendumusvabaduse edendamise projekt ja EIDHRi raames valiti välja uued naiste õiguste ja naiste mõjuvõimu suurendamisega tegelevad projektid, mille kogueelarve on ligikaudu 1,1 miljonit eurot. Väljavalitud projektid keskenduvad happerünnakutes ellujäänutele, naistele, kes kannatavad raske tervisliku seisundi tõttu tõrjumist, ellujäänute eriarstile suunamise süsteemidele ning naistevastase vägivalla ennetamisele ja naiste oskuste arendamisele. EIDHRi raames toetati samuti mitut teadlikkuse suurendamise meetet ELi inimõigustealaste suuniste kohta ja kodanikuühiskonna rolli kohta GSP+ rakendamisel.

Filipiinid

ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid on järgmised: toetus inimõiguste kaitsjatele, õigussektori reform, võitlus karistamatuse vastu kohtuväliste hukkamiste ja kadunuks jääma sundimise eest, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste parandamine ning relvakonfliktist mõjutatud laste toetamine.

EL jätkas suhtlemist asjaomaste vestluspartneritega, nende seas riiklike ja piirkondlike inimõiguste komisjonidega, riiklike osalejatega (justiitsministeerium, siseministeerium ja kohalikud omavalitsused), inimõiguste kaitsjatega ja kodanikuühiskonnaga. 2012. aastal allkirjastatud ELi–Filipiinide partnerlus- ja koostöölepingus kutsutakse muu hulgas üles alustama sisukat inimõigustealast dialoogi inimõiguste töörühma kujul. Kõnealuse lepingu ratifitseerimiseni arutatakse inimõiguseid kõrgete ametnike perioodilistel kohtumistel ning järgmine kohtumine on kavas 2015. aastal Manilas.

Korrapärasel poliitilisel dialoogil Filipiinide ametivõimudega tuletas EL korduvalt meelde vajadust tegeleda süstemaatilisemalt karistamatuse küsimusega ning võtta tõsiste inimõiguste rikkumiste toimepanijad vastutusele.

Bangsamoro rahvahääletuse eel paluti 2014. aastal, et EL saadaks 2015. aastal Mindanaosse oma valimisvaatlusmissiooni.

Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) raames käivitas EL novembris kohalikul tasandil projektikonkursi, mille eelarve on 1,8 miljonit eurot. Väljavalitud projektid keskenduvad inimõiguste kaitsjate ja selliste rühmade kaitsele, keda ohustavad kohtuvälised hukkamised, piinamine või muud inimõiguste rikkumised nende halvimal kujul, relvakonfliktidest mõjutatud laste õiguste kaitsele ning inimeste õigusele osaleda hästi informeerituna vabal, demokraatlikul ja läbipaistval rahvahääletusel ning vabadel, demokraatlikel ja läbipaistvatel valimistel tulevase Bangsamoro territooriumil.

EL jätkas rahalise toetuse andmist arengukoostöö rahastamisvahendi ning stabiliseerimise rahastamisvahendi kaudu järgmistes valdkondades: programm „Õigus kõigile”, mille eesmärk on tõhustada õiguskaitse kättesaadavust ja võidelda karistamatusega; piirkondliku inimõiguste komisjoni suutlikkuse suurendamine Mindanao autonoomses piirkonnas; elanikkonna majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste kaitse, keskendudes vaesuse leevendamisele, inim- ja sotsiaalarengule ning heale valitsemistavale.

Singapur

ELi meetmed koosnesid 2014. aastal järgnevast: järelevalve ja aruandlus, demaršide esitamine, tihe koostöö liikmesriikidega ning kohtumiste, dialoogide ja ürituste korraldamine, et tegeleda selliste peamiste inimõigustega seotud küsimustega nagu surmanuhtlus, LGBTI-inimeste diskrimineerimine ning sõnavabadus.

EL väljendas heameelt asjaolu üle, et 3. novembril võttis Singapuri parlament vastu inimkaubanduse tõkestamise seaduse, milles võeti arvesse valitsusväliste organisatsioonide antud soovitusi. Inimkaubanduse tõkestamise 2014. aasta seadus on teetähiseks Singapurile – linnale, mis on eriti vastuvõtlik inimkaubandusele selle sihtriigina, võttes arvesse selle majanduslikku tähtsust ja strateegilist asukohta. Uue seadusega viiakse Singapur rohkem kooskõlla rahvusvaheliste standarditega ning seadus võib aidata tugevdada jõupingutusi inimkaubandusega võitlemiseks kõnealuses piirkonnas.

EL on eelnevalt väljendanud heameelt Singapuri kohustusliku surmanuhtluse korra reformimise üle 2012./2013. aastal, millega nähti ette, et surmanuhtluse määramisel piirduks tahtliku tapmise, tulirelvadega seotud rikkumiste ja ebaseaduslike uimastitega kauplemisega üle kvantitatiivse künnise. Sellegipoolest jätkusid hukkamised 18. juulil 2014. Avalikus avalduses palus EL hukkamiste suhtes moratooriumi.

2014. aastal korraldasid ELi delegatsioon ja liikmesriikide saatkonnad mitu üritust. Näiteks Suurbritannia saatkond korraldas üritusi rahvusvahelise homofoobia-, transfoobia- ja bifoobiavastase päeva puhul, seoses LGBT Roosa Täpi (Pink Dot) kogunemisega ja rahvusvahelise puudega inimeste päeva puhul.

Ülemaailmse surmanuhtluse vastase päeva eel korraldas EL paneelarutelu. Esimest korda oli Singapuris võimalik korraldada selline üritus väljaspool ELi delegatsiooni hooneid, antud juhul Singapuri riiklikus ülikoolis. Osalejate seas oli kohalik kriminaalõiguse advokaat, surmanuhtluse vastane aktivist ja kriminaalõiguse professor. Kuulajaskond koosnes õiguspraktikutest, akadeemikutest ja tudengitest ning samuti ELi poliitikanõunikest ja sarnase mõtteviisiga riikidest pärit diplomaatidest.

Iga-aastane inimõiguste päeva seminar oli pühendatud kohtute rollile inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel. Seminaril tutvustati rahvusvahelist

inimõiguste alast õigust ja riikide kohtuid Aasias ning samuti hõlmas seminar kolme eraldi paneeli: „inimõigused põhiseaduses, tsiviilõiguses ja perekonnaõiguses”, „inimõiguste kaitsmine kriminaalõiguses ja kohtusüsteemis” ning „õiguskaitse ja õigusabi kättesaadavus”. Lisaks põhjalikule arutelule kohtusüsteemi rolli üle Singapuris ja Aasias andis 2014. aasta seminar samuti võimaluse aruteludeks ja mõttevahetuseks LGBTI-inimeste õiguste üle Singapuris.

Sri Lanka

ELi ja Sri Lanka vahelise koostöö aluseks on 1995. aastal sõlmitud partnerlust ja arengut käsitlev koostööleping. 2014. aastal osutus mis tahes ametliku dialoogi pidamine Sri Lanka ametivõimudega võimatuks, samal ajal suurenes mure inimõiguste ja julgeolekuolukorra pärast.

Oma 21. märtsi järel dustes tuletas Euroopa Ülemkogu meelde, et on pühendunud vastutuse, lepituse ja universaalsete inimõiguste tagamisele Sri Lankal. Ülemkogu kutsus samuti üles võtma ÜRO Inimõiguste Nõukogus vastu resolutsiooni Sri Lanka kohta, mis näeks ette mõlema osapoole poolt sõja ajal väidetavalt toime pandud sõjakuritegude rahvusvahelise uurimise.

ÜRO Inimõiguste Nõukogu 25. istungil märtsis toetasid ELi liikmesriigid koos Ameerika Ühendriikidega resolutsiooni, milles kannustati Sri Lanka valitsust tegema edusamme leppimisel ning uurima väidetavaid rahvusvahelise inimõigustealase õiguse rikkumisi ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumisi. Resolutsiooniga anti samuti ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroole ülesanne viia läbi mõlema osapoole poolt väidetavalt toime pandud tõsiste inimõiguste rikkumiste ja kuritarvitamiste ning sellega seotud kuritegude põhjalik uurimine Sri Lankal. Sarnaselt teiste rahvusvaheliste partneritega kutsus EL valitsust üles tegema uurimisel täielikku koostööd ja lahendama vastutuse küsimusi, mis on oluline samm tõelise leppimise edendamiseks.

EL tegi mitu avaldust, muu hulgas moslemi kogukonna vastu suunatud rünnakute kohta (20. juuni), ÜRO uurimisrühma ametisse nimetamise kohta Sri Lankal (1. juuli) ning valitsusväliste organisatsioonidele ja sõnavabadusele seatavate piirangute kohta (23. juuli) murettekitavate sündmuste kontekstis, näiteks inimõiguste kaitsjate järjest suurem ahistamine ja kinnipidamine terrorismi tõkestamise seaduse alusel, valitsusväliste organisatsioonide tegevuse piiramine, usuvähemuste vastu suunatud rünnakud, valimistega seotud vägivald, sooline ja seksuaalvägivald ning pagulaste ja varjupaigataotlejate kinnipidamine ja väljasaatmine.

Kogu aasta jooksul pidas EL alalist dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

EL pakkus Sri Lankale rahalist toetust piirkonnakeskse arenguprogrammi kaudu, keskendudes konfliktist mõjutatud piirkondadele, ning demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) kaudu.

Tai

EL tegi enne sõjaväelist riigipööret mitu avaldust, milles kutsus üles poliitilise lahenduse leidmisele ja vaoshoitusele. Pärast 22. mail toimunud sõjaväelist riigipööret väljendas ELi välisasjade nõukogu oma juuni järeldustes suurt muret, märkides et inimõigusi ja põhivabadusi tuleb austada, ning kutsus sõjaväevõime tungivalt üles vabastama kõik poliitvangid, hoiduma edaspidi poliitilistel põhjustel vahistamisest ja kaotama tsensuuri. EL teatas samuti, et on sunnitud oma tegevuses muudatusi tegema.

EL on alates 22. maist oma dialoogis Tai ametivõimudega süstemaatiliselt korranud palvet tühistada sõjaseisukord ning taastada sõna-, meedia- ja kogunemisvabadus, rõhutades avalikkuse vajadust osaleda poliitilise reformi protsessides ja kutsudes ametivõime tungivalt üles lõpetama tsiviilisikute sõjaväekohtu alla andmine.

Aasta jooksul suurendas EL märkimisväärselt oma tähelepanu inimõigustele ja tõhustas dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega. ELi delegatsioon korraldas kodanikuühiskonna organisatsioonidega korrapäraseid konsulteerimisi, et hinnata inimõiguste kaitsjate olukorda pärast sõjaväelist riigipööret. ELi delegatsioon ja mitme ELi liikmesriigi esindajad külastasid põhjapoolseid provintse kahel korral, et saada ajakohast teavet poliitilise ja inimõiguste olukorra kohta, ning väljendasid muret inimõiguste olukorra pärast kohalikele ametivõimudele. ELi delegatsioon kohtus kinnipeetavate üliõpilastega ning tagas peamiste kohtuistungite diplomaatilise jälgimise.

EL väljendas 14. novembril kohapeal tehtud avalduses oma muret, et Tais kuritarvitatakse laimu eest kriminaalkorras karistamise seadust inimõiguste kaitsjate ja ajakirjanike vastu selleks, et vaigistada sõnavabadust ja uurivat ajakirjandust.

10. oktoobril, ülemaailmse surmanuhtluse vastase päeva puhul, korraldas EL koostöös organisatsiooniga Amnesty International Thailand dokumentaalfilmi avaliku linastuse, et toetada surmanuhtluse kaotamist.

Novembri keskpaigas külastas ELi delegatsioon kahte lõunapoolset provintsi, mis on vähese intensiivsusega mässutegevusega seisnud silmitsi juba rohkem kui kümme aastat, eesmärgiga õppida tundma sealset olukorda.

Arengukoostöö vallas pakkus EL olulist toetust kodanikuühiskonna organisatsioonidele valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude programmist ning samuti kodukohast lahkuma sunnitud isikute abiprogrammist.

Hiljuti eraldati täiendavad 125 000 eurot, et pakkuda humanitaarabi Rohingya ja Bangladeshi rändajatele, keda hoitakse sisserändajate kinnipidamiskeskustes (mehed) ja sotsiaaltoetusteasutustes (naised ja lapsed). Sellega on EL andnud kõnealustele kinnipeetavatele alates 2013. aasta juunist kokku abi 325 000 euro eest. Projekti rakendab Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon.

EL andis samuti rahalist toetust kahele ülikoolile avaliku inimõigustealase foorumi korraldamiseks, et tähistada 10. detsembril rahvusvahelist inimõiguste päeva.

Ida-Timor

EL toetas täiel määral Ida-Timorit riigi stabiilse demokraatia kehtestamisele suunatud jõupingutustes. EL ja Ida-Timori valitsus pidasid Cotonou lepingu artikli 8 kohase tõhustatud poliitilise dialoogi teise vooru oktoobris Brüsselis. Päevakorras olid inimõigused, õigusriigi põhimõtte ja demokraatlik valitsemistava ning piirkondlik integratsioon ja välisasjad. Dialoogi tulemuseks olid ühised kohustused, sealhulgas osalemine Dilis avatud ELi delegatsiooni juhtimisel toimivas dialoogis, et süvendada koostööd Ida-Timoris demokraatia tugevdamiseks. Kohustuste üheks osaks on põhjalik võimude lahususe analüüs. Muud ELi tegevuse ja huvidega seotud küsimused hõlmavad naistevastast vägivalda, eriti koduvägivalda, puudega inimeste õigusi, valitsemistava, sealhulgas võitlust klientelismi ja korrupsiooni vastu.

Kokku toetatakse praegu Ida-Timoris rakendatavaid inimõiguste ja demokraatia projekte ligikaudu 10 miljoni euroga.

2014. aastal viidi Ida-Timoris ellu kaks väga olulist projekti. Ühe projektiga (EIDHRI raames, 20 000 eurot) püütakse arendada Ida-Timori demokraatiaprofiili ELi inimõiguste ja demokraatia strateegilise raamistiku ja tegevuskava raames. Teise projekti, mida rahastatakse stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist, eesmärk on edendada vastutust minevikus toimunud inimõiguste rikkumiste eest, mis on oluline püsivama rahu loomisel ja tõsiste rikkumiste mittekordumise tagamisel. Sellele projektile eraldati ligikaudu 50 000 eurot.

Vietnam

Demokraatlike põhimõtete ning inimõiguste ja tööalaste põhiõiguste austamine ja edendamine on 2012. aasta juunis allkirjastatud ELi-Vietnami partnerlus- ja koostöölepingu olulised osad. ELi peamised mured hõlmavad kodaniku- ja poliitilisi õigusi, eelkõige sõna-, meedia- ning usu- ja veendumusvabadust, samuti surmanuhtluse kohaldamist. Partnerlus- ja koostöölepingu rakendamise edendamise raames korraldasid EL ja Vietnam oktoobris ettevalmistava kohtumise tõhustatud inimõigustealase dialoogi neljanda vooru jaoks, mis peaks toimuma 2015. aasta jaanuaris Brüsselis.

Inimõiguste küsimust võeti arvesse kogu aasta jooksul kõrgetasemelistel kahepoolsetel visiitidel. Eeskätt käsitleti inimõiguseid kõige kõrgemal tasandil, kui Euroopa Komisjoni president Barroso külastas Vietnami ja kui peaminister Dung tegi visiidi Brüsselisse, kus ta kohtus Euroopa Ülemkogu eesistuja Van Rompuy, Euroopa Komisjoni presidendi Barroso ja Euroopa Parlamendi presidendi Schulziga. Märtsis toimusid nii ELi-Vietnami üheksas ühiskomisjon kui ka kõrgetasemeliste poliitiliste konsultatsioonide kolmas voor, mis andsid samuti võimaluse käsitleda inimõigustega seotud muresid.

Inimõigustealase dialoogi ettevalmistavate kontaktide, avalike avalduste ja diskreetse diplomaatia abil kutsus EL valitsust tungivalt üles kaotama piiranguid sõna- ja meediavabadusele, taotles vanglate külastamist ja kohtuistungite jälgimist ning kutsus üles vabastama humanitaarsetel põhjustel mitut vangistatud aktivisti, kelle tervislik seisund on väga halb. EL tegi avalikud avaldused inimõiguste aktivistide üle peetavate kohtuistungite kohta, surmanuhtluse kohaldamise kohta ja mitme asjassepuutuva isiku vabastamise kohta.

Lisaks väljendas EL korrapärasel poliitilises dialoogis korduvalt muret mitmete aktivistide ja blogipidajate vahistamise ja süüdimõistmise pärast ning kordas oma üleskutset vabastada kõik riigis vangistatud rahumeelsed inimõiguste kaitsjad. ELile huvi pakkuvate isikute ELi loetelu ajakohastati korrapäraselt ning jagati ametivõimudega. Aktivist Trung, kes oli kõnealusel loetelus ja keda ELi delegatsiooni juht külastas vanglas 2013. aasta juulis, vabastamine aprillis oli ELi jõupingutuste konkreetne tulemus. Kahjuks ei rahuldanud ametivõimud 2014. aastal ühtegi taotlust külastada kõnealuseid isikuid vanglas. EL kohtus samuti avaliku julgeoleku ministriumiga, et väljendada oma muret nende inimõiguste aktivistide vastu suunatud ahistamise ja vägivalda pärast, kes püüdsid võtta osa rahvusvahelise üldsuse korraldatud inimõigustele pühendatud üritustest.

Euroopa Parlament võttis 17. aprillil vastu resolutsiooni ELi ja Vietnami vabakaubanduslepingu üle peetavate läbirääkimiste kohta, mis hõlmab mitmeid viiteid inimõigustele, sealhulgas töötaja põhiõigustele.

EL kohtus korrapäraselt inimõiguste kaitsjatega ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega ning tegi kahel korral väljasõite ja jälgis kohtuistungeid. EL jälgis samuti arenguid usu- ja veendumusvabaduse vallas, mis on jätkuvalt murettekitav teema (eelkõige tunnustamata usurühmade tagakiusamine ja nende vara hävitamine), kuigi kirikute registreerimisega seoses täheldati olukorra järk-järgulist paranemist. ELi esindajad kohtusid mitmel korral eri usulahkude usujuhtidega.

2014. aastal viidi Genfis läbi Vietnami inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teine voor. Tunnustades Vietnami valitsuse poolt pärast inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise esimest vooru astunud positiivseid samme, rõhutasid paljud delegatsioonid (nende seas ELi liikmesriigid) siiski vajadust olukorra parandamise järele nt seoses sõna- ja meediavabadusega, kodanikuühiskonna tegutsemisruumiga, surmanuhtlusega jne. Vietnam osales läbivaatamises konstruktiivselt, kiitis heaks 227st esitatud soovitusel 182 ning töötas aasta lõpuks nende rakendamise tegevuskava nimel. EL etendas aktiivset osa inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise protsessis ja selle järelmeetmete puhul ning pakkus Vietnamile toetust tema poolt heaks kiidetud soovitude rakendamisel.

Vietnam peab alles andma oma panuse inimõiguste edendamisse siseriiklikul ja rahvusvahelisel tasandil ÜRO Inimõiguste Nõukogu kaudu, mille liige ta on alates 2013. aasta novembrist (ajavahemikuks 2014–2016).

EL toetas jätkuvalt Vietnami kohtusüsteemi moderniseerimist, muu hulgas seoses õiguskaitse kättesaadavusega, panustades 8 miljonit eurot kohtusüsteemi partnerlusprogrammi, mis on rahastajate ühisalgatus, milles osalevad EL, Taani ja Rootsi. Projektiga toetatakse selliseid olulisi institutsioone nagu justiitsministeerium, kõrgem rahvakohus, kõrgem rahvaprokuraatur ja advokaat ning see hõlmab kohtunikele, juristidele ja teistele õiguslatöötajatele mõeldud koolitusi. Valitsemistava ja õigusriigi põhimõtte on samuti olulisel kohal ELi mitmeaastases sihtprogrammis (2014–2020), mis võeti vastu augustis.

Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendist (EIDHR) toetati seitset projekti, mis hõlmasid väga erinevaid valdkondi, sealhulgas HIViga nakatunud inimeste ja kõrgema HIViga nakatumise riskiga elanikkonnarühmade mõjuvõimu suurendamine, puudega inimeste õigused, kodanikuühiskonna organisatsioonide võrgustike toetamine, etniliste vähemuste hulka kuuluvate isikute õigused ja töötajate õigused ning töösuhted. Strateegilise dialoogi vahendi kaudu toetas EL ka tegevusi järgmistes valdkondades: korrupsioonivastane võitlus, etniliste vähemuste hulka kuuluvate isikute õigused, usu- ja veendumusvabadus, valitsemistava ja ränne. Juulis võtsid ELi delegatsioon ja ELi liikmesriikide saatkonnad vastu ELi riigipõhise tegevuskava koostööks kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

VIII Okeania

Austraalia

EL vahetas Austraaliaga arvamusid Austraalias kohaldatava piirkondliku varjupaigataotlejate vastuvõtukorra üle 12. novembril Brüsselis toimunud iga-aastaselt kõrgemate ametnike rändeteemalisel dialoogil seoses poliitikaga, mida on viimastel aastatel rakendatud ja mida ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet, inimõiguste organisatsioonid ja opositsioonierakonnad on kritiseerinud. ÜRO piinamisvastane komitee andis 28. novembril välja oma aruande Austraalia kohta, milles rõhutas muret varjupaigataotlejate kohtlemise ja kinnipidamise pärast, põlisrahvaste liigse esindatuse pärast noorte ja täiskasvanute vanglates ning riigi uue terrorismivastase õigusakti pärast.

ELi ja Austraalia uus raamleping, mille üle peetavad läbirääkimised on praegu lõppjärgus, annab võimaluse tõhustada inimõigustealast dialoogi ja koostööd veelgi, tuginedes Austraalia headele tulemustele kodaniku- ja poliitiliste õiguste kaitsel ning partnerina mitmepoolse inimõiguste tegevuskava edendamisel.

Fidži

17. septembril toimusid Fidžis esimesed demokraatlikud valimised pärast 2006. aasta riigipööret. EL lähetas ELi valimiseksperide missiooni, kelle soovitusel edastatakse Fidži ametivõimudele. ELi avaldustes väljendati heameelt Fidži demokraatiale ülemineku pärast.

Pärast valimisi, tuginedes ELi valimiseksperide missiooni hinnangule ja Cotonou lepingu artikli 96 kohase ELi kontrollimissiooni tulemustele, leppisid ELi liikmesriigid kokku, et meetmete kohaldamine, millega peatati arengukoostöö valitsusega, tuleb lõpetada ning samal ajal tagada jätkuvalt tähelepanelik jälgimine ja toetus inimõiguste valdkonnas muu hulgas poliitilise dialoogi ja ELi finantsabi kaudu.

2014. aastal jätkas EL Fidži toetamist demokraatia juurde naasmisel, pakkudes abi valimiskomisjonidele ja uuele parlamendile.

Oktoobris viidi Genfis läbi Fidži inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teine voor. Läbivaatamise eel suhtles EL kohalike sidusrühmadega.

ILO otsekontaktide missioon lõpetas oma töö Fidžis 2014. aasta oktoobris. Missioon kohtus kolmepoolse lepingu partneritega ning viis läbi ühinemisvabaduse olukorra hindamise ILO juhtorgani kohtumise ajaks 2014. aasta novembris. Missiooni lõpus kirjutasid kolmepoolsele vastastikuse mõistmise memorandumile alla sotsiaalpartnerid, kuid tööminister seda ei teinud. EL esitas oma märkused ILO juhtorganile. Otsustamine uurimiskomisjoni moodustamise üle seoses sellega, et Fidži ei järgi ILO 1948. aasta ühinemisvabaduse konventsiooni (nr 87), lükati edasi ILO juhtorgani kohtumisele 2015. aasta märtsis.

2014. aastal valiti Fidži demokraatia toetamise ELi tegevuskava üheks pilootriigiks. Riiki jälgitakse ja teda aidatakse demokraatlikuks muutumisel.

EL tõhustas oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja koostas ELi riigipõhise tegevuskava koostööks kodanikuühiskonnaga. Kodanikuühiskonda toetati kodanikuhariduse, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte vallas jätkuvalt demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) kaudu, millest eraldati sel eesmärgil kokku 600 000 eurot. Eriti häid tulemusi saavutati nende rahaliste vahendite puhul, mis anti kodanikuühiskonnale koolituste korraldamiseks seoses demokraatia juurde naasmise eri etappidega, pöörates erilist tähelepanu naistele, noortele, maakogukondadele ja tõrjutud kogukondadele, kes traditsiooniliselt osalevad vähem poliitilises elus.

Uus-Meremaa

Läbirääkimised ELi ja Uus-Meremaa vahelisi suhteid ja koostööd käsitleva partnerluslepingu üle jõudsid lõpule 2014. aastal (leping parafeeritakse eeldatavasti 2015. aasta alguses). See annab muu hulgas võimaluse tõhustada dialoogi ja koostööd inimõiguste vallas veelgi.

Enne Uus-Meremaa inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teist vooru suhtles EL praegu riigis valitseva inimõiguste olukorra teemal tihedalt Uus-Meremaa inimõiguste komisjoniga. Valitsus kiitis heaks 121 soovitus ja lükkas tagasi 34. Valitsus tunnistas vajadust tugevdada partnerlust maooridega, kaitsta lapsi paremini kuritarvitamise ja hooletusse jätmise eest, vähendada vägivalda peredes ja selle mõju naistele ja lastele ning tagada, et arvestatakse Canterbury maavärina mõjudega inimõigustele.

EL ja Uus-Meremaa konsulteerisid inimõiguste küsimuses regulaarselt rahvusvahelistel foorumitel, sealhulgas ÜRO tasandil New Yorgis ja Genfis ning konkreetsetes riikides Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas ja kogu maailmas.

2014. aastal tegid EL ja Uus-Meremaa koostööd Fidži valimiste puhul mitmest riigist koosnevas vaatlusrühmas. Valimised läksid hästi ja olid tehniliselt korrektsed, mille tulemusel koostas mitmest riigist koosnev vaatlusrühm heakskiitvad järeldused.

Paapua Uus-Guinea

ELi peamised inimõiguste ja demokraatia alased prioriteedid on järgmised: riigis laialt levinud soolise vägivallaga seotud olukorra parandamine; surmanuhtlus, kuna hiljutised õigusaktid suurendavad surmanuhtlusega karistatavate kuritegude arvu; ja demokraatlik valitsemistava tervikuna, sealhulgas õigusriigi põhimõte ja korruptsiooniprobleem.

EL tegutses 2014. aastal mitmel viisil. Paapua Uus-Guinea ja ELi esimene tõhustatud poliitiline dialoog peeti 6. mail Port Moresbys. Tagati valitsemistava ja sooküsimuste integreerimine koostööprojektidesse ning inimõigustega seotud muresid käsitleti jätkuvas dialoogis ametivõimude ja partneritega.

EL toetab innovatiivset lähenemist, et edendada demokraatiat ja valitsemistava, tõhustades selleks parlamendi ja kodanike vahelist suhtlust EIDHRi projekti „Avatud parlament” abil. Projektiga toetatakse riigi parlamenti selle tehnoloogilise suutlikkuse suurendamisel teavitus-, info- ja kommunikatsioonitegevuse jaoks. Teised 2014. aastal ellu viidud algatused hõlmavad humanitaarabi ja kodanikukaitse peadirektoraadi ja EIDHRi rahastatud kodanikuühiskonna projekte, mis käsitlevad naistevastast vägivalda ja inimõiguste kaitsjate toetamist. EIDHRi kaudu eraldati kodanikuühiskonna organisatsioonide rakendatavatele projektidele 780 000 eurot.

Samoa

ELi jaoks olid sooline vägivald ja naiste diskrimineerimine Samoal 2014. aastal jätkuvalt suureks probleemiks. Poliitilise dialoogi ja selle rahastamisvahendite kaudu aitas EL toetada naiste poliitikas osalemist käsitleva hiljutise seaduse väljatöötamist, millega tagatakse naistele vähemalt 10 % parlamendikohtadest. Kõnealuse seadusega seotud poliitilised kohustused võttis peaminister 2013. aastal Vaikse ookeani saarte foorumil koos teiste Vaikse ookeani piirkonna juhtidega.

EL tegi koostööd valitsusega, piirkondlike organisatsioonidega, kodanikuühiskonnaga ja teiste rahastajatega teadlikkuse suurendamise ning kodanikuühiskonna ja valitsusväliste osalejate toetamise vallas. Vabaihendusi rahastati samuti eesmärgiga teha nende hääl kuuldavaks ja tugevdada nende järelevalvajarolli.

EL jälgis tähelepanelikult uue inimõiguste komisjoni tegevust, mis loodi 10. detsembril 2013 Samoa ombudsmani büroo laiendusena. Inimõiguste komisjon tegutses 2014. aastal aktiivselt selle nimel, et toetada vaba ajakirjandust ning uurida väidetavaid rikkumisi riiklikus vanglas. Uurimise tulemusel astus tagasi mitu politseiametnikku ja ametist tagandati politseiülem.

Samoa jõupingutusi ja suutlikkust ratifitseerida mitmed ÜRO inimõigustealased konventsioonid ja Rooma statuut toetati 2014. aastal jätkuvalt ELi ja Vaikse ookeani saarte foorumi piirkondliku inimõigustele pühendatud EIDHRi projekti kaudu.

Vaikse ookeani piirkonna väikesed saareriigid – Kiribati, Marshalli Saarte Vabariik,

Mikroneesia Liiduriigid, Nauru, Belau, Tonga, Tuvalu, Cooki saared, Niue

EL jätkas inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse edendamist kogu aasta vältel. Kõrge esindaja arutas inimõigusi Vaikse ookeani piirkonna juhtidega Belaus toimunud Vaikse ookeani saarte foorumil. Volikirjade esitamine uue ELi delegatsiooni juhi poolt mitmele Vaikse ookeani saareriigile ja territooriumile, nende seas Naurule, Niuele ja Cooki saartele, andis veel ühe võimaluse tõstatada inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkusega seonduvaid küsimusi. EL tegi samuti koostööd piirkondlike organisatsioonide, kodanikuühiskonna ja teiste rahastajatega, et tugevdada inimõiguste kaitsmist.

EL esitas demarše ja tegi teavitustegevust, mille käigus kutsus väikesi Vaikse ookeani saareriike üles toetama ELi inimõigustega seotud algatusi ja prioriteete ÜRO tasandil: surmanuhtluse moratoriumit käsitlev resolutsioon, usu- ja veendumusvabadust käsitlev resolutsioon ning riigipõhised resolutsioonid. EL jälgis tähelepanelikult püüdlusi kehtestada surmanuhtlus Kiribatis ja pagulaste tingimusi Naurus. Belau dekriminaliseeris homoseksuaalsuse 2014. aasta juulis.

EL valmistas Vaikse ookeani piirkonnas ette kodanikuühiskonna organisatsioonide piirkondliku tegevuskava eelnõu, mille eesmärk on tagada struktureeritud ja tõhusam dialoog nendega ning tõhustada sidemeid kodanikuühiskonna organisatsioonide, kohalike ametivõimude ja valitsuse vahel.

ELi ja Vaikse ookeani saarte foorumi piirkondlik EIDHRI inimõigustealane projekt, mis keskendus rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate lepingute ratifitseerimisele ja rakendamisele Vaikse ookeani saareriikide poolt, pakkus jätkuvalt lisaväärtust foorumi saareriikide jõupingutustele vaesuse vähendamiseks, soolise võrdõiguslikkuse parandamiseks ning poliitiliste ja sotsiaalsete tingimuste parandamiseks stabiilsuse ja ohutuse tagamisel. Projekti abil, millega toetati lisaks pealkirjas mainitud Vaikse ookeani piirkonna väikestele saareriikidele Fidžit, Paapua Uus-Guineat, Samoat, Saalomoni saari ja Vanuatut, on samuti õnnestunud suurendada foorumi saareriikide teadlikkust sellest, kuidas täita oma rahvusvahelistest inimõiguste valdkonna kokkulepetest tulenevaid kohustusi. Foorumi sekretariaadi, Vaikse ookeani kogukonna piirkondlike õiguste ressursimeeskonna sekretariaadi ja ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo pakutava poliitilise juhtimise ja tehnilise abiga tegid foorumi saareriigid jõupingutusi, et lõpetada ja esitada seni esitamata riikide aruanded 2014. aasta kohta. Samuti tegid nad jõupingutusi, et lihtsustada õigusaktide läbivaatamist, et tagada vastavus rahvusvahelistele normidele ja standarditele, nimetasid ametisse mitu inimõiguste kontaktisikut, et toetada riikide inimõigustealaseid jõupingutusi ning taaselustasid ja/või löid riiklikud inimõigusi koordineerivad komisjonid.

ELi ja Vaikse ookeani saarte foorumi inimõigusi käsitlev projekt on samuti andnud Vaikse ookeani piirkonna riikide parlamendiliikmetele võimaluse mõista inimõigusi piirkonnas, analüüsides uusi suundumusi, arenguid ja väljakutseid. Veelgi olulisem on see, et projekt on andnud parlamendiliikmetele võimaluse mõista inimõigustealaste normide ja standardite kasutamist ja kohaldamist poliitikas ja õigusaktides ning seeläbi aidanud kaasa inimõigusi käsitlevate õigusaktide rakendamisele nende riigis. Samuti on see projekt aidanud foorumi saareriikidel osaleda täiel määral inimõiguste olukorra üldises korrapärases läbivaatamises ning suhelda ÜRO lepingu alusel loodud organitega.

Saalomoni Saared

ELi toetatavad peamised eesmärgid on järgmised: parandada valimisprotsessi läbipaistvust ja usaldusväärsust, edendada naiste poliitikas osalemist ja esindatust poliitilises elus ja institutsioonides, edendada naiste õigusi ning tugevdada valitsusväliste osalejate ja kodanike demokraatias osalemise suutlikkust.

EL jätkas inimõiguste ja demokraatia arutamist välisministeeriumi ning naiste, noorte, laste ja pereküsimuste ministeeriumi kõrgete ametnike, ombudsmani ja kodanikuühiskonna organisatsioonide (nt Save the Children, perede toetuskeskus, UNICEF, Development Services Exchange, Live and Learn, ADRA, World Vision, Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, kaubandus- ja tööstuskoda) esindajatega ning ettevõtjate ühendustega.

Korrapärasel poliitilisel dialoogil kordas EL oma palvet ratifitseerida Rooma statuut. Saalomoni saarte ja ELi viies tõhustatud poliitiline dialoog toimus 9. mail Honiaras.

ELi kõrge esindaja väljendas heameelt 19. novembri parlamendivalimiste rahumeelse läbiviimise üle, mis on oluline teetähis demokraatia, hea valitsemistava ja inimõiguste saavutamisel pärast piirkondliku abimissiooni lähetamist Saalomoni saartele 2003. aastal. Valimised kinnitasid samuti naasmist stabiilsuse ja arengu juurde Saalomoni saartel. EL toetas valimiskomisjoni projekti „Saalomoni saarte valimistsükli tugevdamine” (3,5 miljonit eurot) kaudu koos Austraalia ja ÜRO Arenguprogrammi rahaliste vahenditega. Saalomoni saarte ametivõimude palvel andis EL tehnilist abi erakonnaseaduse sätete õigusloomeks. Kõnealune toetus, mida peaministri kabinet hindas väga kõrgelt, võimaldas rakendada kõnealused sätted ja luua erakonnad õigeaegselt enne valimisi.

Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) raames käivitas EL detsembris 600 000 euro suuruse eelarvega projektikonkursi, mille eesmärk on kaitsta lapsi seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest. EL jätkas finantstoetuse pakkumist projektile „Strongim Mere”, mida ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur rakendas naiste mõjuvõimu suurendamise ja nende poliitikas osalemise valdkonnas. Kohalikele vabaihendustele anti samuti rahalisi vahendeid, et aidata suurendada registreeritud valijate mõjuvõimu ja aidata neil teha valimiste ajal teadlikke valikuid.

Vanuatu

ELi inimõiguste ja demokraatia alased peamised eesmärgid on: piinamise tõkestamine, võitlus korruptsiooni vastu, poliitikas osalemine ning kodanikuühiskonna arendamine.

Oma korrapärases poliitilises dialoogis on EL korranud palveid edendada soolist võrdõiguslikkust ja naiste mõjuvõimu suurendamist ning võidelda soolise ja seksuaalse vägivalga ja lastevastase vägivalga vastu. Vanuatu ja ELi tõhustatud poliitilise dialoogi kolmas voor toimus 30. oktoobril Port Vilas.

2014. aastal toimus Vanuatu inimõiguste olukorra üldine korrapärane läbivaatamine.

Delegatsioonid, nende seas ELi liikmesriigid, märkisid positiivseid arenguid, näiteks: 2012. aastal toimusid vabad ja õiglasel valimised; 2013. aasta veebruaris nimetati ametisse ajutine riiklik inimõiguste komitee; ühinemine piinamisvastase konventsiooniga, Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudiga, puuetega inimeste õiguste konventsiooniga ja ÜRO korruptsioonivastase konventsiooniga; soolise võrdõiguslikkuse ja naiste kohalikes omavalitsustes osalemise edendamiseks võetud meetmed; perekonna kaitsmisega tegelevate üksuste loomine; ning seksuaalkuritegude ja koduvägivalga juhtumite puhul tunnistajate kohtusse mitteilmumisel kohtumenetlustest mitteloobumise poliitika rakendamine.

IX Põhja-, Lõuna- ja Kesk-Ameerika

Kanada

Suhetes Kanadaga olid ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid suunatud eelkõige koostöö tugevdamisele inimõiguste algatuste puhul kolmandates riikides. Kanada võttis 2014. aastal osa ELi valimisvaatlusmissioonidest Egiptusesse ja Tuneesiasse. EL pööras samuti tähelepanu pagulaste ja põlisrahvaste olukorrale Kanadas, mida ELi delegatsioon Ottawas arutas ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametiga ja kohalike sidusrühmadega.

2014. aastal jätkasid EL ja Kanada tihedat koostööd ja konsulteerimist sellistel ÜRO inimõigustealastel foorumitel nagu ÜRO Inimõiguste Nõukogu ja ÜRO Peaassamblee kolmas komitee. Kanada oli üheks sponsoriks ELi juhitud või ELi kaasabil juhitud resolutsioonide puhul Myanmar/Birma, lapse õiguste ning usu- ja veendumusvabaduse kohta. Samamoodi toetas EL Kanada sponsoreeritud resolutsioone Iraani ning laste abielu, varajase ja sunnitud abielu kohta. Kanada toetas, kuid ei sponsoreerinud ÜRO Peaassamblee resolutsiooni surmanuhtluse kasutamisele moratooriumi kehtestamise kohta. Kanadaga suheldi inimõigustega seotud küsimustes korrapäraselt ka Brüsselis ja Ottawas. Peale selle kinnitas 26. septembril toimunud ELi ja Kanada tippkohtumine mõlema poole ühist pühendumust koostööle inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte edendamiseks.

EL tõhustas samuti oma dialoogi Kanada kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Sellega seoses kohtus ELi delegatsioon Kanadas põlisrahvaste organisatsioonidega ja organisatsiooniga Amnesty International. Kanadas elavate põlisrahvaste inimõigustega seotud olukorda käsitlev aruanne, mille koostas endine põlisrahvaste õigusi käsitlev eriraportöör James Anaya, esitati Inimõiguste Nõukogule selle 27. istungjärgul. Aruteludel osales ka eriraportööri tööd toetav EL.

Ameerika Ühendriigid (USA)

Suhetes USAga olid ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid seotud eelkõige surmanuhtlusega, terrorismivastase võitluse aspektidega, rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate õigusaktide ratifitseerimisega USA poolt ning koostöö tugevdamisega USAga mitmepoolsetel inimõigusi käsitlevatel foorumitel. ELi ja USA märtsis toimunud tippkohtumisel kinnitati ühiseid jagatud väärtuseid – demokraatia, isikuvabadus, õigusriigi põhimõtte austamine ja inimõigused – ning väljendati muret inimõiguste olukorra pärast sellistes riikides nagu Süüria ja Korea Rahvademokraatlik Vabariik (KRDV).

Kogu 2014. aasta jooksul jätkasid EL ja Ameerika Ühendriigid tihedat ja korrapärast koostööd inimõigustega seotud küsimustes. Nad tegid koostööd ÜRO Inimõiguste Nõukogus ja ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees, et toetada riigipõhiseid resolutsioone Süüria ja Iraani kohta. USA toetas ELi juhitud või ELi kaasabil juhitud algatusi Myanmar/Birma ja KRDV kohta ning usu- ja veendumusvabaduse kohta mõlemal foorumil, samal ajal kui EL toetas USA juhitud resolutsioone Sri Lanka kohta ning ÜRO rolli kohta korrapäraste ja õiguspäraste valimiste tõhustamisel ja demokratiseerimise edendamisel. Tehnilised kontaktid ja koostöö inimõiguste ja demokraatiaga seotud küsimustes toimusid korrapäraselt Brüsselis ja Washingtonis ning samuti asjaomase valdkonna vastavate missioonide raames.

Inimõigustega seotud küsimusi arutati 2014. aastal ka teistel korrapärastel kahepoolsetel dialoogidel, näiteks justiits- ja siseküsimuste ministrite ja kõrgete ametnike kohtumised (isikuandmete kaitse ning ELi ja USA vastavate õiguste tegevuskavad), õigusnõustajate mitteametlik dialoog terrorismivastase võitluse ja rahvusvahelise õiguse üle (Guantánamo, inimõigusi käsitlevate lepingute eksterritoriaalne kohaldamine, USA kodanike ja USA kodakondsuseta isikute erinev kohtlemine eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse osas), küberdialoog (inimõigused veebis) ning ELi ja USA konsulaarajade tööühm.

Jätkuvalt valmistas muret surmanuhtluse kasutamine USAs. 2014. aastal hukati 35 inimest ning aasta lõpu seisuga oli surmamõistetuid rohkem kui 3000. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1236/2005 (mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks) alusel kohaldati ekspordikontrolli lühi- ja kiiretoimeliste anesteetikumide (barbituraatide) suhtes. Mõned osariigid lükkasid hukkamised edasi, kuna vastavaid drooge nappis ja/või kuna selle tulemusel oli vaja muuta hukkamisprotokolle. Pikkade ja piinarikaste hukkamiste, mis tulenesid vähemalt kolmel juhul katsetamata droogikombinatsiooni kasutamisest, tõttu lükati hukkamised edasi Arizona, Ohio ja Oklahoma osariikides. Armuandmise palvekirjad saadeti seoses järgmiste surmamõistetutega: isikud, kellele ei olnud tagatud nende õigusi tulenevalt konsulaarsuhete Viini konventsioonist või kes kannatasid vaimupuude või vaimuhaiguse tõttu, ning samuti seoses ühe ELi kodaniku juhtumiga. EL tegi eelmainitud tingimustes läbiviidud hukkamiste kohta avaldused, muu hulgas Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonis (OSCE) ja Ameerika Riikide Organisatsioonis (OAS).

EL tegi septembris avalduse OSCE alalises nõukogus, milles väljendas heameelt kiire tegutsemise üle selgitamiseks asjaolusid, miks politseiametnik tulistas Fergusonis (Missouri) surnuks relvastamata mustanahalise noormehe, ning käsitlemaks politsei reaktsiooni kõnealusele surmajuhtumile järgnenud meeleavaldustele.

Aasta jooksul jätkas EL dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega, sealhulgas olles kaasatud järgmiste teemadega seotud üritustesse: surmanuhtlus USAs (et tähistada ülemaailmset surmanuhtluse vastast päeva), USA maamiinide poliitika läbivaatamine, naiste olukord ning ELi ja USA koostöö demokraatia toetamiseks. Finantskoostöö osas jätkati 2014. aastal EIDHRI raames kahte projekti, millega toetatakse surmanuhtluse kaotamist.

ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidis tegi veebruaris visiidi Washingtoni. Ta teavitas oma partnereid USA valitsuses, akadeemikute ja vabaihenduste seas ELi inimõigustealase poliitikast ja prioriteetidest ning uuris ELi ja USA tulevase suhtluse ja koordineerimise võimalusi, et edendada kahepoolset ja rahvusvahelist tegevuskava kooskõlas kahe osapoole ühiste väärtuste ja põhimõtetega. Samuti osales ta sisulistel aruteludel mitmete inimõigustealaste küsimuste üle, sealhulgas rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate õigusaktide ratifitseerimine ja kohaldamine, koostöö mitmete riikide osas ja mitmepoolsetel foorumitel, inimõigustega seotud poliitika sise- ja välismõõde, üksikvangistus ja surmanuhtlus.

Euroopa Parlament võttis veebruaris vastu resolutsiooni relvastatud droonide kasutamise kohta, milles muu hulgas kutsus ELi üles edendama suuremat läbipaistvust ja vastutust kolmandate riikide poolt relvastatud droonide kasutamisel. Märtsi resolutsioonis piinamise kaotamise kohta maailmas väljendas Euroopa Parlament suurt muret aruannete kohta, mis näitavad, et ELi ettevõtted tarnivad USAsse kemikaale, mida kasutatakse surmavate süstide droogides. Lähtuvalt eelmise aasta septembris algatatud uurimisest võttis Euroopa Parlament märtsis vastu resolutsiooni USA Riikliku Julgeolekuagentuuri (NSA) jälgimisprogrammi ja jälgimisasutuste kohta mitmetes ELi liikmesriikides ning nende mõju kohta ELi kodanike põhiõigustele ja Atlandi-ülesele koostööle justiits- ja siseküsimustes. Märtsis Washingtonis toimunud Euroopa Parlamendi ja USA Kongressi parlamentidevahelisel kohtumisel korrati seda, kui oluline on kaitsta eraelu puutumatus ja kodanikuvabadusi internetikeskkonnas ja väljendati muret inimõiguste olukorra pärast Süürias ja Venezuelas. Euroopa Parlament korraldas detsembris arutelu, kus käsitleti USA Senati luureküsimuste erikomisjoni uuringut Luure Keskagentuuri kinnipidamis- ja ülekuulamisprogrammi kohta.

Märtsis võttis ÜRO inimõiguste komitee vastu lõppjärelused USA esitatud neljanda perioodilise aruande kohta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti raames; augustis võttis rassilise diskrimineerimise likvideerimise komitee vastu lõppjärelused seitsmenda kuni üheksanda USA esitatud kombineeritud perioodilise aruande kohta; ning novembris toimus USA suhtes läbivaatamine ÜRO piinamisvastases komitees seoses USA inimõigustealaste kohustustega piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni alusel. EL osales kõnealustel kohtumistel ja arutas ELile murettekitavaid küsimusi, nagu tähtajatu kinnipidamine Guantánamo Bay kinnipidamiskeskuses, USA reservatsioonid konventsioonide suhtes ning surmanuhtluse kohaldamine ja üksikvangistus. Mais esitas ÜRO inimõiguste ning rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude ettevõtjate tööühm aruande oma 2013. aasta USA visiidi kohta.

X Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkond

Antigua ja Barbuda

2014. aastal olid ELi inimõigustealased prioriteedid Antigua ja Barbudas muu hulgas järgmised: võitlus liigse jõu kasutamise vastu politsei poolt, kehvad vanglatingimused, ajakirjandusvabaduse piiramine, naiste diskrimineerimine ja naistevastane vägivald, laste seksuaalne kuritarvitamine ja homoseksuaalide diskrimineerimine. EL jätkas toetuse pakkumist valitsusväliste osalejate rühmale ja temaga suhtlemist poliitika küsimustes.

2014. aastal alustati soolise vägivalla lõpetamise riikliku strateegilise tegevuskava rakendamist; tegevuskavas on üksikasjalikult kirjas Antigua ja Barbudas soolise vägivalla lõpetamise visioon, põhimõtted, eesmärgid ja soovitud tulemused. Peale selle julgustas EL poliitikadialoogi ja arvamuste vahetust ühtse kontaktpunkti lähenemisviisi üle koduvägivallale viitamisel.

Valitsus väitis jätkuvalt, et üldsus ei toetaks selliseid õigusreforme nagu surmanuhtluse kaotamine ja nende õigusaktide kehtetuks tunnistamine, mille kohaselt on karistatavad samasooliste täiskasvanute vahelised vastastikusel nõusolekul toimuvad seksuaalsuhted. Riigi ainsa vangla puhul on endiselt probleemiks ülerahvastatus, vägivald ja salakauba sissesmugeldamine. Uus vanglaülem nimetati ametisse septembris ja valitsus teatas mitmetest muudest meetmetest, mille eesmärk on teha lõpp vanglaametnike korrupsioonile ja parandada julgeolekut.

Argentina

Suhetes Argentinaga on ELi inimõigustealane eesmärk kasutada optimaalselt kahepoolseks koostööks olemas olevaid vahendeid (poliitiline dialoog ja ELi rahastatud koostöö), maksimeerida nende tõhusat kasutamist ja suunata neid vastavalt kohalikule olukorrale. Valdkondlikud prioriteedid on järgmised: võitlus vaesuse vastu ja sotsiaalse kaasamise edendamine, eeskätt kõige haavatavamate puhul; naiste õigused; inimkaubandus; politseitöö tavad; kinnipidamistingimused ja tagatised.

ELi koostöö Argentinaga oli mitmepoolsetel inimõigusi käsitlevatel foorumitel jätkuvalt viljakas. Inimõigustega seotud küsimused on ka ELi-Argentina kahepoolsetes suhetes tähtsal kohal, kusjuures vastu on võetud eriomane ELi-Argentina inimõiguste ühisdeklaratsioon (2008). 2014. aastal iga-aastast inimõigustealast dialoogi ei toimunud.

EL annab praegu rahalist toetust projektidele, mille eesmärk on edendada HIViga nakatunud ja AIDSi haigestunud inimeste õiguseid ja õiguskaitse kättesaadavust neile; toetada kodanikuühiskonda karistamatuse vastu võitlemist; suurendada õiguskaitse kättesaadavust haavatavatele elanikkonnarühmadele ning kaitsta põliskogukondade õigusi. Teised projektid keskenduvad soolisele vägivallale, institutsionaalsele vägivallale, politseitöö tavadele ja kinnipidamiskeskustele. EL jätkab suhtlemist kodanikuühiskonna organisatsioonidega, eelkõige vabaühenduste platvormiga Argentina Rahvusvahelise Koostöö Võrgustik.

Rahvusvahelise ja mitmepoolse tegevuse käigus on Argentina jätkanud viimase sõjalise diktatuuri ajal (1976–1983) toime pandud inimsusvastaste kuritegude üle kohtumõistmisega (mäletamise, tõe ja õigluse tunnustatud protsess) seotud kogemuste propageerimist. Asjaomased meetmed selles valdkonnas on jätkuvalt esindatud ELi koostöömeetmetes.

Bahama

2014. aastal keskendusid ELi inimõigustealased prioriteedid Bahamas surmanuhtluse kaotamisele, kinnipidamiskeskuste tingimuste parandamisele, naiste õiguste edendamisele ja nende kaitsmisele soolise vägivalla eest ning Haitilt ja mujalt pärit sisserändajate õiguste tagamisele. Bahama ametivõimud säilitasid surmanuhtluse ja peavad surmanuhtlust tõhusaks kuritegude ennetamise vahendiks. Üks surmamõistetut ootab endiselt surmanuhtluse täideviimist. Praegustest seadustest tulenevalt kehtib surmanuhtluse suhtes *de facto* moratorium, kuna surmaotsuste täitmist takistab edasikaebamisõigus Ühendkuningriigi *Privy Council*'ile (riiginõukogu). Sellele vaatamata hääletas Bahama novembris viimase surmanuhtluse kasutamisele moratoriumi kehtestamist käsitleva ÜRO resolutsiooni vastu.

Juulis kiitis parlamendi alamkoda heaks puudega inimeste (võrdsete võimaluste) seaduse.

Kõnealuse õigusakti eesmärk on pakkuda võrdseid võimalusi puudega inimestele ja kaotada puude alusel toimuv diskrimineerimine. Samuti luuakse selle õigusaktiga riiklik puudega inimeste komisjon. Uus sisserändepoliitika jõustus novembris ja selles nõutakse, et kõik inimesed, kellel ei ole Bahama kodakondsust, peavad omama kodakondsuse järgset passi ning tõendama Bahama töö- ja elamisloa olemasolu. Bahama kodakondsuse andmisest on keeldutud ligikaudu 30 000–50 000 Haiti sisserändajale ja nende lastele, vaatamata sellele, et mõned neist on sündinud Bahamas ja neil puudub ka Haiti kodakondsus, mille tulemusel jäävad nad üldse kodakondsuseta.

2014. aastal julgustas EL Bahamat tegema edusamme inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise peamiste soovitude osas, mis on seotud inimõigustega tegelevate riiklike institutsioonidega, surmanuhtlusega, politsei väärkäitumisega ja diskrimineerimisega seksuaalse sättumuse alusel. Neid küsimusi arutati Cotonou lepingu artikli 8 kohase esimese poliitilise dialoogi ajal Bahama ja ELi vahel oktoobris. EL väljendas heameelt 2014. aastal tehtud algatuste pärast parandada Haiti sisserändajate kohtlemist ning kutsus Bahamat tungivalt üles edusamme jätkama. EL jätkas ka lobitööd, et Bahama ratifitseeriks Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi.

Barbados

Suhetes Barbadosega olid ELi inimõigustealased prioriteedid 2014. aastal järgmised: surmanuhtluse kaotamine, vanglatingimuste parandamine, võitlus liigse jõu kasutamise vastu politsei poolt ja kehalise karistamise vastu, homoseksuaalide diskrimineerimine, naiste ja laste õiguste edendamine ning soolise vägivalda vastu võitlemine. Positiivsete arengute seas olid: seaduseelnõu, millega kaotatakse nii surmanuhtluse kohustuslik kohaldamine mõrva eest kui ka kehalise karistamise kasutamine vanglates, luuakse vanglast tingimisi vabastamise nõukogu ja alustatakse vangide tingimisi vabastamist.

2014. aastal jätkas EL ametivõimudega järgmiste küsimuste tõstatamist ja arutamist: koduvägivald, surmanuhtlus ja LGBTI-inimeste õigused. EL juhatab arengupartnerite ja riigi ministriumide mitteametlikku rühma, mille eesmärk on parandada lähenemisviisi soolisele koduvägivallale, mis on endiselt tõsine probleem. Üks põhiküsimusi on uue koduvägivalda käsitleva seaduse koostamine ja jõustamine. ELi delegatsioon ja teised rahvusvahelised organisatsioonid on teinud kooskõlastatud jõupingutusi, et suurendada üldsuse teadlikkust, mis tõenäoliselt aitas kaasa sellele, et Barbadosse politsei lõi koduvägivallaga tegeleva üksuse, mille ülesandeks on töötada politseinikele välja käitumisjuhend koduvägivallaga tegelemiseks.

Seksuaalsuhted samasooliste täiskasvanute vahel on Barbadosel jätkuvalt ebaseaduslikud, kuid 2014. aastal avaldatud uuring näitas, et enamik Barbadosse elanikke on kas tolerantsed homoseksuaalide suhtes või aktsepteerivad neid ning tõeliseks homofobiks saab pidada vaid ligikaudu 17 % Barbadosse elanikest. Riik alustab peagi tööd uue HIV-viirust käsitleva riikliku strateegiakavaga (2014–2018), mis hõlmab strateegiaid, kuidas jõuda peamiste sihtgruppideni ja vähendada HIViga seotud häbimärgistamist ja diskrimineerimist, mille tulemusel võivad abivajajad abist ilma jääda. Sellega seoses käivitati virtuaalne HIV-viiruse uurimisüksus ja muud algatused.

Belize

2014. aastal olid ELi inimõigustealased prioriteedid Belize puhul järgmised: vähendada pikka eelvangistust, teha lõpp liigse jõu kasutamisele julgeolekujõudude poolt, võidelda koduvägivalla ja naistevastase diskrimineerimise vastu ja võidelda laste väärkohtlemise vastu. EL seadis samuti prioriteediks võidelda inimkaubanduse vastu ja diskrimineerimise vastu seksuaalse sättumuse alusel. Kuigi Belizes on endiselt ette nähtud surmanuhtlus mõrva ja sõjaväeliste kuritegude korral, peetakse teda siiski *de facto* surmanuhtluse kaotanud riigiks.

ÜRO Inimõiguste Nõukogu viis Belize suhtes läbi inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teise vooru 2013. aasta oktoobris ning 2014. aasta jooksul julgustas EL Belizet kõnealuse läbivaatamise soovitusi rakendama, sealhulgas looma inimõigustega tegeleva riikliku asutuse, muutma sodoomiavastast õigusakti, võitlema soolise vägivalla vastu ning ratifitseerima peamised inimõigusi käsitlevad õigusaktid. 2014. aastal seisis Belize Ameerika Inimõiguste Komisjonis silmitsi inimõigustealase vaidega, mille esitas liikumine *United Belize Advocacy Movement* (ühendatud Belize toetusliikumine) – vabäühendus, mis vaidlustab Belize sodoomiat käsitlevate õigusaktide põhiseaduslikkuse. Kõnealune liikumine esitas petitsiooni Ameerika Inimõiguste Komisjonile, et viimane teeks Belize valitsusele korralduse rakendada LGBTI-inimeste õiguseid kaitsvaid meetmeid.

EL jätkas inimõiguste edendamist arutelude kaudu peamiste kodanikuühiskonna ja huvigruppidega ning valitsusega. Inimõiguste küsimusi käsitleti esinduslikult ELi ja Belize vahel märtsis toimunud kõige esimesel Cotonou lepingu artikli 8 kohasel poliitilisel dialoogil. 2014. aastal jätkas EL koos UNICEFiga olulise töö toetamist, et kaitsta lapsi ja mobiliseerida kodanikuühiskonna organisatsioone ja hooldajaid eesmärgiga teha lõpp lastevastasele vägivaldale. EL jätkas samuti partneritega koostööd vanglareformi ja paremate vanglatingimuste nimel.

Boliivia

Suhetes Boliiviaga olid ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid muu hulgas järgmised: tugevdada õigusriiki ja parandada õiguskaitse kättesaadavust, kaitsta ja jõustada põlisrahvaste õiguseid ning kaotada naiste- ja lastevastane vägivald. Boliivia on määratud ELi demokraatia toetamise tegevuskava katseriigiks.

EL jätkas inimõiguste ja demokraatia alast dialoogi Boliiviaga mitmes formaadis, sealhulgas demokraatia ja inimõiguste ühises töörühmas, mis tuli 2014. aastal kokku kaks korda. Arutelud toimusid samuti novembris aset leidnud ELi ja Boliivia kõrgetasemelise dialoogi kontekstis ning seoses järelevalvega inimõigustealaste konventsioonide rakendamise üle säästvat arengut ja head valitsemistava stimuleeriva erikorra (GSP+) alusel, keskendudes eeskätt valimistega seotud küsimustele, põlisrahvaste õigustele ja lapse õigustele.

EL lähetas 12. oktoobril toimunud üldvalimistele valimiseksperide missiooni. Valimiseksperide missioon märkis, et varasemate valimismissioonide soovitude täitmisel on tehtud edusamme, kuid alles on mõned väljakutsed, sealhulgas vajadus tugevdada valimiste tribunali, anda üldsusele rohkem teavet ja tagada poliitiliste organisatsioonide võrdne juurdepääs rahalistele vahenditele.

Oktoobris toimus Boliivia inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teine voor. Enamik soovitusi käsitles naiste- ja lastevastast vägivalda, kohtusüsteemi sõltumatust ja selle reformi, inimkaubandust, vanglate ülerahvastatust, põlisrahvaste ja afroboliivlaste diskrimineerimist ning sõnavabaduse rakendamist. EL osales ettevalmistustes ja arutas Boliivia ametivõimudega inimõigustega seotud prioriteete.

Aasta jooksul tõhustas EL oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega muu hulgas konsultatsioonide kaudu ELi arenguabi planeerimiseks ja hindamiseks. Finantskoostöö osas toetati EIDHRist tõkendina vahi alla võtmist ning stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist toetati jätkuvalt konsultatsioone põlisrahvastega, konfliktide ohjamist ja ennetamist ning kohtusüsteemi sõltumatuse tugevdamist. ELi kahepoolne abi Boliiviale arengukoostöö rahastamisvahendist (2014–2016) hõlmab esmatähtsa valdkonnana ka kohtusüsteemi reformi.

Brasiilia

ELi ja Brasiilia neljas kõrgetasemeline inimõigustealane dialoog toimus 25. aprillil Brasílias. Selle kaasesistujateks olid ELi inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidis ja Brasiilia inimõiguste minister Ideli Salvatti. Kahepoolsete suhete raames arutati selliseid teemasid nagu LGBTI-inimeste õigused, inimõiguste kaitsjad, piinamine, eakate õigused, rassiline diskrimineerimine, noored ja ränne, puudega inimesed, usu- ja veendumusvabadus ning lapse õigused. Arutelu mitmepoolsete teemade üle hõlmas väljakutseid inimõiguste universaalsusele, koostööd riigipõhiste resolutsioonide puhul mitmepoolsetel foorumitel, LGBTI-küsimusi, rassismi ning ettevõtlust ja inimõiguseid.

Esimest korda osales dialoogis kodanikuühiskonna esindaja. ELi–Brasiilia inimõigustele pühendatud kodanikuühiskonna seminar toimus 3. aprillil Rio de Janeiros ja seal keskenduti inimõigustele, haridusele ja spordile. ELi delegatsioon Brasiilias korraldas samuti inimõigustele, haridusele, spordile ja jalgpallile pühendatud ürituse „Futuro em Jogo” (mängus on tulevik).

Brasiilia korraldas NETmundiali interneti haldamise teemalise konverentsi 2014. aasta aprillis São Paulos. See oli ülemaailmne mitme sidusrühma osavõtul toimunud kohtumine, mille raames arutati interneti haldamise tulevikku, keskendudes inimõiguste kaitsmisele veebis. Sellel osales rohkem kui 1400 sidusrühma 97 riigist. ELi inimõiguste eriesindaja Lambrinidis esindas ELi sellel üritusel, kus koostati mittesiduvad soovitused interneti haldamise tulevase arengu kohta.

Jalgpalli maailmameistrivõistluste jooksul toimus mitu kokkupõrget sõjaväepolitsei ja protestijate vahel, mis hõlmas ka ajakirjanike ahistamist ja hirmutamist, kuid sellised vahejuhtumid olid pigem erandid. Kohtuvälised hukkamised olid 2014. aastal jätkuvalt probleemiks. ÜRO hinnangul sai politseioperatsioonide ajal iga päev surma umbes 6 inimest. Üldisemalt oli Brasiilias rohkem kui 56 000 mõrvajuhtumit (2012. aasta andmed).

Põlisrahvaste maavaldukord oli 2014. aastal jätkuvalt suur probleem. Olukord on endiselt väga murettekitav, mõrvatud on mitu põlisrahvaste juhti ja kohtusüsteemis jääb vajaka süstemaatilistest järelemeetmetest. Kavandatud põhiseaduse reform, mille kohaselt läheks põlisrahvaste maade heakskiitmise ja demarkeerimise üle otsustamise õigus täidesaatvalt võimult üle kongressile, võib olukorda veelgi keerulisemaks muuta, võttes arvesse, et põllumajandusettevõtjate huvid on kongressis tugevalt esindatud. EL jätkas koostööd põlisrahvaste küsimuses pädevate föderaalsete ametivõimudega ning inimõiguste sekretariaadi ja inimõiguste kaitsjate programmiga.

Inimõiguste edendamiseks ja kaitsmiseks Brasiilias kiitis EL heaks mitu uut projekti mitme erineva rahastamisvahendi raames, sealhulgas EIDHR, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kohalike ametivõimude temaatiline eelarverida ning stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend. Vastu võeti uued projektid naiste, laste, põlisrahvaste ja LGBTI-inimeste õiguste toetamiseks.

Tšiili

Suhetes Tšiiliga olid ELi inimõiguste ja demokraatia alased prioriteedid muu hulgas järgmised: põlisrahvaste olukord, sooline võrdõiguslikkus, inimõiguste rikkumised sõjaväelise diktatuuri ajal, kodanikuühiskonna toetamine ja rahvusvaheline koostöö.

Tihe koostöö ja dialoog Tšiiliga inimõiguste alal jätkus 2014. aastal ja hõlmas selliseid teemasid nagu põlisrahvaste õigused, LGBTI-inimeste õigused, sooline võrdõiguslikkus ning meetmed, et salvestada ja jäädvustada mälestused sõjaväelisest diktatuurist. Neid valdkondi kajastati poliitilises dialoogis Tšiili ametivõimudega ning 14. oktoobril Santiagos toimunud ELi ja Tšiili iga-aastase inimõigustealase dialoogi päevakorras. EL ja Tšiili tegid samuti koostööd rahvusvahelistel foorumitel mitmetes vastastikust huvi pakkuvates küsimustes ning leppisid kokku, et jätkavad seda koostööd tulevikus.

Muud kõnealusel aastal toimunud ja inimõigustega seotud märkimisväärsed sündmused hõlmasid märtsis ametisse astunud Tšiili uue valitsuse pühendumist riigi inimõiguste institutsioonilise raamistiku väljatöötamisele ja tugevdamisele. Algatati seadusandlik menetlus inimõiguste aseriigisekretäri ametikoha loomiseks ja kuulutati välja otsus luua põlisrahvaste ministeerium. Jaanuaris toimus Tšiili inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teine voor ning Tšiili kohustus rakendada valdavat enamust läbivaatamise soovitudest.

Aasta jooksul jätkas EL dialoogi kodanikuühiskonnaga, konsulteerides vabaihendustega olulistel inimõigustega seonduvatel teemadel (sellele pühendatud eriistungitel). Kohtumised Tšiili ja rahvusvaheliste kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajatega toimusid Santiagos ja Brüsselis ning aitasid valmistada ette iga-aastast inimõigustealast dialoogi.

ELi eelarveridasid kasutati kodanikuühiskonna rühmasid ja valitsusasutusi hõlmava koostöö rahastamisel. EL toetas projekte, mis on seotud soolise võrdõiguslikkusega (koostöös ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuuriga), kodanikuühiskonna tugevdamisega Tšiili arengu üle järelevalve tegemisel, rahvusvaheliste kohustuste täitmisega ja diskrimineerimisvastase õigusaktiga.

Colombia

Suhetes Colombiaga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased prioriteedid karistamatus, lapse õigused, konfliktiolukorras olevad naised, inimõiguste kaitsjad ning etniliste vähemuste ja põlisrahvaste olukord.

EL ja selle liikmesriigid jälgivad ja analüüsivad korrapäraselt inimõiguste olukorda Colombias kohaliku töörühma kaudu, teavitades missiooni juhte, kui olukord muutub eriti tõsiseks ja kui peetakse asjakohaseks või vajalikuks ühismeetmeid, näiteks inimõiguste organisatsiooni küllastamist või väljasõitu. ELi delegatsiooni eesistumisel töötav kohalik rühm algatab samuti ühismeetmeid, et toetada ametivõimude ja kodanikuühiskonna käimasolevaid jõupingutusi inimõiguste olukorra parandamiseks.

ELi ja Colombia inimõigustealase dialoogi üheksas voor, mis toimus 24. oktoobril Bogotá, võimaldas arvamuste vahetust järgmistel teemadel: endiste võitlejate ühiskonda taasintegreerumine, kohtusüsteemis käimas olevad reformid, inimõiguste põhjaliku poliitika kehtestamine ning maataagastusprotsessid, sealhulgas ähvardamine ja muud raskused, millega maataagastuse aktivistid ja teised inimõiguste kaitsjad silmitsi seisavad ning nende kaitse tagamiseks võetavad meetmed. EL kordas oma muret sõjaväeliste kriminaalkohtute jurisdiktsiooni kavandatud reformi pärast. Kodanikuühiskonna organisatsioonidega korraldati dialoogi ettevalmistamiseks seminar.

Mitmel puhul, nii kõrgetasemeliste kohtumiste kui ka ametlike avalduste kontekstis väljendas EL oma poliitilist toetust läbirääkimistele, mida peetakse sisekonflikti lõpetamiseks partisanorganisatsiooniga FARC-EP. 10. juunil tehtud avalduses väljendas liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni asepresidendi pressiesindaja ELi toetust läbirääkimiste osapoolte astunud sammudele selle tagamisel, et ohvrite huvid on kõnelustel kesksel kohal.

Aasta jooksul näitas Euroopa Parlament jätkuvalt üles suurt huvi inimõiguste olukorra vastu Colombias, eelkõige mitmete kirjalikult vastatavate küsimuste ja kuulamiste kaudu.

EIDHRi raames rahastatakse Colombias mitut inimõigustega seotud projekti. Peamised teemad on järgmised: lapsed relvakonfliktides, inimõiguste kaitsjad, toetus riigisisestele põgenikele, maataagastus, põlisrahvaste kogukonnad ja sooline vägivald. Lisaks rahastatakse stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist viit projekti, mis on suunatud ohvreid ja maade tagastamist käsitleva seaduse rakendamisele, sealhulgas maade tagastamise taotlejate ning aktivistide / inimõiguste kaitsjate kaitsmisele. Humanitaarabi ja kodanikukaitse peadirektoraat jätkas samuti abi pakkumist Colombia sisekonflikti ohvritele, pöörates suurt tähelepanu riigisisestele põgenikele ja pagulastele naaberriikides.

Costa Rica

Suhetes Costa Ricaga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: õigus elule, võitlus karistamatuse vastu, turvalisuse ja julgeoleku tagamine, võitlus vähemuste diskrimineerimise vastu ning naiste õigused.

Koostöös ELi liikmesriikidega jätkas EL Costa Ricaga inimõiguste ja demokraatia arutamist mitmes formaadis, sealhulgas tihedas suhtluses kohalike ametivõimudega ning demaršide kaudu välisministeeriumile. Peale selle võimaldasid dialoogid kodanikuühiskonna organisatsioonidega ELil jälgida inimõiguste olukorda. Korrapärases poliitilises dialoogis Costa Rica ametivõimudega tõstatas EL korduvalt uimastitega seotud kuritegude, korrupsiooni ja julgeoleku küsimusi ning väljendas muret LGBTI-inimeste õiguste pärast.

Finantskoostöö osas saab Costa Rica abi EIDHRist ja kahepoolsetest projektidest/programmidest ja meetmetest. Aasta jooksul kasutati dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega, et kehtestada 2015. aasta alguses käivitatava projektikonkursi eesmärgid. 2014. aastal andis EL jätkuvalt rahalist abi Costa Ricale eelarvetoetusprogrammi PROSEC kaudu, mis käsitleb riigi julgeolekusektorit ja avalikku julgeolekut, eelkõige aidates parandada politseijõudude väljaõpet ja tugevdades nende sisekorraldust. Samal ajal anti ELi programmist EMPRENDE jätkuvalt toetust selleks, et edendada maapiirkondades ja marginaalsetes linnapiirkondades elavate majanduslikult haavatavate naiste majanduslikku sõltumatust.

Kuuba

Suhetes Kuubaga keskendusid ELi inimõigustealased eesmärgid 2014. aastal eeskätt surmanuhtluse kaotamisele, ÜRO kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti ratifitseerimisele, sõna- ja ühinemisvabadusele ning Kuuba kodanike liikumisvabadusele.

Vaatamata ametliku dialoogiraamistiku puudumisele astuti ELi ja Kuuba suhetes 2014. aastal suur samm edasi seeläbi, et alustati läbirääkimisi kahepoolse poliitilise dialoogi ja koostöölepingu üle. Toimus kaks läbirääkimiste vooru – üks aprillis ja teine augustis. EL käsitleb inimõigusi, head valitsemistava ja kodanikuühiskonda valdkonnaüleste küsimustena läbirääkimiste kõigis peatükkides, tagades et nad jäävad tulevaste suhete keskmesse.

Surmanuhtlusele seatud moratorium jäi 2014. aastal jõusse, uusi surmanuhtlusi ei määratud ja Kuuba hoidus jätkuvalt hääletamisest ÜRO Peaassamblee iga-aastaselt hääletusvoorul. EL pidas Kuuba valitsusega sellel teemal konstruktiivset dialoogi nii Havannas kui ka New Yorgis.

2013. aasta rändeseadus leevendas suurt osa Kuuba tavakodanike, sh dissidentide liikumisvabadusele seatud piirangutest. 2014. aastal oli selle tulemuseks tihedam suhtlus Kuuba kodanikuühiskonna esindajatega Brüsselis ja liikmesriikide pealinnades. EL jälgis jätkuvalt tähelepanelikult uue seaduse rakendamist, eelkõige seoses kodanikuühiskonna ja opositsiooni liikmetega.

2013. aasta lõpus ja 2014. aasta alguses märgiti murelikult, et suureneb meelevaldselt ja lühiajaliselt kinnipeetud opositsiooniliikmete, aktivistide ja inimõiguste kaitsjate arv. Pärast suve hakkas see arv siiski vähenema. Sellegipoolest on teated väidetava ahistamise, hirmutamise ja mõningatel juhtudel vägivalla kohta sagedased. ELi delegatsioon Kuubal on tähelepanelikult jälginud repressiivsete meetmete võtmist ja väljendanud mitmel korral oma muret Kuuba ametivõimudele.

EL suhtles Havannas mitmete Kuuba kodanikuühiskonna esindajatega inimõiguste töörühmas, mille tegevust koordineerib ELi delegatsioon, et analüüsida ja jälgida olukorda, eelkõige seoses sõna- ja ühinemisvabadusega, usu- ja veendumusvabadusega ning töötajate õigustega. Avalikud kohtumised opositsiooniga on aga endiselt keelatud, eelkõige ELi ja liikmesriikide ministrite ja kõrgete ametnike jaoks nende ametlike visiitide ajal.

EL toetas Kuubal jätkuvalt projekte, millega tugevdatakse naiste, noorte ja puudega inimeste õigusi, ning teeb pidevalt jõupingutusi, et laiendada sõltumatute kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasatust nii oma poliitilisse kui ka koostööalasesse töösse.

Dominica

Suhetes Dominicaga olid ELi inimõiguste ja demokraatia alased prioriteedid järgmised: tegeleda kinnipidamistingimustega ülerahvastatud vanglates, naiste ja laste õiguste austamine, sealhulgas võitlus koduvägivalla vastu, LGBTI-inimeste õigused ja kalinagode (Kariibi piirkonna põlisrahvad) ebasoodsad tingimused.

Mais toimunud inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teise vooru ettevalmistamise käigus teatas valitsus, et surmanuhtluse kaotamine ei ole tema kõige kiiremate prioriteetide seas. Endiselt on mureküsimumstekes seadusandlus, millega diskrimineeritakse LGBTI-inimesi, vajadus tõhusate meetmete järele, et tagada kõigile, eelkõige puudega inimestele nende õigus haridusele, seadusandlus, millega tunnustatakse kuriteoks laimamine ja solvamine, ning asjaolu, et nii surmanuhtlus kui ka kehaline karistamine on endiselt seadusega lubatud.

Siiski tunnustati inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise käigus Dominicas mitut positiivset sündmust, eelkõige järgmist: jõupingutused koduvägivalla ning naiste- ja lastevastase vägivalla vastu võitlemisel; soolise võrdõiguslikkuse ja võrdsuse riikliku poliitika ja tegevuskava vastuvõtmine ning jõupingutused naiste mõjuvõimu suurendamiseks; inimkaubanduse ärahoidmise ja selle kuriteo eest karistamise protokollide ratifitseerimine; meetmed käsitlemaks HIViga nakatunud / AIDSi haigestunud inimeste vajadusi; puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimine; edusammud tervishoiusektoris ja alla viieaastaste laste suremuse vähendamine; tasuta alg- ja keskkooli pakkumine; ning alalise kutse esitamine ÜRO erimenetluste läbiviimiseks. ELi delegatsioon Dominicas toetab ja rahastab tööd, mille eesmärk on võidelda koduvägivalla vastu (projektikonkurss EIDHRI raames, mille osalemispakkumised esitatakse 2015. aastal). Valitsusväliste osalejate paneeli rahastatakse 10. EAFi tehnilise koostöö rahastust ning EL annab rahalist abi, et toetada vaesuse vähendamist käsitleva valitsuse strateegia rakendamist.

Dominikaani Vabariik

Suhetes Dominikaani Vabariigiga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased prioriteedid järgmised: soolise vägivalla vastu võitlemine; lapse õiguste austamise edendamine, sealhulgas võitlus lapstööjõu kasutamise ja lasteprostitutsiooni vastu; võitlus diskrimineerimise vastu seksuaalse sättumuse alusel; Haiti võõrtöötajate ja nende Dominikaani Vabariigis sündinud järeltulijate õiguste kaitsmine ja edendamine; ning puudega inimeste õiguste tagamine.

Dominikaani Vabariigis on tugeva presidendivõimuga toimiv demokraatia ning viimase aja valimised on tunnustatud vabadeks ja õiglasteks. Kuid poliitikuid ei usaldata, korrupsioonisüüdistused on sagedased ning karistamatus on levinud. Õiguskaitse mittekättesaadavus on samuti oluline inimõigustega seotud probleem. Vaatamata sellele, et pühendumine institutsionaliseerimisele ja sotsiaalsele sidususele on paranenud, on mõnes sektoris ja juhtivates usuinstitutsioonides säilinud ülikonservatiivne sotsiaalne suhtumine, nagu ka korrupsioon, onupojapoliitika ja autoritaarne vägivald. Formaalselt inimõigusi austatakse ja kõik asjaomased konventsioonid on ratifitseeritud, v.a kodakondsusetuse ennetamist käsitlevad konventsioonid.

Konstitutsioonikohtu 2013. aasta septembri vastuoluline kohtuotsus, millega tuhanded välismaalastest (peamiselt haitlastest) põlvnevad Dominikaani Vabariigis sündinud isikud jäetakse *de facto* ilma nende kodakondsusest, valmistab jätkuvalt muret veel 2014. aastal. EL on tungivalt nõudnud, et Dominikaani Vabariigi ametivõimud tegeleksid selle suure probleemiga ning ELi delegatsioon jälgib olukorda pidevalt tihedas suhtluses Dominikaani valitsuse, inimõiguste kaitsjate ja ühendustega.

EL on toetanud avaliku halduse reformi, kahepoolsete suhete parandamist Dominikaani Vabariigi ja Haiti vahel ning tööd valitsemistava ning inimõiguste vallas. EL toetab EIDHRI kaudu mitme valdkonna projekte ning on andnud olulise panuse Haiti rändevoogude juhtimisse ja seonduvatesse küsimustesse programmi kaudu, mida rahastatakse stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist. EL suhtleb tihedalt kodanikuühiskonna organisatsioonidega eeskätt riigis asuva delegatsiooni kaudu. Igal aastal toimuvad inimõiguste kaitsjate ja ELi saatkondade vahel kohtumised inimõigustega seotud tundlike küsimuste arutamiseks.

Ecuador

Suhetes Ecuadoriga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: inimõiguste kaitsjate töö seaduslikkuse edendamine; kodanikuühiskonna avalikus poliitikas osalemise julgustamine; sõnavabaduse toetamine ning haavatavate rühmade, nende seas põlisrahvaste ja vähemuste, rändajate, naiste ja laste parema kaitse tagamine.

Inimõigustealast dialoogi Ecuadoriga jätkati 2014. aastal kohaliku eriotstarbelise inimõigustealase dialoogiga mais, inimõiguste kaitsjatega peetud spetsiaalse kohtumisega ja inimõigustealaste aruteludega ELi ja Ecuadori kõrgetasemelise dialoogi ajal novembris. Samal ajal kui Ecuadori ametivõimud rõhutavad 2008. aasta põhiseaduse alusel antud uusi õigusi ja vabadusi ning sotsiaalse arengu ja mittediskrimineerimise vallas tehtud edusamme, väljendas EL muret järjest suurenevate piirangute pärast sõna- ja ühinemisvabadusele, ühiskondliku protesti kuriteoks tunnistamise, kohtusüsteemi sõltumatuse ja kodanikuühiskonna tegutsemisruumi kahanemise pärast. Viidates Ecuadori kriitilisele seisukohale Ameerika inimõiguste süsteemi suhtes, rõhutas EL inimõiguste universaalsust ja vajadust edendada riigiüleste kaitsekavade rolli.

Kohalikud valimised toimusid veebruaris ilma vägivaldsete vahejuhtumiteta ja inimõiguste rikkumisteta ning need olid hästi ette valmistatud, kusjuures hääletuse korraldamise osas oli tehtud mõningaid edusamme. ELi ei palutud neid valimisi vaatlema.

2014. aastal tugevdas EL oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega ELi riigipõhise tegevuskava koostamisel koostööks kodanikuühiskonnaga. Kodanikuühiskonna organisatsioonide palvel korraldati oktoobris kohtumine, et anda teavet ELi ja Ecuadori vahelise kaubanduslepingu tagajärgede kohta.

Finantskoostöö vallas saab Ecuador toetust mitmesugustest temaatilistest eelarveridadest, et rahastada inimõigustele suunatud projekte (EIDHR, ränne ja varjupaik, investeerimine inimestesse, valitsusvälised osalejad). Praegu toetab EL projekte, et kaitsta inimõiguste kaitsjate organisatsioone ja suurendada nende suutlikkust ning kaitsta rändajate õiguseid. Lisaks rahastatakse 2014. aasta alguses avaldatud EIDHRi projektikonkursi tulemusena uusi projekte, mille eesmärgid on järgmised: avaliku dialoogi soodustamine kogukonna tasandil; kodanike osaluse soodustamine ja õigusloomeprotsessi tugevdamine rahvusassamblees ning haavatavate elanikkonnarühmade keskkonna-, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste kaitsmise edendamine.

El Salvador

Suhetes El Salvadoriga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid parandada sotsiaalset sidusust ning üldist juurdepääsu majanduslikele ja sotsiaalsetele õigustele, ennetada sotsiaalset vägivalda ja soodustada soolist võrdõiguslikkust. 2014. aastal jätkati tööd kahepoolse koostöö kaudu valitsusega ning kodanikuühiskonna organisatsioonide või kohalike ametivõimude väljatöötatud ja rakendatud projektide rahastamise kaudu.

EL lähetas El Salvadori veebruaris ja märtsis toimunud presidendivalimisteks valimiseksperide missiooni. EL õnnitles ametivõime valimisprotsessi kõrge taseme puhul ning julgustas valimiste ülemkohut võtma arvesse valimiseksperide missiooni soovitusi, näiteks vajadus hoida lahus valimiste ülemkohtu haldus- ja jurisdiktsiooniga seotud ülesandeid.

Korrapärase poliitilise dialoogi raames El Salvadori ametivõimudega arutas EL inimõiguste küsimusi, sealhulgas rändavate laste kriis, avaliku julgeoleku puudumine ning sotsiaalsed, majanduslikud ja kultuurilised õigused. Samuti kordas ta vajadust ratifitseerida rahvusvahelised inimõigusi käsitlevad õigusaktid, sealhulgas Rooma statuut ja kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teine fakultatiivprotokoll. Viimane on nüüdseks heaks kiidetud ja mõningaid edusamme on tehtud Rooma statuudi osas, mille ratifitseerimise seaduseelnõu arutati legislatiivkogus.

EL esitas avaldused ja korraldas üritusi koostöös ELi liikmesriikidega ülemaailmse surmanuhtluse vastase päeva ja ülemaailmse inimõiguste päeva puhul. Samuti edastas EL sõnumeid naistevastase vägivalla, LGBTI-inimeste õiguste, vähemuste, inimkaubanduse, rändavate laste, riskirühma kuuluvate noorte ning vajaduse kohta kaotada surmanuhtlus – sealhulgas ka sõja korral –, mis on endiselt põhiseadusega lubatud. 2014. aastal jätkas EL dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega, sealhulgas projektikonkursside käivitamisele eelnevaid konsultatsioone. Samuti korraldas EL kohtumisi inimõiguste kaitsjatega, rahvusvaheliste vabaihendustega El Salvadoris ja inimõiguste kaitse bürooga. Koos teiste Kesk-Ameerika riikidega väljendas El Salvador heameelt kodanike julgeolekut käsitleva ELi strateegia üle, mis võeti vastu 2014. aasta juulis.

Finantskoostöö osas saab El Salvador abi EIDHRist ja rahastatavad projektid on suunatud inimõiguste kaitsjate organisatsioonide tugevdamisele ning hädaabi andmisele ohvritele ja tunnistajatele. Peale selle andis EL jätkuvalt rahalist abi El Salvadorile stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist, käivitades projektikonkursi naiste õiguste kaitsjate toetamiseks ja naiste rehabiliteerimiseks vanglates.

Grenada

EL arutas Grenadaga jätkuvalt inimõiguseid ja demokraatiat mitmes formaadis, hõlmates selliseid küsimusi nagu surmanuhtlus, vanglatingimused, seksuaalne kuritarvitamine, koduvägivald ja LGBTI-inimeste diskrimineerimine. Oma poliitilises dialoogis Grenadaga rõhutas EL korduvalt oma palveid kaotada surmanuhtlus ja jõustada õigusaktid, millega kaitstakse üksikisikuid diskrimineerimise eest seksuaalse sättumuse, soolise identiteedi või homoseksuaalse käitumise alusel.

EL ja teised rahvusvahelised organisatsioonid on nõudnud tungivalt, et 2014. aastal moodustatud põhiseaduse läbivaatamise komisjon esitaks soovitusel tühistada kõik õigusaktid, millega keelatakse vastastikusel nõusolekul toimuvad homoseksuaalsed suhted või karistatakse nende eest, sealhulgas karistusseadustikus; täpsustaks riiklikes õigusaktides, et diskrimineerimine seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi alusel on ebaseaduslik ning kehtestaks ja rakendaks poliitikat ja algatusi diskrimineerimisega tegelemiseks. Surmanuhtluse kaotamist ei ole põhiseaduse reformis kaalutud, kuid Grenada tunnustab *de facto* moratooriumi olemasolu. Viimane hukkamine toimus 1978. aastal ja viimane surmanuhtlus määrati teadaolevalt 2002. aastal. Augustis ratifitseeris Grenada puuetega inimeste õiguste konventsiooni.

Guatemala

Suhetes Guatemalaga olid ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: tugevdada kohtusüsteemi, edendada rahvusvaheliste konventsioonide ratifitseerimist ja täielikku rakendamist; vähendada sotsiaalseid konflikte; toetada feminitsiidi ja naistevastast vägivalda käsitleva kehtiva õigusraamistiku rakendamist ning tõhustada inimõiguste kaitsjate kaitsemehhanisme. 2014. aastal jätkati nendes valdkondades tööd spetsiaalse jälgimissüsteemi kasutuselevõtmise abil, kohtumiste kaudu kodanikuühiskonna, erasektori, inimõiguste kaitsjate ja valitsusega ning poliitikadialoogi kaudu. Iga-aastane inimõiguste kaitsjate kohtumine toimus novembris. ELi delegatsioon võttis samuti mitmeid meetmeid, et tugevdada nn filterühma – ELi ja liikmesriikide, Norra ja Šveitsi koostöös juhitud sisemehhanism, mis uurib ähvardamisjuhtumeid ja rünnakuid inimõiguste kaitsjate vastu ja võtab vajaduse korral ühismeetmeid.

Ühinemisvabadusega seotud suurte väljakutsetega seoses toimus 2014. aasta septembris ILO missioon, mille käigus rõhutati nelja kiireloomulist vajadust: ametiühingu liikmete vastu suunatud kuritegude uurimine, ametiühingu ametnike kaitsmiseks meetmete võtmine, seadusandlikud reformid ja ühinemisvabaduse kampaania käivitamine. Võttes arvesse valitsuse jõupingutusi, lükati otsustamine uurimiskomisjoni moodustamise üle seoses sellega, et Guatemala ei järgi ILO 1948. aasta ühinemisvabaduse konventsiooni (nr 87), edasi ILO juhtorgani kohtumisele 2015. aasta märtsis.

2014. aastal jätkas EL koostööd ILOga ühinemisvabaduse ja sotsiaalse dialoogi edendamise osas Guatemalas.

Lisaks palus EL korrapärasel poliitilisel dialoogil ametivõimudega korduvalt järgnevat: õigusriik vastavalt rahvusvahelistele standarditele; inimõiguste kaitsjate kaitsmine; dialoogimehhanismide tugevdamine; Rooma statuudi rakendamine; inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitude üksikasjalikud järeelmeetmed; surmanuhtluse kaotamine ning ÜRO Inimõiguste Nõukogu konkreetsete resolutsioonide toetamine.

EL märkis samuti, kui oluline on kohtusüsteemi sõltumatus ja jätkas riigisisese relvastatud konflikti ajal inimõiguste rikkumistes süüdistatavate üle peetavate kohtumenetluste jälgimist. EL jälgis mitmeid suurt tähelepanu pälvinud juhtumeid seoses inimõiguste kaitsjate rünnakutega ja ühiskondliku konflikti juhtumitega ning rahastas ühingu *Acción Ciudadana* rakendatavat riiklikku kampaaniat avaliku halduse läbipaistvuse edendamiseks. Märtsis tegi EL ühisavalduse riiklike ja rahvusvaheliste sidusrühmadega, et toetada õigusriigi põhimõtet ja kohtusüsteemi sõltumatust kohtunike ametisse nimetamisel ja riigiprokuröri asendamisel. Koos teiste Kesk-Ameerika riikidega väljendas Guatemala heameelt kodanike julgeolekut käsitleva ELi strateegia üle, mis võeti vastu 2014. aasta juulis.

Aasta jooksul tõhustas EL dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega seeläbi, et korraldas mitu inimõigustealast konsultatsiooni ja teadlikkuse suurendamise üritust. Ta kaasas kodanikuühiskonda ELi ja Kesk-Ameerika riikide assotsieerimislepingu rakendamisse, piirkondlikku integratsiooniprotsessi ja GSP+ vaatlemisse, pidades dialoogi kõigi suurte ametiühingute keskliitudega. Finantskoostöö osas saab Guatemala abi EIDHRist, mille raames rakendatakse projekte, et võidelda naistevastase vägivald vastu, tugevdada inimõiguste kaitsjate ja laste ja noorte kaitset ning tagada ELi inimõiguste kaitsjaid käsitlevate suuniste laiem tõlkimine ja levitamine. Poliitilist ja rahalist toetust on samuti laiendatud rahvusvahelisele karistamatuse vastu võitlemise komisjonile Guatemalas ja teistele inimõiguste ja sotsiaalse kaasamise edendamisega tegelevatele organisatsioonidele.

Guyana

Guyana on endiselt ebakindel, järk-järgult tugevnev demokraatia paljurahvuselise ja mitmeusulise elanikkonnaga. Teatavaid edusamme on tehtud siseriikliku suutlikkuse suurendamisel valitsustaristu ja mitme majandussektori puhul. EL on teinud kindlaks peamised inimõigustega seotud küsimused, mida arutada suhetes Guyanaga: koduvägivald (sh seksuaalvägivald), laste väärkohtlemine ja LGBTI-inimeste õigused. Inimkaubandus ning naiste ja tüdrukute prostitutsioon kaugemates kaevanduspiirkondades on endiselt tõsised probleemid.

Kuigi surmanuhtlusele on seatud *de facto* moratoorium, on surmanuhtlus endiselt sätestatud põhiseaduses. Surmanuhtluse kaotamist käsitleti veebruaris Cotonou lepingu artikli 8 kohases poliitilises dialoogis Guyana ja ELi vahel. Guyana valitsus on algatanud sellel teemal avaliku konsultatsiooni.

EL jätkab kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamist valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude ning EIDHRI temaatiliste eelarveridade kaudu. 2014. aastal oli käimas mitu programmi, mille eesmärgid hõlmasid toetuse pakkumist kodu- ja seksuaalvägivalla ohvritele; LGBTI-inimeste õiguste tagamist; Ameerika indiaanlaste kogukonna mõjuvõimu suurendamist ning ajakirjanduse ja ringhäälingumeedia tugevdamist, et edendada inimõiguseid ja demokraatia arengut ning hõlbustada avalikku dialoogi ja kodanike kaasamist.

Haiti

Inimõigused ja demokraatia on suhetes Haitiga ELi jaoks esmatähtsad eesmärgid. Konkreetsemalt hõlmavad need järgmist: demokraatia ja demokraatlike institutsioonide tugevdamine; õigusriigi põhimõtte edendamine; naiste õigused, sh võitlus soolise vägivalla vastu; lapse õigused, sh koduse ekspluateerimise tingimustes elavad lapsed (restavek); mittetoimiva kohtusüsteemi ja õõvastavate kinnipidamistingimuste parandamine; ning inimõiguseid ja inimõiguste kaitsjaid edendavate kodanikuühiskonna organisatsioonide tugevdamine.

Oma poliitilises dialoogis Haiti valitsusega ja asjaomaste institutsiooniliste osalejatega jätkas EL selle nõudmist, et pikemalt viivitamata korraldataks ammu oodatud kohalike omavalitsuste ja parlamendivalimised. Valimised lükati edasi, kuna senat blokeeris muudetud valimisseaduse, mille taustaks olid nõudmised muuta esialgse valimisnõukogu koosseisu, vabastada poliitvangid, ja muud kaebused. EL eraldas ÜRO Arenguprogrammi ühisfondi kaudu valimiste korraldamiseks viis miljonit eurot. Institutsioonilise suutlikkuse suurendamiseks rahastas EL stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist kolme projekti, mida rakendavad vastavalt Club de Madrid, IDEA ja ÜRO Arenguprogramm ning mille eesmärk on pakkuda kõrgetasemelist nõustamist, hõlbustada institutsioonidevahelist dialoogi ja tugevdada erakondade ja kohtusüsteemi toimimist.

2014. aastal ratifitseeris Haiti mitu rahvusvahelist inimõigusi käsitlevat õigusakti, sh lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokollid lastega kaubitsemise, lasteprostitutsiooni ja lapsporno kohta ning laste kaasamise kohta relvastatud konfliktidesse. Haiti ühines samuti majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste protokolliga. Oktoobris esitas Haiti ÜRO inimõiguste komitee 112. istungil aruande kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti rakendamise kohta.

Sellel põhjal vajab veel mitu olulist küsimust lahendamist ja kiireid parandusmeetmeid. Need küsimused on järgmised: liigse jõu kasutamine ja väärkohtlemine õiguskaitseorganite poolt, mille eest ei ole süüdistust esitatud; äärmiselt kehvad kinnipidamistingimused ja pikaajaline eelvangistus (75 % vangidest ootab kohtuistungit); mittetoimiv kohtusüsteem; inimkaubandus; naiste ja laste õiguste laialt levinud rikkumised, sh sooline vägivald ja koduse ekspluateerimise tingimustes elavad lapsed; ning tõsine sotsiaalmajanduslik ebavõrdsus. Institutsionaalse suutlikkuse ja ressursside vähesus on täiendav tõsine takistus kehtivate ja uute inimõigustealaste õigusaktide rakendamisele.

EL on jätkanud oma dialoogi kodanikuühiskonnaga, et luua tegevuskava, mille alusel kaasatakse kodanikuühiskonna organisatsioone rohkem ELi meetmetesse ning parandatakse nende suutlikkust kaitsta oma huve Haiti ametivõimudega suhtlemisel. EIDHRi raames valiti 2014. aastal rahastamiseks kuus uut projekti ja EIDHRi eritoetuseid (väikesed toetused) anti kolmele valitsusvälisele organisatsioonile nende julgeoleku tugevdamiseks, kuna neid oli ähvardatud.

Honduras

Suhetes Hondurasega olid ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: õigusriigi ja riikliku inimõiguste edendamise süsteemi tugevdamine ning inimõiguste kaitsjate ja haavatavate elanikkonnarühmade kaitsmine. 2014. aastal arutas EL Hondurasega inimõiguste ja demokraatiaga seonduvaid küsimusi jätkuvalt mitmes formaadis, sealhulgas poliitilises arengu- ja koostöödialoogis. Olukord Hondurases on endiselt murettekitav inimõiguste kaitsjate ja haavatavate elanikkonnarühmade ründamise, ahistamise ja nende vastase vägivalla pärast.

ELi ja Hondurase korrapärasel poliitilisel dialoogil käsitletakse korrapäraselt peamisi väljakutseid, näiteks inimõiguste ja õigusriigi põhimõtte austamine, vaesus, sotsiaalne ebavõrdsus, suur mõrvade arv, korruptsioon avalikus halduses ning karistamatuse kõrge tase. President Juan Orlando Hernándezi oktoobris toimunud visiidi ajal Brüsselisse rõhutas EL inimõiguste, julgeoleku ja kohtusüsteemireformide olulisust. Valitsus väljendas oma valmisolekut tegeleda nende oluliste väljakutsetega ning teha koostööd rahvusvahelise üldsusega, väljendades heameelt kodanike julgeolekut käsitleva ELi strateegia üle, mis võeti vastu 2014. aasta juulis.

Pärast 2013. aasta lõpus toimunud üldvalimisi esitas ELi valimisvaatlusmissioon 2014. aasta veebruaris oma lõpparuande, mis sisaldas mitmeid soovitusi, muu hulgas valimisreformi kohta. ELi delegatsioon jälgis aasta jooksul olukorda ja avaldas novembris valimisreformi käsitleva siseriikliku debati kontekstis pressiteate, milles tuletas meelde ELi valimisvaatlusmissiooni soovitusi ja seda, kui oluline on arutada kaasavate, osalusel põhinevate ja läbipaistvate demokraatlike protsesside üle.

Teised olulised arengud hõlmasid valitsuse ametlikku taotlust luua ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo esindus riigis ning noorte rändekriisi, mis tekkis juunis ja millega tegeleti rahastajate kooskõlastamisalgatuste kaudu (juulis toimus Hondurases rahvusvaheline rändekonverents).

ELi ja kodanikuühiskonna dialoogi inimõiguste ja demokraatia üle tõhustati 2014. aastal dialoogiplatvormi „Grupo ENLACE” loomisega ning ELi riigipõhise tegevuskava väljatöötamise abil koostööks kodanikuühiskonnaga, et arutada muu hulgas Hondurase valimist 2015. aasta inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise jaoks. Finantskoostöö alal saab Honduras abi EIDHRist, mille raames valmistati avaldamiseks ette projektikonkurssi inimõiguste kaitsjate toetamise ja sotsiaalse kontrolli tõhustamise kohta inimõiguste valdkonnas. Honduras saab samuti abi asjaomastest kahepoolsetest programmidest, nt EuroJusticia, inimõiguste toetusprojektist ja kodanikuühiskonna meetmetest rändajate õiguste edendamiseks.

Jamaica

ELi inimõigustealased prioriteedid olid 2014. aastal Jamaica puhul järgmised: töö surmanuhtluse kaotamise nimel; võitlus väidetavate julgeolekujõudude-poolsete rikkumiste vastu; võitlus seksuaalsel sättumusel põhineva diskrimineerimise vastu ja LGBTI-inimeste kohtlemise parandamine; kinnipidamistingimuste parandamine, eelkõige laste puhul; vangide rehabiliteerimine; ning naiste ja laste õiguste edendamine, sealhulgas õiguskaitse parem kättesaadavus. Jamaica on endiselt ette nähtud surmanuhtlus mõrva eest, kuigi riik on surmanuhtluse kohaldamise suhtes järginud *de facto* moratooriumi alates 1988. aastast. Jamaica hääletas novembris viimase surmanuhtluse kasutamisele moratooriumi kehtestamist käsitleva ÜRO resolutsiooni vastu. Jamaica inimõiguste aktivistidele valmistab endiselt suurt muret politsei väär käitumine. Hoolimata mõningastest edusammudest, näiteks vähenes surmaga lõppenud politseitulistamiste arv 2014. aastal poole võrra, esines kõnealuseid sündmusi murettekitavalt sageli.

EL arutab Jamaica valitsusega inimõiguste küsimusi korrapäraselt ning inimõigused olid tugevalt esindatud ka ELi ja Jamaica vahelises Cotonou lepingu artikli 8 kohases teises poliitilises dialoogis, mis toimus novembris. Aasta jooksul julgustas EL Jamaicat ratifitseerima Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuuti ning ülejäänud peamisi inimõigustealaseid konventsioone ning rakendama inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise 2010. aasta aruandes esitatud ja seni elluviimata soovitusi.

2014. aastal edendas EL inimõiguseid mitme meetme ja partnerluse abil, sealhulgas toetades sõltumatut uurimiste komisjoni (INDECOM), mis uurib riigiametnike väidetavaid üleastumisi ja kuritarvitamisi. Samuti toetas EL tähtsamaid valitsusväliseid organisatsioone, mis tegelevad kinnipeetavate lastega, vangide rehabiliteerimisega, lapsevanemaks olemise oskuste, eluks vajalike oskuste ja sotsiaalsete oskuste õpetamisega, kaasajastamisega, LGBTI-inimeste õigustega, inimõigustealaste koolitustega ja inimõiguste toetamisega. EL käivitas õigluse, julgeoleku, vastutuse ja läbipaistvuse programmi, mille eesmärk on tugevdada julgeoleku- ja õigussektori juhtimist ja järelevalvet. Partnerluses valitsusega käivitati 2014. aastal 11. Euroopa Arengufond Jamaica jaoks, mis hõlmab märkimisväärsed rahalisi vahendeid õiguskaitse kättesaadavuse parandamiseks, eelkõige naiste ja laste jaoks.

EL oli partneriks haridusvaldkonna rühmadele, et suurendada teadlikkust seksuaalsetest riskidest ning edendada turvaseksi ja käitumise muutmist. EL oli samuti partneriks UNICEFile, et töötada välja laste inimõiguste töövahend, mille algatamine langes kokku lapse õiguste konventsiooni 25. aastapäevaga. EL jätkas samuti soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise toetamist mitme meetme kaudu kõnealuses riigis.

Mehhiko

Suhtes Mehhikoga keskendub EL peamistele probleemidele, mis on seotud kõige tõsisemate inimõiguste rikkumistega: kriminaalõigussüsteem, sealhulgas karistamatus, piinamine, meelevaldne kinnipidamine, sõjaväekohtud, nõuetekohase menetluse õigus ja kohtusüsteemi sõltumatus; sooline vägivald; inimõiguste kaitsjate ja ajakirjanike ähvardamine; ning haavatavate elanikkonnarühmade (eelkõige põlisrahvad ja rändajad) õigused.

Mehhiko seisab inimõiguste austamisel ning võitluses organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooni vastu jätkuvalt silmitsi suurte avaliku julgeoleku probleemidega ja väljakutsetega. 43 üliõpilase kadumine ja oletatav mõrvamine septembris Iguualas (Guerrero) tõi kaasa üleriigilised massimeeleavaldused, mis tõi päevavalgele Mehhiko suured probleemid karistamatuse ja korrupsiooni vallas ning varjutasid praeguse föderaalvalitsuse jõupingutusi majandusreformile keskendumisel. Valitsus reageeris mitmete algatustega, et reformida politseiõudusid ja tekitada majandusareng Mehhiko kõige ebasoodsamas olukorras olevates osariikides.

ELi ja Mehhiko neljas kõrgetasemeline inimõigustealane dialoog toimus märtsis Brüsselis. Dialoog, mida juhatasid ELi inimõiguste eriesindaja ja Mehhiko asevälisminister, hõlmas osavõtjarohket kodanikuühiskonna seminari, mille soovitusi tutvustasid valitsusvälised organisatsioonid dialoogi käigus. Mõlemad osapooled võtsid endale kohustuse teha koostööd, et võidelda terrorismi, organiseeritud kuritegevuse, naistevastase vägivalda ja soolise diskrimineerimise vastu. ELi delegatsioon Mehhikos ja ELi liikmesriigid esitasid aasta jooksul kolm kohapeal tehtud avaldust: veebruaris mõisteti hukka ajakirjanik Gregorio Jiménez mõrv Veracruz osariigis; juunis seoses ajakirjanik Jorge Torres Palacio mõrvaga Guerrero osariigis ja oktoobris 43 üliõpilase kadumise kohta ja 22 inimese kohtuvälise hukkamise kohta Tlatlayas. Pärast kiireloomulist arutelu oktoobris võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni, milles väljendas muret 43 üliõpilase kadumise pärast ja nõudis ELi suuremat toetust riigiasutuste ja inimõiguste tugevdamiseks ning organiseeritud kuritegevuse vastaseks võitluseks.

EL jätkas oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega, korraldades märtsis teise kodanikuühiskonna organisatsioonide seminari. ELi delegatsioon tugevdas oma inimõigustealast koostööd valitsusväliste organisatsioonidega kodanikuühiskonna alalise inimõigustealase töörühma kaudu, mis tuli 2014. aastal korrapäraselt kokku kolmel korral: veebruaris, mais ja novembris. Kohalikest inimõiguste kaitsjaid puudutavatest suunistest lähtuvalt jätkasid ELi delegatsioon ja liikmesriikide esindused korrapäraselt koostööd inimõiguste kaitsjatega. Toimusid väljasõidud Chiapasse ja Chihuahuasse ning korraldati kohtumisi välisministeeriumi, siseministeeriumi rändeministeeriumi kõrgete valitsusametnikega.

EL jätkas 2010. aastal Oaxacas tapetud Soome kodaniku ja kohalike inimõiguste kaitsjate toetaja Jyri Jaakkola juhtumiga seotud arengute tähelepanelikku jälgimist. Tihedas koostöös Soome saatkonnaga aitas ELi delegatsioon korraldada kohtumisi juunis visiidil viibivate Euroopa Parlamendi liikmete jaoks ning novembris ohvri vanemate ja advokaatide jaoks, et võimaldada jälgida Jaakkola surmajuhtumi uurimist ja jätkata pädevatele ametivõimudele surve avaldamist kõnealuse juhtumi lahendamiseks.

Mitmepoolsete suhete raames jätkasid EL ja Mehhiko konstruktiivset koostööd konsultatsioonide kaudu New Yorgis, Genfis ja Mexico Citys. ÜRO Inimõiguste Nõukogu istungil märtsis vastas Mehhiko 2013. aasta oktoobris toimunud inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitudele. Mehhiko kiitis heaks 166 soovitus 176st ja lisas need riiklikusse inimõiguste programmi. Keeldumine eelvangistuse sätete (nn *arraigo*) tühistamisest mitme osariigi õigusaktides valmistab endiselt muret, kuigi selliste kinnipidamiste hulk on vähenenud.

EL tegi koostööd poliitiliste prioriteetidega kaasnevates valdkondades kahepoolse arengukoostöö rahastamisvahendi, EIDHRi ja valitsusväliste osalejate rahastamisvahendi raames. Arengukoostöö rahastamisvahendist rahastatud projekt „Sotsiaalse ühtekuuluvuse labor II” käivitus 2014. aastal ja see hõlmab olulist inimõiguste ja õiguskaitse kättesaadavuse komponenti, mis keskendub järgmistele teemadele: sooline vägivald, seadusevastane jõukasutus, inimõiguste kaitsjate ja ajakirjanike kaitsmine ja põlisrahvaste õiguste kaitse ning kriminaalõigussüsteemi reformi toetamine.

EIDHRist toetatakse projekte, mille eesmärk on muu hulgas toetada inimõiguste kaitsjate tööd, tagades nende kaitsmise, juhtumite dokumenteerimise ja eestkoste, kui neid rünnatakse või ähvardatakse. Juunis kuulutati valitsusväliste osalejate rahastamisvahendi raames välja projektikonkurss, et toetada vabaühendusi, suurendada kodanikuühiskonna suutlikkust ja rolli avaliku poliitika ja riiklike strateegiatega seotud tavade toetamisel, nende üle dialoogi pidamisel, nende jälgimisel ja hindamisel ning hõlbustada valitsusväliste osalejate osalemist avaliku julgeoleku ja õiguskaitsega seotud avaliku poliitika ja tavade rakendamisel ja järelevalves.

Nicaragua

Suhetes Nicaraguaga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: tugevdada soolise vägivalla vastu võitlemise riiklikku raamistikku; julgustada vaba kodanikuühiskonda osalema aktiivselt inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel ning võimaldama kaasalöömist riikliku arengukava üle peetavatel poliitilistel aruteludel; toetada jõupingutusi õigusriigi tugevdamiseks (läbipaistvus, tõhusus, vastutus); edendada arengukoostöö kaudu kõige haavatavamate elanikkonnarühmade sotsiaalseid õigusi ning õigust haridusele ja tervisele; ning toetada algatusi suutlikkuse suurendamiseks ja sotsiaalse teadlikkuse suurendamiseks noorte seas.

2014. aastal jätkus töö nimetatud valdkondades. Erilist tähelepanu pöörduti Nicaragua inimõiguste olukorra üldisele korrapärasele läbivaatamisele ja dialoogi tugevdamisele kodanikuühiskonnaga. EL kordas, kui olulised on põhiküsimused nagu läbipaistvus, hea valitsemistava tugevdamine, võimude lahususe edendamine ja valimisküsimused. Samal ajal analüüsis EL hiljuti heakskiidetud sõjaväelise õigusemõistmise reformi seaduseelnõu ja riigi politseid käsitlevat uut seadust ning strateegiliste infrastruktuuriprojektide võimalikku mõju sotsiaalsetele ja keskkonnaõigustele. EL jälgis samuti tähelepanelikult kodanike julgeolekut mõjutavaid vahejuhtumeid riigi põhjaosas, toonitades vajadust läbipaistva uurimise ja erapooletu kohtumenetluse järele. Lõpuks pöörduti eritähelepanu põlisrahvaste õiguste olukorra jälgimisele ning kohtu all viibivate või juba süüdimõistetud vangide õiguste austamisele ja riikliku vanglasüsteemi tingimustele.

Finantskoostöö osas jätkas EL inimõiguste edendamist EIDHRi ja valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude temaatilise eelarverea kaudu. 2014. aastal kiideti heaks kaks uut projekti, mis käsitlevad soolist vägivalda ja soolist haridust. Ülejäänud 16 käimasolevat EIDHRi projekti käsitlesid järgmisi teemasid: kodanike osalus, restoratiivne õigusemõistmine noorte puhul, inimõiguste edendamine keskendudes Kariibi piirkonna rannikualale, naiste õigused ja LGBTI-inimeste õigused. 2014. aastal rakendati kokku 50 valitsusväliste osalejate ja kohalike ametivõimude projekti, millest enamik oli seotud majanduslike ja sotsiaalsete õigustega.

Aasta jooksul tegi EL aktiivselt koostööd rahastajate kooskõlastamiseks julgeoleku ja õigusriigi põhimõtte valdkonnas riikliku koostöö koordineerimismehhanismi kaudu riigi politseiga ning käsitles inimõigusi vajadusel rahastajate kooskõlastamise muudel tehnilistel foorumitel.

Panama

Suhetes Panamaga olid ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: põlisrahvaste õiguste toetamine, kinnipidamistingimuste parandamine, koostöö kodanikuühiskonnaga, rahvusvaheliste inimõiguste mehhanismide edendamine ning ELi koordineerimise tõhustamine. 2014. aastal hõlmasid meetmed ELi diplomaatide kohtumist vanglasüsteemi direktoriga, et vältida muret vanglatingimuste pärast, eelkõige ebahügieeniliste tingimuste, vee puudumise, halva kvaliteediga toidu ning arstiabi puudumise pärast, ning teisi kohtumisi kodanikuühiskonna organisatsioonide ja inimõiguste kaitsjatega.

Finantskoostöö osas käsitlevad mõnda eespool mainitud probleemi kaks ELi rahastatud kahepoolset programmi. Sotsiaalse ühtekuuluvuse toetamise programm, mida rakendab sotsiaalse arengu ministeerium, hõlmab meetmeid põlisrahvaste ja organisatsioonide toetamiseks, nt AMUNIKA (Ngöbe-Buglé territooriumi kohalike omavalitsuste rühma) tehniline tugevdamine. Kõnealuse programmi kaudne eesmärk on kaitsta kõnealuse kogukonna majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi riigi kõige vaesemates piirkondades detsentraliseerimise ja kohalike projektide rahastamise kaudu. 2014. aastal käivitas EL uue kahepoolse julgeolekukoostöö programmi Panamas (SECOPA), mille eesmärk on parandada kooseksisteerimist ja kodanike julgeolekut tervikliku, tasakaalustatud ja inimõigustel põhineva lähenemisviisi abil Panama julgeolekusektori reformimisele. See aitab tugevdada riigiprokuratuuri ja reformida kinnipidamissüsteemi kooskõlas inimõiguste ja rahvusvaheliste standarditega ning toetada noorte õigusrikkujate rehabiliteerimist ja sotsiaalset taastintegreerumist. Aasta jooksul tegi EL aktiivselt koostööd rahastajate kooskõlastamiseks julgeoleku ja õigusriigi põhimõtte vallas SECOPA raames ja muudes foorumites.

Kodanikuühiskonna organisatsioonid ja vabaihendused Panamas võivad saada abi EIDHRi toetusest, kuid 2014. aastal ei rakendatud ühtki projekti. Alustati ettevalmistusi uue projektikonkursi väljakuulutamiseks 2015. aastal eesmärgiga rahastada riigis uusi projekte.

Paraguay

Suhetes Paraguayga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: kohtu- ja kinnipidamissüsteemi toimimise parandamine; inimõiguste institutsionaliseerimine; lapse õiguste kaitse; naised; LGBTI-kogukond; põlisrahvad; inimkaubanduse vastane võitlus ning keskkonnaõiguste austamine. EL jätkas kõnealuste küsimuste arutamist mitmes formaadis, sealhulgas novembris toimunud ELi ja Paraguay ühise koostöökomitee koosolekul ning järelevalve kaudu inimõigustealaste konventsioonide rakendamise üle üldise soodustuste süsteemi (GSP+) kontekstis.

Finantskoostöö vallas anti EIDHRist abi põlisrahvaste naistele, inimkaubanduse vastasele võitlusele ning kodanikuühiskonna organisatsioonidele iga-aastaste inimõigusi käsitlevate aruannete koostamiseks ja levitamiseks. Pärast eelmisel aastal EIDHRi raames toimunud projektikonkurssi valmistati ette täiendavaid projekte naiste õiguste toetamiseks ja põlisrahvaste õiguste toetamiseks Paraguay Chacos ning kodanikuühiskonna rolli tõhustamiseks valimissüsteemi üle järelevalve teostamisel. Peale selle on Paraguayale antava ELi kahepoolse arenguabi (2014–2020) esmatähtsateks sektoriteks demokraatia, osalemine ja institutsionaalne tugevdamine.

Peruu

Suhetes Peruuga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased prioriteedid järgmised: 2014. aasta juuli riikliku inimõiguste kava järelmeetmed; põlisrahvaste õigused ja eelneva konsulteerimise seaduse rakendamine; tõe- ja lepituskomisjoni soovitusel; majanduslikud ja sotsiaalsed õigused; kogunemisvabadus; inimõiguste kaitsjad; naiste õigused; inimkaubandus ja laste töö.

Inimõigustealane dialoog Peruuga tugevnes 2014. aastal juulis toimunud esimese ametliku tehnilise inimõigustealase dialoogi kaudu, mis täiendas iga-aastase kõrgetasemelise dialoogi arutelusid. Arutlusel olid järgmised küsimused: demokraatliku süsteemi parandamine, töötajate õigused ja ettevõtja sotsiaalse vastutuse edendamine, korruptsioonivastane võitlus, lepituspoliitika ja hüvitiste andmine ohvritele ning sotsiaalne kaasamine. Tööd jätkatakse dialoogi institutsionaliseerimiseks ametlike volituste kaudu.

ELi missiooni juhid ja arenguvolinik Andris Piebalgs tegid juunis ja juulis visiidi Ayacuchosse – piirkonda, mida mõjutab kõige rohkem rühmituse *Sendero Luminoso* vägivald. Nende visiit andis poliitilist hoogu tõe- ja lepituskomisjoni soovitude rakendamise ümber toimuvale pikaleveninud arutelule. EL ja Saksamaa toetavad rahaliselt Limas asuvat muuseumi *Lugar de Memoria*, mis austab ohvraid ja säilitab nende mälestusi.

ELi delegatsioon säilitas tihedad suhted kodanikuühiskonna organisatsioonidega, ombudsmani bürooga ja valitsusasutustega ning arutas inimõiguste, inimõiguste kaitsjate ja põlisrahvaste olukorda. ELi delegatsioon väljendas muret nelja põlisrahvaste juhi tapmise pärast septembris arvatavalt ebaseaduslike metsaraiujate poolt, osutades laiematele probleemidele, mis on seotud maa eraomandusega, kaevandamisega ja metsakontsessioonidega ning ebaseadusliku kaubanduse ja korruptsiooniga. Kõnealusel aastal toetati ELi rahalistest vahenditest Peruu inimõigustealaseid projekte, mille eesmärk on parandada õiguskaitse kättesaadavust haavatavate elanikkonnarühmade jaoks, aidata lahendada sotsiaalseid konflikte demokraatlike vahenditega, vähendada vägivalda ja diskrimineerimist seksuaalse sättumuse ja rassi alusel ning suurendada naiste osalemist poliitikas.

Peruu oli rahvusvahelisel areenil jätkuvalt usaldusväärne partner ja hääletas ÜRO Peaassamblees ja Inimõiguste Nõukogus, mille liige oli Peruu 2014. aastal, üsna sarnaselt ELi seisukohtadele. Peruu oli esimese põlisrahvaste maailmakonverentsi üks toetajatest ning võõrustas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste 20. konverentsi ja suurendas põliskogukondade nähtavust kokkuleppe täieõigusliku osalisena.

Saint Kitts ja Nevis

Suhetes Saint Kittsi ja Nevisega olid ELi inimõiguste ja demokraatia alased prioriteedid järgmised: tagada õigus kaitsele riigi ja kodanike julgeolekuga seotud olukordade puhul, uimastitega seotud kuritegevus, ühiskonnas esineva vägivallaga tegelemine ning kehalise karistamise ja surmanuhtluse kohaldamine. Suurt muret valmistavad kinnipidamisasutuste ülerahvastatus ja ebainimlikud tingimused. EL toetab poliitika- ja institutsioonilist reformi turvalisuse ja julgeoleku ja sotsiaalkaitse valdkonnas. Selles kontekstis peetakse dialoogi inimõiguste poliitika üle.

Viimast korda kohaldati surmanuhtlust 2008. aastal ja riik ei ole surmanuhtlusele moratooriumi kehtestanud. Ülemaailmse surmanuhtluse vastase koalitsiooni sõnul on riigis praegu seitse surmamõistetud isikut. Valitsus on seisukohal, et ühiskondliku konteksti ja suureneva kuritegevuse tõttu on väga keeruline põhjendada elanikele otsust võtta kohtutelt ära kõnealuse karistuse võimalus. Samasooliste täiskasvanute vahelised vastastikusel nõusolekul toimuvad seksuaalsuhted on Saint Kittsis ja Nevises endiselt ebaseaduslikud.

Saint Lucia

EL jätkas inimõiguste ja demokraatia arutamist Saint Luciaga mitmes formaadis teemadel, mis hõlmasid surmanuhtlust, koduvägivalda, LGBTI-inimeste õigusi, laste kuritarvitamist, politsei jõhkrust ja jõukude vägivalda. Oma poliitilises dialoogis palus EL korduvalt kaotada surmanuhtlus, suurendada politsei vastutust ja jõustada õigusaktid, millega kaitstakse üksikisikuid diskrimineerimise eest seksuaalse sättumuse, soolise identiteedi või homoseksuaalse käitumise alusel. Riik säilitab surmanuhtluse mõrvade ja riigireetmise eest, kuid alates 2002. aastast on selle määramise kohustus peatatud.

Kuigi valitsus on võtnud meetmeid rikkumisi toimepaneivate ametnike süüdimõistmiseks, on politseiametnike suhtes läbiviidava juurdluse menetlus pikaldane, kohmakas ja ebaseaduslik. Isegi kui harvadel juhtudel jõutakse kohtuistungini, siis mõistetakse politseiametnikud sageli õigeaks, jättes *de facto* mulje karistamatusest. 2011. aastal 12 inimese surmaga lõppenud politseitulistamiste käimasoleval uurimisel tehti vaid piiratud edusamme, kuid aruandeid oodati 2014. aasta lõpuks.

Samasooliste täiskasvanute vahelised vastastikusel nõusolekul toimuvad seksuaalsuhted on endiselt ebaseaduslikud. Kuigi vastavaid õigusakte kohaldatakse harva, on LGBTI-inimeste ühiskondlik diskrimineerimine laialt levinud. Valitsusväline organisatsioon United and Strong, mis on Saint Lucia ainus LGBTI-organisatsioon, korraldas meediatöötajatele olulise seminari ELi rahastatud piirkondliku projekti raames koos rahvusvahelise geide ja lesbide inimõiguste komisjoniga.

Juunis kaalus ÜRO Lapse Õiguste Komitee Saint Lucia inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teise kuni neljanda vooru läbiviimist. Kõnealune komitee väljendas heameelt mitme seadusandliku meetme, sealhulgas 2014. aasta jõukude vastase seaduse vastuvõtmise üle. Samuti märkis komitee, et 2014. aastal ratifitseeriti lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokoll laste kaasamise kohta relvastatud konfliktidesse, jätkates seega oluliste inimõigustealaste protokollide ja konventsioonidega ühinemise või nende ratifitseerimise positiivset suundumust. Sellegipoolest nõudis komitee tungivalt, et Saint Lucia käsitleks küsimusi, mis on seotud kehalise karistamisega, vanemliku juhendamise ja vastutusega, perekeskonnast ilma jäänud lastega, kuritarvitamise ja hooletusse jätmisega, noorte tervisega, laste majandusliku ärakasutamise, sealhulgas lapstööjõu, seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamisega ning alaealiste üle õigusemõistmisega. Komitee tundis muret selle pärast, et kehalist karistamist peetakse endiselt laste distsiplineerimise seaduslikuks viisiks ning samuti tundis ta muret arvukate intsestijuhtude ning poiste ja tüdrukute seksuaalse kuritarvitamise pärast.

Saint Vincent ja Grenadiinid

Suhetes Saint Vincenti ja Grenadiinidega on ELi inimõiguste ja demokraatia alased prioriteedid järgmised: koduvägivald, naiste ja tütarlaste vastane seksuaalvägivald ning kohatine politsei poolt liigse jõu kasutamine. Muud inimõigustega seotud mured hõlmasid valitsuse läbipaistvuse puudumist, inimkaubandust ja laste kuritarvitamist. Riiki saab kergesti ära kasutada piiriüleseks salakaubaveoks ja ebaseaduslike uimastite kasvatamiseks kohapeal, mis avaldab kahjulikku mõju riigi sotsiaalsetele struktuuridele. Samasooliste täiskasvanute vahelised vastastikusel nõusolekul toimuvad seksuaalsuhted on endiselt ebaseaduslikud ja LGBTI-inimeste sotsiaalne diskrimineerimine laialt levinud.

Riigis on endiselt ette nähtud surmanuhtlus mõrva ja riigireetmise korral, kuid sellegipoolest peetakse teda *de facto* surmanuhtluse kaotanud riigiks. Aastate jooksul on kohtuotsused teinud hukkamiste täideviimise Saint Vincentis ja Grenadiinides väga keeruliseks. Pärast novembris aset leidnud mõrvasid märkisid mõned kõrged ametnikud siiski, et valitsus võib surmanuhtluse uuesti kasutusele võtta, et näha, kas see võiks aidata mõrvade arvu vähendada.

Inimõiguste alast partnerlust ja dialoogi ELi ja Saint Vincenti ja Grenadiinide ametivõimude vahel täiendas valitsusväliste osalejate paneel, mis aitas sensibiliseerida sooküsimust sellistel kohalikel kodanikuühiskonna organisatsioonidel, kes edendavad kodanike õigust osaleda avalikus elus. Koduvägivalla ja soolise võrdõiguslikkuse edendamise küsimusi toetati sotsiaalinvesteeringute fondist ja 10. EAFist (Euroopa Arengufond) antud eelarvetoetuse kaudu.

Suriname

Suhetes Surinamega hõlmavad ELi inimõiguste ja demokraatia alased prioriteedid järgmist: asjaomaste õigusloomega seotud väljakutsete käsitlemine; vanglate ja kinnipidamiskeskuste tingimuste parandamine ning pikkade eelvangistuse perioodide vähendamine; naistevastase koduvägivalla ja seksuaalvägivalla vastu võitlemine; naiste ja laste seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubanduse vastu võitlemiseks tehtav töö; ning LGBTI-inimeste õiguste edendamine. Samuti ollakse mures järgneva pärast: levinud korrupsioon valitsuses; ajakirjanike hirmutamise juhtumid; naiste diskrimineerimine; maroonid (põgenenud orjade järeltulijad), Ameerika indiaanlased ja teised vähemused; ning lapstööjõud mitteametlikus sektoris. Parlament kiitis heaks surmanuhtluse kaotamise seaduseelnõu ja see ootab presidendi allkirja.

Suriname kodanikuühiskonna organisatsioonidega peamistes valdkondades tehtava koostöö tegevuskavas (2014–2017), mille koostamine viidi lõpule juunis pärast konsultatsioone Suriname kodanikuühiskonnaga, määratleti koduvägivald, inimkaubandus ja surmanuhtluse kaotamine valdkondadena, mida EL ja kodanikuühiskond võivad omavahelise koostöö kaudu positiivselt mõjutada. Mais käivitati projektikonkurss, et toetada Suriname kodanikuühiskonna liikmeid, kes töötavad inimõiguste (poliitilised, kodaniku-, majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused) ja demokraatiseerimise alal. Alustati projekti ettevalmistamist, et tugevdada inimõiguste ja demokraatia edendamise nimel töötavate kodanikuühiskonna organisatsioonide järelevalve alast suutlikkust.

Trinidad ja Tobago

Suhetes Trinidad ja Tobagoga olid ELi inimõigustealased eesmärgid järgmised: surmanuhtluse kaotamise tagamine; lapse õiguste edendamine ja kaitsmine; LGBTI-inimeste diskrimineerimise vastu võitlemine ning vanglatingimuste parandamine ja kinnipeetavate õiguste austamine. EL jätkas inimõiguste arutamist Trinidad ja Tobagoga mitmes formaadis, sealhulgas poliitilises dialoogis ja kodanikuühiskonna foorumitel osalemise kaudu.

Korrapärases poliitilises dialoogis Trinidad ja Tobago valitsusega kordas EL oma palvet jätkata praegust hukkamistele kehtestatud moratooriumi ja kaotada lõpuks surmanuhtlus; muuta seadusemuudatuste teel LGBTI-inimeste diskrimineerimine ebaseaduslikuks; ning rakendada tõhusalt ja õigeaegselt lapse õiguste konventsioon ja eeskätt ühineda selle fakultatiivprotokollidega.

EL tegi avaldused rahvusvahelise homofoobiavastase päeva, ülemaailmse surmanuhtluse vastase päeva ja ülemaailmse lapse õiguste päeva puhul. EL rõhutas, et riigis võrdsete võimaluste, sisserände ja seksuaalkuritegude osas kehtivad õigusaktid sisaldavad sätteid, millega diskrimineeritakse LGBTI-inimesi. EL toonitas, et surmanuhtlus on ebainimlik ja rikub kõigi inimeste põhiõigust elule. Ülemaailmse lapse õiguste päeva puhul nõudis EL lapse õiguste konventsiooni kiiret rakendamist ja kiiret ühinemist fakultatiivprotokollidega laste kaasamise kohta relvastatud konfliktidesse ning lastega kauplemise, lasteprostitutsiooni ja lapsporno kohta.

Aasta jooksul jätkas EL oma dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega, osaledes sealhulgas igakuistel kohtumistel LGBTI-rühmadega. Finantskoostöö alal sai Trinidad ja Tobago esimest korda abi EIDHRist ja projektikonkurss kuulutati välja detsembris. Eesmärk on edendada põhiliste inimõiguste ja põhivabaduste austamist Trinidadis ja Tobagos, toetades meetmeid, mille eesmärk on kaotada surmanuhtlus, edendada soolist võrdõiguslikkust ja kaitsta LGBTI-inimeste õigusi.

Uruguai

Suhtes Uruguayga on ELi inimõiguste ja demokraatia alased eesmärgid järgmised: kohtusüsteemi ja kinnipidamissüsteemi reformimise ja kaasajastamise toetamine; naiste ja laste õiguste austamise tugevdamine; diskrimineerimisvastase poliitika tugevdamine ning kodanike julgeoleku ja inimõiguste edendamine.

ELi ja Uruguay ametivõimude korrapärasel poliitilises dialoogis juunis kokkutulnud ühiskomitee raames kinnitasid mõlemad osapooled oma pühendumust inimõiguste kaitsmise universaalsele süsteemile ning väljendasid rahulolu inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamisega. Osapooled vahetasid arvamusi üleameerikalise inimõiguste süsteemi –, mille tugevdamisele on Uruguay pühendunud – reformimise üle. EL ja Uruguay jätkasid viljakat koostööd rahvusvahelistel inimõiguste foorumitel, sealhulgas ÜRO Peaassamblee 69. istungil lapse õigusi ja surmanuhtlust käsitlevate resolutsioonide alal.

Oktoobris ja novembris toimunud valimiste sujuv ja rahumeelne korraldamine tõestas veel kord Uruguay eeskujulikke demokraatlikke legitiimsusi. Teised märkimisväärsed sündmused kõnealusel aastal olid järgmised: põhiseaduse referendum oktoobris ettepaneku üle vähendada kriminaalvastutuse alampiiri 18 eluaastalt 16 eluaastale, mis lükati tagasi; ning viie Liibanoni pagulaslaagrist pärit Süüria perekonna saabumine oktoobris Uruguaysse. Teine rühm saabub eeldatavasti 2015. aastal ja seejärel on Süüria pagulasi, kelle täieliku ümberasustamisega on Uruguay nõus, riigis 120. Detsembris saabusid Guantánamo Bay kinnipidamiskeskusest kuus kinnipeetavat (neli süürlast, tuneeslane ja palestiinlane), kes paigutatakse Uruguaysse ümber pagulastena. President Mujica nõustus selle ümberasustamisega, kuid keeldus USA tingimusest, et nad peavad jääma Uruguaysse vähemalt kaheks aastaks enne kui neil lubatakse välismaale reisida.

Jaanuaris toimus Uruguay inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise teine voor, mille käigus tegi riik konstruktiivset koostööd ja tunnistas lahendamata probleeme. Uruguay kiitis viivitamata heaks kõik 188 soovitus, v.a üks. Kõnealune üks soovitus põhines nn traditsioonilistel väärtustel, mis on vastuolus mittediskrimineerimise põhimõttega (Bangladesh kutsus üles kaitsma perekonda, mis on määratletud mehe ja naise suhtel põhinevana). Juulis korraldas ELi delegatsioon iga-aastase kodanikuühiskonnas kohtumise ELi rahastatavate vabaühendustega. Koos ELi liikmesriikidega loodi inimõiguste töörühm, et jälgida inimõiguste küsimusi Uruguays, sh inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise soovitude rakendamist.

Uruguay saab abi EIDHRist ja 2014. aastal rakendati projekte kodanike julgeoleku, naiste ja laste õiguste, naistevastase vägivalla, seksuaalse kuritarvitamise ja sotsiaalse ühtekuuluvuse vallas. Lisaks jätkas EL rahalise toetuse andmist kahepoolsest programmist, millega toetatakse Uruguay karistusõiguse ja kinnipidamisasutuste süsteemi reformi ning mille eesmärk on parandada kinnipeetavate elukvaliteeti ning sotsiaalset ja tööalast taasintegreerimist.

Venezuela

EL ei pea Venezuela valitsusega ametlikku poliitilist dialoogi, kuid inimõiguste teemalisi spontaanseid arutelusid peetakse ELi delegatsiooni, liikmesriikide saatkondade ja Venezuela ametivõimude vahelistel kohtumistel. EL korraldas juunis Caracases iga-aastase ELi ja Venezuela inimõiguste kaitsjate arvamustevahetuse.

Pärast 2013. aasta vaidlustatud presidendivalimisi puhkesid veebruaris tänavarahutused. Vägivaldsed kokkupõrked protestijate ja julgeolekujõudude vahel kestsid mitu kuud. Surma sai 43 inimest, haavata 1095 ning kinni peeti 3337 inimest, kelle seas oli üliõpilasi ja opositsioonijuhte, eelkõige Leopoldo López rühmitusest Voluntad Popular ja San Cristóbal linnapea Daniel Ceballos. Viimased olid nende seas, kes sattusid vangi ja keda süüdistatakse protestidega seotuses. Novembris viibis vanglas kokku 69 inimest, keda süüdistati eri moel tänavaprotestidega seotuses.

Veebruaris ühines kõrge esindaja / komisjoni asepresident ÜRO inimõiguste ülemvoliniku bürooga ja kutsus Venezuela ametivõime üles tagama, et kinnipeetavate süüdistusi uuritakse erapooletult, otsustama nende kinnipidamise seaduslikkuse üle või andma korralduse nende vabastamiseks. Hilisemates avaldustes (märtsis ja aprillis) väljendas kõrge esindaja / komisjoni asepresident muret poliitikute ja üliõpilaste kinnipidamise pärast. Ta rõhutas inimõiguste ja sõnavabaduse austamise olulisust igas olukorras ning nõudis piirkondlikke jõupingutusi dialoogi hõlbustamiseks kõigi osapoolte vahel.

Euroopa Parlament võttis veebruaris vastu resolutsiooni, milles väljendas sügavat muret üliõpilaste ja opositsioonijuhtide vahistamise pärast ja nõudis nende kohest vabastamist. Aasta jooksul jälgis EL tähelepanelikult opositsioonijuhtide ja üliõpilaste kohtuasju ning ELi diplomaatilised esindajad jätkasid Leopoldo Lópezi kohtulike kuulamiste ning kohtunik Maria Lourdes Afiuni käimasoleva kohtuasja vaatlemist.

Praktikas toetasid ELi delegatsioon ja liikmesriigid mitmeid projekte Venezuela valitsuse ja vabaühendustega, et tugevdada inimõiguseid ja demokraatiat. 2014. aastal hõlmas see toetus julgeolekujõudude koolitusprogramme, tehnilist abi rahvusassambleele, demokraatliku dialoogi edendamist, põliskogukondade demokraatias osalemise toetamist ja pagulastele õigusabi andmise toetamist.
